ŽIVOTOPISY SVATÝCH

UKŘIŽOVÁNÍ PÁNĚ

ŽIVOTOPISY SVATÝCH

V POŘADÍ DĚJIN CÍRKEVNÍCH

NAPSAL ISIDOR VONDRUŠKA

1 9 3 0

LADISLAV KUNCÍŘ V PRAZE

Nro 3622. Ex Consistorio Apostolici Administratoris dioecesis Brunensis, die 10. Mai 1927.

NIHIL OBSTAT. Raimundus M. Kobza, censor ex officio.
IMPRIMATUR. † Josephus, Episcopus Adrahensis, Apostolicus Administrator.

ČÁST PRVNÍ

PŘEDMLUVA

„Přestaňme již uctívati hrdiny válečné a pěstujme nadšení pro hrdinství mravní!“ - volal anglický dějepisec Tomáš Carlyle k svým vrstevníkům. Tato výtka jistě se nedotýká veliké učitelky a vychovatelky národů i jednotlivců, Církve Kristovy, neboť ta ve všech dobách stavěla svým synům a dcerám za vzory jen vznešené hrdiny mravní, kteří, i když nekonali velikých skutků, jimž se obdivuje svět, zasloužili se o lidstvo více než největší dobyvatelé. Jsou to svatí a světice. A Církev katolická může se právem chlubiti, že vychovala za svého působení veliký počet slavných synů a dcer, ve všech zemích a národech, v nichž zapustila kořeny, ve všech stavech a poměrech. Procházíme-li dějiny, září nám celou cestou velkolepé zjevy svatých, skvějících se hrdinnými ctnostmi, i v nejsmutnějších dobách - a právě svatí to vždy byli, kteří v dobách poklesu mravnosti budili znovu ctnost k životu a připravovali lepší budoucnost.

Komu přísluší název *„svatý“?*

Sv. Pavel píše Korintským: „Pozdravují vás všichni svatí“ (II. Kor. 13, 12) a z Říma píše „všem svatým v Efesu“ (Efez. 1, 1). Míní tím věřící křesťany. Tak i na jiných místech Písma sv. se užívá tohoto názvu o spravedlivých, ctnostně žijících křesťanech. Svatý totiž jest, kdo milostí Kristovou byl od hříchu očištěn a posvěcen a v milosti té setrvává. Svaté je tedy již dítě, jež bylo pokřtěno. Svaté jsou i duše v očistci, neboť i když pykají ještě za své hříchy, jsou v milosti Boží a jsou dědičkami slávy nebeské.

Církev však nazývá ve zvláštním smyslu svatými a světicemi ty věrné následovníky Kristovy, kteří se zaskvěli ve svém životě hrdinnými ctnostmi křesťanskými, vykonali veliké skutky a pro své zásluhy byli od Boha zvláštní slávou v nebesích odměněni a též zázraky poctěni. „Světec je katolický křesťan, který pro heroickou ctnost a pro zázraky od Boha na jeho přímluvu konané byl Církví do seznamu svatých zařazen čili kanonisován“, praví papež Benedikt XIV. (De servorum Dei beatificatione l. 3. c. 21). Heroismem se rozumí mimořádně vynikající skutky ctností. Mimořádnost může záležeti buď ve velikosti díla vykonaného pro oslavu Boží a spásu duší, v těžkých bojích, jež bylo třeba podstoupiti, v úsilí, sebezapírání a obětech a utrpeních pro Boha, a hrdinnost musí se též projevovati v tom, že veliké ty věci pro Boha byly konány čile, radostně a vytrvale.

Svatost, ač jest Bohem samým vštípena a pěstěna, vyrůstá přece ze země; proto mylné ponětí o svatých mají ti, kdož si je představují jako bytosti nadzemské, bezkrevné, žijící mimo svět. „V tom tkví jeden z velikých bludů světa, že si

představuje svaté jako bytosti docela cizí člověčenstvu, jako voskové figury", praví Arnošt Hello (Physiognomies des Saintes). „Svatost neznamená útěk před světem," správně dí Dr. Foester. I když mnozí svatí se uchylovali do samoty a trávili celý život v odloučenosti, nepřetrhovali tím svazků, jež je poutaly k ostatním lidem: brali na sebe jejich tísně a starosti, za ně se modlili a obětovali, svolávali milosrdenství Boží a usmiřovali jeho spravedlnost a tím prokazovali světu veliká dobrodiní. Rovněž by byl na omylu, kdo by myslil, že svatí jsou zvláštním druhem lidí, že se již narodili jako výjimečné bytosti ve zvláštním duchovním prostředí, že byli uchráněni pokušení a svodů, jimž jsou ostatní lidé vydáni. Naopak mnozí vstoupili na dráhu křesťanské dokonalosti po letech života výstředního, hříšného, na mnohé i po jejich obrácení dorážela strašlivá pokušení. Hrdinství těchto obrácených hříšníků tkvělo v tom, že dovedli s napětím veškerého úsilí přervati pouta hříchu, oddati se celým srdcem Bohu, bojovati statečně a vytrvale proti novým pokušením a hrdinnými skutky pokání odčiňovati svá dřívější poblouzení. Mohou tedy v životopisech svatých čerpati poučení a povzbuzení netoliko zbožní, aby se v ctnostném životě upevnili, ale i hříšníci, aby se nadchli k obrácení.

Svatí a světice se snažili co nejdokonaleji se připodobniti Ježíši Kristu, věrně plnili jeho vůli, používali všech svých schopností a sil k jeho oslavě a byli již na zemi miláčky a důvěrníky Božími. Bůh si je volil za prostředníky a vykonavatele zvláštních svých záměrů a přispíval těm, za něž se přimlouvali. Již ve Starém Zákoně pro spravedlivost Abrahama, Isáka a Jakuba žehnal Hospodin jejich potomstvu a pomáhal Israelitům, když Mojžíš, David a jiní svatí mužové za ně prosili. Když Juda Makabejský byl tísněn nepřáteli, ukázal mu Bůh nedávno zesnulého velekněze Oniáše. Oniáš pozdvihl ruce a modlil se za lid israelský a ukazuje na Jeremiáše, jenž se též zjevil jakožto vznešený úctyhodný kmet, zvolal: „Tento jest milovník bratří a lidu israelského; tenť jest, jenž se mnoho modlí za lid a za všecko město svaté" (II. Mak. 14, 15). Od té chvíle, kdy Kristus Pán dokonav výkupné dílo, vstoupil na nebesa, otevřena je brána nebeská jeho věrným následovníkům, a svatým se dostává podílu na jeho slávě a moci. Jsme tudíž povinni uctívati svaté jakožto přátele Boží a utíkati se k nim o pomoc a přímluvu, neboť oni, jak praví Katechismus sněmu tridentského, „za spasení lidí ustavičně se přimlouvají a pro jejich zásluhu a lásku mnohých se nám dostává dobrodiní. Neboť když jest v nebesích radost nad jedním hříšníkem pokání činícím, zdaž nebudou tito měšťané nebeští kajícím též napomáhati? zdaliž, jsouce od nás vzýváni, nebudou nám vyprošovati odpuštění hříchů a vydobývati milosti Boží?" (IV. kap. II, ot. 12).

Proto úcta svatých byla v Církvi již od prvních dob. Nebylo však ponecháno věřícím, aby sami za svatého prohlašovali a uctívali, koho by sami takové úcty uznali hodným. První svatí, kteří v křesťanstvu byli uctíváni, byli mučedníci. Ne-

byly jim však vzdávány pocty, dokud jejich akta nebyla od biskupa prozkoumána a schválena, což slulo „vindicatio martyrum“. Církevní obce pak si navzájem sdělovaly jména a akta mučedníků a zejména do Říma je posílaly a tak kult význačných mučedníků, schválený biskupy a papežem, se šířil po celé Církvi. Jména svatých byla zapisována do zvláštních seznamů, jež sluly Martyrologia. K mučedníkům přibyli později i „vyznavači“, kteří si hrdinně vedli v bojích o víru a projevili vynikající svatost. Postupem času, od papeže Alexandra III. vyhraženo bylo právo prohlašovati svaté a blahoslavené výlučně římskému veleknězi. První formální a slavnostní svatořečení, vykonané apoštolskou Stolicí, bylo svatořečení sv. Oldřicha Augsburského za papeže Jana XV. r. 993. Tehdy se nevyžadovalo procesu; stačilo ujištění příslušného biskupa. Takto byli kanonisováni sv. Jindřich, Bernard, Tomáš Cauterburský a j. Papež Innocenc III. († 1216) požadoval svědků o životě světcově. Papež Urban VIII. vydal 13. března 1625 dekrety o beatifikaci a kanonisaci, jež jsou normou podnes.

Postup k svatořečení je dnes tento: Je-li známo o někom, že vynikal neobyčejnými ctnostmi, a připisují-li se mu i zázraky, bývá zahájeno důkladné a zevrubné šetření, jež se koná jednak v místech, kde žil a zemřel, jednak v Římě. Přísežně se zjišťuje vše, co o zemřelém je známo, a shledá-li se, že by bylo možno s úspěchem jednati o beatifikaci, předkládá „postulator causae“ Apoštolskému Stolci žádost, „positiones et articulos,“ t. j. sepsání všeho, čeho se mohl o služebníku Božím dopátrati, s uvedením svědků. Kromě svědků jmenovaných postulatorem musí býti ještě aspoň dva jmenovaní soudem, aby byla zaručena nestrannost. Pro úřední jednání jak u diecésní komise, tak u posv. kongregace římské jsou vydány zevrubné a přísné předpisy, jejichž nedodržení by znamenalo neplatnost řízení. Kromě toho Apošt. Stolice jmenuje „promotora fidei,“ jehož úkolem jest upozorňovati během procesu na vše, co by bylo podezřelé nebo proti stanoveným podmínkám a vyhledávati všecko, čím by se beatifikace znemožnila neb ztížila. Odtud jeho jméno „advocatus diaboli“. Výsledky šetření jsou předmětem jednání komise kardinálů konsultorů kongregace ritů, a jsou-li příznivé, předkládají se papeži, jenž pak zahájí t. zv. „proces apoštolský“. Koná se přísný soud o tom, zda služebník neb služebnice Boží vynikli ctnostmi vpravdě heroickými, zda požívají pověsti svatosti a zda divy jim přičítané jsou pravými zázraky. V komisích mají slovo nejen kardinálové a učení theologové, nýbrž i vynikající dějepisci, přírodozpytcové a lékaři. Když vše bylo dokonale prokázáno a papežem schváleno, vydá se beatifikační dekret a v chrámě svatopetrském se koná slavnostní prohlášení blahoslaveného. Jde-li o mučedníka, je proces jednodušší, protože hrdinnost ctností byla již dokázána smrtí pro Krista.

Stanou-li se na přímluvu blahoslavencovu aspoň dva další zázraky, může po-

stulátor žádati o jeho kanonisaci čili svatořečení. Rozdíl mezi beatifikací a kanonisací je hlavně ten, že beatifikací se jen dovoluje kult blahoslavence, kanonisací však se ukládá, a to celé Církvi. Při beatifikaci papež sám nevystupuje jako soudce, nýbrž jen schvaluje dobrozdání kongregace ritů, při svatořečení však vystupuje jakožto nejvyšší rozhodčí ve věcech víry, proto většina theologů soudí, že mluví „ex cathedra“, neomylně. „Poněvadž úcta, kterou vzdáváme Svatým, je jakýmsi vyznáním víry, že požívají věčné slávy, jest zbožně věřiti, že ani v těchto věcech soud Církve se nemůže mýliti“, praví již sv. Tomáš (Quodl. 9, a 16).

Srovnáváme-li poměrný počet svatořečených u jednotlivých národů, pozorujeme, že u slovanských, německých a vůbec u severních národů je méně svatých než u jižních. Zjev ten si vysvětlíme dle M. Hubera S. J. (Die Nachahmung der Heiligen, I, 31) tím, že v XVI. století odpadla veliká část severních národů od katolické Církve a že styk s jinověrci ochromuje náboženský život; povaha pak seveřanů, více v sebe uzavřená, neprojevuje života náboženského tak intensivně na venek, jako povaha národů románských. Ostatně nejsou svatými jen ti, kteří byli za svaté prohlášeni. - Co do pohlaví, mužů bylo asi šestkrát více svatořečeno a blahořečeno nežli žen. Nepoměr ten se vysvětluje, že ženy nemají v Církvi přístupu k veřejným úřadům, v jejichž výkonu se zvláště mohou projeviti vynikající vlastnosti, a vůbec ve veřejné činnosti se více uplatňují mužové a pro své zásluhy bývají i po smrti ctěni a vzýváni a tudíž i zázraky oslavováni (Huber, l. c. II, 265).

Nejstarší písemné záznamy o svatých jsou „Acta martyrum“. Základem jejich byly soudní protokoly určené pro archiv prokonsulův. Křesťané se snažili získati si, i za značné úplatky, ony zápisy o výslechu mučedníků a vyznavačů Kristových. Některé se zachovaly v původním znění, jiné doplněné a upravené k četbě. Také věřící, kteří byli přítomni výslechům, mučení a smrti mučedníků, zapisovali, co byli viděli a slyšeli, na př. průvodčí sv. Ignáce, křesťané smyrnenští o sv. Polykarpu. Brzy biskupové určovali zvláštní notáře, aby o mučednících vedli záznamy. V Římě papež Fabian ustanovil sedm notářů a jim přidělil sedm podjáhnů, aby pořizovali záznamy o mučednících. V Karthagině volá sv. biskup Cyprian k jáhnům: „Zaznamenávejte dni jejich skonu, abychom při výročních vzpomínkách mučedníků mohli slaviti jejich památku“ (list 12). Za účelem výročních vzpomínek byla pořizována kalendaria, martyrologia, menologia.

Acta martyrum byla velmi stručná, a že zvláště soudní protokoly neobsahují nic o divech, jež se udály při mučení, je pochopitelno, neboť pohané o nich nechtěli věděti. Záhy tudíž byla původní akta doplňována zprávami odjinud získanými a rozšiřována, aby byl věřícím podán úplnější obraz světcův. Tak vznikaly obšírnější „Passiones“. Avšak ponenáhlu se uplatňuje již tvořivost spisovatelů. Mučedníkům vkládány do úst řeči, jimiž obhajují svou víru před soudci, vyvracejí ná-

mitky pohanů, ospravedlňují křesťany z povšechného osočování a dokazují prázdnotu pohanských filosofů. Mělyť tyto spisy sloužiti ku vzdělání a povzbuzení věřících, aby příkladem svatých se nadchli k jejich následování. Poněvadž pak později byla ona pojednání o svatých pravidelně předčítána při jejich oslavách, byla nazvána „legenda“, t. j. čtení na ten který svátek připadající. I když v těchto skladbách skutečné děje jsou přizdobeny, zpestřeny, někdy až fantasticky, nelze přece říci, že by byly tím, co se dnes nazývá legendárním, totiž zbožnou smyšlenkou, výtvorem pouhé obraznosti, bez jakékoli historické ceny. Jsou ovšem legendy, jež jsou v oboru náboženském tím, čím je báje nebo povídka v oboru literárním. Ale většinou obsahují aspoň v jádru zprávy zaručené. Ani ve středověku se nebralo jako předmět víry vše, co legendy podávaly. Tak Jacobus a Voragine, jenž sestavil sbírku „Legenda aurea“, uvádí sice stručně vše, co kde o svatých nalezl, ale k leckterým podáním se staví skepticky a odmítavě.

„Světcům není potřebí zbožných smyšlenek básnických, netoliko snesou světelné paprsky historické kritiky, ale získají jimi na své slávě“, praví učenec Ludvík Pastor (Zeitschrift für kathol. Theologie 1898 p. 147). Je tedy třeba, aby nehistorické přídavky byly odloučeny od historické pravdy. Jestiť křesťanská pravda tak vznešená a vzory křesťanských ctností v životech Svatých tak zářící, že netřeba se uchylovati k plodům obrazotvornosti. Jest třeba, aby životopisy Svatých byly psány kriticky. Prvním zákonem historika jest, aby podle slov Ciceronových neodvažoval se tvrditi nic nepravdivého, a aby se neodvažoval zamlčeti nic pravdivého. „Prima historiae lex, ne quid falsi dicere audeat, deinde ne quid veri reticere audeat“ (de orat. 2, 15, 62). Nutno se vystříhati dvou extremů: nekritičnosti i hyperkritiky. „Nekritičnost je právě tak zavrženíhodna jako hyperkritika“ (Huber l. c. I, 79 a 183). Církev nežádá, aby všemu, co se v životopisech svatých vypravuje, byla přikládána víra, nezakazuje podrobovati je kritice, ano právě katoličtí učenci to byli, kteří se podjali vědeckého hodnocení legend. Ohromné dílo vykonali učenci řečení bollandisté, kteří sebrali všecky legendy a uveřejnili v přeobsáhlé sbírce „Acta Sanctorum“, při čemž je kriticky zhodnotili. „Dílo bollandistů vyniká věrností, pilností, kritikou, ba někdy je hyperkritické v úsudku. V celku lze v něm zříti ducha vpravdě vědeckého“ (Pierer). Stadler nazýval je „vůdcem a učitelem pravdy“ a dodal žertovně, že je mu „papežem ve věcech hagiografických“.

Na základě pramenů a studií vydaných bollandisty zpracováno bylo i přítomné dílo. Kromě četných novějších monografií hojně posloužily autoru spisy:

Ludwig Donin: „Leben und Taten der Heiligen Gottes,“ Wien 1861,

Dr. Johann Stadler: „Vollständiges Heiligen-Lexikon,“ Augsburg 1858,

P. O. Bitschman O. S. B.: „Das Leben der Heiligen Gottes“, Einsielden 1881.

Z domácích „Církevní rok“ od Beneše M. Kuldy a „Církev vítězná“ od Fr. Eckerta.

Dílo Kuldovo ocenil Dr. Kryštůfek slovy: „Přesvědčil jsem se, že jest to dílo krásné, dějepisně v každém ohledu spolehlivé. Když jsem dlouhé životopisy svatých u bollandistů se všemi kritickými rozbory přečetl, měl jsem totéž v nové formě krátce dle nejnovějších výzkumů upravené v „Církevním roce.“

Kdežto však většina souborných životopisů svatých se řídí církevním rokem, Stadlerův pak seznam uspořádán je abecedně, jest přítomné dílo sepsáno chronologicky podle doby, kdy svatí žili, a podle zemí, v nichž působili. Mnozí čtenáři nejsou v dějinách tak zběhlí, aby si dovedli představiti ráz a povahu doby, v níž ten který světec žil. Bývá tudíž spisovatelům líčiti obraz doby tolikrát, kolik životopisů podávají. Na př. Eckert líčil hrůzy pronásledování Deciova devětkrát, Dioklecianova třicetkrát, kdežto v tomto díle stačí jediné vylíčení příslušné doby. Do osnovy pojaty byly všecky důležité události církevní a obrazy svatých jsou zasazeny do rámce dějin. Pokud se týče zemí, zachován většinou tento pořad: Afrika, Asie (Palestina, Syrie, Mezopotamie, Malá Asie atd.), Balkán, Italie, Britanie a jiné země severní; pak Španělsko, Germanie a země slovanské. Tentýž směr na pevnině evropské zachován je i v jednotlivých zemích; na př. ve Francii: Gaskoňsko, Poitou, Bretoňsko, pak Languedoc, Limousin, Normandie atd. - Na konci celého díla bude kromě abecedního seznamu otisknut i kalendářní rejstřík, v němž na každý den roku budou uvedeni svatí toho dne slavení, takže i ti, kdo chtějí sledovati životopisy podle církevního roku, budou si je moci na příslušných místech vyhledati.

Uváděním pramenů bylo by celé dílo nadmíru vzrostlo, proto, ač v rukopise byly namnoze udány - v tisku bylo se omeziti na nejmenší míru. Bibliografie svatých žádala by si zvláštního sepsání. Zkratky, jichž v tisku bylo použito, značí: *E* dílo Eckertovo, *K* dílo Kuldovo, *D* Doninovo, *St* Stadlerovo. Rok uvedený v kratších životopisech je zpravidla rok smrti; přesné udání roků není vždy možné, zvláště v nejstarších dobách křesťanských, proto jest se spokojiti s údajem pravděpodobným. Praví-li historický pramen, že mučedník trpěl za Decia, udán zde pro snazší přehled rok 251, řečeno-li, že trpěl za Diokleciána, rok 303. Eckert projednává 527 životopisů a zmiňuje se kromě nich ještě o 1692 jiných světcích. Kulda podává životopisy 2025 světců. Přítomné dílo obsahuje na 5000 jmen svatých, blahoslavených a ctihodných, o nichž přináší buď životopis neb aspoň stručný údaj.

O zčeštěných jménech svatých budiž podotčeno, co praví časopis „Naše řeč“ (1927): „Je nemožno zjišťovati, kterým křesťanským světcům odpovídá na př. jméno Vratislav nebo Bořivoj, protože tato jména nevznikla překladem jmen latinských, řeckých a pod., nýbrž jsou to jména původní. Klade-li se v kalendářích Vratislav = Restitutus, je to čirá libovůle, je to pokus o překlad slovanského jména do latiny. Jazykozpyt a věda vůbec nemá s tím co dělat - leda konstatovat, že Vratislav není = Restitutus, protože jsou to dvě jména zcela samostatná.“ Uvádíme v závorkách jen

ta zčeštěná jména, jež vznikla asimilací původních jmen (Hyacint-Jacek, Vincenc-Čeněk) nebo překladem už vžitým (Theodor-Bohdan).

Na námitku, že nemá pro čtenáře praktického významu, uvádějí-li se celé řady svatých, o nichž není pověděno více, nežli kdy a kde žili a zemřeli, odpovídáme, že šlo o výčet svatých, kteří ve světě katolickém jsou uctíváni, o jakési chronologické martyrologium. Náhrobky našich hřbitovů nebo pomníky padlých vojínů neobsahují o našich zasnulých též nic více, a přece chceme, aby aspoň jména jejich zůstala i vzdálenému potomstvu na očích. Budiž tedy toto dílo pojímáno jakožto Památník, zbudovaný v naší vlasti na počest všem těm vítězným bojovníkům Kristovým, jejichž jména a činy jsou skvělým písmem zapsány v Knize Života. Ani četba pouhých těch jmen nebude marnou, připojí-li se zbožný úmysl uctíti tím slavnou jejich památku s vroucí prosbou: Orodujte za nás!

Nakonec prohlašuje vydavatel, poslušen dekretů papeže Urbana VIII. ze dne 13. března 1625, z 5. července 1634 a 5. června 1631, že nepřipisuje skutkům zde vypravovaným více autority než jakou připouští Církev katolická, jejímž rozhodnutím se ve všem podrobuje. Toto prohlášení je zde tím důležitější, že při orientálních světcích, o nichž bylo použito díla Jana Martinova S. J. „Annus Graeco-Slavicus“ (Boll. Oct. tom XI) pro nedostatek zaručených zpráv není snadno vždy určiti, kdo právem a kdo neprávem byl jako světec, blahoslavenec nebo ctihodný uctíván.

Ve Znojmě ve svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie 1927.

Isidor Vondruška.

ŽIVOTOPISY SVATÝCH

V POŘADÍ DĚJIN CÍRKEVNÍCH

ČÁST PRVNÍ

1. JEŽÍŠ KRISTUS, ZAKLADATEL CÍRKVE

JEŽÍŠ KRISTUS, Syn Boží, Vykupitel proroky předpověděný, narodil se za krále Heroda roku asi 750 po založení města Říma. Jednorozený Syn Otce věčného zázračným způsobem vzal na se lidskou přirozenost a tak se stal člověkem. Narodil se v Betlemě z Marie Panny. Maria pocházela z rodu Davidova a byla zasnoubena Josefovi, muži spravedlivému. Kristus žil nejprve život skrytý v Nazaretě a začal konati úřad učitelský, když mu bylo 30 let. Chodil po své vlasti židovské, všude dobře činil, přijímal učedníky a vyvolil z nich dvanáct apoštolův. O sobě učil, že je zaslíbený Vykupitel, kterého Bůh na svět poslal, aby věčné blaženosti dosáhli všichni, když by v něho uvěřili. Učil pravdám, které věřiti, a ctnostem, které konati máme. Nauka Kristova odpovídá přemoudře na nejdůležitější otázky člověčenstva a ukojuje všecky potřeby a tužby srdce lidského. Podle této nauky člověk poznává svůj cíl a cestu k dokonalosti. Kristus Pán ustanovil oběť Mše svaté a svátosti, aby lidem přivlastnil ovoce vykoupení. Založil Církev, duchovní to království, a ustanovil Petra viditelnou hlavou Církve. Kristus potvrzoval pravdu svého učení svatostí svého života, mnohými zázraky a proroctvími. Všichni neuvěřili v Ježíše Krista; zvláště nejvyšší kněží, fariseové a zákoníci nenáviděli ho pro jeho učení a hleděli ho usmrtiti; obžalovali jej u vladaře římského, jako by byl buřič proti vládě římské a jako by se byl rouhal Bohu. Pontius Pilát, vladař judský, z bázně před židy odsoudil Krista na kříž. Ukřižován byl na hoře Kalvárii, která slove i Golgotha. Zemřel, avšak třetího dne vstal z mrtvých;

zůstal ještě 40 dní na zemi, zjevoval se a pak vstoupil na hoře Olivetské před očima svých učedníků na nebesa (r. 33). Ježíš Kristus jest osoba historická. Svědčí o tom nejen čtyři knihy Evangelia, ale i pohanští spisovatelé Tacitus, Suetonius a Plinius. Jasně mluví o něm židovský dějepisec Josef Flavius, který zemřel kolem r. 100. Tentýž praví ve svém spise „Starožitnosti židovské“ (18, 3) takto: „Tou dobou vystoupil Ježíš, člověk moudrý, ač lze-li jej člověkem nazývati. Konalť skutky zázračné. A když jej Pilát odsoudil na kříž, ukázal se třetího dne opět živý. A až dosud lid křesťanský nepřestává jmenovati se po něm.“ Zjev Kristův na zemi jest nejdůležitější událostí dějin světových, je středem dějin.

2. SVATÁ MARIA, MATKA SPASITELOVA

PANNA MARIA (Mirjam t. j. krásná) pocházela z královského rodu Davidova. Rodiče její sluli Joachim a Anna. Svatí Otcové píší, že Maria byla již v útlém věku rodiči svými obětována v chrámě jerusalémském, aby tam s jinými dívkami sloužila Bohu až do let dospělosti. Maria učinila již v chrámu jerusalémském slib ustavičného panenství. Dospěvši vrátila se domů a byla zasnoubena s Josefem, tesařem, taktéž z rodu Davidova pocházejícím. Po způsobu u Židů obvyklém Maria zůstala ještě celý rok v domě otcovském v zátiší rodinném. Tam jí Anděl přinesl poselství od Boha, že se má státi matkou Spasitele světa. A když svolila, přijal v ní Syn Boží, počat jsa mocí Ducha Svatého, lidskou přirozenost, tělo totiž a duši. - Římský císař vydal rozkaz, aby sčítáno bylo veškeré obyvatelstvo říše; každý byl povinen jíti k zápisu tam, odkud jeho předkové pocházeli. Proto Josef a Maria se odebrali do Betlema a tam se naplnil čas: Maria Panna porodila Ježíše Krista, jenž je Bůh a spolu člověk, předpověděný Vykupitel světa. Maria jej porodila, zůstavši pannou před porodem i po porodu.

Další osudy Panny Marie jsou spjaty se životem Kristovým. Církevní podání svědčí, že sv. Panna Maria žila po nanebevstoupení Páně u apoštola Jana. Konečně přišla hodina smrti její: duše její vzata byla do nebe, povýšena nade sbory andělův i vyvolených. Apoštolové pochovali tělo její. Podle téhož podání apoštol Tomáš nebyl přítomen pohřbu, a přišed třetího dne žádal sobě viděti tělo její. Avšak když apoštolové otevřeli hrob, pojati byli úžasem: svatého těla nenalezli, shledali pouze roucha. I byli přesvědčeni, že Panna Maria byla oslavena, a že i podle těla vzata byla do nebe. Rok smrti a nanebevzetí Panny Marie není s určitostí znám. Církevní dějepisec Eusebius praví, že Panna Maria žila po nanebevstoupení Páně ještě 15 let a že prý dosáhla 63 let. Protože porodila Pána Ježíše asi v patnáctém roce věku svého, byla by zemřela asi r. 49. Jiní spisovatelé kladou rok úmrtí Panny Marie do r. 52, když se apoštolové sešli v Jerusalémě, aby konali sněm. Spor, kde Panna Maria ze-

mřela, zdali v Jerusalémě nebo v Efesu, není dosud vědecky rozřešen, ale tolik je jisto, že víra v nanebevzetí její byla v Církvi už od V. století všeobecná. Maria, jsouc vyvolená za matku Boží, byla jakožto jediná ze všech lidí počata bez poskvrny hříchu dědičného, což prohlášeno za článek víry papežem Piem IX. dne 8. prosince 1854.

Jiná pojmenování Panny Marie jsou: *Alma* (t. j. Vyvýšená), *Elekta* (t. j. Vyvolená), *Mercedes*, *Dolores*, *Immaculata*, *Consolatrix*, *Annunciata*, *Carmen* a j. Zasvěcené svátky Panny Marie jsou: Neposkvrněného početí bl. Panny Marie 8. prosince a Nanebevzetí P. Marie 15. srpna. Jiné svátky: Narození Panny Marie 8. září, Zasnoubení 23. ledna, Obětování P. Marie čili Hromnic 2. února, Zvěstování 25. března a Navštívení 2. června.

3. SVATÍ VRSTEVNÍCI PÁNĚ

Sv. JOACHIM (Joakim či Heliakim, zkráceně Eli) a *sv. Anna;* tak sluli podle podání rodiče Panny Marie. Jméno Joachim značí „příprava na Pána“, jméno Anna značí „milostná, laskavá“. V evangeliích nemáme o nich žádných zpráv. Apokryfní protoevangelium sv. Jakuba poskytuje tyto zprávy: Manželé Joachim a Anna zachovávali zákon Boží bez úhony, jsouce vzory manželů. Časné statky svoje - výtěžek zaměstnání svého pastýřského - rozdělovali na tři díly: část obětovali chrámu jerusalémskému, druhou chudým a třetí užívali na vlastní potřeby svoje. Neměli však dítek. Neplodnost, nečestná u Židů, těžce doléhala na jejich srdce. Kdysi Joachim chtěl obětovati v chrámu jerusalémském a kněz nepřijal oběti jeho pro neplodnost, již pokládal za kletbu Boží. Joachim takto pohaněný odešel s lítostí z chrámu. Avšak těžce zkoušená důvěra stařičkých manželů byla odměněna; modlitby jejich došly vyslyšení. Bůh je obdařil dcerou, jíž dali jméno Maria. Po třech letech ji odvedli do Jerusaléma, aby při chrámě pod správou kněží byla vychována. Joachim zemřel záhy, snad čtyři roky po narození Panny Marie; Anna pak zesnula u vysokém věku. - Svátek sv. Joachima 16. srpna, svátek sv. Anny 26. července.

Sv. JAN KŘTITEL, syn kněze Zachariáše a jeho manželky Alžběty, narodil se v horách judských, snad v Karimu (nyní Ain Karim). Již v mládí odešel na poušť, kde žil nadmíru sebezapíravě, oděn jsa šatem ze srsti velbloudí a maje kolem beder kožený pás. Pokrmem mu byly kobylky upražené na kameni a lesní med. Opojných nápojů nepil. Připravoval lid na Mesiáše volaje: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království Boží.“ „Připravte cestu Páně“ (Luk. 3, 4). Moc jeho kázání byla tak veliká, že posluchači se dávali v řece Jordáně křtíti vyznávajíce hříchy své. Také Kristus přistoupil, než začal konati úřad svůj učitelský, na místo k Jordánu, kde Jan křtil, aby byl od něho pokřtěn. Jan pokřtil Ježíše Krista a spatřil nad hlavou jeho nebesa otevřená a Ducha Svatého ve způsobě holubice sestupujícího. Bůh

Otec vydal hlas: „Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo“ (Mat. 3, 17).

Veřejná činnost Janova netrvala pak už dlouho. V Galileji vládl tenkrát Herodes Antipas, muž oddaný vášním, jenž vstoupil ve hříšný svazek s Herodiadou, manželkou bratra svého Filipa, tehdy ještě žijícího. Jan Křtitel, neznající bázně, vytýkal mu hřích ten. Proto byl uvězněn ve tvrzi Machajrské u Mrtvého moře. Jan poslal z vězení učedníky své ke Kristu, aby je přesvědčil, že Ježíš je Mesiáš předpověděný. Kristus chválil Jana pro jeho neohroženost, nazývaje jej prorokem, ba andělem, který připravuje cestu Páně. - Zatím Herodias ukládala Janu o život. Herodes odpíral, neboť bál se lidu a sám si Jana vážil. Konečně Herodianě se naskytla příležitost k pomstě. Herodes vystrojil ve výroční den svého korunování hostinu. Tu vešla dcera Herodianina, jménem Salome, do síně jídelní a jala se tančiti. Hosté byli nadšeni; Herodes vínem a vášní rozpálený, řekl tanečnici: „Začkoliv prositi budeš, dám tobě.“ A když Salome návodem matky zažádala o hlavu Janovu, král sice se zarmoutil, ale nechtěje rušiti slova svého, kázal Janovi hlavu stíti. (Mat. 14, 12; Mar. 6, 29.) Svátek narození sv. Jana Křtitele 24. června, památka stětí jeho 29. srpna.

Sv. ZACHARIÁŠ byl zbožný kněz v horách judských, snad v Karemu (nyní Ain Karim). Jeho manželka nazývala se *Alžběta;* pocházela z pokolení Davidova a byla příbuzná Marie Panny. Oba manželé byli spravedliví před Bohem, chodíce ve všech přikázáních bez úhony. Neměli syna, protože Alžběta byla neplodná, a oba už byli zestárlí. Evangelista Lukáš vypravuje (1, 5-25), kterak Anděl zvěstoval Zachariášovi narození syna, a kterak Panna Maria navštívila Alžbětu, příbuznou svou. Stalo se, co zvěstoval Anděl. Alžběta porodila syna, jemuž dáno bylo jméno Jan (t. j. dar Boží). - Další osudy Zachariáše a Alžběty nejsou známy. Podle Baronia Zachariáš byl na rozkaz Heroda krále zavražděn. Svátek sv. Zachariáše a sv. Alžběty, rodičů sv. Jana Křtitele, 5. listopadu.

Sv. JOSEF pocházel z královského rodu Davidova, v té době zchudlého. Byl tesařem. Evangelium nazývá jej „mužem spravedlivým“. Zasnoubiv se s Pannou Marií, setrval v ustavičném panictví, k němuž se byl slibem zavázal. Podle obyčeje židovského Panna Maria zůstala ještě celý rok v ústraní domu otcovského. Evangelista Lukáš (1, 26-38) vypravuje, kterak Anděl zvěstoval Marii narození Vykupitelovo. Josef pak, když zpozoroval požehnaný stav Mariin, hodlal jí dáti list propustný v soukromí bez úředního dosvědčování, aby nebyla u lidu v lehkost uvedena. Avšak poučen byv Andělem, uvedl Pannu Marii do domu svého. Josef nebyl toliko ženichem, nýbrž pravým manželem Panny Marie; uzavřelť s ní skutečné a pravé manželství; pojítkem jejich byla láska Boží, jež obdařila jejich manželství Plodem nebeským, zázračně počatým.

Evangelista Lukáš (2, 1-20) vypravuje, že Josef šel s Pannou Marií do Betlema, kdež se mu dostalo skvělé odměny za obětavou péči a věrnost jeho: první po Marii

spatřil vtěleného Syna Božího a klaněl se jemu; byl svědkem slávy, kterou tři mudrcové z východu poctili narozeného Vykupitele. Také Josefovi požehnal Simeon v chrámu jerusalémském, když božské Dítě bylo tam obětováno. Josef odvrátil nebezpečí, hrozící Dítěti, útěkem do Egypta. Vrátiv se s dítětem a matkou jeho do Nazareta, dobýval oběma prací rukou svých živobytí. Evangelista Lukáš (2, 41-52) vypravuje, kterak Josef a Maria vzali dvanáctiletého Ježíše s sebou na slavnost velikonoční do Jerusaléma, a dodává, že Syn Boží byl „rodičům svým poddán".

Nevíme nic určitého o roku a místě smrti sv. Josefa. Podle obecného mínění Josef zemřel v Nazaretě dříve ještě, nežli Kristus Pán počal konati veřejný úřad učitelský. Neboť Písmo sv. už o něm nečiní zmínky, ani při svatbě v Káni Galilejské. Že při smrti Kristově ho nebylo už mezi živými, jest souditi s jistotou z té okolnosti, že by byl Kristus matku svou odevzdal do ochrany jeho.

Svátek sv. Josefa, pěstouna Páně, 19. března. Papež Pius IX. prohlásil dne 8. prosince 1870 sv. Josefa ochráncem Církve katolické, a ustanovil svátek Ochrany sv. Josefa, jenž se slaví ve středu po II. neděli po Velikonocích.

Sv. SIMEON, prorok, byl spravedlivý a bohabojný muž v Jerusalémě, jenž s toužebností očekával příchodu Vykupitelova. Z vnuknutí Ducha Svatého přišel do chrámu v ten den, když Maria a Josef se chystali vykonati obřady, při obětování pacholátka obvyklé. Simeon poznal božské Dítě, vzal je na lokty své a předpověděl, že Kristem bude způsoben boj nejen v Israeli, ale i ve veškerém lidstvu, že On bude k věčné spáse všem, kdož v něho uvěří, ale že bude i znamením, jemuž budou zatvrzelí hříšníci odpírati ku své zkáze (Luk. 2, 22-38). Více o něm Písmo svaté nemluví. Zemřel v Jerusalémě podle podání tři dni po té, když Gamaliel promluvil památná ona slova v radě židovské (Skutky ap. 5, 38). Svátek sv. Simeona, starce a proroka 8. října.

Sv. ANNA, prorokyně, o níž mluví Lukáš (2, 22-38), byla nábožná stařenka v Jerusalémě. Pocházela z pokolení Aserova a byla dcerou Fanuelovou. Od panenství svého byla s mužem svým živa sedm let a pak ovdověla. Nevycházela z chrámu sloužíc Bohu posty a modlitbami ve dne i v noci. I ona poznala božské Dítě při obětování jeho v chrámě a mluvila o něm všem, kdož očekávali vykoupení israelského. Svátek sv. Anny, vdovy a prorokyně 1. září.

Sv. KAŠPAR, MELICHAR (Melchior) a BALTHASAR sluli prý oni mudrci, kteří z dalekého východu, snad z Arabie nebo z Persie šli na západ, vedeni jsouce hvězdou, aby se poklonili novorozenému králi židovskému, slíbenému Vykupiteli. Kašpar zastupoval lidské plemeno Chamovo, Melichar Semovo a Balthasar plemeno Jafetovo. Byli mudrci, kteří se zabývali vědami přírodními, zvláště hvězdopravectvím, ale byli i pohlaváry či králi, jak o tom svědčí podání. Když přibyli do Jerusaléma, tu král Herodes, boje se o svůj trůn, vyzvěděl od knížat kněžských a zákoníků, kde se má Mesiáš naroditi. I pro-

pustil mudrce do Betlema, nařídiv jim, aby, naleznou-li Krista, přišli zvěstovat jemu, aby i sám šel a poklonil se novorozenému králi. Mudrcové odejeli do Betlema a klaněli se Ježíši Kristu, jakožto Pánu svému, nic se nepohoršujíce chudobou dítěte. Také mu obětovali zlato, kadidlo a myrrhu. A uposlechnuvše napomenutí andělova, nevrátili se více k Herodovi, nýbrž jinou cestou vraceli se do vlasti své (Mat. 2, 1-12). Herodes nemohl se dočkati příchodu mudrců; i rozkázal, aby zavražděna byla všecka pacholátka od dvouletých a níže, a to nejen v Betlemě, ale i v okolí; počítal bezpečně, že zabit bude s nimi i novorozený „král židovský". Krutý rozkaz byl sice vykonán, avšak Josef poslušen napomenutí andělova, zachránil dítě tím, že s ním i s matkou jeho ušel do Egypta. Zavražděná pacholátka, která pro Krista krev svou prolila, nazývají se *„mláďátka"*. Svátek jejich je 28. prosince. - Oni mudrcové byli podle starobylého podání pokřtěni apoštolem Tomášem. Také se praví, že zemřeli jako mučedníci pro víru Kristovu. První, kdo je jejich jmény, nyní běžnými, dříve však neslýchanými, nazval, byl kancléř university pařížské Petr Comestor ve XII. stol. Svátek svatých tří králů a mudrců je 6. ledna.

Sv. LAZAR, učedník Páně, bratr *Marie* a *Marty*, přebýval v Bethanii za horou Olivetskou, asi 2000 kroků od Jerusaléma. Kristus Pán nalézal v Bethanii přístřeší a pohostinství v domě Lazarově. Evangelista Lukáš (10, 38-42) vypravuje, že Marta byla pečlivou hospodyní a že Maria naslouchala slovům Kristovým, dbajíc o věci duchovní. Evangelista Jan (11) vypravuje, kterak Kristus vzkřísil mrtvého Lazara. Krátce před svým utrpením se Kristus zastavil naposledy v Bethanii. Tenkráte dlel v domě Šimona malomocného. Za stolem seděl i Lazar vzkříšený. Marta posluhovala i v tom cizím domě, Maria pak pomazala nohy Ježíšovy drahou mastí (Jan 12, 1-3).

Lazar prý žil po svém vzkříšení ještě 30 let. Legenda praví, že Lazar, Maria, Marta, Josef Arimathejský, Maria Kleofášova, Salome a *Marcella* byli po nanebevstoupení Páně od židů polapeni a dáni na loď bez vesel, aby na moři zahynuli. Avšak loď byla hnána ke břehu země Gallie; oni pak tam hlásali evangelium Kristovo, Lazar byl prý biskupem v Marseilli. Podle jiných zpráv Lazar zemřel jako biskup na ostrově Cypru. - Někteří se domnívají, že Maria, sestra Lazarova, jest totožná s Marií Magdalenou. - Marcella shora jmenovaná byla prý služkou Martinou. - Připomenouti dlužno, že také ženě, která, podle Lukáše (11, 27) zvolala: „Blahoslavený život, který tebe nosil, a prsy, kterých jsi požíval," církevní podání dává jméno „Marcella". - Svátek sv. Lazara, učedníka Páně, 17. prosince. - Svátek sv. Marie a sv. Marty, učednic Páně, 29. července. - Také sv. Marcella se připomíná 29. července.

Sv. MARIA MAGDALENA pocházela z městečka Magdaly na břehu Genesaretském. Jsouc bohata a sličná a majíc živou povahu a vznětlivou mysl, stala se záhy lehkomyslnicí a propadla životu hříš-

nému. Avšak srdce její nenalézalo v rozkošnictví blaha a pokoje. Zvěst o Ježíšovi, o jeho učení a divech dotkla se rozervaného srdce jejího. A když Magdalena uslyšela Krista, stala se v ní náhlá změna: milost Boží zlomila v ní okovy hříchu, i pocítila hořkou lítost nad posavádním životem svým. Písmo sv. (Luk. 8, 2) praví, že z ní vyšlo sedm zlých duchů. Podle souhlasného podání Magdalena je onou hříšnicí, jež mazala mastí nohy Kristovy, když stoloval v domě Šimonově. Kristus jí odpustil hříchy její (Luk. 7, 36-50).

Od té doby Magdalena činila přísné pokání. Přidala se k nábožným ženám, které provázely Krista a apoštoly, pečujíce o potřeby jejich. Maria Magdalena neopustila Ježíše ani na bolestné cestě jeho na horu Kalvarii. U dveří hrobových zůstaly Maria Magdalena a druhá Maria (t. j. Kleofášova), praví evangelista Matouš (27, 61). Marii Magdaleně Kristus Pán se zjevil po svém zmrtvýchvstání (Mar. 16. Jan 20).

O dalších osudech Marie Magdaleny nemáme určitých zpráv. Někteří praví, že žila v Efesu u apoštola Jana. Jiní, zvláště, kdož ji mají za totožnou s Marií, sestrou Lazarovou, praví, že s Lazarem přišla do jižní Francie, k ústí řeky Rhony, a že žila v poustevně v Beaume. - Svátek sv. Marie Magdaleny, kajícnice, učednice Páně, 22. července.

Sv. DISMAS byl jedním z lotrů, kteří byli spolu s Kristem ukřižováni. Dismas pokáral spolulotra nekajícího, sám pak řekl k Ježíšovi: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého." A Ježíš řekl jemu: „Vpravdě, pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji." Svatý Dismas se vzývá na vyprošení šťastné hodinky smrti. Svátek jeho 25. března.

Sv. LONGIN (po česku Dluhoš) slul podle starobylého podání setník, který v čele vojínů byl na stráži při ukřižování Kristově. Byl svědkem muk Spasitelových, slyšel slova, jimiž odpustil katanům svým, pozoroval neobyčejné zjevy při smrti Páně a byv osvícen milostí Boží, řekl: „Opravdu, Syn Boží byl tento" (Mat. 27, 54). Longin uvěřiv učení Kristovu, odebral se do Caesaree Kappadocké a tam žil o samotě 28 let; konečně byl pro víru sťat. - Evangelista Jan (19, 34) mluví o vojínovi, který otevřel bok Ježíše ukřižovaného kopím. Nazýván bývá také Longinem; pocházel z Kappadocie. Jsou-li oba jedna a táž osoba, není známo. Jméno pochází asi od řeckého *lonché*, kopí. Svátek sv. Longina, setníka, 15. března.

Sv. JOSEF ARIMATHEJSKÝ, učedník Páně (ale tajný, pro strach před židy), pochoval spolu s Nikodemem tělo Ježíšovo do nového hrobu (Jan 19, 38). Svátek sv. Josefa Arimathejského, učedníka Páně, 17. března.

Sv. NIKODEM byl členem synedria v Jerusalémě. Evangelium sv. Jana zaznamenává rozmluvu Pána Ježíše s Nikodemem o znovuzrození duchovním. Nikodem uvěřil v Krista; svědčí o tom též zmínka Jana (7, 50), kde fariseové se tážou Nikodema: „Což i ty jsi následovník Ježíše Galilejského?" - Nikodem pochoval s Josefem Arimathejským tělo Ježíšovo; „nesl smíšeninu myrrhy a aloe,

asi 100 liber“ (Jan 19, 39). Po nanebevstoupení Páně židé chtěli prý Nikodema zbaviti členství ve vysoké radě, a byli by ho ukamenovali, jako Štěpána, kdyby se ho Gamaliel byl neujal. Svátek sv. Nikodema, prvokřesťana, 13. prosince (nebo i 3. srpna).

Sv. VERONIKA (Berenice) jest jméno, jež podle církevního podání se dává ženě, učednici Páně, která provázela Krista na cestě křížové, a která chtějíc Spasiteli trpícímu uleviti, potní roucho mu podala, aby utřel tvář svou potem a krví zbrocenou. Její osoba se nedá zjistiti. Později prý přišla s Lazarem a j. do Gallie; odtud zanesla prý ono roucho potní, na němž byl vytisknut obraz tváře Kristovy, do Říma a odevzdala je papeži Klementovi. Svátek sv. Veroniky, učednice Páně, 4. února.

Sv. VERONIKA z Caesaree Filipské pocházející jest podle pověsti ona žena krvotokem trpící, jež dotknutím roucha Kristova uzdravena byla (Mat. 9, 20). Svátek sv. Veroniky, učednice Páně, 12. července. (Totožnost obou Veronik nelze ani tvrditi, ani popírati.)

4. PRVNÍ ČINNOST CÍRKVE; SVATÍ APOŠTOLOVÉ, EVANDĚLISTÉ, UČEDNÍCI PÁNĚ A JÁHNOVÉ

Církev vstoupila v život desátého dne po nanebevstoupení Páně, o svátku Letnic. Duch Svatý sestoupil na apoštoly, osvítil, posvětil a posilnil je a dal jim dar jazykův a zázrakův. Apoštolové počali ihned činnost misionářskou. Na kázání jejich obrátilo se asi 3000 lidí ke Kristu a přijalo křest. Tak povstala v Jerusalémě první obec křesťanská. Apoštolové, mezi nimiž první byl Petr, řídili Církev, konali Oběť nejsvětější a rozdávali svaté svátosti. Vyznavači učení Páně jmenovali se mezi sebou učedníky, věřícími, bratry, svatými; židé je nazývali posměšně Galilejskými, Nazaretskými, pohané pak nazývali je Kristiany to jest Kristovci, křesťany. Tak se potom věřící nazývali sami veřejně. - Věřící konali modlitby své v chrámě židovském; kromě toho se scházeli v domech soukromých, aby slyšeli učení apoštolův a „lámali chléb“ t. j. aby slavili svatá tajemství. Žili v lásce vzájemné, věrně plníce vůli Boží, jsouce vzorem všelikých ctností. Byli jednou rodinou bratří a sester a měli všecky věci společny (Skutky ap. 4, 32). Bohatí přinášeli apoštolům své jmění, aby je rozdělovali, jak bylo komu potřebí. Avšak když apoštolové nestačili na rozdělování, zvolili si ku pomoci sedm jáhnů, kteří měli kázati, křtíti, rozdávati svátost nejsvětější, zvláště pak míti péči o chudé. Jména jáhnů jsou: Štěpán, Filip, Prochor, Nikanor, Timon, Parmen, Mikuláš, příchozí z Antiochie, o kterémžto posledním máme nejméně zpráv. Víme o něm pouze, že byl rodilý pohan a pak židovský novověrec čili proselyta. Hellenistická jména jáhnů dokazují, že byli většinou Řekové.

Židé vidouce, že nenáviděné učení Kris-

PANNA MARIA

tovo vždy víc a více se rozšiřuje, usilovali vášnivě, aby je vyhubili. Vysoká rada zakázala apoštolům, aby nekázali o Kristu. Avšak marně. Apoštolové nedbali zákazu řkouce, že sluší Boha více poslouchati než lidí. Znovu byli uvězněni a byli by usmrceni bývali, kdyby rozvážný Gamaliel byl neporadil synedriu, aby ničeho nepodnikalo proti nim. První obětí rozhořčenosti židovské stal se Štěpán; pak vzniklo všeobecné pronásledování křesťanů. Tito opustili Jerusalem a rozptýlivše se po Palestině, Syrii a po jiných krajinách okolních, šířili všude víru Kristovu.

Sv. PETR nazýval se dříve Šimon; narodil se v Betsaidě jako syn Jana či Jonáše. Měl bratra jménem Ondřeje. Petr nechodil do škol rabínských a velerada viděla v něm člověka neučeného. (Sk. 4, 13.) Ale nabyl vzdělání obecného v domě otcovském a v synagogách. Oženil se a usadil se v Kafarnaum, u jezera Genesaretského; tam se živil rybářstvím i s bratrem svým Ondřejem. Petrova manželka slula podle podání *Perpetua*, dcera jeho *Petronilla*. Petr stav se učedníkem Kristovým, opustil všecko, chodil s Ježíšem, jsa svědkem jeho učení i jeho zázraků. Kristus mu změnil jméno řka: „Ty jsi Šimon, syn Janův; ty budeš slouti Kéfas“, t. j. v překladě „Petr“, Skála, jelikož na skále té měla býti založena všecka ostatní stavba, všecko zřízení Církve. - Petr slavnostně vyznal, že Kristus je Syn Boha živého (Jan, 6, 70 a Mat. 16, 16). S Jakubem Větším a s Janem náležel k důvěrným přátelům Kristovým. Tito tři byli svědky proměnění Páně (Mat. 17, 1) a smrtelné úzkosti jeho v zahradě Getsemanské (Mat. 26, 37). Petr zapřel sice Krista z bázně lidské, ale hořce oplakával poklesku svého. Kristus Pán mu slíbil nejvyšší hodnost v Církvi (Mat. 16, 17) a po svém zmrtvýchvstání mu ji skutečně odevzdal (Jan, 21, 15).

Petr si byl vědom této hodnosti a vystupoval všude jako hlava apoštolův, a tito uznávali jeho prvenství (primát). Petr řídil volbu apoštola Matěje (Skutky ap. 1), měl první kázání o Ježíši Nazaretském, učinil první zázrak, uzdraviv chromého u dveří chrámových. Petr mluvil jménem všech apoštolů před synedriem židovským. Petr rozhodl, poučen byv viděním, otázku, mají-li se přijímati pohané do Církve, a pokřtil prvního pohana Kornelia (Sk. ap. 10). K Petrovi spěchal Pavel, dříve než počal učiti. Ve všech čtyřech seznamech apoštolů, jak je napsali evangelisté, Petr uvádí se na prvním místě, ač nebyl nejstarší věkem a ač nebyl první povolán k úřadu učitelskému.

Až do kamenování Štěpána jáhna Petr působil v Jerusalémě. Pak biřmoval s Janem v Samaří. Tam přísně pokáral Šimona, že chtěl za peníze obdržeti duchovní moc. V Antiochii Syrské Petr spravoval Církev po sedm let. Vrátiv se z Antiochie do Jerusaléma, Petr byl králem Herodem Agrippou r. 42 vsazen do žaláře, avšak byl Andělem zázračně vysvobozen. Pak se odebral do Říma a tam založil kvetoucí obec křesťanskou, řídil ji i celou Církev po 25 let; konal tamodtud cesty apoštolské. Z Říma rozeslal asi 40 kněží a

biskupův do Italie, Gallie a Germanie hlásat evangelium. Po několika letech Petr se odebral z Říma do Jerusaléma a předsedal prvnímu sněmu církevnímu, t. zv. apoštolskému kolem r. 50. Té doby byl totiž v Církvi spor: někteří přepjatí křesťané ze židovstva jali se hlásati, že pohané nemají býti pokřtěni, dokud se nepodrobí obřízce, a že jsou povinni zachovávati obřadní předpisy Mojžíšovy. Petr, jakožto viditelná hlava Církve, zahájil sněm a prohlásil rozhodnutí sněmu, že věřící nejsou povinni zachovávati všech obřadních předpisů Mojžíšových (Sk. 15).

Poté Petr navštíviv některé církve asijské, vrátil se do Říma. Tam bydlil v Zátibeří; poslal věřícím na východě dvě epištoly. V prvé epištole dí: „Pozdravuje vás Církev, která jest v Babylonu spolu vyvolená a Marek syn můj.“ Babylonem rozumí se tu pohanský Řím, modloslužebný, a Markem míněn jest duchovní syn jeho, Marek evangelista. Za císaře Nerona byli Petr a Pavel jati a uvrženi do žaláře Mamertského. Tam zůstali po 9 měsíců. Posléze byli oba 29. června r. 67 umučeni. Petr byl ukřižován, a to hlavou dolů, jak dosvědčuje církevní spisovatel Origenes. - Svátek sv. Petra, apoštola, 29. června.

Sv. PAVEL, jemuž rodičové podle zvyku židů žijících mezi Řeky dali dvojí jméno: Saulus a Paulus, narodil se kolem r. 2 v městě Tarsu v Kilikii (v Malé Asii) z hebrejské rodiny, která požívala práv občanství římského. V Tarsu byla pohanská škola; tam se vzdělal ve vědách řeckých. Při tom se vyučil řemeslu stanařskému (buď zhotovoval látky na stany nebo lodní plachty ze srsti koz, anebo zhotovoval stany samy, přenosné, pro cestovatele, vojíny a pastýře); neboť po stanech byla tehdy veliká poptávka. Pak byl Pavel poslán do Jerusaléma, kde jeho starší sestra byla provdána. Pavel stav se žákem slovutného Gamaliele, vyspěl v důkladného znalce Starého Zákona a v horlivého fariseje. Zahořel nenávistí proti učení Kristovu a stal se krutým pronásledovatelem křesťanů. Jeho fanatismus vyvrcholil kamenováním Štěpána. Nekamenoval sice Pavel vlastníma rukama Štěpána, ale hlídal šaty katanům. Brzy mu již Jerusalém nestačil ke krvavé honbě. Vymohl si plnou moc do Damašku, aby mohl i tam pátrati po učednících Kristových. Avšak na cestě do Damašku Šavel byl zjevením Kristovým obrácen, byl změněn v okamžiku, a změněn na vždy. Pavel stal se nejhorlivějším hlasatelem učení Kristova. Jasem světla onoho oslepl, Ananiáš, učedník Páně, uzdravil Pavla od slepoty a pokřtil jej. Z Damašku odebral se Pavel do Arabie, aby se tam v samotě připravoval na úřad apoštolský. Poté šel do Jerusaléma, „aby viděl Petra“. V Jerusalémě mu věřící zprvu nedůvěřovali; i ujal se ho Barnabáš a uvedl jej k Petrovi a k Jakubovi. Pavel podnikl provázen jsa společníky (Barnabášem, nebo Lukášem, nebo Silou, nebo Timotheem, nebo Titem) tři veliké cesty missionářské.

První cesta, vykonaná v letech 46-48, vedla Pavla přes ostrov Cypr do jižních krajin maloasijských. Pavel kázal všude nejprve židům, a pak, když tito odporo-

vali, pohanům a vrátil se do Antiochie Syrské. Tam se přiostřil spor o tom, zdali obřadní předpisy Starého Zákona zavazují také pokřtěné pohany. Petr z jakési shovívavosti se přiklonil k židokřesťanům, ale Pavel odporoval Petrovi v této věci a Petr přijal domluvu jeho (Gal. 2).

Po sněmu jerusalémském Pavel vydal se na *druhou* cestu apoštolskou (r. 50-53). Prošel krajinami, kde už dříve obce byl založil, a vyzván zvláštním viděním, přešel do Makedonie. Tak přišel i do Athén, do středu vzdělanosti řecké, do sídla věd a umění. Vzbudil zvědavost. Někteří řekli: „Co chce ten tlachal pověděti?" Ale Pavel, veliký duchem a ozbrojený neodolatelnou výmluvností, stoje uprostřed Areopagu, jal se řečniti: „Mužové athenští! Procházeje městem vaším, nalezl jsem také oltář, na kterémž napsáno jest: Neznámému Bohu! Co vy ctíte neznajíce, to já zvěstuji vám" - a počal hlásati nauku o Bohu a o soudu Božím. Někteří uvěřili, Dionysius Areopagita, Damaris a j. (Skut. 17). V Korintě Pavel se zdržel půldruhého roku a napsal svoje listy k Thessalonským. Pak se vrátil přes Efes a Jerusalem do Antiochie.

Na *třetí* cestě (r. 53-58) Pavel zdržel se přes dvě léta v městě Efesu. Tam nemalé divy činil Bůh skrze ruce Pavlovy. Odtud jej vypudilo vzbouření, zosnované zlatníkem Demetriem. Pavel pobyv čas v Makedonii a v Řecku a rozloučiv se u Mileta s představenými církví maloasijských, vrátil se do Jerusaléma.

V Jerusalémě Pavel byl jat od rozzuřených židů; avšak římská posádka ho odvedla do hradu Antonie. Byl postaven před synedrium. Řekl: „Se svědomím zcela dobrým obcoval jsem před Bohem až do dnešního dne." Tu kázal velekněz Ananiáš udeřiti Pavla v ústa. Pavel řekl k němu: „Bíti bude tebe Bůh, stěno obílená; sedíš zde, abys mne soudil podle zákona, a proti zákonu velíš mne bíti?" (Sk. 23, 1). Pavel, řečník obratný a duchapřítomný, v ničem nebyl usvědčen. A tu umluvilo se více než 40 židů, že nebudou ani jísti ani píti, dokud nezabijí Pavla. Proto vojenský velitel dal Pavla dopravit do Caesarey k vladaři Felixovi. Tam byl Pavel držen po dvě léta v mírném vězení. Pavel mluvil k Felixovi a k Drusille, jeho manželce, která se byla zpronevěřila svému pravému manželu králi Arizovi, o spravedlnosti, o čistotě, o budoucím soudě. Felix byv jat strachem, pravil: „Pro nynějšek jdi, v čas příhodný tě povolám. (Skutky 24.) Po hrabivém Felixovi nastoupil v úřadě nový vladař, Portius Festus. Ten, aby se zalíbil Židům, chtěl jim Pavla vydati. Avšak Pavel použil svého práva jako římský občan, vědom jsa své neviny a touže také v Římě vydati svědectví o Kristu, řekl: „K císaři se odvolávám." A Festus odpověděl: „K císaři jsi se odvolal, k císaři půjdeš."

Tak byl Pavel dopraven na loď. Po bouřlivé plavbě ztroskotala loď u ostrova Melity, avšak Pavel i všichni ostatní, 276 počtem, byli zachráněni. Do Forum Appii a do Tres Tabernae přišli mu naproti Aquila, Priscilla, Junius a jiní. Konečně Pavel přibyl do Říma. Tam byl

chován v mírné vazbě, ač přivázán dlouhým řetězem k vojínovi. Pavel hlásal evangelium židům i pohanům, a psal listy do dalekých obcí křesťanských. Roku 63 byl propuštěn na svobodu; i cestoval až ke „hranicím západu", čímž se vyrozumívá Španělsko. Odtud se odebral opět do Malé Asie, do Řecka a na Kretu. Vrátiv se do Říma, byl za pronásledování Neronova jat a s Petrem uvržen do Mamertského žaláře; po devítiměsíční vazbě byl na nich vykonán ortel smrti dne 29. června 67. Pavel byl sťat na Silnici Ostijské. Oběma společně Církev dává název „knížat apoštolských". Pavel sluje „apoštolem národů".

Pavel je velkolepý zjev v dějinách církevních. V nepatrném jeho těle vládl veliký duch, plný nadšení pro Krista, plný lásky k člověčenstvu. „Všechněm všecko učiněn jsem, abych vůbec některé přivedl ke spáse," tak píše sám o sobě (I. Kor. 9, 22). Povahy byl přímé, ohnivé, s počátku i prudké. Ale co bylo nedokonalého v povaze, zdokonalil přijav křesťanství. Z krutého zeloty stal se mírný horlivec pro věc dobrou. Vynikal neobyčejnou bystrostí ducha, pronikal všude k podstatě věcí. Ježíše miloval nade všecko. „Já pokládám za škodné všecko pro vznešenost poznání Ježíše Krista, Pána mého, pro nějž to všecko jsem obětoval a pokládám za výkal, abych získal Krista (Filip. 3, 8). - Starověk křesťanský líčí nám Pavla jako muže postavy nevzhledné, holohlavého, s nehezkou tváří, vroubenou šedivým vousem. Ale málokterý člověk byl tak milován od lidí jako Pavel. - Pavel cítil se pokořen, že v jeho těle slabém, nevzhledném přece hořela žádostivost, takže si posteskl: „Já nešťastný člověk! Kdo mne vysvobodí z těla smrti této?" (Řím, 7, 24). - Veliká byla jeho pokora; považoval sebe za nejmenšího ze všech apoštolů, „který není hoden slouti apoštolem, protože se protivil Církvi Boží." - Svatý Pavel dosavad jest „učitelem národů", neboť myšlenky jeho, uložené ve čtrnácti listech, jsou jakožto slovo Boží předčítány a vykládány po celém světě. Svátky sv. Pavla, apoštola národů, 29. a 30. června.

Sv. ONDŘEJ (Andreas, Andrej), syn Jana či Jonáše a bratr Šimona Petra, pocházel z Betsaidy a byl rybářem v Kafarnaum. Zprvu byl učedníkem Jana Křtitele. Kristus Pán pravil jemu a Šimonovi: „Pojďte za mnou a učiním vás rybáři lidí" (Mat. 4, 19). Tak se stal Ondřej apoštolem Páně. Jeho jméno se uvádí při nasycení pěti tisíců mužů (Jan 6, 1-13). Po seslání Ducha Svatého Ondřej se odebral podle církevního podání do země, která se rozprostírá severně od Černého moře, a která se nazývala Skythie. - Ze Skythie Ondřej procestoval Malou Asii a Řecko. V Patrasu, hlavním to městě achajském, Ondřej byl od císařského vladaře Egea odsouzen ku smrti na kříži. Ondřej veden jsa na popraviště a vida kříž přichystaný, zvolal prý: „Buď pozdraven, o kříži, jenž jsi byl posvěcen tělem Kristovým! Po tobě toužím." Na kříž nebyl přibit hřeby, nýbrž byl přivázán provazy; trpěl po tři dny, až dne 30. listopadu roku snad 70. vypustil duši. Svátek sv. Ondřeje, apoštola, 30. listopadu.

Sv. JAN apoštol byl syn Zebedeův a Salomin. Měl bratra jménem Jakuba. Otec i synové byli rybáři v Galilei. Jan byl zprvu učedníkem Jana Křtitele. Pak byl zvolen za apoštola Páně. Jan byl božskému Mistru pro svou něžnost a panicskou mysl nejmilejší; sám zove se „učedníkem, kterého Ježíš miloval." Odtud Jan nazývá se „miláčkem Páně." S počátku byli Jan a Jakub povahy prudké; tak na př. přáli si kdysi, aby oheň sstoupil s nebe a spálil kterési město samařské proto, že odepřelo Kristu Pánu přijetí. Proto jim Kristus dal příjmení „Boanerges" t. j. synové hromu. Jan byl svědkem zázraků Kristových, byl při proměnění Páně na hoře Tábor, byl i svědkem jeho ukřižování. Kristus umírající svěřil svou matku Janovi v ochranu (Jan 19, 26). Po nanebevstoupení Páně Jan s Petrem rozšiřovali Církev jsouce v čele ostatních apoštolův. Oba byli zmrskáni od židů; spolu také biřmovali v Samaří.

Po smrti a nanebevzetí Panny Marie Efez se stal střediskem apoštolské činnosti Janovy. Kolem něho se družili žáci Papias, Polykarp, Ignác a j. Tenkrát Jan, chtěje doplniti zprávy tří evangelií, napsal svoje evangelium. Kromě toho napsal tři epištoly. Roku 94 za pronásledování císaře Domiciána Jan byl jat, do Říma odveden a před branou latinskou uvržen do kotlu naplněného vroucím olejem. Mocí Boží zůstal neporušený. I byl vypověděn do vyhnanství na ostrov Pathmos. Tam napsal „Zjevení", knihu obsahující hluboká tajemství o stavu a budoucích osudech Církve. R. 96 vrátil se do nedalekého Efesu.

Z pozdního jeho stáří zachovaly se ještě tři zprávy. Kdysi prý vstupoval do lázní; uslyšev, že v lázni jest rouhač Cerinth, Jan zvolal: „Utecme odtud, aby střecha se nezbořila; neboť dlí pod ní Cerinth, popirač pravdy." - Jindy prý odevzdal sličného jinocha jistému biskupovi na vychování; ale jinoch odešel k lotrům a stal se jejich náčelníkem. Jan přišed obrátil a zpět přivedl zbloudilého jinocha. - Jan jsa stařičký říkával ve shromážděních místo promluv: „Synáčkové, milujte se vespolek!" A když se ho učedníci tázali, proč stále tutéž řeč opakuje, odpověděl: „To jest hlavní přikázání Páně, a toto-li naplníte, dosti jest." Jan zesnul jsa devadesátiletý smrtí klidnou a blaženou. - Svátek sv. Jana, apoštola a evangelisty, 27. prosince.

Sv. JAKUB (česky také Jašek) Větší byl syn galilejského rybáře Zebedea a jeho manželky Salome. Měl bratra Jana evangelistu. Oba bratři šli radostně za Kristem, když je volal k úřadu apoštolskému (Mar. 1, 19, 20). Jakub spolu s Janem a s Petrem byli nejdůvěrnějšími učedníky Páně. Byli svědky proměnění Páně na hoře Tábor, i svědky úzkosti jeho v zahradě Getsemanské. Matka jejich Salome i synové přistoupili kdysi k Pánu, žádajíce míti přední místo v království Božím (Mat. 20, 20-28). A tu je Kristus Pán poučil, že nekyne jim na světě odměna, ale že jim nastává boj, a že možno vejíti do království Božího jen bojem a utrpením.

Nemáme jistých zpráv, kde Jakub Větší hlásal evangelium. Je pouhou domněnkou, že kázal ve Španělsku. - Jakub první

dal život za Krista. Král Herodes Agrippa, vnuk onoho Heroda, jenž dal zavražditi pacholátka betlémská, chtěje se zalíbiti židům, rozkázal r. 42 Jakuba stíti. - Svátek sv. Jakuba Většího, apoštola, 25. července.

Sv. FILIP pocházel z Betsaidy. Byl ženat a měl tři nebo čtyři dcery. Dychtivě očekával příchod Mesiášův a stal se horlivým apoštolem jeho (Jan, I, 43). Jeho jméno uvádí evangelista Jan při nasycení 5000 mužů; tázalť se Filip: „Odkud nakoupíme chlebů, aby pojedli tito?“ Také z kapitoly 14. téhož evangelia, kde Kristus praví Filipovi: „Kdo vidí mne, vidí i Otce“, lze seznati, že Filip, jako i ostatní apoštolové, nechápal všeho učení Kristova. Teprve sesláním Ducha Svatého byl rozum jejich osvícen.- Později Filip kázal ve Frygii (v Malé Asii). Posléze byl podle podání v Hieropoli a tam byl ukřižován a na kříži vise ukamenován. Tělo jeho bylo tamtéž pohřbeno a vedle něho byly dvě dcery jeho pochovány. Svátek sv. Filipa apoštola 1. května.

Sv. BARTOLOMĚJ, také Nathanael nazývaný, pocházel z Kány Galilejské. Poznav Krista, vyznal upřímně a nadšeně: „Mistře, ty jsi Syn Boží; ty jsi král israelský“ (Jan 1, 49). Nathanael slul po otci Bar-Tolmai, syn Tolomajův. Evangelisté Matouš (10,3) Marek (3, 18) Lukáš (6, 14) mluví o Bartoloměji a tento Bartoloměj je totožný s Nathanaelem u Jana jmenovaným. - O dalších osudech a pracích apoštola není zpráv. Dějepiscové vykládají, že Bartoloměj přišel do Indie t. j. do Šťastné Arabie, a že tam zanesl opis evangelia sv. Matouše v aramejském jazyku psaného. Pantaenus (†kolem 216) přišed po stu letech do krajiny té, nalezl tam stopy křesťanství i řečené evangelium. Bartoloměj vrátiv se putoval pak do Frygie, kde se sešel s apoštolem Filipem; posléze Bartoloměj přišel do Armenie, kdež byl umučen; kůže mu byla s těla sedřena a pak byl ukřižován hlavou dolů. Svátek sv. Bartoloměje apoštola 24. srpna (či 25. srpna).

Sv. MATOUŠ, dříve Levi nazývaný, syn *Alfeův*, byl celníkem v Kafarnaum. Kristus Pán uzdraviv v Kafarnaum člověka ochrnulého, zastavil se u mýtnice, kde Levi seděl, a řekl: „Pojď za mnou.“ A on opustiv všecko, vstal a šel za ním (Luk 5, 28). Tak byl povolán do sboru apoštolův. Po nanebevstoupení Páně Matouš první napsal evangelium pro svoje krajany židokřesťany. Nelíčil života Ježíšova soustavně a podrobně, nýbrž jen přehledně; hlavním jeho účelem bylo dokázati, že, co předpověděli proroci, vyplnilo se na Ježíši Kristu. Knihu svou nazval „evangeliem“ t. j. blahým poselstvím. Psal je nářečím aramejským. Protože však všichni židé rozptýlení nerozuměli nářečí tomu, bylo evangelium toto - neznámo kým - přeloženo do řeči řecké a jen v té se nám uchovalo.

Podle církevního podání Matouš kázal v Syrii, v Persii a v Ethiopii. V Ethiopii pokřtil dceru královu *Ifigenii*, která učinila slib ustavičného panenství. Avšak její strýc Hirtak stav se králem, chtěl Ifigenii za manželku. Ifigenie odmítla, jsouc věrna slibu svému. A když Matouš ji utvrzoval v předsevzetí jejím, král dal

Matouše zavražditi. Matouš byl kolem r. 70 proklán oštěpem. Svátek sv. Matouše, apoštola a evangelisty 21. září. - Svátek sv. Ifigenie panny též 21. září. Svátek sv. *Alfea* 26. května.

Sv. ŠIMON KANANEJSKÝ čili *Zelotes* byl dříve přivržencem strany „horlivců", kteří v nadšení pro zákon Boží přísně kárali přestupníky zákona Božího. Horlivci sluli v hebrejské řeči Kananejští, v řecké řeči Zeloti. O mládí Šimonově není v Písmě zpráv; povolán byv ve sbor apoštolův, byl svědkem všech řečí a skutků Páně. Po seslání Ducha Svatého - podle podání - kázal evangelium s Judou Tadeášem v Persii a byl pro víru v městě Suaniru ukřižován a na kříži pilou rozřezán. Jiní praví, že kázal v Egyptě a že snad tam zemřel smrtí přirozenou. Svátek sv. Šimona apoštola 28. října.

Sv. TOMÁŠ apoštol. Slovo Tomáš je hebrejské a vykládá se po řecku „Didymus", po česku Blíženec. Tomáš pocházel z Galilee a byl snad rybářem. V evangeliu sv. Jana (11, 16) je o něm zmínka, ze které vysvítá, že Tomáš byl povahy srdnaté a zmužilé; je hotov pro Krista trpěti i umříti. Po vzkříšení Páně Tomáš neuvěřil, když ostatní apoštolové mu radostně zvěstovali, že Kristus Pán vstal z mrtvých. Nedůvěřoval jejich smyslům; nevěra jeho nepocházela ze zlého srdce, nýbrž odtud, že toužil po poznání pravdy. Spatřiv pak Ježíše, úžasem a láskou byl překonán a padl k nohám Kristovým řka: „Pán můj a Bůh můj".

Později Tomáš hlásal evangelium u národa Parthů a u Peršanů. Podle podání Tomáš pokřtil mudrce, kteří se byli klaněli novorozenému Ježíši v Betlémě. Podle jiných zpráv byl v Ethiopii a v Habeši. Ještě jiní praví, že Tomáš hlásal víru křesťanskou v Indii, a že tam zemřel jako mučedník; snad byl kopím proboden v městě Meliapuru, které se pak nazývalo „městem Tomášovým." Ostatky byly prý přeneseny do města Edessy v Mesopotámii. Více však zasluhuje víry ta zpráva, která obmezuje Tomáše na zemi Partskou, a která praví, že zemřel v Edesse. Svátek sv. Tomáše apoštola 21. prosince.

Sv. JAKUB Menší byl synem Kleofáše (Alfea) a Marie řečené Kleofášovy, sestry či příbuzné Marie Panny. Kleofáš a Maria měli kromě Jakuba ještě tři syny: Judu Tadeáše, Simeona (Šimona) a Josefa. Tito čtyři bratři jsou tedy pokrevní příbuzní Ježíše Krista a v evangeliích slují podle obyčeje židovského „bratřími Páně." Jakub a Juda byli Kristem přijati do sboru apoštolů. Jakubovi se ukázal Kristus, když vstal z mrtvých (I. Kor. 15, 7).

Kdežto ostatní apoštolové se rozešli do různých končin světa, zůstal Jakub Menší v Jerusalemě a byl tam prvním biskupem. Ustanovili jej v úřadě tom apoštolové proto, že byl příbuzný Páně a že byl muž veliké zbožnosti. Na sněmu ujal se Jakub slova, a jeho návrh byl přijat a prohlášen těmi slovy, jak je navrhl Jakub. Pavel nazývá v listu ke Gal. (2, 9) tyto tři: Petra, Jakuba a Jana sloupy Církve.

Jakub Menší byl postavou a tváří velmi podoben Kristu Pánu. (Proto chtěl sv. Ignác, biskup antiochijský, cestovati do Jerusalema, aby spatřil Jakuba a učinil si

představu o podobě Krista Pána.) Dějepisec Eusebius (Histor. eccl. 2, 23) píše o Jakubovi: „Jakub zachovával po celý život panickou čistotu, nepil nikdy vína a nepožíval masa kromě beránka velkonočního. Chodil bos a nosil jen lněné roucho. Hlavy své nikdy neholil, lázní se zdržoval a těla svého nikdy nenatíral olejem. Stálým klečením zmozolovatěla mu kolena a ztvrdla jako kůže velbloudova ... byl nazýván obecně „Spravedlivým“, „Obranou či Ohradou lidu“, a židokřesťané ctili ho tak velice, že, kdekoliv šel, hrnuli se k němu, aby se dotkli roucha jeho.“ - Na konci r. 61 nebo na počátku r. 62 Jakub napsal epištolu obecnou (t. j. nemající na zřeteli některou osadu neb osobu), v níž učí, že víra bez skutků je mrtvá.

Po smrti vladaře Festa židovský velekněz Anan, syn Annášův, použil této příležitosti, aby mohl zahubiti nenáviděného Jakuba. I povolali Jakuba před vysokou radu a žádali, aby prohlásil Krista za lichého Mesiáše a aby odvolal vše, čemu dosud učil. Měl tak učiniti s cimbuří chrámu. Podle Hegesippa tázali se ho: „Rci, Spravedlivý, co máme souditi o Kristu?“ A Jakub zvolal: „Co ptáte se mne na Krista? On sedí na pravici Boží a přijde opět jednou v oblacích nebeských.“ I svrhli rozzuření židé Jakuba střemhlav dolů a pak ho kamenovali. Jakub modlil se za své katany. Jeden z přítomných kněží vykřikl: „Přestaňte! Co děláte? Hle, Spravedlivý se za vás modlí.“ Tu jistý valchář se chopil sochoru, udeřil jím Jakuba do hlavy a dotloukl ho. To se stalo roku 62. Svátek sv. Jakuba, apoštola 1. května.

Sv. JUDA THADDAEUS (Tadeáš) či Lebbeus byl synem Kleofáše (Alfea) a Marie, která se nazývá v Písmě sv. „sestrou“ Panny Marie. Pro příbuzenství matky jeho s Pannou Marií bývá nazýván v evangeliu „bratrem“, t. j. příbuzným Páně. Juda Thaddaeus měl bratra Jakuba Menšího. Juda byl ženat, a když byl povolán do sboru apoštolů, opustil manželku, děti a statky a šel za Kristem. V evangeliích není o něm mnoho zpráv. U sv. Jana čteme (14), že božský Mistr při poslední večeři loučil se s učedníky svými. Tu se tázal Juda, nikoliv onen iškariotský: „Pane, co se to stalo, že se hodláš zjeviti nám, a ne světu?“ Načež Kristus poučil apoštoly o království Božím a řekl: „Miluje-li kdo mne, slovo mé zachovávati bude a Otec můj bude ho milovati, i přijdeme k němu, a příbytek u něho si učiníme.“

Juda Tadeáš hlásal evangelium v Syrii, v Armenii, v Mesopotamii a v Persii. Kolem r. 65 napsal list obecný (t. j. psaný ke křesťanům vůbec). List ten velmi se podobá 2. listu sv. Petra obsahem, ba často i slovem; povzbuzuje věřící, aby hájili víru proti odpůrcům Kristovým. Když Juda se vracel do vlasti své, zemřel smrtí mučednickou ve Fenicii. Jako místo smrti udává se Bejrut nebo Arad. Svátek sv. Judy Tadeáše, apoštola, 28. října.

Sv. MATĚJ (latinsky Mathias, česky i Bohdan), byl podle domnění zprvu jedním ze 72 učedníků Páně. Po nanebevstoupení Páně byl na místě zrádného Jidáše Iškariotského losem zvolen (Skutky ap. 1, 23-26) a připočten k jedenácti apoštolům. Později Matěj hlásal evangelium

SVATÁ ANNA

v Palestině, v Malé Asii; pak se odebral do Nubie a do Habeše v Africe. Podle Jeronyma Matěj kázal v Ethiopii. Není o něm zaručených zpráv; také se neví, kdy a kde a jakou smrtí skončil život svůj. Jeronym tvrdí, že Matěj zemřel v Ethiopii, jiní tvrdí, že Matěj se vrátil do vlasti své a že byl kolem r. 61 od židů kamenován a sekyrou sťat. - Svátek sv. Matěje, apoštola, 21. února.

Sv. BARNABÁŠ nazýval se dříve Joses či Josef. Jméno Barnabáš značí: Syn utěšení. Joses pocházel z kněžského pokolení Levitského a narodil se na ostrově Cypru (Skut. 4, 36). Jak církevní podání vypravuje, Joses přišel do Jerusaléma, aby se ve škole Gamalielově naučil Starému Zákonu. Tenkrát poznal Krista Ježíše a byl podle zprávy Klementa Alexandrijského přijat do sboru 72 učedníků Páně. Skutky apoštolské vykládají, že Joses či Barnabáš prodal statek svůj, vzal peníze a položil je k nohám apoštolů na rozdělení pro chudé věřící. Barnabáš se chválí jako muž dobrý, plný Ducha sv. a víry. Že Barnabáš se ujal Pavla v Jerusalémě, bylo nahoře vypravováno.

Barnabáš se vydal s Pavlem na apoštolskou cestu (I). K nim připojil se sestřenec Barnabášův, příjmím Marek (Skutky 12, 25). Na této cestě, v Lystře, stalo se, že Pavel uzdravil chromého od narození, a že pohané uzřevše zázrak užasli a pokládali oba apoštoly za bohy: Barnabáše, že byl mohutné postavy, za Jupitera, Pavla pak výmluvného za Merkura. To když uzřeli Pavel a Barnabáš, vytknuli lidu pošetilost jeho (Skut. 14). Na sněmu jerusalémském kolem r. 50 všichni shromáždění vyslechli nejprv Petra a potom Barnabáše a Pavla (Skutky ap. 15, 1-30). - Později Pavel a Barnabáš opět hodlali vydati se na cesty, navštívit zřízené obce křesťanské; a tu se stala malá nesvornost mezi nimi. Barnabáš totiž opět chtěl vzíti sestřence Marka za průvodce, Pavel však namítal, že Marek tehdy nebyl dosti vytrvalý na cestách. Proto Pavel vzal Silu za průvodce, Barnabáš pak odešel s Markem na ostrov Cypr (Skutky 15, 36). - Pak už není zmínky v Písmě sv. o Barnabáši. Podle podání byl na ostrově Cypru r. 60 od židů ukamenován. (*D.* udává r. 62.) Barnabáši dostalo se již v prvních dobách křesťanských čestného názvu „apoštola“. - Svátek sv. Barnabáše 11. června.

Sv. MAREK slul dříve Jan. Ve Skut. ap. 12. se praví, že „Petr vysvobozen byv ze žaláře šel k domu *Marie*, matky Jana, příjmím Marka“ a tamtéž (12, 25) čteme, že „Barnabáš a Šavel vzavše s sebou Jana, příjmím Marka, vrátili se z Jerusaléma.“ Unaven obtížemi cesty, Marek se vrátil do Jerusaléma. A tu Pavel nehodlal ho přibrati na další cesty, nýbrž vzal si Silu za průvodce; Barnabáš pak odešel s Markem na ostrov Cypr.

Později provázel Marek sv. Petra (5, 13): „Pozdravuje vás spoluvyvolená obec, která jest v Babyloně, a Marek, můj syn,“ píše sv. Petr v 1. svém listě. Podle zpráv sv. Epifania a sv. Jeronyma Petr vyslal Marka kolem r. 50 do Egypta hlásat víru Kristovu. Vypravuje se (D), že Marek si dal v Alexandrii, hlavním městě egyptském, spraviti obuv u jistého *Aniana*,

obuvníka. Anian bodl se prý při práci šídlem a v návalu bolesti zvolal: „O Bože!“ Marek navázal na výkřik ten a počal mluviti o pravém Bohu, o prorocích a o Kristu. Anian řekl: „O těch spisech jsem nikdy neslyšel; slyšel jsem jen o Iliadě a o bludných cestách Odysseových, jak se o tom učí žákové moudrosti.“ Na to Marek jal se hlásati víru Kristovu. Anian uvěřil a byl pokřtěn; později stal se nástupcem Markovým na biskupském stolci v Alexandrii. Anian zemřel r. 86; svátek sv. Aniana, biskupa, 25. dubna. -

Kolem r. 62 Marek byl pomocníkem apoštola Pavla v Římě. Neboť Pavel píše ke Koloss 4, 10: „Pozdravuje vás Marek, příbuzný Barnabášův.“ - Marek přilnul nejvíce k Petrovi a naslouchal kázáním jeho. Na žádost křesťanů římských Marek napsal evangelium, ve kterém věrně vylíčil všecko, co od Petra byl uslyšel v kázání a v důvěrném hovoru. Tak o tom svědčí svatý Jeronym na základě spisů sv. Papiáše, Irenea, Klementa Alexandrijského a Eusebia, a dokládá, že Petr evangelium Markovo schválil, potvrdil a veřejně v církvi předčítati dal. Podle některých zpráv však Marek napsal evangelium až po r. 67, když prve už evangelium Matoušovo v jazyku syrochaldejském sepsáno bylo. Marek opomíjí ve svém evangeliu všecko, co slouží Petrovi ke cti a chvále, na př. oddanost Petrovu ke Kristu, slova Kristova: „Ty jsi Petr...“; neboť pokorný Petr mlčel o těchto událostech; avšak zapření Petrovo Marek líčí podrobně (14, 66).

Podle církevního podání Marek byl v egyptském hlavním městě, kamž se kolem r. 67 vrátil, pronásledován od židů, kteří s nenávistí pozorovali rozkvět křesťanské obce v Alexandrii. Marek ušel úkladů jejich na venkov a přicházel jen časem a jen potají do Alexandrie řídit církev. Kdysi však židé jej přepadli, a uvázavše mu provaz na hrdlo, smýkali jím po ulicích, až ducha vypustil. Rok smrti jeho je 68. Svátek svatého Marka, evangelisty, 25. dubna, svátek sv. Marie, prvokřesťanky a matky Jana, příjmím Marka, 29. června.

Sv. LUKÁŠ pocházel ze syrské Antiochie a byl synem rodičů pohanských. Nabyl vědeckého vzdělání a věnoval se povolání lékařskému. Víru Kristovu poznal ve svém rodišti, v Antiochii, a pokřtěn byl apoštolem Pavlem, pročež Jeronym nazývá Lukáše „synem Pavlovým.“ Lukáš stal se důvěrným společníkem apoštola Pavla. Zdá se, že častější churavění Pavlovo zavdalo příčinu, že Lukáš zůstal věrným průvodcem jeho a že stal se účastníkem všech námah a nebezpečí tohoto apoštola. Pavel nazývá Lukáše „svým pomocníkem, lékařem svým nejmilejším“. Lukáš zůstal při Pavlovi i ve vězení, jak v Caesarei, tak i v Římě. Pavel stýská si (I Tim 4, II): „Lukáš jediný je se mnou.“

Lukáš napsal v letech 67-70 dva spisy velmi důležité: Evangelium a Skutky apoštolské. Byl k tomu nad jiné povolán vyšším svým vzděláním. V evangeliu dal obšírnou a věrnou zprávu o životě Kristově a o začátcích Církve. Co napsal v evangeliu, znal z vypravování svědků, kteří Krista viděli a slyšeli. Zaznamenal mno-

hé věci, které v ostatních evangeliích nejsou obsaženy, na př. o Marii Panně, o mládí Ježíšově. Také napsal více dojemných příkladů o kajícnosti; na př. o marnotratném synu, o kajícné ženě. V jeho spisech zříti lze znalost věcí a obyčejů východních. Sloh jeho je umělejší a jasnější, mluva přesnější, než u ostatních apoštolů a evangelistů.

Napsav tyto listy, Lukáš mizí z dějepisu. Podle některých zpráv Lukáš kázal v Italii, v Macedonii a v Řecku. Isidor Sevillský tvrdí, že Lukáš zemřel v Achaji jako mučedník dosáhnuv vysokého věku. Byl pověšen na stromě olivovém. Svátek sv. Lukáše evangelisty 18. října.

Sv. BARSABAS, učedník Páně, je tentýž jako Josef Justus. Měl tedy tři jména: Josef - Barsabas (t. j. syn Sábův), - a Justus (t. j. Spravedlivý). O jeho slovutnosti svědčí událost, že obec křesťanská v Jerusalemě jej a Matěje navrhla pro uprázdněné místo apoštolské (Skutky 1, 23). Svátek sv. Barsaby čili Josefa Justa učedníka Páně 20. července.

Sv. JASON (po česku Boreš) čili Mnason z Cypru, učedník Páně, o němž je řeč ve Skut. ap. 21, 16: „vedli nás v Jerusalémě k jakémusi Mnasonovi z Cypru, abychom se u něho uhostili.“ Jason měl dům v Jerusalémě, v němž pohostil Pavla. Svátek jeho 12. července.

Od Jasona sluší rozlišovati:

Sv. JASON a sv. SOPATER, žákové sv. Pavla. Ve Skut. ap. 17, 5 se praví, že Jason měl dům v Thessalonice (v Soluni, při zálivě Thermaiském), a že asi hostil apoštola Pavla. A v listu k Řím. 16, 21 píše Pavel: „Pozdravuje vás můj spolupracovník Timotheus a moji příbuzní Lucius, Jason a Sosipater.“ - Jason byl pak biskupem v Tarsu, Sopater biskupem v Ikónii Achajské. Oba usmrceni byli na ostrově Korcyře a s nimi i *Cercyra*, dcera knížete tohoto ostrova, která přijala křest. Táž prohlásila otci svému, že je křesťankou. Otec odevzdal ji mouřenínovi, aby jí učinil násilí. Řízením Božím přiběhla medvědice; tak se stalo, že Cercyra zůstala neporušena. Cercyra byla po mnohých mukách ukamenována. Svátek sv. Jasona a Sopatra, učedníků apoštol. 25. června; svátek sv. Cercyry panny a mučednice 29. dubna (nebo 25. června).

Sv. JOANNA nebo Johanna, učednice Páně. Evangel. sv. Lukáše 8, 1-3 praví: „(P. Ježíš) chodil (a kázal) a dvanáct (apoštolů) s ním, též některé ženy... Maria zvaná Magdalena... Johanna, manželka Chuzy, správce Herodova, a Susanna, a mnoho jiných, které mu přisluhovaly ze svých statkův“. Chusa prý je onen královský úředník, jemuž Kristus uzdravil syna (Jan 44, 6). Táž Joanna byla u hrobu Krista Pána, když byl z mrtvých vstal. Svátek sv. Johanny, učednice Páně, 24. května.

Sv. JUDA BARSABAS, učedník Páně, byl podle Skut. 15, 22 poslán s Pavlem a Barnabášem po sněmě apoštolském z Jerusaléma do Antiochie. Svátek sv. Judy Barsabáše, učedníka Páně, 10. dubna.

Sv. KLEOFÁŠ byl jedním ze 72 učedníků Páně, a jest o něm řeč u sv. Lukáše 24, 13-35, kde se líčí, jak dva z učedníkův Páně šli do Emaus a jak Kristus šel

s nimi a pokárav nedůvěru jejich, poučil a povzbudil je. Podle sv. Jeronyma Kleofáš měl v Emausích dům a podle podání Kleofáš byl v témž domě, kde stoloval s Kristem, od židů pro víru zavražděn. Podle některých zpráv jest tento Kleofáš totožný s Kleofášem či Alfeem, manželem Marie Kleofášovy a otcem apoštolů Jakuba a Judy Tadeáše. Svátek sv. Kleofáše, učedníka Páně 25. září.

Sv. KLEOFÁŠ, prvokřesťan, byl manželem Marie Kleofášovy, sestřenice (consobrina) Panny Marie a otcem čtyř synů a dcery Salome. Synové jejich jsou: Jakub Menší, apoštol a biskup jerusalémský, Juda Tadeáš, apoštol, Simeon (či Šimon), který po Jakubu Menším byl biskupem jerusalémským, a Josef, o němž se neví nic bližšího. Snad je to Josef Justus s příjmím Barsabas. Dcera Salome se provdala za Zebedea a byla matkou apoštolů Jakuba Většího a Jana. Kleofáš (hebrejsky Kolfaj) nazývá se také Alfeus; avšak tento Alfeus je rozdílný od Alfea, otce Matouše apoštola. -

Manželka Kleofášova je nazývána „*Maria Kleofášova*“, totiž manželka Kleofášova (Jan 19, 25), anebo matka Jakubova a Josefova (Mat. 27, 56) anebo kratčeji: „Matka Jakubova“ (Mark. 16, 1). Podle Jana 19, 25 Maria je sestrou či příbuznou, sestřenicí (consobrina) blah. Panny Marie. Tato Marie Kleofášova provázela Krista cestou křížovou na horu Kalvárii (Mar. 15, 40) a byla s oněmi ženami, jimž anděl se zjevil po zmrtvýchvstání Páně.

Salome, manželka Zebedeova, je matkou apoštola Jakuba Většího a Jana. Jak vypravuje Mat. 20, 20, Salome přistoupila ke Kristu, žádajíc o nejvyšší důstojenství pro syny své v království Kristově. Salome kráčela za křížem Kristovým (Mar. 15, 40), byla se ženami, které šly pomazat mrtvé tělo Páně (Mar. 16, 1). Podle Luk. 24 byla též svědkyní zmrtvýchvstání Ježíšova. Víc se o ní neví. Snad zemřela v Jerusalémě. V Řím. Martyrologiu je uvedena pode jménem „Maria Salome“. - *Zebedeus*, otec apoštolů Jakuba a Jana, uvádí se pouze v některých Martyrologiích jako svatý; svátek jeho je 15. března. - Svátek sv. Kleofáše (Alfea), prvokřesťana, 26. května. - Svátek sv. Marie Kleofášovy, učednice Páně, 9. dubna. - Svátek sv. (Marie) Salome, 22. října (nebo i 30. června). - Svátek sv. Zebedea, 15. března.

Sv. PRISKUS, učedník Páně, byl podle pověsti majitelem onoho domu, kde Kristus Pán slavil poslední večeři. Priskus provázel prý Petra do Říma a byl od něho svěcen na biskupství pro město Kapuu. Priskus hlásal tam slovo Boží horlivě a byl za císaře Nerona lidem pohanským zabit. Je také v Řím. Martyrologiu. Svátek sv. Priska, učedníka Páně, 1. září.

Sv. SOSTHENES. Neví se, byl-li dříve učedníkem Páně, či byl-li představeným synagogy korinthské (Skutky 18, 17); později byl žákem apoštola Pavla (I. Kor. 1, 1). Svátek jeho 28. listopadu.

Sv. ZACHEUS, vrchní nad celnými v Jerichu, o němž je řeč u Luk. 19. Později byl učedníkem Páně. Podle nezaručených zpráv Zacheus přidržel se sv. Petra a byl od něho ustanoven biskupem v Cae-

sareji Palestinské (Constit. apost. VII., 46). Svátek sv. Zachea, učedníka Páně, 23. srpna.

Sv. MANAHEN snad byl též jeden ze 72 učedníků Páně. Jeho jméno je také v Řím. Martyrologiu. Svátek 24. května.

Sv. JUNIAS, jeden ze 72 učedníků Páně. Apoštol Pavel činí o něm zmínku v listě k Řím. 16, 7, kde dí: „Pozdravte *Andronika* a Junia, mé to příbuzné a spoluvězně, kteří jsou znameniti u apoštolů, kteří též přede mnou byli v Kristu.“ Svátek sv. Junia, učedníka Páně, 17. května. Andronik měl prý sídlo ve Srěmu; neboť Kocel prose, aby sv. Metoděj se stal biskupem srěmským, dodal: „in sedem Andronici apostoli, qui ex septuaginta fuit.“ Svátek jeho 17. května.

Sv. APELLES a sv. LUCIUS byli snad z počtu 72 učedníků Páně. Je-li Apelles totožný s Apellem, o němž apoštol Pavel činí zmínku v listě k Řím. 16, 10 „Pozdravte Apella, osvědčeného v Kristu“, není známo. Podle Řím. Martyrol. Apelles byl biskupem ve Smyrně, Lucius pak biskupem v Laodiceji. Svátek sv. Apella a Lucia 22. dubna.

Sv. TERTIUS snad byl též jeden ze 72 učedníků Páně. Svátek sv. Tertia, učedníka Páně, 10. listopadu. Ostatně rozlišuj *Tertia*, žáka apoštolského, jehož svátek je 21. června.

Sv. EVODIUS prý byl z počtu 72 učedníků Páně; sv. Pavel jej ustanovil nástupcem sv. Petra na stolci biskupském v Antiochii; to je historicky zajištěno. Více zpráv o něm není. Zemřel prý po roku 67 smrtí mučednickou. Svátek sv. Evodia, učedníka Páně, biskupa, 6. května.

Sv. THADDAEUS, jeden ze 72 učedníků Páně, rodem Žid z Edessy; vrátiv se do rodiště svého, obrátil prý na víru vévodu Abgara.

Eusebius I, 13 vypravuje, že prý Abgar v mesopotámském městě Edesse poslal list Ježíši Kristu a že jej zval k sobě prose, aby ho uzdravil. Kristus prý odepsal, že pošle jednoho ze svých učedníkův. Thaddaeus, učedník Páně, odebral se do Edessy a uzdravil vévodu toho. Abgar se dal pokřtíti. O jeho dalších osudech není nic známo. Thaddaeus byl prý prvním biskupem edesským. - Svátek sv. Thaddaea, učedníka Páně, 21. srpna.

Sv. ARTEMAS byl prý též členem sboru učedníků Páně. Apoštol Pavel činí v listě k Titovi 3, 12 zmínku: „Až pošlu k tobě Artema nebo Tychika . . .“ Svátek sv. Artemy, učedníka Páně, 30. října.

Sv. ARTEMON, biskup v Seleucii, ustanovený od sv. Pavla, svítil zbožností a ctnostmi, byl tělesným i duchovním lékařem každému. Dožil se dlouhého věku. Slaví se 24. března. Jsou-li oba totožni, není známo. - Kromě toho srovnej Tertius a Artemas, 21. června.

Sv. ANANIÁŠ byl snad jeden ze 72 učedníků Páně; v Damašku uzdravil Savla a pokřtil ho (Skut. ap. 9, 17). Ananiáš byl r. 40 býkovci rozšlehán a pak ukamenován. Svátek 25. ledna.

Sv. ARISTON je ze sboru 72 učedníků Páně, jak to dosvědčuje Papias; Ariston hlásal víru na ostrově Cypru; byl-li tam biskupem, není známo. Zemřel kolem roku 70. Svátek jeho 22. února.

Sv. ARISTOBUL, jeden ze 72 učedníků Páně, jmenován je v listě k Římanům, 16, 11. Podle některých zpráv byl prý bratrem Barnabáše, apoštola. Byl-li Aristobul skutečně vyslán do Britannie hlásat evangelium, není známo. Ctí se jako „apoštol Britannie“. Zemřel kolem roku 70. Svátek jeho 15. března.

Sv. ŠTĚPÁN, jáhen, vynikal mezi všemi ostatními jáhny nadáním řečnickým, ale také dary nadpřirozenými. Ve svých kázáních hlásal, že Kristus Pán je Mesiáš, proroky předpověděný, a že předpisy Starého Zákona nemají více platnosti. Proti němu povstali představení škol, které židé mezi pohany rozptýlení sobě zřídili v Jerusalémě. Avšak všem cizokrajným židům odolal Štěpán, který vyučen byl ve vědách řeckých a byl muž plný víry a Ducha Svatého. Proto horlivci židovští usilovali zabíti Štěpána. Vhodná příležitost se jim naskytla, když došla zpráva, že římský císař Tiberius zemřel. Židé mohli, ježto prozatím nikdo jim nebránil, odvážiti se čehokoliv. I prohlásili Štěpána rouhačem a vlekli ho před veleradu židovskou. Štěpán začal obranu svou poukázáním, kterak Abraham byl vyvolen Hospodinem; chtělť naznačiti, že Abraham byl vyvolen dřív než bylo dáno ustanovení o obřízce; dále mluvil o Josefu egyptském, chtěje naznačiti, že Josef, od svých vlastních bratří zavržený, byl předobrazem Spasitelovým. Nakonec Štěpán vytkl židům (Skutky 7, 51): „Vy se vždycky Duchu Svatému protivíte, jak otcové vaši, tak i vy. Kterého z proroků nepronásledovali otcové vaši? Ano i usmrtili ty, kteří předpovídali příští toho Spravedlivého, jehož zrádci a vrahy jste se vy nyní stali.“ I obořili se Židé na Štěpána, vyvedli ho z města a ukamenovali jej. Vrchní roucha svá odložili k nohám mládence, který slul Šavel. Štěpán pak modle se za katany své, zesnul v Pánu. Rok jeho smrti uvádí se 37. Bohabojní muži pochovali Štěpána a zbudili veliký pláč nad ním. R. 415 bylo tělo jeho nalezeno a přeneseno na horu Sion. Svátek sv. Štěpána, jáhna a prvomučedníka, 26. prosince; památka nalezení ostatků jeho 3. srpna.

Sv. FILIP, prvojáhen, pocházel z Caesarey Palestinské. Byl ženat a měl čtyry dcery, obdařené duchem prorockým. Sv. Pavel přišed do Caesarey, zůstal po několik dní v jeho domě. (Skutky ap. 21, 8-10). Když židé byli ukamenovali Štěpána, Filip odešel do města Samaří, kázal učení Kristovo a uzdravil mnoho nemocných. Obyvatelé uvěřili v Krista a dali se pokřtíti. Odtamtud Filip se odebral, poslechnuv vnuknutí Božího, na silnici do Gazy vedoucí. Tam poučiv dvořenína královny ethiopské Kandáke o víře Kristově pokřtil ho (Skutky, 8). Pak odešel z Caesareje. O dalších jeho osudech není nic známo. Praví se, že zemřel smrtí klidnou. Filip jáhen je rozdílný od Filipa, apoštola; Filip jáhen nazývá se také „evangelista“, ne že by byl evangelium napsal, nýbrž že evangelium hlásal, a to horlivě; ba i „apoštolem“ se někdy nazývá. Svátek sv. Filipa, prvojáhna, 6. června. Z jeho dcer jedna jmenovala se *Hermiona (Hermina)*; zemřela jako mu-

čednice za císaře Trajana (kolem r. 117). Svátek sv. Hermiony, panny a mučednice, 4. září.

Sv. PROCHOR, prvojáhen, byl prý od sv. Petra svěcen na biskupství se sídlem v Nikomedii. Později byl prý umučen. Svátek sv. Prochora, prvojáhna, 9. dubna.

Sv. NIKANOR byl podle latinských i řeckých zpráv prvojáhnem; kázal na ostrově Cypru a byl umučen r. 78. Svátek sv. Nikanora, prvojáhna, 10. ledna.

Sv. TIMON, jáhen apoštolský, byl později v Berei (nyní Aleppo v Syrii); podle legendy byl od židů a pohanů v řeckém městě Korinthu ukřižován. Svátek sv. Timona, prvojáhna, 19. dubna.

Sv. PARMENAS, prvojáhen, byl podle Usuarda umučen za císaře Trajana; podle jiných zpráv za Vespasiána kolem r. 77. Svátek sv. Parmeny 23. ledna.

5. ŽÁKOVÉ APOŠTOLŠTÍ; VRSTEVNÍCI SVATÝCH APOŠTOLŮ

Sv. KORNELIUS byl setníkem pluku italského v Caesareji Palestinské za císaře Tiberia. Kornelius, pohan, víře židovské nakloněný, byl muž bohabojný a dobročinný; poslal tři muže do města Joppe k Petrovi, aby přišel a naučil ho, co má činiti. Petr viděním povzbuzen byv, aby přijímal i pohany do Církve Kristovy, vydal se na cestu do Caesarey. Kornelius z úcty padl k nohám Petrovým a poklonil se jemu. Ale Petr pozdvihl ho řka: „Vstaň, i já také jsem člověk.“ Petr poučiv Kornelia ve víře Kristově, pokřtil jej i všecky, kteří se u něho sešli (Skutky ap. 10, 1-48). Později Kornelius byl snad biskupem v Caesareji Palestinské, a podle některých zpráv stal se tam mučedníkem pro víru Kristovu. Svátek sv. Kornelia, 2. února.

Sv. GAMALIEL, vnuk Hillelův, byl členem vysoké rady židovské v Jerusalémě. Byl fariseem a vzácným zákona učitelem. Skutky apoštolské (5, 35) zaznamenávají slova, která vyřkl v židovské radě, když apoštolové byli postaveni před soud: „Muži israelští... upusťte od těchto lidí a nechte jich; neboť je-li z lidí ten záměr nebo to dílo, rozpadne se; je-li však z Boha, nebudete moci ho zrušiti.“ Gamaliel se obrátil na víru křesťanskou, a to podle svědectví sv. Jana Chrysostoma ještě před obrácením Šavlovým. Gamaliel zemřel s Nikodemem smrtí blaženou. Svátek sv. Gamaliele 19. prosince.

Sv. SILAS (nebo Silvan) byl snad ze sboru 72 učedníků Páně; byl soudruhem sv. Pavla a váženým členem křesťanské obce v Jerusalémě (Sk. 15, 32-40); dává se mu jméno „prorok“, protože nadšeně kázal. Silas byl s Pavlem v macedonském městě Filippi zmrskán. O jeho dalších osudech nemáme zpráv. Svátek sv. Sily, druha sv. Pavla, 13. července.

Sv. KARPUS byl snad ze sboru 72 učedníků Páně; pak byl žákem sv. Pavla a biskupem v Beroei (podle *K* v Pergamu). Zemřel kolem roku 80. Svátek sv. Karpa, žáka sv. Pavla a biskupa, 13. října.

Sv. QUARTUS, žák apoštolský, o němž sv. Pavel činí zmínku k Řím. 16, 23:

„Pozdravuje vás... bratr Kvartus.“ Později byl prý biskupem v Berythu (podle *E* v Caesareji Kappadocké). Je též v Řím. Martyrologiu. Svátek sv. Quarta, žáka apoštolského, 3. listopadu.

Sv. TERTIUS, JESUS, JUSTUS a ARTEMAS jsou žáci sv. Pavla. V listě k Řím. 16, 22: „Pozdravuji vás v Pánu já, Tertius, který jsem napsal (tento) list.“ Jesus byl prý prvním biskupem v Eleutheropoli, Justus pak v Lystře. O Artemovi viz mezi učedníky Páně. Svátek těchto žáků apoštolských, 21. června.

Sv. TYCHIKUS, učedník apoštola Pavla (Skutky 20, 4), nazývaný od sv. Pavla „milovaným bratrem a věrným služebníkem v Pánu“, cestoval s Pavlem do Jerusaléma; také donesl listy jeho Kolosenským a Efezským a byl s Pavlem i při jeho uvěznění. Snad byl později biskupem v Baffě, t. j. ve starém Paphos, snad v Kolofonu nad řekou Halesem; snad zemřel na ostrově Cypru. Svátek 29. dubna.

Sv. LUCIUS Cyreňan, hlásal slovo Boží v Antiochii (Skut. 13, 1); svátek 6. května.

Sv. ZENAIDA a sv. FILONILLA, dvě židovské sestry, příbuzné a učednice sv. apoštola Pavla v Tarsu v Kilikii. Pavel je obrátil na víru křesťanskou a pokřtil je Zenaida (či Zenai-s) prý kdysi hledala léčivé byliny v lese a poranila se trnem do nohy. Poranění jí přivodilo smrt. Filonilla po životě bohabojném zemřela smrtí klidnou. Svátek sv. Zenaidy a Filonilly, žákyň apoštola Pavla, 11. října.

Sv. EPAFRAS, žák sv. apoštola Pavla, vyučil Kolossenské ve víře Kristově (Kolos. 1, 7). Proto také nazván byl od sv. Pavla „služebníkem Krista Ježíše, povždy starostlivým (o Kolosské) na modlitbách (Kol. 4, 12)“. Byl prý i biskupem kolosským. Později sdílel vězení se sv. Pavlem v Římě (Filem. 1, 23). Zápisy však dosvědčují, že Epafras usmrcen byl nikoliv v Římě, nýbrž v Kolossách. Svátek sv. Epafra, žáka apoštola Pavla, 19. července.

Sv. FILOLOG a sv. PATROBUS (či Patrobius), žákové sv. Pavla, o nichž je zmínka v listě k Řím. 16. Filolog byl později snad biskupem v Sinope. Svátek jejich 4. listopadu.

Sv. NYMFOS a sv. EUBUL, prvokřesťané. O Nymfovi v Laodiceji je řeč v listě ke Kolos. 4, 15. Eubulus (z Říma?) je žák apoštola Pavla, a je o něm řeč II. Tim. 4, 21. Víc o nich nevíme. Svátek jejich je 28. února.

Sv. ZENAS, pomocník apoštola Pavla, také se počítá do sboru 72 učedníků Páně. Byl učený v Zákoně, jak o něm praví Pavel k Tit. 3, 13: „Zákoníka Zenu a Apolla opatři pečlivě (na cestu; totiž do Nikopole), aby v ničem neměli nedostatku.“ Svátek sv. Zeny 27. září.

Sv. STACHIS, žák sv. Pavla, jemu milý (k Řím. 16, 9) byl prý dříve učedníkem Páně. Později byl biskupem v Konstantinopoli. Svátek jeho 31. října.

Sv. FILEMON byl bohatý měšťan v Kolossách ve Frygii. *Appia* byla podle svědectví sv. Jana Chrysostoma jeho manželkou. *Archippus* jejich synem. Filemon byl pokřtěn buď od sv. Pavla neb od sv. Epafra, žáka Pavlova. Filemon byl horlivý křesťan, a v jeho domě shromažďovali se křesťané ke službám Božím. Filemon měl

také otroky ve svém domě. Jeden z nich slul *Onesimus*. Ten se zpronevěřil pánu svému, snad jej i okradl a uprchl. Přišel do Říma; tam byl apoštolem Pavlem získán pro víru Kristovu. Zběhlý otrok měl podle zákona vrácen býti pánu svému, a mohl býti i na hrdle trestán. Apoštol Pavel poslal Onesima Filemonovi zpět spolu s listem doporučujícím, ve kterém se přimlouvá, aby Filemon Onesima laskavě přijal a mu odpustil. V listu (k Filem. 1, 2 a násl.) Pavel chválí Filemona jako „dobrodince pronásledovaných" jako „miláčka a spolupracovníka svého" a žádá ho, aby přijal Onesima „ne již jak otroka, nýbrž jako bratra milého", a dodal: „Jestli že ti v něčem ublížil nebo dluhuje, já, Pavel, píši to svojí rukou, já to zaplatím." Filemon odpustil Onesimovi, a propustiv jej na svobodu, poslal jej do Říma, aby Pavlovi byl ke službě.

Podle svědectví Pavlova Filemon tedy náleží k nejkrásnějším vzorům ve staré církvi křesťanské. Tradice svědčí, že Filemon byl pak prvním biskupem kolosským. Podle Římského Martyrologia byl Filemon i s Appií (manželkou svou) za císaře Nerona mrskán, v jámě uzavřen a kamením zasypán. - Onesimus byl později ustanoven biskupem v Efesu, jako nástupce sv. Timothea, ještě za života sv. Jana apoštola. Pak byl poslán do Říma a tam ukamenován a to (dle *St.*) r. 107. (*D.* udává mylně r. 95.) O Archippovi nemáme více zpráv. - Svátek sv. Filemona 22. listopadu; sv. Appie 22. listopadu - svátek sv. Archippa, 20. března - sv. Onesima 16. února.

Sv. TABITHA (což se vykládá po řecku: „Dorkas", po česku: „srna") matróna v Joppe, byla plná dobrých skutkův a almužen, kteréž prokazovala. Náhle se roznemohla a umřela. Petr apoštol přišed do Joppy, modlil se nad ní a obrátiv se k tělu řekl: „Tabitho, vstaň!" Ona pak otevřela oči a uzřevši Petra, posadila se. Svátek sv. Tabithy 25. října.

Sv. ANTIPAS, biskup v Pergamu, městě mysijském; mluví o něm Zjevení sv. Jana apoštola (2, 13) kde Jan obraceje se k církvi pergamské praví: „Antipas, svědek můj věrný, jenž byl usmrcen u vás." Antipas byl upálen za císaře Domiciána. Svátek jeho 11. dubna.

Sv. EUTYCHES (nebo také Eutychius) žák sv. Apoštola Jana, jest asi oním učedníkem, jenž při kázání apoštola Pavla v městě Troadě spadl s třetího patra dolů, a o němž řekl Pavel (Sk. 20): „Nekormuťte se, neboť jeho duše je v něm..." Mládence však přivedli živého a potěšili se nemálo. Později byl asi mučedníkem v Malé Asii. Svátek jeho 24. srpna.

Sv. TIMOTHEUS (Timotej, česky: Bohuslav) byl rodem z Lystry v Lykaonii. Jeho otec byl pohan, jeho matka, Eunika jménem, byla israelitka; vedla syna svého ke znalosti Písma sv. Starého Zákona (II Tim. 3, 15). Apoštol Pavel obrátil Timothea i matku Euniku i bábu Loidu na víru křesťanskou. Roku 52 Pavel opět přišel do Lystry a vyvolil si Timothea, „jemuž dávali i zlí svědectví", za průvodce a spolupracovníka svého (Skut. 16, 1-3). A ježto Pavel na svých apoštolských cestách obracel se vždy prve ke křesťanům

ze židovstva, uznal za příčinou snadnějšího přístupu k židokřesťanům za vhodno, aby Timothej byl obřezán. Stalo se tak a Pavel posvětil Timothea na kněžství za vzkládání rukou staršinstva (I Tim, 4, 14). Od té doby Timotej byl Pavlovi „milým synem, pomocníkem" a průvodcem. Timotej konal také poselství Pavlovo v církevních záležitostech, na př. Thessalonickým (I Thess. 3, 1), ke Korintským (Sk. 19, 22 a I. Kor. 4, 17). Pavel doporučuje Timothea Korintským řka: „Přijde-li Timotheus, hleďte, aby byl u vás beze strachu, neboť koná dílo Páně, jako já. Nikdo tedy jím nepohrdej, nýbrž doprovoďte ho v pokoji, aby přišel ke mně, neboť ho očekávám" (I Kor. 16, 10).

Timotheus byl také v Římě v době prvního věznění Pavlova, neboť Pavel se o něm zmiňuje v listech ke Kolosským, k Filippenským a k Filemonovi; ba Timotheus sám byl vězněn, ale byl z vazby propuštěn (k Žid. 13, 23). Když pak Pavel navrátiv se z cesty na západ konané, odebral se do Malé Asie, zanechal Timothea v městě Efesu, posvětiv jej k úřadu biskupskému, aby řídil církev efezskou. Pavel poslal Timotheovi dva listy; v prvním listě, odeslaném z Macedonie, dal mu moudrá naučení a nařízení k vedení pastýřského úřadu. Později Timotheus při stálých útocích bludařských učitelů a při vazbě Pavlově poněkud zmalomyslněl a ve své horlivosti ochabl. Proto Pavel, když byl ve vězení v Římě po druhé, seznav, že smrt se mu blíží, poslal Timotheovi druhý list, plný otcovské lásky. Píše: „Toužím tebe uzříti, pamětliv jsa tvých slz, abych byl naplněn radostí, neboť jsem se rozpomenul na nelíčenou víru (která je) v tobě (II Tim, 1, 4).

Timotheus byl neúnavným šiřitelem pravdy Kristovy. Ač namáhavými cestami si porušil zdraví, přece šetřil přísně postu a dobrovolně se zdržoval vína, tak že sv. Pavel posléze sám ho napomenul, aby se mírnil v askesi řka: „Nepij již (jen) vody, nýbrž požívej skrovně vína pro svůj žaludek a časté choroby své."

Další osudy Timotheovy známe jen z ústního podání. Kdysi konala se v Efezu hlučná slavnost pohanská a tu sv. biskup Timotej vytýkal pohanům pošetilost modloslužebnosti jejich. Za to byl ukamenován (*E*), nebo podle jiných zpráv sochory utlučen, buď za Nervy (r. 97) nebo již za Domiciána. Svátek sv. Timothea, 24. ledna.

Sv. ONESIFOR, žák sv. Pavla apoštola, pocházel snad z Efesu. Pavel o něm píše II. Tim. 1: „Dejž Pán milosrdenství domu Onesiforovu, neboť on mě často občerstvil a nestyděl se za mé okovy, nýbrž přišed do Říma, pilně mě hledal a nalezl... a jak velké služby konal v Efesu, ty víš lépe." Sluha Onesiforův jmenoval se sv. PORFYR; podle Řím. Martyrol. byli oba v Parium (v úžině Dardanellské) polapeni, pro víru mučeni, k divokým koňům přivázáni a do smrti usmýkáni. Svátek sv. Onesifora 6. září; svátek sv. Porfyra 6. září.

Sv. LYDIA, prodavačka šarlatu, obchodnice purpurem a nachem v Thyatiře (v Lydii, Malá Asie, nyní na onom místě stojí město Akhisar), nazývá se ve

Skut. 16, 14 ctitelkyní Boží, proselytkou „a Bůh otevřel srdce její, aby byla pozorna na to, co Pavel mluvil". I byla pak hostitelkou apoštola Pavla a společníka jeho. Svátek sv. Lydie, prvokřesťanky, 3. srpna (či dle některých seznamů 27. března).

Sv. EPAFRODIT, pomocník sv. Pavla, o němž je zmínka k Filip. 4, 18 a 2, 25, byl později biskupem ve Filippech (v Macedonii nebo v Terracině v Italii). (D.) Víc se o něm neví. Slaví se 22. března.

Sv. SYNTYCHE a sv. EVODIA byly žákyně apoštola Pavla a jáhenky v macedonském městě Filippech (blízko řeky Strymonu); Pavel jich napomíná (Filip. 4, 2), aby „jednotně smýšlely v Pánu". Neboť jejich názory ve věci chudinství se rozcházely. Památka jejich je 22. července.

Sv. ARISTARCH, učedník apoštolský, pocházel z Thessaloniky (Sk. 27, 2), byl spoluvězněm Pavlovým (Koloss. 4, 10). Snad byl později biskupem soluňským. Neví se, zdali zemřel smrtí klidnou, či umučen byl za císaře Nerona. Svátek sv. Aristarcha 4. srpna.

Sv. DIONYSIUS (česky Diviš) *Areopagita*, narozen v Athénách, a vyučen byv vědám v Heliopoli, městě egyptském, byl předsedou areopagu čili soudního sboru v Athénách. Dionysius prý zvolal, vida zjevy podivné na přírodě v hodinu ukřižování Kristova: „Buď trpí Bůh všehomíra, anebo rozpadává se ústrojí světa". Když apoštol Pavel přišel do Athén, Dionysius uvěřil v Krista. Skutky ap. 17, 34 praví prostě: „Někteří muži přidrževše se Pavla, uvěřili; mezi nimi též Dionysius Areopagita a žena, jménem Damaris. a jiní s nimi." - Víc zpráv o Dionysiovi není. Snad byl upálen za Domiciána. Podle Martyrologia řím. Dionysius se odebral přes Řím do Gallie; v Paříži pak prý byl sťat kolem roku 96. (Proto se Diviš Ar. často zaměňuje s Divišem, biskupem a mučedníkem pařížským, který zemřel r. 300.) - *Damara* nebo Damaris, učednice sv. Pavla v Athénách, snad byla manželkou sv. Dionysia Areopagity. Svátek sv. Dionysia Areopagity 4. prosince; svátek sv. Damary 9. října.

Sv. HIEROTHEUS byl prý učitelem Dionysia Areopagity a žákem apoštola Pavla. Bollandisté jej opomíjejí. Svátek 4. října.

Sv. QUADRAT, žák apoštolský (podle Eusebia), ustanoven byl biskupem v Athénách a nástupcem sv. Publia. Kvadrát napsal a doručil císaři Hadrianovi písemnou obranu víry křesťanské. Tato obrana byla toho druhu první a je skvělým pomníkem ryzí víry a hluboké učenosti Kvadrátovy. Dějepiscové chválí dílo toto velmi. O smrti Kvadrátově nevíme nic. Zemřel r. 130 smrtí klidnou. Svátek 26. května.

Sv. KRISPUS a sv. KAJUS, učedníci apoštola Pavla v Korintě (Skut. 18, 8); slovo Krispus značí tolik jako „kudrnatý". Svátek jejich 4. října. (Krispus prý byl biskupem v Egině u Athén.)

Sv. ERAST, spolupracovník sv. Pavla, důchodní korintský; je o něm řeč ve Skut. ap. 19, 22 a k Řím. 16, 23: „Pozdravuje vás městský důchodní Erastus". Také v II. Tim., 4, 20 je o něm zmínka.

Snad byl umučen v Korintě; anebo zemřel jsa biskupem filipským. Svátek sv. Erasta 26. července.

Sv. FÉBA, učednice sv. Pavla v Kenchreách (jest to přístav korintský v moři Jonském);Pavel byv přijat pohostinstvím v domě jejím, ustanovil ji diakoniskou, t. j. jáhenkou. Féba donesla list Pavlův k Římanům. Pavel ji chválí (Řím. 16, 1): „Poroučím vám sestru naši Fébu, která jest jáhenkou církevní obce kenchrejské, abyste ji přijali v Pánu, jakož je důstojno svatých, a abyste jí přispěli v každé záležitosti . . . neboť také ona přispěla mnohým, i mně samému.“ Byla tedy zajisté vzorem křesťanských žen. Víc se o ní neví. Svátek sv. Féby 3. září.

Sv. FLEGONT, jehož pozdravuje Pavel v listě k Řím. 16, 14, byl asi později biskupem marathonským v Řecku; svátek jeho 8. dubna.

Sv. TITUS narodil se v řeckém městě Korintě; podle řecké legendy narodil se v Gortyně na ostrově Kretě. Ještě jiní udávají Antiochii Syrskou za rodiště jeho. Když apoštol Pavel přišel do Korintu a hlásal učení Kristovo, Titus uvěřil a dal se pokřtíti. Pavel ho nazývá „milým synem svým“ (Tit. 1, 4). Roku 51 Pavel vzal Tita s sebou do Jerusalema (Gal. 2, 1). Tenkráte se jednalo o to, je-li obřízka i bývalým pohanům potřebna. Mnozí z bývalých Židů usilovali o to, aby také Titus obřezán byl. Ale Pavel nikterak nesvolil, háje křesťanské svobody.

Titus stal se výtečným šiřitelem evangelia; proto Pavel jej chválí v II. Kor. 12 i jinde. Pavel poslal Tita s listem do Korintu, chtěje odkliditi povážlivé roztržky v církvi té. Titus byl v Korintě uctivě přijat; roztržky zanikly. Ještě jednou Pavel poslal Tita s listem ke Korintským, a od té doby Titus provázel Pavla na všech jeho cestách apoštolských. Později, asi v té době, když se Pavel vracel z římského vězení a na ostrově Kretě se zastavil, ustanovil Tita biskupem na Kretě, jakož potom Timothea v Efesu. Poté Pavel psal Titovi z Macedonie list, zvaný pastýřský, protože mu v něm dává potřebná naučení a napomenutí k vedení pastýřského úřadu.

Titus byl také v čas druhého věznění Pavlova u něho v Římě a odešel odtud do Dalmacie (II. Tim. 4, 10); a skončiv hlásání evangelia v krajinách dalmatských, Titus se vrátil na ostrov Kretu; tam zůstal až do smrti. Zachoval vezdy panictví; zemřel r. 90 (podle *D*) stár jsa 94 let, v městě Gortyně. Svátek sv. Tita, žáka sv. Pavla, biskupa kretského a věrověsta dalmatského, 4. ledna. Řekové konají památku jeho 25. srpna.

Sv. HERAKLIDES a sv. MYRON, žákové apoštolští, byli později biskupy na ostrově Cypru. Byli-li mučedníky, není známo. Svátek jejich je 17. září.

Sv. AKVILA (česky Orel) a sv. PRISCILLA, manželé římští. Akvila vykonával řemeslo stanařské či čalounické. Židovští tito manželé byli roku 44 na víru obráceni sv. Petrem; bylo jim uprchnouti z Říma za císaře Klaudia (Skut. 18, 2); i přišli do Korintu, kde se sešli se sv. Pavlem, a pak do Efesu. V Efesu obrátili na víru učeného žida Apollona. Z Efesu

se vrátili do Říma. Pavel, který u nich nějaký čas zůstával - bylť téhož zaměstnání stanařského - dal jim v listě k Řím. (16, 4) čestné vysvědčení: „... kteří pro můj život nasadili hrdlo své.“ A opět Akvila a Prisca (či Priscilla) byli v Efesu, jak vysvítá z listu k Tim. 4, 19. Víc se o nich neví. Svátek sv. Aquily a sv. Priscilly 8. července.

Sv. NIKOMEDES, učedník sv. Petra, kněz a mučedník v Římě. Akta o něm jsou nespolehlivá. Když Nikomedes byl pohřbil tělo Felikuly, usmrcené pro víru Kristovu, byl jat a olověným sochorem utlučen kolem r. 90. Svátek jeho 15. září.

Sv. URBAN, AMPLIAT a NARCIS, učedníci apoštola Pavla (k Řím. 16, 8-11), byli vynikající členové křesťanské obce římské. Urban prý zemřel jako mučedník při vzbouření lidu. Ampliatových a Narcisových dalších osudů neznáme. Památka těchto učedníků sv. Pavla 31. října.

Sv. HERMAS, učedník sv. apoštola Pavla (Řím. 16, 14), byl asi vynikajícím členem křesťanské obce římské. Sv. Jeronym píše, že jmenovaný Hermas byl považován za spisovatele knihy nadepsané „Pastor“, t. j. Pastýř. Kniha ta jedná o Církvi, o víře a o křesťanských ctnostech; byla vždy u veliké vážnosti u křesťanů a dochovala se až na naše doby. Jiní mají za spisovatele knihy jistého Hermu, bratra papeže Pia I. Svátek sv. Hermy 9. května; kdežto řečený bratr papeže Pia I., sv. *Hermes*, o němž není více zpráv, ctí se 1. května.

Sv. ASYNKRITUS, žák sv. apoštola Pavla, o němž praví Pavel k Řím. 16, 14: „Pozdravte Asynkrita...“ Svátek jeho 8. dubna.

Sv. POLYXENA a sv. XANTIPPA byly podle tradice žákyně Apoštola Pavla. Xantippa prý byla manželkou jistého Proba. Vlastí její bylo prý Španělsko. V Řím. Martyrologiu jsou uvedeny, ale Bollandisté je rozeznávají mezi praetermissi, t. j. mezi nejistými. Svátek jejich jest 23. září.

Sv. PERPETUA, římská matróna, byla podle legendy pokřtěna sv. apoštolem Petrem. Perpetua obrátila na víru i manžela svého Afrikána i syna svého *Nazaria*, jehož památka se ctí 28. července. Perpetua pohřbila mnoho mučedníkův. Svátek sv. Perpetuy, prvokřesťanky, 4. srpna.

Sv. PERPETUA, podle pověsti manželka apoštola Petra a matka sv. Petronilly; byla usmrcena za císaře Nerona. Svátek sv. Perpetuy, mučednice, 4. listopadu.

Sv. PETRONILLA, panna římská, byla podle podání dcerou sv. apoštola Petra. Spíše je asi duchovní dcerou sv. Petra, t. j. byla sv. Petrem na víru Kristovu obrácena a pokřtěna. Podle svědectví sv. Augustina a Jeronyma Petronilla skvěla se krásou, bohabojností a čistotou srdce. Kdysi onemocněla prudkou zimnicí. Sv. Petr uzdravil modlitbou svou mnoho nemocných, avšak zdráhal se uzdraviti dceru svou. A když mu to někteří ve zlé měli a na příčinu toho se tázali, odpověděl prý: „Tato nemoc je dceři mé ku blahu, je výborným lékem pro duši její.“ Petronilla se uzdravila. Byla ozdobou všech panen. Mnozí mladí mužové se ucházeli o její ruku. Bohatý Flaccus zahořel láskou k ní tak, že přišel s mnohými slu-

žebníky, aby Petronillu, kdyby se snad zdráhala státi se jeho manželkou, násilím unesl. I řekla k němu Petronilla: „Nevázanče nezkrocený, ty! Násilí užíváš proti slabé bezbranné dívce? Srdce dívky nedobudeš mečem, ale dary; ne hrozbou, ale tichou láskou. Chceš-li mne míti za ženu, popřej mi lhůty tří dnů, abych se mohla vystrojiti ke svatbě. A pak pošli vzácné panny, aby mne uvedly do domu tvého.“ Flaccus uposlechl a odešel. Petronilla, jež již dříve byla slíbila Bohu ustavičné panenství, modlila se k Bohu, aby jí dal zemříti a tak panenství své zachovati. Bůh vyslyšel modlitbu její. Petronilla zemřela. Po třech dnech přišly ozdobené panny, slavným průvodem a zpívajíce, aby šťastnou nevěstu uvedly k ženichovi. Vidouce však Petronillu mrtvou a zsinalou, zbledly a spěchaly, aby to Flaccovi oznámily. Flaccus dal vystrojiti místo svatby pohřeb. Petronilla zůstavila svou soukojenku a společnici, sv. Felikulu. Svátek 31. května.

Sv. PLAUTILLA, podle legendy učednice sv. Petra, matróna v Římě, matka sv. Flavie Domitilly, prokázala uvězněnému apoštolu Pavlovi poslední skutek lásky ošetřujíc jej. Zemřela smrtí klidnou roku 68. Někteří spisovatelé kladou smrt její do r. 66, avšak tím ruší legendu o prokázaném skutku lásky apoštolu Pavlovi. Svátek sv. Plautilly 20. května.

Sv. RUFUS, prvokřesťan v Římě, o němž píše apoštol Pavel k Řím. 16, 13: „Pozdravte Rufa, vyvoleného v Pánu, a matku jeho i mou,“ t. j. kterou i já jako matku ctím. Rufus byl podle pověsti synem Šimona Cyrenského, o němž je řeč u sv. Mat. 27, 32. Pavel, když byl na studiích v Jerusalémě, byl v domě Šimona a manželky jeho, rodičů Rufových, s láskou chován. Víc se o Rufovi neví. Rufus je uveden i v Řím. Martyrologiu. Svátek 21. listopadu. (Viz Rufa 12. listopadu.)

Sv. LUCINA, matróna římská, učednice apoštolů Petra i Pavla; prý ošetřovala sv. Processa a Martiniána v žaláři a pohřbila je. Mučednicí asi nebyla. Svátek její 30. června.

Sv. NARNUS, biskup v Bergamu, podle Řím. Martyr. od apoštola Barnabáše na biskupství vysvěcený, zemřel kolem roku 75. Svátek 27. srpna.

Sv. PROSDOCIM, žák apoštola Petra a první biskup padovský (v Benátsku) a mučedník za doby císaře Hadriana. Svátek 7. listopadu.

Sv. HERMAGORAS (slovansky: Mohor) žák sv. Marka evangelisty a první biskup akvilejský (u moře Jaderského). V pronásledování za císaře Nerona Hermagoras byl kyji ztlučen a hořícími pochodněmi pálen. Věřící a duchovní vidouce, že Hermagoras touží po smrti mučednické, otázali se ho: „Co učiníme, až budeš od nás vzat?“ I řekl jim svatý biskup: „Zvolte si biskupem mého jáhna Fortunata.“ Hermagoras byl posléze sťat. Nástupcem jeho stal se jáhen jeho *Fortunat;* i ten zemřel smrtí mučednickou za císaře Nerona. Svátek sv. Hermagory i sv. Fortunata 12. července.

Sv. KANDIDA, učednice sv. Petra v Neapoli. Petr ji pokřtil, když se z Antiochie ubíral do Říma. Kandida byla manželkou sv. *Asprena* a zemřela kolem

r. 80. Aspren byl pak biskupem neapolským. Svátek sv. Kandidy 4. září; svátek sv. Asprena 3. srpna.

Sv. HESYCHIUS, učedník sv. Pavla, byl snad po návratu Pavlově z cesty na západ poslán do Španělska. Praví se, že byl ukamenován ve španělské provincii Jaën. Svátek 1. března.

Sv. SERGIUS PAULUS, prokonsul na ostrově Cypru, žák apoštola Pavla. Skutky ap. 13, 12 praví: „Tu prokonsul uzřev co se stalo (podivné potrestání čarodějníka Elemy), uvěřil žasna nad učením Páně.“ Římské Martyrologium svědčí, že apoštol Pavel vzal Sergia Pavla na cestu do Španěl s sebou, a že jej zanechal jako biskupa v městě Narbonně (v krajině Languedocské). Svátek jeho 22. března.

Sv. KRESCENC, žák apoštola Pavla (II. Tim. 4, 10) šel z Říma do Galácie před rokem 67., pak se odebral do Gallie a byl ustanoven biskupem viennesským, jsa podle Bollandistů první v řadě tamějších biskupů. Zemřel kolem r. 80. Památka jeho se světí 29. prosince.

Sv. JULIAN je prý totožný s oním Šimonem, u něhož Kristus Pán byl hostem (Mat. 26). Později byl věrověstem a prvním biskupem v Mansu ve Francii. Nemáme o něm zaručených zpráv. Svátek 27. ledna.

Sv. TROFIM, nebyl-li učedníkem Páně, byl zajisté žákem apoštola Pavla, a to slavným. Pocházel z Efesu. Později odebral se do Gallie a kázal v krajině Arlesské. Svátek 29. prosince.

Sv. XISTUS (či sv. Sixtus), žák apoštola sv. Petra, byl později, jak svědčí Římské Martyrologium, biskupem v Remeši v Gallii. Umučen prý byl za císaře Nerona. Avšak Bollandisté tvrdí, že Xistus přišel do Remeše a do Soissonsu až po r. 257. Svátek sv. Xista 1. září.

Sv. MATERNUS, žák apoštolský, podle ústního podání byl onen mládenec naimský, kteréhož Kristus Pán vzkřísil opět k životu. Byl zajisté muž znamenitý, neboť o něm vzniklo mnoho pověstí. Přišed do Gallie, hlásal evangelium u Kolína, Treviru a Tongersu. Odtud sluje biskupem kolínským a trevírským. V Martyrologiu sv. Jeronyma není řeči o žáku apoštolském Maternovi. Jiní spisovatelé popírajíce, že Maternus byl žákem apoštolským, tvrdí, že žil za císaře Dioklecíána; neboť je historicky jisto, že na sněmě Římském r. 313 byl přítomen biskup Maternus. Maternus nazývá se, ať žil ve století prvním nebo kolem 313, „apoštolem Alsas“. Svátek sv. Materna 14. září.

6. ZKÁZA JERUSALÉMA

Židé nesli těžce, že byli poddáni Římanům. Když někteří římští vladaři Židy víc a více utiskovali, vzbouřil se celý národ židovský proti panství římskému. Císař Nero poslal proti nim zkušeného vojevůdce svého Vespasiana. Vespasian již zamýšlel udeřiti na Jerusalém; v tom zemřel císař Nero, a Vespasian povolán byv na trůn císařský, odevzdal vedení boje synu svému Titovi. Křesťané prchli z Jerusalema a odebrali se do městečka Pelly za Jordánem, jsouce přesvědčeni, že nadešla doba zkázy Jerusalema Kristem před-

pověděná. Titus obklíčil město se všech stran; v městě zuřil hlad a mor; tisíce mrtvol nepohřbených šířilo nákazu. Dne 10. (nebo 15.) srpna r. 70 vojáci římští vniknuvše dovnitř města vraždili, loupili a ničili všecko. Titus by byl rád alespoň chrám zachránil. Avšak přes zákaz svého vojevůdce vojáci zapálili chrám a zakrátko nezbylo z něho nic než pustá zřícenina. Víc než 90.000 Židů bylo odvedeno do otroctví. - Za císaře Hadriana r. 135 Židé se vzbouřili opět a naposledy; vedeni byli Bar-Chochbou, jenž od rabína Akiby byl prohlášen za mesiáše. Avšak byli opět přemoženi, země byla zpustošena a místo Jerusaléma založeno bylo město pohanské Aelia Capitolina. Stát židovský zanikl, Židé opustili svou vlasť a rozptýlili se mezi všemi národy. Přestaly starozákonní oběti židovské a tím přestal u nich i stav kněžský. Nyní se čítá asi 16 milionů Židů na celém světě; z těch je 11 milionů v Evropě, 350.000 v československé republice.

7. ROZŠÍŘENÍ NÁBOŽENSTVÍ KŘESŤANSKÉHO

Náboženství křesťanské se rozšířilo v prvních třech stoletích rychle po všech zemích říše římské. Místodržitel v Bithynii, pohan Plinius mladší, napsal v listě svém 97. císaři Trajanovi kolem r. 100 takto: „Nejenom města, nýbrž i dědiny a venkov jsou proniknuty nákazou té pověry.“ Přispěl k tomu i útvar státu římského; různí národové žili v něm pod jedním žezlem; řeckou řečí bylo lze se dorozuměti v celé říši. Všichni křesťané konali dílo misionářské: vojíni, řemeslníci, kupci, úředníci, učenci. Zvláštní zásluhu o křesťanství měli otroci, jimž tenkráte svěřena byla výchova v rodinách. I ženy se přičinily o obrácení pohanů. Zajatci poznavše učení Kristovo, rozšiřovali je, když se navrátili do vlasti své, mezi rodáky svými. Také písmem známost učení Kristova se rozšířila; první křesťané si velice vážili Písma sv. Záhy spojeno bylo 27 spisů apoštolských v jednu pevně uzavřenou sbírku. Prvopisy apoštolů se časem rozpadly, mnoho knih bylo od pohanů za pronásledování zničeno, ale přece zachovalo se do dneška 12.000 překladů a opisů; z těch poznati lze, že na obsahu po všechnu tu dobu nebylo nic změněno.

Bůh obdařil apoštoly, jejich nástupce a mnohé křesťany darem zázrakův, aby jimi pravdu evangelia dokazovali. Svatý život křesťanů, jejich péče o chudé, jejich láska k nepřátelům byly pohanům divadlem podivuhodným. Apoštolové hlásali evangelium v hlavních městech jednotlivých zemí; z měst pak se křesťanství šířilo do okolí. Mezi jednotlivými osadami křesťanskými čili církvemi požívaly některé veliké vážnosti; tak zvané *církve apoštolské* byly založeny od apoštolův a jejich učedníků. Z nich vynikají církev v Jerusalemě, v Antiochii, v Alexandrii a v Římě. Později k nim počítána také církev v Cařihradě. Biskupové těch církví sluli *patriarchové.*

Římané se chovali s počátku lhostejně

NAROZENÍ PÁNĚ   PANNA MARIA S JEŽÍŠKEM, 2 ANDĚLY A 2 APOŠTOLY

ke křesťanství, trpíce všecka náboženství v zemích svých. Ale brzy se stali úhlavními nepřáteli křesťanství a pronásledovali je se vším úsilím, chtějíce je vyhubiti. Křesťané byli vyhlášeni za velezrádce a nepřátele vlasti, protože odpírali císaři a jeho obrazům božskou poctu a protože se vystříhali státních slavností, spojených s modloslužbou. Společnost římských prostopášníků nenáviděla křesťanství, protože zavrhovalo jejich nemravnost a protože hlásalo čistotu, pokoru a sebezápor. Pohanští kněží brojili proti křesťanství ze strachu, aby nepozbyli vlivu svého u lidu; k nim se přidružili umělci a řemeslníci, kteří při chrámech pohanských nalézali výnosné zaměstnání. Kdykoliv nějaká pohroma stihla město či krajinu, pohané dávali vinu křesťanům, že prý nechtějíce se bohům klaněti, popudili je ke hněvu. Ironicky vyčítá Tertullian († 240) pohanům ve své „Obraně" čl. 40: „Vystoupí-li v Italii řeka Tiber až ke zdem města Říma, nebo nezaplaví-li Nil žádoucí měrou niv, nebo třese-li se země, vzmáhá-li se hlad a mor, ihned se volá: Předhoďte křesťany lvům!"

8. PRONÁSLEDOVÁNÍ KŘESŤANŮ

Podle sv. Augustina historikové počítají obyčejně deset velikých pronásledování křesťanů. Pronásledování bylo dvojí: buď lid podrážděný pohanskými kněžími týral a vraždil křesťany o své újmě, anebo pronásledování vyšlo od císařů. Vydány edikty, a kdo ediktů nedbal, byl pohnán před soud. Před soudem křesťan byl tázán, je-li křesťanem a chce-li odpadnouti od Krista, či chce-li poslechnouti ediktů císařských. Kdo Krista zapřel, byl propuštěn, kdo se nezřekl Krista, byl mučen. Bylo mnoho odpadlíků, kteří se zděsili muk, jimiž jim hrozili, a kteří zapřeli víru svou; anebo odpadli od víry teprve mezi mučením. Někteří odpadlíci obětovali bohům na důkaz, že přestali býti křesťany (sacrificati); sypali do ohně kadidlo (thurificati); vydali Písmo sv. nebo jiné knihy posvátné (traditores); dali se zapsati do veřejných seznamů (acta facientes); nebo vymohli si vysvědčení od úřadů, jako by byli obětovali (libellatici).

Kdo pro víru Kristovu nebo pro vykonávání některé ctnosti křesťanské podstoupil smrt nebo trpěl životu nebezpečné zranění, sluje *mučedník* (*martyr*, t. j. svědek božství Kristova). Mučednictví je nejvyšší stupeň lásky k Bohu. Naproti tomu, kdo umírá za blud, není mučedníkem, nemaje pravé víry ani lásky k Bohu. Kdo za víru obětoval jen majetek nebo svobodu, sluje *vyznavač (confessor)*. Když minula doba pronásledování, vyznavačem je každý světec, který nebyl umučen. Nesčíslné je množství svatých mučedníků a vyznavačů ze všech stavů, každého věku a obojího pohlaví. Muži, ženy, slabí kmetové, panny i dítky snášeli se statečnou myslí a s důvěrnou oddaností do vůle Boží krutá muka, ano radovali se, že jim dopřáno pro Krista trpěti. Čím více pohané pronásledovali Církev, tím více rostla a mohutněla, tím četněji hlásili se noví věřící lidé

k nim. Mnozí pohané vidouce statečnost křesťanů v nejbolestnějších mukách, tak mocně byli dojati, že ihned vstoupili do Církve, volajíce po křtu. Nejednou se stalo, že katané odhodili nástroje mučitelské a že stali se křesťany. Tertullián praví ve své „Obraně“, kapit. 50, 5 k pohanům: „Křižujte nás, mučte, drťte nás... tím více nás přibývá, čím více nás žnete. Símě jest krev mučedníkův.“ - Vyznati víru před soudcem bylo křesťanům radostí. Plesali, metajíce vyznání víry soudci ve tvář. Soudce nemohl leč jim vytýkati zpozdilost jejich jednání, a tak utvářel se spor v zajímavý dialog, připomínající spíše školu filosofů, než soudní síň. Z odpovědi křesťanů bylo poznati jakýsi posvátný vzdor. Proto Minutius Felix napsal: „Jaká to slast, tropiti si žerty ze soudce.“ Za pronásledování Církev kvetla nejkrásněji a doba ta stala se všem křesťanským věkům příkladem k pravé horlivosti ve víře. Také zázraky ukázal Bůh, že mučedník trpí pro jeho pravdu: tu světlo ozářilo vězení mučedníkovo, tu oheň nebo voda vypověděly svoji službu, tu zahojily se podivuhodně přes noc rány mučedníků.

Ještě před Neronem kolem r. 46 byla podle pověsti v Limoges (ve Francii)

sv. VALERIA pro víru usmrcena. Je také v Řím. Martyrologiu. Svátek její 9. prosince. -V oné době trpěla též mimo jiné

sv. THEKLA. Narodila se podle podání kolem roku 30 v Ikoniu, hlavním to městě Lykaonie (nyní Konieh) z rodičů pohanských. Bohatí její rodiče bedlivě dbali výchovy své dcery. Thekla pilně čítala spisy mudrců a básníků řeckých; byla duchaplná, vnímavé mysli a dobrého srdce a neobyčejně sličná. Nebylo divu, že brzo se o ni ucházeli nejpřednější mladíci. Thekla byla zasnoubena jinochu Thamirovi a blížila se doba sňatku.

Toho času však zavítal do Ikonia sv. Pavel s Barnabášem a kázali o Kristu Ukřižovaném, o potřebě pokání, o křtu, o životě věčném. Thekla uslyševši slova jejich, zahořela láskou ke Kristu a rozhodla se, že se stane učednicí jeho. Sv. Pavel ji vyučil ve víře a pokřtil ji. Od té doby Thekla „umrtvila v sobě násilně (jak praví o ní Řehoř Nysský) všecky tělesné myšlenky a žádosti, aby umřel svět pro ni, a aby ona odumřela světu“. Také se odřekla pohanského ženicha svého Thamira a zaslíbila se Kristu slibem ustavičného panenství, umiňujíc sobě, že bude sloužiti Kristu celým srdcem. Rodiče a odmítnutý ženich se snažili lichocením a hrozbami ji odvrátiti od Krista. Když Pavel s Barnabášem odešli do Lystry, Thekla, aby ušla nátlaku příbuzných, uprchla z domu za sv. Pavlem, aby jeho vedením našla útočiště a mohla sloužiti Bohu. Avšak na útěku byla dohoněna, polapena, nazpět přivedena a od svého zamítnutého nápadníka u soudu obžalována.

Thekla byla, jak praví někteří sv. Otcové, odsouzena na smrt upálením. Ale oheň byv uhašen prudkým lijákem, neublížil jí. Poté byla předhozena dravým šelmám. Sv. Ambrož praví (De virg. II., 3): „Když Thekla byla se šatů svlečena, klopila zraky své, jsouc polita ruměncem studu, cudně

k zemi, aby se její zrak nesetkal se zrakem nižádného muže; cudnost její působila, že diváci, kteří přišli na divadlo se zraky nestoudnými, vrátili se se zraky cudnými." Avšak dravé šelmy jí neublížily. Obě tyto chystané muky jsou tak zaručeny, že by bylo opovážlivostí, o nich pochybovati.

Thekla se dostala na svobodu a měla útěchu, že zase uvidí sv. apoštola Pavla a že ho snad provázeti bude na cestách apoštolských. Spolehlivější zpráva je, že Thekla se odebrala z Ikonia do Seleucie v Kilikii (v Isaurii podle *D* a *St*), kdež mnoho let v panenství neporušeném živa byla a kdež (podle breviáře) ve věku 90 let zemřela přirozenou smrtí „v pokoji". Jmenuje se mučednicí, protože jí bylo trpěti různé strasti. Svátek sv. Thekly, panny a mučednice, 23. září.

První pronásledování za císaře Nerona 54-68.

Za císaře Nerona vyhořela r. 64 veliká část Říma a vznikla pověsť, že císař sám dal město zapáliti, aby si znázornil hořící město Troji. Nero však uvalil podezření ohavného skutku na křesťany, vyhlásiv je za původce požáru. Tu nastalo nelidské pronásledování křesťanů. Lid se vrhl na křesťany, křižoval a stínal je, zašíval je do koží zvířecích a předhazoval psům, obkládal je smolou a zapaloval v noci, aby osvětlovali zahrady císařovy pochodněmi. Počet mučedníků byl veliký. Tacitus mluví ve svých annalech XV., 44 o „ohromném množství" usmrcených křesťanů. V tu dobu kromě Petra a Pavla, Filemona, Appie a Aristarcha usmrceni byli:

Sv. BASILISSA a sv. ANASTASIE, vznešené matróny římské, žákyně sv. apoštolů Petra a Pavla, pohřbívaly podle legendy těla sv. apoštolů a mučedníků, byly však vyzrazeny a jaty. Prsy jim byly uřezány, jazyk jim byl vyrván, posléze byly sťaty. Tak to dosvědčuje Řím. Martyrologium. Rok smrti je 67. Svátek jejich se slaví 15. dubna.

Sv. PROCESSUS a sv. MARTINIÁN byli podle legendy žalářníky a náleželi ke stráži mamertinského žaláře. Byli strážci uvězněných apoštolů Petra a Pavla; slyšíce slova jejich, obrátili se na víru Kristovu. Byli pro víru svou biti a sťati r. 67. V mukách prý volali: „Jméno Boží budiž velebeno." V některých martyrologiích bývá s nimi i Firmin jmenován. Svátek jejich 2. července.

Sv. MARCEL a sv. APULEJ v Římě byli zprvu přívrženci Šimona čarodějníka, o němž je řeč ve Skut. ap. 8, 9; ale později se stali horlivými učedníky apoštola Petra a byli pro víru usmrceni a na silnici appijské pohřbeni. Svátek jejich 7. října.

Sv. ALEXANDER (česky: Olech, Lech) pocházel z Brescie; za pronásledování křesťanů odešel do Marsilie a pak do Aixu ke sv. Maximovi, kdež u víře byl vyučen. I Maxim byl prý učedníkem Páně. Alexander vrátiv se do Brescie, hlásal víru Kristovu. Za Nerona byl prý uvázán k divokému býku a usmýkán. Slaví se 26. srpna.

Sv. TORPÉT (Torpes) byl prý dvořenínem císaře Nerona. On a jistý Evilius nebo Evellius jsou snad míněni slovy apoštola Pavla k Filip. 4, 22, an dí: „Pozdravují vás všichni svatí, zvláště ti, kteří jsou z domu císařova.“ Torpét byl pro víru mrskán tak, že tělo jeho byla samá rána. Konečně byl sťat. Svátek jeho 17. května.

Sv. NAZARIUS byl, jak legenda vypravuje, synem vznešeného muže pohanského, jménem Afrikána, v Římě, a křesťanské jeho manželky Perpetuy, která od apoštola Petra byla pokřtěna. Nazarius jsa devítiletý, pozoroval rozdílnost vyznání u svých rodičů a byl v rozpacích, ke kterému náboženství se má přikloniti, neboť otec i matka se snažili získati syna pro svoje náboženství. Nazarius rozhodnuv se pro víru křesťanskou, byl od papeže Lina ve víře vyučen a pokřtěn. Když vzniklo pronásledování křesťanů, rodičové vypravili syna do ciziny a opatřili jej bohatstvím, aby byl v bezpečí. Nazarius přišed do Milána, zastihl sv. Gervåse a Protase v žaláři. Když císařský náměstek uslyšel, že Nazarius ony křesťany povzbuzoval, dal ho bíti a z města vyhnati. I odebral se Nazarius do Gallie, a tam na žádost jisté matky pokřtil syna jejího *Celsa;* také kázal v Treviru. Vraceje se, zanechal Celsa v Miláně a sám se odebral do Říma. Tam se shledal se stařičkým otcem svým Afrikánem, který také byl na víru obrácen. Avšak pohanskými kněžími donucen byl opustit Řím; přibyv do Milána, byl i s Celsem sťat za Nerona roku 68. Sv. Ambrož nalezl jejich těla a přenesl je do chrámu. Svátek sv. Nazaria a Celsa, mučedníků, 28. července.

Sv. AUGUSTA, panna v Seravallu (u Benátek), byla prý dcerou pohanského knížete Matruka. Otec seznav, že dcera vyznává víru křesťanskou, udal ji jako křesťanku a vydal ji na smrt. I byla na dva stromy přivázána, pod ní pak byl rozdělán oheň, kterým byla upálena. Rok její smrti není znám. Praví se, že žila v prvním století. Svátek 27. března.

Sv. EUFEMIA (čes. Ofka), DOROTHEA (č. Bohdanka), THEKLA a ERASIMA (či Erasma), panny akvilejské. První dvě byly dcery pohana Valencia, druhé dvě byly dcery křesťana Valentiniana. Pro víru Kristovu byly bičovány; pak obnažené vedeny městem a sťaty. Snad Valencius sám konal popravu. Svátek jejich je 3. září.

Sv. RUFUS, konsul ravennský, byl prý od místního biskupa, sv. Apollináře, pokřtěn i s dcerou svou Rufinou, která pak slíbila Bohu ustavičné panenství. Rufus byl zvolen biskupem v italském městě Kapui. Za císaře Nerona byl prý sťat. Jiní však udávají jako rok smrti 80. Svátek sv. Rufa 26. či 27. srpna.

Sv. VITALIS a sv. VALERIA byli manželé v italském městě Ravenně; snad byli rodiči sv. Gervåse a Protáse. Vitalis byl voján. Podle legendy prý povzbuzoval lékaře

Sv. URSICINA k vytrvalosti u víře. Za to byl usmrcen, a to buď upálen anebo za živa pohřben. Stalo se tak snad r. 60. Jeho manželka byla, že nechtěla bráti účasti na pohanské modloslužbě, lidem na cestě z Ravenny do Milána usmrcena.

Svátek sv. Vitališe, Valerie a Ursicina, mučedníků, 28. dubna.

Sv. JUSTUS (Pravoslav), ORONTIUS a FORTUNATUS. Justus byv poslán apoštolem Petrem do Říma, zastavil se v Lecce, kdež byl pohostinu přijat od Orontia. Justus vyučil Orontia a Fortunata ve víře křesťanské a vykonav své poselství, vrátil se do Korintu, bera s sebou Orontia a Fortunata. Sv. apoštol Pavel vysvětil Orontia za biskupa pro jmenované město Lecce a přidal mu Justa jako věrověsta. Justus a Orontius byli za Nerona r. 68 umučeni. Fortunat, nástupce Orontiův, zpečetil později mučednickou smrtí víru svou. Svátek jejich 26. srpna.

Sv. FELIX a KONSTANTIA mučedníci v italském městě Noceře. Rok smrti 68, svátek 19. září.

Po smrti Neronově zaznamenávají se tito mučedníci:

Sv. PAULIN, narozený v Antiochii Syrské (na řece Orontes) odešel r. 46 s Petrem do Říma a z Říma do Lukky, kamž byl od sv. Petra ustanoven za biskupa. Byl muž moudrý, spravedlivý a dobrotivý. Za pronásledování křesťanů byl jat i s knězem

Sv. SEVEREM (čes. Šebířem), s jáhnem *Lukášem* a s vojínem *Theobaldem* (čes. Děpoltem), Paulin byl ubit, ostatní byli sťati, r. 69. Svátek sv. Paulina 12. července, sv. Severa, Lukáše a Theobalda 12. července.

Sv. LEONCIUS vojevůdce, *Hypacius* důstojník, *Theodul* vojín byli umučeni v Tripoli (ve Fenicii) za císaře Vespasiána v letech 69-79. Svátek těchto sv. mučedníků je 18. června.

Druhé pronásledování za císaře Domiciána 81-96.

Krutý císař Domicián uslyšev, že křesťané mluví o říši Kristově, jal se je pronásledovati. Že sv. Jana apoštola dal mučiti, bylo nahoře řečeno. Také dal usmrtiti potomky Davidovy, kterých se dopátral. A když mu bylo řečeno, že žijí ještě dva příbuzní Kristovi, dva vnukové Judy Tadeáše, dal si je přivésti do Říma; seznav z mozolů jejich, že živi jsou prací rukou svých, propustil je s posměchem. Mučedníci, větším dílem z Italie, jsou tito:

Sv. LINUS papež (67-79) narodil se ve Volaterra (v Etrurii, ve Střední Italii) a byl sv. Petrem obrácen na víru Kristovu. Je o něm zmínka v II Tim. 4, 21: „Pozdravují tě ... Linus a všichni bratři." Linus byl prvním papežem po sv. Petrovi. Vydal nařízení, aby ženy nepřicházely bez závoje na služby Boží. Zemřel smrtí mučednickou r. 79. Svátek sv. Lina, papeže a mučedníka, 3. září. (u Řeků 5. listopadu.)

Sv. KLETUS nebo ANAKLETUS papež (79-91) narodil se v Římě a byl na biskupství vysvěcen sv. Petrem a byl povýšen na stolec apoštolský po Petrovi a Linovi, čemuž nasvědčuje také vzývání svatých při Mši sv. před pozdvihováním. Kletus papež vynikal učeností a svatým životem. Rozdělil Řím na 25 okresů. Po prvé užil ve svých listech formulky: „Salutem et benedictionem apostolicam." Kletus zemřel jako mučedník r. 91. Svátek jeho 26. dubna.

Sv. KLEMENT a sv. SEMPRONIUS. Klement byl podle Migne příbuzný císa-

ře Domiciána. Domicián dal Klementovi svou příbuznou Flavii Domitillu za manželku. Klement a Flavia Domitilla měli dva syny, kteří se měli státi nástupci císaře Domiciána. Císař dozvěděv se, že Klement vyznává víru křesťanskou, dal ho zabíti r. 95. S Klementem se uvádí spolu i Sempronius. Svátek slaví se 9. listopadu.

Sv. FLAVIA DOMITILLA, dcera sv. Plautilly, manželka uvedeného Klementa, byla též umučena. Podle jiných zpráv byla vyhnána na ostrov Pontiana v Tyrrhenském moři. Viz ostatně Flavii Domitillu ze dne 12. května. Svátek sv. Domitilly, mučednice, 7. května.

Sv. FLAVIA DOMITILLA byla panna v Římě, neteř císaře Domiciána. V jejím služebnictvu byli dva rodní bratři, *Nereus* a *Achilleus*. Oba byli horliví křesťané a pohnuli slovem i svatým životem svým Domitillu, že i ona potajmu se dala pokřtíti. O její ruku se ucházel bohatý syn římského konsula, Aurelian. Kdysi Flavia Domitilla, očekávajíc návštěvu nápadníka svého, strojila se pečlivě, a tu jí řekl jeden z obou jmenovaných komorníků: „O Domitillo, kdybys rovnou píli věnovala ozdobě své duše, aby ses zalíbila nebeskému ženichu, Kristu Ježíši! Jak bys byla šťastna!“ Domitilla odpověděla: „Což může býti pro ženu větší radosti, nežli míti muže? nežli míti dítky? Či mám zůstati zapomenutá a osamělá? Nemám užíti radostí, kterých život poskytuje?“ Nereus líčil, co zkusí nejedna žena od muže žárlivého. „O vím,“ vece Domitilla, „znám ze svého mládí, co zkusila matka moje; otec můj byl velmi žárlivý, a matka tím mnoho trpěla. Ale což nutno, aby i mně se tak přihodilo, kdybych se vdala?“ Na to Achilleus jal se líčiti obtíže stavu manželského, nebezpečí mateřství. „Co vytrpí matka před zrozením dítěte, co po zrození! Co starostí dají děti,“ a Nereus doložil: „Jak krásné jest panenství! Čistota zdobí i duši i tělo. Porušení čistoty dá se napraviti pokáním, ale ztracená nevinnost se nikdy nevrátí.“

Domitilla se rozhodla, že odstoupí od zamýšleného sňatku a že se zasvětí Kristu Ježíši slibem ustavičného panenství. Oba komorníci se odebrali k biskupu (papeži) Klementovi a zjevili mu úmysl Flavie Domitilly. Klement přišed k Domitille řekl: „Milá dcero! Úmysl tvůj chválím; avšak zdaž jsi uvážila, že nastává tobě boj krutý, když odřekneš Aurelianovi a zvolíš Krista ženichem svým? Máš-li dosti odvahy trpěti zlé, které ti nastane?“ Domitilla odpověděla: „Spoléhám na milost nebeského Ženicha svého. On mne neopustí.“ Domitilla složila v ruce svatého papeže slib ustavičného panenství a přijala od něho závoj posvátný.

Valerian dozvěděv se, že byl Domitillou odmítnut, zuřil. Snažil se lichocením a dary odvrátiti nevěstu od jejího předsevzetí, a když se mu nedařilo úsilí jeho, udal Nerea a Achillea jako křesťany. Oba bratři byli do vyhnanství posláni do Terraciny u Velletri (na konci poncinských bařin) a tam sťati kolem roku 98. Také Domitilla byla poslána do Terraciny, a byly k ní do vězení přidány dvě pohanské družky její, *Theodora* a *Eufrosina*, aby

přemluvily Domitillu k odpadu od Krista. Vychvalovaly jí ženicha Aureliana, jeho urozenost, bohatství a sličnost, domlouvaly jí, aby neodmítala sňatku s ním a posmívaly se stavu panenskému. Avšak marně. Stalo se, čeho se nenadály. Domitilla nejen že neodpadla, ale přivedla i obě družky ke Kristu Ježíši, takže uvěřivše v něho, daly se pokřtíti; také slíbily Bohu ustavičné panenství. Když pohanský soudce poznal, že Domitilla i obě dívky trvají ve víře Kristově, dal zapáliti vězení, ve kterém byly držány, takže v plameni uhořely. Tolik praví legenda. Akta o nich nejsou spolehliva. Historicky zjištěna jest jejich mučednická smrt, kolem roku 98. Svátek sv. Flavie Domitilly, sv. Theodory a Eufrosiny, sv. Nerea a Achillea, mučedníků, 12. května.

Sv. EUTYCHES, MARO a VIKTORIN byli sluhové Flavie Domitilly v Římě; také ji utvrzovali v jejím předsevzetí. Byli také usmrceni, snad v tutéž dobu. *Viktorin*, horlivý křesťan, povzbuzoval Nerea a Achillea a jiné křesťany vypověděné do Terraciny k vytrvalosti u víře. Také Domitillu utvrzoval, aby nezvratně stála ve slibu svém, že zachová ustavičné panenství. Viktorin obrátil mnoho lidu k víře Kristově a byl pak zvolen biskupem v sabinském městě Amiterne (Contiglione). Posléze byl usmrcen; byl pověšen za nohy nad zapáchající vodou sirnatou. Svátek sv. Eutycha, Marona a Viktorina, mučedníků, 15. dubna. Kromě toho svátek sv. Viktorina, biskupa a mučedníka, 5. září.

Sv. APOLLINARIS (Apollinář) přišel s apoštolem Petrem z Antiochie do Říma a byl poslán do Ravenny za biskupa. V Ravenně Apollinář konal úřad svůj horlivě; byl i obdařen darem uzdravovati nemocné. Uzdravil jistého Bonifáce, jenž delší nemocí ztratil řeč, i dceru jeho, která tělesně i duševně churavěla, jsouc v moci ducha zlého. Bonifác a celá jeho rodina uvěřili v Krista. Ale modloslužebníci se vzbouřili proti Apollináři, zbičovali jej a vyhnali z města řkouce: „I když uzdravuješ nemocné, neodvažuj se více vkročiti do města! Jinak tě zabijeme.“ Apollinář se odebral do krajiny Emilie, kde pokřtil celou rodinu konsula ravennského Rufa, o němž byla nahoře řeč (a jehož svátek je 27. srpna). Pohanský soudce dal si předvolati Apollináře a započal výslech: „Jak se jmenuješ, a odkud jsi?“ - „Apollinář a pocházím z Antiochie.“ - „Které máš zaměstnání? Jsi křesťan?“ - „Jsem křesťan a učedník apoštolů Kristových.“ - „Kdo je Kristus?“ - „Syn Boží.“ - „Je to ten, kterého Židé ukřižovali? Jak to, že má býti bohem?“ - „Stal se člověkem, narodiv se z čisté Panny, aby člověčenstvo vykoupil.“ - „Také jsem o tom něco slyšel; ale mohu tomu stěží věřiti. Zakazuji ti přísně, abys se více neodvážil víru Kristovu hlásati a rozšiřovati“.

Ježto však svatý biskup zákazu toho šetřiti nemohl a nešetřil, dal ho soudce na skřipci mučiti, kamenem do tváře tlouci, konečně na loď posaditi a do vyhnanství odvésti. Loď ztroskotala a Apollinář zachrániv život, přišel do Malé Asie, odtud ke břehu řeky Dunaje, až

došel do Thrakie. Když počal hlásati víru Kristovu, vypudili jej modloslužebníci, donutivše jej, aby se přeplavil po lodi jinam. Takovým způsobem Apollinář se dostal z vyhnanství zase do Ravenny. Pohanský soudce opět uvěznil Apollináře; žalářník však, tajný křesťan, propustil jej na svobodu. Žoldnéři pronásledovali Apollináře a dohonivše jej, tloukli jej tak zuřivě, že se domnívali, že jest již ubit a mrtev. Po jejich odchodu přišli věřící a odnesli polomrtvého mučedníka a ošetřovali ho pečlivě. Sedmého pak dne zemřel Apollinář. Stalo se tak v letech 75-78 (podle *D* 101). Svátek sv. Apollináře, biskupa a mučedníka, 23. července.

Sv. PTOLOMAEUS, snad žák apoštola Petra, biskup v Nepi, umučen v I. stol.;

sv. ROMANUS (dle Řím. martyrol.), biskup v Nepi v I. století; svátek jejich je 24. srpna.

Sv. ROMULUS umučen byl roku 90 ve Fiesole; svátek 6. července.

Sv. VALERIUS, biskup v městě Lucce, žák sv. Paulina, byl za císaře Domiciána r. 90 umučen. Svátek 29. ledna.

Na východě umučeni byli:

Sv. IRENA, panna, podle řeckých pramenů překrásná prý dcera pohanského velmože Licinia na Bosporu (v nynějším Cařihradě). Řekové o ní vykládají mnoho pověstí a nazývají ji „slavnou mučednicí". Na př. vykládají, že otec zvěděv, že Irena je křesťankou, dal ji na divokého koně přivázati, že kůň při tom mu prokousl ruku, a že se dal pokřtíti. Irena byla sťata buď za Domiciána nebo za Trajana. Slaví se 5. května.

Sv. SEBASTIANA, panna v Heraklei (v Thrakii), prý apoštolem Pavlem na víru obrácená a pokřtěná, zemřela prý smrtí mučednickou r. 93. Připomíná se 7. června.

Sv. ZOSIM, vojín v Pisidii, byl sťat za Domiciána nebo za Trajana. Některé legendy pokládají Ursicina Ravennského za jeho společníka. Ale mylně. Svátek 19. června.

Sv. PANKRACIUS byl prý od apoštola Petra ustanoven za biskupa v Taormině na Sicilii. Pro horlivost, se kterou šířil víru Kristovu, byl zabit. Stalo se tak za císaře Domiciána kolem roku 95. Svátek jeho 3. dubna.

Sv. FELIKULA, panna římská, přítelkyně sv. Petronilly, byla za císaře Domiciána pro víru usmrcena, mrtvola byla hozena do stoky, kněz Diomedus ji vytáhl a pohřbil: za to sám byl usmrcen. Svátek sv. Felikuly 13. června.

Třetí pronásledování za císařů Trajana 98-117 a za Hadriana 117-138.

Trajan chtěje zachrániti pohanství, vydal zákon, jímžto bylo zakázáno zaváděti nový kult bez svolení státního. Rovněž vydal zákon proti tajným spolkům (heteriím). Obou zákonů bylo užito proti křesťanům. V Bithynii byl tehdy (kolem roku 103) náměstkem císařovým Plinius Mladší; přestrašen množstvím uvězněných křesťanů, tázal se listem císaře, svého přítele, co má činiti s křesťany, má-li je trestati pouze proto, že jsou křesťany,

SV. PLACID, SV. SCHOLASTIKA A SV. BENEDIKT

KLANĚNÍ SV. TŘÍ KRÁLŮ

anebo jen tehdy, jsou-li usvědčeni z některého zločinu. Trajan odepsal, aby křesťané nebyli vyhledáváni, ale, budou-li udáni a neodstoupí-li od víry své, aby byli trestáni. Podle zákonů těch vzešlo veliké pronásledování křesťanů.

Císař Hadrian vydal sice r. 125 zákon, o němž se zdálo, že by přinesl úlevu křesťanům. Poručil, aby křesťané nebyli na hrdle trestáni, leč jsou-li usvědčeni ze zločinů. Avšak zákona nebylo dbáno. Teprve za císaře Antonína Pia (138-161) nastal klid, tím více, když sv. Justin odevzdal císaři tomu „apologii křesťanskou". Mučedníci v této době jsou:

Sv. FIDENCIANUS mučedník africký za Hadriana; svátek 16. listopadu.

Sv. SIMEON JERUSALÉMSKÝ byl synem Kleofáše a Marie Kleofášovy, příbuzné Panny Marie; měl bratry: Jakuba Menšího, Judu Tadeáše, apoštoly, pak Josefa, o nichž byla nahoře řeč. Zajisté Simeon byl svědkem divů Kristových a jedním z prvních učedníků Páně. Když r. 62 Jakub Menší, biskup jerusalémský, byl od židů zavražděn, apoštolové ustanovili bratra jeho Simeona nástupcem jeho. Simeon šířil neúnavně víru Kristovu. Za povstání židovského Římané zlomivše odpor Židů, dobyli brannou mocí Judska a Galileje. Tu křesťané s biskupem svým Simeonem, pamětlivi jsouce výstražných slov Kristových, uchýlili se do města Pelly za Jordánem; a když pominuli dnové hrůzy, křesťané se vrátili z Pelly a usadili se ve zříceninách města Jerusaléma. Tam církev křesťanská znovu rozkvetla péčí biskupa Simeona. Za císaře Trajana židé udali Simeona u císařského náměstka Attika, že je křesťanem a že je potomkem krále Davida. Attikus maje útrpnost s ctihodným stařečkem Simeonem, domlouval mu, aby odpadl od Krista. Ale když Simeon zůstal stálý ve víře, náměstek rozkázal mučiti Simeona na skřipci a na kříž přibíti. Tak skonal Simeon r. 107. Svátek sv. Simeona, biskupa a mučedníka, 18. února.

Sv. EUDOXIA narodila se v městě palestinském Samaří. Dospěvši, vynikala neobyčejnou krásou těla a vzácnými dary ducha. Vychována byla ve víře samaritánské, která byla směsicí pověr pohanských a některých pravd ze Starého Zákona vzatých. Eudoxie jsouc veselé, lehkovážné mysli, stala se marnivou, záhy se oddala životu hříšnému a prostopášnému. Odebrala se do města Balbeku (Heliopole) v Syrii; byla nejkrásnější, nejbohatší, ale také nejlehkomyslnější ženou v celém městě.

Kdysi přišel do Balbeku poustevník Germán a ubytoval se u svého příbuzného, jenž bydlil vedle domu, ve kterémž přebývala Eudoxie. Germán, jak bylo zvykem jeho, po půlnoci vstal, konal modlitby jitřní, zpíval žalmy a četl úryvky z Písma sv., v nichž byla zmínka o trestech a odměnách na věčnosti. Eudoxie zvědavě naslouchala modlitbám, žalmům a čtení. Ráno vzkázala neznámému muži, aby přišel k ní. Poustevník neznaje jí přišel do příbytku jejího. Eudoxie tázala se: „Jakého stavu jsi? Jaký život vedeš? A proč jsi v noci tak hlasitě mluvil? Četl jsi věci podivuhodné. Jakživa jsem něco

podobného neslyšela." - Germán jí vysvětlil modlitby, obsah čteného Písma sv., mluvil o pravdách víry Kristovy. Eudoxie s hrůzou slyšela, jaké tresty očekávají ty, kdož v nepravostech život svůj ztrávili. Germán se jí vyptával: „Odkud pocházíš? Máš-li muže? a odkud máš jmění své?" Eudoxie líčila svůj život, původ svého bohatství; řekla: „Myslíš-li, že bohatství je u Boha ošklivostí?" Germán odpověděl: „Bohatství samo o sobě ne; pouze bohatství, jehož kdo zle nabyl a zle užívá, jen toto bohatství je u Boha ošklivostí." - Eudoxie namítala: „Ale vždyť dávám ze svého bohatství almužny." Germán na to: „Bohatství tvé je získáno hříchem."

Pláčíc řekla Eudoxie: „Jsem mořem hříchů! Chci se státi křesťankou! Mohu-li uniknouti hrozným trestům, kterých za své hříchy zasluhuji? Mohu-li dojíti odpuštění?"

„Ovšem, že je to možno," odpověděl Germán: „Bůh ti odpustí, obrátíš-li se kajícně k němu, uvěříš-li v Krista, dáš-li se pokřtíti a budeš-li podle víry své čistě a ctnostně žíti. Svoje bohatství a své šperky, nabyté hříchem, rozdej chudým a žij v chudobě, pokoře a kajícnosti!" Eudoxia poslechla. Odebrala se ke knězi, který ji vyučil ve víře. Germán nalezl ji po osmi dnech všecku změněnu a poslal ji k biskupovi, aby od něho byla pokřtěna.

Biskup se doslechl o obrácení Eudoxie, avšak nevěděl, je-li její polepšení upřímné a trvalé. Avšak když Eudoxie přišla k němu v rouše kajícném, na kolena padla, a plačíc hříšnost svou vyznávala, přesvědčil se biskup, že tu zřejmě působila milost Boží. Eudoxie byvši pokřtěna, plnila sliby své horlivě. Svoje jmění odevzdala biskupovi pro chudé. Otroky a otrokyně své propustila, davši jim napomenutí, aby vedli život bohumilý. Pohrdala rozkošemi světskými, živila se těžkou prací, postila a modlila se v chudém příbytku svém. Na radu Germánovu se odebrala na poušť, aby tam nerušeně v kajícím životě setrvala.

Obrácení známé hříšnice Eudoxie budilo všude úžas. Někteří bývalí společníci její nechápali kroku jejího; jeden z nich ji vyhledal na poušti. „Eudoxie," pravil, „co to? V Heliopoli tě všichni hledají! Poslali mne, abych tě přivedl nazpět. Důvěřuj mi! Hle, mám zlata dost až do Heliopole." - Avšak Eudoxie řekla: „Kristus zná tvůj zlý úmysl; boj se spravedlivého soudce!" Muž onen se dal na pokání. Avšak jiní záletníci obžalovali Eudoxii u císařského náměstka Aureliána, že jest křesťankou a že má veliké bohatství. Náměstek poslal biřice, ale ti žádného bohatství nenalezli. Nástupce Aureliánův Vincenc ukrutně pronásledoval křesťany. Protože však se obával povstání lidu, kdyby slavnou světici Eudoxii veřejně soudil a usmrtil, dal ji tajně polapiti a beze všeho vyšetřování mečem popraviti. To se stalo r. 114. Svátek sv. Eudoxie, kajícnice syrské 1. března.

Sv. FOKAS byl podle legendy biskupem Sinope (v Pontu); umučen snad za Trajana. Svátek jeho je 14. července.

Sv. SARBELIUS byl dříve veleknězem modloslužebným v mesopotámském městě Edesse; obrácen byv na víru Kristovu,

byl krutě mučen. Hřeby mu byly vraženy do hlavy a pak byl pilou přeřezán. Také jeho sestra Barbea byla umučena na začátku II. stol. Svátek sv. Sarbelia, mučedníka, 29. ledna.

Sv. HYACINTH (čes. Jacek) byl komorníkem u císaře Trajana. Podle císařského rozkazu měl v Caesareji Kappadocké jísti při modloslužebné slavnosti maso obětní. Když se zdráhal, a když se vyzradilo, že je křesťan, byl mrskán a v žaláři po 40 dní chován bez pokrmu. Zemřel hladem r. 115. Svátek 3. července.

Sv. PROKLUS, křesťan v Ankyře, byl za císaře Trajana pro víru drásán až do krve; obnažen byv, veden byl na popraviště. Rozsudek zněl, že má býti šípy ustřílen. Na cestě se potkal s příbuzným svým *Hilarionem;* objal jej. I byl Hilarion jako křesťan poznán, také drásán a nah odvlečen. Hilarion byl sťat. Proklus šípy prostřílen. Svátek sv. Prokla a Hilariona, mučedníků, 12. července.

Sv. ARIADNE (t. j. hezká) byla otrokyní u náčelníka města Primnesie ve Frygii. Byla pro víru jata, avšak podařilo se jí ze žaláře uprchnouti. Utíkala do hor. Žoldnéři za ní. Ariadne se skryla v jeskyni, která se stala pro ni hrobem. Svátek sv. Ariadny mučednice 17. září.

Sv. HERMIONA (Hermína), jedna z dcer sv. Filipa jáhna (Skutky ap. 21), jemuž dáváno bývá jméno evangelisty, ba i apoštola. Jiní spisovatelé se domnívají, že Hermiona je dcerou apoštola Filipa. Hermiona šla se svou sestrou Eutychou do Efesu za apoštolem Janem. Ale nezastihly ho už na živu. Hermiona byla pro víru sťata v Caesareji kolem r. 117. Svátek její 4. září.

Sv. IGNÁC byl prý, podle Simeona Metafrasta, onen pacholíček, kterého Kristus Pán postavil uprostřed apoštolů, jak sv. Matouš vypravuje. Pocházel z Antiochie syrské a byl učedníkem apoštola Jana a snad i apoštola Petra. Po smrti Evodia, nástupce Petrova na stolci antiochijském, Ignác byl ustanoven biskupem v Antiochii. Miloval Krista Pána láskou něžnou, proto nazýván byl „Theoforus“, t. j. Bohanositel. Přečkal pronásledování císaře Domiciána, posiluje věřící a nabádaje je ke stálosti. Za císaře Trajana vzniklo nové kruté pronásledování křesťanů. Trajan přišel r. 107 na své výpravě proti Armenům a Parthům do Antiochie syrské. Ignác byl obžalován, že obrátil mnoho lidu ke Kristu. Trajan se na něho obořil: „Tak ty jsi onen duch zlý, který přestupuješ zákony moje a i jiné lidi k tomu svádíš?“ Ignác odpověděl: „Nikdo nemůže Theofora nazývati zlým duchem.“ - „A kdo je Theofor?“ tázal se císař. - „Ten, kdo nosí Krista Ukřižovaného v srdci svém.“ Císař na to: „Což myslíš, že my nenosíme v srdci svém bohů svých?“ Ignác odpověděl: „Bohové vaši jsou lžibohové, jeden jest Bůh Stvořitel a jeden jest Kristus, Syn Boží.“ - I vydal Trajan rozsudek: „Rozkazuji, aby Ignác, jenž praví, že v sobě nosí Krista Ukřižovaného, byl veden spoutaný do Říma a byl dán dravcům za pokrm na obveselení lidu.“

Ihned vojínové se chopili Ignáce, dovedli ho do přístavního města Seleucie. Tam vstoupili na loď a podél maloasij-

ského pobřeží se plavili do Smyrny. Ignáce provázeli dva jáhnové a 10 žoldnéřů. K jednomu z vojínů Ignác byl připoután řetězem. Ignác vystoupiv ve Smyrně na břeh, chvátal k tamnímu biskupu a příteli svému Polykarpovi, který také byl učedníkem apoštola Jana. Polykarp s celou církví uctivě uvítal Ignáce a poskytl mu po delší čas pohostinství. Z daleka přicházeli do Smyrny poslové církví, aby Ignáce uvítali. Ignác psal různým církvím děkovací listy, plné spasitelných naučení. Efezským napsal: „Doufám, že dosáhnu modlitbami vašimi, abych se mohl v Římě potýkati s divokými zvířaty... modlete se za církev v Syrii.“ Jiným psal: „Zůstaňte ve svornosti; vím, že jsou mezi vámi bludaři; odpovězte jim pokorou a tichostí.“ Křesťanům římským psal: „Bojím se lásky vaší, aby mně nebyla k úrazu (t. j. bojím se, abyste mne přímluvou nebo jinak nezbavili mučednické smrti). Rád umru pro Boha, jestli vy mi neučiníte překážky. Prosím vás tedy, neprokazujte mi nevčasné přízně. Dopusťte mi, pokrmem býti šelem... Jsem pšenicí Boží a musím býti rozemlet zuby dravých zvířat, abych čistým chlebem Kristovým shledán byl. Mám touhu po šelmách, které mne mají roztrhati. Kéž by se tak stalo hned! Budu je drážditi, aby se mi nestalo, jako mnohým mučedníkům, před kterými šelmy uprchly. Teď teprve začínám býti učedníkem Páně. Tenkrát budu pravým učedníkem Církve, když svět těla mého nespatří. Nevelím vám jako Petr a Pavel; oni byli apoštolové; já pak jsem odsouzenec.“

Ze Smyrny pluli vojáci s Ignácem do Troady. I tam zůstali několik dní. Ignác psal odtud listy do Filadelfie, do Smyrny a příteli svému Polykarpovi. List ke Smyrnenským je pozoruhodný tím, že tam poprvé nazvána byla církev „katolickou“. Dí: „Kdekoliv biskup se okáže, tam budiž církev, jako kde Kristus jest, tam jest též katolická církev.“ Z Troady plula loď na břeh macedonský, a odtud Ignác v průvodu vojínů cestoval pěšky napříč Macedonií až do Epidamnu (nynějšího Durače) v Illyrii. Tam vstoupili opět na loď, obepluli jižní cíp Italie a jeli mořem Tyrrhenským k Římu. Ignác si přál vystoupiti v Puteoli u Neapole, aby jako kdysi Pavel toutéž cestou kráčel na smrt. Avšak nestalo se mu po vůli. Vojínové byli netrpěliví, protože veřejné hry, při nichž měl Ignác býti předhozen dravcům, blížily se již ke konci; i spěchali s odsouzencem svým. Loď přistála k ústí řeky Tibery u Ostie.

Sotva se roznesla zvěsť o příchodu biskupa Ignáce, šlo mu v ústrety množství křesťanů. Radovali se, že spatří slavného biskupa, ale zároveň se rmoutili, že se ubírá na smrt. Někteří projevili úmysl, nakloniti římský lid, aby nežádal smrti Ignácovy. Ignác však jich snažně prosil, aby toho nečinili, a aby mu přáli smrti mučednické. Ignác přiveden byv do římského amfitheatru, byl ihned vlečen na arenu, aby se stal kořistí šelem. Puštěni byli na něho dva lvové; ti vskočivše na něho rozsápali jej tak, že zůstalo z něho pouze několik kostí. Takto se vyplnila žádost jeho, aby nebylo nutno sbírati o-

statky jeho. Přece však věřící sebrali několik jeho kostí a poslali je do Antiochie. Rok smrti jeho je 107. Svátek 1. února.

Sv. FILO a sv. AGATHOP byli jáhnové církve antiochijské. Z listu sv. Ignáce na filadelfijské křesťany vysvítá, že Ignác si vážil Filona a Agathopa. Filona nazval „osvědčeným sluhou Božím“ a Agathopa „mužem výborným“. Zdá se, že Filo doprovázel Ignáce do Říma, a že přinesl jeho ostatky do Antiochie. Filo i Agathop byli po roku 107 utopeni. Svátek těchto jáhnů a mučedníků 25. dubna.

Sv. HERO byl žákem a nástupcem sv. Ignáce na biskupském stolci antiochijském. Biskupem byl od roku 108 až do roku 131, ve kterémžto roce zemřel, snad mučednickou smrtí. Mučednictví jeho od málokterých se popírá. Bližšího o něm nevíme nic. Svátek 17. října.

Sv. HESPER (u D. Exsuperius) a sv. ZOE, manželé, byli i se syny svými *Cyriakem* a *Theodulem* stavu otrockého v Pamfylii. Římský boháč Katulus a manželka jeho Tetradia byli pány jejich. Katul dozvěděv se, že Hesper s rodinou je křesťanem, dal je všecky usmrtiti v rozpálené peci. Jako místo uvádí se Atalie nebo Satalie, rok 130. Svátek těchto mučedníků 2. května.

Sv. ROMULUS (česky Hron) byl prvním dvořeninem (praefectus aulae) u císaře Trajana. Zprvu byv pohan popouzel Trajana proti křesťanům. Ale později litoval činu svého a uvěřil v Krista. Podle svědectví Simeona Metafrasty prý vytýkal císaři, že je jednání nespravedlivé a politicky nemoudré, pronásledovati statečné vojíny pouze proto, že jsou křesťany. Císař rozzuřen slovy těmi dal Romula zmrskati. Romulus byv zmrskán řekl: „Nevíš, o císaři, jaké dobrodiní jsi mi prokázal, poručiv mne zmrskati. Prolitá krev mne očistí od poskvrn, které způsobil pohled na modly.“ Romulus byl sťat roku 112. Poté došlo na vypovězený pluk v Meliténě v Armenii. Velitel

sv. EUDOXIUS (čes. Dobroslav) byl obžalován, že je křesťan. Žoldnéři přišli do domu jeho, aby ho jali. Neznali ho. Pohoštěni byvše žádali Eudoxia: „Ukaž nám Eudoxia.“ „Já jsem Eudoxius,“ prohlásil hostitel. Žoldnéři nechtějíce býti nevděčni, přemlouvali hostitele, aby uprchl. Ale Eudoxius vydal se vojínům a předveden byv před vladaře, odhodil odznaky své hodnosti a prohlásil, že je křesťan. I byl kuličkami olověnými mrskán a pak sťat. Důstojníci *Zeno* a *Makarius* a mnozí vojínové byli usmrceni. Svátek sv. Romula, Eudoxia, Zena a Makaria, mučedníků, 5. září.

Sv. FLORUS (Květoň) a sv. LAURUS (čes. Vavřík) byli kameníky a zedníky, vyučili se u Prokula a Maxima řemeslu svému. Odebrali se z Cařihradu do Illyrie, a sice do Ulpiany (slov. Velbužd, nyní Kjöstendil); pohané žádali, aby jim vystavěli chrám pohanský, a zaopatřili jim k tomu mnoho peněz a dělníků. Florus a Laurus vystavěli sice chrám, ale rozbili modly, které tam pohané rozestavili. I byli biti býkovcem, shozeni do hluboké studně a zasypáni zemí. Stalo se tak za Hadriána. Také jejich mistrové *Prokul* a Maxim byli pro víru umučeni (*St*). Svátek těchto

sv. kameníků a mučedníků 18. srpna.

Sv. PUBLIUS byl, jak se myslí, přednostou ostrova Malty, když Pavlova loď na blízku ztroskotala; Publius byl pak biskupem v Athénách a zemřel snad jako mučedník r. 125; svátek 21. ledna.

Sv. PAPIAS, PEREGRIN a LUCIAN POMPEJUS byli utopeni v moři; stalo se tak v macedonském městě Dyrrhachiu (Durazzo na Adriatickém moři). Jsou v Řím. Martyrol. Svátek těchto mučedníků 7. července.

Sv. ELEUTHER byl synem římského konsula a jeho manželky *Anthie*. Byv vyučen ve víře Kristově, konal úřad biskupský v Illyrii. Za císaře Hadriána byl sťat. Matka Anthia plačíc vrhla se na mrtvolu synovu a byla také ihned sťata (*D*). Rok smrti 135. Svátek sv. Eleuthera a jeho matky Anthie 18. dubna.

Sv. RUFUS a sv. ZOSIMUS, mučedníci r. 116 v macedonském městě Filippi. Svátek jejich je 18. prosince. (Stadler je uvádí ve spojení se sv. Ignácem, když cestoval napříč Macedonie městem Filippi.)

Sv. KLEMENT (čes. Klimeš, Těšek) nazývá se Clemens Romanus na rozdíl od Klementa Alexandrijského. Dějepisec Eusebius praví, že Klement je totožný s oním Klementem, o němž píše apoštol Pavel k Filip. 4, 3: „Prosím tebe, pravý Synzygu (t. j. souspřežníku; myslí tu asi biskupa církve Filippenské), pomáhej jim (totiž Evodii a Syntyche), neboť ony se mnou pracovaly v evangeliu i s Klementem a ostatními spolupracovníky mými, jejichž jména jsou v knize života.“ Zdá se tedy, že Klement pocházel z města Filippi v Macedonii a že kázáním apoštola Pavla obrácen byv na víru Kristovu, odebral se s Pavlem do Říma a že tam seznámil se s Petrem. Klement byl později zvolen papežem.

Řada prvních papežů není úplně zjištěna a jsou o věci tvrzení protichůdná. Nástupcové sv. Petra uvádějí se v tomto pořadu: Linus (67-79), Kletus či Anakletus (79-91), Klement (91-100). Někteří však otcové církevní pokládají Klementa za bezprostředního nástupce Petrova. Nesrovnatelnost tu lze vysvětliti takto: Petr spravoval církev římskou dílem sám, dílem prostřednictvím Lina a Kleta, když mu bylo konati cesty apoštolské. Po smrti Petrově Klement spravoval církev, avšak k zamezení rozkolu vzdal se úřadu toho; následovali Linus a Kletus, a teprve po smrti Kletově byl Klement biskupem římským.

O působení Klementově na stolici papežské víme málo. Ustanovil v Římě po okresech sedmero notářů čili zapisovatelů, aby zaznamenávali skutky mučedníků Kristových. Tou dobou vznikly v korintské křesťanské obci rozbroje. Představení církve té obrátili se v té věci k jiným církvím a zvláště k církvi římské. Klement napsal Korintským list, žádaje, aby křesťané tamější osvědčovali víru živou a úctu k představeným. Na konec vyslovil naději, že poslové nesoucí list vrátí se do Říma s radostnou zprávou. Podle podání Klement vyslal věrověsty do různých zemí.

O smrti jeho není zaručených zpráv. Císař Trajan poslal Klementa do vyhnan-

ství na Tauricky Chersones (polostrov Krim na Černém Moři), a když Klement neustal víru hlásati, byl na rozkaz císařův r. 100 nebo 101 s kotvou na hrdlo přivázanou uvržen do moře. Křesťané nalezli tělo jeho a pohřbili je, zřídivše nad hrobem svatyňku. Časem však hrob přišel v zapomenutí, až sv. Konstantin (Cyrill), věrověst slovanský, r. 861 nalezl kosti sv. Klimenta i kotvici. - Podle jiných spisovatelů Klement byl roku 100 v řece Tibeře utopen. Ještě jiní praví, že Klement zemřel smrtí přirozenou, a že byl v seznam mučedníků vzat proto, že pro víru Kristovu byl týrán. Někteří udávají rok smrti jeho 77. Svátek sv. Klementa 23. listopadu. Jiný sv. *Klement*, biskup, nemučedník, v Metách; svátek též 23. listopadu.

Sv. EVARISTUS byl národností Řek; jeho otec byl Žid. Evaristus zvolen papežem, vydal rozmanitá nařízení o kázni církevní, na př., aby nejen v Římě, ale i v sídle biskupském bylo 7 jáhnův, dále aby sňatky byly podle podání apoštolského knězem veřejně posvěcovány. Neví se, byl-li mučedníkem nebo ne. Byl asi vrstevníkem sv. Ignáce. Zemřel snad r. 109. Svátek sv. Evarista, papeže, 26. října.

Sv. ALEXANDER, podle církevních spisovatelů „mladý v letech, ale stařec ve víře a ve ctnostech" byl zvolen papežem. Vydal různá nařízení, na př., aby při oběti mše sv. byl od věřících obětován jen chléb a víno - aby k vínu přimíchala se voda - aby svěcená voda ustavičně chována byla v chrámech i v soukromých domech. Také opravil obřady mešní („Qui pridie"). Jméno jeho je v Kánonu mešním. Za pronásledování byl dán do vězení, ve kterém Kvirin byl velitelem. Byli tam také kněží

sv. EVENCIUS a sv. THEODUL. „Začala tam býti křesťanská obec" („coepit esse quasi eccelesia") praví se v Aktech. Alexander byl proboden, Evencius a Theodul byli sťati. Svátek jejich 3. května.

Sv. SIXTUS, papež, byl pečliv o důstojné konání služeb Božích; nařídil, aby nikdo vyjma kněze nedotýkal se posvátných nádob - aby korporale bylo z pravého lněného plátna - aby lid při mši sv. zpíval třikráte: „Svatý" (Trishagion): „Svatý Bože, svatý Silný, svatý Nesmrtelný, smiluj se nad námi." Sixtus hájil víry křesťanské proti gnostikům. Snad zemřel jako mučedník r. 127 nebo 128. Svátek 6. dubna.

Sv. TELESFOR, papež, je v nejstarších Martyrologiích. O úřední jeho činnosti se mnoho neví; že by byl zavedl do ritu čtyřicetidenní postní dobu, chvalozpěv Gloria při mši sv., tři mše o vánocích - o tom lze pochybovati. Karmelitáni ho oslavují jako svatého svého řádu, protože prý žil po nějaký čas jako eremita na hoře Karmelu. Snad byl umučen r. 138. Svátek 5. ledna.

Sv. MONTAN, vojín římský, žil střídmě, skvěl se mravní čistotou a všemi ctnostmi křesťanskými, podporoval chudé a nemocné. Za vyznání víry byl mu jazyk vyříznut, pak byl spoutaný odvezen do Terraciny (u Velletri, střední Italie). Konečně byl vhozen do moře za Hadriana kolem roku 130. Svátek sv. Montána 17.

června. Téhož dne uveden i sv. *Diogenes*, mučedník římský.

Sv. SYMFOROSA a sedmero synů jejích v Tiburu (Tivoli, 3½ míle od Říma). Legenda vykládá: Manžel její jmenoval se *Getulius* (či Zotikus) a bratr její *Amancius*. Oba byli důstojníci u vojska a oba byli pro víru svou usmrceni; soudce, který je vyšetřoval, uvěřil v Krista a podstoupil s nimi smrt mučednickou. Jmenoval se *Cerealis*.

Symforosa ovdověvši pohřbila těla těchto mučedníkův a byla svým synům pečlivou matkou. Jména jejích synů jsou: *Krescenc*, *Julian*, *Nemesius*, *Primitivus*, *Justinus*, *Stakteus* a *Eugen*. Kdysi tázala se matka Eugena nejmladšího syna svého: „Dítě, co bys učinil, kdyby tě nutili obětovati modlám?“ Eugen odpověděl: „Raději se dám na kusy roztrhati, než bych obětoval modlám.“ Také ostatní prohlásili, že žádná hrůza a ukrutnost jich neodvrátí od Krista. - V tu dobu dal si císař Hadrian vystavěti v Tiburu palác; i přišel do Tiburu; dozvěděv se o Symforose a o sedmeru synů jejích, dal si je předvolati a rozkázal matce: „Ty a synové tvoji obětujtež bohům, jinak budete sami obětováni. Přisahám tak u nesmrtelných bohů.“ Na to Symforosa: „Jaké štěstí pro nás, že budeme Bohu obětováni.“ Hadrian opáčil: „Našim bohům budete obětováni.“ Symforosa byla nejprv zbičována a pak s těžkým kamenem na hrdle v řece Aniu utopena. Synové byli různým způsobem umučeni kolem r. 120. Mrtvoly jejich byly hozeny do jámy, a lid dával místu tomu potupné jméno: „Ad septem biothanatos,“ u sedmi sebevrahů. Svátek sv. Symforosy a sedmera jejích synů 17. (či 18.) července; svátek sv. Getulia 10. června; svátek sv. Amancia a sv. Cereala 17. (či 18.) července.

Sv. EUSTACHIUS (řecky Eustathius, čes. Ostach, Hostaš), důstojník v Římě, uvěřil v Kristovo učení a dal se i s rodinou svou pokřtíti. Za války ztratil manželku svou i syny, ale zase se s nimi shledal. A všichni, otec, matka i dva synové podstoupili za císaře Hadriana smrt mučednickou. Toť je tresť životopisu jeho. Ale původní zápisy o životě jeho se ztratily a pozdější spisovatelé přidávali ke skutečným událostem vlastní dodatky a výmysly, tak že není možno rozlišiti, co se zakládá na dějinném faktu a co je přibásněno.

Legenda vykládá: Vojevůdce Eustachius (dříve Placidus nazývaný) pohnut zjevením kříže mezi parohy jelena a povzbuzen hlasem tajemným dal se pokřtíti. Také manželka *Theopista* a synové *Agapet* a *Theopist* byli pokřtěni. Různými nehodami Eustachius byl ožebračen; odhodlal se jeti do ciziny. Loď, na kterou vstoupil, plula do Egypta. Když dojeli přístavu egyptského, majetník lodi odňal Eustachovi sličnou manželku jeho Theopistu, k níž zahořel nezřízenou vášní; odňal mu ji proto, že Eustachius nemohl jízdné zaplatiti, a ujel s ní, aniž se mohl Eustachius s ní rozloučiti. Řízením Božím však majetník lodi zemřel náhlou smrtí, a Theopista opuštěná vstoupila do služby jako zahradnice. Eustachius se ubíral se syny svými dále; kdysi chystal se přebřísti řeku a hrůzou ustrnul; spatřilť,

jak vlk a lev uchvátili jeho syny a uháněli s nimi od řeky dále, každý jiným směrem. Eustachius nemyslil jinak, než že synové budou šelmami roztrháni. To se však nestalo; neboť pastýři vytrhli oběma šelmám kořisti jejich, vychovali pacholíky, ale na různých místech, tak že jedni o druhých nevěděli. Eustachius opuštěný hledal si obživy; patnáct let byl polním hlídačem.

Císař Trajan postrádal svého osvědčeného vojevůdce Placidia-Eustachia. I dal ho hledati po celé říši římské. Konečně vypátrali ho dva vojínové, poznavše ho po ráně na hlavě. Eustach uposlechl volání císařova a zahnal nepřátelské vojsko přes hranice. Vraceje se přišel v místa, kde žila jeho manželka Theopista, kterou pokládal za mrtvou. Dva z jeho důstojníků ubytováni jsouce v domě, ve kterém Theopista byla zaměstnána jako zahradnice, vypravovali si navzájem osudy své od dětství, všecko, co jim utkvělo v paměti a co slýchali od pěstounů svých. Seznali, že jsou bratři, Agapet a Theopist. Hovoru jejich naslouchala Theopista a namanula se jí myšlenka, nejsou-li oba důstojníci jejími syny. Odebrala se k vojenskému veliteli Eustachiovi, chtějíc ho poprositi, aby směla pod ochranou vojska vrátiti se do Říma. Tak se shledali otec, matka i synové a vrátili se šťastně do Říma. Avšak zatím nastoupil vládu nový císař Hadrian; ten seznav, že Eustachius je křesťanem, zbavil jej všech hodností a dal jej upáliti i manželku a syny jeho. Svátek sv. Eustachia, Theopisty, Agapeta a Theopista 20. září.

Sv. ELEUTHER, EXPEDIT, HOMOGEN, mučedníci buď v Armenii nebo v Římě kolem r. 100. Svátek 18. dubna.

Sv. SULPICIUS a sv. SERVILIAN byli prý obráceni při mučednické smrti sv. Flavie Domitilly. Byli umučeni za císaře Trajana buď v Římě nebo v Terracině. Svátek 20. dubna.

Sv. HERMES byl prefektem v Římě. Vyučen byv ve víře od sv. papeže Alexandra, přijal křest i s celou svou rodinou. Pro víru byl uvězněn. Jeho žalářníkem byl tribun *Kvirin*. Kvirin měl rozkaz přemluviti Hermeta, aby odpadl od víry Kristovy; proto spílal papeži sv. Alexandrovi, toho času již zemřelému. Ale Hermes hájil pravdy křesťanské tak výmluvně a přesvědčivě, že sám Kvirin se začal kloniti ke křesťanství. A když jeho dcera *Balbina* byla podivným způsobem od své nemoci uzdravena, Kvirin se dal pokřtíti i dcera jeho Balbina; také pohnul vězně pohanské, aby se odřekli pohanství. Císař Hadrian dozvěděv se o tom, povolal Kvirina k sobě, vytýkal mu zradu a nevděk, a když Kvirin neohroženě vyznal víru svou, císař rozkázal vyříznouti mu jazyk, usekati ruce a nohy a posléze stíti hlavu. Poté došlo na ostatní.

Dcera Kvirinova Balbina byla usmrcena a rovněž *Theodora* sestra Hermetova. Rok smrti 130. Stadler však praví, že Balbina nebyla usmrcena, nýbrž pouze mučena, a že uzdravivši se z ran svých, žila v panenství svém ještě po nějaký čas. Také prý nalezli okovy sv. Petra apoštola. Řím. Martyrologium nemluví o jejím mučednictví, nýbrž že „po dokonaném běhu života“ zemřela a že byla pohřbe-

na na Appijské silnici, vedle otce svého Kvirina. - Theodora, sestra sv. Hermeta, byla sťata a pohřbena na Salarské silnici. Svátek sv. Hermeta mučedníka 28. srpna, sv. Kvirina, mučedníka 30. března, sv. Balbiny 31. března, sv. Theodory 1. dubna.

Sv. MARIA byla otrokyní u pohana Tertulla v Římě. Zářila křesťanskými ctnostmi. Tertullus seznav, že Maria je křesťankou, kázal jí, aby obětovala modlám; ona však prohlásila, že věří v Ježíše Krista, a že od víry neodstoupí, děj se co děj. Tertullus ji dal uvrhnouti do tmavého sklepa a mučiti hladem, aby ji přiměl k odpadu. Ale marně. Proto ji udal u soudu. U soudu prohlásila Maria: „Jsem křesťanka a křesťankou zůstanu." Byla mrskána a železnými hřebeny drásána. Poté soudce ji dal žoldnéřům pod stráž. Maria se obávala, že jí nastane ještě tužší boj na záchranu panenské čistoty. Avšak podařilo se jí zavčas uprchnouti a skrýti se. Maria snad zemřela smrtí přirozenou, ale Řím. Martyrol. ji nazývá mučednicí pro mučení, které vytrpěla. Totéž martyrol. praví, že dokonala život svůj za Hadriana. Ale dle jiných pramenů žila a zemřela v době Dioklecianově. Svátek sv. Marie 1. listopadu.

Sv. SABINA byla vdovou po vojenském hodnostáři Valentinovi v Římě. Byla pohanka. Měla ve své službě pannu křesťanskou, která pocházejíc z Antiochie, při pronásledování křesťanů s rodiči svými uprchla do Říma a po smrti svých rodičů si hledala výživy u cizích lidí. A tak přišla do domu vdovy Sabiny. Služebnice ta se nazývala Serapia. Obě ženy záhy k sobě přilnuly. Sabina pohnuta ctnostmi, které pozorovala na Serapii, zamilovala si víru křesťanskou, dala se od Serapie ve víře vyučiti a přijala křest. Od té doby byla jí Serapie ještě milejší; měla ji za svou dceru. Obě ženy závodily v křesťanské dokonalosti.

Když vešlo v Římě ve známost, že Serapia pohnula Sabinu ke křtu, byla Serapia pohnána k soudu. Sabina ji provázela. Vladař Berillus vida vzácnou paní římskou, prozatím propustil Serapii na svobodu. Ale již po třech dnech dostavili se žoldnéři znova, majíce rozkaz Serapii samotnou přivésti k soudu. Vladař Berillus seznav její neohroženost a stálost ve víře, rozkázal zprvu, aby byla dvěma mladíky znásilněna. Avšak podivuhodným způsobem zůstala uchráněna násilí. I byla zmrskána a sťata. Stalo se tak za Hadriana r. 120 (podle K 125). Vdova Sabina slyševši, že přítelkyně její Serapie zemřela smrtí mučednickou, dala tělo její pochovati. Avšak i na Sabinu v brzku došlo. Soudce Elpidius vyřkl rozsudek: „Sabina budiž pro nenávisť k bohům popravena mečem." To se také stalo. Svátek sv. Sabiny a sv. Serapie 29. srpna.

Sv. ŽOFIE (řecky: Sofia, česky Moudrost) byla podle legendy vdova a matka tří dcer, které se nazývaly *Fides*, *Spes* a *Charitas* t. j. Věra, Naděje a Láska (u Řeků: Pistis, Elpis, Agape) v Římě. Byly ve stáří 12, 10 a 9 let. Něžné dcerušky vyznaly svou víru před soudcem; za to byly zbičovány a sťaty za císaře Hadriana. Matka Žofie pohřbila těla jejich, a když kdysi přišla na hrob, aby se pomodlila,

zesnula klidně v Pánu. Svátek sv. Žofie vdovy a jejích tří dcer 30. září (u Řeků 1. srpna).

Sv. AFRA byla manželkou císařského náměstka, jenž jsa pohan na rozkaz císařův křesťany pronásledoval v Brescii. Sv. Faustin a Jovita obrátili Afru na víru křesťanskou, a když ovdověla, odebrali se s ní do Říma, do katakomb, kde papež Telesfor Afru ve víře utvrdil a pokřtil. Sv. bratří se vrátili s Afrou do Brescie; tam byli oba sťati, a brzy i Afra byla usmrcena za Hadriana kolem r. 130. Svátek 24. května.

Sv. FAUSTIN kněz a JOVITA jáhen (Boll. Febr. II. 811) byli rodní bratři v lombardském městě Brescii. Konali horlivě úřad svůj a za pronásledování křesťanů obcházeli domy a skrýše věřících, těšíce a povzbuzujíce je. Císař Hadrian přišed do Brescie, snažil se oba bratry pohnouti k odpadu od víry Kristovy. Marně. I rozkázal, aby byli předhozeni lítým šelmám v závodišti. Dva lvové vyřítili se na ně. Legenda vykládá, jak lvové neviditelnou silou zkroceni položili se na zemi, aniž jim ublížili. Posléze byli oba bratři sťati, což se stalo kolem roku 128. Svátek sv. Faustina a Jovity 15. února.

Krásně mluví Eusebius ve své Historii círk. VIII. c. 7 o tom: „Kdož by se nepodivoval neohroženosti křesťanů v boji s lítými šelmami? Sám jsem byl přítomen mnohým zápasům! Šelmy vyřítily se s očima oheň sršícíma a s tlamami otevřenými; dlouho se neodvažovaly dotknouti se těl mučedníkův. Hrozně řvouce vyřítily se proti nim, avšak náhle, jakoby neviditelnou mocí zkrotly a ustupovaly; a když jeden dravec nenapadl oběti své, vyštvali druhého a třetího. Úžasná byla neohroženost křesťanů, kteří stáli bezbranni a obnaženi."

Sv. PRIMUS kněz, MAREK jáhen a JASON a CAELIAN v Terstu. Soudce tázal se prvně jmenovaných: „Proč hlásáte Krista boha, a snižujete bohy?" - „Arciť tak činíme," odpověděli; „bohové vaši nejsou nic; jeden toliko jest Bůh, Stvořitel všeho." - Soudce: „Jestliže takto mluvíte před námi, kterak teprve mluvíte jinde?" I byli sťati. Jason a Caelian byli kyjem utlučeni. Roku 121. Svátek 10. května.

Sv. MAURUS, biskup ve Veglii (dle *E.* v Apulii) byl umučen za Trajana roku 118. Bezpečných zpráv o něm nemáme. Svátek jeho 27. července.

Sv. HYACINT, mučedník v Terracinu, podle jiných v Portu (v Italii). U soudu byl tento výslech: „Jak se jmenuješ?" - „Hyacint." - „Jsi svobodný nebo nevolník?" - „Jsem nevolník." - „Čí?" - „Ježíše Krista." Hyacint byl po různých mukách sťat za Trajana. Svátek sv. Hyacinta 26. července.

Sv. TERENCIAN, biskup v Tódi, uzdravil svou modlitbou slepého

sv. FLAKKA, modloslužebníka; Flakkus se dal pokřtíti. Roku 118 byli oba pro víru sťati. Svátek sv. Terenciana a Flakka 1. září.

Sv. POTITUS, chlapec třináctiletý, mučedník na ostrově Sardinii, snad roku 154, svátek 13. ledna.

Sv. GABINIUS a sv. KRISPULUS (též Savinus nazývaný), slavní mučedníci na

ostrově Sardinii za Hadriana. Svátek jejich 30. května.

Sv. JUSTA (Pravoslava), JUSTINA (Pravomila) a HENEDINA, mučednice v Oristaně na ostrově Sardinii. Svátek jejich 14. května.

Sv. ZACHARIÁŠ prý byl žákem apoštola Petra; na biskupský stolec ve Vienně (v Gallii) byl prý posvěcen od sv. Krescence, žáka apoštolského. Zachariáš byl veden do pohanského chrámu, aby obětoval; vida mnoho zlatých darův obětních, Zachariáš řekl s úsměvem: „Oč by bylo lépe darovati zlato chudým, než modlám. Dle Řím. Martyr. byl ukamenován za Trajana kolem r. 115. Svátek sv. Zachariáše 26. května.

Sv. MANCIUS, mučedník v Eboře v Portugalsku, snad za Trajana, kolem r. 100. Svátek jeho 15. května.

Sv. CECILIUS prý byl od sv. Petra vysvěcen na biskupa a poslán do Španělska. Snad zemřel jako mučedník. Svátek sv. Cecilia 1. února.

Sv. EPITACIUS biskup a mučedník v Tuy (ve Španělsku); rok smrti není znám. Svátek 23. května.

Sv. GERUNCIUS, (Boll. Aug. 108), biskup ve španělském městě Italika, byl mučedníkem kolem r. 100. Svátek jeho 25. srpna.

Po r. 138 byli tito mučedníci:

Sv. LAZAR, jáhen v Terstu, byl předvolán k vladaři; vladař mu domlouval: „Nikoliv jako soudce, ale jako přítel napomínám tebe, abys obětoval našim bohům.“ Lazar odmítl. Za to byly mu zuby vyraženy a pak byl sťat; za císaře Antonína Pia. Svátek sv. Lazara 12. dubna.

Sv. HERKULÁN, vojín a mučedník za Antonína Pia buď v Římě nebo u Říma. Svátek jeho 25. září.

Sv. ALBINA a její bratr sv. PAXENCIUS byli mučedníci v Paříži za doby Antonína Pia kolem r. 150; svátek jejich 23. září.

Sv. VENERANDA narodila prý se v Paříži; křesťanská tato panna vyučovala ženské katechumenky a ve věku 39 let se odebrala do Říma a tam byla umučena. Dle Martyrol. Řím. trpěla v Gallii kolem r. 144. Svátek sv. Venerandy 14. listopadu.

Čtvrté pronásledování za císaře Marka Aurelia 161-180.

Císař Mark Aurel, přívrženec stoické filosofie, vydal nařízení, aby křesťané byli vyhledáváni, z bezbožectví a z thyestických hodů a různých zločinů obžalováni. Edikt zněl: Císař Mark Aurel (píše) všem vladařům, soudcům a úředníkům říše římské! Slyšíme, že jistí lidé, jménem křesťané, jednají proti zákonům státním. Vyhledejte je, a nebudou-li bohům obětovati, nuťte je k tomu mučením; avšak přísnost zůstaniž v mezích spravedlnosti! - I nastalo kruté pronásledování. Zaznamenáni jsou tito mučedníci:

Sv. VIKTOR (Vítězslav), vojín. Neví se s jistotou, zdali v Egyptě nebo v Syrii, Při výslechu odpovídal svému veliteli tak, že velitel řekl: „Jsi-li v církvi lektorem nebo jáhnem, že jsi tak výmluvný?“ Viktor byl sťat. Mezi diváky byla manželka jistého důstojníka, jménem

KORONA, šestnáctiletá. Velitel jí poručil, aby obětovala bohům. Odpověděla: „Korona se jmenuji, a ty chceš, abych zbavena byla koruny?“ I byla na dvě palmy sehnuté přivázána a tak roztržena. Někteří ji pokládají za manželku Viktorovu. Svátek sv. Viktora a sv. Korony 14. května. Korona jmenuje se také Stephana (Štěpánka).

Sv. ANTONINUS v Apameji (město v Syrii, nyní Famieh) hájil víry proti pohanům a nemlčel na námitky jejich. Oni ho zákeřně přepadli a zavraždili. Stadler praví, že Antonín se ctí v Pamiers (Apamea) ve Francii. Svátek jeho 2. září.

Sv. GLYCERIA, panna v Herakleji, byla pro víru mučena a konečně divokým šelmám předhozena a jimi roztrhána. Žalářník její,

sv. LAODICIUS, vida její neohroženost ve víře, vyznal svou víru v Krista. Byl sťat za Marka Aurelia kolem r. 177. Stadler uvádí jako místo mučednické smrti: Trajanopolis v Thracii. Svátek sv. Glycerie a sv. Laodicia 13. května.

Sv. ELEUSIPPUS, SPEUSIPPUS a MELASIPPUS, trojčata, byli krotiteli koní buď v Kappadocii nebo v Gallii. Jistá *Leonilla* je vychovala ve víře křesťanské. Za císaře Marka Aurelia byli bratři zprvu věšeni a ještě žijící upáleni. Leonilla a jiná žena *Jonilla* byly sťaty. *Neon*, písař soudní, byl ukamenován, *Turbon*, jeho nástupce v úřadě, také. Svátek 17. ledna.

Sv. HERMIAS, vojín v Kománu Kappadockém (ne v Pontu, jak udává Řím. Martylog.). Byl již vysokého věku a statečně vyznal víru před soudem. Byl sťat po ukrutných mukách. Snad ještě před r. 160. Svátek sv. Hermia 31. května.

Sv. SAGARIS (podle *E*), žák apoštola Pavla, biskup v Laodiceji ve Frygii, mučedník za císaře Marka Aurelia. Je i v Řím. Martyrol. Svátek sv. Sagara 6. října.

Sv. TRASEÁŠ, biskup v Eumenii ve Frygii, byl umučen kolem r. 171. Svátek jeho 5. října.

Sv. GERMANIKUS, žák sv. Polykarpa, byl mučen a dravé zvěři předhozen buď r. 166 nebo 168 ve Smyrně. Svátek jeho je 19. ledna.

Sv. POLYKARP byl prý kolem r. 70 jako opuštěný chlapec jistou zbožnou vdovou ve Smyrně v Jonii, na pobřeží Malé Asie, přijat do domu a vychován. Byl pak žákem apoštolův a jiných prvokřesťanův. Zvláště přátelsky obcoval podle vlastního výroku s apoštolem a evangelistou sv. Janem; od něho byl před r. 95 ustanoven za biskupa ve Smyrně. Myslí se, že na Polykarpa se vztahují ona slova Zjevení sv. Jana 2, 8-10: „Andělu církve Smyrnenské, piš... nic se neboj toho, co budeš trpěti... buď věrný až do smrti, a dám ti korunu života.“ -

Polykarp zastával úřad biskupský horlivě po 70 let. Sv. Ireneus, žák sv. Polykarpa, napsal: „Mohu i místo udati, na kterém Polykarp sedě učíval. Mohu udati jeho přicházení i odcházení, celý způsob jeho života, tvářnost těla a řeči, jež míval k lidu. Je mi, jako bych slyšel jeho rozhovory se sv. Janem a s jinými učedníky, kteří viděli Pána.“ Polykarp napsal list k Filippenským, v němž napomíná křesťany k životu bohumilému a udává po-

vinnosti jednotlivých stavů. (Přeložil Fr. Sušil: „Spisy sv. Otců apošt.“)

R. 107 veden byl sv. Ignác v okovech z Antiochie do Říma. Přistál ve Smyrně. Polykarp ho uvítal s celou církví a zulíbal okovy jeho. Sv. Ignác dal o Polykarpovi krásné svědectví: „Poznav zbožný smysl tvůj založený na skále, cítím se šťasten, že jsem poznal očima svýma biskupa tak svatého, jako jsi ty. Zapřisahám tě, abys pokračoval v milosti Boží na dráze započaté. Bojuj jako velkomyslný bojovník a nedej se svésti žádným bludem. Dbej, aby schůze věřících často se konaly. Zkoumej, kdo je na nich často přítomen. Dbej o vdovy, ale nezapomínej ani otroků; dbej, aby nezpyšněli (otroci), když vidí, že požívají téže cti, jako jejich páni, a aby neupadli v otroctví hříchu.“

Kolem r. 160 cestoval stařičký biskup Polykarp do Říma k papeži Anicetovi, aby urovnal některé sporné otázky kázně církevní; na př. velikonoční svátky byly slaveny na Východě jindy než na Západě. Záležitost ta sice urovnána nebyla, zůstalo při dosavadním zvyku, ale oba, papež i Polykarp, se rozešli v míru. - Tehdy byli v Římě mnozí kacíři. Zaslechnul-li Polykarp učení kacířské, zhrozil se toho a zacpával si uši, řka: „Bože, jakých časů jsem se dočkal!“ Tak to vykládá sv. Irenej a dodává: „Jednoho dne Polykarp se potkal s bludařem Marcionem. Marcion se tázal: „Znáš-li mne?“ Polykarp odpověděl: „Ano, znám prvorozence Satanova.“

Za císaře Marka a Aurelia vzniklo pronásledování křesťanů. Poštvaný lid pohanský vzkřikl: „Pryč s bezbožníky! Hledejte Polykarpa!“ Na domluvu křesťanů Polykarp ustoupil ze Smyrny na stateček venkovský. V noci měl sen; zdálo se mu, že poduška jeho hoří. I řekl: „Mám býti za živa upálen.“ Žoldnéři návodem jistého otroka, jenž jim vyzradil pobyt Polykarpův, dostihli biskupa na statečku. Polykarp dlel v horním poschodí; sestoupiv dolů, dal pohostiti žoldnéře. I zastyděli se žoldnéři, že na slabého kmeta podnikají takové úsilí; pak jali Polykarpa a posadivše ho na osla, dopravili ho do Smyrny. Městský smírčí soudce Herodes a jeho otec jeli Polykarpovi vstříc, vzali ho na svůj vůz a přemlouvali ho k odpadu od Krista, řkouce: „Což je to něco tak zlého říkati císaři: Pane? nasypati kadidla? a takto sebe samého zachovati?“ Polykarp s počátku neodpovídal; pak řekl zkrátka: „Neučiním podle rady vaší.“ I obořili se na něho, shodili ho s vozu, tak že sobě zlomil holeň. Polykarp, jako by byl nic neutrpěl, vstal a radostně kráčel k městu.

Když Polykarp vcházel do divadla, uslyšen byl hlas tajemný: „Polykarpe, vzmuž se!“ Přítomní vyznali: „Hlas jsme slyšeli, ale volajícího neviděli.“ Prokonsul Statius Quadratus se tázal: „Ty-li jsi Polykarp?“ - „Jsem.“ - „Rozmysli sobě, ušetři stáří svého, rouhej se Kristu, a propustím tebe.“ - Polykarp na to vece: „Šest a osmdesát let sloužím Kristu, nikdy mi neublížil, naopak dobrodiním mne zahrnoval. Jak bych mohl rouhati se králi svému, jenž mne vykoupil? Křesťan jsem. Chceš-li zevrubněji seznati nauky Kristovy, poslyš mne.“ - „Mluv k lidu!“ velel vladař. - „Neuznávám lidu toho za hodna, abych

před ním víry své hájil. K tobě chci mluviti, neboť jsme naučeni vrchnostem prokazovati náležitou úctu." - Prokonsul hrozil: „Dám tě předhoditi dravým zvířatům." - Polykarp: „Dej jim přijíti." - „Dám tě upáliti." - „Čiň, cokoliv ti libo." - Prokonsul poslal hlasatele do závodiště, aby po třikráte provolal: „Polykarp vyznal se býti křesťanem." Tu vzkřikli pohané: „Polykarp je otec křesťanů, je nepřítel našich bohů. Pusťte na něho lvy!" Protože však doba štvanice s dravci již byla uplynula, a zápasy se šelmami už ukončeny byly, nebylo více dovoleno Polykarpa předhoditi šelmám, nýbrž bylo jednomyslně voláno, aby Polykarp byl upálen.

Tu lid horlivě počal snášeti polena a otýpky, aby nakupili hranici. Zvláště ochotně nápomocni byli židé. Žoldnéři svlékli Polykarpa a dali mu smolnou košili pryskyřicí napuštěnou; chtěli ho přibíti ke sloupu, přinesli řetězy a hřeby. Polykarp řekl: „Nechte mne tak. Ten, jenž mi dá oheň snésti, dá mi i bez připevnění státi na hranici nepohnutě." Tedy ho nepřibili, nýbrž pouze přivázali. Polykarp se modlil: „Pane Bože všemohoucí, velebím tebe, že mi ráčíš v počtu tvých mučedníků podíl dáti na kalichu Krista tvého ku vzkříšení k životu věčnému. Chválím tebe za všecko, čest budiž tobě i se Synem tvým Ježíšem Kristem v Duchu Svatém." Tu zanítili žoldnéři oheň; plamen vyšlehl, avšak vzdul se jako v klenbu a obkličoval tělo mučedníkovo se všech stran. Vidouce žoldnéři, že oheň nestravuje těla Polykarpova, probodli ho dýkou. To stalo se roku 167. Svátek 26. ledna.

Líčení křesťanské obce Smyrenské o mučednické smrti Polykarpově náleží k nejkrásnějším a nejdojemnějším episodám starověku křesťanského. Akta o mučednictví Polykarpově byla veskrze uznána za pravá. Obraz, který se nám tu podává, je v hlavních rysech nedotknutelný.

Sv. HYGIN, papež, nařídil prý rozdělení farních okresů římských. Snad byl mučedníkem r. 141 nebo 144 (*K* a *E*; *D* uvádí dokonce r. 158). Svátek 11. ledna.

Sv. PIUS, syn Rufinův v městě Akvileji (v severní Italii) odebral se se svým bratrem Hermou do Říma. Prospíval ctnostmi i horlivostí pro víru Kristovu. O Hermovi praví někteří, že je spisovatelem knihy nazvané „Pastýř". Pius byl po smrti Hyginově zvolen papežem. Tehdáž požívala Církev pokoje, i věnoval se Pius péči o církevní kázeň u duchovenstva i u lidu věřícího. Jemu se připisují prastará nařízení, jak při nejsvětější oběti Tělo a Krev Páně s uctivostí přijímati se má, jak církevní statky a odkazy chudým učiněné spravovány býti mají, a kterak povolání svému zasvěcovány býti mají panny, jež si umínily žíti podle evangelické rady v chudobě, čistotě a pokoře Také vydal výstrahy proti lehkovážnému přisahání a neuctivému vyslovování jmen svatých. Kromě toho bojoval papež proti kacířství spolu se sv. Justinem, který tehdy měl v Římě mudrckou školu. - Neshody Východu a Západu v příčině doby slavení velkonoc mírumilovný Pius nehodlal urovnávati a zůstavil křesťany východní při obyčeji jejich. - Že Pius měl otcovskou péči o řízení celé Církve, po-

znati lze z listu jeho k biskupu viennenskému Justovi, kde praví: „Starej se bedlivě o to, aby těla svatých mučedníků uctivě pohřbena byla! Navštěvuj vyznavače v žalářích, aby žádný z nich neochabl ve víře... Ku kněžím a jáhnům nechovej se jako pán, ale jako bratr a služebník Kristův. Podporuj věřící svou vlastní svatostí." - Sv. Pius zemřel r. 157. Řím. Martyrol. praví, že byl mučedníkem. Ale nezdá se býti pravdou, že byl umučen, neboť v té době pronásledování nebylo, zvláště ne v Římě. A dává-li se mu tento čestný název, činí se tak proto, že v pohanském Římě zakoušel mnoho strastí. Svátek 11. července.

Sv. ANICET byl papežem v tu dobu, kdy Polykarp přišel do Říma, aby s papežem vyjednával o době slavení velkonoc. Anicet nebyl sice mučedníkem, ale dává se mu ten název pro mnohé útrapy. Zemřel r. 168. Svátek 17. dubna.

Sv. SOTER (také Konkordius od některých nazývaný), narodil se ve Fondi (v Kampanii); zvolen byv papežem, ujímal se horlivě uvězněných křesťanů a těch, kteří odsouzeni byli do dolů. Horlivost tato dala sv. Dionysiovi, biskupu korintskému, podnět, aby za ni v listu svém vzdal díky. - Papež Soter vydal nařízení, aby všichni věřící, vyjma vyobcované, na Zelený čtvrtek přijímali Tělo Páně a aby žádný laik ani panna Bohu zasvěcená nedotýkali se bohoslužebných rouch a nádob. Soter zemřel prý jako mučedník r. 176. Svátek sv. Sotera 22. dubna. Papež Kájus, jenž s ním sdílí svátek, žil o 100 let později.

Sv. LUCIUS, HYACINT a KVINTUS, mučedníci římští, r. 180; svátek jejich 29. října.

Sv. DONÁT, důstojník římského vojska, byl poslán proti Markomanům. Pro víru Kristovu byl sťat kolem r. 180. Svátek jeho 30. června.

Sv. MARIUS, bohatý Peršan, připutoval s manželkou *Martou* a se dvěma syny *Audifácem* a *Abachem* za času Marka Aurelia ke hrobům apoštolským. V Římě byli jakožto křesťané polapeni a sťati. Sv. Felicitas pohřbila těla jejich. Svátek těchto čtyř mučedníků 19. ledna.

Sv. CECILIE podle legendy pocházela ze slavného rodu Ceciliů a Metellů v Římě a záhy přilnula k víře Kristově. Oděna byla šatem, jenž byl protkán zlatem, jak bylo zvykem; ale pod šatem nosila žinici. Nezakládala si na statcích pozemských a trvala nejraději v tiché domácnosti; návštěvou katakomb upevňovala se její víra a rozněcovala se její láska ke Kristu. Také prý se naučila hráti na hudebním nástroji, prozpěvujíc chválu Bohu. Zavázala se Bohu slibem ustavičného panenství.

Urozený jinoch *Valerianus* zažádal o její ruku. Byl pohan, ale šlechetné mysli; něžná láska k bratru *Tiburciovi* jej zdobila. Cecilie se octla v trapné úzkosti, slyšíc, že rodiče její sňatku jejímu s Valerianem přejí. Konečně z vnuknutí Božího poslechla rodičů, vedena jsouc myšlenkou, že Kristus bude chotěm jejím i ve stavu manželském a že zachrání panenství její. Přišel den svatby. Svatební veselí se rozvířilo, hudební nástroje zazněly, ale v srdci Cecilie rozezvučela se jiná hud-

UMUČENÍ SV. VIKTORINA   JEŽÍŠ ZJEVUJE SE SV. MÁŘI MAGDALENĚ

ba, hudba nadpozemská. I vzývala anděly a svaté o přímluvu a o vnuknutí, jak by mohla panenství své zachovati.

Po svatbě oslovila ženicha svého takto: „Milý Valeriane! Zjevím tobě tajemství, ale ty o něm pomlčiž! Věz, že vyvoleným chotěm mým jest Kristus Ježíš; zasnoubila jsem se mu slibem ustavičného panenství, a Bůh mi dal za strážce anděla, jenž tělo mé žárlivě střeží. Proto nesmíš se mne dotknout, sice by se na tebe rozhněval anděl a zahubil by mladý život tvůj. Chceš-li však šetřiti panenství mého a žíti se mnou jako bratr se sestrou, bude i on tebe milovati a zjeví se tobě." - Slova ta, pronesená lahodně a vážně, dojala Valeriana. Řekl: „Mám-li uvěřiti slovům tvým, ukaž mi anděla toho; miluješ-li však jiného muže, tebe i jej probodnu mečem." Cecilie odpověděla: „Pouhého ducha mohou spatřiti jen oči na křtu svatém očištěné a posvěcené; přeješ-li si viděti anděla, jest třeba opustiti modloslužbu, uvěřiti v Krista a dáti se pokřtíti." Valerian vece: „A kdo jest ten, který by mne mohl očistiti, abych viděl anděla? Kdo by mne naučil znáti učení křesťanské?" Cecilie odvětila: „Jdi na silnici Appijskou; nalezneš tam chudé žebrající o almužnu. Rci jim: Cecilie mne poslala, abyste mi ukázali svatého kmeta Urbana. A když ti jej ukážou, sděl mu všecko, co jsem ti pravila; on tě očistí, dá tobě bílý šat a s tím šatem se vrať sem; pak uvidíš anděla." Valerian poslechl, nalezl kmeta Urbana a byl od něho vyučen a pokřtěn. Vrátiv se domů, zastal Cecilii, ana klečela a modlila se, a vedle ní spatřil zářící zjev anděla; anděl měl v ruce dva věnce z růží a lilií a podav jeden Cecilii, druhý Valerianovi, řekl: „Přináším tyto věnce z ráje nebeského; květy jejich nepozbudou krásy a vůně, budete-li je chovati s čistým srdcem a neporušeným tělem."

Vtom vkročil do světnice Valerianův bratr Tiburc; pozdravil bratra a políbil podle zvyku příbuznou Cecilii a zvolal: „Podivuji se, že je zde cítiti v této roční době vůni z růží a lilií!" Valerian řekl: „Kdybys uvěřil v Krista, uviděl bys věnce z růží a lilií očima svýma! Až dosud věřil jsi v bohy, a ti jsou klamní." Cecilie doložila: „Figurky hliněné, dřevěné, kamenné nebo zlaté přece nemohou býti bohy! Ty figurky, které pavučina opřádá, ptáci výkalem pošpiňují! Jestliže jsi ochoten zavrhnouti liché bohy a uvěřiti v Krista, jdi s bratrem svým, abys také byl očištěn od svých vin a hodným se stal, uviděti anděla. Budeš mi pak tím milejším příbuzným." Tiburcius na to: „Řekni mi, bratře, kam mne hodláš zavésti?" - Valerian: „K jistému velkému muži, jménem Urbanovi, který má andělské vzezření a nebeskou moudrost." - Tiburcius se tázal: „Míníš-li onoho Urbana, jejž křesťané nazývají svým otcem? Slyšel jsem, že již byl po druhé odsouzen, a že se skrývá. Prý neujde upálení na hranici. A nás také upálí, když nás naleznou ve společnosti jeho; tak hledajíce Boha sídlícího na nebi, popudíme si zde na zemi lidi proti sobě." - Cecilie: „Když by nebylo jiného života, leč tento pozemský, pak bychom se ovšem rozpakovali, ztratiti tento život. Ale je ještě jiný život, ne-

hynoucí!" - Tiburc: „To jsem věru ještě nikdy neslyšel! Po tomto životě že je ještě jiný život? A nehynoucí?" - Cecilie odpověděla: „Ano! jest život blažený pro dobré lidi, a jest život plný muk pro zlé lidi!" - Tiburc namítl: „A kdo tam byl? Kdo tamodtud přišel, aby nám to dosvědčil?" - Cecilie: „Bůh, všemohoucí Stvořitel všehomíra, od věčnosti zplodil Syna svého, který vtěliv se vykoupil člověčenstvo. Ten to dosvědčuje." A pak Cecilie vyložila Tiburciovi všecky nauky křesťanské, načež byl pokřtěn.

Za pronásledování křesťanů byli oba bratři jati a vyslýcháni. Tiburcius vyloživ nauku křesťanskou, dodal: „Tak jsem to slyšel, a tomu jsem uvěřil!" Vladař Almachius řekl: „Ale proč já nerozumím tomu všemu, co tu vykládáš? Proč já nemohu se vpravit do způsobu řeči a jednání vašeho?" - Tiburc: „Protože smyslný člověk nechápe toho, co je z ducha Božího." - Almachius rozkázal Tiburcia odvésti, a obrátiv se k Valerianovi řekl: „Valeriane, jak vidíš, tvůj bratr se patrně zbláznil; nuže očekávám alespoň od tebe slovo rozumné." - Valerian vece: „Jest jenom jeden lékař, který mysl bratrovu moudrostí svou léčí a osvědčuje. Ten lékař je Kristus, Syn Boha živého." - Almachius na to: „Odpovídej přece rozumně! Vy křesťané se honíte po zpozdilostech a nedbáte o to, co je potřebné a užitečné; požitky a radosti tohoto světa za nic nemáte; naopak vyhledáváte věci, které jsou na odpor radostem smyslovým." - Valerian řekl: „Přijde čas, že ti, kteří hovějí radostem tohoto světa, budou kvíleti, my pak, kteří se neradujeme s rozpustilými, my se budeme radovati." - Almachius pln hněvu: „Jak že? My nepřemožení, nepřemožitelní, my že budeme kvíleti, vy pak se radovati? Což pak celý svět tone v bludu, jen ty a tvůj bratr znáte pravého boha?" - Valerian: „Nikoliv! Veliký jest počet křesťanů, kteří vedou život svatý."

Poté byli oba bratři odsouzeni na smrt. Na popraviště vedl je *Maxim*, vojenský velitel. Jejich mládí, urozenost a neohroženost jej dojaly až k slzám. Tázal se bratří, proč plesají jdouce na smrt a zdali jim skutečně kyne po smrti nový život. Tiburc odpověděl: „O tom nepochybuj! Věř, že duše lidská je nesmrtelná a že po smrti nastane nový život!" Maxim si umínil zříci se pohanství a přijmouti křest. Valerian a Tiburcius byli popraveni mečem, a když vyšlo najevo, že Maxim také vyznává Krista, byl kyjem utlučen.

Pak došlo na Cecilii. Ta bažíc po koruně mučednické, rozdala všecko jmění své chudým i jmění bratří svých, aby se nestalo obětí hrabivého prefekta. Prefekt předvolal Cecilii a žádal, aby vydala všecko jmění a kromě toho aby obětovala bohům. Cecilie odpověděla: „Marně žádáš ode mne pokladů; rozdala jsem je chudým. Němým modlám obětovati nebudu; jsemť křesťanka." Vladař rozkázal, aby byla ve vlastním domě v lázni (caldarium) vedrem a horkou parou udušena. A když Cecilie zůstala i ve žhavé komoře živa a zdráva, rozkázal, aby byla sťata. Kat jí zasadil mečem tři rány do šíje, a vida, že nedává známky života, odešel. Ale mu-

čedníce se probrala ze smrtelných mrákot, žila ještě tři dni a pak zemřela. Podle legendy Cecilie zemřela r. 230, ale podle novějšího bádání je skoro jisto, že žila a zemřela za císaře Marka Aurelia. Zemřela tedy kolem r. 170. Tehdy byl papežem Soter, a po něm Eleuther. „Papež Urban“, o němž v aktech je řeč, není papež, nýbrž papežský vikář. Svátek svaté Cecilie 22. listopadu - svátek sv. Valeriana a Tiburcia 14. dubna - svátek sv. Maxima 14. dubna. Tiburc sluje po česku Ctibor.

Sv. FELICITA byla urozená paní v Římě; měla sedm synů, kteří se jmenovali: *Januar*, *Felix*, *Filip*, *Silvan*, *Alexander*, *Vitalis* a *Marcialis*. Všichni lnuli k víře Kristově, jsouce hotovi z lásky ke Kristu i život svůj obětovati. Matka řekla k synům svým před vladařem: „Milé dítky, pohleďte vzhůru k nebesům, tam vás očekává Kristus, aby vám dal korunu slávy. Nedbejte muk, ale myslete na radost, kterou vám slíbil Bůh.“ Tu zvolal vladař Publius hněvivě: „Ty se opovažuješ přede mnou ponoukati syny své, aby císařskými zákony pohrdali?“ I kázal ji zpoličkovati. Poté jal se Publius přemlouvati syny, aby se odvrátili od Krista. A když se mu nedařil úmysl jeho, dal je umučiti. Umučeni byli každý jiným způsobem. Posléze i matka byla sťata. Mluví o ní papež Řehoř Veliký (homil. 3 in evangel.). Rok smrti je buď 150 nebo 175. Svátek sv. Felicity 23. listopadu - svátek sedmera synů 10. července.

Sv. KONKORDIUS, jehož otec se stal později knězem, ušel při pronásledování křesťanů z Říma do Tiburu; tam měl podle rozkazu obětovati bohům; ale učinil jim posměch. Byl sťat r. 175. Svátek sv. Konkordia 1. ledna.

Sv. PTOLOMEJ, křesťan v Římě, přivedl podle svědectví sv. Justina jistou hříšnou ženu na cestu spásy. Za to obžaloval ho jistý zhýralý člověk u soudce, že je křesťan. Ptolomeovi bylo strádati po dlouhou dobu ve smrdutém žaláři. Také jistý Lucius prohlásil, že je křesťan. Oba byli usmrceni r. 165. Podle některých zpráv žili a zemřeli oba v Alexandrii. Svátek jejich 19. října.

Sv. GERVASIUS a sv. PROTASIUS (česky Tas), bratři v Miláně, byli snad synové sv. Vitališe a sv. Viktorie. Otcovské dědictví prodali a výtěžek rozdali chudým. Když vojevůdce Astasius táhl s vojskem na sever do války a přibyl do Milána, žádal modloslužebné kněze, aby vyzvěděli od bohů, zdali výprava jeho skončí šťastně či nešťastně. Kněží modloslužební odpověděli, že bohové se zdráhají dáti odpověď, protože v městě přebývají Gervás a Protás, kteří bohům neobětují a je tupí. Astasius pohnal ihned oba bratry k sobě, a dal Gervase, když neohroženě vyznal víru, palicemi utlouci; pak se rozkřikl na Protáse: „Bídníče! chceš také tak zahynouti jako tento bratr tvůj? Anebo chceš býti opatrnější, abys život uchránil?“ Ale Protas odpověděl: „Kdo medle je bídný? Já, jenž tebe se nebojím, nebo ty, jenž se bojíš mne, jenž máš strach, že tě potká neštěstí ve válce, jestliže nebudu obětovati bohům tvým?“ Astasius dal Protase mečem stíti.

Těla obou mučedníků odnesl jistý křes-

ťan Filip a pochoval je. Hrob přišel časem v zapomenutí. Teprve sv. Ambrož nalezl ostatky jejich a dal je přenésti do chrámu stoličního. Při tom udál se zázrak: Jistý slepec Severus, když se dotekl ostatků, nabyl opět zraku. Sám sv. Augustin, jenž tenkrát přebýval v Miláně, napsal: „Také já jsem byl svědkem velikého oslavení těchto mučedníkův. Byl jsem v Miláně a viděl jsem zázraky. Vím, že Bůh sám potvrdil, že vzácná je smrt svatých jeho.“ Totéž napsal ve spisu De civitate Dei, 22, 8. Svátek 19. června.

Sv. DANIEL (česky Daněk), jáhen a mučedník v městě Padově; svátek 3. ledna.

Sv. POTHINUS a spolumučedníci lyonští náleželi dvěma církvím: lyonské a viennské. Pothinus se narodil r. 86, znal snad ještě sv. Jana apoštola a může tedy slouti žákem apoštolským jako Irenej. Pothinus byl biskupem v Lyoně (Lugdunum v Gallii). Tam se rozzuřilo za císaře Marka Aurelia kruté pronásledování křesťanů. Akta o tom praví: Za nepřítomnosti císařského náměstka povstala pohanská luza proti křesťanům: spílala jim, vyháněla je z lázní, z fora a z jiných veřejných místností i domů; tupili křesťany na ulicích, házeli po nich kamením, brali jim násilně statky a vrhali je do žalářů. Císařský náměstek uslyšev o tom, přispěchal do Lyonu, avšak nedovedl vzbouření lidu jinak utišiti, leč že se jal krutě pronásledovati křesťany. A když se křesťanů ujal jistý Vettius Epagathus, byl i on přidružen k ostatním vězňům. Několik křesťanů bohužel podlehlo hrůzám muk a zapřelo Krista. Ale ostatní křesťané stáli pevně ve víře jako žula. Aby dosvědčili svou příchylnost k Církvi, poslali prostřednictvím sv. Irenea list papeži Eleutheriovi.

Pak byli dáni do vazby i služebníci uvězněných křesťanů. Pohanští služebníci vypovídali ze strachu před mukami všecko, čeho si katané přáli, na příklad, že křesťané prý vraždí nemluvňátka ve svých sborech, že pojídají jejich krev a maso, že se dopouštějí krvesmilství i jiných ohavných nepravostí. Tu nastalo všeobecné zuření proti křesťanům. Zvláště proti některým se obracel zuřivý hněv pohanů. Byl to *Sanktus*, jáhen církve viennské, *Maturus*, muž sice teprv nedávno pokřtěný, ale ve víře nad jiné utvrzený, *Attalus*, nazývaný „ozdobou církve Lyonské“, a jistá dívka služebná, jménem *Blandina*. Blandina panna byla tak útlého těla, že křesťané, a zvláště její velitelka taktéž vězněná obávali se, aby snad mukami nebyla zviklána ve víře.

Blandina byla podrobena hroznému mučení; od rána do večera snášela všecky bolesti s podivuhodnou tichostí a vytrvalostí. Jeden katan za druhým prováděl na těle jejím své ukrutné řemeslo, unavoval se, odstupoval, až posléze všichni prohlásili, že nevědí, jakou mukou by podvrátili statečnost té rekyně, ač se domnívali, že osoba tak slaboučká nepřečká ani mučení prvního. Celé její tělo byla samá rána, a přece její odpověď zněla: „Jsem křesťanka, u nás neděje se nic nešlechetného.“ - Jistá *Biblias* odpadla při prvním mučení, ale potom se vzmužila a prohlásila: „Jsem křesťanka! Jak pak bychom

mohli my křesťané pojídati děti, když nám není ani dovoleno jísti z krve zvířecí?!" - Sanktus byl mučen rozpálenými měděnými deskami. Ale on odpovídal na otázky: „Jsem křesťan! To je mé jméno, má vlast a mé všecko."

V žaláři byli křesťané uzavřeni do klad, jejich tělo bylo do nepřirozené délky nataženo; mnozí z uvězněných zahynuli v těchto útrapách. Stařičkého biskupa Pothina tázal se vladař výsměšně: „Pothine, kdo jest Bůh křesťanů?" Pothin odpověděl: „Poznáš Ho, budeš-li toho hoden." Pothin byl týrán a kopán, tak že v žaláři po dvou dnech zemřel. - Maturus a Sanktus byli zbičováni a pak posazeni na železnou trdlici, pod níž hořel oheň. Nejhorší mučidlo, které mohl si vymysleti člověk. Nesnesitelný zápach spáleného masa byl i pohanům obtížný. Attalus řekl: „Hle: není-li toto lidožroutství? Ale my křesťané nejíme lidského masa, a my vůbec nic zlého nečiníme." Nakonec byli oba sťati. - Hned poté byla Blandina v divadle s rozpjatýma rukama v podobě kříže přivázána na kůl a vydána dravým šelmám na pospas. Ty jí však neublížily; proto byla zase odvedena do žaláře.

Attalus byl voděn po divadle, maje na hrdle desku s nápisem: „Tentoť jest křesťan." Lid vida ho, náramně se rozvzteklil; ale když měl býti mučen, dozvěděl se vladař, že Attalus je římským občanem. Ihned dal Attala a jiné křesťany, římské občany, odvésti do žaláře, a vyžádal si zatím listem rozkaz od císaře, co má činiti s uvězněnými křesťany, jsou-li římskými občany.

Zatím trvali křesťané v žaláři v pokoji; prozpěvovali chválu Bohu, těšili se navzájem, doporučovali se navzájem do modlitby o sílu a milost vytrvalosti, modlili se za zpronevěřilé druhy své a dodávali jim mysli, aby poklesek svůj napravili. Konečně došel rozkaz císařův. Zněl: „Křesťané, pokud jsou římskými občany, mají býti sťati, ostatní usmrceni dravou zvěří, odpadlí křesťané mají býti na svobodu propuštěni." Tak se i stalo. Odpadlíci měli ještě jednou před vladařem zapříti Krista. Kráčeli s hlavami sklopenými, hanbou pokryti, svědomím sužováni; mnozí jako zbabělci zapřeli Krista před soudnou stolicí vladařovou. Ale mnozí kromě nadání odvolali své dřívější výpovědi, litovali své zrady a slavnostně vyznali víru svou v Krista. Byli ihned usmrceni.

Toto mučení a vraždění trvalo několik dní, a každodenně bývali voděni Blandina a jistý mládeneček patnáctiletý, jménem *Pontik*, do divadla, aby vidouce muka, byli zviklání ve víře. Mladistvý Pontik omdléval hrůzou, ale Blandina mluvila k němu sladká slova plná nebeské útěchy, tak že snášel všeliká muka statečně, až posléze vypustil nevinnou duši svou. Blandina byla pak zbičována, na rozpálenou stolici posazena, a potom do sítě zavinuta a předhozena divokému býku, jenž ji do výšky vymrštil, usmýkal, utrkal, ušlapal. I pohané se divili statečnosti této hrdinské mučednice uznávajíce, že žádná žena posud netrpěla tolik jak ona. Ostatky mučedníků byly spáleny a popel z nich hozen byl do řeky Rhony; tak chtěli pohané zničiti naději křesťanů na budoucí vzkří-

šení. A tu teprv nasytila se krvelačnost pohanská. Rok smrti 177.

V prvních aktech bylo jmenováno 48 mučedníků. Nejsou to všichni, kteří byli tehdy usmrceni; byl to „celý národ mučedníkův“, jak napsal sv. Eucherius, pozdější biskup lyonský. Ale ze všech vyniká slovutností svou sv. Blandina. Slabá podle pohlaví svého, jsouc stavu služebného, a přece zaujímá hrdinstvím svým přední místo. V ní znázorněn triumf křesťanství nad pohanstvím. Svátek sv. Pothina 2. června, svátek sv. Blandiny 2. června.

Akta jsou asi veskrze věrohodna, neboť jsou sepsána od svědků, kteří události v nich líčené viděli a slyšeli a jsou od Eusebia, otce církevního dějepisu, přijata do dějin církevních. Ale jména uvedená nejsou úplně zaručena. - Obsáhlé a zajímavé líčení do pronásledování křesťanů v Lyoně a ve Vienně viz: Geschichte der Religion Christi, Stolberg, svaz. VIII., § 20.

Sv. MARCELLUS a sv. VALERIAN byli křesťané v Lyonu, kteří v tu dobu, když sv. Pothin byl mučen, uprchli ze žaláře. Marcel uprchl do Kabilonu (nyní Chalons sur Saone) a odtud do Argentoratu (Strassburg v Alsasku); tam byl zaživa v jámě zasypán a tak usmrcen. Valerian uprchl do krajiny Autunské. Tam byl sťat. Rok smrti jejich je 177. Jejich historie je dodatkem k životopisu sv. Pothina Lyonského. Svátek sv. Marcella a Valeriana 15. září.

Sv. EPIPOD a sv. ALEXANDER byli dva křesťanští jinochové v Lyoně. Alexander byl Řek, Epipod pocházel z Lyonu; uzavřeli spolu nerozlučné přátelství. Když nastalo pronásledování křesťanů, oba ušli z Lyonu do blízké dědiny; tam se skryli v domě křesťanské vdovy Lucie. Avšak žoldnéři je stíhali i tam. Epipod a Alexander se pokusili o útěk, ale byli zadrženi, spoutáni a vlečeni do Lyonu; při tom Epipod ztratil střevíce; vdova Lucie je nalezla a uschovala jako vzácnou památku. Oba jinoši byli předvedeni před vladaře. Vladař se na ně obořil: „Vy se odvažujete vzdorovati bohům nesmrtelným? Vy vzdorujete císaři? Přece víte, že křesťané v tomto kraji jsou již vyhubeni, takže ani hrobů jim popřáno nebylo! Jak můžete trvati v tomto zapověděném náboženství?“ Vladař zahlédl, jak oba pohledem si dodávají navzájem mysli; proto poručil odvésti staršího Alexandra a jal se mluviti k Epipodovi úlisně: „Epipode! Tys přece mládenec tak sličný! Nejednáš moudře, trváš-li při křesťanském učení. Proč se vrháš do záhuby? Pohleď na nás! My ctíme bohy své radovánkami, zpěvem a rozkošemi lásky; vy pak se klaníte člověku ukřižovanému, který zapovídá rozkoše, v postech však si libuje. Užívej světa s námi!“ Epipod odpověděl: „Mluvil jsi, vladaři, o člověku ukřižovaném, ale nepravil jsi, že Ukřižovaný vstal z mrtvých. Tak se zdá, že nevíš, že člověk se skládá z těla a z nesmrtelné duše. U nás křesťanů vládne duše, tělu pak jest poslouchati, vy však nedbáte o duši a vraždíte ji ohavnými neřestmi.“ Vladař kázal, aby Epipod byl mučen na skřipci a aby byl mečem popraven. Tak se i stalo.

Ze dva dni vladař si zavolal Alexandra

ze žaláře a řekl: „Přítel tvůj zahynul a ze všech křesťanův zbýváš už jen ty jediný! Avšak ještě se můžeš zachrániti. Buď moudrý a obětuj bohům nesmrtelným." Alexander odpověděl: „Mýlíš se, myslíš-li, že křesťané vymizeli a že křesťanství je vyhlazeno. Duše usmrcených křesťanů jsou v nebi, a náboženství křesťanské vyhlazeno býti nemůže, protože zakladatel jeho Ježíš Kristus ho chrání; čím více mučedníků za ně umírá, tím více se rozšiřuje. Jsem křesťan a chci zůstati křesťanem až do posledního dechu." Na rozkaz vladařův Alexander byl mrskán a přivázán na kříž. Protože tělo jeho bylo rozsápáno, vypustil duši v tom okamžiku, když katané ho vyzdvihovali s křížem. Rok jejich smrti 178, svátek 22. dubna.

Sv. JUSTUS, biskup viennský, zemřel r. 178 jako mučedník. Slaví se 6. května.

Sv. FELIX a sv. FORTUNAT, mučedníci ve Valence v Gallii. Svátek 12. července.

Sv. PASCHASIA, panna v Dijonu v Gallii, byla ve víře vyučována od sv. Benigna a byla sťata kolem r. 178. Svátek 9. ledna.

Sv. BENIGNUS (čes. Benuš, Dobrotivý), kněz, byl prý od sv. Polykarpa poslán do Gallie, jak svědčí Řím. Martyrologium. V Autunu prý pokřtil Fausta a jeho syna Symforiana. Benignus odebral se pak do Dijonu; tam byl ustanoven biskupem a za císaře Marka Aurelia byl kopím proboden. Nazývá se „apoštolem Burgundska". Svátek 1. listopadu.

Sv. SYMFORIAN byl podle legendy syn Fausta, měšťana a radního v Autunu (Augustodunum ve střední Francii). Kdysi zavítal do Autunu sv. Benignus a byl přijat pohostinu v domě Faustově. Benignus vyučil Fausta ve víře křesťanské, pokřtil jej i celou rodinu jeho. Symforian byl tehdy tříletý; týž byl od otce svého pečlivě vychován. Kdysi se konala v Autunu slavnost modloslužebná k poctě bohyně Cybely. Pohané nutili i Symforiana, tehdy dvacetiletého, aby bohyni obětoval, a když se zdráhal, obžalovali jej u vladaře Heraklia. Heraklius se ho tázal na jméno. „Jmenuji se Symforian", odpověděl. „Tys-li křesťan? Proč se nechceš klaněti matce bohů Cybeli?" - „Právě proto," odvětil Symforian, „že jsem křesťan. Klaním se jen Bohu nebeskému, nikoliv však obrazům ďábelským. Kdybys dovolil, roztloukl bych všecky modly kladivem." Heraklius zvolal s údivem: „Tento člověk není toliko rouhač, ale i buřič. Nahlédněte do knih městských, zda-li je občanem tohoto města." Nahlédli, a tu se ukázalo, že Symforian pochází ze vzácného rodu. Vladař řekl mírněji: „Šlechetný Symforiane, jak se můžeš kloniti k bludům těmto? Či neznáš zákonů císařských, vydaných proti křesťanům?" A na rozkaz vladařův písař četl nařízení Mark-Aureliovo (jak je uvedeno ve všeobecné části o pronásledování křesťanů za císaře tohoto). Vladař se otázal: „Nuže, co tomu říkáš? Nahlížíš-li, že nutno poslechnouti rozkazu císařova? Neuposlechneš-li, budeš potrestán smrtí!" Symforian odpověděl: „Neučiním toho. Bůh jest bohatý v odplatě, ale také hrozný v trestání. Zůstanu pevný ve víře, abych byl spasen."

Vladař dal Symforiana bičovati. Po ně-

kolika dnech dal si jej opět předvolati a snažil se získati jej po dobrém. Sliboval mu čestné úřady. Ale Symforian odpověděl: „Všecko na světě zahyne, jen blaženost u Boha nemá konce, poklady uložené u Krista trvají na vždy; proto rád obětuji pro Krista život svůj." Vladař řekl netrpělivě: „Nechal jsem tě dost dlouho vychvalovati velikost nevím jakého Krista, ale nyní ti dávám na vybranou: buď budeš obětovati bohyni, anebo budeš mečem popraven." Symforian odepřel obětovati, a vladař vyřkl rozsudek: „Symforian je vinen rouháním a buřičstvím proti císaři; proto budiž mečem popraven." Symforian byl veden na popravu; jeho matka volala ze zástupu křesťanů k němu: „Synu můj Symforiane, buď zmužilý a neboj se smrti; ona tě uvede do života věčného." Symforian byl sťat. Rok smrti jeho je 178, svátek 22. srpna.

Sv. SEVERIN (nebo Severian), *Exsuperius* a *Felicianus* byli umučeni v městě Vienne r. 175, svátek jejich 19. listopadu.

Sv. LUKANUS, mučedník v Paříži: umučen byl snad kolem r. 177; svátek jeho 30. října.

Sv. MELITINA, mučednice v Marcianopolis, nyní Přeslav nazvané (v Moesii, t. j. v nynějším Bulharsku a ve východ. Srbsku. Byla sťata za Marka Aurelia kolem r. 180. Svátek sv. Melitiny 15. září.

Císař Kommodus (180-192), ukrutník, nevydal sice nových zákonů proti křesťanům, ale na mnohých místech vladařové dále pronásledovali křesťany. Tehdy trpěli:

Sv. JULIUS, senátor v Římě, vzal křesťany *Eusebia* (Smila), *Vincence* (Čeňka, Častolova), *Peregrina* (Pelhřima), *Ponciána* a bývalého kněze Jovišova *Lupula* do domu svého. Za to byl na rozkaz císaře Kommoda bit, až vypustil duši. Křesťané shora jmenovaní pohřbili tělo Juliovo a byli proto pohnáni k soudu. Soudce řekl: „Vy jste pochovali tělo Juliovo a jmění jeho jste si přisvojili." - „Ano," odpověděl; „tělo jsme pochovali a jmění jeho jsme rozdali chudým." Eusebiovi byl vyříznut jazyk, pak byl ubit. Také Vincenc, Poncian a Peregrin byli usmrceni. O Lupulovi se nepraví v aktech, že by byl zemřel smrtí mučednickou; praví se o něm, že nabyv zraku tělesného, dal se pokřtíti. Svátek sv. Julia a ostatních mučedníků 19. srpna.

Sv. APOLLONIUS, člen senátu římského, byl na víru obrácen papežem Eleutheriem. Měl otroka Severa, který udal Apollonia u městského prefekta Perennice, že jest křesťan. Perennius nařídil, aby se Apollonius zodpovídal ze své víry před senátem, jehož členem byl. Apollonius si složil znamenitou řeč na obhájení víry své, a v uložený den přednášel svou řeč ve sboru městských radních. Dokazoval nicotu pohanské modloslužby a vyvracel všecky námitky a pomluvy, proti kresťanství šířené. Prefekt však prohlásil, že Apollonius se musí vrátiti k náboženství v Římě platnému, musí se zříci víry Kristovy, jinak že nebude na svobodu propuštěn. Apollonius se ujal ještě jednou slova a pravil: „Divné jest mi, že, ačkoliv obrannou řeč mou jsi slyšel, přece mne vyzýváš, abych se zřekl víry křesťanské. Jsem hotov za víru svou i život

obětovati.“ Perennius vyřkl nad Apolloniem ortel smrti, a přítomní senátorové, ač byli dojati řečí Apolloniovou, dali k ortelu souhlas. Apollonius byl sťat r. 189 (*E*) nebo r. 186 (*D*). Svátek sv. Apollonia, obránce víry a mučedníka, 18. dubna.

Sv. ANTONÍN byl katem v Římě; dle rozkazu měl mučiti Eusebia, Ponciana, Vincence, Peregrina shora jmenované. Ale Antonín raději uprchl. Později se dal pokřtíti. Pro víru byl usmrcen a byl pochován „iuxta formam Trajanam“ (u vodovodu Trajanského) za císaře Kommoda. Svátek 22. srpna.

Páté pronásledování za císaře Septima Severa 193-211.

Císař Septimus Severus zakázal zákonem r. 202 vydaným, aby nikdo nepřistupoval k náboženství křesťanskému nebo židovskému. I tento zákon dal podnět k pronásledování křesťanů. Mučedníci této doby jsou:

Sv. CAECILIUS (Boll. Jun. I. 270) byl slavený právní zástupce v Římě. Jeho soudruhové v povolání byli Oktavius a Minutius Felix. Všichni tři byli pohané. Oktavius a Felix se dali pokřtíti, avšak Caecilius zůstal pohanem. V rozhovoru s přáteli svými vychvalovával pohanství řka: „Náboženství pohanské je náboženství bohatých. Křesťané jako lidé přepjatí zříkají se rozkoší, které život poskytuje, a všeho toho, co rozumný člověk vysoko cení. Jsou to lidé chudobní a opovržení. A co chtějí křesťané se svou vírou v budoucí vzkříšení?“ Oktavius však vyvrátil námitky Caeciliovy část po části a přesvědčil ho o pravdě křesťanské. Caecilius uvěřil a byl pokřtěn; pak byl knězem v Karthágu v Africe. Pokřtil prý sv. Cypriana (*D*). Neví se, byl-li Caecilius mučedníkem. Smrt jeho klade se do r. 211. Svátek sv. Caecilia 3. června.

Sv. PERPETUA a sv. FELICITAS, dvě mučednice v Karthagu v Africe za císaře Severa, jejichž mučednictví je zvláště pohnutlivé.

Perpetua byla urozená paní dvaadvacetiletá, matka nemluvňátka, jež kojila, a měla na živu ještě oba rodiče; z jejích bratrů jeden byl katechumen. Také Perpetua byla katechumenka. Otec její byl pohan. Felicitas pak byla mladá matka stavu služebného a též katechumenka. Obě tyto mladé ženy byly jaty za pronásledování a s nimi *Revokatus*, *Saturninus*, *Sekundulus*, k nimž se přidal i *Satur*. Otec Perpetuin přišel do vězení a snažil se odvrátiti dceru svou od víry Kristovy prosbami i hrozbami. Ona však stála pevně u víře Kristově; řekla: „Otče, můžeš-li tu nádobu, která zde na zemi leží, ten džbáneček, jinak pojmenovati, než čím je?“ - „Ne.“ - „A tak také nemohu sobě žádného jiného jména dáti, než co jsem, totiž křesťanka.“ I vrhl se na ni a tloukl ji zuřivě. Mlčky snášela Perpetua toto trýznění; jen hořké slzy svědčily, jakou bolest cítí v srdci. Perpetua přijala pak s ostatními vězni křest.

Žalář, v němž bylo křesťanům úpěti, byl hrozný a hnusný; nebylo ani světla ani vzduchu, tak že vězňové sotva dýchati mohli; k tomu přistoupila jiná trýzeň,

nesnesitelné horko, surové chování vojínů a j. Dva jáhnové Tertius a Pomponius podplativše stráž, vymohli křesťanům dovolení, aby se mohli denně na čerstvém vzduchu zotaviti. Tu pak Perpetua kojila své dítě hladem umdlévající. Bratr Perpetuus žádal svou sestru Perpetuu, aby se modlila k Bohu o zjevení, zda-li vězňové budou propuštěni či usmrceni. I modlila se a měla vidění. Vypravovala: „Viděla jsem žebřík, který sahal až do nebe, místo příčlů ostré dýky, tak že jen stěží a jen opatrně mohl kdo kráčeti vzhůru a snadno bylo spadnouti dolů. Dole pak číhal drak; pohled naň odstrašoval každého. První vystoupil Satur. My za ním. Přišli jsme do krásné zahrady, jakýsi stařec nás uvítal; ke mně řekl: „Buď vítána, dcero!“ a všichni přítomní odpověděli: „Amen.“ Z vidění toho Perpetua poznala, že všem vězňům uchystána je koruna mučednická. - Otec Perpetuin opět přišel do vězení, aby odvrátil dceru svou od víry křesťanské. Řekl: „Ustrň se, dcero má, nad šedinami mými. Hle, dochoval jsem tě do kvetoucího věku tvého; nevydávej mne v pohanění lidu. Rozpomeň se na matku svou; pohleď na toto dítě své, které nebude moci býti živo bez tebe.“ Tak mluvil otec, padl dceři k nohám, nazývaje ji „velitelkou (domina) svou, miláčkem svým.“ Perpetua, bolestně dojata, že otec jediný se nebude radovati z mučednictví jejího, konejšila a těšila ho řkouc, že jakožto vděčná dcera miluje otce svého, a že ostatně se stane, co se Bohu líbí. Otec odešel zarmoucen.

Při výslechu všichni vyznali neohroženě víru svou v Krista. Když došlo na Perpetuu, otec ji stáhl s lešení o stupeň níže řka s pláčem: „Smiluj se nad dítětem svým.“ Soudce se jí tázal: „Jsi křesťanka?“ načež ona prohlašuje: „Jsem křesťanka.“ A poněvadž otec neustal ji stahovati s lešení, soudce se rozhněval, dal otce strhnouti dolů a udeřiti holí, což Perpetuu tak zabolelo, jako by byla sama uhozena. Všichni křesťané byli odsouzeni k usmrcení dravými zvířaty a vrátili se do žaláře. Velikou bolest působil Perpetui otec, který opět přišel do žaláře, hořem vlasy si rval, na zemi se vrhl a stáří svoje proklínal. Perpetua měla v žaláři opět vidění, jímž duše její pookřála. Viděla ve snu svého zemřelého bratříčka Dinokrata, trpícího na onom světě. Procitnuvši modlila se za něho, a v následujícím snu viděla téhož bratra svého, svěžího a potěšeného. Také spoluvězeň Satur měl vidění. „Viděl jsem,“ tak vykládal, „Krále slávy; andělé volali: Svatý, svatý, svatý Bůh. A já jsem řekl Perpetui: Vidíš, sestro, tu máš, po čem jsi vždycky toužila.“ - V žaláři zemřel jinoch *Sekundulus* útrapami. Před smrtí řekl: „Rád bych umřel pro Krista! Vaše koruna bude mnohem krásnější než moje! Ale dějž se vůle Páně!“ Pak zemřel.

Felicitas byla tehdáž v osmém měsíci těhotenství. Když tedy přicházel den veřejných závodů a her, obávala se, že za příčinou těhotenství svého nebude moci společně zemříti s ostatními mučedníky. Římské zákony nedovolovaly popravovati těhotné ženy před porodem. Avšak porodní bolesti přišly na Felicitu předčasně.

Rodila těžce, stenala bolestí a tu jí řekl jeden ze žalářníků: „Když už nyní tak naříkáš, jak se ti teprve povede, až budeš předhozena divokým šelmám?“ Felicitas odpověděla: „Co nyní trpím, trpím sama; co potom budu trpěti, bude ve mně trpěti ten, pro něhož trpím, protože za něho trpím.“ Felicitas porodila děvčátko, kteréž přítomná její sestra ihned přijala za svoje. - Tribun trápil vězně hladem. Perpetua ho kárala řkouc: „Proč nás trápíš hladem, když máme závoditi o narozeninách císařových? Nebude-li to čestnější pro tebe, když nás předvedeš na arenu svěží?“ Tribun se zastyděl a zacházel s vězni snesitelněji. - Přicházeli také zvědavci; když vězňové učinili z hostiny jim podle zvyku naposled podávané „hostinu lásky“, lid se sběhl a zevloval na křesťany. Satur volal k nim: „Podívejte se nám dobře do tváře, abyste nás poznali v den soudný.“ I odešli zevlouni zahanbeni.

Konečně nastal den určený k zápasům. Křesťané vyšli ze žaláře a ubírali se s jasnou tváří na zápasiště. V čele všech kráčela Perpetua, krásná a důstojná jako královna. Cudně klopila oči a nevšímala si cestou nikoho. Také Felicita, uzdravená po porodu, šla radostně na smrt. V bráně divadla se měli podle obyčeje převléci: mužové v červený šat modloslužebných kněží, ženy v bílý šat bohyně Cerery. Avšak oni se zdráhali. Perpetua řekla: „Dobrovolně jsme sem přišli, a právě proto, abychom nic takového (t. modloslužebného) činiti nemuseli. Dovolávám se svého práva.“ Tribun povolil. Lid žádal, aby všichni byli napřed zmrskáni. Stalo se. Potom hlídači pustili na ně šelmy. - Na Saturnina a Revokáta poštváni levhardi, kteří však je jen poranili; pročež puštěni byli na ně medvědi, a ti je ihned udávili. - Na Satura poštván divoký kanec; ten jej vláčel chvíli po zemi, ale víc mu neublížil. - Perpetua a Felicita byly napřed svlečeny se šatů a tkaninou zaobaleny, ale lid seznav, že jedna je útlého těla a že druhá teprve před třemi dny porodila, žádal, aby jim opět byly dány šaty jejich. Poté hlídači na ně pustili divokou krávu; kráva je porazila a vláčela po zemi. Perpetua upadla na bok. Jsouc více pamětliva studu než bolestí, zpozorovala, že roucho její je na jedné straně roztrženo; urovnala si je cudně a stydlivě, pak pomohla Felicitě vstáti ze země. Obě byly odvedeny k bráně; tam stáli Rustik a Perpetuus, jimžto řekla Perpetua: „Stůjte pevně u víře.“ Pak byli všichni sťati mečem. Perpetua byla poslední. Neobratný kat ji bodl nemotorně do žeber; Perpetua vykřikla bolestí, ale ihned se vzpamatovala a položila meč na hrdlo své. Sťata byvši vypustila rekovnou svou duši. Bylo to roku 202 nebo 203. Zprávy o umučení těchto svatých trpitelů pocházejí dílem od sv. Perpetuy, která den před svou smrtí je napsala, dílem od Satura a jiných současníků. Svátek sv. Perpetuy a Felicity 7. (nebo 11.) března.

Možno-li, aby někdo líčil prostěji a úchvatněji scenu z areny, než jak to vypisují Akta o Perpetui?

Jména některých z těch mučedníků jsou: *Optat*, biskup. - *Aspasius*, kněz. - *Pudens*, žalářník, jenž byl pokřtěn od sv.

Optata. Sekundulus, Revokatus, Saturninus. Svátek jejich je 7. (nebo i 11.) března. *Speratus*, Felix, *Veturius*, *Januaria*, *Generosa*, Sekunda, Akylin, *Laetancius*, *Vestina*, Donata (a podle *K*: Nanzan, Citin) byli sťati v Karthagu kolem r. 202. Nazývají se mučedníci „Scillitánští", protože kolonie Scillita v Africe byla jejich domovem. Speratus řekl, jsa vyslýchán: „Nedopustil jsem se žádného zločinu proti státním zákonům, platím řádně daně, ale klaním se Bohu jedinému." Jiní spisovatelé praví, že byli umučeni za císaře Decia. - Jsou též v Řím. Martyrologiu. Svátek těchto sv. mučedníků je 17. července (nebo i 3. srpna).

Sv. GUDDENA, mučednice karthaginská, byla (snad roku 203) sťata. Svátek 18. července. Tillemont popírá - ne událost mučednictví - nýbrž jméno, a praví, že vzniklo omylem opisovatelů ze jména „Gaudencius".

Sv. FILIP, císařský náměstek v Alexandrii, otec sv. Eugenie (21. prosince), zprvu vypovídal podle císařských rozkazů všecky křesťany z města. Dcera Eugenie, tajná křesťanka, převlečena v mužské šaty skryla se v klášteře. Filip nalezl dceru svou a sám přijal křest. Propustil křesťany uvězněné. I byl na místo jeho poslán nový císařský náměstek Perennius, jemuž bylo nařízeno, aby Filipa usmrtil. Avšak nebylo snadno rozkaz vykonati; neboť křesťané jakoby živým řetězem lásky obklopovali Filipa, obhájce a miláčka svého, tak že nebylo přístupu k němu. Perennius poručil několika vojínům, aby se vydávali za křesťany a tak se do chrámu vetřeli. Poslechli a zavraždili Filipa. Bylo to kolem r. 210. Manželka Filipova a Eugenie odebraly se do Říma. Svátek sv. Filipa 13. září.

Sv. ORION, mučedník alexandrijský, s nímž uváděni v seznamech zároveň jiní mučedníci: *Serenus*, *Theodor*, *Leonidas*, *Julius*, *Heraklid*, *Heron*, *Basilides*, *Plutarch*, *Marcella*, *Herais*. Leonidas byl otcem učence Origena a byl pro víru uvězněn. Origines zamýšlel vydati se soudcům, aby společně trpěl s otcem. Matka úmysl synův překazila tím, že mu schovala všecky šaty. Leonidas byl sťat kolem roku 205; s ním byli usmrceni *Arator*, *Kviriak* a *Basilia*.

Sv. HERAIS či RHAIS (podle Bollandistů je slovo Rhais zkomolené ze slova Herais), panna teprve dvanáctiletá od města Alexandrie; vyznala neohroženě víru v Krista a byla sťata. Jako rok smrti se udává 222 nebo až 308. Heraklius (nebo i Heraklides), žák Origenův, a Heron, mladí mužové byli pro víru usmrceni. - Rovněž Plutarch.

Sv. POTAMIONA, dcera Marcelly, byla od matky své pečlivě ve víře vyučena. Křesťanská tato panna byla otrokyní u bohatého, ale bezbožného pána. Pán zahořel k mladé a sličné otrokyni nečistou láskou a sváděl ji sliby a hrozbami. Avšak ani lichocení ani hrozby nepodvrátily její ctnosti. I obžaloval ji u soudu jako křesťanku. Byla uvězněna. Žalářník Basilides ji chránil před vojíny, jimž byla odevzdána, aby ji zneuctili. Vladař odsoudil Potamionu k smrti; rozkázal Basilidovi, aby Potamianu obnažil a

aby ji vhodil do kotle naplněného vroucím olejem a smolou. Cudná Potamiona více se děsila obnažení než muky. I zvolala k vladaři: „Zapřisahám tě u života císaře, jehož miluješ, abys mi ponechal šat a tak mne ponořiti dal do oleje." Vladař svolil a Potamiona skonala v mukách. Žalářník Basilides, že se ujímal křesťanů a že Potamionu chránil výsměchu luzy, byl obžalován, a když vyznal svou víru v Krista, byl sťat. Také matka Marcella byla upálena. Rok smrti je zajisté před r. 240, protože Tertullian mluví o Potamioně.

Svátek sv. Leonidy, otce Origena, Aratora a j. mučedníků 22. dubna, svátek sv. Oriona, Serena, Theodora, Julia, Heraklida, sv. Potamiony, sv. Marcelly, sv. Herona a Plutarcha 28. června, svátek sv. Heraidy 5. září (nebo 22. září), svátek sv. Basilida 32. června.

Sv. SEKUNDUS, mučed. v Africe, za Septimia Severa, r. 207; svátek 5. ledna.

Sv. ZOTIKUS, biskup a muč. v Armenii (podle martyrolog. *Jeron.*), svátek 21. července.

Sv. ASKLEPIADES, biskup a mučedník (podle *St.* pouze vyznavač). Snad v Antiochii Syrské; rok smrti snad 218; svátek 18. října.

Sv. ELEUTHER, papež, byl vrstevníkem sv. Pothina, mučedníka lyonského. Liber pontificalis praví, že Eleuther poslal králi Luciovi do Britannie kněze Fugacia a Damiana, aby hlásali víru; jiní spisovatelé však to popírají. Zemřel roku 190. Neví se, byl-li mučedníkem. Svátek jeho 26. května (nebo i 1. června).

Sv. VIKTOR I., papež, byl energický muž; ze všeho, co konal, září horlivost pro Církev Boží. Ale neznáme podrobností jeho úřadování. Viktor odsoudil bludy montanistů; ve sporu o slavení velikonoc chtěl vyobcovati odpůrce z Církve; sv. Irenej tomu zabránil a přivodil smír. - Viktor prvně psal listy v řeči latinské; zakázal dřevěné a skleněné nádoby při mši sv.; dal předpisy o velkonočním přijímání a o soudnictví biskupů. Zemřel r. 202. Neví se, byl-li mučedníkem. Svátek sv. Viktora 28. července.

Sv. ZEFYRIN, papež, žil za pronásledování v úkrytu, a proto asi nemáme určitějších zpráv o činnosti jeho. Zavrhoval přílišnou přísnost proti kacířům, jsa hotov jim odpustiti. Ze spisů Tertulliana (adv. Prax. č. 1) víme, že Zefyrin chtěl montanisty přijmouti do Církve, když by odvolali blud. Zajisté hnětlo Zefyrina, že Tertullianus jej plísnil pro zavržení bludů montanistických. Zefyrin byl uznáván jako „summus pontifex", jako „biskup biskupů". Sám Tertullian, ač odpůrce jeho největší, tak nazývá papeže. O smrti jeho nevíme nic. Mučedníkem asi nebyl. Zemřel roku 217 nebo 218. Svátek jeho 26. srpna.

Sv. FELIX a sv. BLANDA, manželé a mučedníci římští; spolu s nimi byli sťati: *Palmacius*, konsul, *Simplicius* i s manželkou, a *Kalepod*, kněz; konsul Palmác stal se z pronásledovatele horlivým křesťanem. Císař se ho tázal: „Zbláznil ses, Palmáci, že bohy zapíráš a mrtvému člověku se klaníš?" - „To nejsou bohové," odpověděl; „ať mluví, umějí-li!" - „A proč jsi je

tedy ctil od mladosti?“ - „Z nevědomosti,“ zněla odpověď; „odpustiž mi to Bůh.“

O Palmáci neděje se více zmínka v aktech; byl tedy asi usmrcen. Akta snad nejsou pravá, ale mají historický podklad. Svátek těchto mučedníků je 10. května.

Sv. BENIGNUS a sv. EVAGRIUS, mučedníci v Syrakusách; rok smrti kolem 202; svátek 23. května.

Sv. DIONYSIUS, rodem Řek, žák učedníků Páně, biskup a mučedník ve Vienně v Gallii; zemřel kolem r. 190. Svátek sv. Dionysia 9. května.

Svatý FELIX, kněz, FORTUNÁT a ACHILL, jáhnové, byli od sv. Irenea, biskupa lyonského, posláni do města Valence, aby tam hlásali víru. Byli sťati kolem r. 212. Svátek jejich 10. května.

Sv. IRENEUS, biskup lyonský a mučedník. (Viz mezi spisovateli církevními.)

Za nástupců Septimia Severa, Karakally 211-217 a Heliogabala 218-222 a Alexandria Severa 222-235 byli tito mučedníci:

Sv. THEODOR (Bohdar), FILIPA čili *Filipina*, matka jeho, SOKRATES a DIONYS byli mučedníci v Perze (Perga v Pamfylii, na jižním pobřeží maloasijském). Theodor, krásný mladý muž, byl předveden před císařského náměstka ještě s jinými nováčky, aby byl oblečen ve vojenský šat. Při tom náměstek seznal, že Theodor je křesťanem; poručil odvésti jej do žaláře. Matka Theodorova přišla syna navštívit. Náměstek jí řekl: „Přemluv syna, aby obětoval bohům; jinak zahyne, a ty zůstaneš bezdětna.“ Odepřela. Theodor byl ukřižován, matce sťali hlavu. Také vojínové Sokrates a Dionysius, kteří vyznali, že jsou křesťané, byli kopím prohnáni (*K* a *St*). Stalo se tak roku 220 za císaře Heliogabala. Svátek sv. Theodora, Filipíny, Sokrata a Dionysia 20. září.

Sv. KALLIXTUS (Kallistus t. j. nejkrásnější, Krasavec) byl synem námořního vojína v Římě a byl otrokem císařského náměstka Karpofora. Kalist sloužil poctivě a obdržel za služby své velikou částku peněz, s níž si zařídil obchod směnečný na trhu římském. Neměl však štěstí v obchodě; ze strachu před svým pánem, jenž za něho ručil, Kallist utekl do Ostie. Karpofor však ho pronásledoval, a tu Kalist skočil do moře, aby mu unikl. Lodníci však jej vytáhli a odevzdali Karpoforovi. Karpofor dal Kallista za trest do mlýna; tam Kallist konal těžké práce, maje železný kruh na hrdle a okovy na rukou. O hladě býval a dozorci ho otloukali. Někteří křesťané, dozvěděvše se, že Kallistus má peníze u několika dlužníků, vyprosili mu propuštění, aby si mohl dluhy vymáhati. Nejvíc dlužníků měl mezi židy; i vstoupil v sobotu do židovské modlitebny a žádal přítomných dlužníků, aby mu vrátili peníze. Židé se však na něho obořili a vlekli ho k městskému prefektovi žalujíce, že ruší jejich bohoslužbu. Prefekt dal Kallista zbičovati a odsoudil ho k nucené práci v dolech sardinských. Několik let po tom papež Viktor prosil milostnici císařovu Marcii, aby křesťanští odsouzenci v dolech sardinských byli propuštěni. Marcia vyhověla prosbě. Kallist nebyl sice v seznamu těch, kteří měli býti propuštěni, avšak

poklekl před vyslancem císařským a prosil s pláčem, aby byl také propuštěn. Vyslanec mu daroval svobodu. Tak přestal Kallist býti otrokem a takto po zákonu stal se svobodným občanem římským.

Papež Viktor seznal záhy pevnou víru Kallistovu a poslal ho do přímořského města Antia, kde mu povolil z křesťanských almužen peněžitou podporu; to dosvědčuje Kallistovu uznávanou hodnost. Papež Zefyrin svěřil Kallistovi vedení nižšího duchovenstva a ustanovil jej správcem rozsáhlého pohřebiště u silnice Appijské. (Prvotně slulo jen toto pohřebiště *ad catacombas.*)

Roku 218 Kallist se stal papežem. Tenkrát panoval císař Heliogabal (218-222), jenž nepronásledoval křesťanů; neměltť jiných starostí, než ukájení chlipnosti a poživavosti. Ale také za císaře Alexandra Severa (222-235) Církev požívala pokoje. Papež Kallist se moudře a obezřetně ujal řízení Církve. Protože prošel za mládí trpkou školou života, osvědčoval v církevní kázni moudrou umírněnost. V příčině pokání hříšníkův a návratu odpadlíkův do Církve, jsa shovívavý, pronesl katolickou zásadu „o neobmezeném odpouštění hříchů", ježto žádný hřích není tak veliký, aby nemohl býti odpuštěn mocí klíčů, od Krista Církvi daných. - Dále dovolil duchovním nižších svěcení, kteří se byli oženili, aby směli setrvati v úřadech. - Ve věcech manželských Kallist prohlásil, že zákonodárství je nezávislé na zákonodárství světském. A znaje z vlastní zkušenosti smutný stav otroků a znaje všecky společenské poměry, Kallist dovolil vznešeným pannám a vdovám křesťanským, aby směly uzavírati sňatky církevně platné s muži nižšího stavu, tedy i s otroky a s propuštěnci; neboť se obával, aby křesťanky z nedostatku mužů křesťanských se neprovdávaly za muže pohanské; a tak učiněn byl značný krok ke zrušení otroctví. - Kallist ustanovil tři soboty do roka na vyprošení polní úrody. Tyto posty, k nimž přistoupil později čtvrtý, daly podnět k zavedení čtvera Suchých či kvatembrových dnů. - Kallist, ač mírný a shovívavý, vedl si ve věcech víry rozhodně a přísně. Dbal o zachování přesnosti a čistoty katolické víry. Touto ráznosti se dostal do sporu se slovutným Hippolytem, žákem sv. Irenea. Hippolyt potíral bludy sabellianů, ale sám se při tom dopustil některých nesprávností v učení křesťanském. Kallist vyloučil nejen Sabellia, ale i Hippolyta z Církve. Hippolyt však se nechal posvětiti za biskupa; i nastal v Římě neblahý rozkol církevní. Avšak časem přistoupily všecky obce křesťanské ke Kallistovi, uznávajíce ho za řádného papeže.

Jakým způsobem Kallist zemřel, není známo. Někteři praví, že zemřel smrtí přirozenou, ale že pro veliké útrapy počítán je v seznamu mučedníků. Praví se, že papež Kallist dal tělo umučeného kněze Kalepoda (10.V.) pochovati a že tím popudil proti sobě modloslužebníky. Ti prý jej bili kyji, mořili jej hladem v žaláři; posléze jej shodili s okna žaláře do studně a ukamenovali jej. Stalo se tak r. 222. Kněz *Asterius* vytáhl tělo jeho ze studně a pohřbil je. Svátek sv. Kallista,

papeže a mučedníka, 14. října; svátek sv. Asteria, kněze a mučedníka, 21. října.

Sv. URBAN I (223-230) pocházel ze vznešené rodiny římské a stal se roku 223 papežem. Řím. Martyrolog. vypravuje, že Urban obrátil na víru Valeriana a Tiburcia (viz životopis sv. Cecilie); avšak dle novějšího badání „Urban" tam jmenovaný, není papež Urban, nýbrž vikář tehdejšího papeže.

Papež Urban vydal prý nařízení, že bohoslužebné nádoby mají býti jenom ze stříbra. Za pronásledování Urban se skryl, avšak úkryt jeho byl vyzrazen a Urban byl přiveden k soudu. „Jsi ty Urban," tázal se prefekt Almachius, „ten Urban, který svádí lid?" - „Ano, já je svádím, aby opustili bezbožnost a šli cestou pravdy." Poté Urban byl odveden do žaláře. V noci přišli zarmoucení křesťané a uplatili žalářníka, aby si vymohli vstup do žaláře; když spatřili milovaného pastýře v poutech, klesli slzíce na zemi a zůstali tam po celou noc za modlitby a zpěvu. Prefekt dal oba s Urbanem uvězněné kněze, *Jana* a *Mamiliána*, olověnými kuličkami mrskati a řekl k Urbanovi: „Bídníče! Protože jsi starý, toužíš po smrti, a těmto mladým závidíš mládí, a proto jsi je svedl, aby, když ty život ztratiti musíš, i oni s tebou život ztratili." - Kněz Jan se ujal Urbana řka: „To není pravda. Náš svatý otec už jako mladík byl hotov za Krista umříti, a není po prvé, že byl předveden před soudce." - Druhou noc opět přišli věřící. *Anolin* žalářník je vpustil do žaláře a dal se pokřtíti. Když se toho dověděl prefekt, dal Anolina stíti mečem. Také Urban byl sťat, i Jan a Mamilian a řada jiných. Rok smrti je 230. Svátek sv. Urbana 25. května (nebo i 28. května), svátek sv. Anolina, Jana a Mamiliána 25. května.

Sv. MARTINA pocházela podle legendy z bohaté rodiny římské; otec její byl členem senátu. Martina byla diakoniskou čili jáhenkou a zářila ctnostmi křesťanskými. Pro neohrožené vyznání víry byla tlučena do tváře; ale i v mukách volala: „Kristus je mou silou a útěchou." Byla sťata r. 230. Svátek sv. Martiny, panny a mučednice, 30. ledna.

Sv. VALENTIN, biskup v Interamně (nyní Terni v Umbrii) snažil se povznésti náboženský život věřících a zřídil dvě kongregace čili společenstva, a to kněží a panen. Mezi těmito byla i Agape. Valentin uzdravil několik lidí od nezhojitelných nemocí. Rhetor (řečník) *Kraton* měl syna Cerimona, bolestnou dnou zmrzačeného. Valentin položiv Cerimona na svůj žíněný šat, modlil se a uzdravil nemocného. Poté přijali křest nejen Kraton a Cerimon, ale i tři žákové řečnictví, rodem Řekové, kteří byli u Kratona bytem a jmenovali se: Prokul, Efeb a Apollonius. Tito svým příkladem přivedli k víře Kristově i Abundia, syna římského prefekta Placida. Placidus dozvěděv se o tomto obrácení, pohnal biskupa Valentina na soud do Říma, rozkázal ho bičovati a hladem mořiti a posléze mečem odpraviti. Vděční jeho žáci *Prokul, Efeb, Apollonius* zavezli jeho tělo do Terni a pohřbili je tam. I oni byli pro víru usmrceni. Valentin žil na začátku III. století, rok smrti ostatních mučedníků udává se kolem ro-

VZKŘÍŠENÍ LAZARA

ku 270. Svátek sv. Valentina, sv. Prokula, sv. Efeba a Apollonia 14. února; svátek sv. Kratona 15. února. Svátek Prokula a Apollonia je také 14. dubna.

Sv. FERREOLUS kněz a FERRUCION jáhen byli posláni od sv. Irenea do Gallie; přišli do Besançonu a hlásali slovo Boží po 30 let. Za pronásledování křesťanů byli sťati. Rok se udává 215. Svátek 16. června.

Sv. DYONIS, biskup a mučedník ve Vienně (v Gallii) za císaře Septimia Severa, viz shora.

Šesté pronásledování za císaře Maximina Thrace 235-238.

Maximin vydal zákon, aby představení Církve byli usmrceni. Avšak pronásledování toto rozšířilo se na všecky křesťany. Ostatně vláda jeho neměla dlouhého trvání. Z jeho nástupců Filip Arabs (244 až 249) ukázal se býti mírný k víře křesťanské, takže vznikla domněnka, není-li sám křesťanem. V těchto dobách byli mučedníci tito:

Sv. BARBORA byla dle Martyrologia řím. dcerou kupce Dioskura v bithynském městě Nikodemii. Otec byl horlivý modloslužebník. Pojal prapodivnou myšlenku, buď aby dorůstající dceru uchránil svedení, anebo aby zabránil obeznámení jejímu s vírou Kristovou: zavřel dceru do zvláštní části svého domu, vystavěné na způsob věže, a zřídiv jí skvostný příbytek, odloučil ji od světa, aby se nemohla stýkati s nikým jiným než se spolehlivou čeledí a s učiteli, kteří ji měli vyučovati ve vědách a v umění. Barbora četla spisy mudrcův a básníkův řeckých, ale ony neukájely její vědychtivosti. Přemýšlela o nicotě pohanských bohů, o člověku, o věčnosti a prahla po pravdě. Konečně poznala víru křesťanskou; jakým způsobem poznala křesťanství, není známo; buď některý ze služebnictva anebo některý z učitelů byl tajný křesťan. Jiná legenda dí, že Barbora si dopisovala s křesťanským učencem Origenem.

Barbora vyspěla ve sličnou pannu; pověst o její kráse a vzdělanosti, o jejím bohatství, přilákala nejednoho jinocha, aby se u otce ucházel o její ruku. Otec jí oznámil ty návrhy, ale Barbora odmítala všecky. Otec maje odcestovati, dal Barboře na její žádost poříditi světnici pro lázeň; lázeňská světnice měla dle návrhu otcova míti dvě okna, ale Barbora dala přidělati třetí okno, aby ustavičně měla na paměti tajemství nejsvětější Trojice. Kromě toho zavěsila do světnice i kříž. V tu dobu byla pokřtěna. O pokřtění jejím jsou v legendách zprávy neshodné; podle jedné zprávy Barboru pokřtil posel Origenův Valentin či Valencius.

Když se Dioskorus vrátil s cesty domů, brzo zpozoroval kříž a tři okna a tázal se, co to má znamenati. Barbora řekla přímo: „Stala jsem se křesťankou, a také jsem se zasnoubila nebeskému choti, Kristu Ježíši, slíbivši ustavičné panenství. Modloslužba je pošetilostí a bezbožností a jenom v křesťanství je pravda spasení.“ Když to uslyšel Dioskorus, byl ohromen; otcovská jeho láska k jediné dceři zvrhla se v šílenou nenávisť; chopil se meče

a hnal se po Barboře, a byl by ji byl na místě zavraždil, kdyby nebyla uprchla a v horách se skryla. Dioskur vyzvěděl její úkryt, ztrýznil ji, a dopraviv ji nazpět do věže, chtěl ji hladem donutiti k povolnosti. Pak ji dopravil k soudci Marcianovi a udal ji jako křesťanku.

Marcian spatřiv sličnou Barboru, zhrozil se ran, které jí vlastní otec zasadil; rozvázal pouta, jimiž byla spoutána, a domlouval jí laskavě, aby se zřekla víry Kristovy. Barbora odpověděla: „Jsem křesťanka a nikdy nebudu obětovati modlám pohanským.“ Soudce dal přinésti mučidla, a když Barbora se jich nezalekla, dal jí strhnouti šaty a do krve ji zbičovati, rány pak střepinami rozdírati. Jistá žena, jménem *Julia* (podle jiných *Juliána*), viděla její trýzeň; předstoupila před soudce řkouc: „Já jsem také křesťanka.“ - Barbora byla podivuhodně brzo vyhojena z ran svých; soudce řekl: „Hle, jak bohové tebe rychle vyhojili! Obětuj jim z vděčnosti!“-„O nikoliv, vece Barbora, mne vyhojil Ježíš Kristus, pravý Bůh.“ I rozzuřil se soudce a dal útlou pannu železnými mučidly drásati, hořícími pochodněmi páliti a na potupu prs jí uřezati. V hrozných mukách Barbora se modlila: „Pane Ježíši Kriste! přijdiž mi na pomoc; vezmi všecko ode mne, jenom ne Ducha svého svatého.“ Posléze Barbora byvši úplně ze šatů svlečena, byla vedena na popraviště; mělať býti popravena. Sám otec Dioskur sťal dceři své hlavu; toho se zhrozili i přítomní pohané. Také Juliana byla sťata. Svátek sv. Barbory a sv. Julie (či Juliány) 4. prosince. Rok smrti je snad 237. Svatá Barbora náleží k tak zvaným „čtrnácti svatým pomocníkům,“ jejichž společná památka se koná 4. prosince. Jsou to: sv. Blažej (ze dne 4. února); sv. Jiří (24. dubna); sv. Erazim (2. června); sv. Vít (15. června); sv. Markéta (13. července); sv. Krištof (25. července); sv. Panteleon (27. května); sv. Cyriak (8. srpna); sv. Jiljí (1. září); sv. Eustach (20. září); sv. Diviš (9. října); sv. Kateřina (25. listopadu); sv. Achác (31. března) a sv. Barbora (4. prosince).

Sv. GELATION a EPISTEMA, manželé křesťanští v Emesi (nyní Hems), syrském městě na řece Orontes; byli umučeni r. 249.

Sv. MARCIAN byl r. 243 v Ikoniu městě lykaonijském (nyní Konieh) upálen; svátek 11. července.

Sv. TACIAN DULAS náležel podle jména svého stavu otrockému; žil v Kilikii. U výslechu řekl: „Jmenuji se Tacian, u lidu Dulas nazývaný.“ Na skřipci vzýval Krista, sedícího na pravici Boha Otce. - „Máš-li tedy dva bohy?“, tázal se soudce. - Tacian: „Jest jeden Bůh ve třech osobách, a ty se o tom přesvědčíš na soudu Božím.“ Byl umučen r. 536. Svátek 15. června.

Sv. HELIKONA, mučednice v Korintě; rok smrti 244; svátek její 28. května.

Sv. HIPPOLYT ABULIDES slove i „*Portuensis*“, protože u Porto (Portus Romanus) byl mučen. Hippolyt je slavný spisovatel církevní. Po smrti papeže Zefyrina r. 218 byl zvolen papežem Kallistus, který dbal rozhodně o přesnost víry. Pravili jsme v jeho životopise, že Kallist se

dostal do sporu i se slovutným Hippolytem, žákem sv. Irenea. Hippolyt potíral bludy sabelliánů, ale sám se při tom dopustil některých nesprávností v učení křesťanském. Kallist vyloučil nejen Sabellia, ale i Hippolyta z Církve. Hippolyt však se dal posvětiti za biskupa; i nastal v Římě neblahý rozkol církevní. Avšak časem přistoupily všecky obce křesťanské ku Kallistovi, uznávajíce ho za řádného papeže. Ostatně co Hippolyt zavinil jako protipapež, odkál tím, že trpěl za víru. Byl poslán do vyhnanství na ostrov Sardinii a zemřel mučednickou smrtí r. 235. Jeronym (ep. 70 ad Magn.) praví, že Hippolyt byl mučedníkem; podle římských zápisů byl uvržen do hluboké jámy, vodou naplněné. Svátek sv. Hippolyta Abulidy 22. srpna.

Sv. PONCIAN, papež (230-235); o jeho pontifikátu není zpráv, leč že na př. rozdělil žaltář na kanonické hodiny, že zavedl žalm „Judica“ a vyznání „Confiteor“ do ritu mše sv. Císař Alexander Severus, jinak mírný vladař, poslal Ponciana do vyhnanství na ostrov Sardinii. Podle jiných zpráv Poncian byl ubit za císaře Maximina Thrace r. 235. Svátek 19. listopadu.

Sv. ANTER, papež (235-236), dal horlivě sbírati akta o sv. mučednících. Byl usmrcen roku 236. Svátek 3. ledna (či 11. února).

Sv. CHRYSANTHUS byl synem senatora Polemia, který z Alexandrie přišel do Říma. Chrysanth seznav víru křesťanskou, dal se pokřtíti. Křtil ho kněz Karpofor. Otec pohanský snažil se odvrátiti syna od víry Kristovy hojností pokrmů, služebnicemi a nabízenými smyslnými rozkošemi. Také navedl krásnou dívku pohanskou, jménem *Darii*, aby přivedla Chrysantha na jiné myšlenky. Ale všecka snaha se ukázala marnou. Daria řekla: „Otec tvůj poručil, abych tě přivedla k bohům.“ - „Máš důkazy pro bohy?“ tázal se Chrysanth, a jal se vyvraceti víru v pohanské bohy. Daria se dala pokřtíti a oba vstoupili v manželství s podmínkou, že budou žíti v dobrovolné zdrželivosti jako bratr a sestra. Vladař Klaudius dal je předvésti k soudu, ale nejen Klaudius, nýbrž i jeho manželka Hilaria a synové Jason a Maurus byli příkladem jejich přivedeni k víře křesťanské. Všichni proto byli usmrceni. Chrysanth byl zašit do kůže volské a postaven na nejpalčivějším slunci. Přetrpěl však tu útrapu. Darii zavedli do hampejzu mezi ženy necudné; avšak i tam zůstala nedotknutá a hanby prostá. Posléze byli oba vhozeni do jámy a zaházeni kamením. Stalo se tak asi roku 237. Svátek sv. Chrysantha a Darie 25. října.

Sv. ISIDORA a sv. NEOFYTA, sestry lentinské (Lentini v Katanii, v jižní Italii); Isidora je matkou sv. Thekly, Neofyta pak matkou sv. *Neofyta* (1. září). Obě byly umučeny r. 236. Svátek sv. Isidory a Neofyty 17. dubna.

Sv. MAGINUS, mučedník v Tarragoně (ve Španělsku). Rok smrti 235. Není jistých zpráv. Svátek jeho 25. srpna.

Sv. HERMES a spolumučedníci v Marseilli (v Gallii), kolem roku 239; svátek jejich 1. března. - Sv. *Felix* a *Fortunát*, mučedníci v Dauphiné (ve Francii) roku 212. Svátek 23. dubna.

Sedmé pronásledování za císaře Decia 249-251.

Decius patří mezi nejukrutnější pronásledovatele křesťanů. Pronásledování vzalo na sebe jinou tvářnost. Decius jako státník poznal, že nevede k cíli usmrcovati křesťany. Pravil si, že každého občana je škoda. I snažil se přivésti křesťany k odpadu od víry. Vydal r. 250 rozkaz, aby všichni křesťané v celé říši se zřekli náboženství křesťanského; kdo by neuposlechl, má býti mukami k tomu donucen. Biskupové ať jsou ihned usmrceni. Také hrozil trestem státním úředníkům, kteří by nedbale prováděli jeho nařízení. I rozpoutalo se pronásledování křesťanů tak líté, že krutostí převyšovalo všecka dosavadní. Celé obce musely se dostaviti k obětování bohům. Kdo uprchl, ztratil majetek, kdo se zpěčoval obětovati modlám, byl mučen. Muky obyčejné nedostačovaly, i vymýšleny nové a bolestnější.

Doba Deciovy vlády byla krátká, ale jeho nástupce Gallus (251-253) zuřil rovnou měrou dále. Mučedníci za této doby byli:

Sv. TERENC, AFRIKÁN, MAXIM a POMPEJ v Karthagu byli jakožto křesťané uvrženi do žaláře. Napřed byli *Zenon*, Alexander a Theodor zmrskáni, rány jejich byly octem polévány, solí posýpány a hořícími pochodněmi připalovány. Posléze byli sťati. Vladař Fortunacian snažil se odvrátiti Terence a jeho spoluvězně od Krista. Oni odpověděli: „Jsme křesťané; tvým bohům obětovati nebudeme, čiň s námi, jak se ti líbí.“ Též oni byli po různých mukách sťati. Svátek všech 10. dubna.

Sv. MAPPALIKUS, slavný vůdce velkého počtu mučedníků afrických. Umučen byl snad v Karthagu r. 250. Sv. Cyprian velmi chválí Mappalika i společníky jeho. Svátek 17. dubna.

Sv. CHEREMON, biskup a mučedník egyptský; rok 250; svátek 22. prosince.

Sv. METRAS, stařeček v Alexandrii; byl bit a ukamenován roku 249. Svátek 31. ledna.

Sv. NEMESIUS byl dříve loupežníkem, ale později se stal křesťanem; byl ukřižován s Ammonem v Alexandrii; jiní praví, že byl upálen se Serapionem a Apollonií. Zprávy jsou nezaručené. Rok 249. Svátek 19. prosince.

Sv. SERAPION, mučedník alexandrijský za Decia; svátek 14. listopadu (nebo také 14. prosince).

Sv. AMMON a sv. ZENO, vojínové a mučedníci v Alexandrii; svátek 20. prosince.

Sv. THEOFIL, vojín a mučedník v Alexandrii; svátek 1. června.

Sv. AGATHON, vojín a mučedník v Alexandrii; svátek 7. prosince.

Sv. CHRONIAN, JULIAN, MAKARIUS, FAUSTUS (?) mučedníci v Alexandrii r. 251; svátek jejich 30. října.

Sv. KVINTA (QUINTA), žena křesťanská v Alexandrii; hned po umučení stařečka Metrasa (31. 1.) uchopili Kvintu, aby se klaněla modlám. Odepřela. Ukamenovali ji. Rok 249. Svátek 8. února.

Sv. EPIMACH, mučedník v Alexan-

drii, jenž byl upálen vroucím vápnem. Ostatky jeho byly zavezeny do Říma; a v témž hrobě byl později pohřben Gordian. Svátek 12. prosince (a 10. května).

Sv. EPIMACH a sv. ALEXANDER, mučedníci v Alexandrii r. 249. Epimach je asi týž jako zprvu jmenovaný. S nimi byly usmrceny: *Ammonaria*, panna, *Merkuria*, starší žena, *Dionysia*, matka několika dítek. Svátek těchto 12. prosince.

Sv. HERON, ARSENIUS (či *Ater?*), ISIDOR, SERAPION a chlapec DIOSKUR, mučedníci alexandrijští za císaře Decia. Isidor byl upálen, Heron a Arsenius jinak usmrceni, Serapionovi byly zpřeráženy kosti, chlapec Dioskur byl po několikerém mučení propuštěn. Rok 249. Svátek všech 14. prosince.

Sv. KASTUS a sv. EMILIUS, mučedníci afričtí; oba vidouce mučidla, zprvu odpadli od Krista, ale pak litovali poklesku svého a napravili hřích smrtí mučednickou. Byli upáleni r. 250. Svátek sv. Kasta a Emilia 22. května.

Sv. FAUSTUS, kněz a 12 spolumučedníků, mezi nimiž byl sv. *Theoktist*, v Alexandrii; svátek 6. září.

Sv. JULIANUS PODAGRICUS, stařec v Alexandrii; nazýván tak pro podagru, kterou trpěl. Umučen za Decia r. 250. Svátek 27. února.

Sv. MACER (či Makarius), mučedník v Alexandrii; upálen r. 249. Svátek 8. prosince.

Sv. VITALIS, mučedník africký za Decia. S ním trpěl i *Epiktet*. Svátek sv. Vitališe a Epikteta 9. ledna. Sv. *Possessor*, spolumučedník jejich.

Sv. NEOTERIUS, mučedník v Alexandrii, trpěl zároveň s Ammorem, jehož svátek je 20. prosince; svátek sv. Neoteria 8. září.

Sv. APOLLONIA byla panna již pokročilejšího věku v městě Alexandrii. Otec její byl senátorem. Za pronásledování Deciova zvyráželi jí zuby a vlekli ji k zapálené hranici hrozíce, že ji tam uvrhnou, nebude-li mluviti rouhání proti Kristu. Apollonia jako by vnuknutím Božím povzbuzena (tak zní výklad sv. Augustina) vyžádala si maličko času, jako by se rozmysliti chtěla. Modlila se, odevzdávajíc duši svou Bohu. Zatím co pohané tupě na ni zevlovali, vymkla se jim a vrhla se do plamenů pro ni přichystaných. Rok smrti 250. Svátek sv. Apollonie 9. února.

Sv. ALEXANDER CARBONARIUS čili „Uhlíř“ byl uhlíř v Kománě (v Pontu). Když se uprázdnila stolice biskupská v Kománě, žádali věřící biskupa caesarejského sv. Řehoře, aby jim ustanovil biskupa; přáli si biskupa urozeného a bohatého; ale Řehoř řekl, že biskup může býti muž chudobný, ale má býti ctnostmi bohatý a dokonalý. I volali žertem: „Chceš-li nám dáti biskupa z lidu, nezbývá, než abys nám dal za biskupa Alexandra Uhlíře.“ - „Kde je?“ tázal se Řehoř. Přivedli jej. Všichni se smáli. Bylť Alexander oděn v černé hadry a ve tváři začazený kouřem. Nebyl rozpačit, ale vesel. V tváři bylo lze poznati oduševnělost, zbožnost. Byl ještě mladý. Vypravoval, že pochází ze vzácného rodu, ale že dal výhost světu, aby v samotě, živě se uhlířstvím, sloužil Bohu. Řehoř učinil naň několik otá-

zek o různých věcech a Alexander dával odpovědi moudré a výmluvné. Řehoř seznal, že Alexander je muž vzdělaný a dokonalý. I učinil ho biskupem, ačkoliv Alexander se hodnosti té vzpíral. Alexander spravovav svůj úřad horlivě, byl za císaře Decia pro víru upálen. Svátek sv. Alexandra Carbonaria 11. (nebo i 19.) srpna.

Sv. MOSEUS a sv. AMMONIUS byli snad vojínové; neboť křesťané stavu vojenského bývali odsouzeni k nucené práci v dolech (ad metalla). Oba byli (v dolech) v Pontu upáleni za Decia r. 250. Svátek 18. ledna.

Sv. POLYEUCTUS, setník císařského vojska v Malé Armenii byl ve víře Kristově vyučen od přítele svého Nearcha a nedal se odvrátiti od víry křesťanské prosbami své manželky Pauliny ani svých dítek. Byl sťat za Decia. Svátek 13. února.

Sv. POLYCHRONIUS, biskup v Babyloně, neodpovídal při výslechu nic; byl kamením tlučen, až ducha vypustil; za Decia r. 251. Slaví se 17. února. - Jeho příklad viděli:

Sv. PARMENIUS, kněz a jiní a následovali ho; byli rovněž usmrceni. Svátek sv. Parmenia 22. dubna.

Sv. TROADIUS, jinoch, mučedník v Nové Caesareji (v Pontu) za Decia; svátek 28. prosince.

Sv. ALEXANDER, biskup v Jerusalemě, byl již za císaře Severa předhozen lvům, ale šelmy mu neublížily; tak vyvázl. Alexander vysvětil Origena na kněžství a založil knihovnu, která Eusebiovi přišla vhod, když spisoval Dějiny církevní. Za Decia Alexander opět byl mučen, ale přece zemřel smrtí přirozenou. (Dle *K* byl za Decia odveden do Caesareji Palestinské a tam usmrcen; *K* poznamenává také, že Alexander byl dříve pomocníkem staříčkého biskupa Narcise.) Svátek sv. Alexandra 18. března.

Sv. REPARATA, panna v Caesareji Palestinské, byla za Decia pochodněmi pálena a poté úplně nahá vedena městem na popraviště a tam sťata. Tak praví Řím. Martyrologium. Svátek její 8. října.

Sv. GERMANUS, Theofil a spolumučedníci v Caesareji Kappadocké, kolem roku 250; slaví se 3. listopadu.

Sv. MENIGNUS, koželuh v Pariu (na Hellespontu v Mysii), zprvu prý ošetřoval uvězněné křesťany, pak sám byl drásán a sťat. Jeho žena následovala ho na cestě na popraviště. Rok smrti 251, svátek 22. listopadu.

Sv. MERKURIUS, syn vojenského velitele ze Skythie, zemřel jako mučedník za Decia v Caesareji Kappadocké. Svátek 25. listopadu.

Sv. EFEZŠTÍ SPÁCI. Legenda o nich je známa od Norvéžska až po Arabii; i v Koranu se nachází. Historický základ legendy je: Sedm mladých křesťanů v Efesu v Malé Asii uprchlo za pronásledování Deciova do jeskyně; císař prý řekl: „Nechať tam zahynou," a dal jeskyni zazdíti; všichni zemřeli smrtí mučednickou roku 250. Jména jejich jsou: *Maximian*, *Malchus*, *Martinian*, *Dionysius*, *Jan*, *Serapion* a *Konstantin*. Jeskyně byla prý po 172 letech za císaře Theodosia roku 447 otevřena, mučedníci nalezeni i s tabulkou

obsahující jejich jména. Svátek jejich 27. července.

Sv. NESTOR, biskup v Magydis (na jižním pobřeží Malé Asie, nyní provincie Anatolie). Za pronásledování poručil císařský náměstek Pollio, aby Nestor byl předveden. Nestor se tázal žoldnéřů: „Děti, co vás vede ke mně?" - Oni: „Císařský náměstek tě předvolává." Nestor se poznamenal křížem a šel. Císařský náměstek se ho tázal: „Znáš zákon císařský?" „Znám." - „Podrobuješ se? Chceš-li býti s Kristem mučen, anebo s bohy ctěn?" - „Nepodrobuji se zákonu tomu. S Kristem jsem byl, s Kristem jsem a budu." - Náměstek prohlásil rozsudek: „Když tedy vyznáváš Krista, jenž byl ukřižován, budeš i ty ukřižován." Na to byl Nestor dopraven do Pergy a ukřižován roku 250 za Decia. Slaví se 26. února.

Sv. PIONIUS, kněz ve Smyrně v Lydii (nyní Ismir), napsal apologii víry. Hájil se při výslechu, řka mezi jiným, ať se pohané nemýlí tím, že jest jich více a křesťanů že méně; neboť i při čištění obilí je více plev, než čistého zrna. Člověk hříšný pak dojde svého potrestání; mrtvé moře v zemi judské je, pravil, důkazem spravedlnosti Boží; sopka Etna na Sicilii, horké prameny v různých zemích jsou, pravil dále, důkazem ohně v pekle plápolajícího. - Tu se ozval kdosi ze zástupu: „Nyní poslouchej i nás, co my ti řekneme." - Pionius na to: „Ty slyš raději mne; neboť co víš ty, vím i já; ale tobě je neznámo, co vím já." - S Pioniem byli vyslýcháni i *Asklepiades*, *Sabina* a *Dionysius*. Když soudce hrozil Sabině smrtí, pousmála se. Soudce Polemon na ni vzkřikl: „Ty se směješ? Nevíš-li, že ženy, které nechtějí obětovati, budou zavedeny do veřejných domů? Zavedou tě tam, a smích tě přejde." Na to Sabina odpověděla: „Vše, co Bůh chce, a jak Bůh chce. Všude Bůh bude ochráncem mým."

Po několika dnech přišel prokonsul Quintilianus a vyslýchal Pionia: „Jak se jmenuješ?" - „Pionius." - „Obětuj bohům!" - „Nebudu." - „K jaké sektě náležíš?" - „Jsem křesťan, kněz Církve." - „Byls jejím učitelem?" - „Ano." - „Učitelem bláznovství a pošetilosti." - „Nikoliv," odpověděl Pionius; „učitelem pravdy a zbožnosti." - Prokonsul Quintilianus vynesl rozsudek: „Pionius, muž bohaprázdný, který se prohlásil býti křesťanem, budiž ztráven ohněm mstícím - bohům na zadostučinění, lidu na zastrašení."

Pionius kráčel ke hranici; vysvlékl se, postavil se ke sloupu tak, aby jej bylo lze připevniti. Jeho poslední slova byla: „Amen, o Pane, vezmi mou duši k sobě!" S ním usmrceni byli Dionysius, Sabina a Asklepiades. Rok smrti 250. Svátek jejich 1. února.

Sv. QUADRAT, mučedník v Nikodemii; byl sťat za Decia; svátek 7. května.

Sv. KALLINIKA a BASILINA, mučednice v Galacii; ošetřovaly uvězněné křesťany a byly kolem r. 252 sťaty. Svátek 22. března.

Sv. TRYFON byl mladý pastýř v Kampsades ve Frygii; byl pro víru železnými drápy trhán. Vojenský velitel *Respicius* vida statečnost mučedníků křesťanských, obrátil se na víru křesťanskou. Oba, Try-

fon i Respicius, byli utlučeni v bithynském městě Nicei (*K*); dle St. byli po tři hodiny mučeni; bosí a obnažení museli pak běžet přes sníh a led; pak byly jim hřebíky vráženy skrze nohy a posléze byli sťati. Rok smrti snad 250. S nimi ctí se i *Nymfa*. Ale v Aktech je řeč pouze o Tryfonu a Respiciovi. Nymfa, je-li vůbec mučednicí, trpěla asi později. Nymfa je rozená Sicilianka z Palerma; za vpádu Gótů trpěla pro víru a uprchla do Italie, kdež zemřela smrtí přirozenou buď v Savoně nebo v Římě (*St.*) *K* praví, že „sloučila s věncem panenským korunu mučednickou." Svátek sv. Tryfona, sv. Respicia a sv. Nymfy 10. listopadu.

Sv. THYRSUS, LEUCIUS a KALLINIKUS byli mučedníci v Appolonii (ve Frygii) za Decia r. 250. Akta o nich nejsou zaručená. Podle nich Leucius byl mučen, Thyrsus vytýkal vladaři nespravedlivou krutost; za to byl bit, za palce pověšen, zbaven očních víček a hlava jeho byla polita žhavým olovem. Umřel od těchto útrap. Svátek 28. ledna (u Řeků 14. prosince).

Sv. URBAN, žák sv. Babyla, biskup v Antiochii, mučedníkem kolem r. 250; svátek 24. ledna.

Sv. KONON pocházel z Nazaretu a odebral se do Pamfylie (dle *K* na Karmel, na jižním pobřeží v Cilicii), a tam živil se prací rukou svých. Byl zahradníkem. Za císaře Decia byly mu vraženy hřebíky do obou noh a donucen, jsa spoután železnými okovy, běžeti před vozem, až bez-duch klesl. Svátek 5. března.

Sv. KRIŠTOF (Christofor t. j. Kristonoš) byl horlivý křesťan v Lycii na jižním pobřeží maloasijském, za doby Deciovy byl uvržen do žaláře. Podle legendy byly do jeho žaláře poslány dvě sličné dívky pohanské, aby ho svedly. Jmenovaly se *Niketa* a *Akvilina*. Ale zhrozily se pohledu svatého vyznavače; místo aby byly nad ním zvítězily, on zvítězil nad nimi. Přijaly víru Kristovu a daly se na pokání. Císařský náměstek je dal popraviti mečem. - Krištof zemřel smrtí mučednickou. Smrt jeho je známější než jeho život.

Krištof není osoba smyšlená, nýbrž historická. Řecká legenda, jež vznikla v šestém století, vypravuje:

Krištof byl muž obrovského vzrůstu a vynikal velkou silou a obratností. Byl vojínem. Umínil si, že bude sloužiti jenom nejmocnějšímu pánu na zemi. I šel hledat takového pána, ale dlouho pátral po něm marně. Kdysi se potkal s křesťanským poustevníkem. Ten ho poučil o Kristu Ježíši, Synu Boha všemohoucího. „A jakým způsobem mohu Kristu sloužiti?" tázal se vojín. - „Jdi na poušť," vece poustevník, „a posti se!" - „Postit?" opáčil Krištof; „postit se nemohu; nejsem toho schopen; udej mi jinou věc." - „Hle, tamo na poušti žijí malomocní; jdi, a služ jim!" - „Ani toho nedovedu." - „Konej tedy dlouhé modlitby!" - „Otče," řekl vojín; „jsem prostý člověk a nesvedu dlouhých modliteb." - I zamyslil se poustevník a řekl: „Poslyš! vidíš tamo tu dravou řeku, která žádným mostem není překlenuta, a mnozí, kteří ji chtěli přebřísti, zanechali tam svého života. Ubytuj se u břehu, máš široká ramena a velkou sílu, přenášej po-

cestné se břehu na břeh! Buď služebníkem všech a tak spatříš krále Ježíše Krista!" - „Ano," dí Krištof, „to mohu dělati a budu dělati." Ubytoval se u břehu, vystavěl si tam příbytek a přenášel na své šíji pocestné se břehu na břeh. Tak míjel život jeho klidně; Krištof byl služebníkem všech, sloužil všem, a tím sloužil Kristu, jenž pravil, že milosrdné skutky prokazované bližnímu jsou skutky prokazované Jemu.

Kdysi na večer Krištof zaslechl dětský hlásek. Vyšel ven. Milostné pacholátko volalo: „Krištofe, pojď mne přenést!" Převozník vzal dítě na rameno a opíraje se holí, sestoupil do řeky, aby ji přebředl. Avšak v té chvíli voda se dmula výš a výše, dítě bylo těžší a těžší. Krištof postupoval dále, ale tíha dítěte pořád rostla. Jako by tam někdo celý svět byl hodil, tak rozvodňovala se řeka. Konečně Krištof s napětím posledních sil dospěl druhého břehu. Tam složil břímě své, oddechl si a v úžase pravil: „Myslil jsem, že zahynu; kdybych byl snad celý svět měl na ramenou, nebyl bych více zkusil."-„Krištofe!" řeklo dítě, „nesl jsi více nežli celý svět, nesl jsi stvořitele světa. Já jsem král Ježíš Kristus." To dořekši, pacholátko zmizelo.

Silák převozník, jenž na své šíji nesl Krista, slul od té doby Kristonoš čili Kristofor. Svátek jeho 25. července; svátek sv. Nikety a Akviliny 24. července.

Sv. LUCIAN a sv. MARCIAN byli pohanští kouzelníci v bithynském městě Nikomedii, kteří kouzelnictvím svým mámili a klamali lid. Tenkrát žila v Nikomedii sličná panna křesťanská, kterou oba si zamilovali. Aby si ji získali, slibovali jí hory doly, snažili se dobýti přízně její modlářskými kejklemi a brali útočiště k pohanským zloduchům. Ale všecko úsilí bylo marné. Poznali, že křesťanská panna přemáhá pohanské zloduchy mocí Ježíše Krista; poznání toto a milost Boží je osvítila, tak že se odvrátili od modlářství a od nepravostí; uvěřili v Ježíše Krista a činili pokání. Rozbili své modly, spálili své kouzelnické knihy i čarodějské nářadí, a když se tomu lidé podivovali, Lucian a Marcian řekli: „Zavrhujeme to, co jsme činili dříve a vyznáváme Ježíše Krista jako pravého Boha." Pak byli přijati do sboru katechumenů, vyznali se zkroušeně ze svých hříchů, a byvše ve víře vycvičeni, přijali svátost křtu. Věnovali se modlitbě a pilnému čtení Písma svatého.

Tu vzniklo pronásledování křesťanů za císaře Decia; císařský náměstek Sabinus dal si Luciana a Marciana předvolati a řekl: „Jak se stalo, že jste opustili naše nesmrtelné bohy a klaníte se člověku ukřižovanému?" - Oni odpověděli: „Právě Kristus Ukřižovaný nás proměnil a těšíme se, že u něho najdeme nový život věčný." Náměstek rozkázal, aby byli oba mučeni železnými hřebeny. Lucian řekl v mukách: „Dokud jsme páchali nepravosti, dokud jsme činili křivdy a bezpráví jiným, dokud jsme znásilňovali cudné ženy, - netrestal jsi nás; nyní pak, když činíme dobré, mučíš nás." Císařský náměstek vynesl rozsudek, aby byli upáleni. Svatí vyznavači vidouce podpálenou hranici, dobrovolně vstoupili do pla-

menů, kdež nalezli smrt. Rok jejich smrti je 250. Svátek 26. října.

Sv. MAXIMUS, muž prostého stavu někde v Malé Asii (někteří tvrdí, že v Efesu); sám se přihlásil u soudce jako křesťan. I nastal výslech: „Kdo jsi?“-„Maximus.“-„Co jsi?“-„Podle stavu jsem svobodný (ingenuus), podle víry jsem křesťan.“-„Jaké máš zaměstnání?“-„Jsem muž z lidu a žiji ze svého obchodu.“-„Jsi křesťan?“-„Ovšem, jsem křesťan, hříšný sice, ale přece křesťan.“ Maximus byl za císaře Decia kolem roku 250 ukamenován. Svátek 30. dubna.

Sv. METHOD EUBULOS (t. j. dobročinný, blahovolný), biskup snad v lykijském městě Pataře (nyní Skamandro). Byl sťat za Decia. Ale jistých zpráv o něm není. Ba někteří spisovatelé jej zaměňují za Methoda Olympského či Tyrského (18/9). Svátek sv. Methoda 20. června.

Sv. MYRON, kněz v Kyziku, městě mysijském (podle *D* v Řecku), byl za císaře Decia mučen; soudce Antipater dal s jeho těla odřezati pásy kůže; Myron jeden z pásů vrhl soudci ve tvář. Posléze byl sťat. Svátek sv. Myrona 17. srpna.

Sv. ACHÁC (Acacius), byl biskupem v Antiochii (neznámo, zdali v syrské nebo na hranici Frygie a Lykaonie); působil tak požehnaně, že věřící ho nazývali „dobrým andělem“ a „blahověstitelem“. Za císaře Decia císařský náměstek Marcian dal si Acháce předvolati a řekl mu: „Proč neposloucháš zákonů a nectíš císaře?“ Achác odpověděl: „My křesťané máme v úctě císaře a modlíme se za něho k Bohu.“ - Vladař na to: „To je ovšem chvalitebno; avšak císař dal zákon, aby každý obětoval císaři, a ty toho nečiníš.“ - „Nikoliv, císaři obětovati nemohu a nesmím; vždyť je pouhý člověk. Klaním se jedinému pravému Bohu.“ - „A kterému Bohu se klaníš?“ - „Klaním se Bohu, jenž trůní nad serafy a cheruby.“ - „Kdo je ten seraf?“ tázal se vladař, mysle, že Achác mluví o bytostech z pohanského bájesloví. „Hle, uctívej raději Apolla; ten osvěcuje a řídí celý svět.“ - „Jakže?“ opáčil Achác. „Apolla že mám ctíti, o němž sami pravíte, že zahořel šílenou láskou k děvě Dafně, a že se od ní dal oklamati? Anebo Joviše mám ctíti, jehož spisovatelé líčí jako chlipníka a prznitele žen? Tyto nazýváš bohy? Jméno „Bůh“ přísluší pouze Bohu pravému, bezhříšnému, jenž má všecky dobré vlastnosti v míře největší.“ Na to vladař: „Ano, takto pomlouváte vy křesťané naše bohy! Avšak dosti těch řečí! Buď poslechneš zákona a budeš obětovati, nebo zemřeš!“ - Achác řekl neohroženě: „Tak mluví loupežníci. Přepadnou člověka a řeknou: Peníze anebo život! Já však jsem se nedopustil žádného zločinu; nemůžeš mne odsouditi, leč bys ses provinil proti spravedlnosti.“

Vladař řekl: „Já mám rozkaz, abych tě k obětování donutil.“ - Achác: „A já mám rozkaz, abych Boha svého nezapíral. Když ty posloucháš člověka smrtelného, tím více já musím poslouchati Boha věčného. Neboť Kristus řekl: Kdožkoliv mne zapře před lidmi, toho i já zapru před Otcem svým, jenž jest v nebesích.“ - Vladař se tázal: „Což pak Bůh má syna?“ -

„Má.“-„Od které ženy Bůh dostal syna?“ - „Bůh neplodí jako člověk,“ odpověděl Achác a vyložil vladaři tajemství vtělení Syna Božího.

Vladař rozkázal, aby Achác mu udal jména všech křesťanů, kteří jsou mu jako biskupu podřízeni. Achác odepřel řka: „Jména jejich jsou zapsána v knize života na nebesích. Ostatně, jméno moje znáš i jména spoluvězňů, čiň s námi, co ti libo. Nepřemůžeš mne, aniž přemůžeš všech křesťanů. Biskupa můžeš usmrtiti, ale Církve nezhubíš.“

Císařský náměstek dal neohroženého biskupa opět odvésti do žaláře. Psal list císaři a tázal se, co má činiti s vězněm Achácem. Císař Decius četl obšírnou zprávu o výslechu Achácově; pádné a rozhodné odpovědi Achácovy tak se mu zalíbily, že se usmál a dal rozkaz, aby Achác byl propuštěn na svobodu. O dalších osudech Achácových a o jeho smrti nemáme zpráv. Svátek 30. března.

Sv. THEMISTOKLES, pastýř v lykijském městě Myře, trpěl pro víru; byl mrskán a byv obnažen, byl válen po střepinách, až vypustil duši. Rok smrti asi 250. Svátek 21. prosince.

Sv. CYRIL, biskup a mučedník v Gortyně (na ostrově Kretě, Kandii) jsa 84 let stár, byl mučen ohněm a pak sťat, snad za Decia. Svátek 9. července.

Sv. ISIDOR byl vojínem a přišel jako vojenský zásobovatel na ostrov Chios; tam byl r. 151 sťat. Svátek 10. května.

Sv. MYROPE, křesťanka na ostrově Chios, pohřbila tělo sv. Isidora, mučedníka. Byla pro víru bičována a v žaláři za císaře Decia zemřela. Svátek 13. července.

Sv. PETR byl křesťan v Lampsaku (na Hellespontě). Akta vypravují: Prokonsul Optimus se ho tázal: „Jak se jmenuješ?“- „Petr.“-„Jsi-li křesťan?“-„Ano.“-„Obětuj bohyni Venuši!“-„Jak? té necudné a nestoudné ženě mám obětovati, která prováděla věci, jež mluviti stud zapovídá? Vy sami trestáte skutky, jež činila, a tím ji označujete jako bohaprázdnou veřejnou nevěstku. Kterak mne chcete nutit, abych já jí obětoval? Jen Bohu pravému a jedinému se budu klaněti.“ Petr byl sťat; stalo se tak za císaře Decia r. 250. S ním trpěli mučedníci:

Sv. PAVEL, sv. ONDŘEJ a sv. DIONYSIA. Dionysia, panna šestnáctiletá, byla odevzdána dvěma mladým mužům pohanským, aby ji zneuctili; ale odolala všem svodům a útokům a zůstala netknuta a neporušena; uprchla a přišedši k vězení, v němž dleli Pavel a Ondřej, zvolala: „Volím s vámi umříti.“ Dionysia byla sťata, Pavel a Ondřej byli ukamenováni. Svátek jejich 15. května.

Sv. KALLIOPE, křesťanka v Řecku, vynikala krásou těla i duše; soudce jí dal uřezati prsy, dal ji stlouci, po střepinách váleti a mečem odpraviti. Stalo se tak za císaře Decia kolem r. 250. Svátek sv. Kalliopy 8. června.

Sv. KRÉTŠTÍ mučedníci čili mučedníci z Kandie jsou: *Theodul*, *Saturnin*, *Gelasius*, *Zotikus*, *Kleomenes*, *Agathopus*, *Basilides*. *Evarist*, *Eunician a Europus*; byli za císaře Decia kolem r. 250 různým způsobem usmrceni. Svátek jejich je 23. prosince.

Sv. FABIAN, papež (236-250), rodem z Říma, řídil Církev po čtrnácte let. Není o něm mnoho určitých zpráv. Ustanovil sedm jáhnů, aby v Římě pečovali o chudé, o nemocné, o vdovy a sirotky. Sedmi podjáhnům uložil, aby pokračujíce v díle papeže Antera, pečlivě zapisovali události ze života mučedníkův. - Také nařídil, aby na Zelený čtvrtek svěceny byly oleje a aby oleje pozůstalé z minulého roku byly spalovány. - Fabian hájil víry proti bludařům v Africe. Také prý poslal sv. Dionysia a jiné věrověsty do Gallie. - Za krutého pronásledování Deciova Fabian byl usmrcen, snad sťat, r. 250. Cyprian ho nazýval „vynikajícím mužem, jenž neměl sobě rovného.“ Svátek sv. Fabiana, papeže a mučedníka, 20. ledna.

Sv. KORNELIUS, papež (251-252). Kornelius byl syn Kastinův v Římě a již jako kněz v čele sboru jiných kněží spravoval církev římskou, když po smrti Fabiana papeže papežský stolec zůstal po 18 měsíců uprázdněn. Nebyloť tehdy radno voliti nového papeže. Krutý císař Decius byl by snad raději vzdorocísaře snesl, než aby byl zvolen po Fabianovi nový papež; tak velikou důležitost přikládal důstojnosti římského papeže. Teprve když Decius vytáhl do boje proti Gótům, bylo lze zvoliti nového papeže. A tak byl zvolen Kornelius.

Za něho vznikl nový boj uvnitř Církve. Kněz Novát a jáhen Felicissimus žádali, aby odpadlíci přijímáni byli opět do svazku církevního ihned bez jakýchkoliv trestův. Kněz Novacián však, bývalý stoik, obnoviv bludy montanistů, rozhodně se tomu opřel a chtěl, aby odpadlíkům, i kdyby sebe více pokání činili, nedostalo se odpuštění a aby nebyli přijímání do Církve. Sv. biskup Cyprian však i papež Kornelius zaujali správné stanovisko: nemá se bráti padlým bratrům všecka naděje, nýbrž, když by vykonali přiměřené pokání, mají býti opět přijati do svazku církevního. Novacián rozhlašoval o Korneliovi, že prý je hříšně ústupný a snažil se vzbuditi proti němu odpor. Papež Kornelius slavil r. 251 v Římě veliký sněm, na němž shromáždění biskupové a kněží schválili moudré jednání Cyprianovo a Korneliovo; zároveň vyloučili Novaciána i jeho stoupence z Církve.

Ale rozkol nebyl prozatím ani v Kartagině ani v Římě potlačen. Novacián se dal od některých neprozíravých biskupů posvětiti za biskupa, získával si stoupence a učinil odvážný pokus, svrhnouti Kornelia a uchvátiti jeho úřad. Pokus se nezdařil: biskupové, v čele majíce Cypriana a Dionysia Alexandrijského, odmítli Novaciána. K tomu se přidal Felicissimus; tak se spojili dva muži, kteří dosud příkře proti sobě stáli, z nichž jeden hájil v příčině odpadlíků do Církve se vracejících nekřesťanskou příkrost, druhý pak výstřední mírnost. Spojila je nenávist proti papeži, oběma společná. Ostatně rozkolnické rejdy neměly úspěchu.

Císař Decius byl na konci r. 251 ve válce s Góty poražen a zabit a nástupce jeho Gallus, rozmařilec, nevšímal si zprvu křesťanů. Tenkrát rozmohl se skoro po celé říši římské mor, a císař Gallus dal

rozkaz, aby na usmíření bohů bylo jim všude obětováno. Nastalo takto nové pronásledování křesťanů. Když v Římě první křesťan byl uvězněn, přichvátal za ním do žaláře papež Kornel, aby ho potěšil a ve víře utvrdil. Tu byl Kornel sám uvězněn a pak vypověděn do Centumcell (nyní Civita vecchia při ústí řeky Tibery). Legenda vypravuje, že jeden ze žoldnéřů, kteří Kornelia vedli, jménem Cerealis, poprosil ho, aby v Centumcellách navštívil a uzdravil jeho manželku, raněnou mrtvicí. Papež prý vyhověl přání a ve jménu Páně uzdravil onu ženu, jejíž jméno bylo Sallustie. Oba manželé i žoldnéři byli pak ve víře vyučeni a pokřtěni. Císař dal prý je všecky popraviti. Kromě Kornelia a manželů Cereala a Sallustie bylo ještě 21 mučedníků. Všichni byli sťati r. 252. Těla jejich pohřbila jistá Lucina v katakombě sv. Kallista u silnice Appijské. Římský breviář však praví, že Kornel byl usmrcen v Římě. Svátek sv. Kornelia 14. září, svátek sv. *Cereala* a *Sallustie* i spolumučedníků 14. (nebo i 26.) září.

Sv. LUCIUS, papež (252-253) energický, psal některé listy, které se však nedochovaly na naše časy, v nichž dal nařízení v příčině přijímání odpadlíků do Církve. Zemřel smrtí mučednickou r. 253. Svátek dne 4. března.

Sv. SEKUNDIAN byl vznešený měšťan v Římě, muž vědecky vzdělaný. Když zpozoroval statečnost křesťanů, stal se křesťanem a přivedl i svého přítele *Marceliana* k víře Kristově. Jakmile o tom zvěděl třetí přítel *Verian*, přidal se k nim. Kněz Timotej je pokřtil, papež Kornel udělil jim svátost biřmování. Všichni tři přátelé byli pro víru křesťanskou uvězněni, do Centumcell odvlečeni a tam sekyrou odpraveni za Decia. Svátek sv. Sekundiana, Marceliana a Veriana 9. srpna.

Ruinart nepřijal jejich akt do své sbírky. Ale v Řím. Martyrologiu jsou uvedeni.

Sv. ABDON (čes. Bořivoj) a sv. SENNEN byli zajatci perští, které císař Gordianus (238-244) přivedl ze svojí vítězné výpravy do Říma. Za císaře Filipa Araba (244-249) dostalo se zajatcům svobody. Abdon a Sennen byli urození a bohatí a zakoupili sobě statky u Říma. Byli horlivými křesťany. Za pronásledování Deciova zůstali víře Kristově věrni a pohřbívali těla umučených křesťanů. I byli také polapeni a do žaláře uvrženi. Císař Decius dlel mimo Řím a dozvěděv se, že v Římě zemřel senator Galba, spěchal do Říma. Ve slavném průvodě Deciově vedeni byli také spoutaní Abdon a Sennen. Císař dal je postaviti před soud a rozkázal, aby obětovali modlám. Oba odepřeli řkouce: „My jsme křesťané a nebudeme obětovati modlám." I byli odsouzeni, aby byli předhozeni divoké zvěři. A když divoké šelmy jim neublížily, byli sťati. Jáhen Kvirin je tajně pochoval v svém domě. Svátek sv. Abdona a Sennena 30. července.

Sv. ALFIUS, FILADELFUS a CYRIN, ONESIM a ERASMUS (česky Erazim), synové městského přednosty Vitala, byli rodem Baskové (z krajiny poblíž Pyrenei ve Francii). Všichni tito mladí mužové křesťanští byli za císaře Decia roku 250 dopraveni do Říma a tam umučeni. Svá-

tek těchto sv. mučedníkův 10. května. Jiný *Filadelf* a *Onesim*, mučedníci v Puteoli, ctí se 31. července.

Sv. AURELIAN, měšťan římský, hájil víry Kristovy; i byl mu jazyk vyřezán a pak byl usmrcen. S ním i synáček jeho Maxim. Rok smrti 250. Svátek 22. května.

Sv. VIKTORIE byla dcera vznešených rodičů v Tiburu (nyní Tivoli u Říma). Legenda vypravuje: O Viktorii se ucházel Eugen, urozený Říman. Byl pohan. Viktorie jsouc horlivou křesťankou, nadála se, že časem přivede Eugena ku poznání pravdy a k víře Kristově. Měla přítelkyni jménem *Anatolii*. Anatolie měla podle vůle rodičů vstoupiti do stavu manželského s jistým Aurelianem. Avšak Anatolie byla slíbila Bohu ustavičné panenství a proto odmítla Aureliana. Ten chtěje si získati její svolení, požádal Viktorii, přítelkyni její, aby naklonila Anatolii pro obmýšlený sňatek. Viktorie vyhověla přání a vychvalovala před Anatolií Aureliana jako muže urozeného a bohatého, jehož nebude nemožno obrátiti z pohanství na křesťanství. Chválila stav manželský, že je Bohem samým ustanovený a posvěcený. Ale Anatolie řekla: „Když Bůh stvořil svět, pravil k prvním lidem: ‚Rosťte a množte se,‘ aby svět se zalidnil; ale nyní svět už není chudý na lidi, nyní je třeba růsti v lásce Boží a naplňovati království nebeské. Panenství je stav vznešenější než stav manželský.“ A Anatolie mluvila o panenství tak důrazně a lahodně, že Viktoriina mysl se změnila. Viktorie prohlásila, že také učiní slib ustavičného panenství. Ihned vzkázala Eugenovi, že nesvolí státi se jeho manželkou, protože si vyvolila Krista Ježíše za chotě. Také rozdala klenoty své chudým.

Oba odmítnutí nápadníci přemýšleli o pomstě. Věděli, že kdyby obžalovali nevěsty své u soudu jako křesťanky, soud by je sice odsoudil, ale že by zároveň i zabral jmění jejich pro stát. Nápadníci však chtěli se zmocniti jmění obou nevěst. I žalovali u soudu, že dívky Viktorie a Anatolie jim slíbily manželství, slovu svému nedostály a rozmrhávají své jmění. Takovým způsobem Eugen dostal Viktorii ve svou moc; se svolením soudce dal ji na svém statku uzavříti, chtěje ji donutiti, aby mu byla po vůli. Ale Viktorie se nedala ani sliby ani hrozbami, ani hladem ani týráním pohnouti, aby se slibu svému zpronevěřila. Navštěvovaly ji pohanské přítelkyně, aby na návod Eugenův naklonily Viktorii ke sňatku. Rozhovory měly opačný účinek: Viktorie přivedla obě dívky k víře křesťanské, ba některé z dívek učinily i slib ustavičného panenství. Posléze Viktorie byla mečem sťata r. 253.

Také Anatolie byla vlečena do žaláře a přidán jí do žaláře jedovatý had. Krotitel zvěře *Audax* vida její neohroženost, uvěřil v Krista a dal se pokřtíti. Byl sťat. Anatolie byla probodena mečem. Svátek sv. Viktorie 23. prosince, sv. Anatolie a sv. Audáce 9. července.

Sv. CYRIAKA, vdova římská, žila 30 let ve ctnostném vdovství, štědře pomáhajíc chudině z hojných statků svých. Za pronásledování Deciova bez bázně pro-

půjčila dům svůj na římském pahorku „Caelius mons“ zvaném, křesťanům, aby se tam scházeli na služby Boží. Byla vyzrazena a pohnána k soudu. Tázali se jí: „Budeš-li obětovati bohům?“ - „Nikoliv bohům, ale Ježíši Kristu, Synu Boha živého, sebe sama obětovati budu!“ - Byla šlehána býkovcem, až duši vypustila. Bylo to kolem r. 250. Svátek 21. srpna.

Sv. FAUSTUS, křesťan v Římě, byl za císaře Decia přibit na kříž; na kříži žil 5 dní, až posléze byl šípy ubodán. Rok smrti 250, svátek 16. července.

Sv. FELICIAN byl od papeže Eleutheria odevzdán do školy sv. Viktoria a později od papeže Viktora vysvěcen na biskupa a ustanoven ve Foligno (v Italii). Za Decia Felician jsa stařec 94 let, byl mučen. Sv. *Messalina* ho ošetřovala. Felician i Messalina byli umučeni r. 249. Svátek sv. Feliciana 24. ledna, sv. Messaliny 23. ledna.

Sv. HERAKLIUS, JUSTUS a MAURUS, vojínové, byli na víru obráceni sv. Felicianem, biskupem. Byli sťati ve Folignu za Decia. Slaví se 4. května.

Sv. KALOCER a sv. PARTHENIUS, eunuchové na císařském dvoře Deciově, byli pro víru Kristovu umučeni v Římě r. 250. Svátek jejich 19. května.

Sv. MAXIMUS, kněz a mučedník v Římě, byl roku 250 hozen do řeky Tibery. Svátek 19. listopadu.

Sv. MOJŽÍŠ (Moyses), kněz, přišel bezpochyby jako zajatec z Karthaga do Říma; proto, když úpěl v žaláři, poslal mu sv. Cyprian list, ve kterém praví, že ho pojí s ním laskavá účast (affectio) a povzbuzuje ho ke statečnosti. Mojžíš byl usmrcen. Svátek 25. listopadu.

Sv. PATERNUS pocházel z Alexandrie, putoval do Říma, odtud do Fondi, města v Latiu. Že pochovával těla mučedníků, jali jej slídiči pohanští a zavraždili jej na rozkaz soudcův kolem roku 250. Slaví se 21. srpna.

Sv. HERKULAN, mučedník v Ostii u Říma; kolem r. 252; svátek 5. září.

Sv. MARCIALIS, mučedník v italském městě Porto za Decia. V Řím. Martyrol. je jeho jméno s 5 spolumučedníky. Svátek jeho 22. srpna.

Sv. MINIAT (Minias) vojín, mučedník ve Florencii, kolem r. 250; není o něm zaručených zpráv; svátek jeho 25. října.

Visia a *Žofie*, křesťanské panny a mučednice v italském městě Fermo (v Římsku), za Decia, kolem r. 250; svátek sv. Visie 12. dubna, svátek sv. Žofie 30. dubna.

Sv. VENANCIUS (či Venant) byl patnáctiletý jinoch v Kamerinu, umbrijském městě. Venanc byl pokřtěn od kněze *Porfyra;* oba byli mučeni; trpělivostí jejich obrácen byl na víru křesťanskou vojín a žalářník *Anastasius.* Všichni tři byli sťati za Decia. Svátek sv. Venance, Porfyra a Anastasia 18. května.

Sv. PERGENTIN a sv. LAURENTIN, dva bratři křesťanští v Arezzu v Toskánsku. Laurentin řekl u výslechu: „Víme, že bohové nejsou nic než dřevo a kov. Nevidí, neslyší, nemluví, nechodí. Kdyby nebyli hlídáni, zloději by je ukradli; kdyby nebyli podepřeni a připevněni železnými sponami, sřítili by se.“ Oba byli

sťati za Decia. Svátek těchto sv. mučedníků 3. června.

Sv. MAGNUS byl zprvu pomocníkem svého otce pastýře, pak biskupem v Anagni (v Italii); za pronásledování Deciova Magnus byl ve Fondi postaven před soud a na smrt odsouzen. Když vojínové šli pro něho, nalezli jej mrtvého. Jeho jméno je také v Martyr. Řím. Svátek 19. srpna.

Sv. KARUS, biskup a mučedník v Atinu (v Italii); † 249; svátek 29. dubna.

Sv. FLORENCIUS, mučedník v Perugii (v Umbrii); † 250; svátek 1. června.

Sv. FUSKA, panna v italském městě Ravenně, dala se i se svou pěstounkou *Maurou* pokřtíti; obě byly sťaty za Decia roku 250; svátek obou 13. února.

Sv. ANASTASIUS CORNICULARIUS, t. j. úředník civilní v Kamerinu v Umbrii; byl i s manželkou Theopistou, s dcerami svými *Eufemií* a *Primitivou* umučen kolem r. 250; svátek sv. Anastasia, sv. Eufemie a sv. Primitivy 11. května. Jiný sv. *Anastas Cornicularius* byl vojínem a mučedníkem v Dalmacii. Svátek 21. srpna.

Sv. SEKUNDINA, panna a mučednice, snad v Anagni (v Italii); svátek 15. ledna.

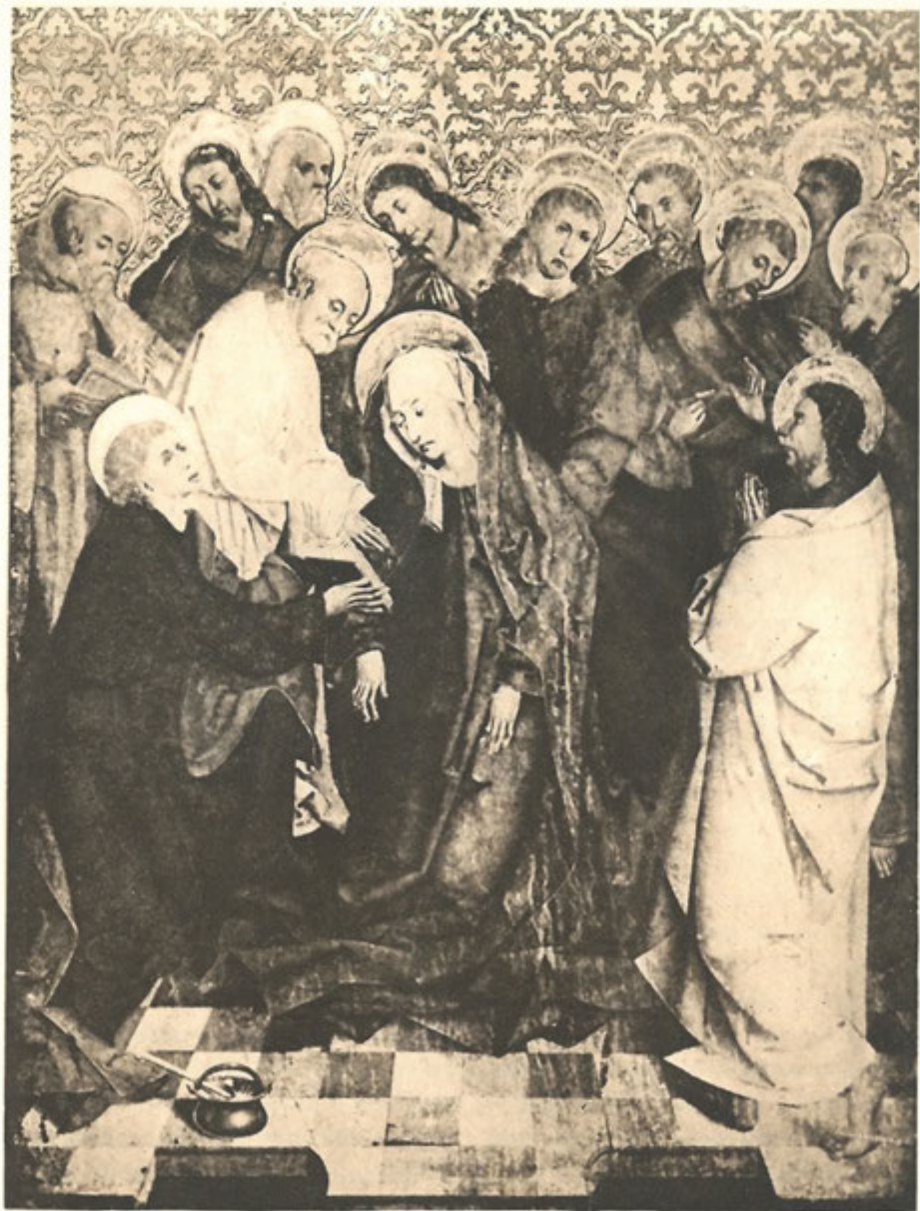
Sv. ALBINA, panna a mučednice ve Formiu (v ital. provincii Kampanii); za Decia; svátek její 16. prosince (podle *St* 17. prosince).

Sv. MERKURIUS vojín trpěl mučednickou smrt s jinými 19 vojíny v sicilském městě Leontini. Byli mučeni a pak sťati; kolem r. 253. Sv. Thekla je pohřbila. Svátek sv. Merkuria a spolumučedníků 10. prosince.

Sv. AGATHA (t. j. Dobrá; po česku *Háta*) byla panna na ostrově Sicilii. Podle legendy narodila se buď v Palermu nebo v Katánii. Vynikala schopnostmi duševními i krásou tělesnou. Její rodiče byli zámožní a jsouce křesťany, vychovali dceru svou v bázni Boží. Protože zvěsť o její kráse i ctnosti a o jejím bohatství daleko se rozšířila, hlásili se nápadníci, kteří si ji přáli za manželku. Ona však volila raději sloužiti Bohu.

V tu dobu přišel do Katanie císařský náměstek pohan Kvintian, který dozvěděv se o bohatství Agathinu, umínil si, že ji pojme za manželku, aby se takto obohatil a vstoupil s předními rodinami ve svazek příbuzenský. Uslyšev, že Agatha je křesťankou, tím více se utvrdil ve svém úmyslu věda, že bude mu možno použíti úřední moci, aby Agathu tím snáze pohnul ke sňatku. Agatha zpravena byvši o zámyslech Kvintiana vladaře, ulekla se, neboť předvídala, že jí nastává tuhý boj. I vzala útočiště k modlitbě řkouc: „Všemohoucí Bože! dej mi zmužilost a sílu! Tobě odevzdávám duši svou a tělo své. Ty znáš mou dobrou vůli, že jsem hotova za víru a ctnost i život svůj položiti, ale znáš i slabost a nedostatečnost mou; pomáhej mi, abych v boji neklesla."

Kvintian dal Agathu předvolati; vybízel ji, aby od Krista odpadla. Vida před sebou spanilou dívku, chtěl ji stůj co stůj získati; k jeho tělesné žádostivosti a mrzké chlipnosti se přidružila nezkrocená hrabivost. Avšak Agatha břitce odbyla jeho sliby a lichocení. I vymyslil Kvintian ďábelskou lest; rozkázal zavésti cudnou

SMRT PANNY MARIE

Agathu do pověstného domu nestydaté ženy Afrodisie (dle jiných: Eufrodonie) a nařídil této, aby vším úsilím odvrátila pannu od víry křesťanské a aby ji zároveň svedla k necudnostem. Doufal, že když Agatha ztratí víru a s vírou stud, bude povolna jeho záměrům. Agatha byla po 30 dní držána v tom brlohu necudnosti; bylo jí slyšeti nestydatá slova vilných zhýralců a ženštin, býti svědkyní hanebných jejich skutků. A uprostřed té zvrhlosti Agatha zůstala srdce neporušeného a nedala se odvrátiti od víry a čistoty ani slovy ani příklady. Afrodisie přesvědčivši se, že její úsilí je marné, řekla k náměstkovi: „Odejmi odtud tuto křesťanku; snáze bych asi kámen obměkčila a železo ohnula, než bych oblomila pevnou její mysl."

Vladař uslyšev, že lest jeho se nezdařila, povolal Agathu na soud. „Vyvol sobě," řekl jí, „co ti libo; buď budeš obětovati bohům, anebo se připrav na hrozné mučení!" - Agatha odpověděla: „Kterak bych mohla obětovati vašim bohům? Věru, divní to bohové! Chtěl bys, aby ženou tvou byla třebas žena podobná vaší Venuši? Anebo chtěl bys sám podobati se cizoložnému Jovišovi?" - Vladař rozkacený vzkřikl: „Jakže? Ty se odvažuješ tupiti svého vladaře a jeho bohy?", a rozkázal žoldnéřům, aby ji zpoličkovali. Agatha zpoličkovaná řekla: „Jací jsou vaši bohové, když se stydíte býti jim podobni?" Zahanbený vladař dal Agathu odvésti do žaláře. Druhého dne jí rozkázal: „Zapři Krista!" - „Zapři ty své bohy liché," odvětila Agatha, „a klaň se Bohu pravému!" Vladař pohrozil: „Dám tě mučiti tak, že na kolenou mne budeš prositi za smilování," a rozkázal ji bičovati a železnými hřebeny drásati a pochodněmi páliti. Vida její trpělivost a stálost, dal nový rozkaz, jehož bez hrůzy nelze ani vysloviti ani slyšeti. Zvolal: „Jak dlouho budeš mi vzdorovati? Nuže uřežte jí ňadra, však jich na kojení nikdy nebude potřebovati!" S panenským uzarděním řekla Agatha: „Ukrutníče! nestydíš-li se řezati prsy moje? Což nepožíval jsi v dětství svém prsu mateřského? Či hyena tebe kojila? Však Bůh všemohoucí vzkřísí a oslaví i zohavené tělo moje!"

Katané vykonali nelidský rozkaz a uvrhli mučednici do žaláře. Legenda vypravuje, že sv. Petr se jí zjevil a že zhojil její rány ve jménu Pána Ježíše. Druhého dne vladař dal pannu, když opět vyznala, že nikdy neodstoupí od víry Kristovy, obnažiti a na ostrých střepinách a na žhavém uhlí váleti. Za mučení toho Agatha vypustila duši. Rok smrti 251. Svátek sv. Agathy (Háty) 5. února.

Někteří mají akta o sv. Hátě za nezaručená. Proti tomu jiní poukazují na to, že už sv. Damas složil hymnus ke cti sv. Agathy a že zajisté měl pravá akta před sebou. Úcta ke sv. Agathě byla v Církvi všeobecná a Církev vložila její jméno v počet těch světcův, jež při každé Mši kněz po pozdvihování vzývá.

Sv. NIKON, biskup a mučedník v Taormině (na ostrově Sicilii); za císaře Decia; svátek 23. března.

Sv. MARTHA, panna a mučednice

snad v městě Astorga (blíže řeky Minho) ve Španělsku. Sťata byla, zdá se, za císaře Decia r. 251. Ale není zaručených zpráv. Svátek její 22. února.

Sv. AMARANTH, mučedník v Albi v jižní Francii za císaře Decia; svátek 7. listopadu.

Sv. BASSUS, biskup blíže Nizzy (jižní Francie) - dle Eckerta Bassus byl biskupem v Niceji; byl za císaře Decia r. 251 pověšen na dvou hřebech a tak usmrcen. Svátek 5. prosince.

Sv. EUGEN, žák sv. Dionysia, nikoliv Areopagity, jak se někteří domnívali, nýbrž Dionysia Pařížského, biskup, byl umučen za císaře Decia v Paříži. Svátek 15. listopadu.

Sv. NIKASIUS, dle některých zpráv žák sv. Polykarpa, přišel prý se sv. Ireneem do Gallie. Byl věrověstem v krajině rouenské. Umučen za císaře Decia. Svátek 19. října (nebo 11. října).

Sv. SATURNIN byl biskupem v Tolose. Tolik jest historicky jisto. Akta vypravují:

Saturnin byl r. 245 vyslán papežem Fabianem do Gallie, aby hlásal evangelium Kristovo. Usadil se v městě Tolóse a brzy tam vznikla kvetoucí obec křesťanská. Modloslužební kněží prohlásili, že bohové nevydávají žádných věšteb, protože prý nesnesou přítomnosti a činnosti biskupa Saturnina. A tak poštvali lid proti němu. - Kdysi se opět konala slavnost modloslužebná a veden byl obětní býk do chrámu. V té chvíli ubíral se Saturnin se třemi průvodci na služby Boží do svatyně křesťanské. Jistý pohan spatřiv biskupa Saturnina, jal se volati: „Hle, tu jde Saturnin, nepřítel našich bohů, jenž zavinil, že bohové nevydávají věšteb. Hle, tu jde hlavní šiřitel víry křesťanů! Chopte se ho! Buď bude obětovati našim bohům, anebo zemře!“

I hnali se podráždění pohané za Saturninem. Jeho průvodcové, kněz a dva jáhnové, uprchli. Biskup byl jat, veden k soudu a vyzván, aby obětoval modlám. Odpověděl neohroženě: „Já znám jediného Boha pravého, ale vy sloužíte lichým bohům. Kterak můžete žádati, abych já se bál vašich bohů, když bohové vaši bojí se mne a nedávají, jak sami pravíte, věštby proto, že jim překážím?“ - Jasná odpověď Saturninova zahanbila modloslužebníky a tím více je popudila proti statečnému vyznavači. Vrhli se naň, svázali mu nohy provazem a přivázali jej k býku; pak hnali býka s mučedníkem po schodech soudní budovy dolů. Tak usmýkán byl Saturnin; neboť hned na prvních schodech se roztříštila hlava jeho a vyražený mozek postříkal půdu. Býk smýkal zohavenou mrtvolu v ulicích, až se provaz přetrhl a tělo mučedníkovo zůstalo ležeti. Mužové křesťanští vidouce tu ohavnost, rozprchli se, avšak dvě křesťanské ženy, jejichž jmen neznáme, nedbajíce zuřivosti pohanské, odnesly tělo mučedníkovo a pohřbily je. Svátek 29. listopadu.

Akta o Saturninovi nejsou nesprávna. Jenom co se týče doby, jest otázka sporna.

Sv. PARAMON, mučedník toulousský za císaře Decia; svátek 29. listopadu.

Sv. REGINA (Rynka) narodila se podle

legendy kolem r. 235 v Aixu (Alexia, město burgundské, diecese autunská); otec byl pohan, matka křesťanka zemřela porodivši Reginu. Regina byla vychována na venkově od pěstounky, tajné křesťanky. Když se vrátila, otec seznav, že Regina je křesťankou, rozhněval se a dal jí volbu, buď aby se zřekla víry Kristovy, nebo aby opustila otcovský dům. Regina vytrvala ve víře, vrátila se k pěstounce, pásla jí dobytek a snášela raději nedostatek a obtíže života venkovského, než aby odřeknouc se Krista, zůstala v bohatém domě otcově. Kdysi Regina pásla dobytek a císařský náměstek (Olibrius dle *K*) spatřiv ji, zahořel k ní láskou a žádal ji za choť. Regina odmítla jeho návrhy, a císařský náměstek seznav, že Regina je křesťankou, dal ji železnými nástroji rozsápati a mečem popraviti. Stalo se tak r. 251 za císaře Decia. Svátek 7. září.

Sv. ORENCIUS a PATIENTIA, manželé ve španělském městě Huesca byli podle některých zpráv rodiči sv. Vavřince; byli umučeni za císaře Decia roku 250. - Svátek 1. května (nebo i 10. srpna).

Osmé pronásledování za císaře Valeriana 253-260.

Valerian vydal r. 257 první edikt, jímž měli býti všichni biskupové a kněží posláni do vyhnanství a jímž pod trestem smrti bylo věřícím zakázáno konati schůzky ke službám Božím a vkročiti na křesťanské hřbitovy. Roku 258 nařídil druhým ediktem, aby biskupové a věřící církve Kristovy byli usmrcováni a aby statky byly křesťanům odňaty. I nastalo krvavé pronásledování křesťanů. Roku 259 Valerian byl jat od Peršanův. Jeho syn a nástupce Gallienus (260-268) ustal v pronásledování a vrátil křesťanům svatyně a hřbitovy. Církev mohla se všude volně rozšiřovati. Ano i při dvoře císařském zastávalo mnoho křesťanů důležité a vysoké úřady. V té době stavěli si křesťané na mnohých místech i nádherné chrámy.

Mučedníci v těchto dobách byli:

KARTHAGINŠTÍ mučedníci, počtem tři set (Augustin mluví o 150), kteří byli buď živí nebo umučení vhozeni do žhavého vápna. Nazývají se „*massa candida*". Uvádějí se jména: *Jukundus*, *Januar*, *Nabor*, *Felix* a j. Svátek jejich 24. srpna.

Sv. ANTONIE a sv. TERKULLA, panny, sv. AGAPIUS a sv. SEKUNDINUS, biskupové, sv. EMILIAN vojín byli za Valeriana mučedníky v Cirthě v Numidii. Dle *St.* Sekundin byl biskupem v Alexandrii. Svátek jejich 30. (nebo 29.) dubna.

Sv. CELERIN, jáhen, odešel po umučení papeže Fabiana z Říma do Afriky, kdež přečkal Deciovo pronásledování. Zdali byl mučedníkem později, není známo. *Celerina*, jeho bába, mučednice, *Laurentin*, bratr otcův, vojín a mučedník, *Ignác*, bratr matčin, vojín a mučedník. Svátek všech jmenovaných 3. února.

Sv. THASCIUS CYPRIAN narodil se asi r. 200 z bohatých pohanských rodičů v Karthagině; nabyl důkladného vzdělání vědeckého a stal se veřejným učitelem řečnictví. Byl vynikajícím učencem

a řečníkem. Tehdy seznámil se s knězem Ceciliem. Cecilius jal se mu vykládati nauku křesťanskou. Cyprian poznal hluboké pravdy víry křesťanské a dal se pokřtíti. Na křtu svatém přidal si z vděčnosti ke svému učiteli, k němuž jej pojilo upřímné přátelství, jméno „Cecilius". V jeho duši nastal obrat, o němž sám píše v listu k Donátovi: „Pokud jsem trval v temnosti, kolísaje se na vzbouřeném moři... zdálo se mi věcí těžkou a tvrdou, že by mohl člověk býti znovu zrozen a podle ducha i srdce přetvořen. Po křtu proudilo s hůry jasné a čisté světlo do hrudi od hříchů očištěné."

Cyprian čítal pak nejraději Písmo sv. i spisy Otců a jiných spisovatelů církevních. Z těchto byl mu nejoblíbenějším Tertullian; proto když na svého sluhu zavolal: *„Da magistrum"* (t. j. podej učitele), sluha hned porozuměl, že má podati knihy Tertullianovy.

Křesťané karthaginští vědouce, že Cyprian je muž vzdělaný a dokonalý, žádali ho, aby přijal svěcení kněžské a zvolili jej r. 248 biskupem. Cyprian se vzpíral nabízené důstojnosti, ale chtěj nechtěj byl posvěcen za biskupa. Církvi karthaginské bylo tehdy třeba horlivého biskupa. Bylo nutno napraviti mravy duchovenstva i věřícího lidu a povznésti pokleslou kázeň církevní. Cyprian se o to snažil, seč byl. Tu vypuklo kruté pronásledování křesťanů za císaře Decia. Pohané nenáviděli Cypriana pro jeho horlivost; spílali mu, nazývajíce ho „Koprian" (κόπρος t. j. lejno). Pohanská láje ihned pokřikovala: „Cyprian musí býti první předhozen lvům" (Cyprianus ad leones). Cyprian maje na paměti slovo Boží k apoštolům, aby vyhnáni byvše z jednoho města, šli do jiného, ušel s několika kněžími na venkov a skrýval se na místě bezpečném. - Tak učinil později i Klement Alexandrijský a jiní biskupové, ne ze strachu o sebe, ale aby mohli pečovati o svoje stádce.

Mnozí odpadlíci zapřevše za pronásledování svou víru, litovali odpadlictví svého a žádali o opětné přijetí do svazku věřících. Jak už bylo řečeno v životopisu sv. papeže Kornelia, žádali kněz Novát a jáhen Felicissimus, aby odpadlíci byli přijímáni zpět do svazku církevního ihned bez jakýchkoliv trestů. Tu se vrátil Cyprian z úkrytu svého do Karthaginy, napsal svou knihu „O padlých" a slavil sněm, na němž byly stanoveny zásady, jak s padlými dlužno jednati. Usneseno, aby se jim nebrala všecka naděje, nýbrž aby jim bylo uloženo přiměřené pokání a aby byli takto opět přijati do svazku církevního. Také následujícího roku 252 nový církevní sněm karthaginský rozhodl ve shodě s papežem, aby všichni odpadlí křesťané, učiní-li přiměřené pokání, byli v pokoji do Církve přijati, neboť jak Cyprian pravil: „Nemůže býti k boji způsobilým, kdo od Církve není k boji vyzbrojen." Nejen s papežem Korneliem, ale i s jeho nástupci Luciem a Štěpánem Cyprian pěstoval přátelské styky. Na př. na Štěpána se obrátil, aby sesadil arelatského biskupa Marciana, jenž byl zjevným stoupencem kacíře Novaciána. Takto pozíral bystrozraký Cyprian na celou Církev katolickou, aby nikde netrpěla ú-

hony. Cyprian napsal 81 listů, provanutých duchem veliké víry a hlubokou učeností; vynikají jasným slohem a úchvatnou výmluvností. Jsou důležitým pramenem poznání tehdejšího života církevního v Africe. Na příklad o pokání dí Cyprian, že nejhlavnější částí jeho je lítost, a k té že musí přistoupiti zpověď. „Vyznávejte se jeden každý, prosím vás, bratři, z hříchu svého, pokud ten, který se provinil, na světě jest, pokud jeho vyznání připustiti se může, pokud dostiučinění a odpuštění kněžími udělené před Bohem milé jest." - O biřmování pravil: „To se děje u nás dosud, že ti, kteří v Církvi byli pokřtěni, bývají uváděni k představeným Církve a že modlitbou naší a vzkládáním rukou přijímají Ducha Svatého a bývají zdokonaleni pečetí Páně. (Ep. 73, 9.)

Krásný Cyprianův spis „De unitate Ecclesiae“ (o jednotě Církve) zasluhuje býti čten od každého kněze; praví v něm k. 6: „Nemůže míti Boha za otce, kdo Církev nemá za matku“, a k. 5: „Kdo se odlučuje od Církve mateřské, je cizinec, je nesvatý, je odpůrce.“ Církev římskou nazval „kořenem a roditelkou Církve katolické“ (radix et matrix Ecclesiae catholicae).

Cyprianovy listy jsou nám důkazem, že Církev prvních století měla totéž učení jako nyní.

Ale je zajímavo, že tento nadšený obhájce církevní jednoty a apoštolské Stolice octl se ve vážném sporu s papežem samým. Jak se to stalo? Vyskytla se sporná otázka, zdali křest od kacířů udělený má platnost čili nic, a mají-li ti, kdož z kacířských sborů vracejí se do Církve katolické, býti znovu pokřtěni čili nic. Sněm karthaginský, r. 255 konaný, rozhodl, že křest od kacířů udělený nemá platnosti. O usnesení sněmovním Cyprian podal papeži Štěpánovi zprávu domnívaje se, že Štěpán usnesení schválí. Avšak papež odpověděl, že Církev římská pokládá křest od kacířů udělený za platný, byl-li tak udělen, jak Kristus Pán ustanovil. Ostatně Cyprian zůstal i za tohoto sporu v církevním obcování s papežem Štěpánem. Ve sporu tom odpovídal Cyprian svým odpůrcům s jakousi podrážděností, tak že Liebermann (Instit. Theol. IV. 222) říkával, že tu „v Cyprianovi pohřešuje Cypriana“; avšak tato malá nedokonalost byla odčiněna jednak spisy „De bono patientiae“, „De livore et zelo“, jednak přátelskou shodou s papežem a hlavně smrtí mučednickou.

R. 252 rozšířila se morová rána téměř po celé říši římské. Také v Karthagině bylo mnoho lidu morem zachváceno. V tento čas všeobecného zděšení Cyprian se osvědčil jako dobrý pastýř svého lidu. Věřící příkladem biskupa svého povzbuzení ošetřovali nemocné křesťany i pohany. A když loupežníci vtrhli do Numidie a mnoho lidu do zajetí odvlekli, Cyprian vyzval věřící, aby sbírali příspěvky na výkup zajatců. Vyzvání mělo znamenitý účinek: sebráno bylo více než 100.000 sestercií na ten účel.

Když nastalo pronásledování křesťanů za císaře Valeriana, karthaginský prokonsul Paternus rozkázal, aby Cyprian mu

byl předveden. Řekl mu: „Božští císařové Gallienus a Valerianus poslali mi rozkazy, aby všichni lidé ctili bohy, jimž Římané se klanějí, a kdož by tak nečinili, mají býti mečem sťati. O tobě pak slyším, že bohů nectíš!“ - Biskup odpověděl: „Jsem křesťan a neznám jiných bohů kromě jediného pravého Boha, kterému my křesťané sloužíme.“ Cyprian byl poslán do vyhnanství do přímořského města Kurubisu v Zengitáně. Rok poté prokonsul Paternus zemřel a Cyprian se vrátil z vyhnanství do Karthaginy. Uslyšev, že v Římě papež Štěpán a jáhen Vavřinec zemřeli smrtí mučednickou, poslal svým věřícím list, ve kterém píše: „Jsa ještě živ píši vám, že toužím po smrti;“ a tak se chystal na smrt mučednickou. Nový prokonsul karthaginský Maxim povolal Cypriana k sobě a tázal se: „Jsi-li ty Thascius Cyprian, kterého křesťané nazývají svým biskupem?“-„Jsem.“-„Dobře bys učinil, kdyby ses bohům klaněl. Radím ti učiniti tak.“-„Není lepší rady pro mne, než abych se klaněl Bohu pravému.“ - Prokonsul vynesl tento rozsudek: „Thascius Cyprian odpírá obětovati bohům, pročež budiž mečem odpraven.“-„Chvála Bohu,“ řekl Cyprian.

Cyprian byl veden vojenskou stráží za město na popraviště a věrní jeho kněží a lid křesťanský jej doprovázeli. Na popravišti Cyprian svlékl vrchní roucho, též sukni, a stál v rouchu lněném očekávaje kata. A když kat přistoupil, rozkázal biskup svým věrným, aby katu vyplatili 25 zlatníků. Křesťané rozestřeli kolem něho roucha, aby krve jeho nachytali a ji v úctě měli. Cyprian byl sťat dne 14. září r. 258. Svátek sv. Cypriana 16. září.

Téhož dne byli usmrceni:

Sv. KRESCENCIAN, VIKTOR, ROSULA a GENERALIS; příkladem jeho se utvrdili ve víře. Svátek jejich je 14. září.

Sv. EUGENIE byla podle legendy dcerou Filipa, vladaře v Alexandrii. Byla vzdělaná a sličná. Měla se provdati za Aquilina, náměstka císařského. Eugenie poznavši listy sv. Pavla a víru křesťanskou, dala se pokřtíti a slíbila Bohu ustavičné panenství. Aby nebyla ke sňatku nucena, opustila dům otcovský a vstoupila do kláštera. Později se vrátila k rodičům a získala je pro víru křesťanskou. Otec Filip byl sťat od nového náměstka. Eugenie se odebrala s matkou svou *Klaudií* do Říma; tam shromáždivši kolem sebe panny, žila bohumile. Roku 258 Eugenie neušla pronásledování; byla usmrcena. Svátek sv. Eugenie 25. (nebo 21.) prosince. Svátek sv. Klaudie, její matky, 15. prosince.

Sv. PROTUS (také Probus nazývaný) a sv. HYACINTHUS bratři, byli ve službách sv. Eugenie a zároveň s ní byli pokřtěni v Alexandrii a s ní a s její matkou Klaudií se odebrali do Říma. Tam byli pro víru biti a pak sťati; možná, že také r. 258. Svátek sv. Prota a Hyacintha 11. září.

Sv. HERAKLIUS, mučedník karthaginský v letech 253-268; s ním byli umučeni *Ysikus* (Ysicius) vojín a jiní. Svátek jejich 11. března.

Sv. ISCHIRION, mučedník alexandrijský; r. 253; svátek 22. prosince.

Sv. JAKUB (Jakeš, Jašek), kněz a sv. MARIAN (Mareš), kostelní lektor (předčitatel), byli členy církve cirtské (Cirta, město v Numidii, t. j. východní Alžírsko v severní Africe). Jakub vyznal před soudem, že je knězem, Marian, že je kostelním lektorem. Vladař však se domníval, že Marian zapírá vyšší důstojenství církevní a dal jej pověsiti za palce a na nohy mu kázal zavěsiti závaží, aby takto na něm vynutil vyznání. Pak byli oba vyznavači sťati. Maria, matka Marianova, byla popravě přítomna; radovala se z mučednické slávy svého syna a zlíbala mrtvolu jeho. Rok smrti jejich je 260 nebo 259. Svátek 22. října (nebo i 30. dubna).

Sv. LIBUSUS, mučedník v Numidii; † 254; svátek 10. června (sluje i Libosus).

Sv. LUCIUS a sv. CHARAEMON byli mučeni roku 257, ale nebyli usmrceni; svátek 4. října.

Sv. MONTAN, LUCIUS, FLAVIAN, jáhen a DONACIAN v Africe byli od sv. Cypriana ve víře vyučeni a za Valeriana na smrt odsouzeni. Montan roztrhal pásku, kterou mu zavázali oči a půli dal Flavianovi. Pak byl sťat. Dva dni poté došlo na Flaviana jáhna. Matka jeho, horlivá křesťanka, jej povzbuzovala k vytrvalosti. Jiní naopak mu radili, aby povolil naléhání soudcovu a aby obětoval; potom prý že přece zase bude moci žíti podle svého přesvědčení. Flavian je pokáral za tu řeč. Matka naň volala: „Chválím tě, chválím tě, že si vedeš při svém mučednictví jako žádný jiný.“ Všichni byli sťati, s nimi také *Viktorin*, kněz; svátek těchto mučedníků 24. února.

Sv. NUMIDIKUS byl i s manželkou v Africe upálen; ale dcera ho nalezla ještě žijícího. Byl pak od Cypriana vysvěcen na kněžství. Zemřel kolem r. 260. Svátek 9. srpna.

Sv. SUKCESSUS, mučedník v Tertullu (v Africe); rok smrti 259. Svátek 19. ledna.

Sv. ROGACIAN, kněz a sv. FELICISSIMUS byli mučedníci afričtí; sv. Cyprian o nich píše ve svém listu k vyznavačům. Zemřeli tedy před r. 258. Svátek jejich 26. října.

Sv. KVINTUS a sv. SIMPLICIUS, mučedníci afričtí, buď za Decia nebo za Valeriana. Svátek jejich 18. prosince.

Sv. NEMESIAN (po česku Bohaboj), biskup v Numidii (v Africe), zavlečen byl do dolů, kde týráním a útrapami brzy zemřel. S ním trpěli i *Felix*, *Lucius* a j. Cyprian jim poslal dojemný list, ve kterém je chválí, těší a povzbuzuje. Zemřeli buď roku 257 nebo 258. Svátek těchto mučedníků 10. září.

Sv. NIKEFOR byl horlivý křesťan v Antiochii Syrské. Měl přítele Sapricia, taktéž křesťana. Avšak oba tito přátelé se pro nějakou věc znepřátelili tak prudce, že se druh druhu vyhýbal, až z toho bylo veřejné pohoršení u křesťanů. Nikefor po čase poznal, že hněv ten je nekřesťanský a byl hotov smířiti se s bývalým přítelem svým Sapriciem. Poslal k němu jiné přátele, aby Sapricia jménem jeho odprosili a usmíření připravili. Poslové se vrátili s nepořízenou. Nikefor šel tedy sám k Sapriciovi a odprosil ho řka: „Odpusť mi, pro Boha.“ Avšak Sapricius nedovedl ukrotiti svého hněvu.

V té době vzniklo pronásledování křesťanů na rozkaz císaře Valeriana. Sapricius byl dříve pohnán k soudu než Nikefor. Když vyznal svou víru, byl nad ním vynesen ortel, aby byl mečem sťat. Nikefor dozvěděv se, že bývalého přítele Sapricia vedou na popraviště, spěchal za ním a volal: „Vyznavači Kristův! Odpusť mi, čím jsem se proti tobě provinil!" Ale Sapricius nedal odpovědi; přítele si ani nevšiml a kráčel dále. Nikefor opakoval svou prosbu po druhé a po třetí, tak že i žoldnéřové se mu posmívali řkouce: „Bloude! proč ho prosíš za odpuštění? Či nevidíš, že se ubírá na smrt?" Sapricius zůstal neúprosný, i když nastala chvíle, že měl býti sťat. A v té chvíli rázem se změnil Sapricius; když kat se chystal sraziti mu hlavu, Sapricius pojednou vzkřikl: „Zadržte! Jsem hotov poslouchati císařských zákonů a obětovati bohům." Katové ustali, neboť událo se někdy, že vyznavač jat hrůzou smrti, zřekl se víry. Ale mnohem více užasl Nikefor; padl Sapriciovi k nohám a prosil: „Příteli! bratře! Vzpamatuj se! Nehřeš! Nezapírej Krista! Nepohrdej korunou mučednickou." Ale všecko bylo už marno. Sapricius zůstal odpadlíkem, aby zachoval život časný.

Nikefor, jako by chtěl dáti Bohu náhradu, chtěje napraviti pohoršení zvolal ke katům: „Já jsem také křesťan! Věřím v Krista, jehož tento muž právě zapřel! Nuže, usmrťte mne místo něho!" I chvátal jeden ze žoldnéřů k náměstkovi se zprávou, že Sapricius se zřekl víry křesťanské, ale že se vyskytl jistý křesťan jiný, jenž volí raději zemříti, než by se víry své zřekl, a žádal další rozkaz. Vladař uslyšev tuto podivnou zvěsť, rozkázal, aby Sapricius byl propuštěn na svobodu, Nikefor pak aby byl sťat. To se i stalo. Rok smrti je snad 259. Svátek sv. Nikefora 20. února (nebo i 30. prosince).

Sv. MALCHUS, PRISKUS a ALEXANDER v Caesareji Palestinské uprchli za pronásledování; avšak když uslyšeli, jak neohroženě si vedou jiní křesťané, zastyděli se a vrátili se. Byli předhozeni divokým šelmám. Rok smrti 259. Svátek těchto sv. mučedníků 28. března.

Sv. CYRILL narodil se v Caesareji Kappadocké z rodičů pohanských. Poznav víru křesťanskou, přilnul celou duší svou ke Kristu a dal se pokřtíti. Bylo mu tehdy dvanáct let. Když se o tom dozvěděl otec, činil mu ostré výčitky a zakázal mu vyznávati Krista; také ho tloukl a týral, ale Cyrill, čím krutěji otec s ním nakládal, tím radostněji se hlásil ke Kristu Ježíši. Také prohlásil otci, že ho bude rád poslušen ve věcech dovolených a že mu bude prokazovati synovskou úctu, avšak že od víry Kristovy odpadnouti nemůže a nechce. Otec se rozhněval a vyhnal Cyrilla z domu.

Císařský náměstek dozvěděv se o věci té, dal si Cyrilla přivésti k sobě; domlouval mu příkře, aby se vrátil k otci, aby se zřekl víry Kristovy, jinak že bude souzen jako křesťan. Chlapec odpověděl: „Nelekám se smrti; otec pozemský mne vyhnal z domu, ale Otec nebeský mě přijme do domova lepšího." - Náměstek chtěje Cyrillovi nahnati strachu, kázal ho svázati, ukázati mu rozličná mučidla,

vésti ho k zapálené hranici a pohroziti mu upálením. Ale marně. Žoldnéři se vraceli s jinochem řkouce: „Cyrill patřil lhostejně na zapálenou hranici, nezbledl, ba ani brvou nepohnul. A když spatřil mučidla, nebědoval, neplakal.“ Náměstek řekl Cyrillovi: „Mládenče! Zmoudři! poslechni mne, aby ses mohl vrátiti domů.“ Cyrill odpověděl: „O proč jste zapálili hranici a přece nedali jste mi umříti! Proč mukami jste hrozili, a nevykonali hrozeb? Nechte mne umříti, abych došel spasení!“ Přítomní křesťané vidouce stálost jinochovu, nemohli se zdržeti slz. „Proč pláčete?“ řekl jim Cyrill; „spíše se radujte se mnou, toužím po Otci nebeském.“ Posléze Cyrill byl sťat. Rok smrti 258. Svátek 29. května.

Sv. KODRÁT (či snad *Quadrat?*), lékař korinthský, byl s jinými křesťany r. 258 umučen. Svátek 10. března.

Sv. ŠTĚPÁN narodil se v Římě; horlivě navštěvoval a těšil uvězněné křesťany. R. 253 zvolen byl papežem (253-257). Tehdy byl spor o platnosti křtu uděleného od kacířů. Štěpán rozhodl spornou otázku památným výrokem: *„Nihil innovetur, nisi quod traditum est“* (t. j. Nezavádějž se nižádná novota, ale držme se toho, co jsme od předků přejali) a napsal Cyprianovi: „Když kacíř se k vám obrátí, nebudiž nic zavedeno, než dle podání buďtež naň ruce vzkládány; a kdo se nepodvolí, není prý věřící biskup, ale Jidáš.“ Štěpán pokřtil Olympia, jeho manželku Exsuperii a syna jejich Theodula, pak Nemesia a j. Za pronásledování křesťanů za císaře Valeriana Štěpán byl jat, uprchl, ale brzy byl v katakombách Luciny u oltáře buď proboden nebo sťat roku 257. Svátek 2. srpna.

Sv. SIXTUS byl rodem Atheňan; z pohanského mudrce stal se vyznavačem Kristovým. Roku 257 byl zvolen papežem (257-258). Za pronásledování křesťanů císařem Valerianem papež Sixtus stal se první obětí zuřivosti pohanské. Bylť polapen v Kalixtově coemeteriu a vlečen do žaláře. Dojemný jest rozhovor jeho s jáhnem sv. Vavřincem, jak se lze dočísti v životopisu tohoto světce. Sixtus byl bez dlouhého výslechu hned druhého dne, 6. srpna 258 mečem sťat. Spolumučedníci jeho jsou: jáhnové *Felicissimus* a *Agapit*; podjáhnové *Januar*, *Magnus*, *Vincenc* a *Štěpán*. Svátek 6. srpna.

Sv. DIONYSIUS, rodem Řek, vyznamenával se vřelou nábožností a ctnostným životem. Byl knězem v Římě. Již tehdy Dionysius Alexandrijský nazval jej „mužem učeným a podivuhodným“. Byv zvolen papežem (259-269), vyslovil nauku o Trojici Boží proti bludařům sabelliánům přesně a důkladně. Zemřel smrtí přirozenou r. 269. Slaví se 18. listopadu (podle jiných 26. prosince anebo 3 února).

Sv. SYNNESIUS, lektor a mučedník římský; byl sťat snad roku 258. Svátek 12. prosince.

Sv. PRAETEXTATUS, jáhen a mučedník římský; 6. srpna.

Sv. VAVŘINEC (Laurentius) byl rodem Španěl, syn Oroncia a Patientie. Za mladého věku přišel do Říma a byl od ctnostného a vzdělaného kněze Sixta vyučen ve víře křesťanské. Týž Sixtus (či Xystus)

zvolen byv papežem, přijal Vavřince do počtu sedmi jáhnů římských. Jako jáhen Vavřinec přisluhoval papeži při oltáři, hlásal slovo Boží, konal jiné služby jáhenského úřadu, hlavně měl péči o chudé a nemocné, byv ustanoven správcem církevního jmění.

Když vzniklo pronásledování křesťanů za císaře Valeriana, stal se Sixtus papež, jak nahoře bylo řečeno, první obětí zuřivosti pohanské. Bylť polapen na Kalixtově pohřebišti a vlečen do žaláře. Cestou do vězení přichvátal za ním jáhen Vavřinec a prolévaje hořké slzy, že nemůže spolu s ním trpěti, jal se k němu mluviti: „Kam jdeš, otče, bez syna svého? Kam kráčíš, kněže, bez svého jáhna? Vždyť nikdy jsi nevstupoval k oltáři bez sluhy svého a nyní chceš dokonati svou oběť beze mne? Co se ti znelíbilo na mně? Či jsem nebyl dosti dbalý svých povinností? Vždy jsem s tebou měl podíl při rozdávání svátostí, a nyní nechceš, abych podíl měl ve vylití tvé krve?" - Sixtus odpověděl hluboce dojat: „Synu milý, neopouštím tebe. Já jako stařec mám snadnější boj, ale tebe jinocha čeká těžší zkouška, tužší boj, ale také slavnější vítězství. Jen slabí jinoši nesvedou ničeho bez mistra, silní jinochové jdou za mistrem a vůdce jim netřeba. Neplač! po třech dnech mne budeš následovati. Zatím seber všecky církevní poklady a rozdej je chudým." Hned poté papež Sixtus byl mečem sťat. - Vavřinec sebral všecko církevní jmění, aby ho pohané neuchvátili; prodal i drahocenné nádoby bohoslužebné a rozdal stržené peníze chudým a nemocným křesťanům. Tehdy živila Církev římská asi 1000 chudých a posílala almužny i do vzdálených zemí.

Císařský náměstek římský domnívaje se, že Církev má veliké poklady, jež Vavřinec ukrývá, povolal jej k sobě a vyzval jej, aby je vydal bez odkladu. Vlídně a úlisně řekl: „Vy křesťané sobě stěžujete, že se s vámi nakládá krutě. A co činíte pro vlast? Hle, císař je nyní zapleten do války s Perskem, peněz nemá, stát, fiskus (aerarium) potřebuje peněz, a o vás křesťanech je známo, že u obětí užíváte zlatých nádob, že pijete svěcené víno ze stříbrných pohárů a že pálíte voskovice na zlatých svícnech. Bůh váš, jejž židé ukřižovali, nerazil peněz, žil v chudobě, vás povzbuzoval k chudobě a napomínal dávati císaři, co jest císařovo. Vydejte mi všecky svoje poklady a spokojte se tím, že budete bohati dobrými skutky." - Na to odpověděl Vavřinec vlídně: „Ano, nezapírám, Církev je bohata a nikdo na celém světě není nad ni bohatší; císař nemá ve svém paláci těch pokladů, jak ona. Také neváhám ti je ukázati; žádám toliko o lhůtu tří dní, abych všecko mohl uspořádati a pak tobě ukázati." - Náměstek svolil radostně, nemysle jinak, než že spatří množství zlata a stříbra.

Vavřinec shromáždil zatím všecky křesťanské chudé, nemocné, mrzáky, starce, vdovy a sirotky. Pak pozval náměstka, aby si přišel prohlédnout poklady církevní. Ukázal mu množství chudých a řekl: „Hle! to jsou poklady naší Církve; to je naše zlato, perly a šperky, jež jsem slíbil ti ukázati a dáti. Nehněvej se, čekal-lis

jiných! Věz, že zlato, po němž dychtíš, je statkem hynoucím, pramenem mnohého zla. Jsou však i statky nehynoucí, ctnosti a dobré skutky. Vezmi tyto naše poklady, pečuj o ně, tím obohatíš sebe, rozmnožíš slávu města římského a bohatství císařovo." - Zklamaný náměstek vzkřikl zlostně: „Zlosyne ty! Tuto očividnou potupu potrestám krutě. Vím, že vy křesťané bažíte po smrti; ale ty nezemřeš rychle! Ne. Chci, abys zahynul smrtí zdlouhavou a tím bolestnější." Na rozkaz náměstkův Vavřinec byl spoután a odvlečen na pahorek Viminalský na cestě Tiburské. Katané svlékše s Vavřince oděv, zmrskali jej ukrutně, a když se zdráhal obětovati modlám, mučili jej poznovu na skřipci bičováním.

Pak byla na rozkaz vladařův zapálena hranice a když zbyla jen hromada žhavého uhlí, byl mučedník přivázán na železný rožeň a naložen na ohnivé uhly, aby byl takto zvolna upálen. Tak ležel mladý mučedník na žhavém rožni jak obětní beránek; ohnivý žár pronikal kůži, svaly, krev i kosti jeho a působil mu hrozné bolesti. Vavřinec snášel muka tiše, zmužile a radostně; zajisté kojil se nadějí, že za chvíli dojde blaženosti nebeské u svého Spasitele. Když takto poležel na jedné straně a tělo jeho již bylo napolo uškvařeno, řekl náměstkovi: „Dejž mě obrátiti! Na této straně jsem již dosti upečen." A když se tak stalo, pravil mu po chvíli: „Nyní je tělo mé dostatečně upečeno; libo-li, jez." Potom prosil Boha, aby svaté evangelium víc a více se šířilo po všech krajinách; takto trpěl, modlil se a dokonal život svůj dne 10. srpna r. 258. Z mučedníků římských byl již ve starověku nejvíce sv. Vavřinec ctěn a oslavován. Mluví o něm Augustin a j. Básník Prudenc vylíčil jeho život ve spanilé básni. Svátek sv. Vavřince 10. srpna.

Sv. AGRIPPINA, dcera bohatých rodičů v Římě, panna, žila svatě a podstoupila mučednictví v době Valeriana císaře. Svátek sv. Agrippiny 23. června.

Sv. ANASTASIA, panna římská, byla za císaře Valeriana mučena; nehty jí byly vytrženy, zuby vylámány, prsy useknuty. Také byla pálena; za palčivých muk prosila, aby jí podali vody. Žoldnéř *Cyrill* se smiloval a přinesl jí nádobu s vodou. Za to sám byl, když prohlásil, že věří v Krista, odsouzen na smrt a usmrcen. Anastasie byla sťata. Svátek sv. Anastasie 28. října. Svátek sv. Cyrilla 28. října.

Sv. CYRILLA, dcera sv. Tryfonie, panna římská, byla umučena buď za Galliena nebo za Klaudia, tedy před r. 268. Svátek sv. Cyrilly 28. října.

Sv. EUSEBIUS, kněz římský, *Marcel*, jáhen, *Hippolyt* a sedm jiných byli umučeni za císaře Valeriana roku 255. Svátek jejich je 2. prosince. Jiný sv. *Eusebius*, mučedník římský kolem r. 285. Svátek 25. srpna.

Sv. PAULINA, manželka v Římě, před svým mužem vypustila duši svou na skřipci; rok 255. Svátek 2. prosince.

Sv. DIGNA a sv. EMERITA (nebo i Merita), panny římské; snad sestry; umučeny pro víru za císaře Valeriana; byly roztáhnuty, býkovcem bity, za vlasy pověšeny a upáleny. Svátek 22. září.

Sv. EUTHALIA (nebo snad Euthasia)

byla dcerou pohanských rodičů v Leontini (na Sicilii), panna; matka i dcera poznavše víru křesťanskou, přijaly křest. Vlastní syn, zarputilý pohan, Sermilian, dal matku vhoditi do vody. Ale jistá otrokyně ji vytáhla ještě živou. Euthalia vytýkala bratrovi tento zločin. „Jsi-li i ty křesťanka?“ tázal se jí. - „Jsem.“ - Počal ji tupiti. Euthalia však prohlásila, že je hotova pro víru i muky snášeti. Když kdysi opět se zdráhala zříci se víry Kristovy, nelidský bratr ji svlékl se šatů, mrskal ji do krve a pak ji odevzdal služebníkovi, aby jí zneužil. Avšak Euthalia vzavši útočiště k Bohu, zůstala podivuhodným způsobem netknuta a neporušena. Tu jí bratr sťal hlavu. Svátek 27. října.

Sv. EUTICIUS, kněz v apulském městě Forenze, byl sťat za císaře Klaudia, tedy kolem r. 268. Svátek 15. května.

Sv. EXSUPERIA, mučednice římská; † 254; svátek její 26. července.

Sv. BASILIA (nebo Basilissa), mučednice římská; rok smrti 260. Svátek 20. května.

Sv. NARCIS, křesťan ve vsi Kanárské (vicus Canarius, bezpochyby blízko Říma), přechovával ve svém domě pronásledované a nuzné křesťany; mezi nimi byl *Krescencian*, slepec. Jáhen sv. Vavřinec prý též kdysi přišel do toho domu a vrátil Krescencianovi zrak. Narcis i Krescencian byli umučeni asi za té doby, jako sv. Vavřinec, tedy kolem r. 258. Svátek obou 17. září.

Sv. FELIX (po česku Šťastný), Dominaedius nazývaný, pocházel z města Noly v Kampanii. Jeho otec, rodem Syřan, býval vojínem. Felix byl povahou tichý a zbožný, zastával úřad lektora, t. j. předčitatele Písma sv. Stařičký biskup nolský Maximus posvětil Felixe na kněžství a měl v něm přítele a pomocníka ve svém úřadě.

Za pronásledování Deciova biskup *Maximus* uprchl z Noly, svěřiv správu církve své Felixovi. Tu se přihnali biřicové do obydlí Maximova, hledajíce biskupa. Nenalezše ho, chopili se Felixe, odvedli ho k soudu, a když se nechtěl odříci víry Kristovy, zmrskali ho a položili ho na střepiny ze skla a z nádobí hliněného. Legenda vypravuje, jak Felix byl podivuhodným způsobem ze žaláře vysvobozen, jak uprchl a jak hledal v horách svého otcovského přítele, biskupa Maxima. Nalezl jej zmořeného hladem, žízní a zimou, an leží opuštěn a nemaje odnikud pomoci, očekává smrt. Felix ihned mu přispěl na pomoc. Na blízkém révoví nalezl hrozen, vzal jej a vytlačil jeho šťávu stařečkovi do úst na vyprahlý jazyk. Kmet se probral ze smrtelných mrákot, otevřel oči a se slzami v očích objímal svého zachránce. Felix odnesl stařečka na místo bezpečné; sám se vrátil sice do Noly, ale bylo mu opět uprchnouti do hor, neboť biřicové po něm stále slídili. Kdysi se setkal Felix se žoldnéři. Ti ho neznali a tázali se: „Kde je Felix?“ Felix dal vyhýbavou odpověď, ušel a skryl se ve zbořeništi. Zatím vchod byl zapředen pavučinou. Biřicové přišedše k onomu zbořeništi a uviděvše pavučinu, nepomyslili sobě, že by se ve zbořeništi mohl někdo skrývati. Takto Felix byl zachráněn.

Když nastaly časy pokojnější, Felix se vrátil do Noly. Biskup Maxim byl zatím zemřel a křesťané žádali, aby Felix byl jejich biskupem. Avšak Felix se zdráhal z pokory přijmouti úřad ten a konal dále svůj úřad kněžský. Dědictví po rodičích bylo mu v čas pronásledování vzato, Felix se nedomáhal jeho vrácení, aniž přijal podpory, jež mu nabízeli někteří z křesťanů bohatších. Aby nikomu nebyl obtížný, Felix si najal kus pozemku, živil se prací rukou svých a děloval z toho, co mu zbývalo, almužny chudým. Jsa u vysokém věku, Felix zemřel smrtí přirozenou roku 256 nebo 266. Není sice mučedníkem, ale nazývá se mučedníkem pro útrapy, jež mu bylo snášeti. Svátek sv. Felixe 14. ledna a svátek sv. *Maxima,* biskupa a mučedníka (?) 7. února.

Sv. FELIX, mučedník, sv. JULIE a sv. JUKUNDA, mučednice v Nole; rok smrti není znám. Svátek jejich je 27. července.

Sv. FELIX, mučedník v italském městě Sutrium; byl bit kameny do úst a usmrcen r. 257. Svátek 23. června.

Sv. HIPPOLYT byl dle Bollandistů (Aug. II. 14) vojenským velitelem v Římě, žalářníkem sv. Vavřince; byl pokřtěn od sv. Vavřince. Byl jat a u soudu tázán: „Jsi-li také kouzelníkem?“ - „Nikoliv,“ odpověděl, „jsem křesťan.“ - Když Hippolyt byl na smrt odsouzen, soudce se odebral do jeho příbytku, aby pobral jeho majetek. Tam shledal, že celá rodina Hippolytova je křesťanská. I odvedli je všecky k soudu, ubili nejprve *Konkordii*, starou pěstounku Hippolytovu. Hippolyt však byl odsouzen na smrt hroznější. Vybraliť dva koně nejbujnější, přivázali je k sobě dlouhým provazem a k druhému konci připevnili Hippolita za nohy. Koně hnáni po místech křovím a bodláčím porostlých. Tak byl Hippolyt usmýkán. Rok snad 255. Svátek sv. Hippolyta a sv. Konkordie 13. srpna.

Sv. HIPPOLYT byl kněz římský. Upadl ve blud Nováta a Novaciána. V životopisu sv. Kornelia papeže bylo řečeno, že Novacián učinil odvážný pokus svrhnouti Kornelia a uchvátiti jeho úřad. Také Hippolyt oklamán pokrytcem Novaciánem přidal se k tomu rozkolníku. Ale brzy poznav svou chybu, odvolal blud, litoval ho a vyznal svou pravověrnost. Za pronásledování křesťanů Hippolyt byl poslán do Porta, města na ústí Tibery; cestou se potkal s křesťany, kteří se ho tázali: „Koho se máme přidržeti, Kornelia či Novaciána?“ Hippolyt odpověděl: „Vystříhejte se bludu Novaciánova jako moru! Zůstaňte věrni své víře! O jak lituji pohoršení, jež jsem dal já.“ Smrt jeho je líčena právě tak jako Hippolyta předešlého. Svátek 22. srpna.

Ještě jiný sv. HIPPOLYT jmenován jest s Eusebiem knězem, Marcellem jáhnem a sedmi spolumučedníky římskými za císaře Valeriana r. 255. (Viz shora.)

Sv. KLEONIK a sv. STRAKONIK, křesťané v Leontini na ostrově Sicilii, uchýlili se za pronásledování císaře Valeriana na statek sv. Thekly; ale potom se odebrali odhodlaně k soudu a vytýkali soudci bezpráví páchané proti křesťanům. Byli ztlučeni a usmrceni. Svátek jejich 24. července.

Sv. MAXIMIN, kněz a mučedník římský; Faustin a Euseb, spolumučedníci; svátek jejich 19. listopadu.

Sv. NEMESIUS byl vojenským velitelem bezpochyby v Římě. Jeho dcera Nemesia byla slepá. Při křtu prohlédla a dáno jí jméno *Lucilla* t. j. ve světle zářící. Otec Nemesius se obrátil na víru křesťanskou a byl posvěcen na jáhenství. Oba, Nemesius i Lucilla, byli r. 254 v Římě sťati. Svátek sv. Nemesia 31. října, svátek sv. Lucilly 31. října.

Rok a místo zdají se býti pravděpodobny, neboť se praví, že papež Štěpán pohřbil oba mučedníky na silnici Appijské.

Sv. SYMFRONIUS byl správcem u sv. Nemesia, vojenského velitele v Římě; pro víru byl buď upálen nebo udušen; snad r. 256. S ním stejně usmrceni byli *Olympius*, jenž žil nedaleko Říma, manželka téhož *Exsuperia* a syn *Theodul*. Svátek 16. července (nebo i 31. října).

Sv. RUFINA a SEKUNDA byly panny římské (dle *K*. sestry). Zamítaly sňatky s Armentariem a Verinem, kteří za Valeriana r. 257 od víry odpadli. Obě zůstaly věrny víře Kristově a odhodlaly se uprchnouti do Etrurie. Tam byly předvedeny před soud. Soudce dal Rufinu mrskati. Sekunda pravila: „Proč mé sestře prokazuješ čest a mne při tom potupuješ? I já chci býti mrskána, neboť rovněž vyznávám Krista.“ Byly pak obě sťaty. Stalo se tak za císaře Galliena, tedy v letech 260-268. Těla jejich pohřbila jistá Plautilla. Svátek jejich 10. července.

Sv. TERTULLIN (nebo i Tertullian) byl pokřtěn od papeže sv. Štěpána a pak byl vysvěcen na kněžství. Za pronásledování křesťanů Tertullian byl surově tlučen kamenem do úst, na bocích pálen, pak sťat roku 257. Svátek 4. srpna.

Sv. AUREA (t. j. Zlatá), panna římská, byla na skřipci roztažena a mučena, pak do Ostie zavlečena a tam utopena. V Ostii byli zároveň s ní usmrceni: *Censurin* měšťanosta, *Cyriak* biskup (v žaláři popraven), *Maxim* kněz (v žaláři popraven), *Archelaus* jáhen (v žaláři popraven), *Nonos* křesťan (utopen), *Sabain*, sluha Aurein (zemřel na skřipci), pak tito žoldnéři: Felix, *Herkulin*, *Venerius*, *Styracin*, *Cenas*, *Komod*, Hermes, Maurus, Eusebius, Rustik, *Mongreus*, *Amandin*, *Olympius*, Cyprius a *Theodor*. Žoldnéři byli sťati. Eusebius - asi jiný než jmenovaný - těla pohřbil; o něm pak nic více se nepraví. Rok smrti 270 (dle jiných zemřeli v letech 260-268). Svátek sv. Aurey 24. srpna; svátek sv. Veneria, sv. Olympia a ostatních 24. srpna. Svátek sv. Censurina m. 5. září (24. srpna).

Sv. LUCILLA a sv. FLORA, panny a mučednice římské; za Galliena 260-268. Svátek jejich 29. července.

Sv. IRENEUS, mučedník římský; kromě něho jsou uvedeni: Antonius, *Viktor*, Theodor, Saturnin a 17 jiných spolumučedníků za Valeriana. Svátek těchto mučedníků 15. prosince.

Sv. ROMAN, vojín v Římě, jeden ze žoldnéřů, kteří střežili sv. Vavřince. Roman viděl pokoru a svatost tohoto mučedníka, jeho starostlivost o chudé a neohroženou stálost u víře křesťanské; andělským zjevením pohnut Roman obrátil

se na víru křesťanskou. Pravil k Vavřincovi: „Viděl jsem před tebou mladíka krásného, který stíral krev s těla tvého. Roman uvěřil v Krista, sám přinesl vodu křestní a dal se od sv. Vavřince pokřtít. Mučednickou smrt podstoupil Roman v předvečer onoho dne, kdy jeho učitel Vavřinec došel slávy mučednické; tedy 9. srpna 258. Svátek 9. srpna.

Sv. JUSTIN, kněz římský, vysvěcený na kněžství od papeže Sixta, hlásal horlivě slovo Boží a pochovával těla mučedníků. Kdysi byl na statku Patriciově za městem Římem a s ním mnoho křesťanů, 73 počtem, obojího pohlaví. Justin slavil s nimi služby Boží. Tu přišel jáhen Vavřinec z Říma a umýval nohy všem mužům; přišed k Justinovi, políbil mu nejprv nohy a pak umyv mu nohy, odporučil se do jeho modliteb.

Hned poté vzniklo kruté pronásledování křesťanů. Usmrceni byli papež Sixtus i Vavřinec. Justin s Hippolytem vzali upálené tělo sv. Vavřince a pomazavše je drahou mastí, pochovali je u silnice Tiburské na statku křesťanské vdovy Cyriaky. Také tělo svatého Romana pohřbil Justin. Jenom těla umučené Konkordie nemohl nalézti. Ale štastná náhoda mu přála. Třináctého dne po smrti sv. Konkordie přišel ke stokaři *Ireneovi*, jenž byl tajný křesťan, jistý vojín jménem Porfyr a svěřil mu toto: „Umíš-li mlčeti, vyzradím ti něco, z čehož bychom oba mohli míti velký zisk. Onehdy byla usmrcena jistá křesťanka, jmenem Konkordie, a do stoky vhozena. Zajisté měla v šatech svých mnoho skvostů. Vím o tom místě.“ Ireneus řekl: „Ukaž mi je.“ Šli. Ireneus sestoupil do stoky, tělo Konkordiino nalezl, ale skvostů při něm nebylo. Voják Porfyr uprchl; stokař Ireneus odebral se ihned ke knězi Justinovi, aby mu oznámil, že nalezl tělo Konkordiino. Justin a Abundius přibravše k sobě křesťana Abundia, pohřbili tělo sv. Konkordie vedle hrobu sv. Hippolyta.

Druhého dne pohanský soudce dozvěděv se, že Ireneus a Abundius pohřbívali těla křesťanů, dal je polapiti a za živa do téže stoky uvrhnouti. Ale i jejich mrtvá těla pohřbil Justin. Brzo poté přišla jistá *Tryfonia*, dle Řím. Martyrologia vdova po císaři Deciovi (dle jiných příbuzná jeho) s dcerou svou *Cyrillou* ke knězi Justinovi, prohlásila, že uvěřila v Krista a žádala o křest pro sebe i pro svou dceru. Justin je pokřtil, a když Tryfonia hned druhého dne zemřela, - mučednicí asi nebyla - pohřbil ji Justin vedle těla svatého Hippolyta.

Justin dbal také, aby stolec papežský, po celý rok uprázdněný, obdržel nového náměstka Kristova. Zvolen byl Dionys. K němu přivedl Justin 46 pohanských vojínů i s jejich manželkami, aby je papež vyučil ve víře a pokřtil. To se i stalo. Císař dal oněch 46 vojínů pokřtěných usmrtiti. Justin těla jejich pohřbil u Solné cesty (Via Salaria); nápomocen mu byl jistý Jan. Také tělo mučednice Cyrilly pohřbil blízko matky její Tryfonie. Za císaře Galliena posléze došlo i na Justina; byl umučen a na hřbitově sv. Cyriaky pohřben r. 268. Svátek sv. Justina 17. září; svátek sv. Irenea 26. srpna; svátek sv. Tryfonie vdovy 18. října.

Sv. VALENTIN byl kněz římský, vynikající svatostí života a velkými dary ducha. Pro svou dobročinnost požíval úcty i mezi pohany. Za císaře Klaudia byl polapen a odveden před soud. Akta o tom vypravují: Císař mluvil k němu vlídně řka: „Slyším tě chváliti jako muže moudrého; proto tím více se podivuji, že si libuješ v pošetilé a bohaprázdné pověře křesťanské. A krom toho: křesťané jsou nepřáteli říše.“ Valentin odpověděl: „Křesťané nejsou nepřáteli říše. Já sám chovám k tobě a k lidu lásku, jsem poslušen zákonů říšských a modlím se za tebe i za celou říši.“ Jeden z přítomných rádců císařových se obával, aby císař moudrými slovy Valentinovými nenaklonil se k víře křesťanské a proto se otázal Valentina: „A co soudíš o našich bozích? o dobrotivém Joviši? a o rozšafném Merkuriovi?“ - Valentin odpověděl neohroženě: „Tito bohové vaši buďto nikdy nežili, anebo trávili svůj život v oplzlostech a prostopášnostech; sami vaši spisovatelé a básníci tak vypravují.“ Císařský rádce zahanben zvolal: „Rouhá se bohům nesmrtelným, hoden je smrti.“ Ale císař nedbaje řeči rádce svého, řekl k Valentinovi: „Je-li Kristus pravým Bohem, dokaž!“ -Valentin vece: „Přesvědčíš se o tom, ale dříve třeba, abys pokání činil, v Krista věřil a křest přijal.“ - Císařský náměstek Kalpurnius obávaje se, aby se císař nenaklonil k víře křesťanské, pravil: „Nedej se, o císaři, zmámiti lichými slovy tohoto muže. Či máme poslechnouti pošetilé jeho rady a prohlásiti nesmrtelné bohy své za klamné?“ -Císař přerušil soudní řízení a odevzdal Valentina náměstku Kalpurniovi s rozkazem, aby Valentina vyšetřoval dále; shledá-li na něm něco zlého, aby s ním naložil podle zákona, jinak aby s ním jednal šetrně.

Náměstek císařský Kalpurnius vida, že císař je nakloněn Valentinovi, nehodlal se Valentinem déle zabývati, nýbrž odevzdal jej soudci Asteriovi. Valentin přiveden byv do obydlí Asteriova, uviděl tam sošky domácích bůžků; i zvolal: „Kéž by Ježíš Kristus, světlo pravé, vyvedl obyvatele tohoto domu ze tmy bludu! Kéž by je osvítil, aby poznali jediného a pravého Boha.“ Pohan Asterius vykládal si slova ta o světle hmotném a řekl: „Uvěřím v tvého Krista, dokážeš-li, že on každého osvěcuje. Mám v domě dívku, pastorkyni, slepou již po dvě léta. Otevře-li jí Kristus oči, uvěřím.“ I přivedli nevidomou dívku. Valentin pozdvihnuv ruce k nebi, modlil se takto: „Bože všemohoucí, Otče Pána našeho Ježíše Krista! Tys poslal Syna svého na svět, aby nás ze tmy k pravému světlu přivedl, volám k Tobě, abys tuto služebnici svou ráčil osvítiti světlem moudrosti své.“ A když dokončil modlitbu svou, slepá dívka ihned prohlédla. S úžasem Asterius padl na kolena a prosil Valentina o vyučení ve víře křesťanské a o křest. Také rozbil všecky své bůžky. S ním se obrátili k víře Kristově i domácí jeho a jiní, kolem čtyřiceti osob. Zvěst o zázračném uzdravení nevidomé dívky a o pokřtění tolika osob roznesla se rychle po celém městě. Pohané zuřili; hnali se k domu Asteriovu, vedrali se dovnitř, ztloukli Valentina a vyvlékše ho za město k sil-

SV. JAKUB, BARTOLOMĚJ A FILIP

nici Flaminiově, sťali ho mečem. Stalo se to r. 269. Matrona Savinella ho pohřbila. Svátek sv. Valentina, kněze a mučedníka, 14. února.

Mučednictví Valentinovo je zaručené; také místo: „před branou Flaminskou“, na silnici k Rimini, teď Porta di Popolo.

Sv. FRUKTUOSUS, biskup v Tarragoně (ve Španělsku), byv za pronásledování křesťanů předveden se svými jáhny *Eulogiem a Auguriem* před prefekta, vyznal svou víru. Prefekt řekl k Auguriovi: „Nedbej slov Fruktuosových! Což pak se mu klaníš jako bohu? - „Ne“, odpověděl Augurius, neklaním se biskupu jako bohu, nýbrž klaním se Bohu pravému, jemuž i biskup se klaní.“ - „Ty-li jsi biskup?“ tázal se prefekt Fruktuosa. - „Ano, jsem.“ - „Ne,“ vece prefekt, „byl jsi!“ chtěje naznačiti, že ho dá usmrtiti. - Všichni tři byli upáleni r. 259. Fruktuosus se velmi ctí ve Španělsku. Svátek sv. Fruktuosa, sv. Eulogia (po česku: Ložek) a Auguria 21. ledna (nebo i 5. února).

Sv. FLORENCIUS, biskup viennes-ský ve Francii, umučen r. 259 (dle *D* za císaře Galliena 260-268); svátek 3. ledna.

Sv. EUTROPIUS, biskup v Saintes ve Francii, byl od modloslužebníků umučen. Křesťanská panna *Eustella* jej pohřbila. Svátek sv. Eutropia, biskupa a mučedníka, 30. dubna. Památka Eustelly, panny a mučednice, jejíž jméno není v seznamech svatých, koná se rovněž 30. dubna.

Sv. JULIA, narozená ve Troyes ve Francii, byla v mládí zavlečena do zajetí. Její pán, pohan Klaudius, svěřil jí správu svého domu a chtěl si ji vzíti za manželku, když by se zřekla víry křesťanské. Julie však odepřela. Sloužila v domě ještě 18 let, zachovávajíc panenskou čistotu a vrátila se pak do svého rodiště, aby i tam vyznala svou víru. Klaudius, který se stal křesťanem, ji provázel. V Troyes Julie byla mučena a sťata; kolem r. 260 Klaudius pak, když vyznal svou víru, byl sťat. Svátek sv. Julie, panny a mučednice, 21. července.

Sv. PRIVATUS, biskup ve Francii bez určitého místa, tedy biskup regionární, hlásal evangelium v krajině lanquedocské, trpěl pro víru za Valeriana a Galliena, kolem r. 260. Svátek jeho 21. srpna.

Sv. VALERIUS, arcijáhen v Langres ve Francii, byl sťat r. 264; slaví se 23. října.

Deváté pronásledování křesťanů za císaře Aureliana 270-275.

Císař Aurelian chtěl býti nazýván „Pán a bůh náš“; vydal rozkaz, aby křesťané byli pronásledováni. Mučedníci té doby byli:

Sv. KONON, křesťan v Ikoniu (v Isaurii); byl i se svým synem, dvanáctiletým chlapcem, pro víru usmrcen za císaře Aureliana roku 275. Svátek 29. května.

Sv. MARINUS, vojín Caesarei Palestinské, měl býti povýšen na setníka; avšak jistý spoluvojín obžaloval Marina, že je křesťanem, a proto prý mu hodnost ta nepřináleží. Marinus byl pro víru svou usmrcen; svědkem jeho smrti byl senátor římský, jménem *Asterius;* ten pohřbil Marina. Za to byl i Asterius usmrcen. Rok smrti 272. Svátek jejich 3. března.

Sv. MAMAS, chudý pastýř v Caesarei Kappadocké, živil se u cizích lidí. Později si zbudoval malou chyšku a živil se lesními zelinami a kořínky. Ochočené laňky přicházely a od nich Mamas míval mléko a sýr. Z výtěžku toho uděloval dobrodiní chudým. Za pronásledování Aurelianova Mamas byl předveden k soudu. Soudce Alexander se ho tázal: „Užil-lis nějakého kouzla, abys laňky k sobě přivábil a je krotil?“ - „Nikoliv,“ odpověděl Mamas; „to je dílo Boží, jenž pečuje o své věrné služebníky.“ Když se Mamas nechtěl odříci své víry, byl ukamenován, roku 275. Svátek 17. srpna.

Sv. PAVEL byl horlivý křesťan v palestýnském městě Ptolemais. Potíral nevěru židů i pověru pohanů. Když byl před soudcem pro víru svou nemilosrdně týrán, Pavlova sestra *Juliána* vytýkala soudci jeho nespravedlnost. Proto byla Juliana usmrcena spolu s Pavlem. Svědky mučení Pavlova byli také vojínové: *Stratonik*, *Kvadrat* a *Akacius;* vyznali víru v Krista a byli usmrceni. Rok smrti není jistý, zdali 275 nebo 257. Svátek sv. Pavla, sv. Juliány, sv. Stratonika, Quadrata a Akacia 17. srpna.

Sv. MAGNUS, křesťan v Caesarei Kappadocké, usmrcen za Aureliana. Pokládá se za totožného se sv. Mema-sem (čili Mamasem). Svátek 19. srpna.

Sv. PORFYRUS, mučedník efezský; je též v Řím. Matyr.; svátek 4. listopadu.

Sv. QUINTUS, mučedník frygijský za císaře Aureliana; svátek 2. července.

Sv. FILOMEN, křesťan v Ancyře v Galacii; za císaře Aureliana dal soudce Filomenovi přibíti ruce i nohy ke sloupu, konečně pak i hřebík mu vraziti do hlavy, čímž dokonáno bylo jeho mučednictví. Svátek sv. Filomena 29. listopadu.

Sv. HELIODOR, mučedník v Pamfylii za císaře Aureliana; svátek 21. listopadu.

Sv. TROFIM, křesťan v Antiochii (v Pisidii). Trofima vedli biřicové k vladaři země frygijské. Na cestu mu obuli střevíce opatřené ostrými hřebíky. V žaláři navštěvoval Trofima *Dorimedon*, člen rady, a sloužil mu. Oba byli býkovcem biti. Trofim byl oslepen a oba pak byli mečem odpraveni roku 280. S nimi byl uvězněn i *Sabacius*. Ten jsa mučen, v hrozných bolestech hlasitě zaplakal. Soudce se domníval, že mučedníka obměkčil a tázal se: „Proč pláčeš?“ - Sabacius na to: „Jen tělo pláče, duše nikoliv“ a v těch mukách vypustil duši. Svátek sv. Trofima, Dorymedona a Sabacia 19. září.

Sv. BABYLAS, biskup v Antiochii syrské, po sv. Ignácovi nejslavnější. Byl sťat za císaře Aureliana. Slaví se 24. ledna.

Sv. KAJUS a sv. ALEXANDER, mučedníci ve frygijském městě Apamea roku 279 (podle Donina; *St* udává r. 171). Svátek jejich 10. března.

Sv. LEV a sv. PAREGORIUS, mučedníci v lykijském městě Patarce (podle *D* v Řecku); kolem roku 270. Svátek jejich 18. února.

Sv. HYPACIUS, mučedník v Byzanciu; spolu s ním jmenují se sv. *Lucillian*, mučedník a sv. *Pavla*, panna a mučednice v Cařihradě. Rok smrti 273. Svátek jejich 3. června.

Sv. FELIX I., papež (269-274), zavrhl bludy Pavla Samosatského. Pavel Samosatský byl biskupem alexandrijským, ale neprávem, a s místa svého ustoupit nechtěl. Sporná věc o Pavlu Samosatském byla tehdy předložena císaři Aurelianovi, když právě dlel v Antiochii. Císař Aurelian, ač pohan, maje rozhodnouti, kdo má býti biskupem v Alexandrii, rozhodl, že pro biskupské sídlo v Alexandrii má býti ustanoven ten, koho určí biskup římský a biskupové italští. Toť důkaz, jaké vážnosti požívala apoštolská Stolice již v tehdejší době, i u císaře pohana. Papež Felix ovšem rozhodl proti Pavlu Samosatskému.

Mnoho zpráv o Felixovi nemáme, leč že doporučil prastarý obyčej církevní, aby Mše sv. se obětovala nad hroby mučedníků. Felix zemřel bezpochyby smrtí přirozenou r. 274. Dle *K* papež Felix byl usmrcen za císaře Aureliana; ale to se nesrovnává s pravdou; Felix se jmenuje pouze mučedníkem, protože mu bylo přetrpěti mnohé útrapy. Svátek sv. Felixe 30. května.

Sv. EUTYCHIAN, papež (275-283), pochoval vlastní rukou 342 mučedníků; potvrdil ritus svěcení polních plodin. Mnoho zpráv o něm není. Počítá se mezi mučedníky, ale mučednictví jeho není zaručené. Rok smrti 283. Svátek 8. (nebo i 9.) prosince.

Sv. KLAUDIUS, tribun vojenský, jeho manželka *Hilaria*, jejich synové *Jason* a *Maurus* byli pro víru usmrceni; Klaudius byl vhozen do řeky Tibery a utopen, oba synové a 70 vojínů byli sťati, matka zemřela modlíc se na hrobě svých synů. Její smrt klade se do r. 284. Svátek všech tu jmenovaných 3. prosince. S nimi byla usmrcena i *Magina*.

Sv. PRISKA (také *Priscilla* nazývaná), dcera vzácné rodiny římské, byla třináctiletá, když ji přivedli do pohanského chrámu, aby obětovala bohům. Priska však řekla neohroženě: „Jsem křesťanka, jen Bohu budu obětovati, vaši pohanští bohové jsou ďáblové.“ Za to byla zpoličkována, až se jí krev z úst i nosu řinula. Pak byla různým způsobem, také hladem, mučena, posléze sťata. Rok smrti 270 (za císaře Klaudia II. 268-270). Jiní však praví, že doba jejího mučednictví je okolo roku 50 (za císaře Klaudia I., 41-54). Priska byla uctívána jako první mučednice na západě, právě tak, jako Thekla byla uctívána na východě. Svátek 18. ledna.

Sv. AGAPIT, patnáctiletý jinoch křesťanský v Praeneste (nyní Palestrina, 4 míle od Říma), byl suchými zvířecími žilovatinami dlouho mrskán; konečně sťat; za Aureliana r. 270 nebo 273. Svátek sv. Agapita 18. srpna.

Sv. FABIAN, jáhen mučedník akvilejský; rok smrti 283. Svátek 6. března.

Sv. IRENEUS (Hyreneus), mučedník v Sutri. S ním usmrcena i *Mustiola*, žena, která ošetřovala uvězněné křesťany. Rok smrti 275. Svátek 3. července.

Sv. KONSTANC, biskup v Perugii, byl sťat za císaře Aurelia. Svátek 29. ledna.

Sv. AGAPE, panna a mučednice v Interamně v Italii; táž, jak je jmenována v životopise sv. Valentina, biskupa v Interamně. Zemřela smrtí mučednickou

kolem r. 270 jako řečník Kraton. Svátek 15. února.

Sv. MARINUS, senátor římský a mučedník; rok smrti 283; v seznamu není. Svátek 26. prosince.

Sv. FELIX, kněz v Kastellane v Neapolsku, byl ukamenován r. 270 za císaře Aureliana. Spolumučedník *Ireneus* jáhen byl dopraven do Chusi (Sutri podle *St.* - v Toskánsku); byl nucen bosý běžeti před vozem prefektovým, pak byl olověným sochorem utlučen r. 275. *Mustiola*, žena křesťanská, byla ubita. Svátek sv. Felixe, sv. Irenea a sv. Mustioly 3. července.

Sv. RESTITUTA, panna římská, šla podle Aktů z Říma do Sory (v jižní Italii). V Soře Restituta uzdravila malomocného člověka, obrátila jistého *Cyrilla* na víru křesťanskou. Cyrill posvěcen byl později na kněžství. Oba byli sťati r. 272. Svátek obou 27. května.

Sv. SABAS, rodem Gót, setník vojenský, byl v Římě za císaře Aureliana v letech 270-275 pro víru sťat. Svátek 24. dubna.

Sv. KOLUMBA (česky holubice) pocházela ze Španěl; rodiče její byli pohané. Poznala víru křesťanskou a uprchla s jinými družkami do Gallie, zprvu do Vienne, pak do Sensu. Byla šestnáctiletá a sličná. Když císař Aurelian ji spatřil, chtěl ji za manželku pro svého syna a řekl jí: „Kolumbo, holubičko krásná, obětuj bohům, a staneš se nevěstou mého syna.“ Kolumba odřekla, namítajíc, že je křesťankou a že slíbila Bohu ustavičné panenství. Císař ji dal odvésti do amfitheatru s rozkazem, aby neřestný mladík *Barukas* jí zneužil. Barukas přišel a Kolumba spatřivši jej zvolala: „Co tu chceš činiti ve své surovosti? Myslíš-li, že nebudu moci tobě odpírati? Neopovažuj se dotknouti se mne, aby tě můj Pán Ježíš neztrestal!“ Mladík Barukas uslyšev tato slova, ulekl se a pozbyl odvahy. (Podle *K* medvěd ve zvěřinci se utrhl a vraziv do hampejzu, vysvobodil dívku z rukou smilníkových.) Dotkla se mladíka toho milost Boží. Barukas čili Baruch uvěřil v Krista a víru svou veřejně osvědčil. Zemřel smrtí mučednickou. Kolumba byla sťata. Rok smrti není jistý, zdali 280 nebo 180. Svátek sv. Kolumby 31. (nebo 30.) prosince.

Sv. GERMANUS, biskup mučedník (podle *D*) v Besançonu, podle dodatků Stadlerových za císaře Aureliana; svátek 11. října.

Sv. BEATA či BENEDIKTA (po česku Božena) panna, pocházela ze Španělska a přišla s bratrem svým *Sanktianem* a s jistým Augustinem do Gallie, do Cenis (Sens na dráze Paříž-Lyon). Tam se ujímala chudých dítek a vyučovala je. Proto je patronkou industriálních učitelek a pěstounek. V Sensu byli všichni tři pro víru sťati. Stalo se tak r. 273. Svátek 22. prosince (nebo i 29. června); svátek sv. Sanktiana 6. září.

(Jungmann rozeznává: Beata = Božena, Beatrix = Blažena.)

Sv. MARCELLUS a ANASTASIUS byli snad věrověstové v Gallii. Neví se o nich něco určitého. Byli umučeni buď za Aureliana nebo už za Decia. Svátek jejich 29. června.

Pravá akta o nich neexistují, a co vypravují akta, dle bollandisty Henschena

bylo vymyšleno od lidí, kteří chtějí míti raději taková akta nežli žádná.

Sv. REVERIANUS (nebo také Reverencianus), biskup autunský ve Francii; byl umučen za císaře Aureliana buď r. 273 nebo 274. Svátek sv. Reveriana 1. června.

Sv. VINCENC levita (jehož sluší rozlišovati od Vincence levity, jehož svátek je 22. ledna), byl sťat. Kde Vincenc utrpěl smrt mučednickou, neví se. Snad v Agenu (ve Francii). Rok smrti snad 273. Svátek sv. Vincence 9. června.

Sv. PATROKLUS měl dům v Troyes (na řece Sequaně, kraj aubesský); byl muž učený a ctnostný. Podle legendy byl sťat v té chvíli, kdy statečně vyznával svou víru. Rok smrti buď 275 nebo 259. Svátek sv. Patrokla 21. ledna.

Sv. SABINA panna, mučednice troyesská, a sv. SABINIAN (o němž se myslí, že byl její bratr), mučedník; rok 275; svátek 29. ledna.

Jiná (?) sv. *Sabina*, panna v Joarre (ve Francii); svátek 30. dubna.

Sv. DIADOR kněz a sv. MARCIAN jáhen, mučedníci, buď roku 253 nebo 283 v Římě. Svátek jejich 1. prosince.

Desáté pronásledování křesťanů za císaře Diokleciana 284-305.

Skoro 20 let měli křesťané volnost. Byli v úřadech dvoru císařského i v úřadech státních. V novém sídelním městě císařském, v Nikomedii, měli nádherný chrám a konali veřejné služby Boží. Biskupům byly prokazovány různé pocty; přistupování pohanů do Církve dělo se v takovém množství, že musely býti budovány nové chrámy. Ale modloslužební kněží a spoluvladař Galerius podněcovali císaře Diokleciana k nenávisti proti křesťanům. I jal se r. 303 krutě pronásledovati křesťany. Doba Dioklecianova sluje „dobou mučedníků“ (aera martyrum).

Dioklecian vydal proti křesťanům čtyři edikty. Zprvu nařídil bořiti kostely, páliti Písmo sv., zbaviti křesťany všech práv občanských. - Druhým ediktem velel zjímati duchovenstvo. - Třetí ponechával uvězněným pouze volbu, buď odpadnouti od víry Kristovy nebo vytrpěti muka. - Čtvrtý velel křesťanům vůbec buď obětovati modlám nebo umříti. - Výnosy tyto byly přesně prováděny. Očitý svědek Laktancius (De mortibus persecutorum, c. 16) praví: „Kdybych měl sto řečí, sto jazykův a hlas železný, nedovedl bych ani vypsati všech ohavností, ani udati všech jmen mučedníkův, ani vylíčiti, co všecko soudcové spáchali v provinciích na nevinných a spravedlivých.“ A jiný dějepisec, Eusebius (Církevní dějiny, VIII., 9) napsal, že meče katanův otupěly a se lámaly, že katané umdlévali a střídati se musili. Odpadlých křesťanů bylo málo; nejvíc bylo těch, kteří vydali Písmo svaté pohanům. Dioklecian již se domýšlel, že křesťanství jest úplně vyhlazeno. Dal raziti peníz s nápisem: *Deleto nomine christiano*, t. j. na památku vyhlazení křesťanstva.

Tehdy byla říše římská rozdělena na dvě polovice, nad nimiž vládli dva císařové, majíce každý na pomoc jednoho spoluvladaře čili místocísaře. Na východě vládl císař Dioklecian, sídle v Nikomedii, a mí-

stocísař Galerius, nepřítel křesťanů. Na západě vládl Maximian, sídle v Miláně, místocísař Konstancius, jenž křesťanům byl nakloněn. Proto křesťané na západě požívali většího pokoje nežli na východě. Roku 305 oba císařové složili vládu nad svými říšemi a stali se císaři jejich spolucísařové, Galerius na východě, Konstancius na západě. Konstancius trpěl křesťany ve své říši a nepronásledoval jich; ale Galerius zuřil proti nim dále se stejnou ukrutností; až když těžce onemocněl, dovolil křesťanům, aby Boha vzývali po svém způsobu. Když pak zemřel, stal se na jeho místě císařem na východě Maximus, jenž opět křesťanům činil mnohá příkoří.

Za jeho pronásledování dosáhli palmy mučednické:

Sv. MARCEL, rodem Španěl. Byl setníkem v městě Leonu. Uzavřel sňatek s Nonou. Oba i jejich synové *Klaudius*, *Luperkus* a *Viktorius* uvěřili v Krista a byli pokřtěni. Trajanská legie, u níž Marcel konal vojenskou službu, odebrala se do Tingisu v Mauretanii (nyní Tanger). Roku 298 konala se v Tingisu vojenská slavnost; byl den narozenin císaře Maximiána. Vojínové měli podle tehdejšího zvyku obětovati pohanským bohům. Ale Marcelu se příčila modloslužebnost; umínil si, že raději vystoupí ze svazku vojenského, než by víru svou zradil. Když slavnost byla zahájena, Marcel předstoupil před vojenské prapory a odloživ odznaky své vojenské hodnosti, zvolal: „Já chci obětovati jen Ježíši Kristu; neboť jsem křesťan; modloslužbou opovrhuji, a je-li vojín nucen obětovati pohanským bohům a císařům, nezbývá mi, než abych přestal ve vojsku sloužiti."

Těmito slovy Marcel se nevzepřel poslušnosti vojenské, k níž se byl zavázal, nýbrž odepřel jen konati modlářství, s vojenskou službou spojované. Plukovník Fortunát dal Marcela ihned odvésti do žaláře a po slavnosti si jej dal předvésti a řekl: „Co ti přišlo na mysl, žes proti veškeré vojenské kázni, veřejně, složil odznaky své hodnosti vojenské?" - Marcel odpověděl: „Jsem křesťan, a proto nemohu bráti účast na modloslužbě; klaním se toliko Bohu pravému." Plukovník poslal Marcela k veliteli císařské stráže tělesné, jménem Agrikolánu, a vzkázal mu: „Tento setník odhodil před vojskem odznaky své vojenské hodnosti, pravil, že je křesťanem a tupil bohy. Posílám ti jej, abys jej podle zákona potrestal." Agrikolan se tázal Marcela: „Je-li pravda, že jsi křesťanem?" - „Ano, jsem křesťan." - „Což pak jsi se zbláznil, že jsi se stal přísaze své nevěrným a taková slova mluvil?" - „Kdo Boha se bojí, ten neblázní," vece Marcel. - „Mluvil's to, co psáno v dopisu?" - „Ano," odpověděl Marcel, „mluvil jsem to a zbraň jsem odložil, neboť nemohu uposlechnouti předpisů, jež kážou obětovati mrtvým modlám." Velitel Agrikolan vynesl rozsudek: „Marcel setník odložil veřejně odznaky své vojenské hodnosti; tím porušil svou povinnost, nechtěje se podrobiti zákonům. Za to zasluhuje trestu; budiž sťat."

Soudní písař *Kassian* uslyšev nespravedlivý rozsudek, byl tou měrou dojat, že hodil spisy i náčiní písařské na zemi

a že Agrikolanovi vyčtl nespravedlivé jednání s Marcelem. Za to byl ihned odveden do vězení. Marcel byl sťat a Kassian, když byl vyznal svou víru v Krista, byl rovněž umučen. Zvěst o smrti Marcelově se donesla i k uším jeho manželky Nony a jejich synů. Také synové trvali neohroženě při víře Kristově, i byli sťati. Nona pak, jejich matka, po životě ctnostném dokonala smrtí přirozenou. Svátek sv. Marcela, Klaudia, Luperka a Viktoria 30. října; svátek sv. Kassiana 3. prosince.

Sv. MARCIANA byla křesťanská panna v Caesarei mauretánské. Kdysi ve svatém rozhorlení rozbila pohanské modly; i byla od rozkaceného lidu týrána a gladiatorům do jejich zvůle dána; pomocí Boží však zůstala všech nástrah uchráněna a neposkvrněna. Konečně byla předhozena divokým zvířatům a jimi rozsápána. Svátek 9. ledna.

Sv. ARKADIUS, měšťan v Mauretanii, dal, když vypuklo pronásledování křesťanů, svůj dům v opatrování svému strýci, pohanu; sám pak se uchýlil na poušť, aby modlitbou a postem se posiloval k nastávajícímu boji. Jediný sluha věděl o jeho úkrytu. Císařský náměstek dal prohledati jeho dům, a když nenalezli Arkadia, odvedli strýce jeho do vězení. Arkadius uslyšev o tom, spěchal k soudu a pravil: „Můj strýc je nevinen; nevěděl o úkrytu mém. Žádám, aby byl propuštěn.“ Náměstek řekl: „Rád ti odpustím tvůj útěk, budeš-li obětovati bohům.“ Avšak Arkadius odpověděl: „Toho neučiním. Jsem křesťan. Lichým bohům obětovati nebudu a jsem hotov podstoupiti i nejhroznější smrt pro víru Kristovu.“

Tu vzkřikl rozzuřený náměstek: „Uvrzte toho zatvrzelce na zemi, svlečte ho, svažte mu ruce a nohy a odřezujte mu úd za údem od těla, aby tolikrát pocítil smrtelnou úzkost, kolik údů má.“ Stalo se. Nejprve jali se mu katané usekávati prsty na rukou a nohou. Podle rozkazu konali své krvavé řemeslo pomalu a v přestávkách, aby Arkadius tím více trpěl. Arkadius se modlil: „Bože věčný, tys mi dal tyto údy, a proto je obětuji Tobě, neboť Ty mi je opět vrátíš v den vzkříšení.“ I katané slzeli nad nevídanou zmužilostí a trpělivostí jeho. Konečně leželo zkomolené a zohavené tělo jako bezvládné na zemi v krvi. Arkadius žil ještě a pravil k přítomným: „Věřte, že všecky muky nejsou ničím proti koruně, kterou uchystal Kristus na nebesích. Věřte mně umírajícímu, že bohové vaši nejsou ničím; přestaňte se jim klaněti. Poznejte pravého Boha, pro něhož umříti jest živu býti.“ Tak zemřel. Rok smrti 312. Svátek 12. ledna.

Sv. ROMULUS a svatý SEKUNDUS, bratří mučedníci v Mauretánii; † 304. Svátek jejich 24. března.

Sv. NINUS, SOKRATES, LUCIUS, DONATA, BASILLA a VIKTORIA a j. mučedníci v Mauretánii; † 304; svátek jejich 17. října.

Sv. BONIFÁC (Dobroděj) a sv. THEKLA byli manželé v Hadrumetu (na severním pobřeží v Africe), byli horliví křesťané; měli 12 synů. Za pronásledování byli mučeni, ale umřeli smrtí přirozenou. Svátek jejich 30. srpna.

Sv. LUCIUS, senátor v Cyreně (Lybie), velmi bohatý muž a také silného těla; viděl v Cyreně umírati sv. Theodora, biskupa cyrenského; odebral se na ostrov Cypr, přijal víru křesťanskou a byl proto sťat po r. 310; svátek jeho 14. srpna.

Sv. THEODOR, biskup v krajině cyrenské v Lybii, nechtěl vydati knih posvátných a za to byl bit a drásán až na smrt. S ním popraveny byly i Lucie a Cyrilla. Rok smrti je snad 310. Svátek 4. července.

Sv. CYRILLA byla vdova v krajině cyrenské. Sloužila Bohu horlivě. Pro víru Kristovu byla předvedena před soud. Soudce rozkázal: „Dejte jí na dlaň žhavé uhlí a držte ji pevně, aby byla nucena obětovati." Cyrilla pravila: „To pak nebude oběť dobrovolná; já budu obětovati jenom Bohu pravému." Byla umučena snad r. 310 a s ní *Lucia* a *Aroa*. Svátek těchto mučednic 5. července.

Sv. SATURNIN byl knězem v Abitině (v Africe), jeho synové Saturnin ml. a Felix, lektoři, dcera Maria, jeptiška, a nejmladší synáček Hilarion a jiní křesťané, byli vedeni z Abitiny do Karthaginy před soud. Bylo jich všech 42 a Bolland. Febr. II., 513 vypočítávají jejich jména. Vůdcem všech byl *Dativus*, radní.

Prokonsul Anulin počal konati výslech. Sekunda a Restituta vyznaly, že jsou křesťankami. - *Ampelius* nechtěl vydati posvátných knih. - *Emeritus* vyznal, že v jeho domě se konaly nedělní shromáždění křesťanů a že on je svolával. Prokonsul se tázal: „A proč jsi to trpěl?" - „Protože bez služeb Božích nemůžeme býti." Prokonsul: „Máš-li písma (křesťanská)?" - „Mám je v srdci zapsána," odpověděl Emerit. - *Thelik* byl mučen na skřipci. - Akta se zvláště obšírně rozepisují o výslechu a mučení mladistvé krásné panny *Viktorie*. Ona byla vždy odmítala návrhy k manželství, neboť byla slíbila panenství Bohu. Při výslechu vyznala neohroženě: „Jsem křesťanka. Nikdo mne nepřemlouval ke křesťanství." Její bratr Fortunacian chtěje ji omlouvati, pravil: „Ona není při zdravém rozumu." Viktorie však řekla rozhodně: „Nikoliv, jsem při zdravém rozumu, a co jsem vyznala, na tom trvám." - „Chceš-li jíti," tázal se jí prokonsul, „se svým bratrem domů?" - „Ne. Křesťané jsou moji bratři, s nimiž jsem byla v neděli na shromáždění."

Konečně přišel na řadu *Hilarion*, synáček kněze Saturnina. Co do věku byl dítě, ve statečnosti byl muž. Místodržitel Felix se ho tázal: „Viď, žes byl přinucen nebo sveden otcem a svými bratry jíti do bohoslužebného shromáždění." - Hilarion odpověděl: „Jsem křesťan a šel jsem bez nucení a z vlastní vůle na shromáždění." Felix jal se mu hroziti tresty dětskými. Hilarion se trestům smál. Felix hrozil: „Já ti uřežu nos a uši a pošlu tě mezi lidi, a oni se ti budou smáti." - „Učiň, co ti libo; jsem křesťan." Všichni byli umučeni. Krev Saturnina syna smísila se s krví Saturnina otce. Zemřeli buď od ran nebo hladem r. 303. Svátek sv. Saturnina, sv. Viktorie a všech ostatních mučedníků 11. února. Slují „mučedníci karthaginští."

Sv. EVA, mučednice karthaginská, zemřela r. 304; svátek 11. února.

Sv. FELIX, biskup v africkém městě Thibaře, byl veden do Italie, aby byl představen císaři Dioklecianu. Ale již na cestě, ve Venose (v Apulii), že nechtěl vydati knih posvátných, byl sťat, ve věku 56 roků. Soudce jsa povahy nad jiné laskavější a chtěje Felixovi naznačiti vytáčku, které by užil, tázal se: „Felixi! proč jsi nevydal Písma? Ty jich asi nemáš, není-liž pravda?" Felix, jenž si nechtěl vykoupiti život lží, odpověděl na suggestivní tuto otázku se vzácnou pravdymilovností krátce a rozhodně: *„Habeo, sed non do."* t. j. Mám, ale nedám. Rok smrti 303. S ním byli sťati kněží *Adaukt* (Přibík), *Január* a *Afrikán* a lektoři *Fortunat* a *Septim*. Svátek jejich 24. října. Viz ostatně Felix a Adaukt ze dne 30. srpna.

Sv. PAVEL, JULIUS, FELIX, FLORIDA, PIA a jiní spolumučedníci (počtem kolem 600) v Africe r. 302; svátek jejich 19. ledna.

Sv. AGILEUS, mučedník africký, zemřel kolem r. 310; svátek 15. října.

Sv. KRISPINA byla podle slov sv. Augustina urozená žena v Thebaste v Numidii; pocházejíc ze vznešených rodičů, žila v manželství a byla matkou několika dětí. Ani láska k dětem, ani slabé ústrojí těla jí nezadrželo od mučednictví. Za pronásledování Dioklecianova, když nechtěla obětovati modlám, byla jata; vlasy jí byly ustřiženy, byla všeobecnému posměchu vystavena a pak sťata. Sv. Augustin ji nejednou chválí ve svých spisech. Rok smrti 304. Svátek 5. prosince.

Sv. MAMILIÁN byl vojenský rekrut v Thebaste v Numidii; odmítl výzvu, aby vstoupil do svazu vojenského; prohlásil, že mu to není dovoleno, protože je křesťan; mínil tím nespravedlivost, které se vojínové často dopouštějí, a modloslužbu ve stavu vojenském konanou. Vojenští představení však nedbali a měřili Mamiliána. Měřič řekl: „Měří 5 střevíců a 10 palců." Když Mamilián opět se zdráhal jejich výzvě vyhověti, byl pro víru svou sťat r. 295. Svátek 12. března.

Sv. CYRUS, mnich, sv. JAN, vojín a sv. panny: *Theoktista*, patnáctiletá, *Theodosia*, třináctiletá, *Eudoxia*, jedenáctiletá a jejich matka *Athanasia*, mučedníci v Kanopu na Nilu v Egyptě. Všichni byli sťati kolem r. 300. Svátek jejich 31. ledna.

Sv. DONÁT, křesťan, pocházel z Istrie a za pronásledování Dioklecianova uprchl do Egypta; avšak tam byl s *Makariem* a *Theodorem* rozsekán a vhozen do moře. Svátek těchto sv. mučedníků 22. května.

Sv. TIMOTHEUS (Bohaboj) a sv. MAURA byli křesťanští manželé v Perapě v Horním Egyptě. Timotej vynikal horlivostí ve víře a zbožností. I byl záhy přijat do služby církevní; jako lektor předčítal shromážděným křesťanům částky z Písma svatého a ze životopisů mučedníků. Byl teprve 3 neděle ženat s Maurou, sedmnáctiletou křesťankou, když vypuklo pronásledování křesťanů.

Také Timotej byl jat a předveden před vladaře Adriana; tam byl zprvu vyzván, aby obětoval modlám. Odepřel. Vladař žádal, aby Timotej vydal aspoň Písmo sv. na spálení. Ale Timotej řekl neohroženě: „Raději bych vydal vlastní dítky své, kdybych jaké měl, než bych vydal

posvátné naše knihy." Tato slova popudila vladaře tak, že rozkázal přiložiti Timoteovi na oči a na uši žhavé železo, aby vícekráte Písma sv. neviděl a učení jeho neslyšel. Timotej zůstal neoblomný ve víře, i když byl dán na skřipec a když nohy mu byly sevřeny do klády. Také mu vrazili do úst roubík. Vtom přistoupil k vladaři jakýsi rádce a upozornil ho, že Timotej má mladou manželku, a že by bylo prospěšno zavolati ji; že by snad přemluvila svého muže k odpadu od víry Kristovy.

Vladař svolil, dal si Mauru předvolati a vyzval ji, aby přemluvila svého muže: „Jinak," dodal, „zahyne ukrutnou smrtí muž tvůj." Mladičká Maura nebyla tehdy ještě ve víře dostatečně utvrzena. Slíbila, že učiní, co se od ní žádá. Zavedli ji k Timotheovi; ona pak mu začala domlouvati, jak vladař jí kázal.

Timotej, jemuž vyndali roubík z úst, požádal okolostojících, aby mu zahalili hlavu šátkem, neboť nechtěl, jak řekl, cítiti umrlčího puchu, vycházejícího z roucha manželčina. A když Maura neustávala mu domlouvati, aby aspoň na oko povolil žádosti vladařově, Timotej jí řekl, vážně: „Mauro! jsi-li pak křesťanka, nebo pohanka? To jsou řeči osoby ve víře vychované? Místo abys mne povzbuzovala k statečnosti v mukách, ty mě od nich zdržuješ? Mám-li snad pro časné štěstí ztratiti blaženost věčnou? Mám-li se uvrhnouti do věčných muk, abych ušel krátkému mučení?"

Maura jako by procitla z chvilkové slabosti; poznala své provinění a tázala se: „Co mám činiti, abych odkála a napravila své provinění?" Timotej odpověděl: „Jdi k vladaři a rci mu, že netoliko nehodláš mne přemlouvati k odpadu, ale že i sama jsi hotova podstoupiti mučednictví pro víru." Slov těch se zalekla Maura; namítala, že se necítí dosti silnou předstoupiti před vladaře, tím méně pak podstoupiti mučednictví. Timotheus řekl: „Vzpomeň, Mauro, svaté Felicity, svaté Cecilie a jiných panen a žen, které obětovaly svou krev za Krista a nebyly tebe silnější; čítala a slýchala jsi o nich. Ty pak by ses bála muk? I tebe bude Kristus síliti v boji! Koruna mučednická kyne i tobě; kéž jí oba dosáhneme u Krista!"

S Maury spadla všecka bázeň; odhodlala se obětovati pro Krista všecko, i život svůj. Odebrala se k vladaři a prohlásila, že nebude více přemlouvati manžela k odpadu od víry, ba že sama hotova jest pro Krista trpěti. - Vladař byl nemile překvapen; sliboval jí štěstí a radost, kterých užije po smrti Timoteově s jiným mužem. A když Maura statečně vyznávala Krista, vladař rozkázal, aby jí byly vytrhány krásné její vlasy. Stalo se. Pak jí hrozil, že jí dá vložiti žhavé uhlí do úst. Maura řekla: „Učiň, jak ti libo; takto aspoň žhavým tím uhlím očistím se od poklesků spáchaných jazykem."

Když vladař seznal, že oba manželé se nedají odvrátiti od víry Kristovy, odsoudil je oba k trestu ukřižování. Na popravišti bylo Mauře přetrpěti ještě jednu zkoušku. Matka její přichvátala a přemlouvala ji, aby se odřekla víry Kristovy, ukazovala jí její svatební šaty a líčila ra-

dosti a slávu, které prý by ji v životě jestě čekaly. Ale Maura řekla: „Všecka sláva a radost světská je jako dým, který se ztratí ve vzduchu; radost mučedníků Božích je věčná." - Pak byli oba manželé ukřižováni, a to podle rozkazu vladařova tak, aby visice naproti sobě musili hleděti na sebe, a aby takto jim byla působena tím větší bolest. Timotej a Maura si dodávali na kříži zmužilosti a trpělivosti a za modlitby zemřeli. Rok smrti jejich je 305, svátek 19. prosince (nebo i 3. května).

Sv. FILEAS (nebo také Filates) byl zprvu setníkem, pak biskupem ve Thmuis v Egyptě. Za pronásledování byl jat a předveden k soudu. Soudce Kulcian mu řekl: „Mohl bys také přijíti k rozumu a obětovati bohům."-„Jsem při rozumu," odvětil, „ale lichým bohům obětovati nebudu." Byl odsouzen k smrti. Když byl veden na popraviště, učinil bratr Fileův, jenž byl též přísedícím soudu, poslední pokus, aby zachránil bratra. Začal volati: „Fileas žádá o zrušení rozsudku." Soudce Kulcian zastavil průvod a obrátiv se na Fileu, tázal se: „Z jakého důvodu žádáš o zrušení rozsudku?"- Fileas odpověděl: „Já jsem nežádal o zrušení rozsudku. Nedejte na slova mého nešťastného bratra. Chci rád trpěti pro Krista, Pána svého." Byl v Alexandrii roku 306 sťat. Svátek sv. Filea 26. listopadu.

Sv. FILEMON a sv. APOLLONIUS byli mučedníci v Antinous v Egyptě roku 287. Tolik je jisto. Ostatní zprávy z akt nejsou zjištěny. Jáhen, nebo snad lektor, Apollonius byl jat jako křesťan; s ním byl předveden k soudu i herec a hudebník Filemon. Zdálo se, že Filemon jen ze žertu prohlašuje, že je křesťanem. Proto soudce mu řekl: „Víme, že je tvým řemeslem nás obveselovati všelijakými žerty; ale nyní musíš obětovati bohům, aby lidé viděli, že jen ze žertu jsi hrál úlohu křesťana." Filemon odpověděl: „Nebudu bohům obětovati; jsemť v pravdě křesťan." - Oba byli sťati; později sťat byl i císařský náměstek *Arrianus*, který vida rekovnou smrt mučedníků, obrátil se k víře Kristově. Císař poslal totiž nového náměstka, který dal Arriana popraviti. Svátek sv. Filemona a Apollonia 8. března, svátek sv. Arriana 14. prosince.

Sv. LEONIDES, mučedník v Thebaidě; svátek 28. ledna.

Sv. PELEUS byl biskupem v Egyptě; byl upálen za císaře Diokleciana a s ním usmrceni byli i *Nisus* a *Eliáš*. Svátek jejich 19. září.

Sv. SABINUS, mučedník v Hermopoli; † 287; svátek 13. března.

Sv. SERAPION, mučedník v Diospoli, byl sťat; jeho spolumučedníci, kteří vesměs pocházeli z Korinthu, jsou: *Viktorin*; byl dán do velkého hmoždíře a roztlučen; pak *Viktor*; Nikeforovi byl úd po údu uřezán; *Papias* byl utopen; *Diodor* (nebo *Dioskor*) byl upálen; a jiní Viktorin a Viktor Ninivita podstoupili smrt mučednickou jako první. Jejich mučednictví je podivné a ukrutné. Někteří byli dáni do dutého stromu děravého a k smrti ubodáni. Rok smrti 285. (Jiní praví, že 249). Svátek jejich 23. (nebo i 25.) února.

Sv. VARUS, vojín, křesťan v Egyptě,

ujímal se uvězněných křesťanů; za to byl usmrcen; jeho tělo bylo od vdovy Kleopatry a od jejího dvanáctiletého synáčka pohřbeno. Rok smrti 307; svátek 19. října.

Sv. HESYCHIUS, biskup v Egyptě, byl snad (dle Bollandistů) vydavatelem překladu Písma sv. „Septuaginta"; umučen byl kolem r. 305. Svátek 26. listopadu.

Sv. JAN EGYPTSKÝ byl umučen r. 310; byly mu oči vypáleny a pak byl usmrcen. Svátek jeho 20. září.

Sv. JULIAN byl synem bohatých rodičů v Antinonii v Egyptě a byl od nich vyučen ve víře křestanské; umínil si tráviti svůj život ve stavu panickém. Avšak rodičové jeho, nemajíce jiného syna, přinutili jej ke sňatku s křesťanskou pannou *Basilissou*, která se mu rovnala nejen bohatstvím, ale i ctnostmi. Na jeho domluvu slíbila i ona ustavičnou zdrželivost. Umínili si a slíbili, že budou dobrovolně žíti v panické čistotě jako bratr a sestra a slibu toho šetřili po celý život.

Za pronásledování křesťanů oba se ujímali uvězněných křesťanů. Basilissa ustavila družinu nábožných žen a panen, které by pečovaly o uvězněné ženy křesťanské a které by se snažily, aby i samy prospívaly v dokonalosti. Basilissa však záhy zemřela. Julian byl nedlouho poté předveden k soudu. Císařský náměstek se tázal: „Juliane, je-li pravda, že pohrdáš bohy i císařem a že kouzly mámíš lehkověrné lidi?" - Julian odpověděl: „Nepohrdám císařem a nemámím nikoho kouzly; ale pravda je, že jsem křesťanem." Byl odsouzen na smrt mečem. Zprvu byl holemi zbit a veden jsa na popraviště, cestou byl bičován, při čemž biřic provolával: „Tak se děje buřičům a tupitelům bohů." Cestou se Julian potkal s *Celsem*, synáčkem císařského náměstka. Celsus spatřiv mučedníka, prohlásil, že chce býti křesťanem; i byl později pokřtěn. Julian byl mečem sťat, v letech snad 305-312, a také Celsus umřel smrtí mučednickou pro víru. Svátek sv. Juliana, sv. Basilissy a sv. Celsa 9. ledna.

Sv. ARATOR, kněz a mučedník alexandrijský; spolumučedníci jsou Fortunatus, Felix a j. Zemřeli v žaláři. Rok smrti 303. Svátek jejich 21. dubna.

Sv. THEODORA (Bohdarka) byla dcerou vzácných rodičů v Alexandrii v Egyptě; lnula ke Kristu něžnou láskou a slíbila Bohu ustavičné panenství. Za pronásledování Dioklecianova byla jata a přivedena k soudu. Soudce Prokul se jí tázal: „Jakého stavu jsi?" - „Jsem křesťanka, panna a svobodnice; pocházím z rodičů urozených." - Prokul zavolal městského úředníka, aby zvěděl, je-li toto udání pravdivé; a když úředník udání potvrdil, řekl soudce: „Když tedy jsi svobodnice a když pocházíš z rodičů urozených, proč se nevdáváš?" - Theodora: „Protože jsem slíbila panenství Kristu." - Soudce na to: „Císařové rozkázali, aby panny buď obětovaly bohům, anebo aby byly dány do nevěstince; ty tedy jsouc z urozeného stavu, rozmysli sobě!" - Theodora se ulekla; avšak ihned se vzpamatovala a odvětila: „Bůh hledí na vůli lidskou; k čemu je někdo nucen a kde si pomoci nemůže, tam není hříchu. Stane-li se mi surové násilí, ne-

budu vinna; chci zachovati panenství a Bůh bude mým ochráncem." - Soudce: „Mýlíš se, domníváš-li se, že Kristus ukřižovaný tě ochrání, až tě zavedou do nevěstince." Theodora znovu prohlásila: „Učinila jsem slib čistoty, a Bůh bude mým ochráncem." Poté rozkázal soudce dáti jí dvě rány na líce a prozatím vynesl tento rozsudek: „Theodora, protože pochází z urozených rodičů, budiž dána do slušného vězení, a nikdo ať jí nečiní násilí." Avšak když po třech dnech zůstala ve své víře nezviklána, byla zavlečena do nevěstince.

Brzo poté vstoupil do komůrky, ve které Theodora byla držána, mladík v oděvu vojenském. Byl to *Didymus*, horlivý křesťan, jenž podle svých sil se ujímal pronásledovaných křesťanů. Theodora spatřivši cizího muže, ulekla se; chvějíc se běhala po světnici a hleděla uprchnouti. Avšak cizinec ji upokojil řka: „Neboj se, šlechetná panno! Zdám se býti vlkem, ale jsem beránek. Nedej se klamati mým oděvem! Přišel jsem, abych tě zachránil. Rychle, oblec se vojenským šatem mým, vezmi přílbici i pancíř i můj meč, zahal se mým pláštěm a prchni odsud!" Theodora poslechla, učinila, jak muž pověděl, oblekla se do vojenského šatu, svrchní roucho své zanechavši svému ochránci. Poradil jí, aby vyjdouc hleděla k zemi, k nikomu nepromluvila a kvapně aby odcházela. Poděkovavši Didymovi za záchranu, vyšla přestrojena za vojína z domu a odkvapila.

Didym se zahalil vrchním šatem ženským, radoval se, že se mu podařilo zachrániti křesťanskou pannu a očekával klidně, co se bude díti dále. Za nedlouho vkročil do komůrky nestoudný pohan; užasl nemálo spatřiv před sebou statného muže v oděvu ženském. Uprchl a v městě rozhlašoval, co viděl, řka: „Vždycky jsem slýchával od křesťanů, že Kristus proměnil vodu ve víno, ale že by byl proměnil dívku v muže, to jsem ještě neslyšel." Pověst o tom se dostala až k uším soudcovým. Soudce pojal ihned podezření a dal záhadného muže z onoho domu předvésti k soudu. Vyslýchal Didyma a Didymus odpověděl: „Kde Theodora nyní je, nevím, ale vím, že zůstala neporušena a netknuta. Já jsem křesťan a ke skutku tomuto mne nikdo nepohnul, ale raduji se, že Bůh mi dal vnuknutí, abych zachránil nevinnou pannu křesťanskou. Rád podstoupím muka za Ježíše Krista."

I byl Didymus odsouzen na smrt mečem. Vypravuje se, že když Didym byl veden na popraviště, Theodora přiběhla a chtěla býti popravena místo něho, řkouc k němu: „Přijala jsem tě, Didyme, za rukojmí svého panenství, ale ne za rukojmí života. Útěk můj byl příčinou tvé smrti." Didymus byl sťat, a Theodora brzo poté také byla sťata. Rok smrti 304. Svátek sv. Theodory i sv. Didyma 28. dubna.

Sv. FAUSTUS, jáhen v Alexandrii, musil se odebrati s biskupem Dionysiem r. 257 do vyhnanství; vrátil se, avšak za císaře Diokleciana, snad r. 295, byl umučen. Svátek 19. listopadu.

Sv. NAPOLEON, úředník v Alexandrii, byl pro víru Kristovu rozsápán a usmrcen. Svátek 15. srpna.

Sv. PAVEL a sv. BASSUS, mučedníci prý v Alexandrii; neznámo kdy; svátek 14. února.

Sv. KATEŘINA (lat. Catharina; Řekové ji nazývají: aei katharína t. j. stále čistá) byla, jak Eusebius († 340) ve svých Dějinách zkrátka uvádí, panna bohatá a krásná v Alexandrii a křesťanka. Maximian prý ji žádal za manželku. Kateřina však odmítla návrhy. Maximian pak jí odňal statky a poslal ji do vyhnanství.

V řecké legendě nacházíme tyto podrobnosti: Kateřina, křesťanská panna v Alexandrii, vynikala bohatstvím, tělesnou sličností, skvělými dary ducha i křesťanskými ctnostmi. Pilně čítala spisy mudrců a básníků řeckých, znala však také pravdy Kristovy. Tak se skvěla vzácnou učeností nad mladistvý svůj věk i nad své pohlaví. Roku 305 přišel spolucísař Maximian Daja do Alexandrie a rozkázal konati hlučnou slavnost modloslužebnou; zapalovány byly na pohanských oltářích ohně s obětními zvířaty a městem zněly písně a modlitby pohanských kněží. Pohříchu i někteří křesťané měli účastenství v modloslužbě. To rmoutilo horlivou křesťanku Kateřinu. I prodrala se zástupem lidu až k Maximinovi a jala se mu neohroženě vytýkati modloslužebnost řkouc: „Císaři! již zdravým rozumem bys mohl poznati, že bohové vaši jsou přeludem a holou pošetilostí! A vaši mudrcové, především už Diodorus Sikulus, tě mohli poučiti, že tito domnělí bohové byli pouze smrtelnými lidmi, kteří silou nebo dobrosrdečností nebo jinak sobě získali úcty a po smrti byli od nevědomých lidí pokládáni za božstva. Jest jen jedna nejvyšší bytost, Bůh, a jen v Kristu Ježíši, Synu Božím, je spása.“ Maximin ohromen její smělou řečí tázal se: „Kdo jsi? A kde ses tomu naučila, co jsi nyní řekla?“ - „Jmenuji se Kateřina,“ odpověděla dívka, „jsem obeznámena v rhetorice a ve všech vědách, ale toto všecko nemám za nic proti víře v Krista Ježíše“; pak jala se potírati pohanské báchorky a vykládati pravdy křesťanské. Ale Maximin, neuměje vyvrátiti jejích vývodů, propustil ji prozatím na svobodu.

Maximin sezval velký počet učenců a mudrců pohanských k veřejné rozpravě s Kateřinou a pravil jim: „Ta žena je jako nějaký nový Plato, je vzdělaná; buďte proto připraveni; slibuji hojnou odměnu tomu, kdo by tuto křesťanku v moudrosti překonal a čest našich bohů zachránil.“ Jeden z mudrců podotkl: „Je sice možno, že některá žena je rozumná a že vyniká bystrým postřehem; ale soudím, že útlá dívka se neodváží mluviti před námi.“ - V den ustanovený se sešli všichni pozvaní učenci, slynoucí v zemi věhlasem. Kateřina byla předvedena. Rozprava začala. Jeden z mudrců se obořil na Kateřinu řka: „Tak, ty jsi ta dívka, která má odvahu nestydatě tupiti naše nesmrtelné bohy?“ - „Ano, já jsem ta dívka, nikoliv však nestydatě mluvím o bozích, nýbrž s klidem a s rozvahou a pravdou mluvím o nich.“ - Nato mudrcové řečnili o vznešenosti nesmrtelných bohů, o jejich oslňujících zjevech a podivuhodných skutcích. Kateřina klidně vyslechla jejich řeči, ale rázem pomátla je otázkou, mohou-li pravdu toho,

co mluvili, dokázati? Nevěděli odpovědi. Kateřina pak vyvrátila liché jejich vývody a rozebravši jejich výklady, odhalila nicotnost pohanských bohů; poté líčila nadšeně a výmluvně pravdu víry Kristovy dokládajíc, že jest jeden toliko Bůh, stvořitel všehomíra, a že víra vtěleným Synem Božím zjevená obsahuje pravdu oblažující člověka pro čas i věčnost.

Pohanští učenci byli její řečí zahanbeni, ale také dojati. Někteří z nich uvěřili v Krista. Maximin vida, že Kateřina zvítězila nad pohanskými mudrci, byl zklamán a snažil se různými sliby odvrátiti Kateřinu od víry Kristovy. Mezi jiným jí sliboval, že si ji vezme za manželku. Kateřina odmítla jeho návrhy rozhodně. Proto Maximin rozkázal zmrskati Kateřinu a odvléci ji do žaláře, aby tam zemřela hladem.

Maximin byl muž chlipný a zneužíval všech žen a dívek, jež mu dvořané dovedli; které z žen, jsouce křesťankami, se protivily, byly usmrceny; mezi těmito byla i Kateřina, - tak praví někteří spisovatelé.

Zvěst o hrdinné zmužilosti panny Kateřiny donesla se též k císařovně Justině. Puzena jsouc zvědavostí a také soustrastí, odebrala se s vojenským průvodem 200 mužů v noci do žaláře, aby spanilou a učenou pannu poznala a aby jí, bude-li možno, v něčem ulevila. Velitelem vojenské čety byl Porfyr. Císařovna spatřivši Kateřinu řekla: „Všecka jsem šťastna, že se mi vyplnilo moje přání, abych tebe mohla viděti a slyšeti. Za blaženou tě pokládám, že sloužíš Kristu, jenž ti tolik milostí poskytuje." Kateřina trvala již 11 dní o hladě, ale duch její byl stále svěží; rozmlouvala o Bohu a o křesťanství tak lahodně a přesvědčivě, že uchvátila mysl a srdce císařovny Justiny pro Ježíše Krista a dodala: „Také ty, císařovno, jsi šťastna; neboť po nemnohých dnech se ti dostane koruny nehynoucí." - „Ach," vece císařovna, „jsem ještě tak slabá a bázlivá a bojím se císaře; jeť zlý a ukrutný." - „Neboj se," těšila ji Kateřina, „jakmile budeš míti Krista v srdci, přestaneš býti malomyslnou." - Také Porfyr, jsa svědkem rozhovoru, byl zjevem a slovy křesťanské panny dojat; přistoupiv blíže, tázal se Kateřiny: „A co by mi dal Kristus, stal-li bych se jeho služebníkem?" - Kateřina odpověděla: „Dá ti život věčný a nikdo nedovede vylíčiti radosti nebeské, jež slíbil Kristus věrným služebníkům svým. Což pak jsi nikdy nečetl Písma křesťanů? Anebo čísti neslyšel?" - „Ne, nikdy. Jak jinak? Vždyť jsem vojínem od malička." Kateřina vyložila mu Písmo svaté a pravdy křesťanské a Porfyr uvěřil v Krista.

Císař Maximin si dal Kateřinu předvolati a vida ji zdravou, svěží a sličnou, užasl, vzpomněv, že byla bičována a po 12 dní držána o hladě. Vyzval ji naposledy, aby obětovala modlám, a když odepřela, odsoudil ji na smrt mučednickou. Muka jí byla schystána krutá. Byl připraven stroj o čtyřech kolech, která byla na loukotích opatřena ostrými železnými hroty; byla přivázána na ten stroj, aby při otáčení kol tělo její bylo rozbodáno a rozdrceno. Avšak v tu chvíli, kdy kat chtěl stroj uvésti v pohyb, pro-

vazy se přetrhly a stroj se rozpadl. Kateřina zůstala bez úrazu. Maximin rozzuřen vydal rozkaz, aby Kateřina byla sťata. Tak se i stalo. Den a rok se udává 25. listopadu 307. Legenda posléz vykládá, že tělo sv. mučednice bylo od andělů přeneseno na horu Sinaj. Svátek sv. Kateřiny, panny a mučednice, patronky filosofů, 25. listopadu.

Spisovatelé rozumějí slovem „andělé" mnichy basiliánské, jimž lid tamější dával název „andělé". - Prastarý klášter sv. Kateřiny leží tam 1528 m nad mořem, blíže hory Mojžíšovy, a je dosud místem od poutníků hojně navštěvovaným.

Česká legenda o sv. Kateřině byla ve Stokholmě objevena Drem Pečírkou a vydána K. Erbenem r. 1859. Patří k nejkrásnějším plodům naší poesie legendární a řadí se po bok podobným výtvorům poesie světové.

Sv. PETR byl patriarchou alexandrijským. Posvětil Aria, pozdějšího bludaře, na jáhenství. Vypravuje se, že se Petrovi ve snách ukázal Kristus s trhlinou v šatě a že řekl: „Tuto trhlinu mi způsobil Arius. Za pronásledování Dioklecianova Petr uprchl z města, následuje příkladu Dionysia Velikého a Cypriana, aby se déle zachoval svým věřícím; z úkrytu psal věřícím svým list vyzývaje je, aby se chránili rozkolu Meleciova. Vrátiv se z úkrytu, Petr sesadil nepovolného Melecia s úřadu a později také Aria, bludaře tvrdošíjného. Napsal několik spisů, na př. „O božství", „O pokání". - Roku 311 císař Maximin dal z nenadání Petra patriarchu polapiti a uvrci do žaláře. V žaláři navštívili svého pastýře věrní kněží Achillas a Alexander. Petr jim předpověděl, že budou nástupci na stolci arcibiskupském, jeden po druhém. Petr byl r. 311 sťat. Svátek 26. listopadu.

Sv. PIERIUS, kněz a katecheta alexandrijský, působil výtečně živým slovem i obratným perem. Vynikal učeností tak, že byl nazýván „malým Originem". Také život jeho byl bezúhonný. Bratr jeho nazýval se Isidor. Za pronásledování Dioklecianova Pierius byl snad mučedníkem; jiní praví, že Pierius odešel po skončeném pronásledování do Říma a že tam zemřel. Svátek sv. Pieria 4. listopadu.

Sv. HIERODIN (Kronides), mučedník alexandrijský; svátek 12. září.

Sv. POLYKARP, mučedník alexandrijský; † 303; svátek 2. dubna.

Sv. EDESIUS (Aedesius) byl filosof v Alexandrii; byl za císaře Galeria pro víru umučen. Svátek 10. dubna. Jiný (?) sv. *Edesius* (nebo i Hedesius), bratr sv. Apiana a žák sv. Pamfyla, byl pro víru odsouzen do dolů, aby dobýval rudu. Když byl na svobodu propuštěn, odebral se z Caesaree palestinské do Alexandrie. Když uslyšel, že bratr jeho Apian statečně potíral modloslužbu a že byl usmrcen, přichvátal do Caesarey palestinské a vytkl vladaři Heraklovi, že ukrutně nakládá s křesťany vůbec a s pannami zvlášť. Za to byl ztrýzněn a vhozen do moře. Stalo se tak po r. 311. Svátek sv. Edesia či Hedesia mučedníka 8. dubna.

Sv. MAKROBIUS pocházel snad z Paflagonie a byl sluhou na císařském dvoře; byl umučen v Alexandrii před r. 323.

SV. PETR

Není o něm mnoho zpráv. Svátek 13. září.

Sv. TIMOTHEUS (po česku Bohuslav, Bohaboj, Bohuš) byl r. 302 v Gáze Palestinské pozvolným ohněm upálen. Čtyři roky po tom byli v Caesarei Palestinské polapeni křesťané *Agapius* a *Thekla*. Císař Maximian slíbil Agapiovi propuštění z vězení, zřekne-li se víry Kristovy. Agapius odmítl. Císař rozkázal, aby Agapius byl předhozen divoké zvěři. V divadle vozili Agapia na podívanou a před ním nesena byla tabulka hlásající jeho „vinu". Zněla: „Agapius křesťan." Poté šel Agapius vstříc divoké medvědici; ta jej pokousala a zůstavila polomrtvého. Druhého dne Agapia utopili. Podle jiné zprávy Agapius zemřel v žaláři. Thekla byla rozsápána divokou zvěří. Rok smrti 306. Svátek sv. Timothea, Agapia a Thekly 19. srpna.

Sv. MARCIA a sv. ZENAIDES byly mučednice v Caesarei Palestinské za císaře Diokleciana. Svátek jejich 5. června.

Sv. HADRIAN, mučedník v Caesarei Palestinské; sťat r. 308; svátek 5. března.

Sv. THEA pocházela z Egypta. Byla panna útlého těla, ale mohutného ducha. Za pronásledování křesťanů byla zavlečena k soudu do Caesareje Palestinské. Byla drásána na skřipci. Jistá *Valentina* (nebyla sestrou Theinou; Valentina pocházela z Caesarey) vidouc muky Theiny zvolala k soudci Firmiliánovi: „Jak dlouho budeš ještě týrati mou sestru křesťanku?" I chopili se jí žoldnéři; ona však bráníc se, povalila oltář na blízku stojící, tak že se zřítil. Zuřivost Firmiliánova neznala mezí. Dal obě mučednice upáliti. Rok smrti snad 308 (podle *D* 303). Téhož dne byl sťat jistý Pavel, o němž se někteří domnívají, že byl bratr Thein. Před popravou *Pavel* modlil se za Církev, za soudce i za svého kata. Svátek sv. *They*, sv. Valentiny a sv. Pavla 25. července.

Sv. PETRUS BALSAMUS, křesťan snad v Caesarei Palestinské, byl za doby pronásledování křesťanů předveden k soudu. Soudce Severus se ho tázal: „Jak se jmenuješ?" - „Balsamus je mé rodné jméno, Petr moje křestní jméno." - „Z jakého rodu pocházíš?" - „Jsem křesťan." - „Jaké zaměstnání nebo jakou živnost provozuješ?" „Mohu-li provozovati čestnější zaměstnání, mohu-li vůbec na světě něco lepšího konati, než býti křesťanem?" - Severus: „Znáš-li zákony a rozkazy císařů?" - Petr: „Znám zákony a rozkazy Boha svého, krále všech králů." - „Víš-li, že milostivý císař vydal zákon, aby všichni křesťané obětovali našim bohům, jinak že budou smrtí trestáni?" - Balsam: „Vím, že Bůh věčný dal zákon neobětovati modlám. A koho medle, myslíš, že mám poslouchati?" - Severus: „Ubohý Balsame! Obětuj, sice toho budeš litovati." - Balsam: „Nebudu obětovati a nebudu toho litovati." - „Já tedy tě odsoudím na smrt." - „To je, po čem já toužím." - Soudce vyřkl rozsudek: „Nařizujeme, aby Balsam, protože odporoval zákonům nepřemožitelných císařů, byl ukřižován." Tak se i stalo. Rok smrti snad 309. Řekové nazývají Petra „asketou". Svátek sv. Petra Balsama 3. ledna.

Sv. PROKOP (po česku Proch, Prošek) narodil se v Jerusalémě (v Caesarei Pa-

lestinské podle *St)* a byl lektorem. Když vyšlo nařízení Dioklecianovo, Prokop byl první, jenž v Caesarei Palestinské byl veden k soudu. Byl sťat roku 303. Řekové ho nazývají „Megalomartyr", t. j. veliký mučedník. Svátek sv. Prokopa 8. července.

Sv. APIAN, právník v Lykii (na jižním pobřeží Malé Asie), bratr sv. Edesia, byl vyučen v Beirutu. Za pronásledování křesťanů Apian se objevil z čista jasna v Caesarei Palestinské a vida že náměstek císařův hodlá obětovati modlám, chopil se jeho ruky, aby ho zadržel. Apian byl rozsápán a do vody vhozen. Rok smrti 311. Svátek 2. dubna.

Sv. ZACHEJ byl jáhen v Gádaře (v krajině perejské, zajordánské); za pronásledování křesťanů byl v Caesarei Palestinské železnými nástroji drásán. S ním v žaláři dlel *Alfeus*, lektor čili předčitatel v Caesarei Palestinské; byl rovněž bit a drásán. Oba byli sťati r. 303. Svátek sv. Zachea a Alfea se slaví 17. listopadu.

Sv. PAMFIL pocházel z Beirutu v Syrii a vzdělal se na slavné škole alexandrijské. Nebažil po hodnostech a statcích pozemských a nabyv rozsáhlých vědomostí, věnoval se posvátným vědám křesťanským. Odebral se do Caesareje Palestinské a přijal tam svěcení kněžské. Tam až do smrti pěstoval vědy církevní. Sbíral pilně díla sv. Otců i jiných spisovatelů církevních, opsal valnou část spisů slavného Origena a založil vCaesarei jednu z nejslavnějších knihoven starokřesťanských. Shromáždil na 30.000 knih, které pak odkázal místnímu chrámu. Někteří křesťanští učencové se usadili rovněž v Caesarei Palestinské a tak se tam utvořila učená společnost mužů pěstujících vědu. Caesarejský biskup Eusebius snahy jejich podporoval. Mužové ti opatřivše sobě vzácné biblické dílo Origenovo, opravili podle něho řecký překlad Písma sv. Starého Zákona, řečený Septuaginta. Kromě knihovny Pamfil zřídil i bohosloveckou školu.

Roku 307 byl na rozkaz vladaře jat a uvězněn. Před soudem hájil s oslňující učeností a výmluvností pravdy křesťanské. Vladař přes to přese všechno vyzýval Pamfila, aby se zřekl víry Kristovy. Pamfil odepřel a byl drásán železnými hřebeny, poté byl opět uvržen do žaláře. Časem Pamfil se vyléčil ze svých ran, jež utrpěl, a jal se opět pěstovati své vědy. Zvláště se obíral spisy Origeňovými. Origena si zvláště vážil, prohlédaje více k velikým zásluhám jeho o rozkvět křesťanských věd, než k bludům, do nichž Origenes zabředl. S Pamfilem byli také uvězněni stařičký jáhen *Valens*, jenž znal Písmo sv. zpaměti, statečný křesťan *Pavel* a biskup Eusebius. Biskup Eusebius byl však z nepovědomé příčiny propuštěn na svobodu.

V tu dobu vracelo se pět egyptských křesťanů, kteří vyprovázeli své druhy, k práci v dolech cilicijských odsouzené, do Egypta. Cestou se zastavili v Caesarei Palestinské. Tam byli zadrženi; vladař se domníval, že jsou spiklenci nebo vyzvědači a dal je mučiti na skřipci. Vyznali, že jsou křesťané. Když byli tázáni po jménech, dal si první z nich jméno *Eliáš*, chtěje naznačiti, že věří v toho, jehož proroci předpo-

vídali. Druzí následovali jeho příkladu a dali si jméno: „*Isaiaš*, *Jeremiáš*, *Daniel* a *Samuel.*“ Všichni byli jakožto křesťané pro víru sťati. Vyšetřování tomu byl přítomen *Porfyr*, služebník Pamfilův, slušný mladík. Porfyr vyznal veřejně, že jest křesťan. Byl upálen. Jiný přítomný křesťan, *Seleukus*, bývalý vojín, byl sťat. - *Theodul*, úředník caesarejský, kmet, byl pro víru Kristovu r. 308 ukřižován. Jistý *Julian*, dozvěděv se, že v Caesarei zuří pronásledování, odebral se tam; líbal ostatky svatých mučedníkův. Byl upálen r. 309. Mučedníkem byl i *Ezechiel*, v Caesarei Palestinské roku 309. - Posléze došlo na Pamfila a jeho společníky, Valenta a Pavla. Zemřeli pod mečem katovým roku 309. Svátek sv. Pamfila a ostatních 16. a 17. února; svátek sv. Valenta a Pavla 1. června.

Sv. ANNEKTUS, mučedník v Caesarei Palestinské r. 303. Svátek 27. června.

Sv. FORTUNATA byla panna v Caesarei Palestinské. Byla umučena pro víru Kristovu kolem roku 303. S ní byli usmrceni stětím její tři bratři, sv. *Karponius*, sv. *Evarist* a sv. *Priscian.* Svátek jejich 14. října.

Sv. EUBUL, mučedník v Caesarei Palestinské; † 309; svátek 7. března.

Sv. ROMAN, jáhen v Caesarei Palestinské, přišel do Antiochie a seznav, že někteří křesťané hrůzou pronásledování jati ochabují ve statečnosti, povzbuzoval je k stálosti u víře. Vladař Asklepiades dověděv se o tom, dal Romana uvrci do žaláře a mrskati bičíky, na jejichž koncích byly olověné kuličky. Katané pak rozdírali tělo Romanovo železnými hřebeny; sám Asklepiades se neostýchal pomáhati jim v krvavém jejich řemesle. Poté Roman byl veden ulicemi a židé vidouce ho, volali posměšně: „Kdo jest Bůh jeho?“ Asklepiades rozkázal vyříznouti Romanovi jazyk až po kořen a jízlivě poznamenal, že mu dovoluje mluviti. Vypravuje se, že Roman zázračným způsobem povznesl svůj hlas a že k přítomným divákům vyznal svou víru, napomínaje je, aby uvěřili v Krista. Posléze Roman byl zardousen roku 306. S ním umučen i jistý *Barulus* chlapec. Svátek sv. Romana a Baruly 18. listopadu.

Sv. SILVAN byl zprvu vojínem a pro neúhonné mravy byl povýšen na důstojnost biskupskou. Biskupem byl v Gáze Palestinské. Za pronásledování křesťanů byl odsouzen do dolů a když neustal hlásati slovo Boží, byl za Diokleciana sťat. Svátek sv. Silvana 4. května.

Sv. SILVAN, biskup v Emese na Libanonu (v Coele-Syrii), byl pro víru Kristovu divokým šelmám předhozen a od nich roztrhán; r. 312 (podle *St* před r. 311). Podobně i jáhen *Lukáš*. *Julian*, křesťanský lékař emesský (ve Fenicii) povzbuzoval tyto mučedníky k vytrvalosti a stálosti u víře; byl na skřipci sevřen a tak usmrcen. Podle jiných hřebem přibit ke sloupu. Svátek těchto mučedníků 6. února. S nimi umučen i jáhen *Mucius*.

Sv. THEODOSIA byla křesťanská panna v Caesarei Palestinské; ve věku 18 let šla k uvězněným křesťanům, kteří byli odsouzeni do dolů, blahopřála jim, povzbuzovala je a doporučovala se do jejich modliteb. Ihned biřicové ji chytili a vedli

na soud. Byla mučena různým způsobem a pak usmrcena, bezpochyby r. 308. Svátek 2. dubna.

Sv. ANTONIUS, sv. ZEBINUS, sv. GERMANUS a spolumučedníci, mezi nimiž byla sv. Ennatha panna; usmrceni byli r. 308 v Caesarei Palestinské. Svátek jejich 13. listopadu.

Sv. ZENO byl důstojníkem v Palestině zajordánské (podle *St.* v Arabii); *Zenas* byl jeho sluhou. Zeno za pronásledování křesťanů zprvu rozdal svoje jmění chudým; maje obětovati pohanským modlám, povalil je a zvrátil oltář. Byl odsouzen na smrt. Pak vyzván byl Zenas, aby obětoval; řekl: „Mám-li se klaněti modlám, které pán můj povalil?“ Pán i sluha byli sťati r. 304. Svátek jejich 23. června.

Sv. ZENOBIUS byl knězem v Sidoně; pro víru Kristovu zemřel r. 304, mučen byv na skřipci. Svátek 29. října (podle *E* 29. prosince). *Zenobia*, sestra sv. Zenobia, mučednice v Kilikii; svátek 31. října.

Sv. PELEUS, biskup a mučedník ve fenickém městě Tyru za Diokleciana; (podle *K* jsou Zenobius, Peleus, Nilus, kněží, spolumučedníky Tyranniovými.) Svátek 20. února.

Sv. TYRANNIO byl biskupem v Tyru; zemřel smrtí mučednickou kolem r. 310 (podle *St.*; podle *K* za císaře Diokleciana). Svátek 20. (nebo 21.) února.

Sv. ANANIÁŠ, kněz a sv. PETRUS CLAVIGER, žalářník, byli r. 303 umučeni ve Fenicii (anebo snad v Mauretanii?); svátek jejich 25. února.

Sv. DOMNINUS, mučedník emesský (ve Fenicii); za Maximiána; svátek 5. listopadu. S ním se uvádí i *Filotheus.*

Sv. GELASIUS pocházel z Mariamne blíže Heliopole ve Fenicii. Jako pohan posmíval se křtu. Ale potom se obrátil na víru křesťanskou a byl pokřtěn. Nazývá se „řeckým Genesiem“. Jako křesťan byl ukamenován nebo utopen r. 297. Svátek 27. února.

Sv. ULPIAN (nebo Vulpian) byl za císaře Maximina v Tyru zprvu zmrskán a pak se psem a hadem zašit do pytle a tak vhozen do moře. Je také v Řím. martyrol. Svátek jeho 3. dubna.

Sv. SERGIUS a BACCHUS, Římané rodem, byli zprvu činní při vojenské škole a pak byli jmenováni notáři u císařského dvora. Přízeň císařova k nim se proměnila ve hněv, když uslyšel, že oba jsou křesťany. Ihned jim byly vzaty vojenský plášť, zlatý řetěz a jiné odznaky jejich hodnosti; oba byli oblečeni v ženské šaty a vedeni na posměch lidu ulicemi města Rasafu (Augusta Eufratesia, v diecesi hierapolské, v Syrii). Vladař Antiochus dal oba statečné křesťany řemeny tak krutě bíti, že Bacchus v mukách zemřel. Sergius však donucen byl ještě 18 mil běžeti ve střevících, do nichž dány špičaté hřeby. Konečně byl sťat. Svátek jejich 7. října.

Mučednictví jejich je zaručeno nejstaršími martyrologii, prastarou úctou a spisovatelem Theodoretem.

Sv. JULIA, panna v Rosafu (v Syrii), byla po Sergiovi a Bacchovi umučena. Svátek 7. října.

Sv. PELAGIA byla panna křesťanská v Antiochii Syrské (na řece Orontes). Když

jí bylo 15 let, měla býti přivedena k soudu, aby buď víru zapřela anebo aby byla násilně oloupena o panenskou čistotu. Když žoldnéři pro ni přišli, Pelagie jich prosila o svolení, aby se mohla převléci. Převlékla se, vystoupila na střechu domu a střemhlav se vrhla dolů. Byla ihned mrtva. Tu nemůže býti řeči o sebevraždě; neučinila tak z bázně před mukami, nýbrž aby zachránila panenství. K záchraně panenství bylo jí zajisté dovoleno obětovati svůj život. Sv. Jan Chrysostom praví: „Svatá Pelagia byla hotova přetrpěti muky, ale obávala se, že ztratí korunu panenskou. Nechtěla se spokojiti toliko jednou korunou mučednickou, mohouc získati koruny dvě." Rok smrti je asi r. 303. Svátek 9. června.

Sv. HESYCHIUS byl vojínem, „palatinem", tedy u císařského dvora v Antiochii. Za císaře Maximiána Hesychius raději se vzdal svého vojenského úřadu (vrátil *cingulum militiae*), než by se byl zřekl víry Kristovy. Byl umučen. Svátek 18. listopadu.

Sv. BASSA, matka svaté Theognis a svatého Agapia v Edesse v Syrii; povzbuzovala své dítky k mučednictví. Všichni byli sťati za císaře Maximiána. Svátek 21. srpna.

Sv. FEBRONIA byla panna a jeptiška v klášteře sibapolském v Syrii. Byla znalá křesťanských věd a předčítávala ostatním z Písma svatého. Císařský náměstek rozkázal vyhubiti všecky křesťany sibapolské a klášter zničiti. Febronia ležela právě ve své jizbě, jsouc těžce nemocná. V klášteře nastalo veliké vzrušení. Jeptišky se utekly ke své představené Brienně a tázaly se: „Co si počneme? Nepřátelé budou brzy ve městě, kdo mohl, uprchl; i duchovní i biskup uprchli. Utecme i my! Febronii vezmeme s sebou." Avšak Febronia řekla: „Jsem pevně odhodlána v klášteře zůstati a zemříti, bude-li tak vůle Boží." I rozprchly se všecky jeptišky, jen Brienna a Thamais zůstaly.

Thamais pravila: „Milá dcero Febronio! Nastává boj na život a na smrt. Vojínové vniknou až sem, nás staré ženy zabijí, tebe však budou chtíti zkaziti. Jak snadno můžeš pozbýti lilie panenské nevinnosti, a ty víš, jaká je její cena. Hleď, aby ses nezpronevěřila svému slibu. Měj na paměti, že i slabé ženy, ba i děti podstoupily mučednickou smrt. Vzpomeň dvanáctileté Eutropie!" - Febronia odpověděla: „Dobře činíš, že mě posiluješ k nastávajícímu boji. Ale věz, kdybych se byla chtěla boji vyhnouti, mohla jsem uprchnouti s ostatními. Já však chci přijíti ke Kristu, jemuž jsem se zaslíbila."

Za nedlouho bylo slyšeti řinčení zbraní. Vojáci vnikli dovnitř a namířili dýky na prsa starých žen, chtějíce je zabíti. V tom přichvátala Febronia a prosila, aby dříve ji zabili. Vojáci spatřivše mladou a sličnou dívku, zavedli ji k veliteli Selenovi. Selenus vyslýchal Febronii a uslyšev, že učinila slib ustavičného panenství, řekl jí: „To je škoda, že ses dala svésti bídnou tou sektou. Ostatně na tom zaslíbení mnoho nezáleží. Vypusť všechno z hlavy! Vím pro tebe o mladém důstojníku, je můj příbuzný, Lysimachus se jmenuje, ten z tebe učiní vzácnou paní,

jednu z prvních celé říše.“ A při těch slovech dal Febronii sejmouti pouta. Ale Febronia opět uchopila pouta se slovy: „Prosím tě, pane, neber mi mé nejkrásnější ozdoby. Co se týká nabídnutého sňatku, věz, že jsem zasnoubena nejvyššímu pánu nebe i země. A proti němu jsou všichni pozemští páni příliš, příliš nepatrni. Jsem slabá dívka, ale proto přece se muk nelekám. Jsemť křesťanka, a čím více budu mučena, tím větší očekávám odměnu.“

Tu Selenus rozkázal Febronii mučiti a pak mečem popraviti. To se stalo r. 310. Svátek sv. Febronie, panny a mučednice, 25. června.

Sv. LIBYA, sestra Leonidy a Eutropie, mučednice v Palmyře v Syrii r. 310; svátek 15. června.

Sv. MOŘIC a spolumučedníci z Apamey v Syrii, 70 počtem, mezi nimiž je i *Theodor*. Syn Mořicův *Fotin* vyznal při výslechu za ostatní, že jsou hotovi zemříti pro víru. Soudcové mu řekli, že je blázen. Odpověděl: „Pro mne je moudrostí vyznati víru Kristovu.“ Pak byli býkovcem ztlučeni, pak ukřižováni; rány byly natřeny medem a mučedníci byli vystaveni bodání hmyzu. Rok smrti snad 310. Svátek sv. Mořice, Theodora a Fotina, mučedníků, 21. února.

Nastává otázka: nejsou-li totožni s Mořicem a s thebajskou legií? Není-liž Apamea totožná s Agaunem? Odpověď: Nikoliv! Apamea je v Syrii, Agaun pak ve Švýcarech. Akta jsou různá, ale stejná je doba umučení.

Sv. DOMNINA byla z prvních paní antiochijských, jsouc bohatá, ctnostná i krásná: její dcery byly *Berenice* a *Prosdoce*. Za pronásledování Dioklecianova uprchla s nimi do Edessy, avšak manžel pohan ji prozradil. Všechny tři byly vedeny do Hieropole v Syrii; cestou však, zajisté aby unikly zvířecím choutkám žoldnéřů, vrhly se do řeky, kde se utopily. Byly nalezeny ve svých šatech. Svátek jejich je 4. října.

Sv. Jan Zlatoústý mluví o nich pochvalně; ale Bollandisté je opomíjejí.

Sv. ATHENODOR, křesťan v Mezopotamii, byl sťat za císaře Diokleciana. Svátek 11. listopadu.

Sv. GURIAS a SAMMONAS, křesťané v mezopotámském městě Edesse; byli pro víru mučeni takto: za jednu ruku pověšeni a těžké kameny majíce na sobě, viseli ve vzduchu. Gurias asi dotrpěl v mukách. Sammonas byl sťat. (*E* je uvádí omylem jako panny). Přítel Guriův, jáhen *Abibus* byl též usmrcen. Svátek těchto tří sv. mučedníků 15. listopadu.

Sv. HIPARCH a sv. FILOTHEUS byli úředníci v Samosatě na Eufratu za císaře Maximiana. Za pronásledování křesťanů uzavřeli se Hyparch a Filotheus v bytě prvého a poslali pro kněze Jakuba, aby přišel a pokřtil jejich druhy: *Paragra*, *Habida*, *Romana* a Lolliana. Psali knězi Jakubovi: „Přijď co nejdříve k nám a vezmi s sebou vodu a hostii a olej na mazání; jsouť zde mladí beránci, kteří jsou nedočkaví Ježíše.“ Kněz Jakub přestrojen za žebráka přišel, maje pod vrchním rouchem, co žádali, a pozdravil přítomné slovy: „Pokoj Páně budiž s vámi.“ Pak udělil svaté svátosti.

Císař Maximian dal Hyparcha a jeho druhy pro víru Kristovu ukrutně bíti a pak do žaláře uvrci. V žaláři byli ponecháni od 15. dubna do 21. června při skrovné potravě jen tolik stačující, aby hladem nezahynuli. Císař vyzval pak stařičkého Hyparcha, aby se zřekl Krista. Ctihodný kmet položil ruku na svou holou lebku a odpověděl: „Tak jako za přirozeného běhu světa není možno, aby má lebka opět byla vlasy pokryta, tak také není možno, abych svou mysl změnil a tebe poslechl." Tu dal císař přinésti kozí kůži, dal ji Hyparchovi přibíti na hlavu a pravil s úsměškem: „Hle, lebka tvá už je pokryta vlasy; nuže, obětuj, jak jsi slíbil." - Konečně císař poručil, aby všichni byli ukřižováni; Hyparch umřel první; Filotej, Habidus a Paragrus žili ještě druhého dne; proto jim byly hřeby vráženy do hlavy, až mozek tekl po tváři. Rok smrti 297. Svátek jejich 8. (nebo 9.) prosince.

Sv. EUSTRACIUS, křesťan v Armenii, a jeho sluha Eugen byli r. 303 umučeni. Svátek jejich 13. prosince.

Sv. LEONCIUS, MOŘIC a DANIEL, mučedníci v Nikopoli v Armenii; svátek 10. července. S nimi i sv. *Oktavius*.

Sv. ORENCIUS, FARNACIUS, EROS, FIRMUS, FIRMIN, CYRIAK a LONGIN, vojínové a mučedníci v Armenii (dle *St.* ve Thracii) za Maximiana r. 305. Svátek jejich 24. června.

Sv. SEVERIAN byl vojenským důstojníkem v Sebastě v Malé Armenii. Byl obžalován, že povzbuzoval 40 mučedníků sebastejských. Za to byl obnažen a na zemi leže suchými žilami volskými nemilosrdně bit. Pak mu byly zavěšeny kameny na hrdlo a na nohy, on pak pověšen. V mukách těch zemřel. Svátek sv. Severiana 9. září.

Sv. SEBASTEJŠTÍ MUČEDNÍCI. V Pontském městě Sebaste (nyní jsou z něho jen zříceniny) - jak legenda vypravuje - ležel posádkou pluk, řečený bleskový (legio fulminatrix); vojínové statní, pěkně urostlí, byli sebráni z rozličných krajin; osvědčili svou udatnost v mnohých bitvách. V pluku tom bylo 40 rozhodných křesťanů. Jména jejich jsou: *Kvirion* a *Kandid*, rodem nejvzácnější, pak *Domnus*, *Meliton*, *Domician*, *Eunoïkus*, *Sisinnius* či Usicius (?), *Heraklius*, *Helian*, *Ekditus*, *Vibianus*, *Chudion*, *Sacerdon*, *Priskus*, *Smaragdus*, *Filotimon*. *Aetius*, *Michallio*, *Lysimach*, *Theofil*, *Xanthea*, *Angia*, *Leoncius*, *Hisichio*, *Alexander*, *Joannes*, *Klaudius*, *Athanasius*, *Valens*, *Akacius*, *Helias*, *Theodus*, *Cyrill*, *Flavius*, *Severian*, *Valerian*, *Eutychius*, *Eutyches a Mikuláš;* jméno čtyřicátého vojína není známo.

Císařský náměstek Agrikola nařídil, aby všichni vojínové obětovali modlám. Křesťanští vojínové pravili: „Sloužili jsme věrně a poctivě jako vojáci svému císaři, ale jsme křesťané a Kristu se nezpronevěříme. Modlám obětovati nemůžeme a nebudeme." Náměstek jim sliboval a hrozil. Marně. Odpověděli: „Na válečných výpravách jsme vytrpěli mnohé obtíže, vrhali jsme se statečně do nejprudších bitevních sečí; proč bychom nepodstoupili i muk pro nejvyššího Pána nebe a země? Hodnosti nám slibované pominou,

ale blaženost nebeská trvá navždy." Agrikola dal vojíny potupně zbičovati a do žaláře uvrci, aby je donutil k poslušnosti. Když setrvali ve svém úmyslu, byl jim oznámen ortel smrti. Měli zemříti zmrznutím.

V drsné krajině armenské ležely spousty sněhu a bouřil mrazivý vítr. Křesťanští vojínové byli vedeni na zamrzlou vodní nádrž u městských lázní. Tam byli nejprv svlečeni se šatů. Stáli pak v řadě, v pevném šiku, nazí, za třeskutého mrazu, a měli tak státi po celou noc. Napomínali se vespolek řkouce: „Také Kristus, náš Pán, byl se šatů svlečen; proč bychom neměli pro Krista, Pána a Boha svého, trpěti? Čtyřicet nás vstoupilo na bojiště; kéž také všech čtyřicet je odměněno vítězným věncem! Ó Kriste, králi náš, dej, ať neschází žádná koruna." - Tak se modlili, tak trpěli s onou podivuhodnou odvahou, s jakou se shledáváme v dobách prvních křesťanů. Láska k božskému Trpiteli je sílila. Stáli mlčíce, druh druha v tichém zápolení svým příkladem povzbuzujíce. A mráz jimi lomcoval, do krvava šlehával jejich těla; údy křehly, krev jim stydla v žilách, oči se svíraly omamující mrákotou. Aby muka jim byla ještě krutější a pokušení k útěku bylo ještě lákavější, Agrikola poručil vyhřáti lázně na blízku stojící a naplniti dráždivou vůní. Veselá společnost zasedla za stůl, poháry zazvonily, radost a rozkoš hýřila za osvětlenými okny. Ale křesťanští vojíni slyšíce, nechtěli slyšeti, vidouce osvětlená okna, nechtěli viděti.

V tu chvíli voják držící nad nimi stráž spatřil podivný zjev. Viděl, že mučedníci jsou ozářeni podivuhodným světlem a že se nad nimi vznáší 39 světlých věnců, zlatých a zářivých korun. „Hle," pravil k sobě, „Bůh křesťanů posílá svým vyznavačům koruny." Udiven, užaslý počítal koruny a napočítal jich 39. „Co to?", pravil; „vojínů je 40, korun pak jen 39. Kde je koruna pro čtyřicátého? Či jeden z nich korunován nebude?" - A v tom zpozoroval vojín na stráži stojící, že jeden z trpitelů opustil řadu svých druhů a že se plížil k lázni, žádaje o vpuštění. Touha po životě přemohla jeho vůli. Byl vpuštěn; sestoupil rychle do teplé lázně. Sotva však z mrazivé zimy se octl v teplé vodě, náhlou změnou teploty raněn mrtvicí, mrtev klesl k zemi. Časného života přece nezachránil a život věčný ztratil. Vojín na stráži jsoucí všecko to viděl a milostí Boží osvícen zvolal: „Věřím v Boha křesťanů, v něhož tito věří. Kéž bych na místě jeho došel koruny, které on pozbyl. Bratří! vezměte mne mezi sebe, já toužím po koruně mučednické." Dořekl, odložil zbraň i šaty a nah se postavil do řady na místo odpadlíka za jásotu 39 světců. Mučedníci, kteří se rmoutili nad druhem, jenž je opustil, s radostí přijali nového vyznavače do svých řad. A zaleskla se i na jeho hlavě zlatá koruna. V seznamech mučedníků je jako čtyřicátý uveden „Gorgonius". Je-li totožný s tímto vojínem na stráži, není známo.

Ráno pak rozkázal vladař, aby těla mučedníků byla naložena na káry, odvezena k spálení a spálena. Jeden z mučedníků, Melito, dával ještě známky života. I chtěli

jej ponechati v lázni a svésti k odpadu. Tu přiběhla stařičká jeho matka a dodávala mu zmužilosti řkouc: „Synu, trp ještě maličko! Hle, Kristus otvírá ti již bránu nebeskou a jde již pro tebe.“ A pomohla mu na vůz. V té chvíli mučedník vypustil duši. Rok smrti je snad 308. O těchto mučednících mluvili sv. Basil Veliký a Efrém chválíce je. Svátek čtyřiceti mučedníků sebastejských 10. března.

Sv. PETR, biskup sebastejský, pohřbil řečené mučedníky sebastejské. Svátek 10. března.

Sv. TOBIÁŠ, mučedník sebastejský, † 320; svátek 2. listopadu.

Sv. ATHENOGENES, biskup sebastejský, byl r. 303 sťat; svátek 17. července.

Sv. ANTIOCHUS, lékař v armenském městě Sebaste, byl snad bratrem mučedníka sv. Platóna. Za pronásledování křesťanů Antiochus byl předhozen dravým šelmám a když mu neublížily, byl sťat. S ním byl sťat i kat Cyriakus, když byl prohlásil, že chce býti křesťanem. Svátek sv. Antiocha 15. června.

Sv. BLAŽEJ (latinsky Blasius), biskup v pontském městě Sebastě (Megalopolis) na rozhraní Armenie a Kappadocie, provozoval také umění lékařské, aby mohl svěřenému lidu co nejvíce prospěti. Jsa nábožným a horlivým pastýřem a zároveň i dovedným lékařem, získal si všeobecnou důvěru a vážnost u lidu. V oněch krajinách zuřilo pronásledování dále, ačkoliv císařové Konstantin a Licinius vydali r. 313 prohlášení, jímž dána byla úplná svoboda náboženská; Licinius sám totiž nedbal svého prohlášení. Jeho náměstkové, aby se mu zalíbili, stíhali věřící. Také vladař a císařský náměstek Agrikolaus dal pátrati po křesťanech.

Biskup Blažej uprchl z města na horu Aegeus, kde trávil drahný čas slouže Bohu modlitbou a prací. Plachá lesní zvěř, již zkrotil svou laskavostí, byla jedinou jeho společností. Kdysi však lovci honili zvěř a ta, hledajíc útočiště v jeskyni Blažejově, prozradila jeho úkryt. Takovým způsobem Blažej byl jat a předveden před Agrikolaa. Náměstek vyzval Blažeje, aby obětoval bohům; biskup však rozhodně odepřel tak učiniti a rozhodně vyznal víru v Krista; proto byl přivázán k sloupu a železnými hřebeny drásán. Pak byl vlečen do žaláře. Pět křesťanských žen ho následovalo na cestě k žaláři. Náměstek seznav, že jsou křesťanky, dal je mečem odpraviti. Jedna z nich měla dva synáčky; i ti byli odsouzeni na smrt mečem. Zbožná pověst vypravuje, že jistá vdova, jejíž synáček spolkl rybí kost, která mu v hrdle uvázla a život chlapcův ohrožovala, přinesla plačíc synáčka svého k Blažejovi, aby svou modlitbou mu vyprosil od Boha uzdravení. Blažej se modlil k Bohu, položil své ruce na pacholíka, požehnal jej a chlapec byl uzdraven. Posléze Blažej byl sťat. S ním popraveni byli i oni dva synáčkové řečené matky. Rok smrti je 316. Svátek jeho 3. února.

Boll. Febr. I. 338. - Celá řada podrobností uváděných v aktech ukazuje, že akta jsou apokryfní. Komise Benedikta XIV. nazvala akta: „Inepta et male consuta.“

Ani zázrak o uzdraveném chlapci, jemuž uvázla kost v hrdle, není historicky zajištěn. Srov. Günther p. 20.

Sv. VALERIAN, KANDIDUS, EUGEN a AKVILA byli r. 303 (či 310?) v Trapezuntu sťati. Svátek jejich 21. ledna.

Sv. FOKAS (lat. Phocas) byl zahradníkem v Sinope v Pontu u Černého Moře. Legenda vykládá, že měl zahradu před branou městskou. Z výtěžku zahrady uděloval dobrodiní chudým lidem. Za císaře Diokleciana jistý člověk ze závisti a chtivosti, aby za udání obdržel onu zahradu, udal Foka jako křesťana. Biřicové byli vysláni, aby Foka zabili. Neznali ho. Vstoupili do jeho zahrady. Fokas právě se obíral květinami a zpíval si píseň. Tázali se: „Kde bydlí Fokas?" Fokas pohostil biřice a tázal se jich, za jakou příčinou hledají Foka. Odpověděli: „Hledáme ho jako křesťana a máme ho usmrtiti beze všeho vyšetřování." Fokas na to: „Zítra vám o něm povím." V noci pak se připravoval na smrt a vykopal si hrob. Z rána řekl Fokas: „Fokas už je nalezen." - „Kde je?" - „Já jsem Fokas, jehož hledáte." - I užasli vojínové a z vděčnosti nemohli se odhodlati, aby usmrtili muže tak přívětivého. Ale pak, vidouce, že Fokas je hotov zemříti, srazili mu hlavu a pohřbili mrtvolu v připraveném hrobě. Svátek jeho 29. února (a také 22. září).

Sv. AGATHONIK a sv. ZENO, mučedníci v Pontu; za vlády Maximiánovy; svátek 22. srpna.

Sv. MARDONIUS a sv. METELLUS, mučedníci v Nové Caesarei v Pontu; rok 305; svátek jejich 24. ledna.

Sv. MARDONIUS a sv. MIGDONIUS, mučedníci nikomedští, 23. prosince.

Sv. THEODOR (česky Bohdar), příjmím *Tiro* (t. j. rekrut, nováček - na rozdíl od Theodora, jenž slove Stratelates nebo Dux), pocházel z Armenie anebo ze Syrie a dospěv let jinošských, byl vřazen do římského pluku v Amasii (na řece Irisu či Irmaku). Theodor se nikterak netajil svou křesťanskou vírou. Když došlo na něho, aby obětoval modlám, vyznal před celým plukem, že je křesťan a že modlám obětovati nebude. Řekl: „Klaním se jen pravému Bohu a jednorozenému jeho Synu." Jeden z přítomných důstojníků, chtěje se zdáti vtipným, tázal se uštěpačně: „Což pak tvůj Bůh má syna a plodí podroben žádostem tělesným jako člověk?" Theodor odpověděl: „Bůh není podroben žádostem tělesným jako člověk, neboť je pouhý duch; má Syna zplozeného způsobem neskonale vznešeným nade všecku smyslnost. Boží Syn je narozen, jak Božího Syna je důstojno... Ale kterak ty pošetilý, který o Bohu nic nevíš a jehož rozum dále nesahá, než smysly svými poznáváš, odvažuješ se vtipkovati o něčem, čemu nerozumíš? Ty vzdáváš úctu božskou ženě, která podle pošetilých báchorek vašich s vlastním bratrem svým měla dvanáct dětí, ne nepodobna jsouc prasnici, která snadno počne a vrhá svá mláďata?" Těmito slovy Theodor narážel na bohyni Cybélu a posměváčka po zásluze odbyl. Soudcové pokládali jeho slova za ukvapená a uradili se, že dají mladému vojínu několik dní na rozmyšlenou.

U města Amasie stál na břehu řeky

chrám bohyně Cybély, k jejíž poctě se konávaly slavnosti s divokými hrami a necudnými tanci. Rozhodnému křesťanu Theodorovi chrám byl na pohoršení. Pojal úmysl, zničiti modlu i chrám. Úmysl vykonal bez meškání. V noci položil do chrámu oheň a chrám shořel i s modlou. (Nelze schvalovati tento skutek se stanoviska křesťanského. Theodor neměl práva na cizí věc, byť byla sloužila ohavné modloslužbě. Mladická jeho rozhorlenost jej omlouvá. Církev nepokládá za mučedníky ty, kteří slepou horlivostí nebo vyzývavým drážděním přivodili si muky a smrt. Theodor byl dalek vyzývavého dráždění pohanů a chtěl svým činem pouze osvědčiti, že je rozhodným nepřítelem nemravného modlářství a že je hotov pro svou víru i smrt podstoupiti.) Záhy byl Theodor pohnán před soud, aby se zodpovídal ze žhářství. Theodor pravil: „Položil jsem oheň také proto, abych vyzkoumal moc vaší bohyně, a ona ve zkoušce neobstála. Zapálil jsem dřevo - a aj! matka vašich bohů shořela." - Tu mu nabízeli, že ho učiní veleknězem pohanským. Odpověděl: „Lituji vašich velekněží a pohrdám jimi. Mezi zlými horším bídníkem je ten, který je mezi nimi první. Je mezi nespravedlivými nespravedlivější, mezi necudnými necudnější. Raději chci býti posledním v domu Páně, nežli prvním v domech hříšníků. Lituji také císařů a vladařů světských, když přistupují k obětním oltářům, a zaměňujíce úlohu vladařů za úlohu kuchařů, zabíjejí obětní zvířata a rukama krvavýma řezníkům nepodobni přebírají vnitřnosti zvířat."

Soudce vyzval Theodora: „Rci, zdali uposlechneš rozkazů císařských čili nic?" - Theodor: „Raději chci tisíckrát zemřít, než bych zapřel Krista Ježíše." - Soudce: „Nešťastníče! Uvaž, jakého bláznovství se dopouštíš, an velikou naději stavíš na Krista, jenž sám zemřel potupnou smrtí!" Theodor odpověděl: „Pro Krista rád přijímám muky i potupu a nedbám, že to nazýváš bláznovstvím." Poté Theodor byl natažen na skřipec a ukrutně mučen; když jeho tělo bylo drásáno železnými hřebeny, nevyšlo z úst jeho ani jediné slovo nářku. Ještě dvakráte vlečen byl Theodor k soudu; tělo jeho bylo tak rozdrásáno, že bylo viděti i vnitřnosti. Soudce se ho tázal: „Nuže, Theodore, volíš býti mezi námi živými, či raději u svého Krista mrtvého?" Theodor odpověděl: „S Kristem jsem byl, jemu všecek náležím, u něho býti sobě žádám." I byl odsouzen na smrt upálením; byl vlečen na popraviště, kde přichystána byla hranice dříví. Cestou uzřel přítele svého Kleonika a volal na něho: „Bratře Kleoniku, budu na tebe čekati! přijď brzy za mnou! Byli jsme nerozdílní druhové zde na zemi, ať zůstaneme pospolu i tam!" Theodor stoje na hranici zapěl chvalozpěv, až vypustil duši. Rok smrti jeho je 306. Jeho spolumučedníci jsou vojínové *Eutropius*, *Kleonik* a *Basiliskus*. Svátek sv. Theodora 9. listopadu (v řecké církvi 17. února); svátek sv. Eutropia, Kleonika a Basiliska 3. března.

Sv. THEODOR, vojenský velitel (dux; *Stratelates*) v Bithynské Herakleí, byl usmrcen kolem r. 310. Řekové dávají mu

název „Megalomartyr“, t. j. veliký mučedník. Svátek jeho 7. února.

Legenda o Theodoru Stratelatu není leč groteskní rozpředení a vyzdobení mučednictví Theodora Tirona ze dne 9. listopadu. Oba jsou vojínové, oba pohřbeni v Auchaitě blíže Amasie, oba potupují bůžky: Tiro zapaluje modlu, Stratelates rozbíjí pohanské sošky. Řehoř Nyssenský, který za 70 či 80 let po mučednictví jejich koná homilii o sv. Theodoru, zná jen Tirona. Oba mají původ v jedněch Aktech. Srovn. Görres: Kritische Untersuchungen über die Licinischen Christenverfolgungen, 1875.

Sv. ATHENODOR, bratr Řehoře Divotvůrce, nabyl s bratrem svým vědeckého vzdělání na vysokých školách v Caesarei Palestinské. Byl statečným hlasatelem víry Kristovy. Byl biskupem v Pontu. Byl-li mučedníkem, neví se s jistotou. Svátek 18. října.

Sv. BASILISKUS, vojín a mučedník v Pontu (snad v Amasii); dle *E* v Kománě za císaře Maximiána. Svátek jeho 22. května (nebo také 3. března).

Sv. ALEXANDRA, THEODOSIE, KLAUDIA, EUFRASIA, MATRONA, JULIANA a EUFEMIE (česky Ofka), křesťanské to ženy v Amisii (na hranici Paflagonie a Pontu na břehu Černého moře), prohlásily, že neodstoupí od víry křesťanské. Byly svlečeny se šatů a mrskány; byly jim uřezány prsy, byly drásány, až střeva vyhřezla, konečně byly upáleny. Za císaře Maximiána. Svátek jejich 20. března.

Sv. BASILEUS byl biskupem v Amasii v Pontu u Černého moře. Za jeho času byla u císařovny Konstancie v Nikomedii komorná jménem *Glafyra*, křesťanka. Císař Lucinius, chlipník, usiloval připraviti Glafyru o nevinnost. Konstancie ujala se své služebnice a poslala ji na Pontus. Tam právě Basileus budoval chrám. Glafyra věnovala na stavbu všecky své klenoty. Císař Lucinius, dověděv se, kde Glafyra se zdržuje, dal Basilea i Glafyru dopraviti do Nikomedie. Avšak než rozkaz byl vykonán, Glafyra zemřela. Když Basileus byl v Nikomedii předveden, obořil se naň císař Lucinius, proč přechovával Glafyru a vyzýval ho zároveň, aby obětoval bohům. Basileus odpověděl: „Za celé císařství nezradím pravého Boha.“ Byl sťat r. 319 nebo 323. Svátek sv. Basilea 26. dubna, svátek sv. Glafyry 13. ledna.

Martyrium je zaručeno historicky; ale akta o mučení jsou nejistá. - Görres l. c. str. 115. - Dr. Günther p. 63.

Sv. ELPIDIUS, biskup v Chersonu v Taurii; umučen za Diokleciana; svátek 4. března.

Sv. EUGEN, biskup v Chersonsu na Krymu usmrcen kolem r. 310; svátek 7. března.

Sv. KAPITOLINA a její služka *Erotheidis*, mučednice v Kappadocii, za Diokleciana; svátek jejich 27. října.

Sv. EUFEMIE, mučednice v Amisu v Paflagonii; viz shora: Alexandra.

Sv. DOROTA (lat. Dorothea, po česku také Bohdanka), byla křesťanská panna v Caesarei, hlavním městě kappadockém. Legenda vypravuje: Dorota vynikala bohabojností, čistotou a tělesnou sličností. Za pronásledování křesťanů byla předvedena

k císařskému náměstku Sapriciovi. (Podle legendy nazýval se Fabricius.) Supricius ji vyzval, aby obětovala pohanským bohům a hrozil tresty, neuposlechne-li. Dorota však prohlásila neohroženě: „Nikdy nebudu obětovati vašim bohům, kteří přebývali jako my v těle smrtelném, nečestně žili a pravého Boha nepoznali.“ - Náměstek jí domlouval, aby se zřekla víry Kristovy, život svůj takto zachovala, aby se provdala a radostí užívala. Dorota odpověděla: „Jsem křesťanka a víry Kristovy se nezřeknu. Za muže se nevdám, neboť jsem Kristu slíbila své panenství.“ Sapricius dal Dorotu odvléci do žaláře a poslal k ní dvě sestry, Chrestu (či Kristu) a Kallistu, které dříve byly křesťankami, ale z bázně před mukami zapřely svou víru. Tyto dvě dívky měly Dorotu odvrátiti od křesťanské víry. Záměr náměstka Sapricia se však nezdařil. Nejen že dívky ty neodvrátily Doroty od víry Kristovy, ale i samy, slovy jejími zahanbeny a povzbuzeny, znovu prohlásily, že chtějí setrvati ve víře Kristově a za své poblouzení činiti pokání. Náměstek dal obě sestry usmrtiti v kotli, naplněném vroucí smolou.

Také Dorota byla odsouzena na smrt mečem. Kráčela na popraviště, jak by šla na svatbu. Křesťané ji doprovázeli. Legenda vypravuje dále: Byl zimní den; ledový vítr burácel krajem, všude spousty sněhu. Dorota řekla ke křesťanům ji doprovázejícím: „Jak pustá a nevlídná je země. Jak plesám, že mám vstoupiti do ráje, kde blaženost nikdy nemizí, kde je krása a blaho, jehož oko nikdy nevídalo, kde lilie se skví, vonné růže kvetou a sladké ovoce zraje.“ - Poslední slova náhodou zaslechl jistý Theofil, pohanský úředník, jenž mučeným křesťanům se rád posmíval štípavým slovem. Přistoupil k Dorotě a se smíchem řekl: „Nevěsto Kristova! pošli mi z ráje, o němž mluvíš, kytici vonných růží a sladkého ovoce.“ Dorota vážně posměváčkovi odpověděla: „Ano, dostaneš, čeho si přeješ. A hleď, ať jsi daru hoden.“ Brzo poté přistoupilo prý k Dorotě sličné pacholátko, držíc v rukou tři vonné růže a tři jablka, a podalo jí je se slovy: „Sestro milá, tento dárek posílá ti nebeský ženich.“ Dorota nato: „Zanes růže i jablka úředníku Theofilovi, neboť jsem mu je slíbila.“ - Theofil vypravoval svým druhům s veselým smíchem, co řekl Dorotě a co Dorota odpověděla. V tom přišlo pacholátko a odevzdalo mu svěží růže a čerstvá jablka se vzkazem, že dárek ten posílá Dorota ze zahrady svého ženicha, stojíc ve svém slovu. Theofil zvážněl. Pravil si: „Celá krajina je pokryta ledem, zaváta sněhem, odkud se vzaly tyto růže a plody?“ Srdce jeho roztálo a milost Boží dokonala jeho obrácení; Theofil uvěřil v Krista. Byl pro víru Kristovu sťat. Rok smrti 303. Svátek sv. Doroty panny 6. února; svátek sv. Theofila (zvaného Theophilus Scholasticus) 6. února.

Akta o sv. Dorotě nejsou ve všech podrobnostech věrohodna. Neví se s jistotou o mnoho více, než že Dorota trpěla, a to v Kappadocii. Podivno, že u Řeků je neznáma. Úcta k ní počala teprve v VII. století. V mnohem podobá se její životopis životopisu sv. Justiny (13. VII.)

Sv. GORDIUS, setník v Caesarei Kappadocké byl horlivým křesťanem. Za pronásledování křesťanů vyznával svou víru neohroženě. Sv. Basilius vzpomenul ve své homilii smělého Gordiova vystoupení v závodišti, jehož byli svědky lidé, kteří - jak dodal - „jsou ještě na živě.“ Svátek sv. Gordia 3. ledna.

Sv. TIMOLAUS, DIONYSIUS, ROMULUS, AGAPIUS a PAUSIDES, mučedníci v Caesarei za císaře Diokleciana. Jsou také v Římském Martyrologiu. Svátek jejich 24. března.

Sv. JULITA byla panna v kappadockém městě Caesarei. Byla velmi bohata a dobročinna. Odpůrce její si přivlastnil mnohé její statky věda, že Julita, jsouc křesťankou, nebude ho moci pohnati k soudu. Julita úplně ochuzená přece jej pohnala k soudu. Odpůrce její u soudu řekl, že Julita jsouc křesťankou nemá práva volati jej k soudu. Soudce uslyšev to, dal ihned přinésti kadidlo a vyzval Julitu, aby obětovala modlám. Julita však prohlásila: „Vezměte si všecky moje statky i můj život; raději se nechám rozsekat, než bych upustila od víry Kristovy.“ A obrátivši se k přítomným ženám, napomínala je: „Neodvolávejte se na svou ženskou slabost; jste také k obrazu Božímu stvořeny. Vytrvejte u víře!“ - Soudce přiřkl statky Julitiny onomu lupiči, Julitu pak odsoudil na smrt upálením. Julita skonala, byvši zadušena kouřem. Rok smrti 303. Svátek 30. července.

Sv. ORESTES, křesťan v Tyáně v Kappadocii; byl umučen roku 304; svátek 9. listopadu.

Sv. RUFINA, mučednice v Caesarei Kappadocké; svátek 31. srpna.

Sv. JULIA, panna a mučednice v Ancyře v Galacii; svátek 17. května.

Sv. THEODOTUS (po česku Bohdan), narodil se v Ancýře v Galacii, oženil se a zařídil sobě živnost hostinskou. Vedl bezúhonný život; mnohé židy a pohany přivedl k víře Kristově. Za pronásledování křesťanů stala se hospoda jeho všem ustrašeným křesťanům útočištěm, ba kostelem. Theodot byl jim ochráncem, lékařem, učitelem, rádcem a po jejich mučednické smrti hrobařem. Byl podporovatelem chudých a utiskovaných. Maje na sobě roucho hostinského, byl takořka biskupem věřících.

Tehdy nikdo nebyl jist životem. Císařský náměstek Theoteknus uvěznil sedm křesťanských panen, starších to žen, a rozkázal, že mají býti zneuctěny od nezvedené chasy. Jména těchto žen jsou: *Tekusa* (která odchovala Theodota), *Alexandra*, *Faina*, *Klaudia*, *Eufrasia*, *Matrona a Julita*. Již vojínové se chystají tropiti si s nimi žerty. Teusa padla před zbůjníkem, který si nejdivočeji vedl, na kolena a zaprosila: „Synu, co chceš? Vidíš přece, že jsme všecky zničeny stářím, postem a nemocemi. Mně je 70 let, průvodkyně moje také nejsou mnohem mladší. Bylo by hanbou, chtíti tropiti kratochvíli s našimi těly, mrtvolám podobnými. Pohleď na moje šediny! Nedojme-li tě pohled ten? Snad máš matku v mém stáří. Smiluj se; nechceme nic, než abys nás nechal plakati. Bůh ti to odplatí, smiluješ-li se.“

Těmi slovy byli vojíni zaraženi a zahanbeni a odešli.

Brzo poté všecky tyto ženy byly sťaty, mrtvoly pak byly hozeny do vody. Theodot vytáhl bezhlavé jejich mrtvoly a pohřbil je. Císařský náměstek byv o tom zpraven, dal Theodota předvésti před soud a vyzval ho, aby obětoval bohům. Theodot odpověděl: „O tvých bozích sluší z hanby raději ani nemluviti. Jupiter, nejvyšší váš bůh, tropil se ženami i s chlapci neřestné věci; svého otce Saturna zabil; svou matku Rheu si vzal za ženu a zplodil s ní Persefonu, ke které také zahořel nečistou láskou; podobně se zachoval i ke své sestře Junoně. Apollo zneuctil svou sestru u oltáře. Podobně jednal Mars s Venuší, Vulkán s Minervou. Kdyby dnes někdo takových zvrhlostí se dopouštěl, zdaliž by nemusil býti potrestán? A vy schvalujete tyto neřesti? Nestydíte se klanět se bohům? Ale Kristus Pán, Syn Boží, zázračným způsobem se stal člověkem, aby lidstvo vykoupil; zázraky činil; ukřižován byv vstal z mrtvých, náš Pán a budoucí soudce..." tak se jal hájiti víry Kristovy.

Theodot byl pálen pochodněmi; zuby mu byly vyraženy; když ho položili na žhavé střepiny, cítil takovou bolest, že vzýval Krista Ježíše o úlevu a sílu. Posléze byl sťat. Rok smrti 303. Svátek sv. Theodota a jmenovaných mučednic 18. května.

Akta dle Franchi de Cavalieri nejsou zaručeně pravá; ale jádro mučednictví Theodotova je zajisté historické (Harnack 480). Dr. Günther l. c. p. 21.

Sv. PLATO, křesťan v Ancyře v Galacii, byl položen na rozpálenou železnou plotnu a svrchu polévan vroucím olejem smíšeným se smolou. Roku 302. Svátek 22. července.

Sv. PAPAS, křesťan (podle *K* biskup) v Lerandě v Lykaonii, byl za císaře Maximiana mrskán; pak byl obut do střevíců, do nichž natlučeno ostrých hřebíků, a nucen, aby před vozem císaře Maximiana běžel z Lerandy až do Seleucie, takže pod fíkovým stromem zemdlen klesl a skonal; (podle jiných pověsili jej na fíkový strom, na němž vypustil duši). Svátek sv. Papy 16. června.

Sv. EUSTOCHIUS, rodem Řek, kněz v Lystře, byl umučen za císaře Maximiana. Svátek 23. června.

Sv. PROBA pokřtěna od sv. Eustochia, mučednice, svátek též 23. června.

Sv. CYRENIA a sv. JULIANA, mučednice v Tarsu v Kilikii; svátek 1. listopadu.

Sv. AFRODISIUS, mučedník v Tarsu; rok smrti 304. Svátek 28. dubna.

Sv. KOSMAS a sv. DAMIAN narodili se podle legendy v Arabii a byli vychováni v Syrii. Matka jejich *Theodora* (nebo Theodota) měla kromě nich ještě tři syny: Anthima, *Leoncia* a Euprepia. Vychovala pečlivě všecky své děti ve víře Kristově. Kosmas a Damian se vyučili umění lékařskému a přebývajíce v Aegeji (v Kilikii), provozovali své umění s úspěchem. Bylíť nejen dovednými lékaři, ale i nábožnými a horlivými křesťany. Cestou k nemocným modlívali se za ně, a vyzkoumavše původ a podstatu nemoci, nejen léčili ne-

duhy tělesné, ale také snažili se oblažiti duše nemocných útěchou náboženskou. Povzbuzovali nemocné k pokání a oživovali v nich víru a důvěru v Boha. Pohany pak hleděli nakloniti k víře Kristově. Jsouce nezištni, nebrali peněz ani jiných odměn za svoje lékařské služby a proto byli nazýváni „anargyry“, t. j. muži peněz nepřijímajícími. Takto byli sv. bratří nejen šlechetnými lidumily, ale i neúnavnými šiřiteli pravdy Kristovy. Jejich vážnost byla u křesťanů i u pohanů veliká; ale tím větší byla závist a nenávist kněží modloslužebných, kteří dosud byli zaklínávali nemoci pohanů a kteří pohanům podávali věci pověrečné proti chorobám.

Za doby Dioklecianovy byli udáni u císařského náměstka Lysiáše v Kilikii, že jsou nepřáteli bohů. Lysiáš předvolav je tázal se jich, jak se jmenují, odkud jsou a jakého jsou náboženství. Kosmas odpověděl: „Narodili jsme se v Arabii; já zovu se Kosmas, tento jest můj bratr Damian. Máme pak ještě tři bratry. Jsme lékaři a křesťané.“ Lysiáš dal také tři ostatní bratry přivésti a řekl jim všem: „Zapřete Krista a dobrovolně obětujte našim nesmrtelným bohům, jinak budete mučením přinuceni.“ Bratří odpověděli: „Nebudeme obětovati bohům lichým, protože jsme křesťané a protože se klaníme jedinému pravému Bohu. Muk tvých se nehrozíme.“ - Lysiáš je dal zprvu mučiti na skřipci a pak svázané vhoditi do moře. Avšak vlny vynesly mučedníky bez pohromy na břeh. Lysiáš přičítal záchranu pověrečným kouzlům a dal mučedníky vhoditi na zapálenou hranici dříví. Když ani plameny jim neuškodily, dal je vladař stíti mečem. Rok smrti je 287 (podle *D* 303). Svátek sv. Kosmy a Damiana 27. září. Svátek sv. *Leoncia*, jejich bratra, rovněž 27. září.

Sv. BARLAAM (chaldejsky: Syn lidu) byl rolníkem z vesnice poblíž Antiochie a statečným křesťanem. Za pronásledování křesťanů byl vyzván, aby obětoval kadidlo pohanským bohům. Odpověděl rozhodně, že obětovati nebude. I dali mu do ruky kadidlo, ruku pak drželi nad plamenem, chtějíce, aby bolestí ruku otevřel a tak mimovolně obětoval. Když by tak učinil, byli hotovi pokládati to za obětování bohům. Barlaam však nepohnutě držel ruku nad plamenem a kadidlu nedal spadnouti do ohně. I byl odsouzen na smrt. Trpěl v Caesarei Kappadocké. Rok smrti 303. Jakou smrtí zemřel, není známo. Hrdina Barlaam, křesťanský Mucius Scaevola, byl odedávna ctěn v křesťanstvu; sv. Basil Veliký velmi ho chválí ve svých řečech. Svátek sv. Barlaama 19. listopadu.

Sv. HIERON byl za vlády Dioklecianovy sťat. Chválí se jeho něžná láska k matce. Byl rodák kappadocký, ale dotrpěl v Melitině u Eufratu. Svátek 7. listopadu.

Sv. JIŘÍ (řecky: *Georgios*) pocházel z urozených rodičů v Kappadocii. Otec jeho zemřel smrtí mučednickou; jeho matka se odstěhovala po smrti manželově se synáčkem do své otčiny Palestiny. Jiří byl povahou ohnivý a věnoval se stavu vojenskému. I jako vojín zůstal ctnostným a bohabojným vyznavačem Kristovým. Záhy byl povýšen na hodnost plukovníka v císařském vojsku.

KAMENOVÁNÍ SV. ŠTĚPÁNA

Císař Dioklecian sídlil tehdy v Nikomedii. Když vzniklo pronásledování křesťanů, plukovník Jiří se odebral k císaři Dioklecianovi a neohroženě vyznal svou víru řka: „Císaři a shromáždění rádcové! Jak dlouho ještě budete pronásledovati křesťany, kteří jsou věrnými poddanými říše? Křesťané se modlí za císaře a za vlast, ale mrtvým modlám nemohou obětovati.“ Císař a rádcové byli ohromeni, že vysoký důstojník takto mluví. Císař prohlásil slova ta za velezradu a kázal Jiřího uvězniti. Po několika dnech ho povolal k sobě a snažil se ho pohnouti sliby a hrozbami k odpadu od Krista. Jiří odpověděl: „Císaři! co mi slibuješ, tím pohrdám, a čím mi hrozíš, toho se nelekám,“ a hájil své víry křesťanské jako pravý křesťanský bohatýr, ač věděl, že ho čeká mučednická smrt.

Na rozkaz císařův byl Jiřímu na hrdlo zavěšen těžký kámen, tělo jeho bylo drásáno kolem, na němž byly připevněny hřeby. I poslední pokus přinutit Jiřího k modloslužbě zůstal marný. Jiří byl pak odsouzen na smrt mečem. Na popravišti se modlil za obrácení pohanů, až skonal pod mečem katovým r. 303. - Jeho mučednictví je historické; to dokazují mezi jiným chrámy v Trachonitis, zbudované k jeho poctě (Dr. Günther str. 25). Akta o sv. Jiří sepsaná od ariánů nejsou však zaručená. Bollandisté o nich praví: „Acta s. Georgii qualiacumque fabulam potius quam historiam videri.“

Sv. Jiří byl vždy ctěn jako jasný vzor bojovníka za víru a ctnost křesťanskou. Zobrazuje se jako mladistvý sličný rytíř v plné zbroji na bujném oři, an kopím potírá litou saň před ním se svíjející. Toto vypodobnění je symbolické. Saň značí buď zlého ducha, odvěkého nepřítele lidstva, nebo staré pohanství. Někdy bývá na obrazech sv. Jiří zobrazena ženská postava. Značí duši sv. Jiří; podle jiných značí Alexandru, o níž nahoře je řeč. V řecké církvi Jiří sluje Megalomartyr t. j. velemučedník. Svátek sv. Jiří 24. dubna.

Sv. ALEXANDRA, manželka císaře Diokleciana, byla svědkyní muk svatého Jiří; prohlásila, že je křesťankou, i byla téhož roku 303 v Nikomedii sťata. Podle jiných zemřela na cestě na popraviště nebo v žaláři (*St*). Její dvořané *Apollo*, *Isacius*, *Kodrat* byli pro víru usmrceni; Kodrat byl sťat, Apollo a Isacius byli hladem umořeni. Rok smrti jejich udává St. 303. Svátek sv. Alexandry i ostatních jmenovaných 21. dubna.

Sv. EUSEBIUS (po česku Smil) byl duchaplný kněz palestinský, který horlivě konal svůj úřad a neúnavně hlásal víru Kristovu. Náměstek císařův Maxencius dal si Eusebia předvolati a vyzval ho k modloslužbě řka: „Vol si, co chceš! buď obětuj bohům nesmrtelným, anebo, budeš-li se zdráhati, dám tě za živa upáliti.“ - Euseb odpověděl: „Je proti zákonu Božímu i proti rozumu, klaněti se dřevu a kamenu.“ - Náměstek řekl: „Vy křesťané jste svéhlaví lidé; smrti dáváte přednost před životem,“ a dal Eusebia natáhnouti na skřipec a tělo jeho drásati železnými drápy.

Stařičký Eusebius hrdinně snášel tyto muky modle se: „Pane Ježíši Kriste, tobě náležíme, ať jsme živi nebo mrtvi.“ Touto

nezlomnou statečností Maxenc popuzen rozkázal, aby ho biřicové vedli k upálení. Vida, že Eusebius klidně kráčí na smrt, podivil se náměstek a řekl mu: „Nepochopuji, že tak zatvrzele a odhodlaně jdeš na smrt. Rozmysli sobě, a daruji ti život." - Eusebius věda, že císař Dioklecian v tu dobu ještě nevydal nějakých zákonů proti křesťanům, odvolal se k císaři. Maxenc dal tedy Eusebia odvésti do žaláře a psal císaři list: „Pane, přiveden byl ke mně člověk, jenž tupí nesmrtelné bohy a prohlašuje, že se jim nebude klaněti ani úctu vzdávati obrazu a jménu tvému."

Císař velel, aby Eusebius byl předveden. Jeden z rádců poznamenal: „Pane, spatříš-li toho člověka a uslyšíš-li jeho slova, budeš na své mysli omámen a změněn." - „Jakže?" tázal se císař; „ten člověk že by dovedl změniti mou mysl?" - „Nejen tvou mysl, ale i smýšlení všeho lidu," zněla odpověď. Císař rozkázal, aby Euseb byl do Nikomedie předveden. Euseb byl předveden před císaře a všichni přítomní byli zjevem jeho zaraženi; byltť Euseb ctihodný kmet; celá postava mučením nezlomená budila úctu, ve tváři bylo zříti laskavost i odhodlanost. Císař Dioklecian dlouho hleděl na velebného kmeta a řekl mu vlídně: „Starče, neboj se, rád bych tě zachránil." - Euseb odpověděl: „Záchrany nečekám od lidí, nýbrž od svého Boha. Ty, o císaři, vynikáš sice mocí a důstojností nade všecky ostatní lidi. Ale přece jsi smrtelný člověk. Nebojím se vyznati, co jsem vyznal už dříve: Jsem křesťan, a klaním se jedinému pravému Bohu." - Císař obrátiv se k Maxenciovi, řekl: „Neshledávám žádné viny na tomto člověku; vždyť praví, že se klaní bohu." - Maxencius pravil: „Nemyl se, o císaři! Eusebius nemyslí na Joviše nesmrtelného, nýbrž míní jakéhosi Krista." - Císař rozkázal: „Vezmi tohoto starce; nechci ho souditi; učiň s ním, co podle zákonů sluší." Maxencius ještě jednou vyzval Eusebia, aby se odřekl víry Kristovy; a když Eusebius neuposlechl, Maxencius dal ho mečem popraviti. Rok smrti kolem 290, svátek 14. srpna. Dlužno rozlišovati: sv. *Eusebius*, kněz římský, žil za doby císaře Konstancia; potíral horlivě arianismus. Svátek jeho je též 14. srpna.

Sv. TARAK (Tarachus), PROBUS a ANDRONIKUS, křesťané v Tarsu (na řece Cydnu v Kilikii), byli předvedeni k soudu. Soudce Maxim se tázal Taraka: „Jak se jmenuješ?" - „Jsem křestan." - „Ušetři si toho bohaprázdného vyznání a řekni, jak se jmenuješ?" - „Jsem křesťan." - „Rozbijte mu čelist, aby nedával převrácené odpovědi." - Tarak: „Chceš-li věděti mé jméno po rodičích, jmenuji se Tarachus, jsem vysloužilý vojín, římský měšťan, a že jsem křesťan, žádal jsem o propuštění z vojska." - „Já tě přivedu k rozumu," a dal ho mrskati. - Probus byl též mrskán leže na skřipci, ale Maxim poručil, aby byl obrácen a mrskán na břicho. - Mnozí diváci vidouce známky utrpení - Probus byl oslepen - počali reptati. Ale Maxim dal jejich jména zapsati a prohlásil, že je bude stíhati za příčinou protistátní demonstrace. Tarak, Probus a Andronikus byli posléze sťati. Rok smrti je bezpochyby 304. Akta o nich náležejí k nejstarším a nej-

vzácnějším památkám křesťanského starověku. Ruinart je vydal podle řeckého textu. Svátek sv. Taraka, Proba a Andronika 11. října.

Sv. KLEMENT, biskup ancyrský, byl za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem mučen, rozličnými městy smýkán a posléze v Ancyře sťat. Řekové nazývají ho Megalomartyr. V jeho společnosti uvádí se častěji Agathangelus. Svátek 23. ledna.

Sv. KALLIOPUS, křesťan v Pompejopoli v Kilikii, byl r. 304 obráceně na kříž přibit a na kříži skonal. Jeho matka přichvátala, objala jej a držíc jej v objetí, skonala. Svátek 7. dubna.

Sv. ZENOBIUS byl dříve lékařem, pak biskupem. On i jeho sestra *Zenobia* byli za císaře Diokleciana v městě Aegei (v Kilikii) pro víru Kristovu usmrceni. Svátek jejich 31. října (srovn. str. 140).

Sv. KLAUDIUS, sv. ASTERIUS a sv. NEON byli křesťanští bratří v Aegei v Kilikii; za pronásledování křesťanů byli od macechy udáni, že jsou křesťané. I byli umučeni r. 285. S nimi trpěly i dvě ženy: *Domnina* a *Theonilla*. Svátek 23. srpna.

Sv. MARINUS, křesťanský kmet anazarbský v Kilikii nechtěl se zříci víry v Krista a proto byl sťat. Za císaře Diokleciana. Svátek 8. srpna.

Sv. THALALEUS (nebo Thaleus podle *D*), lékař v Kilikii byl r. 284 umučen; slaví se 20. května.

Sv. PELAGIA, panna v Tarsu v Kilikii, zamítla nabídnutí k sňatku, které jí učinil syn soudce Simplicia; pro víru Kristovu byla pak podle rozkazu soudce Simplicia v měděném býku rozžhaveném upálena. Rok smrti 290. Svátek 4. května.

Sv. THEODULA, křesťanka v Anazarbu v Kilikii, byla za pronásledování Dioklecianova jata a pro víru Kristovu na cypřišovém stromě za nohy pověšena a železnými hřeby ubodána. Protokolista (commentariensis) Helladius vida její stálost u víře, obrátil se ke Kristu. S Theodulou byli usmrceni Boethus, Evagrius a Makarius. První byl sťat, ostatní upáleni. Svátek jejich 5. února.

Sv. ZOSIMUS a sv. ATHANASIUS byli křesťané v Kilikii. Athanasius byl soudním písařem (commentariensis?). Oba byli umučeni r. 304, jak Bollandisté se domnívají. Podle řeckých menaeí Zosimus a Athanasius nebyli usmrceni, nýbrž zemřeli později jako poustevníci smrtí přirozenou. Svátek jejich 3. ledna.

Sv. JULIANUS ANAZARBENUS (protože pocházel z Anazarby v Kilikii) nebo také „Silix“ nazývaný, byl synem radního a stal se knězem. Za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem byly mu víno a jiné obětní dary násilím vlity a vecpány do úst. Císařský náměstek hleděl Juliana svésti k odpadu stůj co stůj. Celý rok ho držel v okovech, dal ho páliti, tělo jeho drásati a posléze vymyslil pro něho ukrutnou smrt. Dal jej se zmijemi a štíry a s pískem zašiti do pytle a vhodit do moře. Stalo se tak v městě Aegei. Křesťané pochovali jeho tělo, jež bylo mořskými vlnami vyneseno na břeh. Svátek sv. Juliána Anazarbena 16. března.

Sv. DIOMEDES narodil se v Tarsu v Kilikii a byl pak lékařem v Niceji.

Byl lékařem tělesným i duchovním. Nespoléhal výhradně na vědu, ale vzýval Krista Boha o přispění. Město Niceu miloval, jako by bylo bývalo jeho rodištěm. Obcházel městem, aby věděl, kdo potřebuje jeho pomoci. I do žalářů docházel, aby léčil opuštěné vězně. Všeobecně byla chválena jeho mravní bezúhonnost a jeho milosrdenství ke každému člověku, pomoci potřebnému. Císař Dioklecian uslyšev o něm rozkázal, aby mu byl předveden. Ale Diomedes umřel na cestě a žoldnéřové jeho mrtvole usekli hlavu (*K*). Podle *St* byl Diomedes mučedníkem v Tarsu. Rok smrti snad 303, svátek 16. srpna.

Sv. ANTHIM byl biskupem nikomedijským. Spravoval obec křesťanskou slovem i příkladem znamenitě. Za pronásledování křesťanů přišli biřici, aby ho jali. Anthim je vyučoval ve víře a pokřtil je, i byl pak pro víru mučen a sťat roku 303. Slaví se 27. dubna.

Sv. NIKOMEDIJŠTÍ MUČEDNÍCI, počtem několik tisíc, shromáždili se v den Narození Páně na služby Boží a byli v chrámu dílem upáleni, dílem udušeni. Stalo se to asi r. 303. Svátek 25. prosince.

Sv. TROFIM a sv. THEOFIL, mučedníci; svátek 23. července.

Sv. HADRIAN (také *Adrian*), rodem Říman, byl důstojníkem a dvořanem na císařském dvoře v Nikomedii. Akta vypravují: Hadrian vida statečnost a vytrvalost mučených křesťanů, dal se od nich poučiti o víře Kristově. Poznal, že náboženství, které má tak ctnostné a statečné vyznavače, je pravé; uvěřil v Krista a vyznal veřejně, že je křesťan, a že je odhodlán jako křesťan žíti a zemříti. Císař Maximian dozvěděv se o tom, povolal Hadriana k sobě a rozkázal, aby odvolal všecko, co byl mluvil. Ale Hadrian stál pevně ve své víře; byl spoután a odveden do žaláře. Manželka Hadrianova, *Natalie*, která byla horlivou křesťankou již od svého dětství, spěchala za ním do žaláře, povzbuzovala svého manžela k vytrvalosti, zulíbala jeho okovy i okovy jeho spoluvězňů.

Po několika dnech Hadrian si vymohl od žalářníka dovolení odebrati se do svého domu a manželku svou navštíviti. Natalie dozvěděvši se, že manžel přichází, domnívala se, že Hadrian snad zapřel svou víru, a že byl propuštěn na svobodu. I nechtěla ho zprvu ani vpustiti do domu, teprve když ji ubezpečil, že nikterak se nezpronevěřil Kristu, vpustila jej do domu. Pak vzavši plátno, vrátila se s ním do žaláře a obvázala rány všech vězňů křesťanských. Když nastal den soudu, Natalie napomínala Hadriana ke stálosti řkouc: „Měj Boha na mysli a nedej se zastrašiti mukami."

Císař Maximian dal Hadriana kyjem ztlouci, když se zdráhal víry se zříci; ale poté jal se mu vlídně domlouvati: „Hadriane, měj přece ohled na mladý svůj věk a na svou urozenost! Vrátím ti tvůj úřad a budu tobě příznivý; jen se pokloň bohům nesmrtelným." Avšak Hadrian zůstal stálý nejen v mukách, ale i při slibech císařových; proto byl vržen do žaláře; tentokráte byl vlečen po ulici. Manželka jeho Natalie se radovala, že manžel její tuhý boj opět statečně přetrpěl. Umy-

la mu krvácející rány, namazala je mastí a obvázala plátnem. Aby i ostatním vězňům mohla prokázati potřebné péče, zavolala si několik nábožných žen na pomoc. Císař dozvěděv se o tom, zakázal, aby ženské osoby nebyly vpuštěny do žaláře. Natalie si ostříhala vlasy, oblékla se v mužský oděv a takto přestrojena chodila do žaláře, aby vězně ošetřovala.

Císař rozkázal, aby křesťanům uvězněným byly ruce a nohy zpřelámány a uťaty a aby jejich mrtvoly byly spáleny. Natalie doprovodila mučedníky na popraviště; Hadrian byl první, jemuž údy měly býti usekány. Natalie obávajíc se, aby Hadrian, vida jiné trpěti, nezhrozil se muk nebo nezviklal se u víře, dodávala mu mysli a sama mu přidržela ruce a nohy na špalku a katové je zpřeráželi a uťali. Tak Hadrian i ostatní vypustili duši. To se stalo před r. 310. Natalie si ponechala jedno rámě manželovo, a když později jí byly činěny návrhy k novému sňatku,odmítala všecky nabídky.- Později vzavši rámě manželovo zavinuté v drahocennou látku, odjela potají do Byzance, kdež žila v ústraní a po ctnostném životě dokonala svůj život klidnou smrtí. Svátek sv. Hadriana 8. září. Svátek sv. Natalie 1. prosince.

Sv. GORGONIUS a sv. DOROTHEUS byli dvořané na císařském dvoře v Nikomedii. Spravovali císařskou pokladnu a císař Dioklecian si jich velmi vážil. Když Dioklecian vydal zákony proti křesťanům, byl dvořenín *Petr* (*Petrus Cubicularius*) první, jenž padl za oběť krutosti pohanů. Byl zmrskán a pak upálen. Gorgonius a Dorotheus byli svědky muk Petrových. Ale také na ně došlo. Byvše zavoláni k císaři, vyznali svou víru neohroženě. Gorgonius řekl: „Proč, o císaři, dal jsi trápit věrného svého sluhu? Pro víru, kterou i my vyznáváme? Sloužili jsme ti spravedlivě; proč nás nenecháš sloužiti Bohu pravému?“ Dioklecian sliboval, že jim bude přízniv, odřeknou-li se víry Kristovy. A když zůstali ve víře neoblomni, dal je natáhnouti na skřipec a železnými drápy rozdírati; do živých ran pak nakapati octa prosyceného solí. Také je dal položiti na rozpálený rožeň a posléze rozkázal, aby byli uškrceni. Tak se i stalo; rok smrti snad 303. Svátek sv. Petra, Gorgonia i Dorothea 9. září.

Sv. BASILISSA, panna devítiletá v Nikomedii, snášela muka jí způsobená s tak hrdinnou a radostnou myslí, že přítomný vladař na kolenou ji odprošoval a že prohlásil ochotu k víře křesťanské. Basilissa zemřela od ran. Svátek 3. září.

Sv. EUFRASIE, panna nikomedijská, žila za času sv. biskupa Anthima, jehož svátek je 27. dubna. Legenda vypravuje: Za pronásledování křesťanů byla Eufrasie vyzvána, aby obětovala pohanským bohům. Odmítla. Byla odevzdána pohanskému surovci, aby ji zneuctil. Řekla sama u sebe: „Zůstanu-li věrna víře Kristově, smrti neujdu. Ale raději podstoupím smrt, dokud jsem čista, nezhanobena.“ Pravila k tomu pohanovi: „Slyš, co ti řeknu! Neporušíš-li mé nevinnosti, dám ti jistý účinný lék, aby ti neuškodil meč ani šíp.“ Pohan svolil. Eufrasie rozpustila svíci v oleji, připravila mast a natřela si

mastí tou hrdlo i šíji. „Nyní,“ řekla k němu, „abys poznal účinnost masti, chop se meče a vší silou tni mne do šíje.“ - Pohan poslechl, ťal ji mečem a Eufrasie klesla mrtva k zemi, zachránivši takto panenskou čistotu. Svátek sv. Eufrasie 19. ledna.

Sv. ANICET, velmož (comes; přednosta dle *K*) nikomedijský, vytkl císaři Dioklecianovi, v Nikomedii dlícímu, jeho ukrutnost proti křesťanům. Dioklecian dal Aniceta pro neohrožené vyznání víry býkovcem bíti. *Photinus*, synovec Anicetův, vida mučeného Aniceta, přiběhl k němu a před celým shromážděním jej políbil. Anicet i Fotinus byli pak pro víru mučeni a umřeli v žaláři (dle *K* byli v rozpálené peci usmrceni). Rok smrti 304 nebo 305. Svátek jejich 12. srpna.

Sv. EUTHYMIUS byl za pronásledování Dioklecianova v Nikomedii sťat. Svátek 24. prosince.

Sv. EULAMPIUS horlivý křesťan v Nikomedii Bithynské, strhl listiny obsahující císařské rozkazy o pronásledování křesťanů se zdí a bran městských. Za to byl jat. Sestra jeho *Eulampia*, panna, uslyševši o uvěznění svého bratra, přichvátala k němu do žaláře. Eulampiovi byly oči vypíchány. Po dlouhém mučení byli oba sťati. S nimi bylo asi 200 křesťanů usmrceno. Rok smrti asi 308. Svátek sv. Eulampia a sestry jeho 10. října.

Sv. EUKARPIUS, vojín a mučedník v Nikomedii, r. 303; svátek 18. března.

Sv. PUBLIUS, vojín a mučedník v Nikomedii, za Licinia; svátek 25. dubna.

Sv. JUSTINA byla, jak legenda vypravuje, dcera modloslužebného kněze Edesia (či Edusia) v Antiochii Pisidské; byla vzdělávána ve vědách. Edesius poznav křesťanskou víru, dal se pokřtíti. Justina vyspěla ve sličnou pannu; pohanský jinoch Aglaides jí nabízel manželství. Ale Justina odmítla jeho návrh nejen z toho důvodu, že nápadník byl pohan, ona však křesťanka, nýbrž i proto, že slíbila Bohu ustavičné panenství. Aglaides ji chtěl získati stůj co stůj, dary nebo násilím.

Tehdy žil v Antiochii čaroděj jménem *Cyprian*. K tomu se utekl Aglaides se žádostí, aby tajemným svým uměním mu získal srdce Justinino. Čaroděj se pokusil ihned vyplniti jeho žádost a obvyklými svými pomůckami kouzelnickými dovolával se pomoci zlého ducha, ale nikoliv, aby Justinu získal pro Aglaida, nýbrž aby ji získal pro sebe, neboť sám zahořel k ní láskou. Justina dozvěděvši se o nástrahách jí činěných, vzala útočiště k modlitbě; zvláště vroucími slovy prosívala Matku Boží řkouc: „Panno čistá, panně přispěj na pomoc!“ Cyprian záhy seznal, že jeho pomůcky nic nezmohou proti křesťanské panně, a že duch zlý nezvítězí proti Kristu. Připadla naň těžkomyslnost, v zoufalství chtěl si vzíti život. Ale tu ho osvítila milost Boží a Cyprian poučen byv ve víře křesťanské od kněze Eusebia, konal upřímné pokání. V opravdové kajícnosti rozdal své statky chudým a spálil kouzelnické knihy a pomůcky. Poté byl pokřtěn. Přijal v církvi zprvu pouze úřad „ostiaria“ (t. j. vrátného); později byl knězem a snad i biskupem v Antiochii. Také Aglaides se stal horlivým křesťanem.

Když vypuklo nové pronásledování křesťanů za císaře Diokleciana, Cyprian byl jat, Justina byla přivedena z Damašku, kamž se uchýlila. Oba postaveni před téhož soudce. Soudce Eutolmius dal oba, když se nechtěli zříci víry křesťanské, mučiti. Cyprian byl drásán ostrými hřebeny, Justina byla býkovcem mrskána. Muka nezviklala jejich víry. Cyprian řekl, že muka je povedou k slávě věčné! „Je-li tomu tak," smál se soudce, „mohu-li tě přivésti do vašeho nebe, nepřestanu tě mučiti." Hrozbu svou vykonal; poté poslal oba mučedníky k císaři Dioklecianovi do Nikomedie. Ten rozkázal, aby byli sťati. Na popravišti Cyprian obávaje se, aby Justina neochabovala ve statečnosti, postavil ji před sebe, aby byla dříve sťata. Tu přistoupil k Cyprianovi jistý *Theoktist* a políbil jej, naznačuje tím, že je též křesťanem. Byl ihned zároveň s Cyprianem sťat. Rok smrti je snad 304. Svátek sv. Cypriana, sv. Justiny a sv. Theoktista 26. září. Cyprian bývá často zaměňován s Cyprianem biskupem a mučedníkem; sám Řehoř Nazianský tak učinil. -

Sv. LUCIAN se narodil v syrském městě Samosatě (na řece Eufratu) z křesťanských rodičů, od nichž byl ve víře křesťanské vychován. Vzdělal se v posvátných vědách a byl v Antiochii vysvěcen na kněze. Založil tam školu a přednášel výklad Písma svatého. Protože poznal, že řecký překlad Starého Zákona, řečený Septuaginta, byl od bludařů valně porušen, opravil tento překlad podle původního jazyka hebrejského, jejž dobře znal. Také knihy Nového Zákona uspořádal. Tehdy Lucian upadl nevědomky a ne úmyslně do bludů, jež o Božské Trojici proslovil biskup antiochijský, Pavel Samosatský. Bludaři byli z Církve vyobcováni. Lucian poznal své bludy, zřekl se jich a smířil se s Církví.

Když vypuklo pronásledování křesťanů za císaře Diokleciana, byl také Lucian po nějakou dobu držán v žaláři nikomedijském. Ale byl opět propuštěn. Tehdy sepsal obranu víry křesťanské a odevzdal ji pohanskému soudci. V této obraně zmiňuje se na příklad o zemětřesení, které nastalo při smrti Kristově. - Lucian požíval veliké úcty pro svou apoštolskou horlivost a pro svůj bezúhonný život. Císař Maximian chtěl získati Luciana lichocením řka: „Nemohu pochopiti, jak může člověk tak učený hlásati víru, které nelze dokázati." Proto Lucian napsal novou obranu víry křesťanské. Protože zůstal ve víře neoblomný, byl zbičován, hladem trýzněn, načež mu byly nabídnuty pokrmy ze zvířat obětovaných modlám. Ale Lucian jich nepožil a víry se nezřekl, prohlásiv: „Jsem křesťan a jako křesťan jsem hotov i muka i smrt pro Krista trpěti." Byl odsouzen na smrt.

Křesťané navštívili Luciana v žaláři a prosili ho, aby k nim naposledy promluvil a Tělo Páně jim podal. Lucian byl přikován, jen ruce měl volné. Křesťané mu položili na prsa chléb a kalich s vínem a tak Lucian konal oběť Nového Zákona a podal přítomným Tělo Páně. Hruď jeho byla oltářem, žalář svatyní. Druhého dne poté, 7. ledna 312, Lucian byl sťat. Svátek 7. ledna.

Sv. Jeronym překládaje Písmo svaté měl pilné zření k dílu Lucianovu. Luciana veleslavného chválil nejen Jeronym, ale i Jan Chrysostom.

Sv. LUCIAN, urozený Říman, žák apoštola Petra, byl poslán s jinými do Gallie hlásat slovo Boží. Tam byl kolem roku 120 sťat. Svátek 8. ledna.

Jeho společníci prý byli Maximian, Julian a také Dionysius. Byl-li však Dionysius společník Lucianův, nemohl býti Lucian žákem Petrovým, leč že by se pravilo, že Lucian hlásal víru, kterou hlásal Petr. Lucian přišel tedy do Gallie (a sice do Beauvais) buď za Domiciana nebo za Diokleciana; smrt jeho udála se tedy buď, jak řečeno, r. 120, nebo kolem 303.

Sv. ANTONIE, křesťanka v Nikomedii v Bithynii, byla za císaře Diokleciana ukrutně mučena; po tři dni visela pověšena jsouc za jedno rameno, načež úpěla dva roky v žaláři. Posléze byla r. 303 (?) upálena. Slaví se 4. května.

Jiná sv. ANTONÍNA, křesťanka v Niceji, starodávném městě nad jezerem Askanským, 11 mil od Cařihradu, byla za císaře Diokleciana svlečena, bičována a na rozpáleném rožni mučena; posléze byla v pytli (Martyrolog. řím. praví: in vase quodam) pohřížena do jezera a utopena. Svátek její 1. března.

Sv. SERGIUS byl dvořenínem buď v Římě nebo v Nikomedii. Jako křesťan byl předveden k soudu. Soudce Sapricius mu řekl se smíchem: „Vy křesťané mluvíte o Kristu jako o Bohu. Nuže! proč vám nepomůže? Dám ti utíti hlavu, abys vešel do života věčného, jímž se honosíš.“ Sergius vytrval neohroženě ve víře a Sapricius vynesl rozsudek: „Sergius, který bohů nectí, císaře neposlouchá, budiž sťat.“ Tak se i stalo. Rok smrti 304. Svátek 24 února.

Sv. STRATON, FILIP a EUTYCHIUS, křesťané v Nikomedii v Bithynii. Při hrách divadelních dovozovali hnusnost pohanských her divadelních a modloslužby. Za to byli upáleni roku 303. Svátek jejich 17. srpna.

Sv. EUKARPIUS, vojín umučený v Nikomedii kolem r. 303; svátek 18. března.

Sv. FILOTHER, mučedník nikomedijský za Diokleciana; svátek 19. května.

Sv. GLYCERIUS, mučedník v Nikomedii; r. 303; svátek 21. prosince.

Sv. ISACIUS, křesťan nikomedijský; byl r. 303 umučen hladem.

Sv. AUTONOM, biskup, mučedník v Bithynii; † 303; svátek 12. září.

Sv. JULIÁNA pocházela z bohatých rodičů pohanských v Nikomedii. Vyspěvši ve sličnou pannu, byla chloubou a radostí svých rodičů. Pilně čítala spisy mudrců a básníků řeckých. Ale ty neukájely její vědychtivosti. Šlechetná mysl její prahla po pravdě, ale pravdy nenalézala v pověrách a bájích pohanských. Panenská její mysl se štítila neřestí, o nichž se dočítala v pohanském bájesloví. Odvrátila se od bludů modlářských a snažila se poznati víru křesťanskou. Byvši vyučena v pravdách křesťanských, uvěřila celou duší v Ježíše Krista, dala se pokřtíti a stala se horlivou křesťankou.

Pověst o její vzdělanosti a sličnosti a o jejím bohatství přilákala nejednoho

UMUČENÍ SV. ONDŘEJE

jinocha, že se ucházel o její ruku. Bohatý a urozený Eleusius požádal rodičů Juliániných o její ruku, a rodiče ochotně svolili. Avšak Juliána prohlásila, že se nemíní provdati. Otec pokládaje zdráhání dceřino za mladickou blouznivost, domlouval jí laskavě řka: „Považ, dcero, že jsi mým nejmilejším dítětem, mou radostí a útěchou. Způsobilas mi jednu bolest, když jsi se zřekla nesmrtelných bohů a když jsi se stala křesťankou; druhé bolesti, kdybys pohrdla bohatým a ušlechtilým jinochem Eleusiem, bych ani nesnesl. Sama si maříš svou skvělou budoucnost." - Juliána hluboce dojata laskavými slovy svého otce odpověděla: „Otče milý! Kterak bych mohla ruku svou spojiti s rukou pohana, který obětuje lichým bohům? Kterak bych mohla život svůj spojiti se životem muže, který je ve věcech víry, týkajících se ducha i srdce mého, názorů zcela protichůdných? Vždyť by život náš byl ustavičným soubojem! Rozdvojenost ve víře vedla by ke stálým různicím! Jen v Kristu je manželství posvátným a milostiplným svazkem dvou lidských srdcí."

Otec v duchu uznával pravdivost slov dceřiných, ale proto jí přece nepřestal domlouvati. Juliána vzkázala Eleusiovi: „Věříš-li v Boha mého a jsi-li ochoten dáti se pokřtíti a klaněti se Bohu Otci i Synu i Duchu Svatému, podám ti svou ruku. Ne-li, hledej si jinou nevěstu." Eleusius uražen odmítnutím, žádal otce Juliánina, aby ji přemluvil. Otec uposlechl a líčil Juliáně, že Eleusius má šlechetné a ryzí srdce a že k ní chová upřímnou lásku. Ale ani tehdy Juliána se nedala pohnouti ke sňatku s pohanem. Odpověděla, že láska ženichova, byť byla sebe horoucnější, jest jen pozemská, a že mu podá ruku jen tehdy, očistí-li a posvětí-li tuto pozemskou lásku vírou v Krista Ježíše.

Poté rozhněval se otec a čeho nedosáhl po dobrém, chtěl dosíci po zlém. Zmrskal Juliánu a křičel: „Budeš-li pak se klaněti bohům nebo ne? Proč se jim neklaníš?" - „Protože v ně nevěřím," zněla odpověď; „jsou hluší a němí. Klaním se toliko Bohu pravému." Tu otec uvrhl dceru do vězení a sužoval ji hladem. Také láska Eleusiova se proměnila v zuřivou nenávist; pohnal Juliánu k soudu a obžaloval ji, že je křesťanka. Vladař ji dal obnažiti a pak rozkázal pannu studem se zardívající na zemi hoditi a mrskati. Mrskal ji tak ukrutně, že tři vojínové se v mučení vystřídali. Poté ji pálili pochodněmi a sťali ji mečem. Rok smrti asi 303. Svátek sv. Juliány 16. února.

Sv. CYRIAKA, mučednice nikomedijská; † snad 303; svátek 7. července.

Sv. MARCELLINA, mučednice nikomedijská za císaře Diokleciana; svátek její 22. února.

Sv. ELEUTHERIUS byl v Nikomedii pro víru upálen. Svátek 2. října.

Sv. MARIAN byl v Nikomedii snad roku 303 umučen; svátek 17. října.

Sv. PANTALEON (původně řecky: Panteleémon t. j. Všeslitovník) pocházel ze vzácného rodu v bithynském městě Nikomedii. Otec Eustorgius byl pohan, matka Eubula byla křesťanka. Eubula vštípila svému synu Pantaleonovi do srdce

símě víry Kristovy. Ale když matka záhy zemřela, tu křesťanská víra synu ponenáhlu ze srdce vyvanula. Pantaleon se věnoval vědám lékařským a vyučiv se umění lékařskému, provozoval je s velikým úspěchem, tak že pověst o něm se víc a více šířila. Pantaleon přišel i na císařský dvůr Maximiana Galeria a v tu dobu se stalo, že přízeň světská oslnila mladého lékaře, tak že víru v duši dřímající zapřel.

Legenda vypravuje dále: Pantaleon chodě do lékařské školy měl denně cestu mimo domek, ve kterém přebýval stařičký kněz křesťanský Hermolaus s několika soudruhy. Že se tito mužové často vídali, došlo mezi nimi, ač byli nestejného stáří, k rozmluvám a přátelským rozhovorům. Kdysi Pantaleon v důvěrné řeči se přiznal stařičkému svému příteli: „Má zesnulá matka byla horlivá křesťanka, chovám ji stále ve vděčné paměti, slova její ozývají se ustavičně v mé duši; ale podle přání svého otce přidržuji se náboženství státního, abych, bude-li mi štěstí přáti, stal se osobním lékařem císaře Maximiana Galeria.“ - Hermolaus jal se nejprve mluviti o vědě lékařské. „Čemu se učíš ve škole lékařské?“ tázal se. - „Učím se vědám Aeskulapovým, Hippokratovým a Galénovým. Až je budu dokonale znáti, budu moci léčiti lidské nemoci.“ Hermolaus pravil: „Všecka ta věda Hippokratova a Galenova je skrovná. Jest jeden lékař, moudřejší a mocnější nad jiné, jenž pouhým slovem zázračně léčil tělesné nemoci. Avšak i duchovní nemoci uměl vyléčiti, jsa pomocníkem a těšitelem ve všech utrpeních a souženích, v životě i ve smrti. Jest to Ježíš Kristus.“ A Hermolaus přešel takto na obor náboženský a vysvětlil hlavní pravdy křesťanské víry dokládaje, že pohanství je plodem zkažené lidské obrazotvornosti.

Tak se rozešli. Slova Hermolaova se neminula u Pantaleona s dobrým účinkem. Od té doby horlivěji navštěvoval stařičkého kněze, aby s ním rozmlouval o Kristu. Kdysi kráčeje cestou spatřil dítě, které jako mrtvé leželo poblíže jedovatého hada. Patrně bylo dítě hadem uštknuto. Mladý lékař se ulekl, ale ihned se vzmužil a vzal dítě do náručí. Přišlo mu na mysl, aby zkusil, je-li Kristus skutečně všemohoucím lékařem. Zvolal: „Ježíši Kriste! Jsi-li vládcem života a smrti, učin, aby obživlo toto dítě. Stane-li se tak, uvěřím v tebe.“ A ejhle! dítě obživlo v jeho náručí. Pantaleon s radostí spěchal k svému příteli Hermolaovi, aby mu oznámil, co se stalo. Pantaleon uvěřil v Krista a byl od Hermolaa pokřtěn.

Šťasten byl Pantaleon, poznav Krista a stav se údem Církve křesťanské. Jen jedna věc kalila jeho štěstí, a to pomyšlení, že otec jeho dosud tápe ve tmách pohanských. Kdysi mu přišlo na mysl, aby svému otci rozbil všecky jeho modly. Jen úcta k šedinám otcovým ho zdržela. „Ne,“ řekl si; „neučiním toho. Raději cestou rozumu, cestou laskavosti a trpělivosti přesvědčím svého otce o pošetilosti modlářských pověr, tak že své modly sám zavrhne.“ - Pantaleon s úctou k otci povinnou, někdy jako mimochodem, někdy napolo žertem mu vysvětloval, že je vážného muže nedů-

stojno, aby věřil báchorkám pohanským; též ho poučoval o pravdách křesťanských.

Kdysi přivedli k Pantaleonovi muže slepého. Na otázku, čeho žádá, prosil slepec: „Prosím, abys na mně zkusil svého lékařského umění. Hledal jsem pomoci u lékařů nejvyhlášenějších, obětoval jsem skoro všechen svůj majetek, ale ztraceného zraku jsem nenabyl. Kéž bych opět viděl slunce!“ - Pantaleon řekl žertem: „Co mi dáš, když tě vyhojím? Vždyť jsi všechen majetek svůj dal lékařům!“ - Slepec odpověděl: „Cokoliv ještě mám, všecko tobě dám.“ - Pantaleon řekl: „Nikoliv! Bůh ti vrátí zrak, a co jsi slíbil dáti mně, dej chudým.“ - Do rozhovoru se vmísil otec Pantaleonův, řka k synovi hlasem výstražným: „Nepokoušej se vyléčiti tohoto muže, aby ti z toho nevzešel posměch, když by se ti dílo nepodařilo.“ - Pantaleon odpověděl: „Žádný z těch lékařů neléčil toho člověka způsobem, jakým léčiti chci já. Znám jiného, lepšího lékaře, který jediný může navrátiti slepci zrak.“ Pantaleon se ujal ubohého slepce, vštípil mu do srdce víru v Ježíše Krista. Potom vzývaje jméno Krista Ježíše, dotkl se očí slepcových, a ejhle! slepec opět prohlédl, a nejen on, ale i otec Pantaleonův zázrakem tímto se obrátil k víře Kristově.

Od té doby Pantaleon působil ještě po dlouhou dobu nejen jako dovedný lékař, ale i jako horlivý a ctnostný vyznavač Kristův. Léčil rány a neduhy tělesné, ale oblažoval také duše trpících útěchou náboženskou, poučoval je o Bohu, oživoval v nich důvěru v Boha napomínaje jich k pokání. Pohanští lékaři vzplanuli proti němu závistí a nenávistí a udali ho u soudu jako křesťana. Pantaleon byl uvězněn a postaven před soud. Byl vyzván, aby obětoval bohům. On však radostně vyznal svou víru v Krista Ježíše. Tázali se: „Kdo tě vyučil ve víře?“ - Odpověděl: „Hermolaus.“ - Hermolaus byl ihned vyhledán a s ním též jeho žáci *Hermippus* a *Hermokrates*. Pantaleon byl zprvu mučen, pak přivázán k olivovému stromu a mečem sťat. S ním podstoupili mučednickou smrt také stařičký kněz Hermolaus a křesťané Hermip a Hermokrates. Pantaleon nazýván byl záhy Thaumaturgos a Megalomartyr. Je patronem lékařů a náleží do sboru čtrnácti svatých pomocníků. Svátek sv. Pantaleona 27. července, svátek sv. Hermolaa, sv. Hermippa a sv. Hermokrata 27. července.

Sv. PANCHAR, učený křesťan, přišel za císaře Diokleciana do Říma. Stal se archivářem v císařském paláci. Oslněn přízní císařovou, zapřel víru Kristovu. Avšak na domluvu matčinu a sestřinu poznal svůj poklesek a činil pokání. Císař dozvěděv se o tom, zavolal ho k sobě a tázal se ho vlídně: „Pověz mi, rozmilý Panchare, jsi-li křesťanem?“ - „Jsem,“ odpověděl Panchar; „jsem, a lituji svého odpadlictví.“ - Na rozkaz císařův Panchar byl odveden do Nikomedie. Tamější císařský náměstek rovněž sváděl Panchara řka: „Panchare, jsi mladý a krásný, nekaz si radosti, odpadni od Krista a obětuj nesmrtelným bohům. Budeš-li se zdráhati, čekají tě muka a smrt!“ - „Ano, smrt pro Krista,“ odpověděl Panchar, „a ta mi zjedná život věčný.“ Panchar byl sťat snad

r. 302 (nebo 303). Svátek 19. března.

Sv. DONÁT, císařský úředník na dvoře císařském, byl jako jiní dvořané Dorotheus, Gorgonius, Petrus Cubicularius (t. j. komorník) a j. umučen roku 302. Svátek sv. Donáta 12. března.

Sv. KVIRIN, mučedník bithynský; rok smrti 302; svátek 12. března.

Sv. ROGATUS, mučedník nikomedijský; rok smrti 303; svátek 24. října.

Sv. THEOFILA, panna křesťanská v Nikomedii, byla usmrcena za císaře Maximiana; s ní i někteří císařští úředníci na př. sv. *Indis*, císařský komoří, sv. *Euthyminius*, sv. *Glycerius*, sv. *Domna*, bývalá kněžka pohanská. Svátek jejich je 28. prosince.

Sv. ZENO, křesťanský vojín v Nikomedii, pousmál se vida modloslužebné úkony. Za to mu byly vyraženy zuby a po dlouhém mučení byl sťat. Rok smrti 303. Je také v Řím. Martyrologiu. Svátek sv. Zenona 22. prosince.

Sv. SOSTHENES a sv. VIKTOR z Chalcedonu v Bithynii byli svědky mučednické smrti sv. Eufemie a uvěřili v Krista. Proto byli odsouzeni na smrt: byli uzavřeni do sudu a upáleni. Rok smrti 302. Svátek sv. Sosthena a Viktora 10. září.

Sv. AKVILINA, panna v Bithynii, snad v městě Byblos (podle jiných v Byblosu ve Fenicii na břehu Středozemního moře), byla teprve dvanáctiletá, ale horlivě vyznávala víru křesťanskou. Prokonsul Volusian ji dal roku 293 předvésti, a když se nechtěla zříci víry Kristovy, dal ji do tváře bíti, rozkázal, aby jí byly vráženy háky do uší; tak byla různým způsobem mučena. Když měla býti sťata, padla mrtva k zemi. Ale i mrtvé kati sťali hlavu. Rok smrti 293. Svátek 13. června.

Sv. CINDEUS (či Syndeus), kněz mučedník v Sidě (v Pamfylii), zemřel kolem r. 303. Svátek 11. července.

Sv. THEODOTA (česky Bohdanka), mladá vdova křesťanská, pocházela z Nicee v Bithynii. Měla tři syny, z nichž jeden se jmenoval Evodius. Městský přednosta chtěl sličnou tu vdovu za manželku. Theodota odepřela. Jako křesťanka byla pak ztlučena a měla býti násilně zneuctěna; od zneuctění byla uchráněna podivuhodným způsobem. Posléze byla i se svými syny upálena. Trpěli za císaře Dioklecíana. Svátek sv. Theodoty 2. srpna.

Jméno její vyskytuje se i v životopisu sv. Anastázie Římské.

Sv. MENODORA, METRODORA a NYMFODORA byly sestry, panny a mučednice v Bithynii. Menodora byla první pro víru mučena; ruce i nohy jí byly zpřeráženy, až skonala; Metrodoře rozbili tělo těžkým železem; Nymfodora byla železnými drápy roztrhána. Rok smrti snad 303. Svátek těchto sv. mučednic 10. září. Zprávy o nich nejsou zaručeny.

Sv. EUFEMIA (č. Ofka), křesťanská panna v Chalcedonu, byla při pronásledování Dioklecianovu předhozena hladovým dravcům, z nichžto jeden ji smrtelně kousl, tak že svou nevinnou duši odevzdala Bohu (*K*). Svátek sv. Eufemie 16. září. S ní se ctí jiní mučedníci, kteří trpěli v témž pronásledování, ale na jiném místě. Jest to:

Sv. LUCIA, vdova římská, 75 roků

stará; ta byla vedena, byvši obtížena železem, po ulicích římských. Také *Geminian*, její adoptivní syn, vážený měšťan, pro víru Kristovu byl jat. Oba byli současně sťati v Římě kolem r. 303. Svátek sv. Lucie a sv. Geminiana 16. září.

Bollandisté (Sept. V 209) prohlásili, že Akta o sv. Eufemii jsou prastará, nikoliv však neporušená. Eufemia byla jedna z nejslovutnějších mučednic východních.

Sv. MENNAS, rodem Egypťan, vojín za císaře Diokleciana, odebral se, složiv službu vojenskou, do samoty ve Frygii, avšak na rozkaz císařského náměstka byl vyhledán a trýzněn různým způsobem; byl vláčen po kostrbatých cestách a posléze sťat. Jeho společníci v mučednictví byli: *Viktor, Vincenc* a *Stefanides*. Místo utrpení: Kotyakum (nyní Kutahyja) ve Frygii. Rok smrti snad 295 nebo 304. Svátek těchto sv. mučedníků 11. listopadu.

Sv. AGAPIT, biskup v Synnadě (ve Frygii); císař Maximian ho hleděl usmrtiti, avšak Agapit ušel do samoty a zemřel později smrtí přirozenou. Svátek sv. Agapita 24. března.

Sv. MAREK a sv. ŠTĚPÁN, mučedníci v Antiochii Pisidské; rok smrti 303. Svátek 22. listopadu.

Sv. MARKÉTA (Margareta, po česku: Perla; Řekové ji nazývají Marinou) narodila se v Antiochii, hlavním městě Pisidie (v Malé Asii). Otec její Edesius (podle legendy: Theodosius) byl pohanský kněz. Matka její záhy zemřela a proto ji otec odevzdal pěstounce na venkově, aby ji vychovala. Pěstounka však byla tajná křesťanka a vštípila do srdce své svěřenky víru Kristovu. Markéta poznavši víru Kristovu, přilnula celým srdcem ke Kristu, dala se pokřtíti a učinila slib ustavičného panenství.

Markéta vyspěla ve sličnou pannu. Otec ji povolal do svého domu, avšak záhy seznal, že Markéta je křesťanka. Zhrozil se. Zvolal k ní: „Je-li možno věřiti, že ty, dcera knězova, dcera veleknězova, jsi křesťankou? Rci, že to není pravda, a učiníš mne nejšťastnějším otcem!“ - „Ano, jest tomu tak; jsem křesťanka.“ - I jal se jí otec líčit muka, jaká bylo křesťanům snášeti. Markéta však odpověděla; „Žádná moc tohoto světa mi nevyrve ze srdce víru v jediného. pravého Boha, a v Ježíše Krista, Syna jeho, jenž život svůj položil za nás.“ - Edesius se nenadál takového odporu a vzplanuv hněvem prohlásil, že Markéta přestává býti jeho dcerou a že bude příště pokládána za otrokyni. Dal jí obléci ošumělé šaty a nařídil, aby pásla dobytek. Kojil se nadějí, že se dcera jinak rozmyslí. Markéta, vlastním otcem zavržená a zapuzená, nedala se zviklati ve víře Kristově. Neomrzele pásla dobytek, spokojujíc se chudičkou stravou.

Jednoho dne spatřil Markétu vladař pisidský Olibrius a neobyčejnou sličností její zaujat dal se s ní do řeči; uslyšev její skromné a duchaplné odpovědi, nařídil, aby se k němu dostavila. Markéta se ulekla; předvídala, že jí nastává těžký boj; modlila se k Bohu o dar síly, aby panenství své bez porušení zachovala. Když byla předvedena, Olibrius se jí tázal na jméno a rod řka: „Jsi-li nevolnicí nebo svobod-

nicí?" - Markéta odpověděla: „U lidí sluji Markéta, od křtu pak se nazývám křesťankou; pocházím z rodu svobodného." - Olibrius pocítil žhavou žádostivost toto stvoření nazývati svým a proto jí řekl laskavě: „Že se jmenuješ Margarita a že pocházíš ze svobodného rodu, to sluší tvé veliké kráse. Ale že jsi křesťanka, to je zpozdilost a škoda pro tebe. Neboť: může-li pak býti větší zpozdilosti, než pokládati člověka za Boha, a to člověka ukřižovaného?" - Avšak Markéta nezůstala odpověď dlužna. „Odkud víš," tázala se, „že Ježíš Kristus, vtělený Syn Boží, byl ukřižován?" - „Z Písma vašeho." - „Nuže," řekla Markéta, „v těchže knihách, ve kterých je řeč o ukřižování Ježíše Krista, je také řeč o zmrtvýchvstání jeho. Jak to, že jedno bys chtěl věřiti a druhé nikoliv? My křesťané věříme nejen, že Kristus trpěl a umřel, ale i že z vlastní moci vstal z mrtvých." Olibrius domlouval Markétě, aby se odvrátila od Krista, a líčil, jaké štěstí by jí kynulo na zemi; řekl jí, že by ji pojal za manželku, kdyby obětovala bohům. Markéta se takto octla u velkém pokušení; ale s milostí Boží je přemohla. Odpověděla, že se klaní Kristu, že nikdy nezradí víry v něho a že Kristu zaslíbila ustavičné panenství. Vladař se pokusil zastrašiti Markétu hrozbami a líčil muky, které bylo křesťanům podstoupiti. Řekl: „Smiluj se nad svou krásou." „Smiluj se nad svou duší, která je odleskem a obrazem Božím," odpověděla.

Akta o ní nejsou veskrze zaručená. Z legendy vyjmouti historickou pravdu je velmi obtížno. Jsou o ní pověsti tak nechutné, že jsou více k pohoršení než k povzbuzení. Sám Bollandista Papebroch jim upřel „i stín pravdy" (*St*).

Když Olibrius seznal, že všecky hrozby jeho jsou marny, dal ji ukrutně zbičovati, tělo její železnými hřebeny drásati. Přítomní pohané vidouce kruté mučení, byli jati útrpností; domlouvali Markétě, aby sama nad sebou se smilovala, aby vladaře poslechla a bohům obětovala. I zvolala k nim: „Přestaňte již, velectění mužové, odejděte vy, vznešené paní, a nechtějte ničiti svými slzami směru mé mysli. Špatné řeči kazí dobré mravy. Odpouštím vám. Vy vidíte jen lidsky; kdybyste znali Krista, nesváděli byste mne, abych jej opustila, nýbrž sami byste jeho jméno vyznávali a život svůj pro něho vydali."

Uslyšev tuto řeč, vladař se rozzuřil ještě více, dal Markétu natáhnouti na skřipec a mučiti. Konečně nabaživ se trapného divadla, kázal Markétu uvrci do žaláře. V žaláři se rány její podivuhodným způsobem zacelily. Vladař předvolav Markétu a uviděv její zacelené rány, řekl, že div ten učinili bohové a pročež prý Markéta má z vděčnosti jim obětovati. Avšak mučednice řekla: „Toho nedokázaly mrtvé vaše modly; to mi učinil Kristus, Syn Boží. Onť hojí nemoci tělesné a uzdravuje i choré duše, aby potěšil věrné vyznavače svoje." Posléze dal ji vladař různým způsobem mučiti a pak stíti (*E a St*). Stalo se tak asi v letech 275-284. Příběh s ještěrem nazývá již Jakub a Voragine, spisovatel „Zlaté legendy", podvrženým a frivolním. Úcta k sv. Markétě záhy se rozšířila a zobecněla. Čítá se k 14 sva-

tým pomocníkům. Svátek 20. července.

Sv. SELEUKUS a sv. STRATONIKA byli pohanští snoubenci v Kyziku v Mysii. Stratonika, pohanská panna, byla často svědkyní, jak neohroženě vyznávali křesťané svou víru i v mukách. I tázala se sama sebe: „Kdo jest ten Ježíš, že křesťané z lásky k němu chvátají na smrt, tak jako lační chvátají k prostřenému stolu?“ - O víře ji poučil jistý křesťan. Otec její, vznešený pohan jménem Apollonius zvěděv, že dcera jeho vyznává víru křesťanskou, zhrozil se, káral ji hněvivě a odevzdal ji soudci Juliovi. Soudce kázal ji popraviti mečem. Na cestě k popravišti podařilo se jí získati pro víru Kristovu i snoubence svého Seleuka. Oba snoubenci byli mečem sťati (dle *St.* upáleni). Rok smrti 297. Svátek jejich 4. srpna (nebo 8. prosince).

Sv. EVILASIUS, soudce v Kyziku na Hellespontě, umučen pro víru za císaře Maximiana; s ním i jeho manželka *Fausta*. Svátek jejich 20. září.

Sv. SISINNIUS, mučedník v Kyziku za císaře Diokleciana kolem r. 295. Svátek 23. listopadu.

Sv. CHARITINA panna, mučednice v Amisiu (v Pontu); usmrcena r. 303. Svátek 5. října.

Sv. TROFIM a THALEUS, křesťané laodicejští, byli za císaře Diokleciana ukřižováni. Svátek jejich 11. března.

Sv. THEODOR (Bohdar), OCEAN, JULIAN a ANIAN, křesťanští vojínové v Lydii, byli pro víru Kristovu odvedeni do vřelých lázní a lázně byly uzavřeny. A přece vojínové vyvázli bez pohromy. Pak byli upáleni, když jim byly prve nohy useknuty. Stalo se tak za císaře Maximiana. Svátek jejich 4. září.

Sv. JULITA byla nábožná křesťanská žena v městě Ikoniu v Lykaonii. Měla jediného synáčka *Cyra* (= *Kviriakus*). Když vzniklo pronásledování křesťanů, uprchla se synáčkem a dvěma služkami z Ikonia do Seleucie a odtud do Tarsu v Kilikii. Avšak ani tam nebyla bezpečna před slídivými biřici císařovými. Za nedlouho už byla Julita poznána jako křesťanka, do žaláře dána a druhého dne předvedena před císařského náměstka Alexandra. Obě služky její uprchly, ale brzo se vzpamatovaly, dodaly si mysli a odebraly se k soudu, aby zvěděly, co se stane s jejich velitelkou. Julita držíc své dítě v náručí, odpověděla na otázky náměstkovy: „Jsem křesťanka a modlám pohanským obětovati nebudu.“ - Náměstek se rozhněval, dal jí synáčka z náručí odebrati, ji pak natáhnouti na skřipec, bíti a mučiti. Chlapeček Cyrus vida, jak katané ukrutně bijí jeho matku, dal se do usedavého pláče a hleděl se k ní prodrati. Soudce chtěje ho utišiti, vzal ho na klín, lichotil mu a chtěl ho políbiti; ale hošík malýma svýma ručkama odstrkoval hlavu jeho, vjel mu do vousů, poškrábal mu nehty tvář a volal, jak slyšel volati svou matku: „Jsem křesťan, jsem křesťan.“

Náměstek se rozzuřil, popadl hošíka za nožku a mrštil jím vší silou o zemi. Hlavička hošíkova se rozbila, a celé místo bylo postříkáno krví a jeho mozkem. Diváci se zhrozili té nelidské ukrutnosti a i pohané ji odsuzovali. Julita, ač něžná

matka, zůstala klidna. Vidouc dítě umírati, překonala přirozený cit mateřský a modlila se: „Díky vzdávám tobě, o Bože, že jsi synu mému přede mnou dal palmu mučednickou." Náměstek dal Julitu opět natáhnouti na skřipec, líti jí na nohy vroucí smolu a tělo její drásati rozpálenými železnými hřebeny. Posléze kázal, aby byla sťata. Na cestě k popravišti jí dali do úst uzdu, aby jí bylo zabráněno promluviti k lidu. Sťata byla r. 305. Svátek sv. Julity a jejího synáčka Cyra 7. (nebo i 16.) června.

Sv. PASIKRATES, sv. VALENTIO a j. mučedníci, vojínové v Dorostorum v Moesii (teď Silistria); byli za Dioklecianovy vlády sťati. Také Řím. Martyr. má jejich jména. Svátek 24. května.

Sv. AGATHIUS, setník ve vojsku císařském, vyznal při vydání zákonů Dioklecianových před svým plukovníkem, že je křesťanem. Velitel Bibian se ho tázal: „Jak se jmenuješ?" - „Agathius," odpověděl setník. - Plukovník: „Kterak se můžeš nazývati „dobrým" (neboť slovo „agathos" značí „dobrý"), když jsi zlý?" - „Právě proto mohu slouti dobrým, že se neklaním modlám." - Velitel dal Agathia ukrutně zmrskati; patře na rozedrané tělo mučedníkovo, tázal se velitel: „Budeš-li teď obětovati bohům?" - „Nebudu," zněla odpověď. - I dal velitel odvléci Agathia do Byzance.

Císařský náměstek cařihradský Flakcius, napomenut byv od své manželky, pokáral velitele Bibiana, že císařského důstojníka tak dlouho a tak nelidsky týral; pak rozkázal, aby Agathius byl sťat. Tak se i stalo. Rok smrti 303. S ním byli umučeni *Barachius* a *Processus*. Svátek sv. Agathia 8. května.

Boll. Maj. II., 293. Bollandista Henschen pokládá akta o Agathiovi za pravá a zaručená.

Sv. MATRONA a sv. MAXIMA, mučednice v Cařihradě; rok umučení 303; svátek 8. května.

Sv. LUCIUS, mučedník v Cařihradě; rok † 303; svátek 8. května.

Sv. ANTONÍNA, panna křesťanská, pocházela z města Kardama (není známo, zdali město to je v Moesii, t. j. v nynějším Bulharsku, nebo v Myssii, v Malé Asii). Že vyznávala víru křesťanskou, byla zavlečena do domu hanby. Odtud byla vysvobozena neporušená od křesťanského vojína *Alexandra*. Oba byli pak upáleni, do jámy vhozeni a hlinou zasypáni. Rok smrti 313. Svátek sv. Alexandra a sv. Antoníny 3. května.

Sv. ALEXANDER, vojín římský, důstojník, nechtěl obětovati modlám a za to byl bičován a vlečen do Cařihradu. Avšak na cestě, v tracijském městě Drisipaře, byl sťat. Stalo se to za císaře Maximiana. Svátek 13. května. Jiný

sv. ALEXANDER v Pydně (v Macedonii) byl, že nechtěl obětovati modlám a že je rozbil, sťat. Svátek 14. března.

Sv. MUCIUS, kněz a mučedník v Cařihradě; za doby Dioklecianovy; svátek 13. května.

Sv. PAULA, panna a mučednice cařihradská. S ní se jmenují i *Lucillian* a 4 chlapci křesťanští. Rok smrti 273. Svátek jejich 3. června.

Sv. FILIP byl biskupem v thráckém městě Herakleji (sluje též i Perinthus; nyní jest na onom místě přístavní město Ereglia). Když nastalo pronásledování křesťanů za císaře Diokleciana, radili mnozí křesťané Filipovi, aby odešel z města do úkrytu. Ale Filip, ač stařičký, neopustil svých věřících.

Kdysi konal Filip služby Boží; tu vstoupil do sboru věřících velitel městské posádky Aristemach, aby křesťany vyhnal, chrám zavřel a dveře zapečetil. Biskup Filip spatřiv ho zvolal: „Jak zpozdilý je tento muž; domnívá se, že Bůh sídlí toliko uvnitř zdí chrámových a nikoliv také v srdcích lidských." - Aristemach učinil, jak měl přikázáno: věřící vyhnal a dveře zapečetil. Druhého dne sešli se křesťané před zapečetěným chrámem. Filip je vybízel k stálosti u víře. Vtom přišel císařský náměstek Bassus a tázal se: „Kdo z vás je představený a učitel křesťanů?" - „Já jsem to," přihlásil se Filip. - Náměstek pravil: „Znáš císařský zákon, není-liž pravda? Proto vydej mi dobrovolně všecky zlaté i stříbrné nádoby; také i knihy; neučiníš-li tak ihned, donutím tě k tomu mukami." - Filip odpověděl: „Drahocenné nádoby můžeš si ihned vzíti; zřekneme se jich snadno. Bůh nebývá ctěn kovem, ale svatou bázní; knih však nemohu, a nechci vydati."

Bassus rozhněván těmi neohroženými slovy, poručil Filipa mučiti. Jáhen *Hermes* zvolal k Bassovi: „I kdybys všecky posvátné knihy zničil, tak že by nic z nich nezbylo, nespomohlo by tobě, neboť mnozí křesťané znají svaté knihy do slova, a jsou s to, zpaměti je znovu napsati." Císařský náměstek poručil vojínům, aby hledali posvátné nádoby a knihy, a tu jeden z nich, Publius, chtěl některé z nádob pro sebe uchvátiti a ztrýznil Herma, jenž mu v lupu bránil, do krve. Císařský náměstek dal Hermovi rány obvázati a nalezené nádoby a knihy vhoditi do ohně. Také poručil zbořiti křesťanský chrám.

Náměstek Bassus vyzval Filipa, aby obětoval pohanským bohům. Filip odpověděl: „Zlato a stříbro, ze kterého jsou zrobeni vaši bohové - zdaž nepochází ze země? Po čem šlapeme, to přece nemůžeme ctíti za božstvo! Bohy vaše zrobil ze zlata, stříbra, z kamene nebo ze dřeva člověk, buď umělec, anebo třebas i opilec. Podaří-li se mu nějaké dílo, ihned se dílo to vyzdvihuje na oltář jako modla a připisuje se mu božská moc. Když doma k denním potřebám pálíte dřevo, tu pálíte těla vašich bohů. Namítneš mi: To dřevo nebylo bohem. Dobře! Ale já pravím: Mohlo se státi bohem, kdyby se bylo umělci tak zalíbilo. Kámen parický je dobrý, uměle vydlabaný bude dobrým Neptunem. Opakuji: Po čem šlapeme, tomu nemůžeme, a nebudeme se klaněti."

Bassus vida, že Filip se nedá zviklati ve víře, rozkázal Hermovi, aby obětoval bohům. Hermes odvětil: „Nikoliv; jsem křesťan. Tak jako biskupa nepřinutíte k modloslužbě, tak ani mne nepřinutíte. Smýšlíme oba jednostejně a vytrváme u víře Kristově." Filip a Hermes byli vedeni do vězení. Cestou porazili někteří zuřiví pohané biskupa k zemi a ztloukli ho pěstmi. Stařičký biskup snesl trýznění

mlčky a trpělivě. Vězení obou mučedníků ostatně nebylo tuhé. Křesťané se u nich scházeli. Proto byli oba dáni do horšího žaláře; avšak z toho žaláře vedla podzemní chodba do sousedního divadla, kde křesťané a oba vězňové se scházeli za noční doby na služby Boží.

Ponějakém čase odešel Bassus a nástupcem jeho se stal Justin. Ten byl ukrutník. Dal Filipovi, když se zdráhal obětovati, svázati nohy a smýkati ho městem. Polomrtev byl Filip uvržen do žaláře. - Kněz Sever se ukryl při pronásledování křesťanů do skrýše. Uslyšev, jak trpí biskup jeho, zastyděl se, opustil svou skrýš, dostavil se k Justinovi a prohlásil: „I já jsem křesťan. Muč mne, jak je libo!“ Justin řekl: „Mluvíš, že neznáš muk; až poznáš tresty, budeš pykati, ale bude již pozdě.“ Justin dal Filipa, Severa a Hermu dopraviti do Adrianopole; tam byli držáni v domě jistého Sempora.

Justin se tázal Filipa: „Popřál jsem ti dosti dlouhého času, abys sobě rozmyslil; nuže, co hodláš učiniti?“ - Filip odpověděl: „Jsem křesťan a zůstanu věren svému Bohu.“ Filip byl na rozkaz Justinův do naha svlečen a ukrutně zmrskán. Po třech dnech Justin Filipovi vytýkal tvrdohlavost, že nechce býti poslušen rozkazů císařových. Filip odpověděl: „Co činím, nečiním ze svéhlavosti; poslušen jsem císaře ve všech věcech spravedlivých; ale bohům obětovati nebudu, neboť jsem křesťan.“ Podobně mluvil i Hermes. Justin řekl: „Ty mluvíš, jako bys mne chtěl obrátiti na víru křesťanů.“ Hermes na to: „Ano, netoliko tebe, ale i všecky přítomné chtěl bych obrátiti k víře Kristově.“ Císařský náměstek odsoudil oba na smrt upálením. Filip byl mučením tak zeslaben, že ho musili na popraviště nésti. Jáhen Hermes, maje bolesti v nohou, upadl; ale se smíchem řekl: „Ďáble, ani teď mi nedáš pokoje.“ Filip a Hermes byli upáleni; také kněz *Sever* podstoupil druhého dne smrt mučednickou na hranici. Těla mučedníků byla vhozena do řeky Hebru (nyní Marice). Rok smrti je 304. Svátek sv. Filipa, sv. Severa a sv. Hermy 22. října.

Sv. THEODOTA (Bohdanka) byla dříve nevěstkou ve Filippi nebo v Thrácii. Avšak když při pronásledování křesťanů Theodota, jsouc křesťankou, měla obětovati modlám, zdráhala se tak učiniti řkouc: „Dosti mi na tom, že mne každý nazývá záletnicí; nevolím také ještě na soudě Božím býti obžalována, že jsem zapřela víru v Boha. Chci vytrpěti pokání za svůj hříšný život!“ Soudce se jí tázal po jméně a po stavu. Odpověděla: „Jsem Theodota, bývalá nevěstka; jsem křesťanka, ač jsem-li toho jména hodna.“ - Katané jí vyrazili zub za zubem, natáhli ji na skřipec, drásali ji železnými hřebeny. Posléze byla ukamenována. Rok smrti 318. Svátek 29. září.

Sv. AGAPE, CHIONIA a IRENA byly sestry v městě Soluni; tyto tři křesťanské panny uschovaly za pronásledování křesťanů posvátné knihy. Za to byly Agape a Chionia upáleny. Soudce se tázal Ireny: „Byly u tebe nalezeny knihy křesťanů. Můžeš-li pak to zapříti, žes je uschovala? Tvé sestry už jsou potrestány. Tebe ztrestám jinak. Obnaženou tebe vystavím

v hampejzu." - Rozsudek byl vykonán. Irena byla dána nahá do nevěstince a hlídána vojáky. Každý den dostala kus chleba. Ale panenství její přece nebylo porušeno; nikdo jí neposkvrnil, nikdo před ní nepromluvil necudného slova, nikdo neodvážil se přistoupit k ní, jak praví Akta. Irena byla za živa upálena. S třemi pannami těmito byly usmrceny i tři křesťanské ženy: *Kassia*, *Filipa* a *Eutychia*. Eutychia ovdověla ve stavu těhotenství; byla zprvu zpět odvedena do žaláře a později usmrcena. Rok smrti 304. Svátek jejich 3. dubna. Svátek sv. Ireny koná se někde také 5. dubna.

Sv. AGATHOP, jáhen, THEODUL, křesťan, mučedníci solunští; za císaře Maximiana; svátek 4. dubna.

Sv. ANTIGONUS, spolumučedník Alexandrův (ze dne 13. V.) buď v Římě nebo v Soluni. Svátek 27. února.

Sv. ANYSIA, křesťanka soluňská, velmi bohatá a sličná, byla, jdouc do sboru věřících na služby Boží, žoldnéřem r. 305 probodena. Svátek její 30. prosince.

Sv. PEREGRIN a IRENEJ, mučedníci solunští, uctívají se 5. května.

Sv. DEMETRIUS pocházel ze Soluně a byl prokonsulem čili správcem v Řecku. Byl rozhodný křesťan; vyznal svou víru i před císařem. Za to byl kopím proboden. R. 306. Slaví se 8. října.

Sv. PATRICIUS byl horlivým křesťanem v Brusse na Olympu. Poblíže jsou sirnaté lázně. Prokonsul Julius, vykoupav se v nich, řekl k Patriciovi: „Hle! jak mocni jsou bohové! A ty je stále zapíráš." - Patricius odpověděl: „Nikoliv bohové vytvořili lázně, ale Bůh všemohoucí, Stvořitel všehomíra." - „Nuže," řekl Julius, „dám tě hoditi do horkých lázní, protože tupíš bohy. Tvůj Kristus ať ti pomůže!" Patricius byl vhozen do lázní a když zůstal bez pohromy, byl sťat, jak se čte v Martyrol. řím. Svátek sv. Patricia 28. dubna.

Sv. KRISTINA narodila se buď v Řecku nebo v Tyru na ostrově jezera Volsenského (Isola Bisentina v Italii) jako dcera pohanského soudce. Mívala často příležitost viděti muky pronásledovaných křesťanů. Trpělivost a statečnost mučedníků dojímaly útlocit dvanáctileté dívky; vyzvídala, za jakou příčinou bývají podrobeni mukám. A tak poznala Krista. Uvěřila v něj a donášela uvězněným potraviny. Otec její měl u domu věž s bůžky, jímž denně bylo zapalováno kadidlo. Kristina modly rozbila a výtěžek z kovu rozdala křesťanům.

Otec její, zarytý modloslužebník, dozvěděv se, že dcera jeho je křesťankou, dal ji přivésti k soudu a tázal se jí, proč rozbila sochy bohů? - Odpověděla: „Bohové jsou kov, který se nemůže pohnouti. Klaním se jen Bohu pravému, Stvořiteli všehomíra." Otec rozhněván ztloukl dceru, dal ji bičovati a do žaláře uvrci. Matka její přiběhla a plačíc volala: „Moje dcero, co ti připadlo na mysl, že uctíváš cizího boha? Smiluj se nade mnou a podrob se otci! Vždyť jsi světlem mých očí!" Kristina však prohlásila, že se Kristu nestane nevěrnou.

Otec dal Kristinu uvázati na kolo a s kolem otáčeti nad ohněm. Také dal

rozdrásati její tělo; ona pak podala kus těla otci řkouc: „Hle, vlku, nasyť se masem, jež jsi zplodil.“ Posléze Kristina byla šípy na smrt ustřílena. Stalo se tak kolem r. 303, za císaře Diokleciana. Svátek sv. Kristiny 24. července.

Sv. KÁJUS narodil se v Saloně (v Dalmacii); pocházel z rodu císaře Diokleciana. Roku 283 byl zvolen papežem (283-296). Nemáme o něm podrobnějších zpráv; jméno jeho se čte v životopisech sv. Šebestiana a sv. Zuzany, jejichž byl strýcem. Když vypuklo pronásledování křesťanů, také Kájus uprchl z Říma a skrýval se v jeskyních (in cryptis). Zatím v Římě byli všude na náměstích, blíže kupců, ba i u studní postaveni strážcové, aby zabránili obchodu, ba i užívání vody každému, kdož by prve bohům neobětoval. Kájus poradil Chromaciovi, který ukrýval křesťany, aby se uchýlil do Kampanie a aby tam setrval, až se bouře utiší. Kájus pak zůstal v Římě u jistého Kastula. Kázal a vyučoval neúnavně. - Kájus nařídil, aby nikdo nebyl ustanoven biskupem, kdo by nebyl ve vědách obeznalý a kdo by nebyl shledán způsobilým ku svěcení na biskupství. Kájus byl na rozkaz Dioklecianův usmrcen r. 296. Někteří spisovatelé popírají mučednickou smrt jeho. Svátek sv. Kája, papeže (a mučedníka) 22. dubna.

Sv. MARCELLIN papež (296-304) prý posilňoval vojíny legie thebské u víře Kristově ještě za života papeže Kája. Pokřtil vojíny *Papina* a *Maura*. Tito dva vojínové vidouce prý statečnost sv. *Saturnina* a sv. *Sisinnia*, kteří pracovali v thermách Dioklecianových a pro víru byli sťati, také prohlásili, že chtějí býti křesťany. Papias a Maurus byli olověnými holemi tlučeni, až duši vypustili. Marcellin káral proto císaře Maximiana řka: „Proč zabiješ sluhy Boží, kteří se modlí za vládu a stát?“ Proto Marcellin byl vyhnán a snad i usmrcen r. 304.

Někteří spisovatelé praví, že Marcellin za pronásledování se dal obelstíti a aby zabránil dalšímu mučení, nasypal kadidla na oltář pohanský. Bludaři donatisté roztrušovali o něm, že se podrobil zákonům rouhavým a že se na sněmě v Sinuessi konaném sám vinil z onoho poklesku a pokání činil. - Naproti tomu svědčí Theodoret, že Marcellin se choval za pronásledování statečně. A také Augustin (de unico bapt. c. 16) hájil Marcellina proti té pomluvě. Lživé pověsti vyvrátil Marcellin nejlépe svou neohrožeností vůči císaři a mučednickou smrtí, kterou podstoupil. (Někteří spisovatelé a podle nich Kryštůfek I, 127, popírají jeho mučednickou smrt.) Poslední službu vykonal mrtvému papeži kněz Marcellus, pozdější to papež; pohřbil tělo Marcellinovo na hřbitově sv. Priscilly.

Svátek sv. Marcellina 26. dubna, svátek sv. Papia, Maura, Saturnina a Sisinnia 29. ledna.

Sv. MARCELL I. papež (304-310) se často ztotožňuje s papežem Marcellinem. Ale církevní dějepiscové jasně dokazují, že Marcell byl nástupcem papeže Marcellina, který r. 304 zemřel, možná, že po sedisvakanci čtyři roky trvavší. Marcell byl rodem Říman. Rozdělil město

Řím na 22 okresů, aby všem věřícím slovo Boží mohlo býti hlásáno a aby svátosti jim byly snadno udělovány. Také zřídil nové pohřebiště. - Proti odpadlíkům zachovával církevní předpisy, tak že někteří jej vinili z přílišné tvrdosti, jiní pak z přílišné mírnosti a shovívavosti.

„*Liber pontificalis*“ čili „*de vitis Romanorum Pontificum*“ vypravuje toto: „Na prosbu Marcellovu odkázala jistá římská paní, jménem Lucina, celé své jmění Církvi. Uslyšev o tom císař Maxencius, pohrozil papeži smrtí, nevzdá-li se úřadu papežského a nebude-li obětovati modlám. Marcell rozkazu toho uposlechnouti nemohl a nechtěl a proto byl odsouzen, aby ve zvěřinci poklízel dravá zvířata. Marcell konal tuto práci po devět měsíců. Ale i odtud pečoval o celou církev; poslal list do Antiochie, ve kterém dovozoval, že církev římská je hlavou celé Církve, a že bez svolení papeže římského žádný sněm se nemá konati. Marcell není mučedníkem, nýbrž toliko vyznavačem. Byl ztlučen kyjem a vyhnán z města. Usoužen zemřel r. 310 a byl pochován jako jeho předchůdce na hřbitově sv. Priscilly u silnice Solné. Chrám sv. Marcella je na místě někdejšího domu blah. Luciny. Svátek sv. Marcella 16. ledna.

Sv. EUSEBIUS (po česku Smil) papež (310-311), rodem Řek, byl vyučen i lékařskému umění a následoval po Marcellovi na papežské stolici. Tehdy žádali odpadlíci, aby byli přijati do Církve i bez předepsaného pokání. Eusebius k tomu nesvolil a proto byl z Říma vytlačen na ostrov Sicilii. Tam zemřel roku 310; umučen nebyl, avšak pro svá utrpení nazýván bývá mučedníkem. Svátek sv. Eusebia 26. září.

Sv. MELCHIADES (také Miltiades nazývaný) rodem z Afriky, papež (311-314), následoval snad roku 310 (rok není jistý) po papeži Eusebiovi. Dočkal se r. 313 dekretu milánského, jímž císař Konstantin přiznal křesťanům úplnou svobodu náboženskou. Melchiades využil dekretu k rozkvětu církve. - K donatistům byl smířlivý a proto Augustin jej nazval „otcem křesťanského lidu“ a „synem křesťanského míru.“ Ale donatisté přece očerňovali Melchiada, že prý byl traditorem, že prý v čas pronásledování vydal knihy posvátné a že prý bohům zapaloval kadidlo.

Melchiades přikázal, aby v neděli se nekonal půst; také vydal dekret o „consecratae oblationes,“ t. j. o hostiích na znamení příslušnosti k Církvi.

Melchiades byl první papež, který bydlil v Lateraně; byl i posledním papežem, který byl pochován v katakombách. V breviáři je naznačen jako mučedník; ale byl toliko vyznavačem. Že mu bylo trpěti pro víru, dává se mu název mučedníka. Zemřel na konci roku 313 nebo roku 314. Slaví se 10. prosince.

Sv. SILVESTER byl rodem Říman. Jeho rodiče se jmenovali Rufin a Justina. Vědeckého vzdělání a náboženské výchovy se mu dostalo od kněze Cyrina. V čas pronásledování křesťanů se ujímal křesťanů utiskovaných; podle příkladu svých rodičů pečoval o poutníky. Horlivý křesťan Timotheus, jenž připutoval do Říma, snad z Antiochie, byl v Římě pro víru Kristovu

jat a usmrcen. Umučené jeho tělo pohřbil kněz Silvester u cesty Ostijské.

Na počátku roku 311 Silvester byl zvolen papežem (314-335). V tu dobu konal se v Arlesu sněm církevní a psal nově zvolenému papeži: „Vítáme tě, přenábožný papeži (religiosissime Papa) s náležitou úctou..... Protože jsi nemohl opustiti místo, kde svatí apoštolové měli své sídlo, projednali jsme záležitosti našich církví." A Silvester potvrdil usnesení sněmovní.

Papež Silvester užíval vydatně svobody náboženské, císařem Konstantinem udělené křesťanům. Ale přece mu bylo snášeti mnoho starostí i soužení. Buď Konstantin ochladl ve své horlivosti anebo byl zaměstnán válkami proti spolucísařům; v Římě trvalo pronásledování křesťanů dále; i Silvestrovi bylo uprchnouti z města na horu Sorakte, která nyní se nazývá horou Silvestrovou. - Mnoho zlého natropili donatisté, kteří hlásali, že Církev nesmí ve svém lůně trpěti hříšníků. Horší ještě zmatky způsobil v Církvi neblahý Arius, který popíral božskou přirozenost Ježíše Krista. Aby jeho zhoubné bludy byly potlačeny, papež Silvester svolal ve shodě s císařem Konstantinem první všeobecný sněm církevní do města Niceje (v Bithynii). Sněm se konal r. 325. Papež se nemohl osobně sněmu účastniti pro sešlost stářím; i poslal do Niceje svoje plnomocníky, španělského biskupa Hosia z Korduby a dva římské kněze Víta a Vincencia. Sněm prohlásil: „Věříme v Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího . . . téže podstaty s Otcem (*ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ* - consubstantialis)."

O životě a činnosti papeže Silvestra dochovalo se nám jen málo zpráv zjištěných. Jsou o Silvestrovi pověsti, které zaznamenal Kanisius, že obrátil a pokřtil císaře Konstantina Velikého a Helenu a že uzdravil císaře z malomocenství; císař utržil si v Egyptě nemoc zvanou „elefantiasis" a podle tehdejšího zvyku chtěl nemoc vyléčiti lázní v krvi dětské. Už byly děti doneseny; v tom Konstantin upustil od zvyku toho a dal se od Silvestra ve víře vyučiti a pokřtíti. Eusebius však praví, že Konstantin se dal pokřtíti teprve před svou smrtí.

Papež Silvester byl zvelebitelem služeb Božích a vydal předpisy o posvátných obřadech. Připisuje se mu nejedno liturgické nařízení, které bylo už před ním, na př. aby oltáře byly ne ze dřeva, ale z kamene - aby oltáře byly pokryty jen plátnem, nikoliv hedbávím - a jaké stupně vedou ke svěcení kněžskému atd. Silvester zemřel dne 31. prosince r. 335. Pochován byl na hřbitově sv. Priscilly a na hrob mu byl dán prostý nápis: „*Catholicus et confessor quiescit*. Katolík a vyznavač odpočívá (tuto)." Silvester je první vyznavač, který byl přijat do liturgických knih a který byl záhy vzýván. Ale dějiny o jeho působení jsou namnoze temné. Svátek sv. Silvestra 31. prosince.

Sv. ŘEHOŘ SPOLETSKÝ, vojín a mučedník ve Spoletě. Když přišel vojevůdce Flaccus do Spoleta, tázal se Řehoře, proč neobětuje modlám. Řehoř vyznal, že je křesťan a hájil víry Kristovy. Flaccus na to: „Nedělej dlouhých řečí! Jsem voják; u mne platí: buď poslouchat, nebo..."

Řehoř neustoupil, i byl sťat r. 304. Svátek 24. prosince.

Sv. THEOGENES, PRIMUS a CYRINUS, vojínové mučedníci, za císaře Licinia; svátek jejich 3. ledna.

Sv. SATURNIN a Sv. SISINNIUS pracovali v thermách Dioklecianových (u Říma?); sťati kolem 304; svátek 29. listopadu.

Sv. KRESCENCIAN pocházel z Říma a věnoval se vojenství; za pronásledování Dioklecianova uprchl z Říma do Città di Castello. Avšak i tam byl jat a pro víru Kristovu r. 287 sťat. Světí se 1. června.

Sv. MENNAS byl předním rádcem císaře Maximiana, tajným a horlivým křesťanem. Císař ho poslal do Egypta; Mennas se ujímal pronásledovaných křesťanů; proto byl od modloslužebníků u císaře obžalován. Císař poslal do Alexandrie jiného důvěrníka, Hermogena. *Hermogenes*, jenž jako Mennas pocházel z Řecka, pohnal Mennu, ač nerad, na soud a vyzval ho, aby se zřekl víry Kristovy, jinak hrozil přísným trestem. Mennas odpověděl: „Jenom zločincům se hrozí trestem: křesťanem býti není zločinem; a císaři jsem vždy sloužil věrně,“ a jsa filosofem mluvil přesvědčivě a výmluvně o zpozdilosti pohanské a o pravdě Kristově. Hermogenes byl výv ody těmi, jež došly hlasitého souhlasu přítomného lidu, zahanben a dal Mennu krutě mučiti a odvléci do žaláře. Ale ihned se probral ze svého hněvu, litoval své unáhlenosti, že svého krajana, spravedlivého to muže, tak krutě dal mučiti. Nedomníval se jinak, než že Mennas od ran zemřel. Když přišla zpráva, že Mennas žije, radoval se, vyvedl Mennu ze žaláře, odprosil ho, dal se od něho ve víře poučiti a přijal brzo poté křest.

Císař byv zpraven, že Mennas i Hermogenes jsou křesťané, přišel do Alexandrie, pohnal oba na soud a vzkřikl: „Bídníci, oklamali jste mne a zradili. Za to budete potrestáni!“ A než se mohli hájiti, pochopové ztloukli Hermogena tak nelidsky, až vypustil duši. Mennovi byly oči vyloupány, jazyk uřezán; posléze byl ubit sekerou. Sluha Mennův, písař císařský *Eugraf* (slovo to značí asi ne příjmení, nýbrž stav), líbal mrtvolu Mennovu. Císař vida to, vlastním mečem skolil Eugrafa. Rok smrti snad 310. Svátek sv. Menny, Hermogena a Eugrafa 10. prosince.

Sv. GENESIUS Říman byl divadelním hercem. Starořímská divadla sloužila k zábavě pohanského lidu, ale i k modloslužbě. Proto křesťané měli divadla v ošklivosti a vystříhali se účasti na zábavách v nich. Kromě toho herci se netěšili dobré pověsti. Genesius pocházel sice z rodiny křesťanské, avšak na jevišti si tropil často posměch z víry křesťanské.

Kdysi umínil si Genesius, že provede frašku s obřady křestními. Sám císař Diokleci an se dostavil do divadla. Hra začala. Na jevišti bylo viděti Genesia, který ležel na loži. Genesius stenal jako člověk těžce nemocný. Tu přiběhli jiní herci a tázali se: „Ubožáku, je ti zle? Kterak ti máme ulehčiti? Zdali jsme truhláři, abychom tě ohoblovali?“ Vtipu tomu smál se všechen přítomný lid. Genesius rozkřikl se: „Vy blbci! chci ulehčení duchovní

Přeji si umříti po křesťansku." Opět divadlo se otřáslo smíchem. Herci se tázali: „Proč si toho přeješ?" - Odpověď zněla: „Protože chci v den vzkříšení býti shledán jako uprchlík od služby bohů. Proto přiveďte mi kněze křesťanského, ale rychle!" Vystoupil herec přestrojený za kněze, posadil se u Genesia a tázal se: „Synu milý! proč jsi mne obeslal?" - A v tu chvíli Genesius osvícen byl milostí Boží a uvěřil v Ježíše Krista. V srdci jeho se udála nadpřirozená změna. Odpověděl herci žádaje za křest, ale již ne hlasem líčeným a způsobem strojeným, nýbrž ze srdce upřímného a zkroušeného. Řekl: „Žádám si dojíti milosti Kristovy, abych byl znovuzrozen a hříchů svých zbaven." - A pak se dály otázky a odpovědi přede křtem obvyklé. Herec představující kněze nepozoroval změny, která se s Genesiem stala; pokřtil jej ve jménu tří Božských Osob, oblékl jej bílým rouchem, podal mu chleba a medu a vložil mu do ruky hořící svíci.

Hra spěla k dramatickému zakončení. Na jeviště vrazili herci, přestrojení za vojáky, vrhli se na Genesia, volajíce naň, že bude jako odpůrce bohů veden na soud. Lid jásal a řičel rozkoší a sám Dioklecian dával na jevo svoje zalíbení v této hře. Avšak Genesius vytrhnuv se vojínům, předstoupil před císaře řka: „Slyš mne, císaři! slyšte mne, senátoři a občané římští! Až dosud jsem se posmíval víře Kristově a i dnes jsem pro vaši zábavu z křesťanství posměch si tropil. Avšak poznávám svůj blud. Když křestní voda se dotkla mého těla, zdálo se mi, že vidím anděla, kterak smývá moje hříchy v knize otevřené, v níž byly zapsány. Vyznávám, že Kristus je pravý Bůh, a že jen skrze Krista lze dojíti spásy věčné."

Císař Dioklecian nebyl tehdy ještě zjevným nepřítelem a pronásledovatelem křesťanů; ale to, co Genesius přede vším lidem činil a mluvil, zdálo se mu hrubou potupou bohů a velezradou. Proto odevzdal Genesia prefektu Plaucianovi, aby s ním jednal po zákonu. Plaucian dal Genesia natáhnouti na skřipec a mučiti. Ale Genesius volal v mukách; „Není jiného Boha, leč ten, jehož nyní znám a ctím. Zůstanu mu věren až do posledního dechu. Žádná muka mi nevyrve ze srdce víry v Krista Ježíše. Lituji, že jsem tak pozdě v něho uvěřil. Lituji, že jsem se mu tak dlouho rouhal." Genesius byl pak sťat. Rok smrti 285 nebo 286 (*K* udává r. 330). Svátek sv. Genesia 25. nebo 26. srpna.

Křest vykonaný od herců na posměch nebyl sice platný; Genesius přijal křest žádosti a křest krve, podstoupiv smrt mučednickou. - Jiný *Genesius* písař čili notář měl napsati zákony proti křesťanům vydané. Nespravedlivé zákony ho dojaly tak, že hodil spisy soudci pod nohy. Uprchl a dlouho se uměl skrývati, ale posléze byl jat a pro víru Kristovu usmrcen za císaře Maximiana. Svátek jeho je rovněž 25. srpna.

Sv. TRASO byl prý pokřtěn papežem Kájem. Možná, že na rozkaz papežův Traso byl přítomen výslechům křestanů u soudu; také podporoval křesťany uvězněné, v čemž mu byli nápomocni Maxim a císařovna Serena. Traso byl pro víru Kri-

OBRÁCENÍ SV. PAVLA

stovu usmrcen. Svátek sv. Trasona 11. prosince.

Sv. ŠEBASTIAN pocházel z vážené rodiny šlechtické. Otec jeho Trankvilin byl rodák narbonnský, matka pocházela z Milána. Šebastian dospěv věku jinošského vstoupil do vojska, kde záhy upozornil na sebe císaře Diokleciana, který jej učinil plukovníkem a velitelem své tělesné stráže. Dioklecian mu byl velmi nakloněn; nevěděl ovšem, že Šebastian je křesťan. Šebastian jako důvěrník císařův a vojenský hodnostář měl přístup do žalářů k uvězněným křesťanům, pilně je navštěvoval, donášel jim potravu, těšil a povzbuzoval je. I papež Kájus nalezl u něho útočiště a dal Šebastianovi čestný název: „Obhájce římské církve."

Toho času byli dva bratři, dvojčata, *Marek* a *Marcelian*, synové zámožných rodičů Trankvilina a Marcie pro víru Kristovu jati a v domě jistého císařského důstojníka *Nikostráta*, jemuž v aktech se dává jméno „primiscrinius", t. j. kancléř, u mírné vazbě držáni. Na prosbu rodičů povolil jim městský prefekt *Chromatius* lhůtu třiceti dní na rozmyšlenou. Přátelé je navštěvovali. Přiběhla i jejich matka Marcie, hořekujíc: „Slitujte se, synáčkové moji, nad svou matkou, která vás vychovala, a nevydávejte se svévolně na smrt. Kdybyste do války byli šli, byla bych se pro vás i do nejprudší seči vrhla. Kdybyste do zajetí byli upadli, byla bych běžela za vámi, abych vás vysvobodila. A hle! teď sami pospícháte na smrt!" - Také otec Trankvilin, kmet stříbrovlasý, tklivě mluvil k synům: „Synové moji! nadál jsem se, že děti pochovají mne, a zatím já pochovávati mám je. Rozvažte, jaké pošetilosti se dopouštíte, když sami hledáte svou smrt. Podrobte se vůli císařově, abych neviděl téci vaši krev!" - Manželky obou bratří přišly, majíce dítky v náručí a plakaly: „Co bude z nás? Co bude z těchto nemluvňátek? Komu nás zůstavíte za služky? Komu budou náležeti naše domy? O ukrutní manželové, že takto opouštíte manželky a děti své, a sami se vydáváte katům."

Oba vězňové se ocitli takto v hrozném duševním zápase. Nářek a domluvy příbuzných oslabovaly jejich statečnost, tak že již ochabovali. V pravý čas dostavil se do vězení Šebastian; napomínal je, aby nedbali nářků a vytrvali u víře. Pak se obrátil k oněm příbuzným a řekl: „Nepřemlouvejte těchto bojovníků Kristových, nechtějte, aby si vážili života časného více než života věčného. Pamatujte: Krátkým utrpením lze získati radost bez konce."

Co takto Šebastian mluvil, vrhla se manželka Nikostrátova *Zoa* (Zoë), jsouc mnoho let němá (podle legendy pozbyla v těžké nemoci řeči, ale ne sluchu), k nohám Šebastianovým a dávala posunky na jevo, že uvěřila v Krista Ježíše. Šebastian se modlil k Bohu a pravil: „Abyste měli jistotu, že pravdu mluvil jsem vám, ženě této mocí Ježíše Krista rozvázán bude jazyk, aby opět mluvila." A tu počala Zoa zřetelně mluviti velebíc Boha. Tu všichni příbuzní uvězněných bratří a *Klaudius* žalářník se dvěma syny prohlásili, že věří v Krista.

Jakmile lhůta 30 dní uplynula, povolal prefekt Chromatius Trankvilina k sobě a otázal se ho, jak se synové rozhodli. Trankvilin vypravoval, co se ve vězení přihodilo. To uslyšev Chromatius, obrátil se k víře Kristově a na důkaz upřímného svého obrácení dal všecky své modly a modlářské věci v domě svém rozbíti. Žádal, aby byl pokřtěn i se svým synem. Přítomný kněz *Polykarpus* dával Chromatiovi otázky přede křtem obvyklé. „Odříkáš se model a hříchů?" - „Odříkám; odpustím, kdo mi ublížil; dlužní úpisy dlužníkům svým vrátím; nahradím, komu jsem ukřivdil; ty dvě ženské osoby lehkomyslné, které mám po smrti své manželky u sebe, provdám nebo propustím; slibuji býti věrným víře Kristově..." Poté Chromatius byl pokřtěn i syn jeho Tiburcius.

Na radu papeže Kája odešli všichni křesťané z Říma na venkov, aby ušli pronásledování. Chromatius odešel na venkovské své statky v Kampanii. Ale obrácení tolika křesťanů nezůstalo v tajnosti. Nastalo přísné vyšetřování, stíhání a mučení křesťanů. První obětí byla Zoe; byla nechána šest dní o hladě, pak byla pověšena nohama na kůl a kouřem ohně pod ní rozdělaného byla udušena. Trankvilin uslyšev o jejím mučednictví, zvolal: „Ženy před námi berou koruny; proč my žijeme?" Za nedlouho Trankvilin byl ukamenován, Nikostrát a Klaudius byli utopeni, Chromác byl usmrcen, Marek a Marcelian byli kopím probodeni. Utopeni byli dále *Kastor*, *Viktorin* a *Symforian*. To se stalo roku 286 nebo 287.

Posléze došlo na Šebastiána. Jistý zrádný odpadlík oznámil císaři, že Šebastián, velitel tělesné stráže, jemuž tolik důvěřuje, je křesťanem. Dioklecian překvapen povolal Šebastiána k sobě a podrážděn řekl mu: „Učinil jsem tě v paláci svým důvěrníkem, a tys odsloužil se nevděkem. Živil jsem hada na svých ňadrech. Kul jsi zradu proti bohům i proti říši." Šebastián však odpověděl: „Věř mi, pane, že nemáš věrnějšího sluhy nade mne a lepších poddaných nad křesťany. Ale bohů ctíti nemohu a při víře Kristově setrvám." Císař rozkázal, aby Šebastián byl svlečen se šatů, přivázán ke sloupu, a aby vojínové na něho stříleli z lučiště. Stalo se. Šebastián krváceje z mnohých ran omdlel. Vojíni, domnívajíce se, že je mrtev, odešli.

V noci přišla Irena, vdova po Haštalovi, aby mrtvé tělo mučedníkovo pohřbila. Vidouc, že Šebastián ještě dýchá, vyňala šípy z jeho těla; odnesla jej do domu svého a léčila a ošetřovala jej. Šebastián za nedlouho se uzdravil. Křesťané mu radili, aby se spasil útěkem. Ale křesťanský náš hrdina neznaje bázně, vstoupil do císařského paláce, šel císaři v ústrety a řekl: „Proč, ó císaři, pronásleduješ křesťany? vždyť se proti tobě ničím neprovinili." Dioklecian ustrnul. Viděl před sebou Šebastiána, kterého za mrtvého pokládal. Nevěda, klam-li to či skutečnost, tázal se: „Jsi-li ty Šebastián, jejž jsem dal šípy usmrtiti?" - „Ano, tentýž jsem, ale Bůh mne uzdravil. Uznej, že všemohoucí je toliko Bůh, jemuž my křesťané se klaníme." - Císař probrav se z překvapení svého, rozkázal, aby Šebastián byl

popraven. I vlekli ho katové na popraviště a tam ho utloukli železnými sochory. Tak dokonal Šebastián svůj život dne 20. ledna 288 (dle některých zpráv roku 304). Tělo jeho bylo hozeno do stoky, aby ho křesťané nenalezli. Ale sv. Lucina přece nalezla jeho tělo a pochovala je v katakombách. Původní akta o tomto mučedníku, již ve starověku křesťanském tolik velebeném, se ztratila. Popis mučednictví podal sv. Ambrož na základě tradice.

Sv. TIBURC, o němž nahoře byla řeč, syn Chromácův, zůstal v Římě a vstoupiv do služeb církevních, prospíval křesťanům slovem i skutkem. Avšak jistý křesťan, jménem Torkvat, jemuž Tiburc vytýkal nevázaný jeho život, udal Tiburce jako křesťana. A aby se sebe smyl výtku, že je udavačem, požádal, aby i sám byl s Tiburcem jat a na soud pohnán. Soudce se tázal Torkvata: „Jsi-li křesťan?“ - „Jsem,“ odpověděl Torkvat; „na víru křesťanskou obrátil mne tento Tiburc.“ Tiburc však zvolal: „Nepokládám tebe za křesťana, protože nežiješ po křesťansku.“ Poté Torkvat byl propuštěn, Tiburc sťat. Rok smrti je 295. Svátek sv. Šebastiána 20. ledna, sv. Marka a Marceliana 18. června, sv. Nikostrata, Klaudia, Kastora, Viktorina, Symforiana 7. července, sv. Zoë 5. července, sv. Polykarpa 23. února, sv. Chromáce a Tiburce 11. srpna.

Sv. LUCINA byla manželkou císařského náměstka Piniána, který za doby pronásledování křesťanů stal se těžkomyslným. Lucina věděla, že nemoc pochází z pobouřeného svědomí následkem ukrutého nakládání s křesťany. I zavolala kněze *Athima* a jáhna Sisinnia, kteřížto uzdravili Piniána, ale zároveň jej obrátili na víru křesťanskou. Pak se všichni odstěhovali z Asie do Říma. V době císaře Diokleciana byl Anthim na silnici Salarské sťat a s ním i *Dioklecius*, *Florencius*, *Maxim* a *Bassus*. S nimi ctí se i *Fabius*, jenž usmrcen byl ve Vescovo v Sabinsku. Rok smrti 304. *Pinián* však zemřel později smrtí přirozenou a Lucina, která byla pochovala sv. Šebastiána, Cyriaka, Larga a Smaragda a j., zemřela ve věku 95 let kolem r. 320 smrtí blaženou. Svátek sv. Luciny, sv. Athima a všech tu jmenovaných 11. května.

Sv. TRANQUILIN byl od sv. Šebestiána na víru obrácen, křtem zhojen ode dny a na kněze vysvěcen; roku 276 byl při vzbouření lidu ukamenován. Svátek 6. července.

Sv. KASTULUS (po česku *Haštal*) byl správcem císařského paláce v Římě. Byl horlivý křesťan a za doby pronásledování pomáhal křesťanům, seč byl. Největší službu prokázal křesťanům tím, že jim poskytoval útočiště v horním patře císařského paláce, ve kterém sám přebýval. Tam skrýval i papeže Kája; tam shromažďoval věřící ke službám Božím. Jeho věrný pomocník byl Tiburc, syn Chromacův. Nikdo netušil, že křesťané se scházejí v samém císařském paláci. O křesťanské ženy a panny starala se zbožná manželka Haštalova *Irena*.

Avšak pohané vyslídili tajné shromáždiště křesťanů v císařském paláci. Císařský náměstek Fabian dal všecky křesťany

v císařském paláci polapiti. Byli usmrceni všichni. Haštal byl natažen na skřipec a ukrutně zmrskán. Polomrtvý byl vhozen do hluboké jámy a pískem zasypán. Rok smrti snad 296. Svátek sv. Kastula (Haštala) 26. března, svátek sv. Ireny, vdovy po sv. Haštalu, 22. ledna.

Sv. KANCIUS a jeho manželka *Kanciana* šli z Říma do Aquileje; byli umučeni. Svátek 31. května.

Sv. SUSANNA (Zuzana) byla dcera vznešeného Římana Gabinia, jenž byl snad zpřízněn s císařem Dioklecianem. *Gabinius* měl bratra Kája, jenž byl papežem od r. 283 do r. 296. Když Gabiniovi zemřela manželka, vstoupil do služeb církevních a byl od svého bratra vysvěcen na kněžství. Zuzana nabyla za vedení svého otce Gabinia a svého strýce Kája značných vědomostí a zaskvívala se všemi křesťanskými ctnostmi. Rozvila se v krásnou květinu v zahradě Boží; ve sličném těle žila krásná duše. Ale s věkem vzrůstalo i rozmanité nebezpečí, ohrožující mládí ženské. I učinila slib ustavičného panenství.

Tu se stalo, že ji kdysi spatřil císař Dioklecian; umínil si ji dáti Galeriovi Maximinovi za manželku. Když otec Gabinius a strýc Kájus jí to oznámili, řekla rozhodně: „Nikdy se nespojím s pohanem! Děkuji Bohu, že mi dal poznati víru Kristovu." Kdysi přišel námluvčí k Susanně a chtěl ji podle tehdejšího zvyku políbiti; ale Susanna se od něho odvrátila řkouc: „Čeho jsem dosud nedovolila žádnému člověku, to tím rozhodněji odpírám modloslužebníkovi." Když se zdráhala vejíti ve sňatek s pohanem, byla udána u soudu, že je křesťanka. Byla dána i s otcem do vězení. Byl k ní poslán kněz modloslužebný, aby ji od Krista odvrátil. Donesl s sebou zlatou modlu Jovišovu a vybídl Zuzanu: „Nuže pokloň se a obětuj bohu, jak činí i císař." Ale Zuzana zvolala: „Uchovej Bůh, abych se dopustila této ohavnosti," a srazila rukou sošku se stolu na zemi. Byla odsouzena na smrt mečem. Byla sťata ve vlastním domě tohotéž dne jako sv. Tiburc r. 295. Otec její byl umučen roku následujícího. Svátek sv. Zuzany 11. srpna, svátek sv. Gabinia 19. února.

Sv. FILOMENA byla podle legendy panna křesťanská, která přišedši s otcem z Řecka do Říma, zalíbila se císaři Dioklecianu tou měrou, že ji chtěl míti za manželku. Nepovolila však ani slibům ani hrozbám, neboť se byla zavázala slibem panenství. I byla různým způsobem mučena a pak sťata kolem roku 303. R. 1802 nalezeny byly v katakombách sv. Priscilly u Říma její ostatky a nápis: *Filomena - pax tecum - Amen*, a znaky lilie a palmy. Ostatky byly odneseny do Mugnana v Neapolsku. Filomena bývá nazývána „velikou svatou" a „Divotvůrkyní 19. století". Sv. farář arský horlivě pěstoval její úctu a mnoho podivuhodných přispění přičítal jejímu přimlouvání. Svátek sv. Filomeny 10. (nebo i 11.) srpna.

Sv. ANEŽKA (lat. *Agnes*) byla křesťanská panna, která se skvěla jak neobyčejnými vědomostmi, tak spanilými ctnostmi. Hořela posvátným ohněm lásky ke

Kristu Ježíši a pokládala svět i jeho poklady a rozkoše za marnost. Upřímné své nábožnosti se naučila od svých bohabojných rodičů. Ač byla věkem mladičká, byla duchem již dospělá. Ve věku 13 let učinila slib ustavičného panenství.

Že Anežka byla dcerou bohatých rodičů, že byla sličná a bohatá, hlásili se odevšad nápadníci, kteří ji chtěli za manželku. Zvláště syn městského prefekta Symfronia zahořel k ní láskou. Kdysi k ní přišel nesa drahocenné šperky a vzácné roucho, žádaje ji, aby se stala jeho manželkou. Anežka však darů nepřijala řkouc: „Nepřijímám těchto darů; jsem již zasnoubena jinému ženichu." - Mladý Říman zvolal: „Kdo se mi může rovnati rodem, krásou nebo bohatstvím?" - Anežka se zápalem mluvila o Kristu řkouc: „Můj snoubenec je krásnější než všichni smrtelní jinoši. Jeho matka je Panna a Otec ženy nepoznal. Můj snoubenec je všemohoucí, nebe je mu trůnem a země podnožím. Můj snoubenec je nejbohatší, neboť všecky poklady jsou jeho. Kterak bych mohla opustiti svého snoubence, který mi slíbil neskonalé dary, zůstanu-li mu věrna?"

Odmítnutý jinoch odešel a ochuravěl hořem. Jeho otec Symfronius zvěděv, že Anežka je křesťanka a že mluvila o Kristu jako o svém snoubenci, dal si ji předvolati a snažil se hrozbami ji donutiti, aby obětovala modlám. Anežka se však nelekla a odpověděla: „Jako nemohu tvého syna míti za manžela, tak také nemohu mrtvým modlám obětovati." - Symfronius podrážděn vzkřikl, že kdyby nešetřil jejího mládí, ihned by pomstil urážku, kterou bohům byla právě učinila. Statečná dívka odpověděla: „Nehleď na mou mladost, neboť víra a věrnost nepřebývá v letech, nýbrž v nesmrtelné duši. Bůh zkouší více mysl nežli věk. Jsou-li vaši bohové tak mocni, nuže ať mne přinutí, abych jim obětovala." - Symfronius jí dal na vybranou: „Buď se odřekneš Krista a staneš se chotí mého syna, anebo, chceš-li zůstati pannou, půjdeš mezi vestálky a zasvětíš se bohyni Vestě. Anebo budeš zavedena do nevěstince, abys tam byla zprzněna."

Anežka se zhrozila těchto slov. Má obětovati buď víru nebo nevinnost. Zůstala však pevná a neohrožená. „Ani Vestě ani žádné modle sloužiti nebudu," odpověděla odhodlaně; „jsem zasnoubena Kristu a nikdy se mu nezpronevěřím. Kristus bude mým ochráncem, Bůh nedopustí, aby poskvrněno bylo moje panenství." - Symfronius vykonal svou hrozbu. Kázal Anežku dovésti do chrámu bohyně Vesty, aby tam obětovala. Násilím jí vložili kadidlo do ruky, ale Anežka jím pohodila. Biřicové ji svlékli do naha a zavlekli ji do domu hanby. Avšak panna zůstala podivuhodným způsobem uchráněna zneuctění.

Symfronius požádal, aby Anežka byla souzena jiným soudcem. Stalo se podle jeho žádosti a soudce Aspasius vynesl nad ní rozsudek, aby byla sťata mečem. I vedena byla Anežka na popraviště; kat vida útlou dívku, zachvěl se a váhal, ale Anežka sama mu dodávala mysli řkouc: „Nač prodléváš? Nedej přece nebeskému mému Snoubenci dlouho na mne čekat!" Na to

kat jí sťal hlavu. Bylo to asi roku 304. Rodičové Anežčini pochovali dceru v zahradě za městem a chodívali se na hrob modlit. Jednou zjevil prý se rodičům na hrobě se modlícím sbor svatých panen mučednic, mezi nimiž poznali svou dceru Anežku ozářenou nebeskou slávou a chovající beránka na rukou. Anežka prý řekla: „Neplačte nade mnou, rodičové moji, ale radujte se, že Kristus mi dal korunu slávy věčné.“ Církev svatá ji zvláště poctívá tím, že při Mši svaté po pozdvihování jméno její vzývá. Svátek sv. Anežky 21. ledna a po druhé 28. ledna.

Sv. EMERENCIA (nebo Emerenciana) byla soukojenka sv. Anežky římské. Ač byla teprve katechumenkou, kárala modloslužebníky, a ti ji za to kamenovali. Takto zemřela jako mučednice roku 304. Svátek 23. (nebo i 21.) ledna.

Sv. FELIX byl knězem v Římě; za pronásledování křesťanů byl veden po silnici do Ostie, aby tam byl popraven mečem. Cestou se potkal Felix s jiným křesťanem, kterýž vida, že Felixe vedou na popravu, zvolal: „I já jsem křesťan.“ Ihned se ho vojínové chopili a popravili ho spolu s Felixem. Protože křesťané neznali jeho jména, dali mu název „*Adauktus*“, t. j. Přimnožený, Připojený. Svátek sv. Felixe a Adaukta 30. srpna.

Sv. MAXIMA byla křesťanská otrokyně v Římě; byla kmotrou dvanáctiletému synku římského měšťana Trankvilina, jménem *Ansanovi*. Křtící kněz se jmenoval Protasius. Maxima a Ansan byli pro víru Kristovu umučeni r. 296 (podle *St* Ansan byl umučen v Sieně). Maxima byla kyjem ubita. Svátek sv. Maximy 2. září svátek sv. Ansana 1. prosince.

Sv. ABUNDIUS kněz, ABUNDANCIUS jáhen a MARCIAN v Římě byli za císaře Diokleciana pro víru usmrceni; požívali veliké úcty již v nejstarších dobách křesťanských. Svátek jejich je 16. září (nebo 26. srpna).

Sv. PRIMUS a sv. FELICIAN byli rodní bratři v Římě. Žili zbožně a spravedlivě a jsouce zámožni, udíleli hojně almužen lidem trpícím, zvláště pak křesťanům. Modloslužební kněží je obžalovali u soudu, že jsou odpůrci bohů. Ale Primus a Felician odpověděli: „Vašim dřevěným a kamenným bohům nikdy se nebudeme klaněti; jsou bezmocni; jsou mrtvi a nechodí, ba ani státi by nemohli, kdyby nebyli železnými tyčemi a svory připevněni.“

Dioklecian uslyšev, že bratři dali tak rozhodnou, odmítavou odpověď, dal je ukrutně zbičovati a dovézti na Numenta (teď Mentana) u Říma. Tam je vyslýchal císařský náměstek Promotus. Ten vida, že bratři se navzájem povzbuzují a těší, kázal je od sebe odděliti. A pak domlouval staršímu z nich Felicianovi, jemuž bylo bezmála 80 let, takto: „Šetři vysokého věku svého, poslechni rozkazů císařských a neuvaluj na sebe muk!“ Felician odpověděl: „Jsem už stařec a po 30 let znám pravdu Kristovu. Zůstanu jí věren až do smrti.“ Náměstek dal Feliciana natáhnouti na skřipec, mrskati bičíky s olověnými kuličkami, odvésti do žaláře a tam mučiti hladem.

Poté si náměstek dal předvolati Pri-

ma a řekl úlisně: „Bratr tvůj Felician konečně se umoudřil, poslechl rozkazů císařských a vzdal poctu bohům nesmrtelným. Nuže, následuj jeho příkladu, abys si získal přízně císařovy.“ - Avšak Primus prohlédl tuto lest a odpověděl: „Nevěřím, že by můj bratr na sklonku svého života se stal Kristu nevěrným. Mluvíš nepravdu. Rozdělil jsi nás podle těla, ale duší našich nemůžeš rozloučiti. I kdybys nás usmrtil, shledáme se opět u Krista.“ - Náměstek dal Prima tlouci sochory a kázal přivésti Feliciana. Primus spatřiv svého bratra, řekl: „Ejhle, bratr můj neobětoval modlám, jak jsi mi lhal. Oba chceme vytrvati ve víře Kristově.“ Náměstek dal oba bratry po různých mukách popraviti mečem. To se stalo r. 287. Svátek sv. Prima a Feliciana 9. června.

Sv. ANASTASIE byla z nejvznešenějších a nejkrásnějších dcer římských. Otec Praetextatus byl pohan, matka *Flavia* (dle *St.* Fausta) byla křesťanka. Ta vychovávala dceru pečlivě ve víře Kristově. Také kněz a slovutný učitel Chrysogon ji vzdělával a vyučoval. Když zemřela matka Flavia, byl Anastasii Chrysogon učitelem a vůdcem na cestě dokonalosti křesťanské.

Když Anastasie dospěla, zasnoubil ji otec s urozeným pohanem Publiem. Marně se Anastasie vzpírala tomu sňatku. Bylť Publius odpůrcem křesťanské víry a člověkem zpustlých mravů. Sňatek uzavřen, ale Anastazie se vyhýbala tělesnému obcování se svým manželem. Po boku tohoto zhýralce nastala Anastasii doba těžkých zkoušek; zakoušela od něho surového týrání. Publius ji nenáviděl na smrt, že se nechtěla ozdobovati, že byla bezdětná a že koná dobročinné skutky. Anastasii rmoutil jeho nevázaný život a posměch, který si tropil z náboženství Kristova.

V tomto soužení Anastasie hledala úlevy a útěchy v modlitbě a ve skutcích křesťanského milosrdenství; navštěvovala žaláře, uplácejíc žalářníky, a občerstvovala vězně pokrmy a nápoji a povzbuzovala je k vytrvalosti ve víře Kristově a těšila je křesťanskou útěchou. Také nezapomínala lidí trpících ve městě. Tyto návštěvy nezůstaly ovšem Publiovi tajny; i rozhněval se a rozkázal služebníkům, aby slídili všude, kde manželka dlí; od té doby služebníci se počali chovati k ní urputně. Posléze manžel ji odloučil ode všeho styku se světem a držel ji přísně uzavřenu v domácnosti. Veliký byl její zármutek, když nesměla více docházeti ke křesťanským vězňům. Zármutek její byl dovršen, když uslyšela, že její bývalý učitel a rádce *Chrysogon* byl pro víru uvězněn. Po dvě léta žil v žaláři na její útraty. Dopisovala si s ním a jeho listy jí byly jedinou útěchou. Kdysi mu psala: „Víš, že jsem od matky své ve víře Kristově vychována, a nyní mám na to patřiti, jak muž s modloslužebníky rozhazuje mé statky.“ Chrysogon odpověděl listem, že Bůh dopouští, ale neopouští.

Pojednou stal se v životě jejím obrat. Její manžel byl poslán na dvůr perský jako vyslanec. Než odešel, rozkázal, aby manželka byla dále přísně střežena. Avšak

Publius sám zemřel na cestě, a tak byla Anastasie rázem zbavena všeho soužení. Stala se vdovou a paní velkých statků. Majíc plnou svobodu, sloužila zase pronásledovaným křesťanům a byla jim pečlivou matkou. Chrysogon byl v okovech odveden do Akvileje. Anastasie ho provázela a ošetřovala ho až do smrti. Chrysogon byl předvolán císařem Dioklecianem, a když se nechtěl zříci víry Kristovy, dal mu císař hlavu stíti. Bylo to roku 303. Mrtvola jeho byla hozena do moře, ale kněz *Zoilus* ji našel a pohřbil.

Po smrti sv. Chrysogona Anastasie rozdala všecky své statky chudým a odebrala se do Macedonie. Tam se s ní spřátelili Theodota a její tři synové. Kdysi přišla do žaláře a nalezla jej prázdný. Plakala. Ptali se jí, proč pláče. Odpověděla: „Pláči, protože nemám, koho bych ošetřovala." Z toho poznali, že je křesťankou, a vedli ji k illyrskému vladaři Floru. Florus dozvěděv se od ní, že je vdovou po vznešeném Římanu Publiovi, netroufal si proti ní zakročiti a oznámil věc císaři Dioklecianovi.

Dioklecian se ptal především, kam se poděly její statky. Odpověděla: „Kdyby mi bylo ještě něco zbylo z mých statků, nebyla bych se ještě zjevila, nýbrž byla bych v tichosti rozdala statky své služebníkům božského Mistra. Ale protože jsem statky své vyčerpala a nemohu více statky svými trpícím křesťanům pomáhati, nemám jiného přání, než abych i život svůj pro Krista obětovala, abych měla podíl na zásluhách svatých."

Dioklecian nechápal takové řeči, pohrdal Anastasií jako šílenou, nechtěl se jí více zabývati a poslal ji Florovi nazpět; ten ji odevzdal soudci, aby s ní naložil po zákonu. Soudce jí dal tři dni na rozmyšlenou, a když byla předvedena, chtěl se jí dotknouti nestoudným způsobem. Ale Anastasia jej odstrčila s odporem. Byla odvedena do žaláře a tam trápena hladem. Konečně byla vyhnána na ostrov Palmyru a tam byla ještě s jinými mučedníky, 200 muži a 70 ženami, upálena. Rok smrti je asi 304. Místo se udává buď Palmyra nebo illyrské město Sirmie (Srjem). Její jméno denně se vzývá při mši svaté. Svátek sv. Anastasie 25. prosince; sv. Chrysogona 24. listopadu, sv. Zoila 24. listopadu; sv. Flavie (či Fausty), matky svaté Anastasie, 19. září.

Sv. ARTEMIUS byl žalářníkem v Římě. Jeho manželka se jmenovala *Kandida*. Jejich dcera *Pavlína* trpěla zlým duchem, Petr exorcista ji uzdravil, načež kněz Marcelin, jehož svátek je 2. června, celou rodinu pokřtil. Za císaře Diokleciana Artemius byl sťat, Kandida a Pavlína byly ukamenovány. Rok smrti 303 nebo 304. Svátek 6. června.

Sv. MARCELIN, kněz a sv. PETR, exorcista u římské církve, byli za císaře Diokleciana odvlečeni do žaláře. Tam utvrzovali křesťany ve víře a obraceli pohany na víru křesťanskou. Byli popraveni asi r. 304. Jména jejich se vzývají v kánonu Mše svaté. Svátek jejich 2. června.

Sv. BASILIA byla roku 304 v Římě s Krispolem a Restitutem umučena. Svátek 11. června.

Sv. BASILIDES, CYRIN, NABOR a

NAZARIUS, ZABINIUS, vojíni a mučedníci římští; byly jim sekerou uťaty hlavy. Svátek 12. června. S nimi je uveden také sv. *Tripos* mučedník. Svátek 12. června.

Sv. BEATRIX (Blažena), SIMPLICIUS a FAUSTIN byli sourozenci v Římě. Simplicius a Faustin byli různě mučeni, klacky ztlučeni a sťati r. 302 nebo 303 (podle *K* s kamenem na hrdle do Tibery vhozeni). Blažena, jejich sestra, pohřbila jejich těla a žila pak u zbožné matrony Luciny. Příbuzný Beatricin Lukrecius chtěl se zmocniti jejího vinohradu a udal ji jako křesťanku, v žaláři pak ji zardousil. Svátek sv. Beatrice (Blaženy), Simplicia a Faustina 29. července.

Sv. CYRIAK, LARGUS a SMARAGD byli horliví křesťané v Římě a přátelé bohatého měšťana Trasona, jenž po nich posílal podpory v penězích a potravinách křesťanům pracujícím v nádherných lázních Dioklecianových; neboť nelidští dozorcové krutě nakládali s křesťany odsouzenými k této práci. V ošetřování ubohých křesťanů vynikal zvláště Cyriak, pocházející z rodiny vyššího důstojníka. Proto papež Marcellin posvětil Cyriaka na jáhenství. Avšak horliví tito křesťané byli polapeni a sami k těžké práci na stavbě donuceni. Kdysi spatřili křesťana Saturnia, an pod svým břemenem klesal. Ihned se ho ujali a žádali dozorce, aby jim za něho uložil dvojnásobnou práci. Toho času uzdravil Cyriak svou modlitbou několik slepců, vrátiv jim zrak.

Když o tom uslyšel císař Dioklecian, žádal Cyriaka, aby uzdravil jeho nemocnou dceru Arthemii. Cyriak uzdraviv ji, vyučil ji pravdám víry Kristovy a tázal se jí, věří-li v Krista? - Odpověděla: „Ano, věřím, a žádám o křest.“ I byla pokřtěna. Dioklecian z vděčnosti za uzdravení dceřino propustil z vězení všecky tři vězně. Ti opět se věnovali službě křesťanů, pracujících na stavbě lázní. Avšak když Dioklecian se odebral do Nikomedie, byli Cyriak, Largus a Smaragdus na rozkaz prefekta Karpasia jati. Karpasius při výslechu vykřikl na Cyriaka: „Počkej, ty šedivče, já z tebe udělám mladíka“ a rozkázal líti mu na hlavu žhavou smolu. Posléze byli všichni tři ještě s jinými dvaceti sťati mečem. Mučednictví jejich se klade r. 303. (Jiní udávají rok 309.) Sv. Cyriak se čítá do sboru 14 pomocníků. Svátek sv. Cyriaka, Larga a Smaragda 8. srpna (nebo 16. března).

Sv. DONATA, mučednice římská, r. 303 (spolu s Cyriakem); svátek její 16. března.

Sv. DONÁT a sv. SEKUNDIAN, křesťané, pocházeli z Vicenzy; za pronásledování Dioklecianova se utekli do Konkordie; ale tam jim rozbili čelisti, polili je vroucím olejem a sťali jim hlavy. S nimi jmenují se i: *Solon, Polykrates a Romulus*. Svátek těchto 17. února.

Sv. EMILIA a JANUAR, mučedníci italští, svátek 17. února. O Emilii a Januarovi dí Bollandisté: „Quae ad tempus et locum spectant, hanctenus latent.“

Sv. EPICHARIS (nebo Epicharida) byla manželkou římského senátora; byla pro víru pověšena, olověnými holemi bita a sťata. Za Diokleciana. Svátek sv. Epicharidy 27. září.

Sv. DECENTIUS, mučedník u Pesara (v Italii). Rok smrti 311. Svátek 28. října

Sv. BONIFÁC (lat. Bonifacius) byl správcem u mladé Římanky Aglaje. *Aglaja* byla tak bohatá, že lidu římskému vypravila po třikráte hry pro obveselení na své útraty. Byla sličná a ač křesťanka, nežila životem křesťanským. Kromě toho její poměr ke správci Bonifácovi byl hříšný. Bonifác byl opilec. I on byl křesťan. Oba tito lidé trvali drahně let ve stavu smrtelných hříchů, ale při tom byli velmi dobročinní. Aglaja užívala svého velkého bohatství na skutky křesťanského milosrdenství, a také Bonifác se rád ujímal trpících lidí. Konečně Aglaja poznavši svou hříšnost, činila pokání a snažila se sebezapíravostí zadostučiniti za předešlé své hříchy; zřekla se všech rozkoší a zábav a rozdala své šperky a drahocenné šaty. Také povzbuzovala Bonifáce k pokání.

Kdysi Aglaja řekla k Bonifácovi: „Bonifáci, ty víš, do jaké propasti hříchu jsme spolu zabředli. Nepomněli jsme, že budeme kdysi souzeni. Ale onehdy jsem slyšela, že kdo ctí a vzývá svaté mučedníky a mučednice, stane se jednou účastným slávy jejich u Krista. Víš, že potřebujeme přímluvců u Boha. Slyšela jsem, že právě teď zuří v Malé Asii pronásledování proti vyznavačům Kristovým. Nuže! Jeď tam a přines tamodtud tělo některého mučedníka. Vystavím nad jeho ostatky svatyni a možná, že na jeho přímluvu dosáhneme odpuštění hříchův a spasení." Bonifác odpověděl: „Učiním tak. Avšak kdybych já tam měl podstoupiti smrt mučednickou, přijala bys i mé tělo?" - Aglaja pokládala tato slova za žert a řekla: „Koruna mučednická nesluší hříšníku; jen jdi a vykonej, co jsem pravila."

Bonifác byl tedy s tím záměrem srozuměn; vzal mnoho peněz, aby za ně koupil tělo mučedníkovo, a vydal se s několika služebníky na cestu. Na cestě uslyšel, že zvláště v Tarsu v Kilikii zuří krvavé pronásledování. Proto zamířil s lodí k Tarsu. Cestou nejedl masa, nepil vína, ale hořce oplakával svých nepravostí a žádal si napraviti svůj hříšný život smrtí mučednickou. Když přišel do Tarsu, dal své služebníky do hospody a vyšel na náměstí. Jaké se mu tam naskytlo divadlo? Asi dvacet křesťanů bylo právě usmrcováno. Jeden vise na sloupu byl pálen, jiný kleštěmi a háky drásán, jiný pilou řezán, opět jinému byly ruce a nohy usekávány. Lid se díval s úžasem na to mučení. Bonifác se prodral zástupem, jal se mučedníky líbati a povzbuzovati je k vytrvalosti: „Bojujte statečně dále, vy zmužilí rekové! Vytrvejte maličko, věčná odměna je vám přichystána." - Vida ho císařský náměstek Simplicius, kázal si jej předvolati a tázal se: „Kdo jsi ty?" - „Jsem křesťan," odpověděl Bonifác, „a nemám vroucnějšího přání, než také pro Krista umříti." - I rozkázal Simplicius vrážeti Bonifácovi třísky za nehty a líti mu do úst tekuté olovo. Druhého dne vynesl Simplicius rozsudek, aby Bonifác byl sťat. Tak se i stalo.

Služebníci Bonifácovi čekali zatím v hospodě, nevědouce, kam jejich pán odešel. Když se dlouho nevracel, šli ho hledat. Cestou se potkali s člověkem, který jim

sdělil, že včera jakýsi cizinec dobrovolně se přihlásil k mučednické smrti pro Krista. Služebníci neblahou předtuchou jati, že to je jejich pán, odebrali se na náměstí, nalezli tělo Bonifácovo, vykoupili je (dali za ně 500 zlaťáků), pomazali drahými mastmi, zaobalili do kmentu a zavezli je do Říma. Aglaja uslyševši jejich zprávu, přijala tělo mučedníkovo s velikou uctivostí; pohřbila je u Latinské cesty, vystavěla nad ostatky svatyni, a rozdavši všecko jmění své, trávila život v kajícnosti. Žila ještě 15 let. Smrt Bonifácova se klade do roku 307, Aglajina do roku 322. Svátek sv. Bonifáce i bl. Aglaje 14. května.

Boll. Maj. 279. - Akta o mučednictví Bonifácově se pokládají za pochybná. Jsou řeckého původu. Do VII. století v Římě nebyla známa. Historická skutečnost mučednictví Bonifácova zůstává však při tom nedotčena (Dr. Günther, str. 23).

Sv. TIMOTHEUS pocházel z Antiochie a přišed do Říma, byl pro neohroženost ve víře bičován, hašeným vápnem polit a pak sťat buď r. 310 nebo 311. Svátek sv. Timothea 22. srpna.

Sv. URANIUS a sv. KAJUS, mučedníci římští; svátek jejich 4. března.

Sv. JAN a sv. KRISPUS byli kněží a mučedníci v Římě; za Diokleciana; svátek 18. srpna.

Sv. KRESCENCIAN, mučedník římský (o němž činí se zmínka v obšírnějším životopise sv. Marcella, papeže); svátek jeho 24. listopadu.

Sv. LUCIE, panna a mučednice; neví se, zdali v Římě nebo v Soluni; svátek 25. června (či 15. května). S Lucií uvádí se i sv. *Tertullus*, mučedník; svátek 25. června.

Sv. DOMINIKA, mučednice za císaře Diokleciana; místo smrti není známo. Svátek 6. července.

Sv. KLAUDIUS byl konsulárem u císaře Diokleciana. Jeho manželka se nazývala *Praepedigna*, jejich děti sluly *Alexander* a *Kucias*. Bratr Klaudiův *Maxim* byl hofmistrem na dvoře císařském. Všichni tu jmenovaní byli vyučeni ve víře od sv. Zuzany; pokřtěni od sv. papeže Kája. A všichni jmenovaní byli pro víru po různých mukách usmrceni, snad upáleni. Snad v Ostii. Svátek těchto svatých mučedníků 18. února. (Klaudius se nazývá „Clarissimus“, t. j. veleslavný.)

Sv. PANKRÁC narodil se jako syn vznešených rodičů pohanských v Synnadě ve Frygii. Osiřel záhy. Otec Kleonik umíraje odevzdal syna svému bratru Dionysiovi. Dionysius byl Pankrácovi pěstounem pečlivým. Aby Pankrác nabyl vědeckého vzdělání, odebral se s ním strýc do Říma. Dionysius a Pankrác bydleli v Římě se svými služebníky na vrchu Coeliu.

Tam na vrchu Coeliu vídali za noční doby záhadné postavy mizeti v sousedním domě. Pátrali po těch lidech a seznali, že jsou křesťané, kteří za doby pronásledování se shromažďují v úkrytu, ve kterém papež Marcellin konal služby Boží. Dionysius byl dychtiv poznati náboženství, které je tak ukrutně stíháno a které vychovává lidi dokonalé. I odebral se s Pankrácem k papeži a papež Marcellin vyučil oba pravdám Kristovým a pokřtil je. Papež radil, aby se oba v této zlé době uchýlili

na venek. Pankrác byl věkem sice skoro chlapec, ale pevností u víře dokonalý křesťan. Poděkoval starostlivému papeži za radu, ale ujišťoval, že je dosti silný a statečný, aby víru svou zachoval. Brzo poté zemřel Dionysius; mučedníkem nebyl, „zemřel klidně v Pánu“, dí zpráva.

Pankrác byl přiveden k soudu. Soudce maje útrpnost se sličným čtrnáctiletým jinochem, snažil se ho odvrátiti od víry Kristovy. Uváděl mu na paměť vzácný rod, z něhož pochází, bohatství, jež zdědil po rodičích, dovozoval, že křesťanství brzo bude vyhubeno, a napomínal jinocha, aby se nedal sváděti od křesťanů. Pankrác odpověděl klidně a s úsměvem: „Třebas jsem i mlád, má mysl je pevna. Mýlíš se, domníváš-li se, že jsem sveden od křesťanů. Stal jsem se křesťanem z přesvědčení a zůstanu křesťanem do smrti. Tvými bohy opovrhuji. Kdyby se tvůj sluha dopustil skutků, které o bozích vypravujete, byl by trestán. Kterak tedy možno bohy ctíti?“

Soudce vynesl rozsudek, aby Pankrác byl mečem sťat. S veselou myslí kráčel městem za bránu. Pohané vidouce jej, pravili: „Hle, i chlapci opovrhují bohy! Co medle se bude díti?“ Pankrác byl sťat u silnice Aureliovy r. 304. Jistá křesťanská žena, Oktavilla, pochovala jeho tělo potají na svém statku, kde později bylo pohřebiště, zvané „u sv. Pankráce“. Svátek 12. května.

Někteří pochybují o jeho mučednictví; ale bezdůvodně. Neboť sv. Řehoř Vel. pravil v homilii o něm: „My víme, jakou smrtí mučedník, na jehož hrobě tu stojíme, dosáhl blaženosti nebeské.“

Sv. PAULÍNA, DONATA, RUSTIKA, NOMINANDA, SEROTINA a HILARIE, mučednice římské. Rok není znám. Jsou také v Řím. Martyrologiu. Svátek 31. prosince.

Sv. KVIRIAK a 272 jiných mučedníků římských, mezi nimiž jsou tribun Blasius, Diogenes, Nikander a Longin; za císaře Diokleciana. Svátek 17. června.

Sv. RESTITUTUS byl dle nezaručených aktů římským měšťanem. Když za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem byl volán k soudu, rozpředl se rozhovor, jaký jsme seznali u jiných mučedníků. Restitutus byl podle legendy pro víru Kristovu rozsápán psy. Svátek 29. května.

Sv. RUFUS, dle Martyr. řím. mučedník římský za císaře Diokleciana; svátek 28. listopadu.

Sv. VIKTORIN a CAJUS PALATINUS, mučedníci římští, buď r. 259 nebo za Diokleciana. Svátek 4. března.

Sv. SERENA, křesťanská matrona v Římě. Byla pokřtěna jáhnem Cyriakem. Pohřbila sv. Zuzanu, svou příbuznou. Zemřela snad smrtí přirozenou, od zimnice. Svátek 16. srpna.

Sv. SEVERUS (po česku Šebíř), SEVERIAN, KARPOFOR a VIKTORIN slují *„čtyři svatí korunovaní“*, protože majíce věnce s ostrými hroty na hlavách, byli olověnými metlami ubičováni. Stalo se tak buď r. 294 nebo 304. Protože jejich jména byla po delší dobu neznáma, nařídil papež Melchiades, aby byli oslavováni pode jménem „Quatuor coronati“. Byli poddůstojníci. S nimi jmenují se ještě

také sochaři: *Klaudius*, *Nikostrát*, *Symforián*, *Kastorius a Simplicius*. Ti nechtěli zhotovovati sošky pohanských bůžků; za to byli bičováni a do vody uvrženi. Poznamenává se, že čtyři ze jmenovaných sochařů jsou uvedeni v den 7. července jako vrstevníci sv. Šebastiana. Svátek jejich 8. listopadu.

Sv. SOTERIS (Sotera) byla panna křesťanská v Římě, kterou sv. Ambrož velebil jako vzor heroické víry a ctnosti. Pro víru a panenskou čistotu trpěla tak statečně, že katané umdlévali v bití. Byvši zbičována, byla sťata, asi za císaře Diokleciana. Pohřbena byla na hřbitově, jejž sama založila pro křesťanské mučedníky. Svátek sv. Sotery 10. února.

Někteří se domnívají podle řeckého jejího jména, že Soteris je orientálka. Naproti tomu sluší uvésti, že ani jedno řecké menologium se o ní nezmiňuje. (Menologium, t. j. měsíční přehled svatých.)

Sv. VITUS (Vít) a sv. CEREALIS, mučedníci římští, neznámo kdy; svátek 29. května.

Sv. HADRIAN, syn císaře Proba, byl roku 320 zabit, že se ujímal křesťanů. Svátek 26. srpna.

Sv. ZENO, vojenský tribun, trpěl smrtí mučednickou r. 298 v Římě prý s 10.203 společníky. Svátek 9. července.

Sv. JUSTUS, vojín a mučedník římský (*E*); svátek 14. července.

Sv. ADVENTOR, SOLUTOR a OKTAVIUS, mučedníci turinští. *Juliána*, křesťanská vdova v piemontském městě Ivrea, vezla tělo sv. mučedníka Solutora z Eporedie do Turina a pochovala je i s těly Oktavia a Adventora. Sama zemřela smrtí přirozenou. Rok smrti není znám. Svátek těchto svatých 20. listopadu, sv. Juliany 13. února.

Sv. VALENTINA, VIKTOR, FELIX, FAUSTINA, HILARIAN, VIKTORIA, POSTUMUS a jiní mučedníci milánští kolem roku 286. Svátek jejich 6. května.

Sv. NABOR a sv. FELIX byli křesťanští vojínové, ne v Miláně, nýbrž v Lodi Vecchio u Lodi. Byli císaři Maximianovi dobře známí. Když roku 303 vypuklo pronásledování křesťanů, zřekli se raději služby vojenské, než by byli zradili víru v Krista. Byli vedeni do Lodi a tam klacky tlučeni a pak sťati. Rok smrti 303. *Sabina*, křesťanská vdova v Lodi, pohřbívala mnohé mučedníky; i těla sv. Nabora a Felixe převezla z Lodi do Milána. Zemřela pak kolem r. 311 přirozenou smrtí. Svátek sv. Nabora a Felixe 12. července, svátek sv. Sabiny 30. ledna.

Sv. FIDELIS, vojín ve vojsku císaře Maximiana, obrátil mnohé soudruhy na víru Kristovu. Byl sťat kolem roku 307. Místo smrti udává se Como u Milána. Svátek 28. října.

Sv. KARPOFOR, vojín a mučedník komský; *Exanthus*, mučedník tamtéž; též *Faustus;* svátek těchto sv. 7. srpna.

Sv. VIKTOR MAURUS (nazývá se tak, že pocházel z Mauretanie), mučedník (v Miláně?); sťat r. 303. Svátek 8. května.

Sv. ALEXANDER byl křesťanský důstojník v legii thébské; pokládal za nečestnou úlohu voditi křesťany k soudu. Také rozbil modly, kterým měl obětovati. Byl uvězněn. Uprchl však z milánského

vězení. V Bergamu však byl vypátrán a sťat roku 297. Jeho tělo pochovala Asteria s Gratou. Svátek sv. Alexandra 26. srpna.

Sv. ASTERIA (asterion t. j. podobný hvězdě - po česku: Hvězdoslava, jinak i Hesteria) byla dle legendy panna v Bergamu, lombardském městě na úpatí Alp. Byla slavná rodem, slavnější ctnostmi. Libovala si v Písmu svatém a toužila po stálém panenství. Kněžna *Grata*, vdova po jistém Germaniku, vzala si Asterii za společnici. Obě konaly skutky milosrdenství tělesného i duchovního. Pochovaly tělo mučedníka Alexandra, jehož svátek je 26. srpna. Po letech Grata zemřela napomenuvši velmože, aby si vážili Asterie. Ti jí to slíbili a svěřili Asterii správu obce. Avšak za pronásledování Dioklecianova přišli dva soudcové k Asterii a řekli: „Ctihodná paní! Měšťanstvo svěřilo tobě řízení obce; proto je slušno, abys obětovala Jovišil" - „Nikdy toho neučiním; jsem křesťanka." - „Ty že jsi křesťanka?" opáčili soudcové; „ubohá ženo! Nuže! Buďto obětuj Joviši, anebo zaměníš smrt za život! Kdo při zdravém rozumu bude prahnouti po mukách smrti mučednické?" - Asteria se nezřekla víry Kristovy; dali ji mečem popraviti (kolem r. 303). Svátek sv. Asterie 10. srpna, sv. Graty 1. května.

Jiná *Grata* byla dcerou sv. *Lupa* a sv. *Adelaidy;* Lupus byl velmož v lombardském městě Bergamu za času císaře Karla Velikého (podle *St;* podle *K* za času císaře Konstantina Velikého). Praví se o ní podobně. Jsou o této věci zprávy nejisté a protichůdné. Svátek sv. Graty 4. září, sv. Lupa 9. června a sv. Adelaidy 27. června.

Sv. DALMACIUS, biskup a mučedník pavijský za císaře Maximiana. Svátek 5. prosince.

Sv. INNOCENCIE, panna, byla obžalována, že se modlila klečíc u kříže. Po různých mukách byla r. 303 sťata v italském městě Vicenza, anebo v Akvileji, anebo v Rimini. Svátek 16. září.

Sv. FIRMUS byl zámožný měšťan v lombardském městě Bergamu, horlivý křesťan. Ujímal se pronásledovaných křesťanů. Biřicové vyslaní od císaře ho vedli do Milána. Cestou se s ním potkal přítel jeho *Rustik*, bohatý muž a také křesťan, jenž právě chtěl Firma navštíviti. Rustik uzřev Firma spoutaného, ihned se domyslil, že ho vedou k soudu pro víru křesťanskou. Zvolal: „I já půjdu a zemru s tebou; i já jsem křesťan." Vůdce biřiců dal Rustika řetězem připoutati k Firmovi. A tak byli oba křesťané přivedeni do Milána. Císař Maximian je dal, když se zdráhali obětovati pohanským bohům, zbičovati; ale potom jim domlouval lahodnými slovy a sliboval jim, že zřeknouli se víry Kristovy, učiní je svými přáteli a předními muži v říši. Oba křesťané však statečně vytrvali u víře. Císař je odevzdal soudci Anolinovi. Soudce Anolin maje odcestovati z Milána do Verony, dal oba mučedníky svázati a za svým vozem po dva dny hnáti. Když zajatci přibyli do Verony, byli zprvu v domě plukovníka Kangaria trápeni hladem.

Jakmile se rozhlásilo, že Anolin bude souditi, přispěchal i biskup veronský *Prokul* do jejich žaláře, políbil je a řekl: „Buď-

te mi vítáni, bratři! Přijměte mne za společníka svých muk, abychom si zasloužili vejíti do slávy všemohoucího Hospodina." Firmus a Rustikus odpověděli: „Amen." Když vojínové spatřili u zajatců Prokula, zvolali: „Co chce ten stařec u mužů, kteří mají býti odsouzeni?" Prokul odpověděl: „Já jsem také křesťan." I spoutali jej a vedli všecky tři k Anolinovi. Ten uzřev neznámého muže, tázal se: „Kdo jest ten muž?" - Biřicové odpověděli: „Nalezli jsme jej u Firma a Rustika; prohlásil se býti také křesťanem." - Anolin na to: „Což nepozorujete, že ten stařec je dětinský a že mluví nesmysl? Vyžeňte ho ven." I sňali biřicové okovy s rukou Prokulových, spílali mu, tloukli ho pěstmi a vyhnali ho ven. Prokul smutně řekl: „Bůh nepřijímá ode mne smrti mučednické."

Když se Firmus a Rustik zdráhali obětovati modlám, dal je Anolin svléci a váleti po rozpálených skelných střepinách. Konečně byli na jeho rozkaz sťati. Rok smrti 303. Prokul putoval pak do Svaté země a vrátiv se zemřel r. 305 smrtí přirozenou. Svátek sv. Firma a Rustika 9. srpna, svátek sv. Prokula 23. března.

Sv. JUSTINA byla dcerou císařského vladaře Vitaliana a jeho manželky Praepedigny v Patavii (t. j. v Padově). Byla vychována v bázni Boží. Když zemřeli její rodičové, přebývala na zděděném otcovském statku blíže Patavie. - Nový císařský vladař Maximian zvěděv, že dcera jeho předchůdce je křesťanka, vyslal biřice, aby ji polapili. Potkali se s ní právě, když se služkou byla na cestě do města Padovy. Mínila jíti do sboru věřících. Justina spatřivši vojíny, ulekla se, že jí učiní násilí, a chtěla uprchnouti. Biřicové však ji dohonili, spoutali a vedli k Maximianovi.

Ten se na ni obořil: „Oznam mi své jméno a svůj stav!" - „Jsem křesťanka." - „Jméno chci věděti!" - „Justina." - „K jaké sektě náležíš?" - „Jsem křesťanka." - Vladař: „Chceš-li zachovati svůj život, obětuj velikému bohu Martovi." - Odpověděla: „Řekla jsem již, že jsem křesťanka. Od víry Kristovy neustoupím nikdy. Toužím přijíti ke Kristu Pánu mému!" - Vladař vynesl rozsudek: „Rozkazujeme, aby Justina, která vyznala, že je křesťanka a zákonů našich poslechnouti nechce, byla mečem popravena." - Poté byl jí bok proboden mečem. Kdy se tak stalo, není známo, zdali za Diokleciana kolem r. 303, anebo již ve II. století. Neboť dle jiných zpráv byli rodiče panny Justiny, Vitalian a Praepedigna, pokřtěni od sv. Prosdocima. Dle Mart. Řím. byla Justina pokřtěna od sv. *Prosdocima*. Prosdocim však, žák sv. Petra, biskup padovský, zemřel r. 141. Svátek sv. Justiny 7. října.

Sv. JUSTINA narodila se v Terstu. Jsouc křesťanka, přivedena byla před soud. Byla čtrnáctiletá. Byla odsouzena k smrti mečem. Přísedící soudu Zeno řekl jí posměšně: „Nevěsto Kristova, pošli mi jablka ze zahrady ženichovy." Justina byla usmrcena r. 289. Přísedící *Zeno* vyznal víru Kristovu a byl rovněž usmrcen. Svátek sv. Justiny a Zenona 13. července.

Legenda tu vykládá příběh ze života sv. Doroty.

Sv. CYRIA a sv. MUSKA, rodné sestry, panny a mučednice v Akvileji za císaře Diokleciana. Svátek jejich 17. června.

Sv. FELIX a sv. FORTUNÁT, rodní bratří, horliví křesťané, byli polapeni v Akvileji a císařskému náměstkovi Eufemiovi předvedeni. Ten se jich tázal, jak se jmenují a odkud jsou. Felix, starší z nich, odpověděl: „Já se jmenuji Felix a bratr můj Fortunát. Pocházíme z města Vincencie (t. j. Vicenza) a jsme křesťané.“ - Eufemius se tázal: „Což jste neslyšeli, že podle císařských zákonů bude každý křesťan přísně trestán?“ - Odpověděl: „Nespravedlivých zákonů nebudeme poslušni.“

Eufemius nařídil, aby byli na skřipci sevřeni a kyji ztlučeni. Mezi mučením volal na ně Eufemius: „Bídníci! Jakou slávu budete z toho míti, když vás zbavím hrdla?“ Fortunát odpověděl: „Svět pomine, i sláva jeho, ale sláva, kterou Bůh připravil věrným svým služebníkům, nepomine na věky.“ Eufemius je dal polévati vřelým olovem a bíti olověnými palicemi do čelistí. Posléze Eufemius vynesl rozsudek, aby byli mečem popraveni. Byli vedeni za město. Na popravišti poklekli, dali sobě políbení a modlili se společně modlitbu Páně. Pak byli sťati. Rok smrti 296, svátek 11. června.

Sv. HILARIUS, biskup akvilejský, 2 míle od moře Adriatického, znal skoro celé Písmo sv. zpaměti. Za pronásledování křesťanů císařem Diokleciánem chtěl vladař Beronius zastrašiti křesťany; předvolal Hilaria a tázal se ho: „Kdo jsi a jak se jmenuješ?“ - „Jsem biskup křesťanský a jmenuji se Hilar.“ - „Obětuj nesmrtelným bohům, sice tě dám zmučiti.“ - Hilar odpověděl mezi jiným toto: „Od malička jsem se učil ctíti Boha živého a pravého; sochám mrtvým obětovati nebudu.“ - Vladař na to: „Mnohými slovy a lichými důvody mne nepřesvědčíš. Buď budeš obětovati, anebo budeš trestán.“

A protože Hilar modlám nechtěl obětovati, byl mrskán tak ukrutně, že několik mužů se střídalo v ukrutném tom díle a že dvakráte byly přineseny nové metly. Rány byli zality solí a octem. Pak byl sťat. S ním byli mučeni a usmrceni jáhen *Tacian*, pak *Felix*, *Largus* a *Diviš* (t. j. Dionysius). Rok smrti 285. Svátek jejich 16. března.

Sv. LEONCIUS a sv. KARPOFOR, lékařové a mučedníci v Akvileji; † 296; svátek 20. srpna.

Sv. VITALIS byl otrokem křesťanského šlechtice *Agrikoly* a byl od svého pána obrácen na víru křesťanskou. Za Maximiana Herkulea byli oba jati a pro víru Kristovu usmrceni. Vitalis umřel byv mučen, Agrikola byl ukřižován. Rok smrti 304. Svátek 4. listopadu.

Sv. PROKUL, vojín a mučedník boloňský; byl sťat r. 303; svátek jeho 1. června.

Sv. VALENTIN, FELICIAN, VIKTORIN, pak *Oktavius*, *Felix*, *Januar*, *Julian*, *Vincenc*, *Bonifac*, *Firma*, *Felicitas*, *Felicia*, *Innocencia*, *Fortunata*, *Principia*, *Klementin*, *Januaria a Viktoria* jsou mučedníci ravenští. - V Řím. Martyr. jsou jen 3 prvně jmenovaní; ostatní jména

UMUČENÍ SV. KLEMENTA SOCHA SV. CECILIE NA JEJÍM HROBĚ

jsou také v Elenchu. Rok smrti 304. Svátek 11. listopadu.

Sv. AKTINEA, panna a mučednice volterrská; rok smrti asi 303; svátek 16. června.

Sv. VALENTIN, SOLUTOR a VIKTOR, mučedníci ravennští; za Diokleciana; svátek 13. listopadu.

Sv. VALENTIN, důstojník, jeho syn *Konkordius*, *Navalis*, *Agrikola*, mučedníci ravennští; po r. 303; svátek 16. prosince.

Sv. EMYGDIUS pocházel z krajiny trevírské, a byv vysvěcen na biskupa, odebral se do krajiny ankónské v Italii; umučen r. 303. Svátek 5. (neb 9.) srpna.

Sv. PALLACIAS (či Pallaciata) a svatá LAURENCIA (Vavřínka), křesťanské panny, byly za císaře Diokleciana poslány do vyhnanství. Zemřely v přílišných strastech a utrpeních, jež jim bylo trpěti od pohanů. Nemáme o nich mnoho zpráv. Svátek 8. října (nebo 13. března).

Sv. SABINUS, biskup spoletský (podle *E*. aniský podle *St)* byl za císaře Diokleciana předveden k soudu. Prefekt Venustian se tázal: „Kdo jsi a jak se jmenuješ?“-„Jmenuji se Sabinus a jsem otrok Kristův.“ - „Jaký je tvůj stav?“ - „Jsem nehodný hříšník a mám jméno biskupa.“ „Proč uctíváš člověka, který byl ukřižován?“-„Když víš, že byl ukřižován, měl bys také vědět, že vstal z mrtvých.“-„Vyber si: Buď budeš obětovat bohům nesmrtelným, anebo budeš podle zákona trestán.“ - „Když mi dovoluješ činiti co chci, hned ti ukáži, co zmohou tvoji nesmrtelní bohové. Podej mi jednoho z nich.“ - Podali mu sošku Jovišovu uměle vypracovanou. Sabin jí uhodil o zemi, až se roztříštila. Prefekt se rozzuřil a dal Sabinovi ihned obě ruce utíti. Sabina v žaláři navštěvovala zbožná vdova Serena. Na modlitbu sv. Sabina vrácen byl zrak jejímu slepému synu Priscianovi. Se Sabinem usmrceni byli také jeho jáhnové: Marcell a *Exsuperancius*. Oba v mukách vypustili duši. Svátek sv. Sabina 30. prosince. Svátek sv. Exsuperancia 30. prosince.

Sv. SERENA (čes. jasná) vdova v ital. městě Spoletě; legenda o ní vypravuje, že Serena po smrti mužově se věnovala službě Boží a péči o blaho bližních. Spoletský soudce ji dal popraviti r. 291. Svátek 30. ledna.

Sv. KARPOFOR kněz a sv. ABUNDIUS jáhen, mučedníci spoletští za císaře Diokleciana; svátek 10. prosince.

Sv. PRIMIAN, mučedník spoletský; neví se o něm mnoho; byl za Diokleciana železnými drápy roztrhán. Svátek 31. srpna.

Sv. AMBROŽ, setník a mučedník ve Ferentině (v krajině Latium) za císaře Diokleciana. Svátek 16. srpna.

Sv. ARCHELAA, THEKLA, ZUZANA, křesťanské panny, uprchly za císaře Diokleciana z Romagny do města Nóly (v jižní Italii). Avšak i tam byly polapeny a sťaty r. 293. *St* udává u Thekly jako místo popravy Salerno. Svátek těchto 18. ledna.

Sv. ERASMUS (po česku Erazim; slovo Erasmus značí: milování hodný), římský biskup formijský v Kampagni, byl dříve biskupem u Antiochie; za pronásledování

křesťanů uprchl na pohoří libanonské, kde ve skrytosti žil po 7 let. Avšak i tam byl jat, mučen a do žaláře odvlečen. Ušel zase a na svých cestách přišel až do Sirmia (Mitrovice v Pannonii) a odtud do Formi v Kampagni (nyní Mola de Gaëta). Za Diokleciana Erasmus byl r. 303 po různých mukách usmrcen. V Italii Erasmus nazýván jest St. Elmo nebo St. Ermo. Svátek sv. Erasma 2. června.

Sv. VALENTIN kněz a HILAR jáhen ve městě Viterbu byli za císaře Maximiana vhozeni s kameny na hrdla přivázanými do řeky Tibery; a když se neutopili, byli sťati. Svátek sv. Valentina a Hilara 3. listopadu.

Sv. EUTHYMIUS, Říman, uprchl za Dioklecianova pronásledování křesťanů se svou manželkou, jejíhož jména neznáme, a se svým synem, pacholíkem *Krescencem* z Říma do Perugie (ve střední Italii). Otec tam sloužil Bohu v úkrytu a zemřel smrtí přirozenou. Syn Krescenc však byl pro víru sťat. Svátek sv. Euthymia 29. srpna, sv. Krescence 14. září.

Sv. SEMPRONIUS kameník, že nechtěl zhotovovati modly, byl usmrcen kolem r. 303; svátek 5. prosince.

Sv. CAESARIUS jáhen a sv. JULIAN kněz, mučedníci v Terracině (v Kampanii); rok smrti snad 303. Svátek 1. listopadu. Též 1.listopadu je památka sv. Cyrenie a Juliány, umučených za Maximiana v Tarsu (v Kilikii). Podivná je podobnost jmen.

Sv. DASIUS a sv. ZOSIMUS, mučedníci v Puteoli (nyní Puzzuoli) v Italii; kolem r. 310. Svátek 20. října.

Sv. GRATILIAN byl synem bohatých rodičů ve Falerii (v Etrurii, ve střední Italii). Dopídiv se Písma svatého, čítal v něm pilně a dal se pokřtíti. Pak oznámil rodičům, že je křesťanem. Za pronásledování křesťanů Gratilian byl uvězněn a s ním *Felicissima*, dcera vdovy Fortunaty, pokřtěná Gratilianem. Oba byli pak mečem popraveni snad r. 311 (*K*). Svátek sv. Gratiliana a Felicissimy 12. srpna.

Sv. MAXIM byl vojenský velitel (snad v Římě), jeho manželka se nazývala *Sekunda*. Jména jejich dětí jsou: *Kalendin*, *Marek* a *Severa*. Všichni byli horliví křesťané. Císař Maximian odsoudil Maxima za to, že šířil víru Kristovu, do prací v dolech (ad metalla). A když Maxim nepřestal víru šířiti, byl oslepen a sťat. Jeho manželka Sekunda zemřela při výslechu. Synové a dcera Severa, panna, byli tak dlouho biti, až duši vypustili. Místo se udává i Pyrgum a dnešní St. Severa; uctívají se v Toskánsku. S nimi usmrcen byl i soudce *Flavian*. Svátek všech těchto mučedníků 29. ledna.

Sv. OLYMPIAS byl podle Martyr. Řím. několikráte konsulem; byl obrácen na víru křesťanskou od sv. Firminy. Za císaře Diokleciana Olympias byl pro víru umučen snad v Umbrii. Svátek sv. Olympiada 1. prosince.

Sv. FIRMINA pocházela z římského rodu Pisonů a narodila se jako dcera prefekta Kalpurnia v Římě. Firmina zdržovala se na venkovském statku otcovském v Agalianum (nedaleko Amerie v Umbrii); jsouc horlivou křesťankou, obrátila na víru Kristovu též starostu místa, Olympiada, konsula; žila životem nábožným

a pokorným. Za pronásledování křesťanů Firmina byla pověšena na sloup a pochodněmi upálena. Snad r. 303. - *Romana* prý je její sestra; narodila prý se po mučednické smrti sv. Firminy. Romana odmítla nabízený sňatek a odešla z Říma do Etrurie na horu Soraktes, kde se také skrýval papež Silvestr. Papež Silvestr pokřtil Romanu, která se pak odebrala k městu Tuderu (na řeče Tibeře; nyní se nazývá Todi; *St* však udává: Lodi v Umbrii). Tam, v jeskyni, která se dosud nazývá „jeskyní sv. Romany" žila sebezapíravě. Křesťané se u ní scházeli. Romana jsouc ještě mladičká, odevzdala čistou svou duši Bohu, kolem r. 324. Jiní spisovatelé popírajíce, že Romana je sestrou Firminy, praví, že Romana žila v VI. století. Svátek sv. Firminy 24. listopadu; svátek sv. Romany 23. února.

Sv. BENIGNUS, kněz tuderský (Tódi v Umbrii) byl za doby císaře Diokleciana umučen; svátek 13. února.

Sv. VINCENC, biskup v umbrijském městě Bevagna (u Foligna); byl umučen se svým bratrem sv. Benignem za císaře Diokleciana kolem roku 303. Svátek 6. června.

Sv. PONCIAN, biskup v Tódi, uprchl za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem a ukryl se v cisterně; ale byl nalezen a jat. Prokonsul mu dal sedříti s těla pás kůže a poslal jej takto zmučeného do Říma. Tam Poncian obrátil na víru Kristovu Kassiana. Zemřel kolem r. 310. Svátek sv. Ponciana 9. července (a též 2. prosince).

Sv. JANUAR (italsky San Gennaro) narodil se, jak legenda vypravuje, v Neapoli z rodičů urozeného stavu. Zvolen byv biskupem beneventským, šířil víru Kristovu slovem i příkladem. Tehdy hrozilo největší nebezpečí křesťanům v Misenu u Neapole. Tam pohané oslavovali věštkyni Sibyllu Kumánskou slavnostmi na jejím hrobě konanými. V Misenu byl jáhen *Sosius*, jenž křesťany posiloval u víře. Křesťané ho milovali; i Januar přicházel do Misena, a oba uzavřevše věrné přátelství, pracovali spojenými silami o blaho křesťanů. Januar předpověděl Sosiovi, že dosáhne koruny mučednické. A tak se i stalo. Když císařský náměstek Drakoncius uslyšel, že Sosius podporuje křesťany, dal jej přivésti k sobě do Nóly, do krve zmrskati a pak do Puteoli (nyní Puzzuolo) odvléci. Puteolští křesťané, jáhen Prokul a měšťané Akucius a Eutyches navštěvovali Sosia, přinášejíce mu do žaláře útěchu a úlevu. Za to byli též zmrskáni a uvrženi do žaláře.

Po Drakonciovi stal se císařským náměstkem Timotheus. Ten byl ještě krutějším pronásledovatelem křesťanů. Povolal Januara do Noly a kázal mu, aby obětoval bohům. „Obětuji pouze Bohu pravému, a to denně; lichým bohům nebudu obětovati," odpověděl Januar. Za to byl mučen ohněm a na skřipci; pak byl odvlečen do žaláře. Jakmile uslyšeli beneventští, že jejich milovaný biskup Januar je uvězněn v žaláři, byli velmi zarmouceni. Ihned přišli jáhen *Festus* a lektor Desiderius do Nóly, aby útrapy biskupovy mírnili. Timotheus dozvěděv se o tom, dal všecky tři předvésti. „Kdo

jsou tito mužové?" tázal se Januaria. - Januar odpověděl: „Jeden z nich je můj jáhen, druhý můj lektor." - „Jsou také křesťané?"-„Zeptej se jich," vece Januar, „jsem jist, že Krista nikdy a nikde nezaprou." - Festus a Desiderius jednomyslně volali: „Ano, jsme křesťané a položíme život za Krista."

Náměstek Timotheus dal tyto tři mučedníky v poutech vléci do Puteoli. Tam se v žaláři shledali se Sosiem, Akuciem a Eutychem. I zaplesali mučedníci, že společně dají život svůj za Krista. Zprvu byli dáni dravcům za kořist, a když lité šelmy jim neublížily, byli mučedníci vyvedeni na rovinu Solfatar, aby tam byli popraveni mečem. Odsouzenci kráčeli zmužile na smrt. Cestou poklekl jistý člověk před Januarem prose ho, aby mu dal něco ze svých šatů na památku. Januar odpověděl: „Odkazuji ti šátek, kterým budou moje oči při popravě zavázány."

Na popravišti poklekli všichni a druh za druhem přijal smrtící ránu. Poslední byl Januar. Klečel maje ruce k nebesům pozdvižené. Kat ťal mečem a uťal nejen hlavu, ale i prst jedné ruky. Jistá zbožná žena křesťanská zachytila jeho krev a šátek s očí vzal si onen člověk, jak mu bylo slíbeno. Ve století XV. byly ostatky sv. Januara přeneseny do Neapole, do rodiště sv. Januara; a tam požívají podnes veliké úcty věřícího lidu. Tam chová se podnes ssedlá krev tohoto mučedníka i jeho lebka. Lebka sv. Januara bývá ve slavném průvodu nesena městem a potom vystavena k veřejné úctě. A tu se děje něco podivuhodného! Když byla lahvička se ssedlou krví tohoto mučedníka přinesena a postavena na blízku lebky, stává se skoro vždy seschlá krev mučedníkova tekutou a vře, jako by právě byla prolita. Bůh takto oslavuje sv. Januara podivuhodným způsobem. Tato změna na krvi, přirozeným způsobem nevysvětlitelná a nade všecku pochybnost zázračná, se opakuje, a nesčíslná svědectví očitých svědků dotvrzují její pravdivost.

Spisovatel Eneáš Sylvius, který se stal papežem pode jménem Pius II., dosvědčil r. 1456, že krev sv. Januara se ukazuje hned seschlá, hned tekutá, ačkoliv již před 1200 lety pro jméno Kristovo byla prolita. Také bollandista Stiltina dosvědčil r. 1756 tento zázrak. Dr. Hurter napsal roku 1844 v knize „Geburt und Wiedergeburt", Schaffhausen, svaz. II., strana 551, ač byl tehdy protestantem: „Něco tak zázračného anebo alespoň nevysvětlitelného nemůže býti popíráno ani největším nevěrcem, má-li jen trochu dobré vůle..." „Ruka knězova nepřijde ani do styku s krví, teplota ruky a temperatura kostela nemá tu žádného vlivu." - Totéž pravil anglický přírodozpytec Waterton a něm. Dr. Isenkrahe.

Dr. Günther praví (p. 107): Akta o Januarovi, zpracovaná Janem Diakonem, nevědí o zřídnutí krve ještě nic. O tomto zázraku mluví dějiny teprve od XV. století počínaje. Je to problém, před kterým kritika je bezradna. Ale událost sama je nad každou pochybnost jistá. - Ve článku „Il miracolo di san Gennaro" (Civiltà cattolica 2./9. 1905) se praví: „Vysvět-

lení této podivuhodné události není ještě nalezeno. Historikovi nezbývá, než registrovati, že zázrak na krvi Januarově v pozdějším středním věku pojednou se vyskytl..." Svátek sv. Januara 19. září, sv. Festa a Sosia 19. září.

Sv. FORTUNÁT, mučedník salermský z doby Dioklecianovy; svátek 26. srpna.

Sv. EUPLIUS (Boll. Aug II., 711) jáhen v Katanii na Sicilii, byl polapen, když četl v knize sv. evangelia. Soudce se ho tázal: „Kdes vzal tu knihu? Z domu?" - „Měl jsem ji u sebe, když mě pochopové polapili." - „Přečti mně z ní něco!" - Euplius čte: „Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost...." Euplius byl umučen r. 304. Svátek sv. Euplia 12. srpna.

Sv. EPIFANIE, panna a mučednice v Leontíně na Sicilii; prsa jí byla částečně uřezána. Umučena kolem roku 303. Svátek 12. května (nebo 12. července).

Sv. KLAUDIUS, SABINUS a MAXIMUS v sicilském městě Palermu. Rok smrti 303. Svátek 21. února.

Sv. LUCIE byla podle legendy křesťanská panna v Syrakusách (na ostrově Sicilii), pocházející ze vzácného rodu. Její matka, vdova Eutychia, vychovávala Lucii v bázni Boží. Lucie si libovala ve čtení životů sv. mučedníků, zvláště ctila a vzývala sv. Agathu, která v městě Katanii na Sicilii byla podstoupila smrt mučednickou. Matka Eutychia trpěla po čtyry roky nebezpečným krvotokem a když umění lékařské jí nedovedlo pomoci, Lucie si umínila, že svou matku dopraví do Katanie na hrob sv. Agathy, kde již mnozí nemocní přímluvou této světice byli uzdraveni. Matka svolila. Obě se odebraly do Katanie a vzývaly sv. Agathu za přímluvu. Jejich modlitba byla vyslyšena, Eutychia pocítila, že je uzdravena. I vrátily se radostně do Syrakus.

O ruku Luciinu, jež vyspěla ve sličnou pannu, ucházel se pohanský jinoch; matka mu slíbila svou dceru za manželku. Nevěděla, že dcera učinila již dříve slib ustavičného panenství; proto domlouvala dceři, aby si výhodným sňatkem opatřila šťastnou budoucnost. Avšak Lucie odpověděla: „Drahá matko! Tys došla zdraví milostí Boží. Učiň také mně tu milost a nemluv mi o ženichu smrtelném. Zasnoubila jsem se už dávno ženichu nesmrtelnému, Kristu Ježíši. Vydej moje věno, abych je dala Kristu v osobách chudých a trpících." - Matka svolila řkouc: „Věno, které tobě přináleží, jsem opatrovala a vydám je tobě. Avšak svoje dědictví a svůj vlastní podíl si ponechám až do své smrti, a teprve potom budeš jím moci volně nakládati." - Lucie pravila: „Matko! slyš rady mé! Kdo dává Bohu jen to, co umíraje nemůže s sebou vzíti na věčnost, ten z toho darování nemá zásluh. Chceš-li však učiniti oběť Bohu milou, obětuj z toho, čeho bys mohla ještě užívati, dokud jsi živa; tak budeš míti zásluhu u Boha." Eutychia uposlechla své dcery; obě rozprodaly svoje klenoty i statky a rozdaly výtěžek chudým, podrževše si jen, čeho jim na výživu bylo třeba.

Nápadník Luciin dozvěděv se, že Lucie rozdala všecky své statky, pátral po pří-

čině; tázal se služebnice Luciiny, avšak ta mu dala vyhýbavou odpověď řkouc, že paní její asi zamýšlí zakoupiti veliký statek. Avšak když zpozoroval, že pozbyl netoliko naděje na věno Luciino, ale i naděje na sňatek s ní, rozhněval se a obžaloval Lucii na soudě jako křesťanku, doloživ, že ho oklamala a věno své rozplýtvala. Soudce Paschasius povolal Lucii před soud a vyzval ji, aby obětovala bohům. Lucie odpověděla: „Neznám jiného Boha, než pravého Boha, živého a všemohoucího Stvořitele světa. A rozdala-li jsem statky svoje chudým, obětovala jsem je Bohu." - Soudce na to: „Takové zpozdilosti povídej svým souvěrcům; mne neoklameš; já jsem strážce a vykonavatel císařských rozkazů." - Lucie odvětila: „Ty si poslouchej rozkazů císařských, já pak poslouchám rozkazů Božích. Ty se boj knížat smrtelných, já se bojím Boha věčného. Ty si čiň, co ti libo, já budu činit, co je k blahu mému." - Soudce: „Je-li pravda, že's promarnila své jmění s lidmi darebnými, kteří nepracují?" - Lucie odmítla rozhořčeně výtku, řkouc: „Nemám co činiti s lidmi darebnými. Darební lidé jsou, kteří svádějí k modloslužbě." - Soudce se rozkřikl: „Však zmlknou slova tvoje, až zpívat budou důtky (Cessabunt verba, cum perventum fuerit ad verbera)." Lucie: „Slova jsou mi vnuknuta Duchem Božím." - „Ty tedy máš Ducha Božího?" tázal se soudce. - „Ano," řekla Lucie, „apoštol pravil, že kdo žije zbožně a čistě, je chrámem Ducha Svatého a Duch Boží že v něm přebývá." - Soudce pohrozil jízlivě: „Toho ducha božího vypudíme z tebe ve veřejném nevěstinci, až budeš zprzněna." - Lucie pravila: „Stane-li se mi násilí, neutrpí moje čistota úhony; ano ještě nový věnec mi přibude."

Pochopové vztáhli ruce na Lucii, aby ji odvedli do domu neřesti; ona však stála jakoby držena neviditelnou mocí, tak že nemohli jí hnouti s místa. I vrazil jí kat dýku do hrdla (podle Suria: in viscera). To se stalo roku 304. Sláva sv. Lucie se rozšířila po celém křesťanském světě. Církev zařadila její jméno mezi mučedníky a mučednice, které kněz denně vzývá při Mši svaté po pozdvihování. Svátek sv. Lucie 13. prosince.

Sv. VIT byl podle legendy synem vznešeného Římana, pohana Hylasa. Pobyl v přístavním městě Mazaře (na západním pobřeží ostrova Sicilie) vychován od své chůvy, křesťanky *Krescencie* (Rostislavy) a jejího manžela *Modesta*. Pěstounové tito vedli Víta slovem i příkladem k bázni Boží. Mládeneček Vít přilnul celým srdcem ke Kristu. Když bylo Vítovi 12 let (podle jiných zpráv 7 let), seznal jeho otec Hylas, horlivý modloslužebník, že syn jeho je křesťanem. I domlouval svému synu a snažil se ho odvrátiti od víry Kristovy. Avšak Vít stál pevně ve víře křesťanské a odvětil svému otci: „Kéž bys i ty poznal pravého Boha a Syna jeho Ježíše Krista." - Hylas odvětil: „Vím, že Kristus, kterého nazýváš bohem, byl ukřižován za času Pontského Piláta." - Vít pravil: „Ano! Ale je to veliké a svaté tajemství." - Hylas namítal: „Trest to byl, a ne tajemství." - Vít hájil článek víry řka: „Toto ukřižování Kristovo je naše spasení. Sám sebe vydal,

abychom měli věčnou spásu. A proto nic na světě mne neodloučí od Krista." - Hylas však nepřestal domluvami, sliby i hrozbami naléhati na syna, aby ho odvrátil od víry Kristovy.

V tu dobu vzniklo pronásledování křesťanů za císaře Diokleciana. Císařský náměstek Valerian se dozvěděl, že Hylasův syn pohrdá bohy a klaní se Kristu. Zavolal si Hylasa a napomenul ho, aby synu domluvil, neboť, jak pravil: „křesťané budou jako nepřátelé bohů vyhlazeni." Hylas poslechl a přemlouval syna, ale vida, že všecko domlouvání je marné, požádal náměstka Valeriana, aby dětinskou tvrdošíjnost zlomil úřední mocí. Valerian si tedy zavolal Víta a tázal se ho u přítomnosti otce: „Proč se zdráháš obětovati nesmrtelným bohům? Což pak nevíš, že císař tak rozkázal?" - Vít odpověděl: „Neklaním se kamenům a řezbám, klaním se toliko pravému Bohu Kristu." - Uslyšev to otec Hylas zaúpěl: „Ach! naříkejte se mnou všichni! můj syn se sám vrhá do záhuby!" - Vít řekl: „Nevrhám se do záhuby, ale toužím po sboru vyvolených Božích."

Náměstek dal Víta zmrskati a odevzdal jej opět jeho otci. Otec se snažil přivésti syna na jiné myšlenky lichocením, měkkou hudbou, luzným tancem mladých otrokyň a pod. Ale nepodařilo se mu svésti Víta; proto, aby neupadl sám v podezření, že je příznivcem křesťanů, rozhodl se odevzdati svého syna náměstkovi. - Mezitím si umínili pěstounové Vítovi, Modest (kteréhož legenda označuje čestným názvem: „vir religiosus") a Krescencie, že prchnou; neboť se obávali, že budou jako křesťané polapeni. Vít prohlásil, že se přidá k nim. Vsedli všichni tři za noční doby na loďku a ujeli na pobřeží lukánské v jižní Italii. Avšak tam byli polapeni, a když nechtěli víry Kristovy zraditi, byli na smrt odsouzeni. Mládeneček Vít byl ponořen do kotle naplněného vřelou smolou a roztaveným olovem. Dle legendy vyvázl neporušený. Všichni byli nataženi na skřipec a hrozně trápeni, až skonali. Rok smrti 305. Vít náleží do sboru 14 sv. pomocníků. Vít byl vždy v západní církvi velmi uctíván, zvláště v Německu. Na počest jeho bylo po celém světě posvěceno množství chrámů. Nejznamenitější však je svatyně na hradě Pražském. - Někteří spisovatelé neprávem se domnívají, že úcta k sv. Vítu byla v Čechách zavedena, aby byla zatlačena úcta pohanského boha Svantovita, jemuž prý byl v chrámu svatovítském každoročně obětován kohout. To se nesrovnává s pravdou. Svantovita uctívali Slované pomořští, pohanským Čechům Svantovit byl neznám. Vzývá se proti padoucnici. Něm. „Veitstanz" však původně znamenal tanec v době slunovratu. Svátek sv. Víta, Modesta a Krescencie 15. června.

Sv. DEVOTA byla křesťanská panna na ostrově Korsice, zaměstnaná v domě radního Euticia. Za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem přibyl na Korsiku císařský náměstek Barbar a zařídil pohanskou slavnost. Dozvěděv se, že Euticius má v domě děvu, která se zdráhá obětovat bohům, nařídil: „Vydej mi ji, já ji donutím obětovati." - „Nevydám," řekl Euticius. Barbar dal Euticia otráviti a Devotu, která se byla skryla, vypátrati a

dáti na skřipec. Devota v mukách zemřela. Svátek sv. Devoty 27. ledna.

Sv. EFISIUS, mučedník v Kagliari na Sardinii; za Diokleciana r. 286. Svátek 15. ledna.

Sv. PROTUS a JANUAR byli křesťané v Torre na ostrově Sardinii. Putovali do Říma. Papež Kájus vysvětil Prota za kněze, Januara za jáhna a poslal je zpět, aby hlásali víru křesťanskou. Avšak když nastalo pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem, byli oba ztrýzněni a odevzdáni vojínu Gavinovi, aby je měl pod stráží. *Gavin* však uvěřil v Krista, přijal křest svatý a propustil oba vězně na svobodu. Vladař dal Prota a Januara opět polapiti a je i Gavina mečem popraviti. Svátek sv. Prota, Januara a Gavina 25. října.

Sv. LUXORIUS byl mrskán a sťat za císaře Diokleciana na ostrově Sardinii. Svátek jeho 21. srpna.

Sv. ROBUSTIAN a MAREK, mučedníci sardinští; svátek 31. srpna.

Sv. MODEST narodil se na ostrově Sardinii a byl jáhnem (či levitou dle *St*). Vyznačoval se skvělou mravností, nábožností a dobročinností. Byl mučen a upálen r. 303 v italském městě Beneventu. Svátek sv. Modesta 2. října.

Sv. ALBAN se narodil ve Verulamu (nyní St. Alban) v Britannii; byv vyučen v Římě, vrátil se do své vlasti, nejsa ještě křesťanem. Byl měšťanem verulamským a hostinským. Kdysi přijal u sebe v pohostinství kněze *Amfibala*, kterému bylo se skrývati za pronásledování křesťanů. Amfibal vyučil Albana ve víře Kristově. Vladař dal Albana předvésti a tázal se ho: „Kdo jsi?“-„Jsem Alban, hostinský.“ - „Kde je Amfibal?“ - „Nevím,“ zněla odpověď; „už jsem ho propustil.“ „Obětuj bohům!“ - „Nebudu.“ - Alban byl odsouzen na smrt mečem. Když měl býti sťat, kat odepřel konati svou povinnost; také jiní diváci se dali od Amfibala poučiti ve víře Kristově. Alban byl sťat, Amfibal kamenován, buď roku 286 nebo roku 303. Svátek sv. Albana 22. června.

Sv. AUGULUS (franc. St. Ouil), biskup v Britannii, mučedník z doby Diokleciánovy; svátek 7. února.

Sv. JULIUS, sv. AARON a j. mučedníci v Caër Leon (= legionis urbs) v Britannii. Rok smrti 303. Svátek 1. července.

Sv. SOKRATES a sv. ŠTĚPÁN ve Walesu v Britannii byli od sv. Amfibala obráceni na víru Kristovu. Jako křesťané byli umučeni kolem r. 303. Svátek těchto sv. mučedníků 17. září.

Sv. KOLUMBA a její sestra, které bylo dáno jméno „*Anominata*“, protože neznali jejího jména, byly mučednice v Turagu (blíže Evory) v Portugalsku za císaře Diokleciana r. 303. Svátek 1. května.

Sv. VERISSIMUS a jeho sestry MAXIMA a JULIA, mučedníci v Evoře (?) v Portugalsku; byli sťati roku 303 nebo 304. Svátek 1. října.

Sv. FAKUNDUS a sv. PRIMITIVUS, mučedníci v Galicii, španělské to provincii, za císaře Diokleciana; svátek 10. března.

Sv. EVODIUS a sv. VITALIS, mu-

UMUČENÍ SV. IGNÁCE   SV. KRYŠTOF

čedníci v Galicii za Diokleciana; svátek 14. února.

Jiný *Vitalis*, *Felikula* a *Zeno* umučeni r. 270 v Římě; svátek jejich je také 14. února.

Sv. IRUS (či Erus), biskup a mučedník v Galicii ve Španělsku kolem r. 300; svátek 14. února.

Sv. CYRIAK byl křesťanský mládenec, PAVLA (Paula) byla křesťanská panna ve španělském městě Malaga; roku 305 byli pro víru ukamenováni. Svátek jejich 18. června.

Sv. EULALIE byla dcerou vznešených rodičů v Barceloně. Prospívala v bázni Boží a v upřímné nábožnosti. Rodiče odstěhovali se s ní na svůj statek nedaleko města, aby ji uchránili všeho pohoršení a zlých příležitostí. Tu vypuklo pronásledování křesťanů a císařský náměstek Dacian pátral po křesťanech a trestal je ukrutnými mukami.

Eulalie zahořela touhou obětovati také pro víru Kristovu život. Nesvěřila se s úmyslem svým ani družkám ani rodičům; kdysi v noci odešla tajně z domu a odebrala se do Barcelony. Zrána přišla k vladaři Dacianovi a vyznavši svou víru v Krista, jala se jej kárati, že uctívá pohanské modly a že nespravedlivě a ukrutně pronásleduje nevinné křesťany. Dacian užaslý tázal se: „Co že pravíš, děvčátko? A kdo tě učinil tak drzou, že se odvažuješ takto na mne mluviti?" - Eulalie řekla: „Jsem malá, je mi třináct let, ale nebojím se tvých hrozeb; dost dlouho jsem žila a přeji si přijíti do nebe. Vaši pohanští bohové nejsou bohové; to jsou ďáblové, a nejraději bych vám všecky modly roztřískala. - Nač váháte? Roztrháte-li mé tělo, na mou duši přece nemáte moci!" Vladař se rozzuřil a dal Eulalii krutě bičovati. Pak jí domlouval, aby odvolala, co řekla z ukvapenosti a nevědomosti, sliboval, že ji propustí, odvolá-li a zřekne-li se své víry. - Eulalie odpověděla: „Kdybych odvolávala, lhala bych, a Bůh nenávidí a tresce lež. Krista Boha svého nezapru." Dacian dal ji natáhnouti na skřipec a železnými hřebeny drásati. Kat jí rozdrásal prsa a boky tak, že bylo viděti vnitřnosti. Také byla pochodněmi pálena. V mukách se modlila slova žalmu 55; pak vypustila duši. Stalo se tak r. 303. Svátek 12. února. Jiná *Eulalie* a s ní *Julie*, křesťanské panny ve španělském městě Meridě, byly umučeny r. 303 (či r. 362) (*D*). Svátek jejich 10. prosince.

Sv. LUKRECIE, panna a mučednice ve španělském městě Meridě (v provincii Badajozské na řece Guadiáně), za doby císaře Diokleciana. Svátek 23. listopadu.

Sv. CENTOLA, panna křesťan. v Burgosu byla mučena. Přítomné ženy jí litovaly. Centola řekla: „Kdybyste věděly, jaká odměna je připravena tomu, kdo Boha miluje, nelitovaly byste mne, ale záviděly byste mi. Jedna z přítomných žen, vdova *Helena*, chválila Centolu. Centola i Helena byly sťaty r. 303. Svátek jejich 13. srpna.

Sv. NARCISS, biskup geronský (Gerona, dříve Gerunda ve východním Španělsku) uchýlil se za pronásledování křesťanů do Gallie a přišel s jáhnem svým *Felixem* až do Augsburgu v Bavorsku. Tam obrátil

zbožnou svou modlitbou Afru, pokřtil ji, matku a příbuzné její, posvětil strýce jejího Dionysa na biskupství, upravil dům Hilariin ve svatyni a nazývá se „apoštolem augsburgským“. Vrátil se pak do Gerony a dozvěděl se o mučednictví sv. Afry. Představení města Gerony dali podle legendy z bázně před císařským náměstkem biskupa Narcisse i jáhna Felixe usmrtiti; snad r. 306. Svátek 1. srpna (nebo 18. března).

Sv. ANASTASIUS vojín a SERGIUS kněz, oba mučedníci v Leridě ve Španělsku; rok smrti 303. Svátek jejich 23. ledna (nebo i 24. srpna).

Sv. VIKTOR, mučedník v Meridě (ve Španělsku); svátek 24. července.

Sv. FAUSTUS, sv. JANUAR a MARCIAL, mučedníci ve španělském městě Kordově. Rok smrti 304. Svátek 23. října.

Sv. ZOILUS, KRESCENC a NOVACIAN, mučedníci kordovští; za doby císaře Diokleciana; svátek 27. června.

Sv. SANDALIUS, mučedník kordovský; za císaře Diokleciana; svátek 3. září.

Sv. SEKUNDIN, mučedník kordovský; byl dle Baronia umučen r. 306. Je také v řím. Martyrol. Svátek 21. května.

Sv. LEOKADIE (t. j. ozdoba lidu), křesťanská panna ve španělském městě Toledě, pocházela z urozených rodičů a sloužila Bohu věrně. Císařský náměstek Dacian pátral po křesťanech a dal Leokadii k sobě povolati. Zjev spanilé panny křesťanské působil na krvežíznivce tak, že k ní mluvil slova mírná a lahodná. Domlouval jí, aby se zřekla víry Kristovy a aby vyznávajíc víru křesťanskou, nesnižovala svého vzácného rodu. Leokadie odpověděla neohroženě: „Marně se namáháš, abys mne odvrátil od víry Kristovy. Marně se dovoláváš, že pocházím ze stavu urozeného. Neboť největším blahem mým je, že jsem poznala Krista, Syna Božího, jenž pro mne na kříži umřel. Nic na světě mne neodloučí od Něho, a ráda budu i smrt pro Něho trpěti.“

Dacian dal Leokadii ukrutně zmrskati a odvésti do žaláře. Tam jí dávali nářadí k obětování modlám, ale ona je vzala a hodivši je na zemi, rozbila je. Z toho Dacian seznal, že každá domluva by byla marna. Leokadie slyšela v žaláři vypravovati o mučednictví sv. Eulalie, která v téže době život svůj za Krista byla položila. Příkladem tím se povzbuzovala Leokadie k vytrvalosti. Leokadie zemřela v žaláři smrtí přirozenou. Nazývá se „mučednicí“, protože pro víru Kristovu byla ukrutně zmrskána a protože v okovech vypustila duši. Rok smrti její 304. Svátek sv. Leokadie 9. prosince.

Sv. JUSTUS (Pravoslav) a PASTOR, rodní bratři, panicové křesťanští v Komplutu (nyní Alkala u Madridu), zahodili za pronásledování křesťanů své knihy, z nichž se učili, aby také byli účastni mučednických útrap. Uslyšev o tom Dacian, nechtěl jich zprvu souditi, aby snad neutrpěla jeho autorita a aby lid nebyl povzbuzován ke křesťanské víře. Proto je dal tajně a bez soudního vyšetřování mrskati, a když viděl, že setrvali ve víře Kristově, dal je stíti mečem. Rok smrti 304. Svátek 6. srpna.

Sv. VINCENC (Čeněk, Častolov) byl

křesťanský mládenec ve španělském městě Evóře. Císařský náměstek přišed do Evory, vypátral jej a dal jej k sobě předvésti. Domlouval mu: „Slyšel jsem, že jsi křesťanem. Z mladické nevědomosti se hlásíš k náboženství opovrženému. Křesťané budou vyhlazeni a darmo si působíš muka. Přidrž se náboženství, jež mají císař a všichni bohatí." Vincenc odpověděl neohroženě: „Mýlíš se! křesťanství není náboženstvím opovrženým. Jenom křesťanství dodává člověku cti a důstojnosti a zaručuje mu slávu, slávu věčnou. Nerozumně jednají modloslužebníci, uctívajíce bohy liché." Dacian uslyšev tato slova, podivil se neohroženosti Vincençově a poručil, aby byl zmrskán. Ale pochopové se ostýchali mrskati tak útlého mládenečka a proto ho odvedli do vězení a dali mu tři dni na rozmyšlenou.

Sestry Vincencovy *Sabina* a *Christéta* uslyševše, že bratr jejich je v žaláři, navštívily ho a domlouvaly mu, aby uprchl. Vincenc uposlechl; podařilo se mu se sestrami uprchnouti do starokastilského města Avily. Avšak Dacian přišel do Avily a dozvěděv se, že se tam zdržuje Vincenc se svými sestrami, dal je polapiti, a když se nedali zviklati ve víře, dal je na skřipci mučiti. Potom katané položili jejich hlavy na kámen a tloukli do nich sochory, až z nich vyrazili mozky. Rok smrti 304. Svátek sv. Vincence, sv. Sabiny a Kristéty 27. října.

Sv. VINCENC a ORONCIUS pocházeli prý z Nizzy a šli do Španělska hlásat víru. Byli bratří. Jejich matka slula Akvilina. Byli umučeni v Gironě kolem r. 303. Svátek jejich 22. ledna. S nimi umučen byl i *Viktor*. Svátek 22. ledna.

Sv. VINCENC, syn Euthicia a Emoly, horlivých křesťanů, pocházel z Aragonie. Saragosský biskup Valerian vysvětil Vincence na jáhna, a protože sám, ač vzdělán, neměl daru řečnického a zajíkal se, svěřil mu úřad učitelský. V tu dobu císařský náměstek Dacian se jal krutě prováděti zákony císaře Diokleciana o pronásledování křesťanů. Pátral zvláště po křesťanských duchovních. Dal polapiti biskupa *Valeriana* i jáhna Vincence a v okovech ze Saragossy přivésti do Valencie, kde sám sídlel. V žaláři kázal je ponechati o hladu, aby byli povolnějšími jeho rozkazům.

Když Dacian při výslechu viděl vězně zdravé a svěží, obořil se na žalářníka, neboť se domníval, že podával vězňům pokrmy proti jeho zákazu. Poté domlouval Dacian oběma, aby se zřekli víry Kristovy, hrozil i sliboval. Valerianovi řekl: „Proč se odvažuješ protiviti se zákonům? Což jich neznáš?" Vincencovi řekl: „Vincenci, jsi mladistvý, pocházíš ze stavu urozeného. Umoudři se!" A oběma: „Slibte, že už budete obětovati bohům." Valerian neodpovídal; mluvil těžko a nejasně. Vincenc mu řekl: „Dovol, otče, abych soudci odpověděl." - A biskup na to: „Nejen dovoluji, ale i nařizuji, abys odpovídal, vždyť máš už ode dávna svěřeno hlásání pravdy Kristovy."

Vincenc prohlásil: „My jsme křesťané a vyznáváme víru v Krista Ukřižovaného; jsme služebníci jediného pravého Boha. Za víru jsme hotovi i život položiti. Nevnucuj nám svých mrtvých model." - Ná-

městek Dacian se rozzuřil neohroženou tou řečí a odsoudil Valeriana do vyhnanství, Vincence pak kázal natáhnouti na skřipec tak ukrutně, až se mu klouby vymkly. Tázal se Vincence jízlivě, jak se mu daří. Vincenc odpověděl: „Jsem hotov pro Krista trpěti více, než tvá zloba vymysleti může." Kati byli unaveni; Dacian se na ně obořil a vymýšlel nové a nové muky. Dal Vincence rozdrásati železnými drápy. Krev tekla v proudech, vnitřnosti byly patrny. Pak byl Vincenc položen na rozpálený rožeň a pálen rozžhavenými deskami kovovými. Vincenc se modlil v mukách tak dojemně, že i suroví kati jati byli soucitem. Poté Vincenc byl uvržen do žaláře. Rány jeho se zahojily podivuhodným způsobem. Dacian dal Vincence ze žaláře vyvésti a položiti na měkké lůžko; měltť v úmyslu Vincence znovu trýzniti. Vincenc však umřel z velikého utrpení. Stalo se tak r. 304. Valerian pak (podle St. Valerius) zemřel ve vyhnanství buď v Arragonii nebo ve Vienně kolem r. 315. Svátek sv. Vincence 22. ledna, svátek sv. Valeriana 28. ledna.

Akta o sv. Vincenci nejsou spolehlivá. Básník Prudencius však uživ původních aktů a tradice, napsal hymnus o sv. Vincenci, veršovaný. Životopis sv. Vincence byl všude rozšířen, byl čten při službách Božích a věřící mu rádi naslouchali, ač byl obsáhlý.

Sv. LIBERATA (Vilgefortis, či Virgo fortis, panna statečná nazývaná; sluje u Němců St. Hulpe, Kummernis, u Čechů Starostka, u Španělů Liberata) byla podle pověsti (viz Kuldu) dcera pohanského krále v Lusitanii (t. j. v Portugalsku). Byla křesťankou. Chtějíc zachovati panenství, prosila Boha, aby jí dal takovou podobu, aby se nelíbila žádnému muži; Bůh vyslyšel její modlitbu; Liberatě narostly vousy. Otec se ptal, kterak se tak stalo? Odpověděla: „Ukřižovaný Spasitel připodobnil mne sobě." Pohanský otec ji proto dal ukřižovati, aby prý se mu úplně připodobnila. Tak stala se mučednicí pro víru a čistotu. Rok se udává 238 nebo 308. Svátek 20. července. - Kritikové praví, že pověst vznikla z obrazu Ukřižovaného ve městě Lucca. Písemné zprávy se objevily teprve v XV. století (Correspondenz-Blatt für den kath. Klerus, Wien 1910 pag. 304).

Sv. HONESTUS, kněz v provincii novarrské, vyučil v Pampeloně radního Firma a jeho manželku Eugenii a spoluradní Faustina a Fortunata. Firmus měl syny Fausta a Firmina. Firmin vyučen byv ve víře, zastával Honesta v úřadě učitelském. Honestus byl usmrcen za císaře Diokleciana. Svátek 16. února.

Sv. OPTÁT, *Marcialin*, *Felix*, *Kassian*, *Caecilian*, *Faustus*, *Januar*, *Primitivus* a j. (18 celkem) mučedníci za císaře Diokleciana v Saragosse ve Španělsku; svátek 16. dubna.

Sv. PUBLIUS, mučedník saragosský; svátek rovněž 16. dubna.

Sv. ENGRACIA, panna a mučednice v Saragosse; tělo její bylo rozdrásáno, játra byla vytržena. Zemřela v žaláři. Rok smrti 304; svátek rovněž 16. dubna.

Sv. LUPERKUL (také Lupercius) pocházel ze Saragossy a byl biskupem v Euse

(ve Španělsku); rok mučednické smrti 303. Svátek 28. června.

Sv. GERMAN, PAULIN, JUSTUS, SICIUS, mučedníci v Barceloně za císaře Diokleciana. Nazývají se „lapicidae“, t. j. kameníci. Svátek jejich 8. června. - Jiný *Justus* a *Abundius*, mučedníci v Baëce (ve Španělsku) r. 283, uctívají se dne 14. prosince.

Sv. KUKUFAS (ve Francii St. Guinefort nazývaný) pocházel ze Scillitany v Africe. Vědeckého vzdělání nabyl v Alžíru. Za pronásledování křesťanů se odebral se společníkem svým *Felixem* do Barcelony. Felix odešel odtud do Gerony v Katalonii. Byl tam „učitelem a prorokem obyvatelstva“. Avšak za pronásledování křesťanů Felix byl vlečen dvěma bujnými mezky po městě. Takto byl umučen. Roku 304. Počítá se k nejslavnějším mučedníkům španělským.

Kukufas zůstal v Barceloně. Vyučil ve víře *Juliánu* a *Sempronii*, panny barcelonské, a pokřtil je. Když Kukufas byl pro víru sťat, obě křesťanské panny jej pohřbily. Avšak i samy byly pro Krista usmrceny. Rok smrti je 303. Svátek sv. Kukufa 25. července; svátek sv. Felixe 1. srpna; svátek sv. Juliany a Sempronie 27. července.

Sv. JUSTA (Pravoslava) a sv. RUFINA byly hrnčířky sevillské ve Španělsku. Byly sestry a horlivé křesťanky. Vyráběly a prodávaly hliněné nádobí. Pro svou nábožnost, pracovitost a dobročinnost požívaly vážnosti i u pohanů. Kdysi žádali pohané, aby Justa a Rufina vyrobily sošku Venuše bohyně, a přinesli obraz její jako vzor. Justa a Rufina však se zdráhaly sošku zhotoviti; obraz Venušin vyhodily ven na ulici. (Podle jiné zprávy pohané prý sbírali příspěvky na modloslužebnou slavnost a přišli také k oněm křesťankám. Ty však odepřely dáti příspěvek řkouce, že jsou křesťankami.) Pohané jim rozbili celý krám. Soudce je dal svázati a po místech kostrbatých vléci. Dovlekli je až do žaláře. V žaláři Justa skonala od útrap, Rufina byla zardoušena. Rok smrti 304 (podle jiných 287). Svátek sv. Justy a Rufiny 28. (nebo také 17.) července.

Sv. ROGACIAN a sv. DONACIAN byli dva rodní bratři v městě Nantes (v Gallii; na řece Loire v Bretoňsku) a byli předvedeni k soudu, protože vyznávali víru Kristovu. Rogacian byv vyzván, aby obětoval bůžkům, řekl soudci: „Oni (t. j. bůžkové) nemají života, vy pak uctívajíce je, nemáte rozumu.“ Oba bratři byli mučeni a pak sťati. Rogacian nebyl ještě pokřtěn a takto přijal křest krve. Rok smrti 287. Svátek sv. Rogaciana a Donaciana 24. května.

Sv. FIRMIN byl narozen v Pampeloně (na řece Arze; Argna ve Španělsku, v provincii novarské) a byl vyučen ve víře od sv. Saturnina, biskupa tolosského. Později šel do Gallie a hlásal sv. evangelium v Auvergne (ve střední Francii) se zdarem, později v Angersu a v Normandii. V městě Beauvais byl uvězněn. Záhy však nabyl svobody. Posléze byl v Amiensu pro víru sťat potají, protože lid k němu lnul. Rok smrti 290 nebo 300. Svátek 25. září.

Sv. VIKTORIK, věrověst amienský, byl pro víru děsně mučen; oči mu byly vyloupnuty, hřebíky do důlků vráženy,

posléze byl sťat. Rok smrti 286. Jeho spolumučedníci sluli *Gencian* a *Fuscian.* Svátek jejich 11. prosince.

Sv. JUSTINUS (nebo Justus), pacholík devítiletý z okolí Paříže, byl pro víru za císaře Diokleciana umučen. Svátek sv. Justina 1. srpna (nebo 18. října).

Sv. DIONYS byl vyslán od papeže Fabiana do Lutécie (t. j. do Paříže) jako biskup tamější. Horlivě šířil víru Kristovu po 30 let. Kolem r. 286 byl pak sťat, a to podle podání na výšině u Paříže, zvané Montmartre (t. j. hora mučednická). Nad jeho hrobem zřízeno bylo kolem r. 630 slavné benediktinské opatství Saint Denis. Svátek sv. Dionysia 9. října. S ním byli sťati

sv. RUSTIK kněz a sv. ELEUTHER, jáhen, oba členové sboru duchovních sv. biskupa Dionysia. Svátek jejich též 9. října.

Sv. TIBERIUS, MODEST a FLORENCIE, křesťané v Agdě (v přímořském městě v jižní Francii u Narbonne); umučeni byli za císaře Diokleciana tam, kde je místo St Tibery. Svátek těchto sv. mučedníků 10. listopadu.

Sv. ELENARA a sv. SPONSARIA, panny a mučednice v Pikardii (v sev. Francii); za doby Dioklecianovy; svátek 2. května.

Sv. VENERANDUS, křesťan v Troyes, byl kolem r. 275 sťat; a ježto nebyl dotud pokřtěn, přijal takto křest krve. Svátek sv. Veneranda 14. listopadu.

Sv. MITRIUS, mučedník prý v Aixu (v Provenci); za doby císaře Diokleciana. Je také v Řím. Martyrol. Svátek jeho 13. listopadu.

Sv. PIAT (nebo Piaton) kněz v Tournay (na dráze z Lille do Brusselu). Narodil se v Beneventu v Neapolsku, putoval do Říma, odkudž jej papež vyslal se sv. Divišem do Gallie, aby tam zvěstoval Boha Krista. Piat konal horlivě svůj úřad v Tournay a za pronásledování byl císařem Maximianem umučen, a to velikými hřebíky probodán. Rok smrti 287 nebo 299. Nazývá se „apoštolem tournayským“. Svátek jeho 1. října.

Sv. CHRYSOL, biskup mučedník od Tournay, r. 303. Svátek 7. února.

Sv. VIKTOR (Vítězslav) byl vojínem setníkem v městě Marseilli. Když přišel císař Maximian do Marseille, velmi se rozhněval uslyšev, že Viktor je křesťanem. Viktor byl pohnán na soud; vyčítali mu, že neposlouchá císařských zákonů. Hájil se: „Nikdy jsem nejednal proti císaři a proti republice, ale jsem křesťan a bohům obětovati nebudu.“ Pak vyznával otevřeně svou víru a hájil ji. Soudcové řekli: „Tu není místo na filosofickou disputaci. Je třeba, abys obětoval bohům!“ A protože se zdráhal tak učiniti, byl dán do žaláře.

V žaláři Viktor obrátil na víru Kristovu své strážce *Alexandra, Longina* (Dluhoše) a *Feliciana.* Viktor byl prý dán pod mlýnské kolo; ale mlýn se zastavil. Pak byl Viktor přivázán a celým městem vláčen, při čemž každý jej mohl po chuti tupiti. Ulice byly skropeny jeho krví. A přece zůstal na živě. Posléze byl sťat. Ostatní vojínové byli též umučeni. To se stalo v letech 290-303. Svátek sv. Viktora, Alexandra, Longina a Feliciana 21. července.

Sv. FIDES (francouzsky Ste Foi, po česku Věra), narozená v Agenu v kraji garonnském, panna křesťanská. Že se nechtěla zříci víry Kristovy, byla položena na měděné lože a připevněna řetězem; pod ložem pak byl rozdělán oheň. Tak byla ozdobena věncem panenským i korunou mučednickou. Sv. Kaprasius uslyšel o její statečnosti a byl jí nadchnut. Rok smrti 303 (310). Svátek 6. (nebo 8.) října.

Sv. KAPRASIUS, křesťan v Agen v jižní Francii. Za pronásledování křesťanů se zprvu skrýval v jeskyni, avšak když uslyšel o statečnosti svaté Fides, neohroženě vyšel z jeskyně; byl rovněž umučen. Rok smrti v době od 303-310. S ním se jmenují *Primus* a *Felician*. Svátek sv. Kaprasia, Prima a Feliciana 20. října.

Sv. DOMNINUS, křesťan v Apriliaku ve Francii; byl v době císaře Diokleciana mrskán; pak mu byly hřebíky za nehty vráženy; posléze byl sťat. Stalo se tak kolem r. 303. Svátek 16. července.

Sv. FLORINA, panna overňská (Auvergne ve střední Francii) byla netoliko pro víru, ale i pro panenskou stydlivost a cudnost pronásledována a usmrcena za císaře Diokleciana. Svátek sv. Floriny 1. května. Dle *St* byla společnicí sv. Voršily.

Sv. EUBERT byl snad pomocníkem sv. Piatona, věrověsta tournayského, byl snad také biskupem a zemřel na začátku IV. století. Jeho akta - ač existovala-li - se ve zmatcích způsobených vpády normanskými ztratila. Svátek 1. února.

Sv. PEREGRIN (Pelhřim), rodem Říman, byl poslán od papeže Sixta II. do Gallie, nynější Francie, aby tam zvěstoval učení Kristovo. Byl ustanoven biskupem auxerreským. Za císaře Diokleciana byl umučen. Svátek sv. Peregrina 16. května.

Sv. JOVINIAN (či také Jovian) lektor byl poslán od papeže Sixta II. s Peregrinem do Gallie. Protože mužně odporoval pohanům, byl umučen, a to v Auxerre; bezpochyby ke konci III. století. Svátek sv. Joviána 5. května.

Sv. KRISPIN a sv. KRISPINIAN, rodní bratři římští, přišli jako průvodčí sv. Dionysia do Gallie a usadili se v městě Soissonsu (nad řekou Aisnou), aby hlásali víru Kristovu. Vyučili se řemeslu obuvnickému, dílem aby si zjednali prací rukou svých živobytí, dílem aby měli snadnější přístup k lidu pohanskému. V dílně své, při hovoru se svými zákazníky, dávali své řeči směr vyšší, ušlechtilejší. Mluvili jim o duši nesmrtelné, o pravém Bohu, o Kristu, který přinesl s nebe pravou víru. Ctnostným životem a dobročinností svou získali mnoho pohanů pro víru Kristovu.

Když císař Maximian přibyl do Soissonu, byli mu mezi jinými udáni i Krispian a Krispinian jako křesťané a odpůrcové modloslužby.

Na rozkaz Maximianův dal je císařský náměstek Rikciovarus přivésti k soudu. Sliboval a hrozil jim, aby je odvrátil od víry Kristovy. Bratří odpověděli: „Slibovaných statkův a důstojenství nedbáme, a hrozeb se nelekáme. Mrtvým modlám klanět se nebudeme, jsme křesťané, a přišli jsme sem, abychom lid vedli ke Kristu." - Rikciovarus, jenž byl zvláště krutý

pronásledovatel křesťanů, dal oba bratry natáhnouti na skřipec a vymýšlel nové a nové muky proti nim; dal jim vrážeti šídla za nehty; dal s kůže jejich na zádech řezati řemínky; posléze je dal stíti mečem. Stalo se tak kolem r. 287. Svátek sv. Krispina a Krispiniana, 25. října.

Sv. MAKRA (Maria), křesťanská panna v městě Soissonsu, hlásala víru křesťanskou v Champagni. Neví se o ní mnoho. Za císaře Diokleciana byla umučena, a to upálena žhavým uhlím. Svátek 6. ledna.

Sv. VALERIUS a sv. RUFINUS byli věrověstové v krajině soissonské. Odkud pocházeli, zda-li z Říma jako Krispin a Krispinian, není známo. Byli sťati za císaře Diokleciana kolem r. 287. Jejich jména jsou ve všech martyrologiích. Svátek jejich 14. června.

Sv. FERREOL, velitel vojska v městě Vienne v Gallii za času císaře Diokleciana, řekl svému příteli Julianovi důstojníku: „Nastává nové pronásledování křesťanů; odejdi a nevracej se, dokud se neskončí.“ Julian odešel do Auvergne. Ferreol zůstal. Brzo poté byl předveden k císařskému náměstku Krispinovi. Ten řekl: „Tys vojín; buď poslušen císaře, od něhož máš důstojnost i plat svůj a obětuj bohům!“ Ferreol odepřel tak učiniti a byl sťat roku 303; *Julian*, důvěrný přítel Ferreolův, skrýval se v chyšce v Brionde blíže Auvergne, ale byl polapen a mečem popraven. Svátek sv. Ferreola 18. září; svátek sv. Juliana 28. srpna.

Sv. PIENCIA, panna a mučednice v diecesi rouenské; kolem r. 286; svátek 11. října.

Sv. AFRA byla dříve veřejnou hříšnicí v Augsburgu v Bavorsku. Její matka Hilaria, pohanka, pocházela z ostrova Cypru, a jsouc věrnou služebnicí necudné bohyně Venuše, přidržovala svou dceru k životu chlipnému. Přestěhovala se s dcerou do Augsburgu, kdež Afra se oddávala dále prostopášnému životu, živíc se svou neřestí.

Kdysi přišli do jejího domu dva cizinci. Afra se domnívala, že přišli, aby hověli tělesným žádostem; uvítala je vlídně a připravila jim večeři. Starší cizinec maje zasednouti za stůl, požehnal se křížem, pozdvihl oči vzhůru, modlil se a zpíval píseň ke chvále Boží. Ctihodná jeho tvář jevila zbožnost a lásku k Bohu. Afra patřila udiveně na divadlo, v jejím domě nevídané. Žasla, byla dojata a tázala se hostů, kdo jsou, odkud jsou a co je vede do jejího domu. Dozvěděla se, že tito mužové jsou křesťané, kteří za ukrutného pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem prchají do ciziny. Starší velebný muž byl biskup Narcis z Gerony, mladší byl jeho jáhen Felix. Přišli navečer po namáhavé cestě do Augsburgu a vstoupili do prvního domu, který se jim namanul, kde, jak doufali, by nalezli žádoucího odpočinku. Byl to dům Afřin. Božská Prozřetelnost zařídila, že vstoupili právě do domu hříšnice.

Afra řekla: „Pánové! Vy jste asi zabloudili. Neboť tento dům je dům neřesti a nehodí se pro křesťany a svaté. Křesťanská ctnost je tu v nebezpečí.“ - „Neboj se!“ pravil Narcis; „právě naopak. Milost Boží neposkvrní se hříchem, ale

očistí a posvětí člověka tak jako sluneční paprsek se neznečistí, i když vnikne do bahniska." - „Jak bych mohla býti očištěna," děla Afra úzkostlivě, „když mám na sobě hříchů více nežli je písku v moři, než je kapek v dešti? Nejen že jsem žila lehkomyslně, ale klaněla jsem se i modlám." - Starší cizinec odpověděl: „U Boha není nic nemožného," a pak mluvil o pronásledování křesťanů, kterak křesťané snášejí pro Krista vyhnanství, chudobu, muka i smrt, mluvil o víře Kristově, která vede lidi k ctnostnému životu a učí je zapírati náruživosti. Cizinec uhodl, v jakém domě se s jáhnem octl; neodešel, nýbrž po příkladu božského mistra Ježíše, jenž hříšníků od sebe neodmítal, jal se z křesťanského milosrdenství Afru těšiti a povzbuzovati, aby litovala a zanechala dosavadních svých nepravostí, aby se odvrátila od pohanství a aby uvěřila v Krista. Afra slíbila tak učiniti a spěchala ke svým družkám, aby jim oznámila, co se přihodilo, a aby se jich otázala, jak ony smýšlejí o té věci. Družky, jejichž jména byla *Eunomia*, *Digna* a *Euprepia*, uslyševše její slova, řekly: „Tys naší vůdkyní; tebe budeme následovati."

Afra se svěřila se vším své matce Hilarii a žádala ji, aby přijala cizince do svého domu. *Hilaria* přijala biskupa Narcisa a jáhna Felixe do domu, a biskup po sedm dní vyučoval domácí ve víře křesťanské. Hilaria řekla Narcisovi: „Prosím tě, pane, abys také mne od hříchů očistil. Přišly jsme z Cypru jako ctitelkyně bohyně Venuše. Ale jen lehkovážné ženy mohou uctívati Venuši. My, dcera a já, jsme se věnovaly službě Venušině. Naši pohanští kněží říkávají: „Čím rozpustilejší je žena, tím milejší je Venuši její služba." Narcis pokřtil všecky domácí, mezi nimiž byl i *Afer*, strýc Afřin, a jistý Dionysius, jehož posvětil na kněžství. Tak se stal dům Hilariin svatyní, v níž se shromažďovali i jiní křesťané z města Augsburgu.

Náhlý převrat ve smýšlení a v životě Afry a ostatních jejích příbuzných a domácích neušel pozornosti pohanů. Soudce Kájus vzkázal Afře: „Předveď mi ony muže, neboť jsou křesťany." Afra ihned ukryla oba cizince pode lnem na půdě. Přišli pochopové hledat jich, ale Afra řekla žertovně: „Jsou-li křesťany ti, jež hledáte, co by u mne dělali? A nevěříte-li, pojďte a prohledejte celý dům." Pochopové jí uvěřili a odešli. Ale záhy poté Afra byla předvolána k soudu, že vyznává víru křesťanskou. Soudce Kájus ji vyzval, aby obětovala bohům. Afra řekla statečně: „Dost jsem se nahřešila, dokud jsem pravého Boha nepoznala. Nyní pak modlám obětovati nebudu." Soudce ji znovu vyzýval řka: „Jen jdi do chrámu a obětuj bohům; najdeš dosti milovníků; ti tě budou obohacovati." - Afra: „O jak se hanbím, že jsem žila z neřesti. Peníze takto získané chtěla jsem darovati nuzným bratřím a sestrám křesťanským; ale oni jich nechtěli přijmouti. A když tedy nemohu obětovati svých statků, chci obětovati své tělo, jímž jsem hřešila, aby mukami bylo očištěno." - Soudce jí namítal: „Vždyť ty nemůžeš býti křesťankou; neboť bůh křesťanů zavrhuje život, jaký jsi vedla." Afra odpověděla: „Proto

také zanechávám takového života a doufám, že Kristus, jenž nezamítá hříšníků, nezamítne ani mne. Jsem křesťanka, ačkoliv nejsem hodna býti křesťankou." - Kájus rozhněván vzkřikl: „Obětuj bohům! Jinak tě dám mučiti a za živa upáliti." - Afra však odvětila: „Nechať moje hříšné tělo trpí mučením a pálením, jak právem zasluhuje. Své duše neposkvrním více ani modloslužbou ani jiným hříchem."

Afra byla přivázána ke stromu na ostrůvku v řece Lechu a byla ohněm kolem ní rozdělaným upálena. Matka její Hilaria pochovala její tělo, pokud nebylo ohněm stráveno, ve hrobce.

Družky Afřiny Eunomia, Digna a Euprepia, že vyznaly víru Kristovu, byly ve hrobce Afřině uzavřeny a kouřem udušeny. Také Hilaria zemřela smrtí mučednickou. Rok smrti 304. Svátek sv. Afry 5. (nebo i 7.) srpna; svátek sv. Afra, strýce sv. Afry, 5. srpna; svátek sv. Eunomie, Digny a Euprepie 12. srpna; svátek sv. Hilarie 7. (nebo 12.) srpna. Hilariin bratr, tedy strýc Afřin, jmenoval se *Dionysius*. Stal se prvním biskupem augsburgským. Zemřel smrtí mučednickou. Svátek sv. Dionysia 26. února.

Boll. Aug. II. 39. - Martyrium je zaručeně historické, tak zv. conversio je pozdější dodatek, pravil Dr. Günther (pag. 13), následuje asi Tillemonta, jenž životopis Afřin kriticky rozebral a věrohodnost jeho v pochybnost bral řka, že „celá historie je výplodem 12. století!" - Neprávem! Rhabanovo Martyrologium z 9. století obsahuje životopis Afřin a tím je tvrzení Tillemontovo vyvráceno. A kterak by si Tillemont dovedl vysvětliti slova Venancia Fortunata, biskupa poitierského († kolem r. 603), jenž ve „Vita s. Martini" (lib. 6.) praví takto:

„Pergis Augustam . . . Illic ossa sacrae venerabere martyris Afrae?"

Sv. FILADELF, mučedník augsburský; rok smrti 303; svátek 12. srpna.

Sv. KASSIÁN byl v Akvileji posvěcen na biskupství, odebral se na sever, aby hlásal víru Kristovu, a usídlil se v Saeben (jižně od města Brixen v Tyrolsku) a pak nedaleko odtud na místě, kde stojí město Klausen. Tam obrátil valný počet lidí ke Kristu. Avšak modloslužebníci přepadli kdysi sbor křesťanů a uchopivše Kassiána, uvrhli ho do vězení. Z vězení byl sice Kassian tajně vysvobozen, ale vida, že nemůže v kraji se zdarem konati dále apoštolské dílo, umínil si jíti do Říma, aby si u papeže vyžádal nové působiště. Cestou se zastavil v Imole u Bologně a vida, že město je obydleno modloslužebníky, zůstal tam, aby šířil víru křesťanskou.

Tentokráte obrátil svůj zřetel k mládeži. Zřídil školu pro hochy, učil je počátkům vědomostí, ale přitom je učil také hlavním pravdám víry křesťanské, mluvil k nim o Bohu, o Kristu a o vykoupení, povzbuzoval žáky ke ctnostem a líčil jim ošklivost hříchu. Žákové jeho, jsouce syny pohanských rodičů, ne vždy se jevili vděčnými k svému učiteli. Ale Kassiánova trpělivost byla neomrzelá.

Když vzniklo pronásledování křesťanů za císaře Diokleciana, mnozí hoši poštváni jsouce svými pohanskými rodiči, do-

pouštěli se nezbedností, a Kassiánovi bylo je trestati pro nezbednosti. Soudce pohnal proto Kassiána před soud a učinil tento rozsudek: „Kassián, jenž svádí žáky ke křesťanství, budiž jim vydán, aby ho po své vůli mučili.“ Nezvedení kluci, jichž bylo ke dvěma stům, vrhli se na svého učitele, strhali s něho šaty a přivázali jej ke sloupu; pak posmívajíce se mu, tloukli jej školními deskami do hlavy, bodali jej ostrými kovovými pisadly, jimiž tehdy psáváno bylo na tabulkách potažených voskem. Brzo bylo tělo rozbodáno a krví zalito. Po dlouhém a bolestném utrpení Kassián vypustil duši. Stalo se to kolem r. 303 (podle *D* kolem 340). Svátek sv. Kassiána 13. srpna.

Sv. PELAGIUS se narodil v Aemoně, (t. j. Lublani, v Pannonii); za pronásledování křesťanů přišel prý jako jáhen s knězem Uraniem do Kostnice (Constanz ve Švýcarsku). Tam byl mučen a sťat. Kolem roku 290. Svátek sv. Pelagia 28. srpna.

Sv. FLORIÁN, bývalý plukovník v císařském vojsku v Cetii (nyní Zeiselmauer v Dolních Rakousích), byl horlivý křesťan. Uslyšev, že v Lorchu (Laureacum nedaleko řeky Enže v Horních Rakousích) jsou vězněni a mučeni křesťané, mezi nimi i bývalí jeho podřízení vojínové, rozhodl se, že se přidá k nim, maje touhu po smrti mučednické. Odebral se do Lorchu. Cestou se potkal s vojíny, kteří na otázku, kam jdou, odpověděli, že pátrají po křesťanech. Florián řekl: „I já jsem křesťan,“ a přidal se k nim.

Císařský náměstek v Noriku, Akvilin, jal se Floriána, když mu byl předveden, přemlouvati, aby se zřekl víry Kristovy; tázal se, proč se Florián protiví rozkazu císařovu, jsa jako bývalý vojín poslušnosti navyklý. Florián odpověděl: „Pokud jsem sloužil u vojska, klaněl jsem se Bohu potají. Nyní poslechnu rozkazů tvých, pokud se týkají vojína, ale jako křesťan nedám se nikým přinutiti, abych se klaněl mrtvým modlám.“ Náměstek Akvilin dal Floriána vysvléci se šatů a mrskati. Posléze Akvilin vynesl rozsudek, aby Florián, maje těžký kámen uvázaný na hrdle, shozen byl s mostu do řeky Enže a aby byl utopen. Biřicové mu uvázali kámen na hrdlo, avšak vidouce neohroženého mučedníka, jak se modlí maje býti shozen, byli tak dojati, že nikdo z nich se neodvážil dotknouti se ho. Tu však přiběhl jakýsi surový pohan a svrhl Floriána do řeky. Stalo se tak bezpochyby r. 304. Svátek sv. Floriána 4. května. Nad jeho hrobem je nyní klášter St. Florian v Rakousích.

Sv. MOŘIC (lat. Mauritius) byl dle podání plukovník legie thebajské, pluku sebraného v Horním Egyptě a skládajícího se ponejvíce z horlivých křesťanů. Mořic dával svým vojínům příklad nejen ve vojenské kázni a udatnosti, ale i v živé víře a lásce ke Kristu. Jeho druhové byli *Exsuperius* a *Kandidus*, rovněž věrní křesťané. Eucherius dává Mořicovi název: Primicerius t. j. asi plukovník, Exsuperiovi: Campi ductor, t. j. major a Kandidovi „senátor“.

Pluk obdržel rozkaz, aby potlačil vzpouru Bagaudů v jižní Gallii. Císař Maximian překročil Alpy, rozbil tábor v údolí

rhonském (u nynějšího města Martigny). Císař nařídil vojsku, aby se konala slavnost modloslužebná k poctě bohů. - Legie thebská se přibližovala rychlým pochodem k hlavnímu táboru císařskému. Velitelé thebské legie uslyševše, že císař nařídil pohanskou slavnost, pozměnili směr cesty a dali svému vojsku táhnouti úžlabinou agaunskou k jezeru ženevskému; vzkázali císaři, že jsouce křesťany, nechtějí obětovati modlám. Maximian se rozzuřil a rozkázal, aby podle zákonů vojenských každý desátý muž thebské legie byl pro neposlušnost usmrcen. Rozkaz byl vykonán; ale ostatní vojínové zůstali u víře nezviklání. Maximian nařídil poznovu, aby pluk byl opět decimován.

Mořic, Exsuperius a Kandid povzbuzovali vojíny řkouce: „Stůjte pevně ve víře! Naši bratří zvítězili již a stojí před trůnem Božím, obdrževše odměnu za svou stálost. Následujme jich ve statečnosti křesťanské." Zároveň poslali císaři list toho znění: „Císaři! Jsme tvoji poddaní, ale jsme také služebníci Boží. Budeme tebe poslouchati ve věcech vojenských. Pošli nás do boje proti nepřátelům, a my půjdeme ochotně, a buďto zvítězíme nebo čestně padneme. Ale nikdy nebudeme obětovati modlám; jsmeť křesťané; také nebudeme a nesmíme vražditi svých spolukřesťanů."

Krvelačný Maximian nebyl těmito slovy nikterak dojat, nýbrž velel pluk thebský obklíčiti vojskem a všechny jeho vojíny do posledního muže porubati. Oni pak se nebránili. Tak byli Mořic, Exsuperius a Kandid a jiní (úhrnem 6600 mužů?) usmrceni. Rok smrti se udává 286, místo vraždění ve švýcarském kantonu wallilském tam, kde je město St. Mauric.

O mučednictví thebské legie zůstavil sv. Eucherius, biskup lyonský, věrohodné svědectví. Další svědkové jsou Martin Túrský, který kolem roku 388 obdržel ostatky některých mučedníků thebských a nazval je „ostatky agaunských mučedníků". Také sv. Avitus († 524) konal homilii o nich. - Avšak odpůrcové popírají svědectví Eucheriovo. Rettberg spojil historii thebské legie s historií sv. Mauricia a spolumučedníků z Apamee (na řece Orontes), jejichž svátek je 21. února. Srovnával jména: Oba jsou Mořicové - tatáž doba - tentýž pronásledovatel - tam Apamea, zde Agaunum - tam 70 mučedníků, ale zde 6600 (kdežto římská legie mívala jen 4200 vojínů!) a doložil, že historie z východu, dotvrzená Theodoretem, je původní.

Záhada tato dá se rozluštiti takto: V Agaunu byl povražděn větší oddíl thebského pluku, jednotlivé pak oddíly byly povražděny na různých jiných místech, mezi jinými též v Apamei. A netřeba legendu nazvati zbožnou pověstí, jak to učinil Alzog. Jistý vojín Viktor nepatřil k thebské legii; přišel, když vojínové císařští se dělili o pozůstalost a učinili sobě hostinu. Zvali veterána Viktora také k hostině, avšak on prohlásil, že je křesťanem. Byl ihned sťat. Místo, kde byl usmrcen, sluje Solothurn. S ním byl sťat jistý *Ursus*. - Svátek sv. Mořice a jeho druhů 22. září.

Jiný důstojník thebské legie *Tyrsus* byl sťat na Marsově poli u Trevíru a s ním sťati byli *Bonifác*, *Papirius*, *Palmác* (Pla-

matius), *Maxencius*, *Konstanc*, *Krescenc*, *Justin*, *Leander*, *Simplicius*, *Alexander* a j. S Tyrsem sťata byla i jeho žena. - *Kassius a Florencius* usmrceni v Bonnu, *Gereon* v Kolíně, *Antonín* v Piacenze, *Sekundus* ve Ventemiglii, *Alexander* v Bergamu, *Felix* a jeho sestra *Regula* v Curychu. Svátek sv. Tyrsa, Palmacia a j. mučedníků 4. října; svátek sv. Maxencia, Konstance a Krescence 12. prosince; sv. Gereona a Viktora 10. října; svátek sv. Sekunda a Alexandra 26. srpna; sv. *Alvaria* 26. srpna (?); sv. Felixe a Reguly 11. září.

Sv. VIKTORIN, biskup ptujský (v kraji mariborském ve Štyrsku; za doby římské Petovium v Pannonii), rodem Řek, byl učený muž; napsal výklad některých částí Písma sv., jak o něm svědčí sv. Jeronym (De viris illustribus c. 74). Viktorin stal se r. 304 pro víru mučedníkem. Svátek jeho 2. listopadu.

Jeronym praví, že Viktorin napsal pěkné a užitečné spisy, ačkoliv neuměl dobře latinsky (non aeque latine ut graece noverat). Baronius však jmenuje Viktorina v řím. Martyrol. biskupem v Poitersu (Pictaviensis) poznamenávaje o něm, že měl chiliastické názory.

Sv. JULIUS byl starý vysloužilý vojín a tajný křesťan v Silistrii na Dunaji (v Moesii, nynějším to Bulharsku). Za pronásledování křesťanů byl předveden k soudu. I rozpředl se tento hovor. Soudce Maxim: „Hle, Julie! Je-li pravda, co se o tobě povídá, že's křesťan?“ - „Ano, jsem křesťan!“ - „Co teď? Znáš přece rozkazy králů, že mají všichni obětovati bohům?“ - „Znám; ale nesmím tak učiniti a zapříti Krista Boha svého.“ - „Což pak je tak těžká věc, vzíti kadidlo, zapáliti je a odejíti v pokoji?“ - „Nemohu se státi Bohu nevěrným. Sloužím již 26 let císaři, byl jsem v sedmi válkách, a nikdo mne nepředčí udatností. Byl jsem věrný skrovnějšímu pánu, tím více budu věren všemohoucímu Pánu.“ - „Julie, vidím, že jsi hodný a rozumný muž. Obětuj! Počítáš-li to za hřích, na mne padne hřích a odpovědnost. Když povolíš násilí, nebudeš tedy míti hříchu. Můžeš si vzíti své peníze a jíti domů, a nikdo tě nesmí více obtěžovati.“ - „Ne, nechci těch peněz, ale i bludné tvé poučení odmítám. Nezapru Boha svého.“ - „Tedy ti dám sraziti hlavu.“ - „Učiň tak; budu děkovati Pánu.“

Když Julius byl veden na popraviště, uviděl známého svého vojína, *Hesychia* jménem, i polibil jej řka: „Bratře! přijď brzo za mnou!“ Oba byli sťati. Rok není znám. Někteří myslí, že se tak stalo za Alexandra Severa; ale jiní, poukazujíce na slova „rozkazy králů“, praví, že byli usmrceni za Diokleciana a Maximiana. Svátek sv. Julia 27. května; svátek sv. Hesychia 15. června.

Sv. MARCIAN a sv. NIKANDER byli křesťanští důstojníci, kteří se ctí sloužili ve vojště. Byli důvěrní přátelé. Kdysi pravil Nikander k Marcianovi: „Bratře, sloužil jsem dosud císaři pozemskému, ale nyní chci sloužiti králi nebeskému.“ Marcian byl také srozuměn. Oba složili svou vojenskou hodnost a vrátili se do svého domova, snad do Dorostorum v Moesii. Jiné zprávy udávají za domov jejich Venafrum a Atinu.

Brzo poté byli předvedeni k císařskému náměstku Maximovi. Maxim jim řekl: „Zákony císařské jsou vám známy, nuže, obětujte bohům!“ - Nikander odpověděl: „Rozkazy ty se týkají vojínů, ale ne nás, kteří jsme z vojska už vystoupili.“ - Náměstek se tázal: „Proč jste vystoupili z vojska?“ - Odpověděli: „Protože jsme byli v ustavičném nebezpečí, že budeme nuceni k modloslužbě.“ - V tu chvíli manželka Nikandrova Daria, jsouc přítomna výslechu, přistoupila k svému muži a povzbuzovala ho, aby neohlížeje se na ni a na její dítě, zůstal neoblomný ve víře. Maxim ji okřikl: „Mlč, zlá ženo! Či žádáš si, aby tvůj muž byl usmrcen? Chceš-li se ho zbaviti? A bažíš po nějakém záletném milovníku?“ - Daria se zarděla hněvem nad tou urážkou, ale přemohla hněv a jsouc si vědoma své nevinnosti, řekla k náměstkovi: „Smýšlíš-li tak zle o mně, nuže rozkaž, abych nejprve já byla pro víru Kristovu usmrcena.“ - Náměstek však nemaje žádných nařízení o ženách, dal ji toliko na krátký čas uvězniti. Nikandrovi pak řekl: „Vyvol si, co chceš! Co je lepší, sladký život či hořká smrt?“ - Nikander však odpověděl: „Zvolil jsem si život věčný a pohrdám životem časným. Jsem křesťan. Čiň se mnou, co ti libo.“ - Náměstek se tázal Marciana: „Co ty tomu říkáš?“ - Marcian odpověděl: „Souhlasím ve všem s Nikandrem.“

Po dvacetidenní vazbě dal náměstek Maxim, muž jinak dobromyslný, předvésti sobě Marciana a Nikandra, a když setrvali při víře Kristově, pravil jim: „Nemám proti vám ani zášti ani nepřátelství; ale mojí povinností je, abych vás donutil poslechnouti císaře a obětovati bohům. Budete odsouzeni na smrt, já pak jsem nevinen vaší krví.“ A ihned vynesl rozsudek: „Marcian a Nikander, kteří opustili vojsko a pohrdají bohy, buďtež sťati.“ Oba mučedníci řekli: „Pokoj tobě, dobrý soudce!“

Oba kráčeli klidně na popraviště. Vedle Nikandra šla jeho manželka Daria. Ne tak zmužile vedla si manželka Marcianova. Naříkala: „Proč opouštíš mě a dítě? Vrať se k nám! Proč pospícháš na smrt? Běda mně ubohé!“ Na popravišti Nikander políbil svou manželku Darii řka: „Dario! Pán s tebou.“ Ona pak, ač nemohla potlačiti slz, pravila pevným hlasem: „Miláčku a pane můj! Dobojuj slavně boj svůj! Obětuj mučednictví svoje i za mne, abych od věčné smrti osvobozena byla.“ - Poté Marcian a Nikander byli sťati. Stalo se tak kolem r. 302. Svátek jejich 17. června.

Sv. PASIKRATES, vojín a mučedník v Dorostoru (t. j. v Silistrii, v Bulharsku); svátek 25. května.

Sv. KVINTILIAN a MAXIM, mučedníci v Dorostoru za doby císaře Diokleciana; svátek 13. dubna.

Sv. HERMOGENES byl lektorem v Singidunu v Moesii (nynější Semendria v Srbsku) nebo v Sirmiu. Prefekt se ho tázal: „Který úřad zastáváš v křesťanské obci?“ - „Úřad lektora.“ - „Kterému bohu se klaníš?“ - „Pravému Bohu, všemohoucímu Stvořiteli všehomíra.“ - „Naši bohové tedy nejsou skuteční a praví bohové?“ - „Ne.“ - Hermogenes byl sťat roku 303. Svátek 21. srpna.

Sv. HERMYLAS byl jáhnem v Singidunu v Moesii. Byl pro víru drásán, tak že bylo viděti jeho vnitřnosti. Jeho žalářník vida jeho muka, dal se nad ním do pláče. Slul *Strakonikus*. Tázali se ho, proč pláče? Zdali je snad též křesťanem? Odpověděl, že jest. Byli oba usmrceni kolem r. 315. Svátek jejich 13. ledna.

Sv. IRENEUS (po česku Miroslav nebo Lubomír) byl křesťan v Sirmiu (slovansky Srěm, na břehu řeky Sávy ve Slavonsku, tam, kde je dědina Mitrovice). Byl ženat a otcem několika dětí. Křesťanská obec si ho zvolila biskupem pro jeho zbožnost. Irenej přijal svěcení na biskupství a zřekl se podle církevních zákonů své manželky.

Za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem byl i Ireneus předveden k císařskému náměstku Probovi. Probus řekl: „Zákon císařský zní, abys obětoval bohům." - Irenej odpověděl: „Zákon pravého Boha mého žádá, abych v něho věřil a raději muka vytrpěl, než abych odstoupil od své víry." - Probus dal Irenea zmrskati a přivésti manželku a děti jeho, aby pohledem na ně a prosbami jejich zviklán byl ve víře. Marně. Po několika dnech Probus opět vyslýchal Irenea a mezi jiným se ho tázal, má-li manželku a děti - Ireneus odpověděl: „Nemám." - Probus na to: „A kdo byli ti lidé, kteří onehdy u tebe tolik plakali?" - Irenej odpověděl: „Vzpomenu-li na slova Kristova: Kdo miluje otce, matku, syna, dceru, manželku více nežli mne, není mne hoden. Zapomínám, že jsem manželem a otcem. Synové moji mají Boha svým otcem, jenž nad nimi bude bdíti."

Probus vynesl rozsudek: „Rozkazuji, aby Irenej, protože nechce poslechnouti císařských zákonů a obětovati bohům, byl mečem sťat a potom do řeky uvržen." Tak se i stalo. Bylo to r. 304. Svátek 25. března.

Sv. SEVERUS a MEMNON, křesťanští vojínové v Thracii, byli za doby císaře Diokleciana umučeni; legenda o nich vypravuje věci příšerné: že byli uvrženi s usekanýma rukama a nohama do ohně a pod. Svátek jejich 20. srpna.

Sv. SERENUS byl zahradníkem v Srěmu v Pannonii (ve východní Slavonii). Byl rodem Řek a odebral se do Srěmu a koupil si tam zahradu. Kdysi pracoval v zahradě; tu přišla paní nádherně oděná se dvěma dívkami. Zdálo se, že se tam chce procházeti. Seren se jí tázal: „Co zde hledáš?" - Odpověděla: „Pohled na tvou zahradu mne naplňuje pravou rozkoší. Chci se zde potěšiti." - Seren řekl: „Zdá se mi, že máš hříšné myšlenky a úmysly. To se nesluší. Jdi odtud!"

Odešla. Avšak jako odmítnutá manželka Putifarova, i ona se chtěla pomstíti ctnostnému zahradníkovi za to, že neukojil její hříšné žádostivosti. Bez průtahu napsala list svému manželu, veliteli vojenskému u císaře Maximiana; žalovala mu, že zahradník Seren jí učinil násilí. Manžel její šel k císaři a řekl: „Pane, mezitím, co my vojínové věnujeme život svůj tvé službě, naše vzdálené manželky jsou vydány prostopášnosti svůdců." Na rozkaz císařův Seren byl předveden před soudce; vylíčiv, jak se věc vpravdě sběhla, dokázal svou nevinu. Ale při výslechu soudce seznal, že Seren je křesťanem, a

protože Seren se zdráhal obětovati bohům, byl sťat. Rok smrti 307. Svátek 23. února.

Sv. MAXIMILIAN narodil se podle podání v městě Celji (jižně od Štyrského Hradce) jako jediný syn bohatých rodičů. Rodiče mu záhy zemřeli a Maximilian, jenž nebažil po bohatství a po světských požitcích, propustil všecky své otroky, rozdal všecko své jmění chudým, maje v úmyslu věnovati se službě Boží. Vydal se jako chudý poutník na cestu do Říma k papeži Sixtovi II. Papež ho přijal laskavě a odevzdal mu úřad věrověsta v Pannonii a pravomoc vykonávati úřad biskupský.

Maximilian se odebral do Pannonie, a usadiv se v Laureaku (nyní ves Lorch na stoku Enže a Dunaje), šířil učení Kristovo s neúnavnou horlivostí a potíral modloslužbu v Laureaku i v celém okolí. Práce apoštolská se mu dařila, zřídil malou obec křesťanskou. Sedmadvacet let působil Maximilian v Lorchu. Tenkráte podnikali suroví národové vpády do Norika. Římané se domnívali, že bůh války Mars se na Římany rozhněval; i vyšel rozkaz, aby bohové byli usmířeni obětmi a aby se každý klaněl bohu Martovi. V Celji byl chrám boha Marta; tamějším křesťanům hrozilo tedy veliké nebezpečí, že budou donucováni k modloslužbám.

Maximilian uslyšev, že jeho krajanům hrozí pronásledování, spěchal jim na pomoc, aby je u víře sílil a k statečnosti povzbuzoval, ačkoliv věděl, že sám se vydává v nebezpečí mučednické smrti. Přišed do Celje, odebral se k císařskému náměstku Eulasiovi a řekl mu neohroženě: „Císař tě poslal do této země, abys ji bránil a ne abys pronásledoval lid, jehož ochráncem máš býti.“ Náměstek Eulasius se rozhněval a rozkázal, aby Maximilian ihned byl odveden do chrámu Martova a aby tam obětoval. Maximilian odepřel obětovati a proto byl odsouzen na smrt mečem. Byl sťat, a to bezpochyby roku 308. Svátek sv. Maximiliana 12. října.

Boll. Oct. VI., 23. - Akta o Maximilianovi pocházejí ze XIII. století, ale úcta ke sv. Maximilianovi je prastará. Zvláště sv. Rupert ji horlivě šířil. V životopise sv. Ruperta čteme: „Maximilianus ex Celeja Laureacensem ecclesiam optime rexit... locum nativum adiit, ubi capite mulctatur.“

Sv. POLLIO, lektor v Cibalae (toto místo je zbořeno; je na něm osada Vinkoveze) v Dolní Pannonii, byl za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem předveden před prefekta. Prefekt Probus se tázal: „Jsi-li křesťan?“ - „Ano, jsem křesťan.“ - „Jaký úřad zastáváš u křesťanské obce?“ - „Jsem lektorem.“ - „Ach, lektoři, to jsou ti, o kterých se praví, že lehkověrným ženštinám matou hlavy, kteří jim zakazují manželství a je přemlouvají, aby zachovávaly panenství?“ - Pollio pravil: „Svatá víra Kristova učí panny vystoupiti na vrchol panenské čistoty, učí manželky zachovávati manželskou cudnost, učí míti úctu k rodičům, odpouštěti nepřátelům, milosrdným býti k chudým a trpícím; přikázání Boží zapovídají, aby kdo křivdu činil svému bližnímu a aby cizího statku nejen neuchvacoval, ale ani

SV. JOACHIM A ANNA SV. CECILIE A VALERIAN SMRT SV. KATEŘINY VIDĚNÍ SV. HELENY

ho nepožádal." - Probus: „A co má kdo z toho, když pak umře a statků svých pozbude?" - Pollio: „Jsou statky pomíjející a nepomíjející. Tyto sluší ceniti nad ony." - Probus: „Nač všecko tohle mluvení? Obětuj, jak císař nařídil." - „Nebudu obětovati." - A tak Pollio byl usmrcen, a to upálením. Rok smrti 304, svátek 28. dubna.

Sv. KVIRIN (Quirinus) byl biskupem v Siscii (t. j. Sissek na vtoku řeky Kulpy do Sávy v Charvátsku). Přečkal pronásledováni za císaře Diokleciana. Za císaře Galeria dal vladař Maxim po Kvirinovi pátrati. Kvirin ušel tajně z města, ale byl biřici dohoněn, polapen a k vladaři přiveden. Maxim se tázal: „Proč jsi uprchl z města?" - „Ušel jsem z města proto, že Kristus, Pán a mistr náš, pravil: Když se vám budou protiviti v městě tomto, utecte do jiného." - Maxim: „Tedy vidíš, že všude tebe zastihnou zákony, a že ten, kterého bohem nazýváš, tě neuchrání." - Kvirin: „Jsi na omylu; Bůh je všude s námi, byl se mnou, když jsem byl jat, je se mnou i zde." - Maxim: „Mluvíš na prázdno, abys získal čas a abys jazykem z tísně si pomohl. Za dlouhý čas svého života naučil ses různým báchorkám; ale nyní slyš rozkaz císařův: Vezmi kadidlo a obětuj bohům. Neučiníš-li tak, čeká tě bolestný trest, ba i hrozná smrt." - Kvirin: „Nikdy nebudu obětovati bohům. To, čím mně hrozíš, pokládám si za čest. Smrti, kterou mě strašíš, se nelekám." Maxim řekl: „Šílenost tvá tě usmrtí," a dal Kvirina holemi nemilosrdně ztlouci. Za tohoto mučení Maxim řekl Kvirinovi: „Zmoudři přece! Kdybys obětoval, učinil bych tě knězem boha Joviše. Nebudeš li obětovati, pošlu tě vladaři Amanciovi do Sabarie. Ten tě odsoudí na smrt." - Kvirin odpověděl: „Jsem knězem a chci obětovati svůj život pravému Bohu."

Podle rozkazu Maximova Kvirin byl okovy spoután a vlečen ze Siscie do Sabarie, nejprv po souši, pak na Dunaji. Ve všech pobřežních městech křesťané uctivě pozdravovali mučedníka a opatřovali jej pokrmem a nápojem, začež se jim odměňoval modlitbou. V Sabarii byl Kvirin veden k vladaři Amanciovi. Ten byl právě v divadle a když byl přečetl listinu od Maxima ze Siscie poslanou, otázal se Kvirina: „Je-li všecko pravda, co v listině psáno o tobě?" Kvirin odpověděl: „Vyznal jsem svou víru v Siscii a nic na světě mne nepohne, abych ji zradil." - „Líto je mi tebe pro vysoké tvoje stáři a nerad bych tě vydal na smrt. Poslechni tedy mé rozumné rady, obětuj bohům a můžeš odejít v pokoji." - Kvirin odpověděl: „Slova tvá jsou lahodná a mohla by změniti mysl mladíka, který je žádostivý pozemského života; ale já toužím po životě věčném a milerád za Krista položím život časný."

Poté Amanc odsoudil Kvirina na smrt utopením. Kvirinovi byl zavěšen veliký kámen na hrdlo a uvržen do řeky Gunsy. To se stalo r. 309. Svátek sv. Kvirina 4. června.

Jeho martyrium je dobře zaručené. Akta jsou prastará a zajisté pravá.

Sv. ANASTASIUS, rodem z Akvileje,

byl valchářem (dle jiných barvířem) v Saloně u Splitu. Veřejně vyznával svou křesťanskou víru. Na hostinci, ve kterém bydlil, nakreslil kříž a veřejně se křížem znamenal. Pro víru byl utopen buď roku 285 nebo 304. Svátek jeho 7. září.

Sv. JUSTUS (po česku Pravoslav) mučedník terstský; svátek 2. listopadu.

Sv. URSICIUS byl křesťanským vojínem v Illyrii; vyznamenal se statečností a stal se tribunem, velitelem legie. Avšak jistý spoluvojín ho ze závisti udal u vrchního vůdce, že je křesťanem. Vrchní vůdce se tázal Ursicia: „Proč se protivíš zákonům císařským?“ - Ursicius odpověděl: „Neprotivím se zákonům císařským, pokud se nepříčí zákonům Božím.“ Vojevůdce odsoudil Ursicia na smrt mečem. Ursicius byl veden na popraviště. Jeho udavač a žalobník se už nemohl dočkati smrti Ursiciovy; chopil se meče katova, aby mu sám srazil hlavu. Rána se mu nepodařila, opakoval ji po druhé a po třetí. Rozezlený lid ukamenoval hnusného a krvelačného udavače. Ursicius zemřel mečem kolem r. 310. Svátek jeho 12. (nebo i 14.) srpna.

Sv. DOMNIUS (nebo i Damianus) biskup a osm vojínů byli prý umučeni v Saloně v Dalmacii. Svátek 12. (nebo 11.) dubna.

Sv. AMMON, jáhen v Drinopolu (v Rumelii na Marici, 28 mil severozápadně od Cařihradu) vyučoval 40 panen ve víře křesťanské; kolem r. 215 byl on i panny vedeni do Herakleje na Černém Moři. Tam byli různým způsobem usmrceni. Svátek sv. Ammona 1. září.

9. SVATÍ MUČEDNÍCI, O NICHŽ NENÍ ZNÁM ROK JEJICH MUČEDNICTVÍ

Sv. RESTITUTUS, biskup a mučedník karthaginský. Snad na počátku IV. století. Rok nelze určiti s jistotou. Sv. Augustin měl o něm řeč. Svátek jeho 9. prosince.

Sv. PIA a sv. *Priskaria*, mučednice karthaginské; svátek 19. ledna.

Sv. SALVIUS, biskup karthaginský, žil ve IV. století. Donatisté mu přivázali mrtvé psy ke hlavě a ubili ho. Svátek jeho 11. ledna.

Sv. SALVATOR, mučedník karthaginský; není o něm bližších zpráv. Svátek 15. března.

Sv. KATULIN a sv. *Január*, mučedníci karthaginští. Jsou v Římském Martyrologiu. Svátek 15. července.

Sv. LUCIAN, *Metrobius* a spolumučedníci Aripolští (v Africe). Svátek jejich 24. prosince.

Sv. FOTINA je prý ona Samaritánka, která mluvila s Kristem u studnice Jakubovy. Pak prý zvěstovala víru v Karthagině a za Nerona byla umučena i se svými syny Josefem a Viktorem. Svátek její 20. března.

Sv. RUFUS, mučedník v africkém městě Tuburbiu; svátek 30. července.

Sv. MAXIMA, *Donatella* a sv. *Sekunda*, panny a mučednice v Tuburbiu; nazývají se „mučednice z Tuburbia“. Sekunda byla dvanáctiletá. Svátek 30. července.

Sv. VERULUS, *Viricius*, *Servulus*, *Saturnin* a j. mučedníci v africkém městě Adrumetu. Neví se, zdali za Diokleciana nebo za doby Vandalů. Svátek 21. února.

Sv. DONÁT, *Vitalis*, *Felix* (I), *Aroncius*, *Honorat*, *Fortunat*, *Savinian*, *Septimin*, *Januar*, *Felix* (II), *Satur*, *Reposit*, byli přivedeni z afrického města Adrumeta do Italie, do Neapolska. Byli sťati. Těla byla převezena do Beneventu, a odtud slují „mučedníci beneventští". Umučeni byli za císaře Maximiana. Svátek sv. Aroncia 27. srpna; svátek sv. Donáta, Vitalisa, Reposita, Satura a ostatních mučedníků 1. září.

Sv. TELESFOR, kněz a mučedník africký, rok snad 139; svátek 13. února.

Sv. JUSTINIAN (a Celerin), mučedníci afričtí; svátek 7. května.

Sv. CELERIN odešel po mučednické smrti svatého Fabiana roku 250 z Říma do Afriky; tam byl ustanoven jáhnem. Byl umučen a s ním byli umučeni: *Celerina*, jeho bába, *Laurentin*, bratr otcův, *Ignác*, bratr matčin; oba posledně jmenovaní byli vojínové. Laurentin byl statečný vyznavač Kristův. Oba vojínové zprvu souhlasili s kacířem Novacianem, ale pak poznali svůj blud. Zdali zemřeli mučednickou smrtí se sv. Cyprianem, není známo.

Sv. BASA, *Pavla*, *Agathonika*, mučednice karthaginské; svátek 10. srpna.

Sv. DEMETRIUS, mučedník africký, (I.-IV. stol.); svátek 14. srpna.

Sv. BEATA, mučednice africká; svátek 8. března.

Sv. DAMIA, panna a mučednice; svátek 27. května.

Sv. LUCIUS a *Matrosius*, mučedníci afričtí; svátek 27. ledna.

Sv. KRISTOFOR, *Marcial*, *Valeria*, *Priska*, *Emil* a *Viktoria*, mučedníci afričtí; svátek 28. září.

Sv. JULIUS, *Publius*, *Julian*, *Marcel*, *Gratus*, mučedníci afričtí; jsou v Řím. Martyrol. - Svátek 19. února (a 5. prosince).

Sv. SABIAN, mučedník africký; není o něm bližších zpráv. Svátek 3. března.

Sv. SAVINIÁN, mučedník africký ctí se 1. září.

Sv. ONDŘEJ, *Jan*, *Petr* a *Antonín*, mučedníci afričtí. Jan a jeho synové Petr a Antonín byli na ostrově Sicílii vladařem Ebrahim zajati, do Afriky vlečeni a tam ukrutně pro víru mučeni a usmrceni. Ondřeje, stařičkého křesťana, Ebrahim probodl kopím. Snad r. 312. Svátek těchto mučedníků 13. září.

Sv. RESTITUTA, panna v Africe (místo není známo), měla býti upálena, ale zemřela byvši mučena. Buď za Valeriana nebo za Diokleciana; tedy kolem r. 258 nebo 303. Svátek 17. května.

Sv. KASTOR a sv. *Viktor*, mučedníci afričtí; století I.-IV.; svátek 28. prosince.

Sv. RUFIN, *Marek a Valerius*, mučedníci afričtí; dlužno je rozeznávati od Rufina a Valeria mm. soissonských. Svátek 16. listopadu.

Sv. PRIVATA a sv. *Vikturus*, mučedníci afričtí; svátek 8. června.

Sv. SUCCESSUS, *Petr*, *Bassian* a

Primitiv, mučedníci afričtí; jsou i v Řím. Martyrol. Svátek 9. prosince.

Sv. SUCCESSUS a sv. *Rogatus*, mučedníci afričtí; svátek 28. března.

Sv. FUSKUL, biskup, mučedník africký; století I.-X.; svátek 6. září.

Sv. SERAPION, mučedník s Pavlem a s mnoha jinými v Egyptě. Rok smrti snad 303. Svátek 19. ledna.

Sv. FIDENCIUS a *Terencius*, mučedníci v Africe (či snad v Ikoniu?); svátek 27. září.

Sv. VENUSTUS a sv. *Heliodor*, mučedníci afričtí; svátek 6. května.

Sv. FAUSTIN, mučedník a spolumučedníci afričtí; svátek 15. prosince.

Sv. FELIX a sv. *Gennadia*, mučedníci afričtí; svátek 16. května.

Sv. JUKUNDIAN, mučedník africký; svátek 4. července.

Sv. RUTILIUS, mučedník africký; † podle Don. r. 211; svátek 2. srpna.

Sv. POLLIENUS, *Hermes* a *Serapion*, mučedníci v Alexandrii (či snad v Římě?); I.-IV. stol.; svátek 28. (či 18.) srpna.

Sv. EMBRONIUS byl zprvu tkalcem, pak biskupem; o mučednictví jeho *D* se nezmiňuje. Svátek 21. června. (U bollandistů je „praetermissus".)

Sv. SERAPION, mučedník, a sv. *Trofima*, panna a mučednice v městě Alexandrii; svátek 13. července.

Sv. EUTROPIA, křesťanka alexandrijská, byla obnažena a pak pochodněmi pálena, posléze sťata. Rok její smrti není znám. Svátek sv. Eutropie 25. května.

Sv. KANDIDUS byl mučedníkem, nikoliv v Římě (jak *St* udává), nýbrž v Alexandrii. Svátek 3. října.

Sv. MARINA, panna a mučednice v Alexandrii; svátek 18. června.

Sv. PAVEL a sv. *Bassus*, mučedníci v Alexandrii (prý); neznámo kdy.

Sv. KONCESSUS, mučedník alexandrijský; svátek 10. dubna.

Sv. KRONIDAS (*E* píše: Hierodinas), *Leoncius* a *Serapion*, mučedníci alexandrijští; byvše zmučeni, byli hozeni do moře a utopeni. Svátek 12. září.

Sv. THEODOR, křesťan alexandrijský, šířil horlivě víru Kristovu; i byl za to trýzněn a sťat. Svátek 12. září.

Sv. EUTYCHIUS, mučedník alexandrijský; svátek 26. března.

Sv. AMMON a sv. *Zeno*, vojínové v Alexandrii, byli pro víru Kristovu kolem r. 249 ještě s jinými křesťany umučeni. Jsou také v Římském Martyrologiu.

Sv. BASILLA, mučednice alexandrijská, svátek 17. května; nutno ji rozlišovati od *Basilly*, dcery římských pohanských rodičů. Této Basille poslala panna Eugenia eunucha Prota a Hyacintha, aby ji vyučovali ve víře. Tato Basilla byla sťata kolem roku 260. Svátek 8. června.

Sv. PELEUSIUS, kněz a mučedník alexandrijský (před dobou sv. Jeronyma), je také v Řím. Martyrol. Svátek 7. dubna.

Sv. TRYFON, mučedník alexandrijský; svátek 3. července.

Sv. EUTHYMIUS, jáhen alexandrijský; svátek 5. května.

Sv. MANSUET, mučedník alexandrijský; stol. I.-IV.; svátek 30. prosince.

Sv. CELER a sv. *Pupillus*, mučedníci alexandrijští; svátek 28. února.

Sv. FORTUNÁT a sv. *Lucian*, mučedníci afričtí; svátek 13. června.

Sv. KANDIDUS a sv. *Kandidian*, s nimi i sv. *Sobel*, mučedníci afričtí; svátek 5. srpna.

Sv. LIKARION, mučedník egyptský; svátek 7. června.

Sv. MAREK a sv. *Marcian*, mučedníci egyptští; stol. I.-IV.; svátek 4. října.

Sv. PAFNUC, poustevník a mučedník v Egyptě; dle Řím. Martyrologia byl za císaře Diokleciana na palmovém stromě přibit i se společníky; avšak určitých zpráv není. Svátek 24. září.

Sv. PALLADIA, manželka vojína, mučednice v Egyptě; svátek 24. května.

Sv. DIOSKUR, mučedník a sv. *Potamon*, biskup a mučedník, oba v Egyptě, uctívají se 18. května. Potamonovi bylo za pronásledování křesťanů císařem Maximianem Dajem vyloupnuto oko; také mu byly kolenní svaly přeřezány. Na sněmě Nicejském, roku 325 konaném, byla sv. mučedníkovi prokazována všeobecná úcta. Avšak za arianského císaře Konstancia dal alexandrijský arianský biskup Řehoř bíti Potamiona jakožto neohroženého obhájce Athanasiova holí tak dlouho, až se zdálo, že je mrtev. Potamion zemřel brzy poté, a to r. 341.

Sv. AKVILA, mučedník v egyptském kraji Thebais; svátek jeho 20. května.

Sv. TERTULLA, panna a mučednice v Cirthě (v Numidii). Svátek 30. dubna.

Sv. THEODUL kněz, *Proklus*, *Hypacius*, *Isák*, *Eliáš*, *Benjamin* utrpěli mučednickou smrt na hoře Sinaj snad r. 373 nebo v V. století od Saracenů. Byl-li Theodul synem sv. Nila, opata, není známo. Svátek jejich 14. ledna.

Sv. THEA a sv. *Mauris* (Meuris), mučednice v Gaze palestinské ve III. stol. Svátek 19. prosince.

Sv. JUDAS *Kviriakus*, biskup a mučedník jerusalémský; kdy žil, zdali za Hadriana neb za Juliána Odpadlíka, není známo; svátek 4. května.

Sv. ZENAIDES, mučednice v Caesarei Palestinské (jiná Zenaides uvedena je v Cařihradě).

Sv. CYRIA a sv. *Valeriana*, mučednice v Caesarei Palestinské; svátek 5. června.

Sv. FLORIAN a sv. *Kalanik*, křesťané eleutheropolští (v Palestině), utrpěli mučednickou smrt od Saracenů za času císaře Heraklia. Svátek 17. prosince.

Sv. THEOFIL (Bohumil) byl biskupem v Caesarei (není známo, zdali v Palestinské či v Kappadocké); za něho nastal spor, mají-li se velikonoce slaviti po 14. březnu anebo zároveň se židy. Podle bollandistů zemřel kolem r. 200. Svátek 5. března.

Sv. ENATHA, panna v Caesarei Palestinské, byla pro víru bičována a upálena kolem r. 310. S ní zároveň usmrceni byli *Antonín*, *Germán* a *Zebinas*. Svátek jejich 13. listopadu.

Sv. PLATONIDES, mučednice v Askalu (v Palestině); svátek 6. dubna.

Sv. KVADRÁT biskup, *Theodosius*, *Emmanuel*, *Sabina* a spolumučedníci, bezpochyby v Syrii. Kvadrát byl vypuzen

a pak od modlosložebníků jat a sťat. Svátek jejich 26. března.

Sv. GELACIAN a *Epistema* byli paničtí manželové ve městě Emese (nyní Hems, v údolí řeky Orontes, v Syrii). Učinili slib zdrželivosti a později se odebrali na horu Sinaj, každý do jiného kláštera. Za pronásledování křesťanů (císařem Deciem?) Gelacian byl jat. Jakmile Epistema o tom uslyšela, přiběhla k němu a oba byli předvedeni k soudu. Soudce se tázal: „Jsi-li ten lehkomyslník a zlosyn, jenž pohrdá našimi bohy?“ - Pak dal Galeciana mučiti. Epistema vytýkala soudci ukrutnost; byla obnažena, mučena a usmrcena. Rok smrti se udává 253. Svátek jejich 5. listopadu.

Sv. DRUSUS a *Zosimus*, mučedníci v Antiochii Syrské; svátek 14. prosince.

Sv. DRUSILLA, panna antiochijská, byla podle svědectví Jana Chrysostoma upálena. Svátek 22. září.

Sv. PIONIUS, mučedník antiochijský; svátek 14. března. (Viz Pionia ze dne 1. února.)

Sv. MAKARIUS a *Julianus*, mučedníci syrští; stol. I.-IV.; svátek 12. srpna.

Sv. BASILEUS, *Auxilius* a *Saturnius*, mučedníci antiochijští; stol. I. IV.; svátek 27. listopadu.

Sv. DONÁT, *Restitutus*, *Valerian*, *Fruktuosa* a 12 spolumučedníků v Antiochii Syrské (*K* mylně uvádí Antiochii v Pisidii). Byli umučeni ve IV. stol. - Svátek 23. srpna.

Sv. TIMOTHEUS a *Faustus*, mučedníci antiochijští; svátek 8. září.

Sv. OKTÁVIA, mučednice v Antiochii Syrské; s ní i Prosdukus. Svátek 15. dubna.

Sv. PRUDENCIA, mučednice v Antiochii Syrské; svátek 15. dubna.

Sv. ERASMUS, mučedník antiochijský; svátek 25. listopadu.

Sv. POLYKARP a *Theodor*, mučedníci v Antiochii Syrské; jsou i v Řím. Martyrologiu. Svátek 7. prosince.

Sv. AGAPE a *Mariana* (či Maryna) panny (a mučednice) v Antiochii Syrské. Svátek 10. března.

Sv. NICEAS a *Pavel*, mučedníci antiochijští; svátek 29. srpna.

Sv. PROTOGENES, biskup v Karae v Mesopotamii, byl od císaře Valenta spolu s biskupem edesským a sv. Eulogiem poslán do vyhnanství do Egypta. Sv. *Eulogius* (česky Ložek) zemřel r. 381. Protogen založil v Egyptě školu, v níž mládež vyučoval a nábožensky vychovával. R. 379 se vrátil do své vlasti. Svátek 5. května.

Sv. JANUAR a *Pelagia* byli mučedníci v Nikopoli v Malé Armenii za císaře Licinia. Svátek 11. července.

Sv. RUFUS a *Rufinian*, bratří mučedníci v Armenii (podle *D* v Kománě); svátek 9. září.

Sv. KARPUS biskup, Papilus jáhen, Agathonika, sestra Papilova, Agathodor, jejich sluha, mučedníci v Pergamu (v Malé Asii); svátek 13. dubna.

Sv. ADAUKT, otec sv. Kallistheny, byl z Efesu do Mesopotamie vyhnán a tam, když se nechtěl víry zříci, sťat kolem roku 305. Kallisthena zemřela kolem r. 318 blaženou smrtí. Svátek 4. října.

Sv. RYPSIMA (či Ripsimis), panna a

mučednice v Armenii; rok smrti 310 (podle *D*); svátek její a spolumučednic 29. září.

Sv. THEOTIM a *Basilián*, mučedníci v Laodiceji Syrské; stol. I.-IV.; svátek 18. prosince.

Sv. VALENUS, mučedník na pohoří araratském; svátek 12. června.

Sv. MELECIUS, biskup v Pontu, žil kolem r. 310. Někteří se domnívají, že je totožný s Meleciem, jehož památka se koná 12. února. Jméno jeho je v Řím. Martyrol. Svátek 4. prosince.

Sv. ACHACIUS a *Hierenarch*, mučedníci; stol. I.-IV.; svátek 27. listopadu.

Sv. KLEMENCIA, mučednice v Kappadocii. S ní bylo umučeno 78 mučedníků, mezi nimiž se uvádějí: *Kvartus*, *Saturnin*, *Decimus*, *Dacius*, *Januar*, *Viktor*, *Lucius*, *Markus*, *Justus*, *Optatus*, *Maxima* a *Venustus*. Svátek jejich 12. dubna.

Sv. THESPESIUS, mučedník v Kappadocii; svátek 1. června.

Sv. FABIUS, mučedník v Caesarei Kappadocké; svátek 2. března.

Sv. ABSALON, mučedník v Caesarei Kappadocké; svátek 2. března.

Sv. RUFINUS a spolumučedníci, na př. *Vitalikus* v Ankyře v Galacii; svátek jejich 4. září.

Sv. KALLINIKUS, mučedník v Paflagonii; I.-IV. stol.; svátek 29. července.

Sv. MAKROBIUS, narozený v Paflagonii, byl snad sluhou císařským na dvoře Liciniově. Byl pro víru umučen před rokem 323. S ním byl umučen i *Seleukus*, a to v Ankyře, městě galackém. Svátek jejich 13. září.

Sv. EUTYCHIUS kněz, *Domician* jáhen, mučedníci v Ankyře (v Galacii); svátek 28. prosince.

Sv. SODALIS, *Zeno*, *Genesius*, *Marinus*, *Zotikus*, *Elpidius*, *Eutychius* a *Lupicin*, mučedníci v Lydii; svátek 27. dubna.

Sv. DIONYSIUS a *Privatus*, mučedníci frygijští; svátek 20. září.

Sv. DIODOR, *Diomedes* a *Didymus*, mučedníci laodicejští; svátek 11. září.

Sv. MAXIM, mučedník apamejský; stol. I.-IV.; svátek 30. října.

Sv. KRESCENC, mučedník v lycijském městě Mura. Byl upálen. Svátek 15. dubna.

Sv. APOLONIUS, mučedník v Ikóniu (*St* udává Sardes v Lydii); byl ukřižován snad za Decia. Svátek 10. července.

Sv. ŘOMAN (s Firmem) umučen v Nikomedii; stol. I.-IV.; svátek 6. dubna.

Sv. FIRMUS, mučedník nikomedijský; svátek 1. června.

Sv. VIKTOŘ, *Viktorin*, *Klaudius* a jeho manželka *Bassa*, mučedníci v Nikomedii; svátek 6. března.

Sv. CAESARIUS, mučedník nikomedijský; svátek 20. dubna.

Sv. VIKTORINA a sv. *Libosa*, mučednice nikomedijské; při obou je jmenován jistý sv. Euterius. Svátek 22. února.

Sv. VIKTORIK, mučedník nikomedijský; svátek 24. února.

Sv. PATRICIA, mučednice nikomedijská; svátek sv. Patricie 13. března.

Sv. STRATON, mučedník nikome-

dijský, byl takto umučen: sehnuli dva stromy, přivázali mu k nim nohy a rozpoltili jej.(*K*). Svátek sv. Stratona 9. září.

Sv. DULA byla dcerou chudých rodičů křesťanských v Nikomedii (v Bithynii; nyní Ismid). Sloužila u pohanského důstojníka. Ten ji chtěl svésti ke hříchu. Dula (jejíž pravého jména neznáme; jméno „Dula" značí tolik jako „služka") mu statečně odporovala a do očí mu řekla, že zákon křesťanský zapovídá cizoložství. Důstojník uslyšev, že Dula je křesťankou, namístě ji usmrtil. Svátek 25. března.

Sv. JAN strhl dekret císařský o pronásledování křesťanů se zdi; byl umučen v Nikomedii; svátek 7. září.

Sv. DASIUS a sv. *Zotikus*, mučedníci, kromě 12 jiných; v Nikomedii; svátek jejich je 21. října.

Sv. CYRIAKUS, *Paulillus* a *Syndimius*, mučedníci nikomedijští; svátek 19. prosince.

Sv. PLAUTUS, mučedník nikomedijský; svátek 5. dubna.

Sv. AUGUST (a Flavius), mučedník nikomedijský; svátek 7. května.

Sv. AMBIKUS, mučedník nikomedijský; svátek 3. prosince.

Sv. ARSACIUS, Peršan, vojín, vyznal za císaře Licinia svou křesťanskou víru; odešel do samoty u Nikomedie; zemřel roku 358; svátek sv. Arsacia 16. srpna.

Sv. SOLOCHON, vojín a mučedník v Chalcedonu; svátek 17. května.

Sv. EUSTOCHIA, mučednice v Tarsu v Kilikii; svátek 2. listopadu.

Sv. KRISTA, mučednice v Kilikii (či snad na Sicilii); s ní se připomíná sv. *Expergencius*. Svátek 4. června.

Sv. PRIVATUS a sv. *Afrodisius*, mučedníci v Tarsu (v Kilikii), s nimi *Prima*, *Peregrina* a j.; svátek 10. května.

Sv. SOZON, příjmím „*Opilio*" (t. j. pastýř, snad podle zaměstnání tak nazývaný), mučedník v Pompejopoli (v Kilikii); podle jiných zpráv v Nikomedii; svátek 7. září.

Sv. KASTOR a sv. *Dorotheus*, mučedníci v Tarsu (podle *D*); svátek 28. března.

Sv. DARIUS a *Sozimus* (Zosimus), *Pavel* a *Sekundus*, mučedníci nicejští; svátek 19. prosince (podle *St* 30. prosince).

Sv. EUFRATA, mučedník nicejský. Svátek 25. března.

Sv. POLYCHRONIUS, kněz nicejský, byl za císaře Konstancia kolem roku 350 od ariánů při mši svaté přepaden a proboden. Jeho jméno je také v Řím. Martyr. Svátek 6. prosince.

Sv. ZELUS, mučedník frygijský; svátek 20. srpna.

Sv. REVOKATUS a sv. *Fortunata*, mučedníci ve Smyrně; svátek 9. ledna.

Sv. SERVILIAN, mučedník smyrnenský; svátek 27. února.

Sv. KALLISTRAT, křesťanský vojín v Cařihradě, byl pro víru uvězněn. Vyučil ostatní vězně hlavním článkům víry křesťanské, takže neohroženě vyznali svou víru. Kallistrat byl bit a po ostrých střepinách válen. Ostatní vězňové, počtem 49, byli utlučeni. Stalo se tak za císaře Diokleciana. Svátek jejich 26. září.

SV. VERONIKA SV. LONGIN NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE SMRT SV. MONIKY

Sv. HERMELLUS, mučedník cařihradský; svátek 3. srpna.

Sv. MUCIUS, kněz a mučedník cařihradský; svátek 13. května.

Sv. MAURA a sv. *Justina*, panny a mučednice cařihradské. Maura je v Řím. Martyrol. - *D* je uvádí pospolu. Svátek jejich 30. listopadu.

Sv. MARTYRIUS, podjáhen, a sv. *Marcian*, kostelní zpěvák v Cařihradě; byli pro víru roku 355 sťati. Jména jejich jsou v Řím. Martyrol. Svátek 25. října.

Sv. ŽOFIE, podle řeckých zpráv lékařka a mučednice; svátek 22. května.

Sv. KLEMENTIN, *Theodot* a *Filomen* byli umučeni v Ereglii (t.j. stará Heraklea na Černém Moři; také se nazývá Perinthos); svátek 14. listopadu.

Sv. EUTYCHIUS a sv. *Plautus*, mučedníci v Thracii; svátek 29. září.

Sv. PRIMUS, *Priskus*, *Krescenc* a *Evagrius*, mučedníci v Tomi v jižní Moesii, na Pontu; svátek 1. října.

Sv. JUSTINA, panna a mučednice cařihradská; rok smrti není znám; svátek 30. listopadu.

Sv. DIOGENES či Diomedes, mučedník v Macedonii; svátek 6. dubna.

S. ATTALUS Thaumaturgus žil přísně v Řecku; proč se nazývá mučedníkem, když zpráva dí, že jsa blízek smrti, žádal přítomné bratry, aby mu dali políbení v lásce Kristově - to není známo. Svátek 6. června.

Sv. PATRICIUS, mučedník v Brusse v Řecku, století I.-IV.

Sv. AGATHOKLIA, mučednice. Bližších zpráv není. Svátek 17. září.

Sv. AUKTUS, *Taurion* a *Thessalonika*, mučedníci amfipolští (v Macedonii); svátek 7. listopadu.

Sv. THEODOL a sv. *Julian*, mučedníci soluňští; svátek 2. dubna.

Sv. FLORENCIUS, mučedník soluňský; svátek 13. října.

Sv. ALEXANDER, mučedník soluňský; svátek 9. listopadu.

Sv. KASTA, mučednice soluňská; svátek 1. června.

Sv. MATRONA, otrokyně u židovky (snad bylo její jméno Plautilla) nebo u pohanské vdovy v Soluni. Paní mučila svou služku Matronu až k smrti. Sama prý byla potrestána tím, že spadla do bečky kalů a tam se zadusila. Kdy se tak stalo, není známo. Svátek sv. Matrony 15. března.

Sv. LIGORIUS byl poustevník v Řecku; byl usmrcen od pohanů. Kdy se tak stalo, není známo. Svátek 13. září.

Sv. ELEUTHERIUS, radní (či dvořan?) v Cařihradě; byl sťat; svátek 4. srpna.

Sv. KALIXT (Kallist), *Charisij*, *Leonides*, *Kristiana*, *Tercia*, *Nika* (nebo Nice), *Galla* a *Nunechia*, mučedníci korintští ve III. století; svátek 16. dubna. S nimi se uvádí i sv. *Theodora*, mučednice.

Sv. ISACIUS a sv. *Melecius* byli biskupové na ostrově Cypru. Isacius byl pro víru umučen. Svátek 21. září.

Sv. ZENON, mučedník na ostrově Lesbos; dle Řím. Martyr. byla mu kůže s těla sedřena. Ale bollandisté to popírají. Svátek 5. dubna.

Sv. PRIMITIVA, mučednice římská; kdy, není známo. Svátek 23. července.

Sv. KRESCENCIA, mučednice římská; kdy, není známo. Svátek 5. května.

Sv. TARSICIUS, akolyta, nevydal při pronásledování křesťanů Těla Páně; hledali je u něho, on pak je buď požil nebo někomu odevzdal; raději se dal utlouci a ukamenovati, než by byl vydal Tělo Páně. Byl pohřben na Appijské silnici. Svátek 15. srpna.

Sv. APRONIANUS, žalářník (či commentariensis?) v Římě; pro neohrožené vyznání víry byl umučen. Svátek 2. února.

Sv. HYACINTH, *Lucius*, *Quintus* a *Felician*, mučedníci v Římě (anebo za Vandalů v Africe?); svátek 29. října.

Sv. MENANDER, mučedník římský; stol. I.-IV.; svátek 1. srpna.

Sv. EVAGRIUS a sv. *Priscian*, mučedníci římští; svátek 12. (či 3.) října.

Sv. ARETAS, mučedník římský; svátek 1. října.

Sv. JUSTUS, mučedník římský; svátek 14. července.

Sv. CELSUS a sv. *Klement*, mučedníci římští; svátek 21. listopadu.

Sv. KRISPULUS a sv. *Restitutus*, mučedníci, a *Basilia*, mučednice v Římě (dle *E* ve Španělsku). Rok smrti 304. Svátek 11. (10.) června.

Sv. LIBERATUS a sv. *Bajulus*, mučedníci římští; svátek 20. prosince.

Sv. STAKTEUS, mučedník římský (viz ostatně 18., VII.); svátek 28. září.

Sv. BENEDIKTA a sv. *Krispus* mučedníci římští; svátek 4. ledna (nebo 8. října).

Sv. KANDIDA, panna a mučednice římská; rok smrti není znám; svátek 29. srpna.

Sv. KRESCENCIANA, mučednice v Římě(?); svátek 5. května.

Sv. GREGORIA, mučednice římská (s Felikulou); svátek 5. června.

Sv. THEODOSIUS, vojín a mučedník římský; svátek 25. října.

Sv. FAUSTIN a sv. *Venustus* a j. mučedníci římští; svátek 22. května.

Sv. DEMETRIUS jáhen, mučedník římský; svátek 9. dubna.

Sv. JUVENCIUS, *Cyriak*, *Exsuperancius* a *Heraklia*, mučedníci římští; svátek 1. června.

Sv. APPIUS, kněz a mučedník římský; svátek 19. listopadu.

Sv. KASTA, mučednice soluňská nebo římská; svátek 1. června (viz shora).

Sv. GENNESIA, panna a mučednice; země i doba není známa. Svátek 8. června.

Sv. ŽOFIE, panna a mučednice římská; s ní se jmenuje i Quirilla či *Cyrilla*. Svátek obou 15. května.

Sv. HYACINTH, *Alexander* a *Tiburc*, mučedníci blíže Říma (v Sabinsku). Svátek 9. září.

Sv. ARISTON, mučedník římský; svátek 2. července.

Sv. ARECIUS a sv. *Dacian*, mučedníci římští; svátek 4. června.

Sv. SILVIUS se sv. *Naborem*, mučedníci římští; svátek 23. dubna.

Sv. FELIX, kněz, a sv. *Eusebius*, mnich v Terracině (v Kampanii), pocho-

vali tělo sv. Caesaria, jáhna a mučedníka, jehož svátek se koná 1. listopadu. Byli i sami pro víru umučeni (tedy bezpochyby po r. 303). Svátek jejich 5. listopadu.

Sv. OKTAVIA, mučednice terracinská; svátek 1. listopadu.

Sv. FESTUS a *Jan*, mučedníci v Toskánsku; svátek 21. prosince.

Sv. EMIL (Aemilius), mučedník v Getulii; svátek 19. května.

Sv. EMILIANA, panna a mučednice; není o ní zpráv. Svátek 30. června.

Sv. DEMETRIUS a sv. *Honorius*, mučedníci ostijští; svátek 21. listopadu.

Sv. GAUDENCIA, panna a mučednice římská; svátek 30. srpna.

Sv. PAMFIL, mučedník římský; svátek 21. září.

Sv. EUTROPIUS, *Zosima* a *Bonosa*, sourozenci a mučedníci v Portě u Říma; svátek 15. července.

Sv. VIOLA, panna a mučednice veronská; není o ní zpráv; neznáme doby jejího mučednictví. Svátek 3. května.

Sv. GUNIFORT, mučedník u Milána, snad r. 303; svátek 22. srpna.

Sv. FAUSTUS, vojín a mučedník v Miláně (?); svátek 7. srpna.

Sv. JAN, biskup a mučedník v Bergamu; svátek 11. července.

Sv. EVASIUS, biskup a mučedník v Asti (v Piemontsku); kdy, není známo; svátek 1. prosince.

Sv. ZACHARIÁŠ, mučedník, prý v Akvileji. Svátek 10. června.

Sv. LEONCIUS a sv. *Theodor* jsou v Řím. Martyrologiu uvedeni jako biskupové a mučedníci v Africe nebo ve Vicenzu. Svátek 19. března.

Sv. EUSEBIA, panna a mučednice bergamská (Bergamo v severní Italii); není o ní zpráv; svátek 29. října.

Sv. EDISTIUS, mučedník ravennský; není mnoho zaručených zpráv; svátek 12. října.

Sv. OLIVA, panna v italském městě Anagni; zpráva dí, že ve smyslných pokušeních se bodala jehlou. Rok její smrti není znám. Svátek 3. června.

Sv. OLIVA, panna a mučednice; ctí se v Palermu; svátek 10. června.

Sv. DOMNINA, panna a mučednice v italském městě Terni; kdy žila, není známo; svátek 14. dubna.

Sv. AGAPE, panna a mučednice v Interamně; svátek 15. února.

Sv. FELIX, mučedník v Tunisu (či ve Fundi v Latiu?); svátek 6. listopadu.

Sv. FACION, mučedník v Kalabrii (?); svátek 24. srpna.

Sv. ANTHILIA, panna arezzská v Toskánsku, byla sťata, protože odepřela císařskému náměstku Kvadraciánovi manželství řkouc, že chce zachovati panenství neporušené. Rok smrti 360. Svátek 25. září.

Sv. RUFINUS, mučedník v Umbrii (podle *K* v Assisi); svátek 30. července.

Sv. MINERVINUS, mučedník v Katanii; s ním se jmenují také: *Štěpán*, *Poncián*, *Attalus*, *Fabian*, *Kornel* a j.; svátek 31. prosince.

Sv. MAXIMIAN, biskup a mučedník, sv. *Valentin*, biskup a vyznavač; svátek 29. října. Valentin je týž jako Va-

lentin († 470), jehož svátek je 7. ledna.

Sv. EVODIUS, *Hermo genes* a *Kallista* (Donin uvádí mylně: Kallistus) byli sourozenci v Syrakusách na ostrově Sicilii. Básník sv. Josef Hymnograf (zemřel r. 883) napsal: „Na popraviště zmužile vstoupila Kallista, vyznávajíc Boha se dvěma bratry...“ Všichni tři byli pro víru usmrceni; kdy se tak stalo, není známo; svátek sv. Evodia a Hermogena 25. dubna; svátek sv. Kallisty 2. září.

Sv. AMPELIUS a sv. *Kájus*, mučedníci sicilští; svátek 20. listopadu.

Sv. FELIX, biskup a mučedník nolský; svátek 15. listopadu.

Sv. SENATOR, *Viator* a *Kassiodor*, mučedníci v Kalabrii (?); svátek 14. září (či 26. srpna).

Sv. DOMINATA, matka sv. Senátora; svátek 14. září.

Sv. PROSPER, mučedník beneventský; svátek 15. května (nebo i 5. dubna).

Sv. SATURNIN, mučedník na ostrově Sardinii; svátek 30. října.

Sv. TICIAN, mučedník na ostrově Sardinii; svátek 27. května.

Sv. ROBUSTIAN, mučedník na ostrově Sardinii; svátek 31. srpna.

Sv. EMIL a spolumučedníci na ostrově Sardinii; svátek 28. května. Mezi nimi sv. *Priamus*.

Sv. KRESCENS a sv. *Zoilus*, mučedníci kordovští (ve Španělsku) snad za císaře Diokleciana; svátek 27. června. K nim náleží i sv. *Venetus*.

Sv. MARINA, panna ve Španělsku, opustila dle legendy s jinými pannami svou vlast a odebrala se do cizí krajiny, aby tam šířila víru křesťanskou. Císařský náměstek Olibrius ji dal mučiti a usmrtiti. Svátek 18. července.

St praví, že Marina je totožná s Markétou ze dne 20., případně 13. července, čemuž nasvědčuje stejné jméno „Olibrius“.

Sv. SERVANDUS a sv. *Germán*, mučedníci španělští, snad r. 303; svátek 23 října.

Sv. MARON byl žákem sv. Hesychia, jenž v I. století byl poslán do Španělska a snad v provincii Jaën byl ukamenován; Maron byl usmrcen v Elviře. Svátek sv. Hesychia sv. Marona 1. března.

Sv. FABRICIAN, mučedník toledský, rok smrti není znám. Svátek 21. srpna. S ním i *Filibert*.

Sv. EUTYCHIUS, mučedník španělský; svátek 11. prosince.

Sv. LAMBERT, rolnický pomocník v Saragosse ve Španělsku; ve III. století byl pro víru mučen; byl zabit od svého pána. Svátek sv. Lamberta 16. dubna.

Sv. VINCENC a sv. *Laetus*, mučedníci snad v Tarbes (v Gaskoňsku). Svátek 1. září.

Sv. SOLINA, panna a mučednice v Chartres, žila za doby Sabina (či Sabiniana) a Potenciana, biskupů senských. Svátek její 17. října.

Sv. LUKANUS, mučedník pařížský; dle bollandistů není totožný s Lukanem ze dne 20. července. Svátek 30. října.

Sv. PROKUL, mučedník autunský; svátek 4. listopadu.

Sv. HESYCHIUS byl zardoušen; jeho spolumučedníkem byl *Diomedes;* snad ve Francii; svátek 2. září.

Sv. ALVERA, panna a mučednice v provincii perigordské. Svátek 25. srpna.

Sv. HONORINA (česky Ctirada), panna a mučednice v Normandii. Doba mučednictví není známa. Snad kolem roku 250. Svátek 27. února.

Sv. AGOARD a sv. *Agilbert*, mučedníci v Creteili blíže Paříže; rok smrti je velmi nejistý; buď 270 nebo kolem 400. Svátek 24. června.

Sv. SIMPLICIA, panna a mučednice snad v Nizze (v Gallii); také doba jejího mučednictví je nejistá. Svátek 12. dubna.

Sv. SIMPLICIAN v Poitiersu anebo v Poitou byl od vlastního otce pro víru zabit. Svátek 31. května.

Sv. ITALIKA, panna a mučednice v Namuru; svátek 30. června.

Sv. FLAMINA, panna a mučednice buď v Nikomedii (v Malé Asii) nebo v Auvergni (v Gallii). Peregrin, Machoratus a Vivencianus bránili panenství své sestry Flaminy. Flamina byla sťata za císaře Diokleciana, tedy kolem r. 303. Je patronkou v nemocech očních. Svátek 2. května.

Sv. APOLLINARIS a *Timotheus*, mučedníci snad v Remeši v Gallii; snad ve III. století. Svátek 23. srpna.

Sv. PROTAS, mučedník v Kolíně; svátek 4. srpna.

Sv. SIGILINDA, panna a mučednice v Kolíně(?); stol. I.-X.; svátek 30. srpna.

Sv. ROSINA, panna a mučednice; neví se kde a kdy. Uctívá se na př. ve Wenglingen v diecési augsburské. Je tam vyobrazena s palmou a s mečem. Svátek 11. března.

Sv. MONTAN kněz, sv. *Maxima*, jeho manželka, a 40 spolumučedníků; neví se, zda-li v Sirmiu (v Pannonii), anebo ve Smyrně (v Malé Asii). Svátek těchto sv. mučedníků 26. března.

Sv. SÁBAS, rodem Gót, byl kantorem v Dacii (t. j. ve Valašsku); lnul ke křesťanské víře; rád čistil a ozdoboval oltáře; vystříhal se styku s druhým pohlavím. Když král Gótů Athanarich pronásledoval křesťany, měl Sábas podle rozkazu požívati masa modlám obětovaného. Mnozí křesťané, aby života uchránili, jedli z toho masa. Ne tak Sábas. Prohlásil, že čin ten se rovná zapírání víry a odepřel poslechnouti rozkazu. Byl proto po dlouhých mukách ponořen do vody a pomocí dřeva na hrdlo uvázaného tak dlouho držen pod vodou, až se utopil. Rok smrti 372. Svátek sv. Sáby 12. dubna.

Sv. SÁBAS, také Gót, důstojník v Římě, usmrcen pro víru kolem roku 275; svátek 24. dubna.

Sv. DEMETRIUS, mučedník v Sirmiu (teď Mitrovice na Sávě), svátek 26. října.

Sv. NIKETAS, rodem Gót, žil v krajině, kde je nyní Valašsko a Bessarabie. Za doby krále Athanaria byl upálen, po r. 372. Řekové ho nazývají „Megalomartyr". Svátek sv. Nikety 15. září.

Sv. NIKETAS, biskup v Dacii (to jest v nynějším Valašsku); žil kolem r. 400 nebo 600. Svátek 7. ledna.

10. OBRÁNCOVÉ VÍRY

Pohané nebojovali proti víře křesťanské jen hmotnými zbraněmi a násilím,

ale i zbraněmi duchovními, učenými spisy. Pohanští mudrcové čili filosofové snažili se dokázati, že víra křesťanská je záhubná a že nespočívá na pravdě. Jistý Celsus snižoval ve svém díle *Alethés Logos*, obratně psaném, osobu Kristovu a jeho učení. Zmínil se i o zázracích Kristových a tím, ač nechtěje, potvrdil jejich skutečnost. Jiný, Lucian ze Samosaty, napsal vtipný, ale povrchní spis: „O smrti Peregrinově“, kde chtěl křesťanství spíše v posměch uvésti nežli je vyvrátiti. Na př. posmíval se tu obětavosti křesťanů a lásce k bližnímu, ale tím bezděčně dal křesťanům krásné svědectví.

Proti těmto nepřátelům víry bojovali učení spisovatelé křesťanští; vyvracovali námitky odpůrců a hájili pravdivost víry křesťanské. Nazývají se *apologetové* čili obráncové víry. Mezi nimi vynikají: sv. Justin, sv. Cyprian, Tertullian, Origenes; sv. Theofil; sv. Quadrat, sv. Aristides, sv. Melito, sv. Apollinaris; sv. Pantén, sv. Dionys Veliký. K nim možno připočítati sv. Irenea.

Sv. JUSTIN, řečený „filosof“, narodil se kolem r. 100 v Sichemu, hlavním městě samařském. Rodiče jeho byli zámožní pohané. Justin dospěv, věnoval se dráze vědecké. V Efezu se učil filosofii stoiků. Stoikové učili, že ctnost je nejvyšší dobro a vybízeli své přívržence, aby pohrdali světem. Ale Justinovi se znelíbily jejich pýcha a plané bezbožství, ku kterému vedli. - Tu se seznámil s peripatetikem, jenž mu přednášel nauky Aristotelovy; avšak když po několika měsících se tázal, kolik dá Justin za vyučování, znechutilo se Justinovi výklady jeho poslouchati. - Poté se snažil vniknouti do hlubin filosofie Pythagorovy. Ten učil, že Bůh je pouhá síla přírodní, všecko pořádající. Avšak Justin byl od pythagorejců brzy odmítnut pod záminkou, že by nevnikl do filosofické jejich soustavy, dokud by se nevyznal ve hvězdářství, měřictví a hudbě. - Rozmrzen odebral se Justin do školy filosofa podle soustavy Platonovy. Plato učíval, že je jeden toliko Bůh, pouhý duch a všemohoucí, a že člověk může Boha poznati jedině, když Bůh sám jej poučí. Tuto nauku oblíbil si Justin ze všech filosofických soustav nejvíce a doufal, že v ní najde odpověď na nejdůležitější otázky, které mu stále tanuly na mysli: Co je má duše? Co bude se mnou po smrti? Justin vyhledával samotu, poušť, aby mohl nerušeně přemýšleti.

Kdysi se potkal Justin se starcem, jenž se ho tázal, co ho vede do té nehostinné krajiny? Justin odpověděl, že přemítá podle filosofické soustavy Platonovy o Bohu a o věcech nejvážnějších. Stařec se usmál a řekl, že všichni ti mudrcové nevědí nic jistého o Bohu a o životě po smrti. Justin se tázal netrpělivě: „Jestliže filosofové nic nevědí, kde najdu učitele, který by ukojil mou touhu po pravdě? Který by upokojil mou duši?“ - Stařec odpověděl: „Dávno před mudrci řeckými žili proroci, mužové Bohem nadaní, kteří hlásali víru v jediného pravého Boha a v Syna jeho Ježíše Krista. Především se musíš modliti k Bohu o milost, aby ti otevřel brány světla a osvítil tě, neboť

bez milosti Boží bys nevnikl v dokonalé poznání všech těch věcí.“

Justin poslechl. Čítal pilně Písmo svaté, pozoroval život křesťanů, podivil se vida, jak čistě a svatě žijí, jak se vespolek milují, za víru svou trpí, ba i smrt podstupují. „Řekl jsem sám k sobě,“ tak napsal později, „je nemožno, aby tito lidé byli oddáni neřestem a tělesným žádostem; neboť člověk smyslný vidí svou blaženost jen v ukájení svých nečistých pudů, hoví svým chtíčům a bojí se smrti, protože smrt ho vyrve z radovánek.“ Justin uvěřil v Krista, odvrátil se úplně od pohanství, přijal křest, stal se mudrcem křesťanským. Bylo mu tehdy něco přes 30 let. I jako křesťan podržel plášť a způsoby filosofů, aby měl snadnější přístup u Řeků a Římanů. Konal daleké cesty po Malé Asii a po Řecku. V Efesu měl učenou rozmluvu se slavným filosofem, židem Trifonem. Rozmluva trvala dva dni a náleží mezi nejvýznačnější památky křesťanského starověku. Justin pravil, že Starý Zákon byl dán pouze pro dětský věk lidstva a že všecka proroctví se vyplnila na Kristu Ježíši, který je pravý Mesiáš a pravý Bůh. Obrátil-li se Trifon, není známo. Tolik se ví, že Trifon poprosil Justina, aby jej měl dále za přítele.

Justin přišel na svých cestách do Říma a zřídil tam mudrckou školu. Tam hájil a šířil křesťanskou pravdu; psal spisy, ve kterých dokázal, že křesťanství je neskonale vznešenější nad veškeré soustavy filosofické sebe důmyslnější. V Římě napsal Justin dvě „Apologie“ čili obrany, v nichž hájil křesťanství a dokazoval, že křesťané vedou život bohumilý a čistý, poslušni jsouce i občanských zákonů; také v nich líčil, kterak se konají služby Boží a udělují svátosti atd. V druhé obraně předpověděl: „Ani já neočekávám, leč že budu ... úklady postižen ... Ale nic nežádám, než za Ježíše Krista trpěti.“ Stalo se, jak předpověděl.

Justin byl předveden k soudci Rustikovi. Rustik se ho tázal mezi jiným: „Ptám se tebe, jenž slyneš jako veliký učenec, věříš-li, že když tě dám ubičovati k smrti, vstoupíš na nebesa? A že tam obdržíš odměnu?“ A hlučně se smál svému domnělému vtipu. Justin odpověděl: „To netoliko myslím, nýbrž vím to tak jistě, že nemám o tom žádných pochybností.“ Justin byl zmrskán a pak mečem odpraven. Rok smrti jeho je bezpochyby 166. Justin je nejstarší spisovatel, od něhož máme větší spisy; spisy jeho jsou dokladem, že učení katolické je podnes totéž, jakéž bylo hlásáno již na počátku II. století. Na příklad v Obraně I, 65 popisuje obřady Mše sv. a praví: „Jsme vyučeni, že pokrm onen, skrze modlitbu slova od něho (t. j. Ježíše Krista) pocházejícího, jímž po jeho proměně krev a tělo naše se živí, jest Tělo a Krev onoho vtěleného Syna Božího.“ - Svátek 13. dubna.

Sv. THEOFIL (Bohumil) již jako pohan se důkladně vzdělal ve vědách. Čtením Písma svatého poznal křesťanství a stal se biskupem v Antiochii. Církevní dějepisec Eusebius (Hist. eccl. 4,24) svědčí, že Theofil napsal učené spisy proti blu-

dařům. Spisy ty však se ztratily. Theofil zemřel smrtí přirozenou r. 181. Svátek 3. října.

Sv. QUADRATUS, biskup v Athénách, podle Eusebia žák apoštolský, apologeta, chválí se velice od dějepisců. Napsal a doručil císaři Hadrianovi písemnou obranu víry Kristovy. Tato obrana, první toho druhu, je skvělým pomníkem ryzí víry a hluboké učenosti Quadrátovy. O smrti jeho nevíme nic. Zemřel kolem roku 130.

Sv. ARISTIDES, filosof, narozený v Athénách, apologeta; žil též za doby Hadrianovy (117-138). Jeho obrana, o níž svědčí Eusebius (cap. 3 lib. 4 p. 116), se bohužel nedochovala. Svátek 31. srpna.

Sv. MELITO, biskup v asijském městě Sardes; napsal apologii a věnoval ji císaři Marku Aureliovi (161-180). Svátek 1. dubna.

Sv. APOLLINARIS, biskup v Hierapoli ve Frygii, nazývaný „světlem Církve“, žil za času císaře Marka Aurelia (161-180); slaví se 7. února.

Sv. METHOD byl biskupem v Olympu (v Lycii) a pak v Tyru; byl muž učený. Byl protivníkem pohanstva, velebitelem bezženství u duchovních a vykladačem Písma. Napsal spis „o zmrtvýchvstání“, pak knihu: „Convivium decem virginum“, kde napodobuje knihu Platonovu „Symposion“ formou; ale obsahem ji odsuzuje. V této knize Method chválí celibát a panenství. „V jeho spisech lze zříti všecku nádheru řeči řecké; závodí tu obrazotvornost s výmluvností“, praví Möhler. Method byl mučedníkem, ale neví se, zdali kolem r. 250 nebo kolem r. 310. Nutno jej rozlišovati od Methoda Eubula.

Velkou činnost vědeckou rozvinuli učenci křesťanští na katechetské škole v Alexandrii. Tam vyučováno bylo dialektice, vědám přírodním a filosofii. Nejprve byli čteni klasikové pohanští, pak následovalo učení o víře a mravech křesťanských. Prvním představeným této školy, pokud se na nás dochovala zpráva, je Pantén. Nástupci jeho byli Klement Alexandrijský a Origenes. *Klement Alexandrijský* napsal tyto spisy: „Napomenutí pohanům“, „Vychovatel“ (Paedagogus), ve kterém předkládá mravouku křesťanskou; pak „Stromata“ (t. j. Koberce, protože v pestrém postupu probíral náboženské otázky). V jeho spisech jsou však místa temná, i bludy. *Origenes*, syn mučedníka Leonidy, byl nejznamenitější představený této školy a největší učenec III. století. Veliký byl počet jeho posluchačů. I paní a dívky poslouchaly jeho přednášky. Mnozí žáci jeho podstoupili smrt pro víru Kristovu. Také Origenes byl pro víru trýzněn. Spisy jeho, zabírající všecky obory křesťanské vědy, vynikají hlubokými myšlenkami a klasickou formou. Ale také se ve spisech Origenových vyskytují bludy. Origenes má veliké zásluhy o studium biblické. Sestavil bibli šestisloupcovou, ve které položil hebrejský text a překlady vedle sebe (Hexapla). Jeho žákem je Dionys Alexandrijský.

IRENEUS a TERTULLIAN († 240) byli apologeté na západě. Tertulian, zprvu

právník, potom kněz, hájil Církve slovem a písmem. Napsal knihu „Apologeticus“ (totiž liber). Později však upadl v bludy montanistů. Klement Alexandrijský, Origenes a Tertullian dobyli sobě sice velikých zásluh o Církev, hájíce jejího učení, ale protože sami upadli v některé bludy, nepožívají spisy jejich té vážnosti, jako spisy Otců církevních.

Sv. PANTÉN (Pantaenus) byl veliký znalec Písma svatého a filosofie řecké. Klement Alexandrijský nazýval Panténa „včelkou sicilskou“ (sicilskou proto, že pocházel ze Sicilie). Eusebius počítal Panténa mezi největší učence. Pantén šířil víru Kristovu také v krajinách dalekých, snad v Ethiopii nebo v Indii; vrátil se do Alexandrie, aby pokračoval ve svém díle. Zemřel snad roku 216 (či 212?). Svátek sv. Panténa 7. července.

Sv. DIONYS (česky Diviš) ALEXANDRIJSKÝ narodil se v Alexandrii a byl po 16 let správcem školy katechetické, až r. 247 zvolen byl biskupem alexandrijským. Horlivě pečoval o spasení svých věřících slovem i příkladem a hájil víry proti bludařům a pohanům. - Když nastalo pronásledování křesťanů za císaře Decia, Dionysius ušel na venkov, avšak i tam byl jat slídícími pochopy; křesťanští rolníci v Tabosiře vysvobodili Dionysia i jeho průvodce Petra a Kája a odvedli je na poušť lybijskou do bezpečného úkrytu. Z úkrytu svého se Dionys vrátil do Alexandrie. S křesťany, kteří ze strachu před mučením zradili víru, nakládal mírně, jestliže svého poklesku upřímně litovali. Za císaře Valeriana Dionys byl s knězem Maximem, s jáhny Faustem, Eusebem a Chairemonem odveden do nehostinné krajiny Kefra a poté do Koluthiona. Po smrti Valerianově Dionys mohl se opět vrátiti.

Za této doby jistý Sabellius, popíraje Svatou Trojici, učil, že Bůh Otec sám se vtělil. Biskup Dionys vyvrátil blud Sabelliův a hájil správnou nauku o nejsvětější Trojici, ale při tom mimovolně nesprávně se vyslovil o Synu Božím. Proto ho afričtí biskupové obžalovali v Římě a papež sv. Dionysius mu poslal list věroučný, v němž objasnil pravé učení o nejsv. Trojici. Biskup Dionys odpověděl dvěma listy, v nichž odvolává svůj omyl a připojuje se k učení papežovu. Kromě toho Dionys Alexandrijský odsoudil blud chiliastů o tisíciletém království Kristově na zemi.

Athanasius nazýval Dionysia „učitelem církve katolické“. Dionysiovi se dává název „Veliký“. Zemřel roku 246. Svátek jeho 2. října (nebo 17. listopadu).

Sv. IRENEJ (*Irenaeus*, Lubomír) pocházel z Malé Asie, snad ze Smyrny. Narodil se kolem r. 140 z rodičů křesťanských. Za učitele měl sv. Papiu a sv. Polykarpa, kterýžto byl učedníkem sv. Jana apoštola. Irenej napsal o sobě: „Měl jsem štěstí, že ve svém mládí obdržel jsem výuku od Polykarpa.“ Slova Polykarpova si vepsal do srdce. Pilně studoval i mudrce a básníky řecké; nečinil tak z pýchy a zvědavosti, ale aby mohl lépe obhájiti víru křesťanskou, kterou nadšeně miloval.

Polykarp poslal Irenea do města Lyonu v Gallii. Řekové maloasijští měli čilé styky

s Řeky gallskými. Ireneus se tedy odebral do Lyonu a byl biskupem Pothinem vysvěcen na kněžství. Že věřící lyonští si vážili Irenea, seznati lze z listu, který poslali po Ireneovi do Říma k papeži Eleutheriovi; v listu tom praví: „Ireneus dodá ti tento list, a prosíme, abys ho měl sobě poručena jakožto horlivého milovníka zákona Kristova." - Když roku 177 zuřilo pronásledování křesťanů, byl i biskup lyonský Pothin jat a usmrcen Nástupcem jeho se stal Irenej. Horlivě konal svůj úřad, kdy církev lyonská protivenstvím tolik utrpěla. Za krátko Lyon opět se stal městem křesťanským, jak dosvědčuje Řehoř Túrský. Irenej šířil víru Kristovu i v jiných krajinách, posílaje tam věrověsty: Ferreola do Besançonu, Felixe a Fortunata do Valence. Z jeho žáků vynikl i sv. Hyppolit, biskup a mučedník, a Kájus, kněz; Kájus napsal zprávu o umučení sv. Polykarpa, jak ji byl od Irenea uslyšel.

V tu dobu papež Viktor vznesl na některé maloasijské biskupy církevní klatbu, protože byli odchylného mínění o době slavení velikonoc. To se zdálo býti Ireneovi činem ukvapeným a nad slušnou míru přísným; i napsal papeži Viktorovi výstražný list, ve kterém ho uctivě, ale vážně napomenul, aby upustil od přílišné přísnosti proti bratřím, kteří nikoliv ve věcech věroučných, ale ve věci pouhé kázně církevní jsou jiného názoru, přidržujíce se podání svých církví. Tak Irenej zjednal mír, ač obě strany při svém obyčeji setrvaly.

Irenej napsal obranný list proti gnostikům, kteří se chvástali dokonalým poznáním věcí nadpřirozených (gnosí). Hlavní dílo Irenovo je kniha „Proti kacířstvím" (Patero knih proti kacířstvím, Desolda, Praha, 1876), která byla řecky napsána a dochovala se na naše časy v latinském překladě. Píše na př. o podání: „Kdyby nám apoštolové žádných písem byli nezanechali, zdali pak bychom tedy nebyli přinuceni držeti se řádu podání, kteréž odkázali těm, jimž Církev svěřili?" (Kniha III, 4.) - O římské církvi napsal: „S touto církví pro obzvláštní přednost její musí se srovnávati každá církev" (III, 3, 2). - Dále doličuje (III. 21) důmyslně neporušené panenství Rodičky Kristovy. Irenej požíval pro svou vzdělanost veliké autority. Jeronym se dovolával jeho výroků. Eusebius chválí jeho zdatnost. Irenej náleží k nejznamenitějším spisovatelům prvních století křesťanských. Vyniká vždy korektním stanoviskem církevním.

Roku 202 nastalo v Lyoně opět krvavé pronásledování křesťanů. Čítá se 19.000 umučených křesťanů. V těch dnech i Irenej byl sťat mečem. Svátek sv. Irenea 28. června.

11. KONSTANTIN VELIKÝ A JEHO NÁSTUPCOVÉ

Po smrti Konstancia Chlora stal se jeho syn Konstantin císařem v západní části římského císařství, r. 306. Ale jeho místocísař Maxencius, chtěje býti sám císařem, vzbouřil se proti němu a vytáhl do pole s velikým vojskem.

Konstantin, ač pohan, obrátil se v modlitbě za pomoc k Bohu křesťanskému. Tu uzřel, jak sám vypravoval Eusebiovi Caesarejskému a přísahou dosvědčoval, na obloze světlý kříž s nápisem: „Tímto (znamením) zvítězíš!“ A v následující noci se mu zdálo, že mu Kristus přikazuje, aby dal udělati korouhev se znamením kříže a jíti s ní do boje. Konstantin tak učinil a zvítězil nad Maxenciem u mostu Mulviova v Římě roku 312. Rok poté (313) Konstantin vydal se švakrem Liciniem památný edikt Milánský. Tímto ediktem byla křesťanům přiznána úplná svoboda náboženská, dovoleno přistupovat ku křesťanství a nařízeno vrátiti zabrané budovy a pozemky církevní. Licinius se ediktem tím nespravoval; pronásledoval křesťany dále. Když byl poražen od Konstantina a brzo poté popraven, Konstantin stal se jediným císařem čili samovládcem celé říše římské (r. 323).

Konstantin se prohlásil zjevně pro křesťanství a získal si o Církev veliké zásluhy, obdařiv ji zvláštními právy a výsadami. Biskupům dal jistá práva i v soudnictví světském, kněze osvobodil od služby veřejné, církevní majetek od daní; chrámům křesťanským dal právo asylu (aby chránily vinníka před násilným ukvapeným trestem), a dovolil, aby chrámy mohly přijímati odkazy. - Všude vyznamenával biskupy a kněze, k nejdůležitějším úřadům bral nejvíce křesťany. K pohanům byl mírný; zapověděl jen ty obřady pohanské, které byly spojeny s nemravností. - Konstantin zrušil ukrutné a nelidské tresty, zvláště trest ukřižování, z úcty ke Spasiteli; zakázal vpalovati otrokům potupné znamení na čelo, zakázal pohazovati dítky, snažil se, aby zákonodárství bylo provanuto duchem křesťanským; pro den nedělní přikázal klid. - Konstantin dal vystavěti několik chrámů křesťanských v Římě, v Nikomedii, v Jerusalémě a jinde. Také jeho matka Helena se starala o stavbu křesťanských chrámů.

Konstantin přeložil své sídlo z Říma do Byzance, kterou skvostně vystavěl a podle svého jména Konstaninopolis (Cařihrad) nazval. - Konstantin se dal pokřtíti teprve před svou smrtí r. 337. Pro zásluhy, jichž si dobyl o říši a Církev, přísluší mu název „Veliký“. Řekové a Rusové nazývají jej dokonce „Svatým“. Avšak církev římská ho neřadí do počtu svatých, protože jeho život nebyl úplně přiměřený víře křesťanské.

Synové jeho sluli Konstantin II († 340), Konstans († 350) a Konstancius († 361).

12. DĚJINY VNITŘNÍ, KULT A KÁZEŇ CÍRKEVNÍ

Ústavy dostalo se Církvi od božského jejího zakladatele. Záhy bylo lze seznati rozdíl mezi duchovenstvem a věřícími. Rozdíl mezi biskupy, kněžími a jáhny uvádí se již v Písmě svatém. Ve třetím století setkáváme se i s nižšími stupni; s podjáhny, s akolyty (přisluhovači), s lektory (předčitateli), s exorcisty (zaklinači) a s ostiáři (vrátnými). Diakonisky čili jáhenky přibírány bývaly při křtu žen a k obsluze nemocných.

Biskup byl volen od biskupů téže provincie; k volbě byl přibírán i lid, aby vydával svědectví o životě voleného. Biskupové, kteří nejblíže sousedili, uznávali za svého představeného biskupa církve mateřské t. j. *metropolitu*. Metropolitové byli podřízeni patriarchům. *Patriarchové* byli v Římě, v Alexandrii a v Antiochii; později k nim přibyl patriarcha jerusalémský a cařihradský. Všichni biskupové, metropolitové a patriarchové měli svůj střed v biskupu římském, uznávajíce jeho primát, nejenom cti (honoris), ale i moci (jurisdictionis). Že biskup římský je nástupcem sv. Petra a hlavou celé Církve, je četně zaznamenáno u církevních spisovatelů. Svědectví viz v životopisech sv. Klementa, Cypriana, Irenea a j. V důležitých věcech se radívali biskupové se svými kněžími, nebo biskupové jedné země; v nejdůležitějších věcech scházívali se biskupové celé Církve, radíce se vespolek, dávajíce zákony celé Církvi a osvědčujíce svou víru. Tato shromáždění nazývala se synody, koncily čili *obecné sněmy církevní*.

Kněží bývali vybíráni obyčejně ze starších křesťanů, kteří byli neúhonných mravů, znali Písma sv. a vynikající vědomostmi svými nad ostatní. Duchovní vyšších svěcení byli povinni zachovávati bezženství (celibát). Kdo byl na kněžství posvěcen, nesměl vstoupiti ve sňatek manželský. Kdo, ač ženatý, byl na kněze vysvěcen, mohl sice podržeti svou manželku, ale v nejčastějších případech buď manželku propustil anebo žil ve zdrženlivosti. Synoda elvirská (ve Španělsku r. 305 konaná) a ancyrská (v Galacii r. 314) vydaly první předpisy o bezženství kněžském. Papež Lev rozšířil r. 445 celibát i na podjáhny. - Duchovní žili dílem z výdělku svých rukou, dílem z dávek věřících. Příjmy Církve plynuly z dobrovolného odvádění prvotin a desátků a z odkazů věřících. Církevní jmění bylo dílem k živobytí biskupa a jeho duchovenstva, dílem na potřeby bohoslužebné, dílem na almužny pro chudé.

Již od počátku udělovala Církev všech sedmero *svátostí* podobným v podstatě způsobem, jakým je uděluje dnes. Kdo chtěl do Církve vstoupiti, tomu bylo napřed se připravovati na přijetí sv. křtu a vyučiti se základním pravdám víry. Ten slul *katechumen*. Katechumenát trval i několik let. Byly v něm tři stupně. „Slyšící" směli jen při počátku mše sv. býti přítomni a kázání po evangelium vyslechnouti; před obětováním museli odejíti z chrámu do předsíně. „Klečící" zůstali ve chrámě a když biskup se nad nimi pomodlil a jim požehnání udělil, odešli ke slyšícím do předsíně. „Vyvolení" směli býti přítomni celé Mši sv. a v čas příhodný byli pokřtěni. Křest býval obyčejně udílen trojím ponořením do vody. - Svátost oltářní se rozdávala obyčejně pod jednou způsobou. Středem veškeré bohoslužby byla *obět Mše svaté*, jež v hlavních částech právě tak byla konána jako nyní. Mše sv. nazývána byla „lámání chleba", „večeře Páně" a „Eucharistia".

Křesťané konávali zprvu služby Boží v soukromých příbytcích a i na jiných místech, v katakombách. *Katakomby*, z nichž

nejslavnější jsou římské, byly podzemní chodby, v nichž křesťané pochovávali těla svých mrtvých a v nichž se scházívali ku konání služeb Božích a se ukrývali. Ve stěnách chodeb byly vytesány výklenky pro zemřelé; výklenek se uzavřel deskou s nápisem; mučedníkům se dávala do výklenku nádobka s jejich krví a na desku se vtesávala palma. Těla předních mučedníků uložena bývala ve zvláštní podzemní kapli; nad hrobem býval postaven oltář. Za stěhování národů byly římské katakomby drancováním zpustošeny; upadly v zapomenutí a staly se nepřístupnými. Staletí uplynula. Dne 31. května 1578 náhle se strhl pokřik na ulicích římských: „Na salarské silnici následkem deštů z nenádání se propadla ulice a objevilo se jakési nové město." První přiběhl Baronius. Ukázala se katakomba sv. Priscilly. Někteří se odvážili s pochodněmi do vnitř. Studiu katakomb věnoval se Antonín Bosio. Co našel, všecko popsal a obkreslil v knize „Roma sotterranea." - Jiný badatel je Giovanni Battista Rossi, římský šlechtic (zemřel 1894). Jeho žáky jsou prof. Kraus, Antonín de Waal, J. Wilpert, Orazio Marucchi.

Křesťané slavívali některé dni za *svátky*. Na místo soboty, židovského svátku, byla zavedena neděle. Kromě toho světívali křesťané od pradávna svátky velikonoční, svatodušní, svátek Zjevení Páně (6. ledna) a později slavnost Narození Páně. Taktéž slavívala se památka svatých mučedníkův a jiných svatých, a to v den jejich smrti, který se považoval za den jejich narození pro nebe. - Staří křesťané se postívali často a přísně. Zachovávali *půst* ve svatvečery čili vigilie před velikými svátky, každý týden ve středu a v pátek, později i v sobotu, a pak ve čtyřicetidenní postní době.

Církev bděla přísně nad *mravy* svých údův; kdo se nějakého hříchu dopustil, musil nejenom přijmouti svátost pokání obvyklým způsobem, ale musil také veřejně před veškerým shromážděním věřících z něho se vyznati a předepsanou pokutu či pokání veřejně vykonati; dokud nevykonal veřejné pokání, byl považován za vyloučena z Církve. Veřejné pokání trvalo někdy i řadu let. Veřejným kajícníkům bylo takořka projíti čtyřmi stupni pokání (podobnými jako u katechumenů). Jevil-li některý kajícník neobyčejnou horlivost v konání skutků kajícných, byla mu za odměnu jeho horlivosti odpuštěna buď část pokuty nebo celá zbývající pokuta. Odtud mají původ odpustky.

První křesťané byli mravů ryzích, vzorných. List k Diognetovi ve II. století praví (kap. 5): „Křesťané jsou chudí - a obohacují mnohé; ubližuje se jim - a oni žehnají; dostává se jim posměchu - a prokazují čest." Laktancius (Instit. div. 5, 14) píše: „U nás mezi chudými a bohatými, mezi služebníky a pány není rozdílu pražádného (nihil interest)." Působením učení Kristova, že všichni lidé jsou si rovni před Bohem, počalo mizeti otroctví v zemích křesťanských. Náboženství Kristovo osvobodilo ženu z nedůstojného postavení jejího a vrátilo jí právo v rodině a na dítky. Četní křesťané dobrovolně se zavazovali zachovávati evangelické rady. Sluli asketové.

13. VYZNAVAČI A JINÍ SVATÍ V PRVNÍCH STOLETÍCH KŘESŤANSKÝCH

Sv. PONCIUS, jáhen sv. Cypriana v Karthagu, napsal spis o mučednictví sv. Cypriana, ve kterémž vyslovil lítost, že není sám také mučedníkem. O jeho smrti není zpráv. Zemřel po r. 260. Svátek sv. Poncia nebo Ponciana 8. března.

Sv. ABILIUS byl třetím biskupem v Alexandrii po sv. Markovi. Zemřel kolem r. 97. Svátek jeho 22. února.

Další patriarchové alexandrijští:

Sv. *Eumenius* do r. 143; svátek 7. října, - sv. *Marcian* do roku 153; svátek 1. ledna, - sv. *Serapion*, do r. 213; svátek 30. října, - sv. *Demetrius*, do r. 231; svátek 9. října, - sv. *Herakleas*, do r. 246; svátek 14. července, - sv. *Maximus*, do r. 282. Potiraje bludy Pavla Samosatského trpěl soužení i vyhnanství; svátek 27. prosince.

Sv. PAFNUC, opat u Herakleje Egyptské; obrátil prý Thaidu k životu kajícímu. Svátek 29. listopadu.

Sv. THAIS byla sice ve víře křesťanské vychována, ale udusila v sobě milost Boží rozkošnictvím. Zabředla do nepravostí. V celé krajině vůkol se mluvilo o krásné, bystrozraké, ale i zpustlé Thaidě. Sváděla kdekoho ke hříchu. Kdysi ji vyhledal poustevník sv. Pafnuc, přestrojiv se za lehkomyslníka; žádal s ní mluviti o samotě. Zavedla jej na místo skryté řkouc: „Tu nás nevidí nikdo, leč Bůh.“ - „Jak že? Ty víš, že je Bůh?“ - „Ano.“ - „A nebojíš se hřešiti? Nevíš-li, že Bůh tebe bude souditi?“ - Thais slíbila život svůj polepšiti. Pafnuc uloživ jí pokání, odešel. Thais shromáždivši všechen nábytek a všecky své skvosty na velkou hromadu, spálila všecko. Pak odešla do poustevny. Pafnuc jí tehdy řekl, že není ani hodna slovo „Bůh“ vysloviti a ruce k nebi pozdvihnouti; a proto prý má denně ráno obracejíc se k východu slunce říkati: „O Ty, který jsi mne stvořil, smiluj se nade mnou.“ Po třech letech vstoupila do kláštera; avšak byla tam pouze 14 dní, zemřelať v tuhé kajícnosti. Svátek sv. Thaidy 8. října.

Sv. MAXIMIAN, biskup v Numidii, hájil víry proti donatistům. Ti ho málem utloukli k smrti. I žádal ochrany od císaře Honoria, ne aby se pomstil, ale aby církev obhájil. Zemřel po roku 406. Svátek 3. října.

Sv. PAFNUC, biskup v Horní Thebaidě, byl mučen za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem; bylo mu pravé oko vyraženo a ohbí pod kolenem levé nohy žhavým železem přepáleno. Pak byl odsouzen „ad metalla“, t. j. k těžké robotě do bání, aby dobýval rudy. R. 325 Pafnuc se dostavil do Niceje v Bithynii na první obecný sněm církevní. Tam mu mnozí prokazovali poctu jako statečnému vyznavači. Císař Konstantin mu líbal uctivě prázdnou dutinu oční. Podle Sokrata (V. 12) Pafnuc byl proti návrhu zákona, aby kněží před svěcením ženatí nuceni byli odloučiti se od manželek; jen kněží již svěcení nemají se ženiti. U biskupů rozuměla se zdrželivost sama sebou.

Pafnuc pokládán byl všeobecně za muže zdrželivého od mládí.

Pafnuc zůstal vždy horlivým zastáncem biskupa alexandrijského sv. Athanasia. Také Maximovi, biskupu jerusalémskému, muži bezelstnému, který nevědomky se přidržel ariánů, vysvětlil všecky obmysly ariánů a přivedl jej do sboru biskupů pravověrných. Zemřel kolem r. 356. Svátek jeho 11. září.

Sv. PIAMONA, panna egyptská; není o ní zpráv. Svátek 3. března.

Sv. ARCHELAUS, biskup v mezopotámském městě Kaskaru; napsal spis proti bludu manichejskému (?); proto Jeronym jej čítá do řady církevních spisovatelů. Řím. Martyrologium praví, že Archelaus vynikal učeností a svatostí. Není o něm více zpráv. Žil asi v IV. století. Svátek sv. Archelaa 26. prosince.

Sv. MAREK, biskup jerusalémský, byl asi šestnáctý v řadě biskupů toho města. Římské soupisy o něm praví, že byl muž slovutný a učený a že zemřel smrtí mučednickou. Snad r. 156. Svátek 22. října.

Sv. NARCIS narodil se bezpochyby v Jerusalémě a přijav svěcení kněžské, konal povinnosti svého úřadu tak horlivě, že ho věřící všeobecně nazývali „knězem svatým." Zvolen byv biskupem jerusalémským, hlásal neúnavně slovo Boží a ujímal se trpících a utiskovaných; sám žil nadmíru zapíravě. Na řeč byl opatrný a přísně káral ty, kdož bohaprázdnou řečí dávali pohoršení. Věřící ho milovali a ctili, ale odpůrcové ho nenáviděli a číhali na příležitost, aby Narcise zničili nebo aspoň očernili. Tři ničemové, kteří pro svou prostopášnost Narcisem byli pokáráni, umluvili se a obvinili Narcise z mrzké nepravosti; prohlásili, že jsou hotovi žalobu svou přísahou stvrditi. Narcis byl své neviny jist, avšak domnívaje se, že by nemohl v Jerusalémě dále s prospěchem působiti, odešel tajně z města a skryl se na poušti.

Trestající spravedlnost Boží zastihla ony křivopřísežníky. Byli různým způsobem za křivou obžalobu potrestáni. Na stolici biskupské následoval biskup Germanion, po něm Gordius; Gordius zemřel, a tu Narcis po osmiletém pobytu na poušti opustil svůj úkryt a přišel do Jerusaléma a na žádost věřících se ujal opět svého úřadu. Jsa stařičký, přibral sobě Alexandra, biskupa z Kappadocie, za pomocníka v úřadě. Narcis zemřel r. 212 ve věku 116 let. Svátek 29. října.

Sv. ZAMBDAS (= Zabdas = Bazas), biskup jerusalémský, obrátil podle Řím. Martyrol. na víru a pokřtil vojíny thebajské legie. Zajisté dosti trpěl za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem, ale zemřel smrtí přirozenou kolem r. 304. Svátek sv. Zambdy 19. února.

Sv. MAKARIUS, biskup jerusalémský, byl statečný vyznavač Kristův. Za jeho doby přišla císařovna Helena hledat kříže Kristova. Athanasius pravil o Makariovi, že je muž bezelstný a upřímný, muž ducha apoštolského. Zúčastnil se sněmu Nicejského (r. 325) a podepsal, jsa z prvních přítomných, úchvaly sněmovní. Žil pak ještě 10 let. Zemřel tedy roku 335. Jeho nástupcem byl sv. Maxim. Svátek sv. Makaria 10. března.

Sv. MAXIMUS, biskup jerusalémský, pozbyl za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem oko i nohu a proto požíval velké úcty a vážnosti. Že horlivě víry hájil, byl od arianů pronásledován, ba i sesazen. Zemřel po roku 355. Svátek jeho 5. května.

Sv. JULIÁN, biskup v Apameji, zemřel kolem r. 200 nebo 400; svátek 9. prosince.

Sv. CHARITON, opat palestinský, zemřel po r. 350. Svátek 28. září.

Sv. CYRILL, patriarcha antiochijský, vynikal učeností a zemřel smrtí přirozenou kolem r. 300. Svátek 22. července.

Sv. THEODOT, biskup laodicejský (na břehu mořském u Antiochie syrské) proslavil se výmluvností a ctnostmi, jak o něm psáno v římském seznamu světců. Svátek sv. Theodota 2. listopadu.

Sv. AGAPE a MARIANA (či Marina), panny v Antiochii syrské (na řece Orontès). Svátek 10. března.

Sv. ABERCIUS, biskup hierapolský ve Frygii, prý žil za času císaře Marka Antonína, jehož dceru Lucillu, ďáblem posedlou, prý vyhojil. Abercius připravoval se na smrt, vykopal si hrob a napsal nápis, v němž mluví o Kristu jako o tajuplné rybě. Svátek sv. Abercia 22. října.

Sv. AMFION, biskup v Cilicii; kdy zemřel, není známo. Svátek 12. června.

Sv. EUSTACIUS, mučedník v Ancyře; stol. I.-IV; svátek 28. července.

Sv. AKÁC, mučedník milétský; svátek 28. července.

Sv. ARTEMON, biskup v Seleucii, od sv. Pavla ustanovený, svítil svou zbožností a svými ctnostmi. Byl tělesným i duchovním lékařem svým svěřencům. Dočkav se vysokého stáří, odešel na věčnost. Svátek sv. Artemona 24. března.

Sv. ANTHUSA, panna a poustevnice, pocházela z Seleucie; zemřela kolem roku 280. Svátek její 22. srpna.

Sv. ZENO, biskup majumský, udělil sv. Janu Chrysostomovi nižší svěcení. Je také v Řím. Martyrol. Svátek 26. prosince.

Sv. EUSTORGIUS, kněz nikomedijský; svátek 11. dubna.

Sv. PARTHENIUS, biskup v Lampsaku v Mysii, od Řeků nazývaný „slávou Hellespontu“, žil ve IV. století. Svátek 7. února.

Sv. MIKULÁŠ (Nicolaus) narodil se kolem roku 250 v lykijském městě Pataře jako syn křesťanských rodičů. Byv od nich zbožně vychován, zamiloval si stav duchovní a přijal nižší svěcení. Když mu zemřeli rodičové, rozdával zděděné jmění chudým a uděloval almužny plnýma rukama, a to nejraději potají. Kdysi se dozvěděl, že jistý otec se ocitl v tak kruté nouzi, že projevil úmysl zaprodati nevinnost tří svých dcer. Ihned byl Mikuláš odhodlán zachrániti nešťastnou rodinu. Po třikráte vhodil, nejsa nikým pozorován, do příbytku onoho ubožáka částky peněz, takže otci tomu umožněno bylo dcery své dobře provdati s věnem takto darovaným. Časem se lid dozvěděl, že Mikuláš činí potají dobrodiní, chválil jej, ale Mikuláš odmítal chválu, a aby ušel projevům vděčnosti, umínil si putovati do Palestiny. Úmysl vykonal.

Vraceje se do své vlasti, přišel do města

UMUČENÍ SV. ANEŽKY NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE SMRT SV. SABINY SV. BASIL

Myry, na jižním pobřeží Malé Asie. Tam právě osiřel stolec biskupský. Biskupové lykijští se shromáždili, aby zvolili nového biskupa; sjednotili se na tom, že má ten býti zvolen biskupem, jenž příštího dne první vstoupí do chrámu. Stalo se, že toho dne časně zrána Mikuláš, jenž právě přibyl do Myry, vstoupil první do chrámu. A když biskupové vkročili do svatyně a seznali, že cizí muž vstoupil první do chrámu, vzali ho a posvětili ho na biskupa, ač se vzpíral. Byl to Mikuláš.

Mikuláš ve své pokoře seznal, že jeho dosavadní život není tak dokonalý, aby důstojně zastával svůj úřad a proto víc a více se zapíral. Žil velmi přísně, odpočíval na holé zemi a konal vroucí modlitby. Láska k bližnímu, jíž si osvojil již od mladosti, pudila jej, aby podporoval nuzné a aby se ujímal dětí osiřelých vdov a všech nevinně pronásledovaných. Při tom těšil trpící a povzbuzoval je k důvěře v Boha a k trpělivosti.

Za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem Mikuláš byl jat a poslán do vyhnanství. V žaláři ztrávil Mikuláš několik let. Když císař Konstantin r. 313 vydal edikt milánský, Mikuláš propuštěn byl na svobodu a konal dále pastýřský svůj úřad. Zúčastnil se také sněmu Nicejského, jsa jedním z nejzkušenějších a nejhorlivějších biskupů. Po sněmu Nicejském vykonal, jak legenda vypravuje, pouť do Říma a na zpáteční cestě se zastavil v městě Bari. Rok jeho smrti není jistý. (St. udává dobu 345 až 352.) Svátek sv. Mikuláše biskupa 6. prosince.

Sv. ARABELLA (jméno zdrobnělé z Araba, Arabia) mučednice v Niceji. Je o ní příliš málo zpráv. Svátek 13. března.

Sv. ŘEHOŘ (*Gregorius Thaumaturgos*) pocházel z Nové Caesaree v Pontu. Jeho rodiče byli bohatí pohané. Otec zemřel záhy a matka si přála, aby Řehoř se učil umění řečnickému a stal se právníkem. Řehoř neměl o křesťanství velkých vědomostí, ale byl ozdoben ušlechtilými vlastnostmi. Byl pravdymilovný, nehájil nikdy, co bylo bezprávím; měl útlý cit mravní, že nechtěl ani čísti, co nemravného bylo v knihách řeckých básníků a spisovatelů.

Matka poslala Řehoře, i druhého svého syna Athenodora do Caesaree palestinské. Tam právě založil Origenes, vypuzen byv z Alexandrie, bohosloveckou a filosofickou školu. Origenes čítal s oběma bratry spisy mudrcův i básníkův řeckých, ale při tom jim vykládal vznešené pravdy křesťanské a četl s nimi Písmo svaté. Vzdělal je ve vědách, ale vedl je i ke Kristu. Kladl jim na srdce, že život lidský bez mravní dokonalosti prožitý je život bezcenný a že člověk povinen je bdíti nad svými náklonnostmi. Řehoř se zprvu vzpíral radám o tuhé sebekázni, neboť byl ctižádostivý, ale nemohl odpírati mocným důvodům Origenovým; rozhodl se státi se křesťanem.

Když za nového pronásledování křesťanů Origenes odešel do Kappadocie, i Řehoř opustil Caesareu palestinskou a odebral se do Alexandrie, kdež byl Dionys jeho učitelem. V Alexandrii byla studující mládež nevázaných mravů. Bezúhonnost Řehořova budila u nich závist a nepřá-

telství. I umínili si někteří, že připraví Řehoře o čest a vážnost. Kdysi měl Řehoř s několika učenci vědeckou rozpravu; tu se vedrala návodem oněch zvrhlých mladíků jakási nestoudná ženština do místnosti a požádala Řehoře o zaplacení mzdy za rozkoše, kterých prý s ní užil. Řehoř nepozbyl duchapřítomnosti při tomto hanebném útoku na jeho čest; aniž by se s ní dal do řeči, požádal jednoho ze svých přátel, aby jí dal, čeho si přeje, a pokračoval ve svém rozhovoru. Sotva opovážlivá ženština obdržela peníze, litovala svého činu a ihned odvolala své nařčení, prosíc Řehoře za odpuštění.

Řehoř vrátiv se z Alexandrie, sešel se opět s Origenem v Caesarei palestinské a dal se pokřtíti. Na rozloučení s Origenem Řehoř konal řeč (oratio panegyrica in Origenen), o níž se pravilo, že prý nebylo krásnější řeči ve starověku. Také Origenes miloval Řehoře; nazýval ho „svým svatým pánem a v pravdě synem“. Patrně tedy Origenes pokřtil Řehoře.

Příbuzní Řehořovi se nadáli, že se bude ucházeti o veřejný státní úřad; ale Řehoř dal výhost světu a šel na poušť, aby v přísné odříkavosti sloužil Bohu. Ale stalo se jinak. Řehoř byl ustanoven biskupem v Nové Caesarei. Obyvatelé novocaesarejští byli velkou většinou pohané, oddáni modloslužbě a rozmařilému životu. V celém městě bylo jen 17 křesťanů. Když Řehoř přišel do svého biskupského města, neměl, kde by se ubytoval. Jistý Muson ho přijal do svého domu. Bůh obdařil Řehoře vzácným milodarem zázraku, aby pohany naklonil k víře Kristově. Modlil se nad nemocnými a oni byli uzdraveni. Počet věřících rostl a Řehoř budoval novou svatyni.

Pohané si vážili Řehoře a předkládali mu své spory na rozsouzení. Židé nazývali jej „druhým Mojžíšem“. Řehoř slynul netoliko moudrostí a divotvornou mocí, ale také milosrdnou láskou a štědrostí k chudým. Této štědrosti chtěli kdysi dva židé zneužíti. Jeden z nich se položil na zemi, kudy Řehoř měl jíti, a dělal se mrtvým; druhý pak naříkaje prosil Řehoře o podporu, aby prý mohl mrtvého spolubratra pohřbíti. Řehoř nemaje při sobě peněz, položil svůj plášť na domněle mrtvého a odešel. Druhý žid měl z podařeného šibalství radost a vyzval soudruha, aby vstal, ale s hrůzou seznal, že jeho druh je skutečně mrtev.

V životopise sv. Alexandra komanského bylo řečeno, že Řehoř doporučil a vysvětil bývalého uhlíře za biskupa. Za pronásledování křesťanů císařem Deciem Řehoř ušel na skryté místo v blízkých horách a vrátil se teprve po smrti Deciově. Když r. 270 Řehoř ležel na smrtelném lůžku, zvěstovali mu, že je jen 17 pohanů v Nové Caesareji. „Díky Bohu!“ odpověděl Řehoř; „když jsem nastoupil úřad biskupský, bylo tu 17 křesťanů.“ Umíraje řekl: „Cizincem jsem byl na této zemi za živa, cizincem chci tu zůstati i po smrti. Nežádám si náhrobku.“ Řehoř zemřel roku 271. Svátek sv. Řehoře 17. listopadu.

Sv. ONESIMUS (Thaumaturgus), mnich caesarejský (?), putoval do Magnesie (v Malé Asii) a zemřel po pronásle-

dování císařem Dioklecianem smrtí přirozenou. Svátek jeho 14. července (nebo i 18. září).

Sv. ZOTIKUS byl římský kněz, který šel s císařem Konstantinem z Říma do Cařihradu. Zřídil prý první útulek pro sirotky v Cařihradě. Svátek sv. Zotika 31. prosince (či 21. prosince).

Sv. EVAGRIUS, biskup cařihradský (?); rok smrti není znám. Svátek 6. března.

Sv. METROFANES, biskup cařihradský, zemřel po r. 325; svátek 4. června.

Sv. EUBULA, matka sv. Pantaleona, horlivá křesťanka, hájila své víry proti Eustorgiovi, svému manželu, zaslepenému ctiteli pohanských model. Zemřela jistě před svým synem, ale smrtí přirozenou. Svátek její 30. března.

Sv. DIONYSIUS, biskup korintský, napsal osm t. zv. katolických listů k Atheňanům. Ztratily se až na malé zlomky. Zemřel smrtí přirozenou r. 180 (podle některých zpráv byl sťat). Slaví se 8. dubna.

Sv. AUXIBIUS, dříve pohan, byl od Marka, příbuzného sv. Barnabáše, ve víře vyučen a pokřtěn, a pak ustanoven byv od sv. Pavla biskupem na ostrově Cypru, působil tam skoro 50 let a zemřel r. 102. Svátek 19. února.

Sv. THEODOT, biskup v Cyrinii na ostrově Cypru, byl mučen za Licinia, ale propuštěn. Zemřel kolem r. 320. Svátek 6. května.

Sv. PINITUS, biskup na ostrově Kretě ve II. stol.; svátek 10. října.

Sv. FILIP, biskup gortynský na ostrově Kretě, byl z nejznamenitějších biskupů tehdejší doby. Řím. Martyrol. o něm praví, že hájil víry Kristovy proti pohanům i proti kacířům. Žil za císařů Marka Aurelia a Kommoda, tedy kolem r. 185. Mučedníkem nebyl. Svátek 11. dubna.

Sv. MYRON (*Thaumaturgus*), biskup kretský, byl zpı vu ženat, bedlivě obdělával svá role a z úrody štědře podporoval chudinu. Víc a více se rozhojňovala jeho nábožnost a dobrotivost. Zemřel smrtí přirozenou kolem r. 300. Svátek 8. srpna.

Sv. PUDENT byl synem Punika a *Priscilly*, jak svědčí některé zprávy. Priscilla, matka *Pudenta* a bába *Pudenciány* a *Praxedy*, byla horlivá křesť ınka. Založila první křesťanské pohřebiště na silnici Salárské. Pudent byl senátorem v Římě; hostil prý sv. Petra a Pavla. První jeho manželka se jmenovala Sabinella; dcery jejich byly Pudenciána a Praxedis. - Pudenciána, vnučka sv. Priscilly, byla podle tradice první, která v Římě slíbila Bohu panenství a přijala závoj. Rozdala své statky chudým; přijímala křesťany přívětivě do svého domu a obětavě pečovala o výživu a jiné jejich potřeby. - Nejinak činila i Praxeda, vnučka Priscilly a sestra Pudenciány, panna římská. Praxeda podporovala utiskované křesťany v Římě svým jměním, svou útěchou a všelikou službou lásky křesťanské. V domě obou sester se slavila večeře Páně a konalo se vyučování ve víře. Obě sestry pečovaly o křesťanské vězně a o mučedníky; pohřbívaly jejich mrtvá těla. - Z druhého manželství s Klaudiou měl Pudent dva syny: Novata a Timothea. *Novat*,

syn sv. Pudenta, bratr Timothea, Pudenciány a Praxedy, kněz, odkázal umíraje r. 151 své jmění sv. Praxedě, aby je rozdala chudým. Bratr Timotheus, kněz, byl s tím srozuměn a řekl: „Co se líbilo bratru mému, líbí se i mně. Ať naloží kněz Pastor a Praxeda s odkázaným jměním podle libosti.“ - Kdy tito jmenovaní žili, zdali v II. století nebo v I. (dle poznámky o pohostění sv. Petra a Pavla), není známo. O Praxedě se praví, že byla mučednicí za Marka Aurelia, tedy kolem roku 160. Svátek sv. Pudenta 19. května; svátek sv. Priscilly 16. ledna; svátek sv. Pudenciany 19. května; svátek sv. Praxedy 21. července; svátek sv. Novata 20. června.

Sv. PASTOR byl horlivý kněz římský. I podle přísné kritiky lze seznati z pramenů, že s pannami Pudencianou a Praxedou pohřbil mnoho mučedníků. Byl-li spisovatelem knihy „Pastor“, byl by totožný se sv. Hermou. Svátek sv. Pastora 26. července.

Sv. FANTIN ušel, když rodiče jeho byli za pronásledování císařem Dioklecianem usmrceni, na místo skryté v Kalabrii (?); zemřel smrtí přirozenou. Svátek sv. Fantina 24. července.

Sv. HELENA pocházela z rodičů stavu prostého, snad v bithynském městě Drepane, podle jiných z rodu knížete v Britannii. Vynikala sličností těla a vzácnými dary ducha. Římský důstojník Konstancius Chlorus ji pojal za manželku a r. 274 narodil se jim Konstantin. Sv. Ambrož praví o ní, že byla, když ji Konstancius Chlorus poznal, poštmistrovou. „Věru, dobrá to správkyně stáje“ - tak napsal - „která všecko pokládala za výkal, aby získala Krista; proto ji Kristus od odpadků povýšil na trůn (de stercore levavit ad regnum).“ Oba rodičové, Konstancius i Helena, byli pohané, ale ušlechtilí. Avšak r. 292 Konstancius stav se spolucísařem, propustil manželku svou Helenu a oženil se s dcerou svého příznivce císaře Herkulea. Zapuzená manželka Helena usadila se v Trevíru.

Když syn její Konstantin zvítězil nad svými nepřáteli, povolal matku svou Helenu na císařský dvůr, prokazoval jí všelikou poctu, udělil jí název „císařovny“ a dal na její počest stavěti pomníky a raziti mince s jejím obrazem. Tenkrát Helena jsouc šedesátiletá, přijala víru křesťanskou. Přilnula celým srdcem ke Kristu a stala se vzornou křesťankou. Udílela chrámům hojných podpor, propouštěla na svobodu zajatce a otroky a prokazovala křesťanům nesčíslná dobrodiní. Při tom zůstala nadále pokorná.

Helena podnikla r. 325 pouť do Svaté Země, uctila místo narození Páně v Betlemě, místo ukřižování Páně, na hoře Kalvarii a jiná Svatá místa. Zhrozila se ohavnosti zpuštění, kterou zřela na místech posvátných. Kázala rozbíti modlu pohanské bohyně Venuše a pátrati po svatém kříži. S přispěním sv. Makaria, biskupa jerusalémského, nalezla přesvaté dřevo kříže, nástroje mučení i jeskyni hrobu Spasitelova. Vystavěla v Betlemě a na Olivetské hoře svatyni a položila základ ke chrámu Božího Hrobu v Jerusalémě. Poté se odebrala k synu svému Konstantinovi,

snad do Nikomedie, a tam zemřela r. 328. Svátek sv. Heleny 18. srpna.

Sv. ANATHALON, žák sv. apoštola Barnabáše, biskup milánský, zemřel roku 62. Svátek 25. září.

Sv. MATERNUS, biskup milánský, byl ctěn a milován i od bludařů, což jest zajisté řídký zjev. Není pravda, že Maternus byl bratrem sv. Materniana (z 30. dubna). Podle některých zpráv Maternus zemřel jako mučedník roku 307, podle jiných byl jen vyznavačem. Svátek sv. Materna 18. července.

Sv. MYROKLES (Miroklet), biskup milánský, zemřel r. 315, brzo poté, když byla křesťanům přiřknuta volnost náboženská. Svátek 12. září (nebo i 3. prosince).

Sv. MONAS, biskup milánský; neví se, kdy žil; snad kolem roku 200. Svátek 12. října.

Sv. SYRUS, biskup janovský; na jáhenství byl svěcen sv. Felixem. Zemřel r. 330. Svátek sv. Syra 29. června.

Sv. SYRUS, biskup pavijský, byl poslán od sv. Hermagory, učedníka apoštolského, ne-li od samého sv. Petra do severní Italie. Syrus prý posvětil Chrysanta a Fortunata na kněžství, Juvencia a Pompeja na jáhenství. Zemřel smrtí přirozenou kolem r. 96. Svátek 9. prosince.

Sv. SYRUS, biskup padovský. Zemřel r. 230 smrtí přirozenou. Svátek 31. srpna.

Sv. JUVENCIUS, biskup pavijský, nástupce sv. Syra, zemřel r. 139 smrtí přirozenou. Svátek 8. února.

Sv. POMPEJUS, biskup pavijský, zemřel kolem r. 150. Někteří praví, že žil ve IV. století. Svátek 14. prosince

Sv. URSICIN, biskup pavijský, osvědčoval od mládí úžasnou nábožnost a rozšafnost. Jako biskup byl všechněm otcem dobrotivým. Otcovské svoje statky rozdal, chudobu sobě zamiloval. Zemřel r. 216. Svátek 21. června.

Sv. KRISPIN, biskup pavijský, byl nástupcem sv. Ursicina; zastával po 34 let úřad svůj a zemřel roku 248 smrtí přirozenou. Svátek 7. ledna.

Sv. KRISPIN, biskup pavijský, ustanovil sv. Epifania, aby usmířil jisté dva bratry rozvaděné. Zemřel r. 465. Také jeho svátek je 7. ledna.

Sv. APOLLONIUS, biskup brescijský, žil za císaře Hadriana, tedy kolem r. 130; vysvětil Faustina a Jovitu. Svátek 7. července.

Sv. LATINUS, biskup brescijský, zemřel kolem r. 106 (?); svátek 24. března.

Sv. TICIAN, biskup brescijský, vyznamenával se pokorou, láskou a ctnostmi všemi. Je v Řím. Martyrol. Zemřel r. 326 (*St.* udává, snad omylem, r. 526). Svátek 3. března.

Sv. MAXIM, biskup padovský; není o něm bližších zpráv. Zemřel kolem roku 166. Svátek 2. srpna.

Sv. AUGUSTA, manželka císaře Diokleciana v Římě (či Nikomedii), uvedena Doninem v den 21. dubna.

Sv. JULIÁN, biskup lodijský, zemřel r. 324; svátek 12. října.

Sv. PROBUS, biskup veronský; není o něm bližších zpráv. Žil za Maximina Thrace císaře. Zemřel po r. 236. Svátek 12. ledna.

Sv. EUPREPIUS, biskup veronský; nemáme o něm určitých zpráv. Zemřel kolem r. 250. Svátek 21. srpna.

Sv. SENATOR, biskup veronský; neví se kdy; zdali před Probem (svátek 12. ledna) nebo po Prokulovi (svátek 23. března); svátek 7. ledna.

Sv. PROKUL, biskup veronský. Neví se o něm nic jistého. Snad ošetřoval sv. Firma a Rustika. Za pronásledování křesťanů císařem Dioklecianem vyšel z úkrytu svého a prohlásil, že je křesťanem. Soudce se domníval, že Prokul není při zdravém rozumu, ježto prahne po smrti mučednické; dal jej bíti a vyvésti za město. Prokul putoval do Sv. Země a vrátiv se zemřel r. 305 smrtí přirozenou. Svátek 23. března.

Sv. FAUSTINIAN, biskup boloňský, žil za času císaře Diokleciana a zemřel smrtí přirozenou. Svátek 26. února.

Sv. KALOCER, biskup ravennský, žil za doby císaře Hadriana. Zemřel smrtí přirozenou. Svátek 11. února.

Sv. MARCIAN, biskup ravennský, zemřel v letech 112-127; nemáme o něm určitých zpráv. Svátek 22. května.

Sv. ADERITUS, biskup ravennský, nástupce sv. Apollináře, zemřel kolem roku 100. Svátek 27. září.

Sv. PROBUS, biskup ravennský, zemřel smrtí přirozenou, snad kolem roku 142. Svátek 10. listopadu.

Sv. LIBERIUS, biskup ravennský, zemřel kolem roku 200, smrtí přirozenou. Svátek 29. dubna.

Sv. MARCELLÍN, biskup ravennský; není o něm mnoho zpráv, vyjma tu, že život jeho byl tak svatý, že kdo se s ním stýkal, buď zanechal neřestí nebo byl k životu bohumilému povzbuzen. Jeho jméno je v Řím. Martyrol. Byl vyznavačem. Zemřel kolem r. 310. Svátek 5. října.

Sv. VIVENCIUS, biskup v Sarsíně (provincie Forli v Italii). Přišel tam za pronásledování císařem Dioklecianem z ciziny; zemřel smrtí přirozenou kolem roku 325. Svátek 28. srpna.

Sv. BRIKCIUS, biskup martulský v Umbrii, trpěl za doby císaře Diokleciana, ale zemřel smrtí přirozenou. Svátek 9. července.

Sv. ANTHIM, biskup spoletský; zemřel roku 176; svátek 21. února.

Sv. SATYR, biskup v Arrezu; není o něm určitých zpráv; svátek 19. srpna.

Sv. GELASIUS, pacholík piacenzský, vkročil kdysi do pokoje svého bratra sv. Opilia (svátek 12. října) a zastal ho na modlitbách. Také pak dychtil po dokonalosti. Skonal za věku mládeneckého. Svátek 4. února,

Sv. GAUDIUS, biskup v Rimini, zemřel smrtí mučednickou buď kolem r. 310 (od úředníků císaře Diokleciana) nebo kolem r. 360 (od arianů). Svátek 14. října.

Sv. JUKUNDA, panna v Emilii v Italii. Svátek 25. listopadu.

Sv. ILLUMINATA, panna v italském městě Tuderu; zemřela asi po r. 311; svátek 29. listopadu.

Sv. FLORIDA, panna; není o ní bližších zpráv; svátek 10. ledna (viz Florida 19. ledna § 8, X).

Sv. JUSTINUS, biskup v Theate; svátek 1. ledna.

Sv. PARISIUS, biskup v městě Theano v Neapolsku; zemřel r. 346, svátek 5. srpna.

Sv. PATRICIA, panna, vykonala z Cařihradu pouť do Říma; vrátivši se, prodala všecky své statky, koupila zlaté posvátné nádoby a jela do Neapole. Tam onemocněla a zemřela v době císaře Konstantina Velikého. Svátek její 25. srpna.

Sv. BERYL, biskup katanejský na ostrově Sicilii; narozen v Antiochii Syrské, byl učedníkem sv. Petra, který ho ustanovil biskupem katanejským. Svátek 21. března.

Sv. MAMILIAN, biskup v Palermu, zemřel r. 297; svátek 16. června.

Sv. MARCIAN, biskup v Syrakusách (na ostrově Sicilii); podle tradice sv. Petr byl u něho hostem, vysvětil jej a ustanovil jej biskupem. Marcian zemřel byv shozen s věže. Svátek 14. června.

Sv. SEPTIMIUS, biskup v Jesi (Aesium), byl bezpochyby germánský vojín, jenž přišed do Říma, byl od papeže Marcella ustanoven biskupem v Jesi. Šířil evangelium až do krajiny Askoli. Zemřel kolem r. 308. Svátek 22. září.

Sv. CHRESTUS, biskup v Syrakusách na Sicilii v I. stol. Svátek 3. července.

Sv. EXSUPERANCIUS pocházel z Afriky, přišel do Říma a stal se biskupem v Cinguli. V Řím. Martyrol. není jeho jméno. Rok smrti není znám. Svátek sv. Exsuperancia 24. ledna.

Sv. RESTITUTA, matka sv. Eusebia Vercellského, žila v Kagliari; zemřela r. 311, neznámo zdali jako mučednice. Svátek 1. srpna.

Sv. INOCENC, biskup tortonský (na ostrově Sardinii). Zemřel r. 353. Svátek 17. dubna.

Sv. FILIP ARGYRIO, věrověst sicilský v I. nebo v II. století. Svátek 12. května.

Sv. THEKLA z Leontina (na Sicilii) přijala sv. Neofyta do domu svého v čas pronásledování. Snad je dcerou sv. Isidory. Zemřela ve III. století. Svátek 10. ledna.

Sv. PAVLA BARBATA, panna v Avile ve Španělsku, dcera rolnických rodičů, prosila Boha, aby byla zohyzděna ve tváři, aby snáze ušla nástrahám jí činěným. Modlitba její byla vyslyšena. Žila ve IV. století. Svátek 20. února. (Srovnej sv. Liberatu.)

Sv. SEKUNDUS, biskup v Avile, byl prý od sv. apoštolů do Španělska poslán. Svátek 2. května.

Sv. Sekundus, *Torquatus*, *Ktesifon*, Caecilius, Hesychius, Eufrasius byli biskupové - missionáři ve Španělsku. Sekundus měl sídlo v Avile. Torkvát ve Quadixu, Ktesifon ve Vierko, Caecilius v Elviře, Hesychius v Orgazu nebo snad v Gibraltaru, Eufrasius v Andujaru. Byli prý posláni sv. Petrem nebo Pavlem. Slují „apoštolové španělští.“ Svátek sv. Torkváta biskupa 15. května; svátek sv. Ktesifona biskupa 1. dubna (nebo 15. května).

Sv. MONITOR, biskup v Orleansu; je o něm málo zpráv; svátek 10. listopadu.

Sv. SABINIAN (nebo také Sabinus) prý byl jedním ze 72 učedníků Páně. Prý

hlásal sv. evangelium se svým žákem Potencianem.

Sv. PONTENCIAN, biskup v Sensu v Galii; není o něm více zpráv, leč že byl žákem a nástupcem sv. Sabiniana. Svátek jejich 31. prosince.

Sv. REGULUS (francouzsky: Rieul), byl prý žákem apoštola Jana; podle jiných šel prý s Dionysiem, Rustikem a Eleutheriem do Gallie a byl tam biskupem v Senlis u Arles. Zemřel smrtí přirozenou kolem r. 130. Avšak jiní praví, že Regulus žil kolem roku 300. Svátek 30. března.

Sv. RETICIUS byl zprvu ženat; po smrti své manželky stal se biskupem autunským v Gallii. Vyučoval prý císaře Konstantina ve víře. Zemřel r. 334. Svátek 15. května (či 19. května).

Sv. RUFUS prý byl synem Šimona Cyrenského; později prý se odebral se sv. Pavlem do Španělska. Římské Martyrol. jmenuje Rufa prvním biskupem avignonským. Zemřel r. 90. (Srovnej sv. Rufa ze dne 21. listopadu.) Svátek 12. listopadu.

Sv. MARCIALIS byl dle ústního podání prý onen pacholík, který podle evang. sv. Jana 6. měl pět chlebů při zázračném rozmnožení chlebů. Pak byl učedníkem Páně. Odebral se do Gallie a hlásal slovo Boží v krajinách Limoges, Bordeaux, Cahors a j. Sluje „apoštolem Gallie". Marcialis byl biskupem v Limoges. Podle jiných zpráv žil za doby císaře Decia, tedy kolem r. 250, a byl vyznavačem. Svátek 30. června. Dne 3. července je uveden sv. *Marcial*, biskup v Gallii.

Sv. AURELIAN byl dříve modloslužebníkem a pronásledoval sv. Marciala, biskupa limožského. Později však se dal od něho vyučiti ve víře. Marcial ustanovil pak Aureliana svým nástupcem. Aurelian, biskup v Limoges, zemřel 15 let po smrti Marcialově. Svátek 8. května.

Sv. GRACIAN byl poslán z Říma do Gallie jako missionář (sv. Dionys prý byl jeho průvodcem). Gracian byl prvním biskupem tourským. Jeho nástupci byli: Litovius a pak sv. Martin. Za pronásledování křesťanů císařem Deciem Gracian se skryl, a když pronásledování minulo, opět se horlivě ujal svého úřadu. Zemřel r. 304 smrtí přirozenou. Svátek 18. prosince.

Sv. HONORATUS, biskup v Toulouse v Gallii; žil ve III. století. Svátek 22. prosince.

Sv. MARTIN, biskup vienneský, byl nástupcem sv. Krescence, žákem žáků apoštolských. Zemřel smrtí přirozenou kolem r. 112. Svátek jeho 1. července.

Sv. MAXIMUS (nebo i Maximin) přišel prý s Marií Magdalenou do krajiny provenceské v Gallii. Byl biskupem v Aixu. Svátek 8. června.

Sv. MEMMIUS přišel s jáhnem Donaciánem (svátek 7. srpna) a podjáhnem Domiciánem z Říma do Gallie a šířil víru Kristovu v krajině chalonské. Memmius jsa biskupem v Chalons sur la Marne, proměnil chrám pohanský v chrám sv. Petra a kolem chrámu se seřadila první obec křesťanská. Sestra Memmiova, Poma, uslyševši, že víra Kristova se zdarem se

šíří, odebrala se z Říma do Gallie za svým bratrem. Memmius zemřel jsa starcem osmdesátiletým kolem r. 290. Životopis praví „adulto saeculo tertio“. Po něm zemřela Poma. Svátek 5. srpna.

Sv. PASCHASIUS, biskup ve Vienně, zemřel před r. 314; svátek 22. února.

Sv. DOMNUS, biskup vienneský; rok smrti není znám. Svátek 3. listopadu.

Sv. NEKTARIUS, biskup vienneský, zemřel po r. 337; svátek 5. května.

Sv. PEREGRIN (Pelhřim), kněz lyonský, uprchl r. 202, když zuřilo pronásledování, s jinými křesťany na ostrov v řece Saoně; tam Peregrin žil jako poustevník. Zemřel kolem roku 230. Svátek 28. července.

Sv. TANCHA narodila se z rodičů syrských, kteří za pronásledování křesťanů ze Syrie se přestěhovali do Gallie, a to do nynější Champagně, do krajiny blíže Arcis sur Aube. Její otec šel kamsi na slavnost a odtud poslal, chtěje míti dceru u sebe, pro ni posla, spolehlivého, jak se domníval. Avšak posel činil cestou šestnáctileté sličné panně Tanše nemravné návrhy, a když je statečně odmítala, tu rozzuřen jejím odporem rozpoltil jí hlavu. Její tělo bylo později uloženo v Troyes. Svátek sv. Tanchy 10. října.

Sv. POMA, křesťanka chalonsská, zemřela kolem r. 280; svátek 5. srpna.

Sv. GERON biskup a sv. EDENCIUS, oba v Aire v Gallii; zemřeli smrtí přirozenou. Svátek 6. května.

Sv. KORKODEM, jáhen auxerreský; žil ve III. století; svátek 4. května.

Sv. SIDONIUS (nebo také Cedonius, po česku Zdeněk), o němž se myslí, že jest oním slepcem uzdraveným od Krista podle evangelia (srovn. Maxima shora), byl biskupem nebo vyznavačem v Aixu. Svátek jeho 23. srpna. Nutno jej rozlišovati od *Sidonia Apollinara*, jehož svátek je rovněž 23. srpna.

Sv. AMANCIUS, kněz klermontský, byl r. 259 od Alemanů, když vpadli do Gallie, usmrcen. Svátek 7. února.

Sv. VALENTIN, biskup v Tongernu; zemřel po r. 337. S ním uctívá se i sv. *Kandidus*. Kde Kandidus byl biskupem, se neví; přišel do Maastrichtu pomodlit se na hrobě sv. Serváce a zůstal tam. Možná, že byl také v Tongernu. Svátek jejich je 7. června.

Sv. MAURUS, biskup a vyznavač ve Verdunu. Svátek 8. listopadu.

Sv. URBIKUS byl ženat; když pak byl ustanoven biskupem klermontským, odloučil se od své manželky. Jen jednou se stalo, že jeho manželka přišla za ním, a to jej tolik hnětlo, že činil pokání po celý život. Zemřel smrtí klidnou r. 312. Svátek sv. Urbika 3. dubna.

Sv. EUCHARIUS, žák sv. Petra apoštola, první biskup trevírský; jiní však popírají, že Eucharius je žákem apoštolským, tvrdí, že žil ve III. století. Svátek sv. Eucharia 8. prosince.

Sv. VALERIUS, biskup trevírský, nástupce sv. Eucharia. Legenda z něho činí jednoho ze 72 učedníků Páně. Ale ve skutečnosti Valerius nenáleží do I. století, nýbrž do III. století. Svátek sv. Valeria 29. ledna.

Sv. CELSUS, biskup trevírský, zemřel

roku 150 smrtí přirozenou; svátek 9. ledna.

Sv. JOLANDA, panna křesťanská, byla poustevnicí blíže města Soissonsu v Gallii. Žila snad ve IV. stol. Svátek 22. května.

Sv. PATIENS, biskup metský; zemřel kolem roku 152. Svátek 11. září.

Sv. VERENA byla příbuzná (podle *St* nevěsta) sv. Viktora, vojína z thébské legie. Odebrala se za ním z Egypta do Italie. Thébská legie odepřela konati katanskou službu proti křesťanům, i byla decimována. V té době Verena byla v Miláně u sv. Maxima. Uslyševši o mučednické smrti tolika členů thébské legie, spěchala do Solothurnu ve Švýcarsku. Ale sv. Viktora už tam nebyla. Usadila se v Solothurnu. Byla uvězněna a zase propuštěna. Odebrala se do Koblenzu (t. j. Confluentia: Aar, Reuss, Limat). Zemřela u vysokém věku jako poustevnice smrtí přirozenou v Zurzachu (ve švýcarském kantónu Aargau, jímž protékají řeky Aar a Rýn). Její legendě nelze mnoho vytýkati. - V Solothurnu se ukazuje podnes jeskyně, ve které prý žila Verena. Rok smrti není znám; snad zemřela kolem roku 340. Svátek sv. Vereny 1. září.

Sv. NAVITUS, biskup v Lutychu; zemřel kolem r. 191; svátek 20. září.

Sv. MARTIN, biskup tongernský a trevírský, nazývá se „apoštolem Hasbanie“, t. j. části diecése lutyšské. Zemřel buď r. 276 nebo o sto let později. Svátek 21. června.

Sv. VENANCIUS, biskup, možno že v Dalmacii; dle legendy byl prý od sv. Petra poslán do Dalmacie. Dle toho žil v I. století. Svátek 1. dubna.

14. KTERAK KŘESŤANSTVÍ SE ŠÍŘILO DO HABEŠE, DO IBERIE, PERSIE A DO JINÝCH KRAJIN

Ethiopií, kde sv. Pantén šířil víru, Herodot rozuměl nynější Nubii, egyptský Sudan a Abessynii čili *Habeš*. Jsou to krajiny na jihu od Egypta položené. Kolem r. 316 podnikl jistý učený kupec a přírodozpytec Mesrop z Tyru výzkumnou a vědeckou cestu do Abessinie, tenkrát málo známé, a za společníky sobě vzal dva svoje synovce, Frumencia a Edesia, křesťanské bratry. Celá výprava byla pobita až na tyto dva bratry. Pohříchu byla církev abessynská porušena bludařstvím monofysitů (či eutychiánů). V bludu monofysitském vězí křesťanští Habešané až podnes. Jazyk ethiopský vyhynul a užívá se ho pouze v bohoslužbě. Do *Iberie* (na Kavkaze, nynější Georgie a Gruzie) přinesla křesťanství Kristiana. - V *Armenii* šířili víru křesťanskou Řehoř Osvětitel a Mesrop. - V *Persii* bylo již ve IV. století několik biskupství. Avšak za císaře Sapora II. (309-381) nastaly křesťanům časy zlé. Sapor byl horlivý vyznavač učení Zoroastrova (kultu ohně). Kromě toho židé a magové namlouvali králi, že křesťané perští udržují vlastizrádné styky s křesťanskou říší římskou. Z toho vzniklo r. 343 velké pronásledování křesťanů. Sapor kázal popravovati křesťanské kněze, bořiti kostely a zabavovati posvátné ná-

doby. Počet mučedníků udává historik Sozomenus (II, 9) na 16.000. Historikové mluví o „tormenta persica“ t. j. o perských mukách, na př. o jamách s krysami a pod. Také králové Isdegerdes (400-420) a Varannes (420-438) pronásledovali křesťany. Nejukrutněji si vedl král Chosroes II.; ten dobyl r. 614 Jerusalema a odnesl s sebou do Persie kříž Kristův, jejž byla císařovna Helena nalezla. Císař Heraklius porazil r. 627 Peršany u Ninive a přinesl sv. kříž zase do Jerusalema. Odtud svátek Nalezení a Povýšení sv. Kříže. R. 651 stala se Persie kořistí Arabů. Arabové zaváděli učení Mohamedovo.

Sv. FRUMENCIUS a Edesius, synovci tyrského kupce Mesropa, byli pro svůj útlý věk a pro svou sličnost zachováni a přivedeni jako otroci do Axumu na dvůr královský. Král si je velice oblíbil, Edesia učinil svým číšníkem, Frumencia, že vynikal nadáním, svým tajemníkem. Oba bratři byli horliví šiřitelé křesťanství; také královského prince seznamovali s naukami křesťanskými. Když se král chystal na smrt, dal jim svobodu, aby buď v úřadech setrvali, anebo aby se do své vlasti navrátili. Oba bratři zůstali v zemi a pomáhali královně vdově vládnouti, až by dospěl princ královský. Tak Frumenc se stal takořka vladařem v zemi; pečoval o hmotný blahobyt lidu, ale snažil se také povznésti celý národ ke znalosti víry křesťanské a k mravnosti. Podporoval křesťanské kupce; ponenáhlu vznikla v Abyssinii malá křesťanská obec.

Když princ Aeizanas dosedl na trůn, oba bratři opustili zemi. Edesius se odebral do Tyru a stal se tam knězem. Frumenc přišed do Egypta, vypravoval Athanasiovi, arcibiskupu alexandrijskému, jak se ujalo křesťanství v Ethiopii. Tu sv. Athanasius posvětil Frumence na biskupa a přiděliv mu několik horlivých duchovních, poslal ho zpět do Ethiopie. Biskup Frumenc se usadil v městě Axumu (v severní Habeši, v provincii Tigré). Země tato stala se mu druhou vlastí. Frumencius pokřtil krále i lid, který příkladu králova následoval. Apoštolské práce biskupa Frumence nesly utěšené ovoce; založeno 7 nových biskupství. Kdy Frumenc zemřel, není známo. Svátek sv. Frumencia 27. října.

Sv. ELESBAAN, král ethiopský, hrdinně potíral nepřátele svaté víry a uchránil národ svůj od bludů. Žil kolem r. 520. Slaví se 27. října.

Sv. KRISTIANA *(Kristina)*, věrověstka iberská, byla otrokyní v Iberii. Římský seznam světců ji zove Kristianou čili křesťankou. Křesťané kavkazští ji nazývají *Ninou*. Byla bezpochyby jata od loupežníků armenských, odvlečena z vlasti své a prodána do Iberie jako otrokyně. Ale její páni nakládali s ní nemilosrdně. Bylo jí konati těžké práce bez úlevy; jen v modlitbě nacházela útěchy. Jako horlivá křesťanka vystříhala se obřadů a zvyků pohanských a snažila se i jiné od hříchu odvraceti. Nade všecko byla pilna své panenské čistoty. Není divu, že svými mravy získala si úctu a vážnost nejen u svých pánů, ale i u jiných lidí. Tázali se jí, odkud že čerpá trpělivost a sílu, že svůj těžký osud snáší tak klidně. Odpovídala: „Jsem křesťanka.“

I jala se jim vykládati vznešené pravdy víry Kristovy.

Kdysi se stalo, že jistá matka donesla do domu, ve kterém Kristina přebývala, nemocné své dítě, hledajíc rady a pomoci. Také Kristina byla tázána, nezná-li pomoci. Kristiana odpověděla: „Přirozeného léku pro dítě neznám. Ale Ježíš Kristus může je uzdraviti.“ Kristiana se modlila nad dítětem. Bůh vyslyšel modlitbu její, dítě ozdravělo. Pověst o tomto zázraku rozhlásila se rychle po vší zemi a donesla se až k nemocné královně. Královna rozkázala, aby Kristiana byla k ní přivedena. Kristiana však, pokorná otrokyně, ostýchala se vkročiti do královského domu; proto se královna dala k ní donésti. Kristiana poklekla a modlila se s důvěrou k Bohu o uzdravení nemocné královny. A také tato modlitba byla vyslyšena. Z vděčnosti dala se královna vyučiti ve víře Kristově a pokřtíti.

Král Mirian se radoval z uzdravení své manželky, avšak váhal přijmouti víru Kristovu z obavy, že by lid pohanský se bouřil. Teprve později se dal pokřtíti. A aby všechno obyvatelstvo se seznámilo s vírou Kristovou, král se obrátil na císaře Konstantina Velikého s prosbou o věrověsty. Přibylí kněží dokonali dílo začaté. Další osudy sv. Ninony nejsou známy. Zemřela kolem r. 320. První životopis její napsal spisovatel Rufin Akvilejský († 410), jenž zprávy svoje obdržel od iberského krále Miriana. Svátek sv. Kristiny či Ninony 23. (nebo i 15.) prosince.

Sv. JONÁŠ, křesťan perský, byl ztlučen; pak byl svázán a postaven na zmrzlý rybník, aby tam zůstal po celou noc. *Barachius*, jeho bratr, byl mučen žhavým železem; pak mu lili roztavené olovo do úst, do očí, do nosu a do uší. Druhého dne zavolali Jonáše a tázali se ho, jak se mu líbil nocleh na ledě? A zvěstovali mu, že Barachius se zřekl víry. Jonáš odpověděl: „To je lež! Zřekl se ďábla i všech skutků jeho.“ Posléze byli oba lisem rozmačkáni. To se stalo r. 327. Také *Zanitas*, *Eliáš*, *Maruthas*, *Lazar*, *Sabbas*, *Marses*, *Habib* (čili *Abibus*) a *Sembaiteh* byli r. 327 pro víru usmrceni. Svátek všech těchto mučedníků 29. (nebo i 27.) března.

Sv. MILES (nebo Milles), biskup v Elamu v Persii; neměl úspěchu i odešel do Alexandrie, kde ztrávil dvě léta mezi mnichy, pak se odebral do Nisibis, kde právě Jakub Nisibský stavěl chrám. Miles poslal Jakubovi velkou zásobu hedvábí, aby mu vypomohl. Byl od modloslužebného kněze Hormisdy někde na Perském zálivu kopím proboden. Jeho společníci *Abrosim* a *Sina* byli ukamenováni. Rok smrti asi 341. Svátek těchto mučedníků 5. listopadu.

Sv. SIMEON slul dříve Barsaboë, t. j. syn valchářův a byl arcibiskupem v Seleucii a primasem perským. Byl muž apoštolský, horlivý, milující Boha a bližního. Král Sapor rozkázal: „Doveďte mi Simeona, nejvyššího z kouzelníků; on pohrdá mým majestátem, je spolčen s římským císařem, neboť klaní se témuž bohu.“ Akta tu výslovně připomínají, že židé pozornost od sebe odvracovali a krále drážďili. Simeon byv předveden, nevzdal úcty králi pokleknutím. Král: „Proč nečiníš, co jsi dříve činíval?“ - „Protože jsem dosud nebyl vo-

lán, abych svého Boha zapřel." - „Klaň se slunci!" - „Ty, o králi, jsi více nežli slunce, neboť máš rozum a svobodnou vůli, a přece neklaním se tobě; kterak bych se mohl klaněti slunci, které nemá duše, ani rozumu a vůle?" - Sapor: „Protože se nechceš klaněti ani slunci ani mně, dám ti tvoji krásnou tvář znetvořiti ranami."

Simeon byl veden do žaláře; blízko stál Arzabodes (čili Arades, také Usthazanes nazývaný), komorník královský, který dříve Boha z bázně byl zapřel. Ten Simeona uctivě pozdravil. Avšak Simeon se od něho odvrátil, protože jej neměl za hodna ani pohledu. Arzabodes litoval svého skutku a prohlásil před králem, že je křesťanem. Král ho odsoudil na smrt. Arzabodes poprosil krále, aby bylo rozhlášeno, že byl odsouzen na smrt ne pro přečin služební, nýbrž pro víru Kristovu. Král svolil doufaje, že přísnost jeho přiměje všecky křesťany k poslušnosti královy vůle. Arzabodes byl sťat. Simeon s radostí slyšel zprávu o mučednické smrti Arzabodově. Simeon byl sťat a s ním sťati byli i kněží Ananiáš a Abedechales (*Abdaikla*). Rok smrti snad 343. Svátek sv. Simeona 17. dubna (nebo i 11. prosince); svátek sv. *Abdaikla* 17. dubna.

Sv. PUSICIUS, úředník krále Sapora II.; *Usthazanes* (čili Arzabodes nebo *Azades* nebo Guhsiatazades), komorník, eunuch, odpadl od víry, jak bylo řečeno v životopise sv. Simeona. Ale pak litoval skutku svého a svou víru zpečetil smrtí mučednickou. S ním umučeno bylo ještě 118 křesťanů. Ošetřovala je vznešená paní Jezdundochta z Arbely v Assyrii. Rok smrti snad 343. Svátek obou 21. nebo 22. dubna.

Sv. TARBULA, sestra Simeonova, byla u soudu sváděna k odpadu od víry slibem manželství. Byla i se společnicemi přeřezána pilou. Svátek její 8. května (nebo 22. dubna).

Sv. PAPA, kněz mučedník v Persii za Sapora r. 343; svátek 20. listopadu.

Sv. ABDAS a EBEDJESU, biskupové, *Abdalah*, *Barchadbesab*, *Samuel* a 35 spolumučedníků; byli sťati; svátek 28. května.

Sv. ACEPSIMAS biskup, *Josef z Betkaluby* kněz, *Aitilahas* jáhen, mučedníci v městě Arbele. Acepsimas byl muž krásného vzrůstu; byl pro víru po tři léta trýzněn. Všichni byli tak trýzněni, že se ani nepodobali lidem. Před soudem řekli: „Raději umřeme, abychom byli věčně živi, než bychom byli tak živi, abychom věčně zahynuli." Byli ubiti. Svátek jejich je 10. prosince.

Sv. MAMA, panna a mučednice perská; † 343; svátek 20. listopadu.

Sv. ISAAK, kněz, mučedník perský; byl ukamenován za krále Sapora II.; svátek 20. listopadu.

Sv. MAMELTA, mučednice perská; zemřela snad roku 344; svátek 17. října.

Sv. NERSES, (podle Řím. Martyrol. Narses), mučedník perský; rok smrti 343. Svátek 9. (nebo 20.) listopadu. S Narsesem se uvádí i *Josef*.

Sv. ROSA, persky *Verda* nazývaná, mučednice perská; rok smrti 344; s ní umučen *Daniel*, kněz. Svátek jejich 21. února.

Sv. SAPOR, biskup betnikorský, ISÁK, biskup karchaský, MAHANES (či Ma-

nes), ABRAHAM a SIMEON, mučedníci perští kolem roku 343; svátek 20. prosince (nebo i 20. listopadu).

Sv. PEGASIUS, mučedník perský; umučen roku 345; svátek 2. listopadu.

Sv. GUDELIA (či Gabdela), mučednice perská; svátek 29. září.

Sv. SADOTH (či Šadok či Šahdust či Siadustes), biskup v Seleucii, a 127 jiných, byli umučeni roku 345. Svátek jejich 20. února.

Sv. JAKUB kněz a sv. MARIA, jeho sestra, mučedníci perští; † 346; svátek 22. března.

Sv. BARBAŠMÍN, biskup perský, sestřenec sv. Simeona Barsaboë; byl sťat roku 346. Svátek 14. ledna.

Sv. BARSABIAS opat, byl roku 342 sťat. Svátek 3. června.

Sv. KRISTINA, mučednice perská; byla k smrti ubičována. Rok smrti není znám. Svátek 13. března.

Sv. MARIANNA, THEKLA, MARTHA, MARIA, ENEIMA byly panny a mučednice perské v Akša v Assyrii. Odpadlý kněz Pavel byl jejich udavačem; také je měl stíti mečem. Řekly mu: „Podlý pastýři! Z lakomství chceš nás zabíti? Svátost jsme přijaly z tvých rukou, krev Páně pily z tvého kalicha a nyní...!? Přijdeme k Bohu, soudci všech!“ Zrádce pak byl zardoušen od jiných, kteří se chtěli zmocniti jeho peněz. Svátek 9. června.

Sv. BADEMUS, mučedník perský † 376; svátek 8. dubna.

Sv. IJA a sv. EUDOXIA, mučednice perské. Eudoxia se dostala do perského zajetí - bylať narozena někde v Malé Asii; tážbyla mučena a jsouc napolo mrtvá, sťata, snad r. 360. Svátek obou mučednic 4. srpna.

Sv. HORMISDAS byl syn úředníka perského. Buď král Sapor II. nebo Varannes jej vyzval, aby Krista zapřel. Hormisdas tak neučinil. Byl odsouzen, aby nah, maje toliko zástěru, vodil vojenské velbloudy. Po nějakém čase král spatřil Hormisdu prachem pokrytého. Zdálo se, že král byl jat soucitem; slíbil mu, že mu dá úplný šat, odřekne-li se „syna tesařova.“ Hormisdas roztrhal poslaný šat. Král jej dal nahého vyvésti přes hranice království. O způsobu smrti Hormisdovy nevíme. Svátek sv. Hormisdy 8. srpna.

Sv. JAKUB byl důstojník na královském dvoře perském. Ač byl synem křesťanských rodičů, odřekl se víry Kristovy. Za to byl povýšen do stavu mágů, perských to kněží a mudrců, kteří se zabývali modloslužbou, kouzelnictvím a hvězdářstvím. Jakubova manželka byla nábožná křesťanka a s ní přebývala matka Jakubova, rovněž horlivá křesťanka.

Po králi Isgerdovi, jenž byl Jakubovi nakloněn, nastoupil syn jeho Varannes. I ten byl Jakubovi nakloněn. Kdysi byl Jakub s králem na válečné výpravě a tu se manželka jeho teprve dozvěděla, že se Jakub odřekl Krista. Poslala mu důtklivý list. „Nešťastníče!“, psala mu, „došla nás zpráva, že jsi opustil víru a Boha k vůli králi! Nedojdou-li nás o tobě lepší zprávy, odřekneme se tebe; neboť s odpadlíkem nemůžeme a nechceme míti žádného společenství.“ - List ten mocně dojal Jakuba. Litoval hořce provinění svého a stal se opět horlivým křesťanem.

Králi Varannovi neušla tato změna v životě Jakubově. Pohrozil mu ukrutnou smrtí, neodstoupí-li od Krista. Jakub odpověděl: „Vy pohané neznáte a nectíte pravého Boha, ale stvořeným věcem se klaníte.“ - Král rozkázal, aby Jakub byl natažen na skřipec a aby mu postupně uřezali prsty, nohy, ruce a posléze aby mu sťali hlavu. Když Jakub ležel na skřipci, ani přítomní pohané se nemohli zdržeti pláče. Soudce sám plakal a po uříznutí prvního prstu domlouval Jakubovi: „Jakube, už jsi dost učinil pro víru svou! Zachraň se a poslechni krále! Aspoň na chvíli! Vždyť později zase budeš moci šetřiti víry! Máš jmění dost, abys almužnami sobě vyprosil odpuštění u svého boha.“

Jakub však byl pevný u víře. Když uřezávány mu byly ostatní prsty na rukou a na nohou, snášel bolesti s nadpřirozenou trpělivostí. „Jsem jako réva, která se na zimu oklesťuje a jest pak jako mrtva, ale na jaře opět pučí a kvete.“ Když mu byly ruce i nohy usekány, ležel umíraje na zemi jako peň zbavený všech větví - holý trup bez končetin. Posléze byl sťat. Rok smrti 411. Nazývá se Jakub Rozsekaný čili Komolý (t. j. zkomolený, lat. Jacobus Intercisus). Svátek jeho 25. (nebo 20. nebo 27.) listopadu.

Sv. VIOLA, panna a mučednice perská; rok smrti není znám. Svátek 8. září.

Sv. MAHARSAPOR, kníže, byl pro víru Kristovu za krále Varanna trýzněn hladem, pak vhozen do jámy, zavřen a nechán bez pokrmu, až umřel. Rok smrti 421; svátek 10. října.

Sv. BENJAMIN, jáhen a mučedník perský; kolem r. 424; svátek 31. března.

Sv. SIRA, panna a mučednice perská; rok smrti 558; byla příbuznou Magundatovou. Svátek 18. května.

Sv. ANASTASIUS, Peršan, slul dříve Magundat; byl vojínem a s vojskem se dostal do Jerusalema. Tam bydlil u jistého křesťanského zlatníka, od něhož dokonale poznal víru Kristovu. Dal se pokřtíti a přijal jméno „Anastasius“. Pak žil 7 let v klášteře. Uslyšev, že křesťané v Caesarei jsou pronásledováni od vládnoucích tam Peršanů, odebral se do toho města. Byl zbičován a dán do hnusného žaláře. Avšak po nějakém čase byl v okovech poslán do Persie. V Persii nabyl svobody a šířil horlivě víru křesťanskou. Za krále Chosroa, r. 628, byl opět mučen a posléze sťat. Svátek jeho 22. ledna.

Sv. ARETAS (či Haret) byl kníže křesťanského města Negranu v Arabii. Kolem r. 524 přitáhl Dunaan, kníže jihoarabského města Jemenu, k Negranu s velikým vojskem a dobyl ho. Dunaan byl žid. Stav se pánem města, dal zbořiti křesťanský chrám a rozkázal kněžím a věřícím, aby se odřekli Krista a aby přistoupili k židovství. Oni však jednomyslně odepřeli tak učiniti. Dunaan je dal všecky povražditi, nejprv muže, poté ženy. Aretas se obrátil k lidu a řekl: „Bratří! Kdožkoliv z vás obávaje se meče zapře Krista, ať odstoupí od nás.“ - Odpověděli: „Chraň Bůh, abychom se lekali. Zemřeme s tebou pro Krista!“

Po zavraždění mužů došlo na ženy, mezi nimi na Rumu, manželku knížete Arety. Měla 5 dcer. Dunaan přemlou-

val Rumu, aby plivla na kříž a aby prohlásila, že Kristus je pouhý člověk. Devítiletá dceruška kněžny naplila mu do tváře řkouc: „Tebe patří poplvati, ty drzý žide! Tvoje rouhavá ústa měla by býti zacpána, ty vrahu našeho Pána Ježíše Krista!“ - Ruma, její dcery a jiné křesťanské ženy byly pak usmrceny. Svátek jejich 25. října.

Sv. ŘEHOŘ OSVĚTITEL (lat. *Gregorius Illuminator*) byl synem armenského knížete Anaga (dle jiných: Arsaga); Otec pozbyl trůnu a byl zabit. Dvouletý Řehoř byl přinesen do Caesaree Kappadocké a tam od jisté křesťanské ženy vychován. Dospěv oženil se a měl dvě dítky. Avšak za dvě léta se odloučil od své manželky s jejím svolením a šel do Armenie. Kníže armenský Tiridates dozvěděv se, že Řehoř je synem jeho bývalého odpůrce Anaga a že kromě toho je křesťanem, dal Řehoře hoditi do hluboké jámy, určené pro zločince. V jámě bylo plno hnijících těl, neřádu a plazů. Tam Řehoř žil 13 let, denně mu házela chléb jistá křesťanská žena jménem Anna. V tu dobu kníže Tiridates dal popraviti i dvě křesťanské panny Rypsimu (Ripsimis) a Gajanu, z nichž Rypsima odmítla jeho nabídku sňatku.

Kníže Tiridates onemocněl; když nemohl nikde nalézti pomoci, dal zavolati Řehoře. Řehoř uzdravil Tiridata, načež se kníže tento dal pokřtíti. Řehoř byl ustanoven biskupem armenským, a vedl si tak, že byl nazýván „apoštolem armenským“. Po 31 letech usilovné práce se odebral s knížetem Tiridatem do Říma; navštívili Konstantina Velikého, a přáli mu štěstí, že přijal víru Kristovu. Oba, Řehoř i Tiridates, byli papežem Silvestrem s náležitými poctami přijati. Řehoř vrátiv se do vlasti, napsal některé spisy a zemřel pak kolem roku 340. Svátek sv. Řehoře Osvětitele 30. září (nebo i 1. října); svátek sv. Rypsimy a Gajany 1. října.

Sv. SAHAG (Isak), „katolický metropolita“ armenský, podporoval studium řeči řecké, aby mohl s prospěchem šířiti víru křesťanskou. Dává se mu název „Veliký“. Žil v VI. století. Svátek 14. ledna.

Sv. MESROP se narodil v armenské provincii Taranu a vzdělal se v literatuře řecké. Naučil se také jiným jazykům. Byl tajemníkem královým, avšak opustil život dvořanský a vstoupil do kláštera. Vynalezl pro zvuky armenské abecedu a přeložil celé Písmo sv. na jazyk armenský; tak se stal zakladatelem literatury armenské. Získal si takovou úctu, že po smrti metropolity Isáka (či Sahaga) byl zvolen metropolitou armenským. On však hodnosti nepřijal a biskupství toliko spravoval. Zakládal školy, byl vychovatelem mládeže a v tom byl, což jest potěšitelné znamení, podporován i vladařem. Působil pro čistotu víry a zvelebení mravů daleko přes hranice armenské. Horlivostí a sebezapíráním vyčerpal své síly. Zemřel roku 441. Svátek sv. Mesropa 17. ledna.

15. CÍRKEV ZA CÍSAŘE JULIÁNA ODPADLÍKA

Po smrti synů císaře Konstantina Velikého nastoupil Julián, jeho synovec, na

SV. HELENA SV. AMBROŽ SV. JERONÝM SV. CECILIE

trůn císařský. Byl sice pokřtěn a u víře křesťanské vychován, ale stav se císařem odpadl veřejně k pohanství. Proto se nazývá „Odpadlík, Apostata“. Vytkl si dvojí cíl: zničiti křesťanství, vzkřísiti a zvelebiti pohanství. O zničení křesťanství nepracoval tak zbraněmi hmotnými, jako spíše duchovními. Krve křesťanů sice mnoho neprolil, přece však po celé říši nacházíme mnoho mučedníků, usmrcených vladaři, kteří znali smýšlení císařovo.

Julián kde mohl škodil křesťanům, ačkoliv se vystříhal, aby mu nemohli vytýkati žádného násilí a ukrutenství. Tropil si z křesťanů jenom smích a nenazýval je jinak než „Galilejskými“. Vyloučil křesťany z úřadů. Zavíral před nimi učené školy, aby se nemohli vzdělaností rovnati pohanům. Oloupil kostely a duchovenstvo o jejich práva; rozněcoval spory mezi křesťany, podporoval ariány a povolával biskupy ariánské z vyhnanství. I židům nadržoval; chtěje dokázati nepravdivost předpovědi Kristovy o zkáze města Jerusalema a chrámu, vyzval židy, aby opět stavěli chrám v Jerusalemě; ale zemětřesení a plameny ze země vyšlehující překážely dělníkům, takže museli ustati od započaté práce. To dosvědčuje i pohanský spisovatel Ammianus Marcellinus (23, 1).

Julián chtěl starému pohanství vdechnouti nový život a přijal do něho mnoho pravd a předpisů mravních z náboženství křesťanského, zavedl větší slavnosti při obětech pohanských a napodobil dobročinné ústavy křesťanské. Ale všechno jeho úsilí bylo marné, což sám Julián uznal. Setrval v nenávisti ke Kristu až do smrti (363). Panovav necelé dva roky, byl ve válce proti Peršanům smrtelně raněn. Umíraje zvolal prý: „Zvítězil jsi, Galilejský!“ Tak praví Theodoret (3, 23).

16. MUČEDNÍCI ZA CÍSAŘE JULIÁNA ODPADLÍKA

Sv. PRIMUS a DONÁT, jáhnové v Cemale v Africe, chránili oltáře při pronásledování křesťanů. Avšak pronásledovatelé byvše poštváni donatisty, vylezli na střechu a házeli na oba jáhny cihly a kameny a zabili oba. To se stalo za císaře Juliána r. 362. Svátek jejich 9. února.

Sv. EUSEBIUS, NESTABUS, ZENO a NESTOR, mučedníci v Gaze Palestinské roku 362; svátek 8. září.

Sv. SUSANNA byla panna židovská v Palestině, obrácená na víru Kristovu. Otec její byl modloslužebný kněz, matka pokřtěná židovka. Susanna rozdavši všechen svůj majetek, odešla do Jerusalema a vstoupila pode jménem „bratr Jan“ do mužského kláštera. Když bylo její pohlaví seznáno, odešla na rozkaz biskupa Kleofáše do Eleutheropole, kdež konala službu jáhenky. Za doby Juliána Odpadlíka, roku 362, byla odsouzena k smrti. Svátek 20. září.

Sv. DOMICIUS, Peršan, odebral se zprvu do Nisibe v Mesopotamii, kdež byl pokřtěn, a pak do samoty v Syrii, poblíž řeky Marsyas. Tam přebývaje v jeskyni žil velmi přísně. Když císař Julián táhl do pole proti Peršanům, viděl u oné je-

skyně státi zástup lidí. Tázal se, kdo to? Odpověděli, že poustevník. Julián poslal Domiciovi vzkaz: „Chceš-li sloužiti Bohu, nehledej cti u lidí, nýbrž u Boha." Domicius vzkázal na odpověď, že slouží Bohu a že nemůže lidu brániti, aby nepřicházel. Poté Julián dal zlobný rozkaz, aby Domicius byl v jeskyni zazděn a hladem usmrcen. To se i stalo. Rok smrti 363. Svátek sv. Domicia 5. července.

Sv. DOROTHEUS byl dříve snad komorníkem císaře Diokleciana, později byl knězem (či biskupem?) v Tyru; za císaře Juliána Dorotej byl, jsa 107 let stár, tak dlouho mrskán, až duši vypustil. Rok smrti 362, svátek 5. června.

Sv. DOROTHEUS, poustevník v Africe, zemřel roku 380; svátek jeho též 5. června.

Sv. MAXIMILIAN (nebo Maximian) a BONOSUS byli křesťanští vojínové v Antiochii Syrské, kteří odepřeli strhnouti znamení kříže s praporů vojenských. Byli sťati za císaře Juliána r. 363. Svátek 21. srpna.

Sv. EUSIGNIUS, křesťan, vojín v Antiochii Syrské, stal se důstojníkem již za císaře Konstancia Chlora, přečkal vládu Konstantina Velikého; jsa stařec stodesítiletý, vytkl císaři Juliánovi, že je odpadlíkem od víry Konstantina, „za kterého", tak doložil, „měl jsem čest sloužiti a nositi zbraň." Eusignius byl usmrcen roku 362 nebo 363. Slaví se 5. srpna.

Sv. PUBLIA, vdova v Antiochii Syrské, zpívala s jinými ženami žalm o nicotě pohanských bůžků právě v tu chvíli, kdy císař Julián jel mimo ono místo do pole. Julián ji dal ztlouci po ústech. Publia zemřela po r. 363 smrtí přirozenou. Svátek 9. října.

Sv. ARTEMIUS byl císařským správcem (dux augustalis) v Egyptě. Když císař Julián jel do pole proti Peršanům, dal si své všecky okolní náměstky svolati do Antiochie. Artemius při tom vyznal víru v Krista, čině Juliánovi výčitky za příčinou jeho odpadu. Za to Julián dal Artemia stíti. Podle jiných zpráv pohané alexandrijští prý obžalovali Artemia, že jim zbořil chrámy. Rok smrti 363. Řekové počítají Artemia mezi „megalomartyres", t. j. velké mučedníky. Svátek 20. října.

Sv. THEODORET, kněz antiochijský, byl pro víru Kristovu a proto, že nechtěl vydati církevní jmění, pohnán před soud vladaře Juliána, jenž byl strýcem císaře Juliána Odpadlíka a rovněž odpadlíkem. Vladař Julian přemlouval Theodoreta k odpadu řka: „Buď poslušen rozkazu císařova; vždyť je psáno v knize, že „srdce královo je v ruce Boží." - Theodoret odpověděl: „Ano, srdce královo je v ruce Boží, ale jen srdce toho krále, jenž Boha se bojí, nikoli však srdce tyranovo." - „Cože?", vzkřikl Julián rozhněván, „ty se odvažuješ císaře našeho nazývati tyranem?" - „Dává-li rozkazy," vece Theodoret, „abych Boha zapřel, pak jest ovšem tyran." Theodoret byl nemilosrdně mrskán, na skřipci mučen a pochodněmi pálen; i katané ustrnuli nad jeho nadlidskou trpělivostí a odhodili mučicí nástroje. Posléze Theodoret byl sťat, roku 362. Svátek 23. října.

Sv. MACEDONIUS, THEODUL a TACIAN, mučedníci ve frygijském mě-

stě Meros. Rok smrti 361 nebo 362; svátek 12. září.

Sv. EUGEN a MAKARIUS, kněží, vytýkali Juliánovi císaři odpad od víry křesťanské; i byli vyhnáni do arabské pouště a sťati. Svátek 20. prosince.

Sv. EUPSYCHIUS, křesťan v Caesarei Kappadocké, právě když byl vstoupil do stavu manželského, byl pro víru sťat; za císaře Juliána, avšak jiní praví, že se tak stalo za císaře Hadriana. Svátek 9. dubna.

Sv. MANSUET (či spíše Manuel), SABEL a ISMAËL byli tři bratří, kteří snad z Persie přišli do Chalcedonu na císařský dvůr Juliánův jako vyslanci. Že nechtěli ctíti bohy pohanské, jsouce křesťany, byli prý sťati. Zaručeno je pouze, že trpěli v době císaře Juliána kolem r. 362. Svátek jejich 17. června.

Sv. BASILIUS, kněz v Ancyře v Galacii, mučedník. Na rozkaz císaře Juliána Odpadlíka byl mu každého dne kus masa z těla odříznut. Posléze byl usmrcen žhavými železy. Rok smrti 363. Svátek 22. března.

Sv. GEMELLUS, mučedník v Ancyře, vytýkal Juliánovi odpad od víry, i byl usmrcen buď tím, že mu byla kůže s hlavy stažena, nebo byl ukřižován. Rok smrti 362. Svátek 10. prosince.

Sv. MELAXIPP, křesťan v Ancyře, *Karina*, jeho manželka, *Antonín*, jeho syn, byli za císaře Juliána pro víru přivedeni k soudu. Když soudce při výslechu předvedených křesťanů se rouhal Bohu, Antonín mu naplil do tváře. Otci Melasippovi byly uřezány nohy, matce prsa, oba byli na slabém ohni upáleni. Také syn byl usmrcen. Rok smrti 362. Svátek jejich 7. listopadu.

Sv. ELPIDIUS, MARCELL a EUSTOCHIUS, mučedníci v Lystře? či v Italii? roku 362; svátek 16. listopadu.

Sv. ALEXANDER, mučedník blíže Korinthu za doby Juliána Odpadlíka. Svátek 24. listopadu.

Sv. PORFYR, divadelní herec snad v Cařihradě, stoloval často s Juliánem Odpadlíkem. Obveseloval ho vtipy a žerty svými. Kdysi císař Julián rozkázal, aby Porfyr na potupu a posměch křesťanů dal na sobě vykonati obřady křestní, podobně jak Genesius (svátek 25. srpna) byl učinil. Avšak milost Boží se dotkla i Porfyra. Uvěřil v Boha a v Krista. Císař Julián zahořel hněvem a dal bývalého miláčka svého děsným způsobem mučiti a mečem odpraviti. Rok smrti 361. Svátek sv. Porfyra 15. září.

Sv. BIBIANA a sv. DEMETRIE (Demeter či Ceres; tedy Cerealis, křesťanské panny římské, byly sestry. Otec jejich jménem *Flavian* byl prefektem v Římě, matka slula *Dafrosa*. Oba manželé byli horliví křesťané. Za císaře Juliána Flavian byl vsazen do žaláře. Soudce Apronian mu domlouval, aby se odřekl Krista. Ale on řekl: „Křesťan jsem a křesťanem zůstanu.“ I odňali mu odznaky stavu šlechtického a vpálili mu na čelo žhavým železem potupné znamení, jaké mívali otroci a zločinci. Jmění jeho bylo zabaveno a Flavian byl vypovězen do vyhnanství do Taurinských lázní u Turina. Tam zemřel v bídě a v hladu. Jeho manželka Dafrosa byla sťata mečem. Obě osiřelé

dcery, Bibiana a Demetrie, byly dány do vězení. Chtěli je přemluviti k odpadu od víry Kristovy slibovaným manželstvím. Když odepřely, byly trápeny hladem. Demetrie jsouc útlejšího ústrojí, zemřela ve vězení. Bibiana byla odevzdána zpustlé ženštině Rusinii, aby v ní vzbudila oheň hříšných žádostí, aby ji svedla ke hříchu a aby ji poučovala o neřestech. Avšak Bibiana odolala všemu svůdnictví i trýznění. Byla odsouzena, aby ji obnažili, ke sloupu přivázali a metlami s olověnými kuličkami mrskali. V mukách těch Bibiana vypustila duši. Rok smrti 362. Svátek sv. Flaviana 22. prosince, sv. Bibiany 2. prosince; sv. Demetrie 21. června.

Sv. GORDIAN byl soudcem římským za císaře Juliana; byl knězem Januarem vyučen ve víře a pokřtěn. Když císařský náměstek Apronianus se dozvěděl, že Gordian přijal křest, dal jej bičovati a mečem odpraviti. Gordian byl pohřben v témž hrobě, ve kterém byly uloženy ostatky sv. *Epimacha*, mučedníka alexandrijského, jenž zemřel za Decia. Proto se koná památka sv. Epimacha a Gordiana společně 10. května. V některých zprávách uvádí se jako společník Gordianův sv. *Primitivus*, mučedník římský r. 362; svátek 10. května.

Sv. FELIX a sv. SPINELLA byli v Římě roku 362 pro víru sťati. Svátek 27. června.

Sv. JUVENTIN a sv. MAXIM, setníci tělesné stráže u císaře Juliána, byli pro víru r. 363 umučeni a sťati. Svátek jejich 25. ledna.

Sv. LEOPARD, dvořan u císaře Juliána Odpadlíka a mučedník; rok smrti 363. Svátek 30. září.

Sv. KONSTANCIA, byla dcera císaře Konstantina Velikého. Proto bývá jí dáván název „Augusta“. Byla stižena malomocenstvím. Když se na hrobě sv. Anežky z nebezpečné nemoci své uzdravila, obrátila se na víru křesťanskou a dala se pokřtíti. Vojevůdce Gallikán si ji žádal za manželku. Bylo mu však odebrati se do pole. Konstancia mu dala s sebou své nejlepší služebníky Jana a Pavla, sama pak si vzala jeho dvě dcery z prvního manželství k sobě. Jména jejich byla Attika a Artemia. Konstancia sama jsouc panna, žila s těmito dvěma pannami pospolu v domě, který jí dal její otec u chrámu sv. Anežky. Konstancia zemřela u vysokém stáří r. 354. Svátek její 18. února.

Sv. GALLIKÁN, konsul, vojevůdce, obrácen byv na víru Kristovu, odřekl se všech hodností a žil v Ostii v modlitbě a dobrých skutcích. Praví se, že byl vyučen ve víře od sv. Jana a Pavla. Podle některých zpráv Gallikán byv vypuzen z Ostie do Alexandrie, zemřel tam smrtí mučednickou. Svátek sv. Gallikána 25. června.

Sv. JAN a sv. PAVEL, rodní bratři, byli komořími u Konstancie, dcery císaře Konstantina Velikého. Jan byl dvorním správcem, Pavel tajemníkem. Oba byli horliví křesťané, vynikající zbožností, mravností a dobročinností. Konstancia jim svěřovala veliké částky peněz pro chudé a trpící. Po smrti panny Konstancie oba zůstali ve službách císařských.

Když se Julián Odpadlík ujal vlády, oba bratři složili svoje úřady, nechtějíce míti

společenství se zrádcem víry křesťanské. Nadarmo je Julián přemlouval, aby se opět uvázali ve své úřady, nadarmo jim dával 10 dní na rozmyšlenou. Odpověděli: „Tak učiň, císaři, jako by již těch deset dní minulo; neboť to jistě věz, že tebe následovati nebudeme.“ Jan a Pavel rozdavše všecko své jmění, připravovali se spolu s Krispinem, Krispinianem a Benediktou k nastávajícímu boji. Když lhůta desíti dní uplynula, dostavil se do příbytku obou bratří náčelník tělesné stráže císařské, Terencius; přinesl s sebou sošku pohanského boha Joviše a vyzval je, aby obětovali Jovišі, oznámiv jim, že budou-li se zdráhati, má je na rozkaz císařův dáti usmrtiti. Doložil: „A sice máte býti zabiti v tichosti, neboť zakazuje vážnost příslušící vám, kteří jste byli vychováni v císařském paláci, abyste usmrceni byli u veřejnosti.“ Jan a Pavel odpověděli: „Když Julián je tvým pánem, žij s ním dále v míru a štěstí, ale my nemáme jiného pána, než Boha, jehož on zavrhl. Jsme ochotni poslouchati císaře ve věcech pozemských, ale rozkazu jeho, abychom modlám obětovali, uposlechnouti nemůžeme. Jsmeť křesťané.“

Terencius dal oba bratry za noční doby mečem odpraviti a těla jejich zahrabati. Poté rozhlásil, že poslal oba bratry do vyhnanství. Avšak usmrcení obou bratří vešlo přece ve známost lidu. Dům, ve kterém byli sťati, byl později přeměněn ve chrám. Jejich jména byla vzata mezi jména, jež kněz při Mši svaté vzývá před pozdvihováním. Rok smrti 362. Svátek sv. Jana a Pavla 26. června. (Janovi dává se v češtině také jméno Burian.)

Sv. TERENCIUS, tu jmenovaný, obrátil se k víře křesťanské a byl pro víru usmrcen. Svátek též 26. června. Sluje i Terencian.

Sv. PRISKUS, kněz a sv. PRISCILLIAN jáhen a jistá žena křesťanská Benedikta, byli v Římě r. 362 sťati pro víru. Podle některých zpráv jsou uvedeni: Krispin, Krispinian a Benedikta. Svátek těchto svatých mučedníků 4. ledna.

Sv. JAN, kněz a mučedník římský za císaře Juliána; r. 362. Svátek 23. června.

Sv. HILARIUS (podle *E Hilarian*), mnich a mučedník za císaře Juliána. Pohřben byl v Ostii. Není o něm mnoho zaručených zpráv, ale přesto je mučedníkem velmi ctěným a jméno jeho jest ve všech Martyrologiích. Svátek jeho 16. července.

Sv. ANTHILIE, panna arezzská, byla působením zlého ducha tak šílená, že všecko na sobě a kolem sebe trhala. Uzdravil ji sv. Donát, biskup arezzský. Anthilie byla sličná; když ji uviděl císařský náměstek Kvadracian, chtěl ji za manželku. Ona však odepřela řkouc, že volí zachovati panenství své Kristu. Kvadracian ji dal mučiti a mečem odpraviti. Rok smrti kolem 361; svátek 25. září.

Sv. PELINUS, biskup a mučedník brindisský za doby císaře Juliána. Svátek 5. prosince.

Sv. VALENTIN a sv. DAMIAN, mučedníci za císaře Juliána. Svátek 16. března.

Sv. ELIFIUS, mučedník v Toulu v Gallii r. 362. Jeho bratr se jmenoval Eucharius, jeho sestry *Libaria*, *Susanna* a *Menna*. Také Libaria byla r. 362 pro víru Kristovu

usmrcena. - Menna, panna, odmítala návrhy k sňatku a žila jako poustevnice snad v Toulu. Zemřela kolem r. 380. Svátek sv. Elifia 16. října, sv. Libarie 8. října, sv. Menny a Zuzany 3. října.

Sv. TIMOTHEUS, biskup, *Komasius* a *Eusebius*, mnichové, *Theodor*, biskup, *Petr*, *Jan*, *Sergij*, *Theodor*, *Nikefor*, kněží, *Basilij* a *Tomáš*, jáhnové, *Hierothej*, *Daniel* a *Chariton*, mnichové, Sokrates, vojín, opustili za císaře Juliána Odpadlíka svou vlast a šli do ciziny. Bylo jich patnáct. Z Nicey přišli do Solunu a odtud do Strumice v Macedonii. Tam hlásali víru a svítili všemu obyvatelstvu ctnostmi křesťanskými. Mluvilo se o nich i v Soluni. Ale byli vypátráni a kolem r. 362 usmrceni. Svátek 29. srpna.

Sv. EMILIÁN byl křesťanský otrok u pohanského velmože v Dorostolu v Bulharsku. Jsa horlivcem pro víru Kristovu, vešel do chrámu pohanského a všecky modly roztloukl. Pohané nevědouce, kdo to učinil, jali jistého rolníka, ale Emilián řekl: „Jáť jsem, který to učinil.“ I zbičovali ho a upálili. Rok smrti 362. Svátek 18. (či 28.) července.

17. SVATÍ ZA NÁSTUPCŮ CÍSAŘE JULIÁNA VE IV. STOL.

Nástupci císaře Juliána Odpadlíka byli Jovian, Valentinian, Valens, Gracian, Theodosius I. a jeho synové Arkadius a Honorius. Byli vesměs křesťané; někteří však nadržovali kacířům. Císař Theodosius I. (378-395) zakázal všecky druhy modloslužby. Pohané vymizeli. Theodosius rozdělil říši mezi své syny: Arkadius (395-408) obdržel východ, Honorius (395-423) obdržel západ. Západ byl zmítán návalem národů germánských.

Sv. OPTÁT, biskup mileveský v Numidii, bránil víry proti donatistům, napsal proti nim 7 knih, pro které Augustin ho nazval „pastýřem ctihodné památky“. Zemřel snad po r. 370. Svátek 4. června.

Sv. SARMATA, poustevník egyptský, zabit od Saracenů kolem r. 375, svátek 11. října.

Sv. ZACHEUS, mnich egyptský, zemřel ve IV. století; svátek 27. listopadu.

Sv. JOSEF, HRABĚ (*Josephus Comes*), narozen v Tiberiadě. Jako Žid se narodil, byl členem židovské velerady; kdysi prý skulinou dveří spatřil udílení křtu a stal se křesťanem. Roku 529 byl od Konstantina ustanoven císařským náměstkem. Tehdy všude stavěl kostely. To vypravuje sv. Epifanius. Zemřel kolem r. 330. Svátek 22. července (v řecké církvi 18. prosince).

Sv. APOLLINARIS *Synkletika*, dcera vysokého státního úředníka, panna křesťanská, putovala (z Cařihradu?) do Palestiny a do Alexandrie. Potom, aby uhájila panenství, oblekla na sebe mužský šat a vstoupila do družiny poustevníků ve Scethe, byvši přijata sv. Makariem. Tam žila v osamělé chyšce pode jménem „bratr Dorotheus“. Později se odebrala k svým rodičům a dala se poznati. Vrátila se pak do samoty a zemřela

na konci IV. století. Svátek 5. ledna. - S ní snad jest totožná

Sv. SYNKLETIKA, panna, jejíž rodičové se přestěhovali z Macedonie do Alexandrie. Synkletika odmítala návrhy nápadníků. Pohrdala světskými radovánkami i drahocennými skvosty. Po smrti rodičů se odstěhovala do malého domku před městem, kde žila o samotě se svou slepou sestrou přísným životem jako panna Bohu zasvěcená. Později dávala ženám naučení pro duchovní život. Mnohé z nich si žádaly žíti blízko ní a tak vzniklo jakési klášterní sdružení. Heslem panny Synkletiky bylo: „Kéž bychom hleděli Bohu se líbiti tak, jako světští lidé snaží se líbiti se světu." Synkletika zemřela r. 350 ve stáří 84 let. Svátek rovněž 5. ledna.

Sv. IRENION, biskup v Gáze v Palestině, zemřel kolem r. 380. Svátek 18. prosince.

Sv. PORFYR se narodil r. 353 v Soluni. Dospěv odebral se, ač nemocen, do Jerusaléma a podpíraje se o hůl navštěvoval každodenně svatá místa. Živobytí si vydělával obuvnictvím a jirchářstvím; kromě toho čítal Písmo sv., vykládal je a přepisoval knihy. Ubytován byl ve vlhké jeskyni a žil sebezapíravě. Svého společníka Marka poslal do Soluně, aby prodal zděděné statky. Výtěžek Porfyr rozdal chudým. Metropolita Jan Caesarejský byl na Porfyra upozorněn a přesvědčiv se o jeho vědomostech, zvláště pokud se týče Písma sv., posvětil ho na biskupství a ustanovil biskupem v Gáze Palestinské. Porfyr se odebral do svého nového sídla; ale už před Gázou poznal, co ho čeká; na cestách bylo plno trní a neřádu; to mu pohané připravili na uvítanou. - Brzo poté Porfyr cestoval s metropolitou caesarejským Janem do Cařihradu žádat za ochranu křesťanů.

Jan Caesarejský vykládal o tom: „Když jsme dorazili do Cařihradu, přijal nás arcibiskup Jan (t. Chrysostom) velmi laskavě." Tázal se nás: „Proč jste se vydali na tak dalekou cestu?" - Odpověděli jsme: „Hledáme ochrany proti pohanské modloslužebnosti." - Jan na to: „Nemohu o tom jednat s císařem; a císařovna mi není nakloněna. Ale zavedu vás ke správci pokladu Amanciovi; je křesťan a sluha Boží." - Stalo se a Amancius nás zavedl k císařovně. Císařovna seděla na zlatém lůžku a řekla nám: „Promiňte, že vás nevítám v přijímací síni. Jsemť churava a dobré naděje; dejte mi své požehnání." - A když uslyšela, proč přicházíme, řekla: „Upokojte se; učiním pro vás, seč budu." - „A dala nám peněz na uhrazení potřeb. My pak jsme rozdělili obdržené peníze mezi dekany, stojící u bran. Po několika dnech císařovna povila syna a u křtu dítěte byla podána císaři žádost o zrušení všech pohanských chrámů. Císař svolil."

Takto byly i v Gáze pohanské chrámy zrušeny, po případě ve křesťanské svatyně proměněny. Ale pohané se vzbouřili a vedrali se do biskupského domu chtějíce Porfyra zabíti. Porfyr řekl k Markovi: „Uprchněme přes střechy!" Prchli. Na jedné střeše nalezli dívku čtrnáctiletou, která poznala biskupa a padla mu k no-

hám. „Kdo jsi?“ tázal se jí, „a kde jsou tvoji rodičové?“ - Odpověděla: „Jsem sirotek a nemám nikoho než babičku.“ „Jsi křesťanka?“ - „Ráda bych se hodnou stala křtu svatého.“ - „Přines nám sem na střechu rohožku; zůstaneme tu, až se město uklidní. Neříkej nikomu, že jsme tu.“ - Donesla rohožku, chléb a olivy. „Jak se jmenuješ?“, tázal se biskup. - „*Salafta*“ (t. j. řecky Irena).

Konsul Klarus utišil bouři v městě a Porfyr se vrátil do svého domu. Vzpomněl si na Salaftu, dal ji zavolati a tázal se: „Dcero, chceš se státi křesťankou?“ - „Ano,“ odpověděla, „nejen já, ale i moje babička.“ - Obě byly ve víře vyučeny a pokřtěny. Biskup se tázal: „Chceš také přijmouti svátost stavu manželského? Mluv! Jsi dosti stará a Písmo sv. nezakazuje vejíti v zákonitý počestný sňatek.“ - Dívka odpověděla slzíc: „Dobrý otče! spojil jsi mne s velikým mužem! hodláš-li mne opět od něho odtrhnouti? a spojiti mne s mužem obyčejným? nízkým? Nečiň toho!“ - „Kdo jest,“ tázal se Porfyr, „se kterým jsem tě, jak pravíš, spojil?“ - „Ježíš Kristus, náš Vykupitel, můj snoubenec, a já od něho neustoupím do nejdelší smrti.“ - Tu zaplakal Porfyr pohnutím a propustil dívku i její babičku, žehnaje oběma.

Porfyr zemřel r. 421. Svátek 26. února. Památka sv. Salafty 26. února.

Sv. ABIBUS, jáhen v mesopotámském městě Edesse, byl r. 322 upálen. Svátek 15. listopadu.

Sv. SABBAS a *Isaiáš* byli na hoře Sinaj r. 373 nebo v V. století od pohanů zavražděni. Svátek jejich 14. ledna. Kromě nich i sv. *Theodul Sinaita*; svátek 14. ledna.

Sv. JULIAN SABAS (Sabas je syrské jméno a značí „stařec“), poustevník na Eufratu. Svátek 18. října.

Sv. EULOGIUS (česky Ložek), biskup v Edesse (v Mesopotamii) a *Protogen*, také biskup mesopotamský. Eulogius zemřel v letech 369-381. Svátek jejich 5. května.

Sv. HYPACIUS, biskup v Gangře (Gangra), byl, vraceje se ze sněmu nicejského r. 325, od ariánů (snad v Paflagonii) ukamenován. Svátek 14. listopadu.

Sv. JAKUB řečený „*Veliký*“ a „*Mudrc*“, biskup nisibský (Nisibe, město mezi řekami Eufrat a Tigris), bratranec sv. Řehoře Osvětitele, osvědčoval velikou horlivost pro čest a slávu Boží a pro spásu bližních. Horlivost svou dokázal i na sněmu nicejském. V Nisibě ustanovil ředitelem školy sv. Efréma. Záslužný svůj život dokonal v letech 350-361. Svátek 14. června.

Sv. ANATOL byl biskupem v Laodicei a vynikal učeností jako filosof, počtář, zeměměřič a přírodozpytec; založiv školu v Alexandrii, odešel do Caesaree Palestinské. S ním uvádí se i sv. *Eusebius*, rovněž biskup laodicejský. Svátek jejich 6. července.

Sv. ANATOL, patriarcha alexandrijský, byl pravověrný, což někteří spisovatelé popírají; jinak by ho byl papež Lev neuznal patriarchou alexandrijským. Zemřel r. 459. Svátek jeho také 3. července.

Sv. MARCELLUS se narodil na ostrově Cypru; byl ženat; po smrti své manželky, vychovav své syny, se uchýlil do samoty. Ale byl zvolen biskupem v Apamei v Sy-

rii. Tam se soustředili zbylí pohané kolem chrámu Jovišova. I vypravil se Marcel se žoldnéři proti nim. Žoldnéři dobyli chrámu a zapálili jej. Marcel zůstal opodál, a tu pohané hájením nezaměstnaní přepadli Marcella a vhodili jej do hořícího pohanského chrámu. Stalo se tak r. 389. Synové chtěli smrt otcovu pomstíti, ale krajinský sněm jim to zapověděl. Svátek sv. Marcella 14. srpna (nebo i 12. října).

Sv. EUSEBIUS, biskup v městě Samosate v Syrii, hájil víry proti bludům ariánským. Byl přítelem sv. Basilia Velikého a sv. Řehoře Nazianzského. Za císaře Valenta Eusebius byl vypověděn do Thracie. Odešel však, převlečen jsa do vojenského šatu, na apoštolské cesty. Teprve za císaře Theodosia r. 378 Eusebius se mohl vrátiti do svého sídla, avšak když brzo poté přišel za svým úřadem do Dolichu, vrhla mu jistá žena ariánská cihlu na hlavu; od rány té zemřel buď r. 379 nebo 380. Svátek sv. Eusebia 21. června.

Sv. MARANA a sv. *Cyra*, panny a poustevnice v Aleppu, vykonaly pout do Jerusalema; vrátily se pak do své milé chatky a zemřely kolem r. 440. Svátek jejich 3. srpna.

Sv. HESICHIUS, biskup armenský, byl r. 346 pro víru sťat. Svátek 30. září.

Sv. EUSTATHIUS, patriarcha antiochijský, byl na sněmu nicejském hlavním odpůrcem ariánů, neboť vynikal zbožností, bystrým rozumem a obratným perem. Proto byl ariánům nejvíce v cestě; proto jej chtěli učiniti neškodným. Obžalovali jej z bludu sabellianismu a podplatili jistou frejířku, aby vypověděla, že se stala od Eustathia matkou. Eustathius marně ujišťoval, že je nevinen. Lichá synoda antiochijská sesadila Eustathia a vypověděla jej do Thrakie. V Antiochii proto vzniklo vzbouření lidu; ona frejířka vypověděla před svědky, že Eustathius je nevinen a vyzradila šest ariánů. Eustathius zemřel však ve vyhnanství r. 338. Svátek 16. července.

Sv. FRUKTUOSA, mučednice v Antiochii Syrské; ve IV. století; svátek 23. srpna. (Táž je uvedena v § 9.)

Sv. FILOGONIUS byl zprvu právníkem, pak biskupem antiochijským. Arius jej čítal mezi své hlavní odpůrce. Sv. Jan Chrysostom chválil Filogoniovu horlivost. Zemřel r. 323. Svátek 20. prosince.

Sv. AUXENCIUS byl vojínem za císaře Licinia, avšak pro víru křesťanskou se zřekl vojenského povolání, aby nebyl nucen obětovati modlám. Auxenc zemřel přirozenou smrtí kolem r. 330. Svátek 18. prosince.

Sv. AMFILOCH, biskup v Ikoniu (Konieh v Pisidii), byl přítelem sv. Basilia a sv. Řehoře Nazianzského, ač byl jich mnohem mladší. Udatně bojoval pro víru a proslavil se učeností i ryzí svatostí. Zemřel kolem r. 380. Svátek 23. listopadu.

Sv. MACEDONIUS, poustevník v Syrii, nazýván byl „Gulba“ t. j. jáma, protože v jamách přebýval; také byl nazýván „Crithophagus“, protože jedl ječmen ve vodě rozmočený, nikoli však chléb nebo zeleninu. Zemřel snad r. 420. Svátek 24. ledna.

Sv. MARCEL, kněz nikomedijský. Řím. Martyr. o něm praví, že byl r. 349 s jinými druhy svržen se skály a tak usmrcen. Svátek 26. listopadu.

Sv. NICERATA, panna cařihradská za císaře Arkadia, zemřela kolem roku 400; svátek 27. prosince.

Sv. DACIUS (či Dasius), biskup silistrijský v Moesii. Rok smrti není znám. Svátek 20. listopadu.

Sv. ANYSIUS, biskup soluňský, žil za doby sv. Jana Chrysostoma. Rok smrti 405. Svátek 30. prosince (je též uveden v § 8, X).

Sv. ANYSIA, křesťanka soluňská, velmi bohatá a sličná, jdouc do kostela byla pro víru od žoldnéřů probodena. Rok smrti není znám. Svátek 30. (27.) prosince.

Sv. EULOGIUS, sv. *Eufemia* a jiní byli pro víru za doby císaře Valenta, tedy kolem r. 370 v Cařihradě usmrceni. Svátek 5. července.

Sv. ISACIUS (či Isák) opat odebral se do Cařihradu a napomenul císaře Valenta, aby vrátil uloupené chrámy. Byl uvězněn. Po smrti Valentově Isacius žil v chudé cele v Cařihradě až do své smrti r. 383. Svátek 30. května.

Sv. JULIUS a sv. *Julianus* byli bratři, kněz a jáhen; pocházeli z řeckého ostrova Eginy a stavěli v Italii za císaře Theodosia na mnoha místech kostely. Zemřeli kolem r. 380. Svátek jejich 31. ledna.

Sv. DONAT, biskup v městě Euroei na ostrově Cypru, zemřel r. 387, svátek 30. dubna.

Sv. TRIFILIS, biskup v Leukosi na ostrově Cypru, o němž je řeč v životopisu sv. Spiridiona. Zemřel kolem r. 370. Svátek jeho 13. června.

Sv. SPIRIDION narodil se kolem r. 270 z chudých křesťanských rodičů rolnického stavu na ostrově Cypru. Byl pokorný, střídmý, spokojený s málem. Výklady Písma sv. poslouchával dychtivě a opakoval si je, když pásl stáda otcova. Nevázanost měl v ošklivosti a zachoval si dětinnou prostomyslnost až do stáří. Oženil se s rolnickou dcerou a žili svorně. Měli několik dětí, z nichž jedna dcera se jmenovala Irena; ta zaslíbivši se Bohu ustavičným panenstvím, vedla otci po smrti matčině hospodářství. Spiridion byl člověk pokojný; nikdo ho neviděl hněvivého. Kdysi zastihl zloděje, kteří mu v noci chtěli ukrásti ovce z ovčína. Řekl jim žertovně: „Aby vaše noční chůze nezůstala bez odměny, vezměte si onoho berana.“ Spiridion rád udílel hojné podpory chudým a trpícím.

Za císaře Galeria byl i Spiridion pro víru trýzněn, byl odsouzen k těžké práci v dolech na dobývání rudy. Také prý mu bylo pravé oko vyloupnuto a byl na ohbí pod kolenem levé nohy zmrzačen. Avšak za císaře Konstantina Spiridion byl propuštěn na svobodu a jako mučedník požíval velké úcty u věřících. Věřící v městečku Trimitském zvolili si Spiridiona za biskupa. Přijal svěcení chtěj nechtěj a ujal se svého úřadu. Jeho věřící byli lidé chudí, pastýři a rybáři. Biskup Spiridion zůstal na svém skrovném hospodářstvi a vzdělával se svou dcerou Irenou svá role a pečoval o své stádo. Chodil bos, šatil se prostě, žil střídmě. Z vý-

těžku své práce opatřoval své životní potřeby a zbytek rozdával chudým. Také poskytoval bezúročné půjčky lidem potřebným. Půjčku obdržel, kdožkoliv o ni požádal; vzal si ze skříně Spiridionovy, kolik potřeboval, a když částku vrátil, uložil ji do téže skříně. Spiridion, jsa člověk bezelstný, nepřepočítával peněz. Jistý nepoctivý člověk zneužil biskupovy dobroty a důvěřivosti; místo aby vložil vrácené peníze do skříně, ponechal si je. Ale brzo poté opět požádal o půjčku. Spiridion ho vyzval, aby si vzal ze skříně, kolik potřebuje. Nepoctivec řekl: „Skříň je prázdná." Spiridion řekl: „Podivuji se, že skříň je prázdná. Od tvé poslední půjčky nikdo tu nebyl. Rozpomeň se, vrátil-lis poslední půjčku? Ne-li, sám sebe klameš a ne mne." Tak vyšla šalba na jevo a zahanbený nepoctivec prosil za odpuštění. - Věřící chovali ke Spiridionovi velikou úctu. Kdysi zavítal na svých cestách do příbytku jistého křesťana. Domácí se těšili z jeho příchodu a myli mu nohy. Také jakási žena jim chtěla býti nápomocna. Spiridion však nepřijal jejích služeb a také jí řekl v soukromí, proč odmítá její služby: bylať se nedávno dopustila mrzkého činu. Spolu jí domlouval, aby se dala na cestu pokání.

Spiridion, ačkoliv neměl vědeckého vzdělání, přece vnikal do pravd svaté víry a uměl pravdy ty lidu ku podivu jasně a srozumitelně vykládati. Účastnil se i sněmu nicejského, konaného r. 325. Církevní dějepisec Rufin vykládá odtud tuto charakteristickou příhodu: „Jeden z těch, kteří ze zvědavosti nebo z jiných nekalých pohnutek se účastnili sněmu církevního, jal se jízlivou řečí podrývati víru katolickou. Ale tu se ozval prostý neučený stařec, odsoudil jeho námitky a vývody doloživ, že království Boží nezáleží ve skvělém řečnění, nýbrž v duchu a v pravdě. A mudrák zahanben umlkl a později řekl, že rozumovým důvodům odpíral, ale že nemohl odolati duchu Božímu, jenž mluvil v onom starci. Kdo onen stařec byl, neví se, ale je všeobecné mínění, že stařec onen byl Spiridion."

Spiridion se odebral kdysi k císaři požádati ho, aby hájil víry katolické. Biskup Spiridion byl tak chatrně a chudobně oděn, že stráž ho nechtěla k císaři vpustiti. Ba, jeden ze strážníků ho udeřil. Biskup mlčky snesl potupu a prosil císaře, aby chránil pravověřících křesťanů. Císař mu nabízel mnoho zlata. „Jak že?" tázal se Spiridion, „zlato mám přijmouti, pramen zla?" A když mu císař zlato vnutil, vzal je, ale vyšed z paláce, ihned je rozdal. Zemřel kolem r. 349. Svátek 14. prosince.

Bl. FLACILLA či Placilla, manželka císaře Theodosia Vel., zemřela roku 388. Skvěla se všelikými ctnostmi. Památka 14. srpna.

Sv. MAREK, rodem Říman, papež (r. 336), ustanovil, aby při Mši sv. se říkalo nicejské Vyznání víry. V hrobním nápise chválí se jeho mimořádná horlivost v modlitbách a neobyčejná nezištnost. Za něho se děje zmínka o palliu, které dosud nosil jenom biskup římský; Marek byl první papež, který je propůjčil biskupu ostijskému. Svátek sv. Marka 7. října.

Sv. JULIUS, papež (337-352), ujímal se sv. Athanasia, pronásledovaného od ariánů. Pozval Athanasia i bludaře do Říma. Avšak ariáni se nedostavili a proto Julius zahájil r. 341 sněm římský bez nich, prozkoumal žaloby proti Athanasiovi, prohlásil je za lživé a dal témuž skvělé vysvědčení pravověrnosti. Aby byly ukončeny spory, sešel se na žádost Juliovu církevní sněm v Sardice v Thracii, ale i tomu se ariáni vyhnuli. - Papež Julius nařídil, aby kněží své rozepře jenom církevnímu soudu předkládali. Také nařídil, aby všecky události církevní byly od zvláštních notářů zaznamenány. Breviář praví o Juliovi, že nezanedbal ničeho, co k povinnosti dobrého pastýře náleží. Zemřel r. 352. Svátek 12. dubna.

Sv. LIBERIUS, papež (352-366), rodem Říman, hájil pravé víry a Athanasia proti bludařům ariánským. I když r. 355 předveden byl do Milána před císaře, řekl neohroženě: „Je-li Athanasius vinen, ať sněm o něm soudí." Císař řekl: „Buď podpíšeš usnesení sněmu milánského, anebo půjdeš do vyhnanství do Thracie." Liberius jsa pevný u víře, odebral se do vyhnanství. Felix se stal vzdoropapežem. Když císař zavítal do Říma, lid prosil o Liberia. Císař řekl: „Liberius i Felix ať jsou biskupové v Římě." Ale lid volal: „Jeden Bůh, jeden Kristus, jeden biskup."

Roku 358 Liberius směl se vrátiti do Říma. Proč se vrátil, zdali podepsal třetí formuli sřemskou, ve které blud ariánský chytře byl zakrytý anebo zdali lid římský si ho vyžádal, není známo. Theodoret a Sokrates o tom mlčí a Rufin píše, že neví, zdali první nebo druhý důvod byl pravý. Ostatně podepsáním řečené formule Liberius nezapřel své víry. Neboť ihned vyobcoval z církve každého, kdo porušoval ryzí pravdu katolickou. Dostatečně osvědčil svou pravověrnost, tak že sv. otcové jej nazývají „statečným vyznavačem"; jméno jeho právem se nalézá v nejstarších seznamech světců. - Za doby Liberiovy vystavena byla v Římě basilika S. Maria Maggiore. V příčině církevní kázně Liberius zakázal sňatky v postní době. Zemřel r. 366. Svátek 24. září.

Bollandista Stilting popírá, že by Liberius byl svolil k odsouzení sv. Athanasia. - To byla doba, o které Jeronym pravil: „Ingemuit totus orbis, et arianum se esse miratus est."

Sv. DAMASUS, papež (366-384), pocházel ze Španělska. Otec jeho Antonius se přistěhoval do Říma a věnoval se stavu duchovnímu. Syn Damasus vynikal zbožností a ctnostmi a byl vysvěcen na jáhenství. Jako jáhen provázel papeže Liberia do vyhnanství do Bereje (v Thracii); Liberius vrátiv se z vyhnanství, zemřel roku 366. Damasus byl většinou duchovenstva i lidu římského zvolen papežem. Avšak jistý ctižádostivý jáhen Ursicin dal se od svých přívrženců zvoliti vzdoropapežem. Tak začal v Římě neblahý rozkol. Stoupenci Damasovi i Ursicinovi se potírali navzájem; v hrozných těch bouřích zabito bylo ke třem stům lidí. Mírný Damas neměl na krveprolití žádné účasti, avšak jako papež řádně zvolený ustoupiti nemohl, nýbrž hájil pouze svého práva. Císař

Valentinian I. vyhnal Ursicina do Gallie, a tak skončil neblahý rozkol.

V té době bujelo bludařství Ariovo. Damas odsoudil na církevním sněmě římském r. 369 bludařství Ariovo a schválil usnesení druhého obecného sněmu cařihradského r. 381, jímž zavrženo bylo bludné učení Macedoniovo o Duchu Svatém. - Damas se ujímal biskupů pravověrných, pro víru pronásledovaných, na př. Petra, patriarchy alexandrijského, a Paulina, patriarchy antiochijského. - Damas pozval do Říma sv. Jeronyma, učinil ho svým tajemníkem a svěřil mu opravu starého latinského překladu Písma svatého (Italy). Zveleboval církevní kázeň. Zakázal, aby duchovní a mnichové se nevtírali do domů vdov a panen a nepřijímali od nich odkazů a svěřenských statků na újmu oprávněných dědiců. Zákaz ten způsobil Damasovi nové odpůrce; jali se ho očerňovati, čistotu jeho podezírati, ba i ze zločinu ho viniti; také mu snad vytýkali, že vyhnav bludaře z Říma, osobil si veřejnou moc. Avšak nejen císař, ale i shromáždění biskupové prozkoumavše žaloby, odmítli obvinění.

Damas věnoval také velikou péči chrámům římským a zvelebení služeb Božích; vyzdobil katakomby veršovanými nápisy, mramorem, obrazy. Nařídil, aby se přidávalo k žalmům chvalořečení: „Sláva Otci..." Jeronym napsal o Damasovi, že byl „člověk výborný, panický učitel panické církve". Theodoret Syrský napsal, že Damas byl muž všemi ctnostmi ozdobený. Damas zemřel r. 384. Svátek sv. Damasa 11. prosince.

Sv. SIRICIUS, papež (385-398), rodem Říman, byl horlivým strážcem přesné a ryzí víry katolické, rázně nastupoval proti manicheům a priscillianistům. Priscillianův blud byl na sněmě saragosském r. 380 zamítnut a Priscillian byl pět let poté na rozkaz tyrana Maxima v Treviru sťat. To byl první hrdelní trest vykonaný na heretikovi.

Siricius odsoudil blud Joviniánův, který tvrdil, že Panna Maria porodem Kristovým pozbyla panenství. - Na pravověrnosti Siriciově není úhony, ač by někteří spisovatelé rádi některý blud naň uvalili. Císař Valentinian II. nazval Siricia „vzorem bezúhonnosti a spravedlnosti." - Siricius se proslavil učeností, nábožností a horlivostí; „napravil církevní kázeň spasitelnými zákony;" tak o něm pravil papež Benedikt XIV. Na př. celibátní zákon pro duchovní měl v Siriciovi velikého zastánce. Nařídil, že tam, kde proti zákonu tomu se jeví odpor, mají býti přibráni kněží z mnichů. - Také Siricius prý zavedl modlitbu „Communicantes" do Kanonu Mše svaté. Siricius zemřel roku 398. Svátek 31. ledna.

Sv. ANASTASIUS, papež (398-402), zavrhl bludy Origenovy; vydal nařízení, aby věřící z úcty k slovu Božímu stojíce naslouchali čtení sv. evangelia, aby se churavé osoby nepřijímaly do řádů duchovních. Zemřel r. 402 (dle některých 401). Svátek 27. nebo 26. dubna.

Sv. PIGMEN, kněz a mučedník římský; byl bezpochyby při vzbouření luzy usmrcen a vhozen do řeky Tibery; r. 363. Svátek 24. března.

Sv. ARTEMIA, panna římská, zemřela kolem r. 330; svátek 18. února.

Sv. IRENA, panna, sestra papeže sv. Damasa, dlela celé noci v katakombách, pomáhajíc trpícím. Zemřela r. 389. Svátek 21. února.

Sv. LEA, vdova římská, byla takořka matkou panen, které se k ní přidružily, učíc je více příkladem nežli slovy. Sv. Jeronym ji nazval „monasterii princeps“ a chválil její smrt. Zemřela snad r. 384. Svátek 22. března.

Sv. ALEXIUS narodil se podle legendy kolem roku 360 v Římě jako jediný syn senátora Eufemiana a Aglaisy a byl od svých rodičů vychován v bázni Boží. Slíbil Bohu panictví, avšak na přání rodičů se zasnoubil s ctnostnou pannou Sabinou. Svatba se slavila nádherně. Ale téhož večera Aleš svěřil nevěstě, že slíbil Bohu panictví a že odejde do světa; odevzdal jí svůj prsten a pás řka: „Vezmi tyto dary na památku a budiž mým rodičům dobrou dcerou.“ Rychle zmizel, sedl na loď a dostal se do Asie. - Rodičové zahájili usilovné pátrání po svém synu; otec vypravil posly na všecky strany, ale nadarmo. Truchlili rodiče i opuštěná nevěsta. Řekla si: „Neopustím tento dům, ale jako opuštěná hrdlička chci tu lkáti.“ I ona se zavázala slibem panenství.

Aleš dospěl až do Mesopotamie, do města Edessy, rozdal všecky peníze a klenoty své chudým a opuštěným lidem; žil pak z almužny. Dal si jméno Riscia. Po 17 letech chtěl se odebrati do Tarsu v Cilicii. Avšak loď, po níž se plavil, byla mořskou bouří zahnána na břeh italský. Alexius viděl v tom pokyn Prozřetelnosti Boží a odhodlal se žádati o přístřeší v domě otcovském. „Smiluj se nade mnou pro lásku Boží!“ řekl k svému otci, „a dej mi přístřeší! Popřej mi drobtů padajících se stolu! Bůh ti to odmění!“ - Byl hluboce dojat spatřiv své rodiče i manželku svou. Ale oni ho nepoznali. Neboť tvář jeho byla ožehnutá palčivým sluncem a tělo jeho bylo schřadlé životem odříkavým. Nedal se poznati rodičům.

Otec milosrdenstvím hnut jsa, přijal cizího poutníka do domu, vykázal mu komůrku pod schody a nařídil svým otrokům: „Kdo z vás bude se o něho starat, ten bude prohlášen svobodníkem a v mém domě zaopatřen.“ Ale přece bylo Alexiovi snášeti příkoří od služebníků; ti se mu posmívali, za vlasy ho tahali, smetí naň házeli. Patřil denně na zarmoucené rodiče a i na svou choť, ale sebezapíravost mu bránila dáti se jim poznati. Byl-li tázán na jméno a vlast, odpovídal vyhýbavě, že jméno po rodičích odložil a nové že si u Boha získati musí a že hledá pravou vlast na nebesích.

Po 17 letech tohoto života v pokoře a zbožnosti prožitého přiblížila se Alexiovi smrt. Na vyžádaném listě napsal jméno i osudy své a klidně v Pánu zemřel. Rodičové nalezše u cizího žebráka ten list, užasli a slzami smáčeli mrtvolu svého syna, kterého tak pozdě poznali. Také snacha hořekovala nad smrtí svého manžela. Když se rozletěla zvěst o podivné této události, přišel lid v zástupech uctíti památku podivuhodného světce. Mezi nimi byl i papež Innocenc I. a císař Honorius.

Rok smrti Alexiovy je snad 417. Svátek 17. července.

Sv. EUSTORGIUS, rodem Řek, biskup milánský, zemřel r. 331; svátek 18. září.

Sv. PROTAS, biskup milánský, zemřel r. 352; svátek 24. listopadu.

Sv. DIONYS, biskup milánský, hájil Athanasia a raději šel do vyhnanství, než by byl ariánům povolil. Zemřel r. 360. Svátek 25. května.

Sv. SIMPLICIUS, biskup milánský, nástupce sv. Ambrože. Podle zpráv byl biskupem svědomitým. Zemřel r. 400. Svátek jeho 16. srpna.

Sv. VENERIUS, biskup milánský, byl za doby sv. Ambrože jáhnem, potom nástupcem sv. Simpliciana na stolci biskupském. Těšíval sv. Jana Zlatoústého v jeho útrapách. Zemřel r. 409. Svátek 4. května.

Sv. MARULUS (čili Marol), biskup milánský, zemřel r. 424; svátek 23. dubna.

Sv. FELIX, první biskup kómský v severní Italii, zemřel r. 391; svátek 14. července.

Sv. PAULIN, biskup brixijský či brescijský; svátek 29. dubna.

Sv. FAUSTIN, biskup brescijský; zemřel snad r. 380; svátek 16. února.

Sv. FILASTER, narozený ve Španělsku, dovršil svou vědeckou dráhu v Athénách. Přišel pak do Říma, kde mu papež Damas, jeho spolurodák, svěřil učitelskou stolici, vysvětiv jej na kněžství. Od té doby bezúhonnost Filastrova zaměnila se ve svatost. Filaster šířil víru na různých místech; na př. v Miláně zařídil veřejné rozmluvy náboženské, na nichž hájil vítězně víry proti bludařům ariánským. Za to ariáni zahrnovali Filastra útrapami. Posléze Filaster byl ustanoven biskupem brescijským v Lombardii. Zemřel r. 387 nebo 384. Svátek sv. Filastra 18. července.

Sv. SEVERUS (český Šebíř), byl tkalcem v italském městě Ravenně; jeho manželka se jmenovala *Vincencie*, jejich dcera *Innocencie*. Severus zvolen byl r. 345 biskupem ravennským. Zúčastnil se sněmu v Sardice konaného a tam činily jeho vědomosti z Písma sv. na ostatní biskupy ten dojem, že jsou milostí Boží vlity a nikoliv studiem získány. Manželka i dcera umřely a brzy poté i Sever byl do jejich hrobu pochován. Rok smrti snad 390. Svátek sv. Severa biskupa 1. února. Též sv. Vincencie a Innocencie 1. února.

Sv. URSUS, biskup ravennský, pocházel ze Sicilie; ušel z domu svého pohanského otce; zveleboval uctívání svatých. Zemřel r. 398 nebo 396; svátek 13. dubna.

Sv. EUSEBIUS narodil se na ostrově Sardinii a přišel s ovdovělou matkou svou Restitutou do Říma a vstoupiv do stavu duchovního, ustanoven byl lektorem; později ustanoven byl biskupem ve Vercelli. Přední svůj zřetel obrátil k výchově duchovenstva; Eusebius byl první na západě, který spojil život kněžský se životem mnišským. Proto řeholní kanovníci ctí jej se sv. Augustinem jako svého zakladatele. Eusebius totiž žil se svým duchovenstvem v jednom domě a sdružil duchovní správu s kázní řeholní. Sv. Ambrož napsal o této družině: „Co zasluhuje větší pozornosti,

než tento způsob života? Tato družina je sborem andělským, jenž dnem a nocí prozpěvuje chválu Boží, jenž pěstuje posvátnou vědu a práci."

Císař Konstanc byl příznivcem ariánů a chtěl prosaditi na sněmu milánském r. 355 odsouzení sv. Athanasia. Pravověrní biskupové Eusebius Vercellský, Dionysius Milánský a Lucifer Cagliarský namítali, že přece není spravedlivo, odsuzovati nepřítomného Athanasia na pouhou žalobu nepřátel. Císař se rozhorlil a zvolal: „Tedy vznáším naň žalobu já sám." Biskupové odpověděli, že sluší v této věci šetřiti zákona církevního. Avšak císař vzkřikl: „Zákonem církevním je má vůle!" Oni tři biskupové byli posláni do vyhnanství, Eusebius do Scythopole v Palestině.

Ve Scythopoli katolíci projevovali svatému vyhnanci úctu a lásku; ariánský biskup Patrofil však činil mu ze závisti mnoho příkoří. Jeho návodem ariáni odvlekli Eusebia do vězení; Eusebius odpíral přijímati od těchto nepřátel pokrmu a nápoje; i byl blízek smrti. Pronásledovatelé přivázali mu provaz k nohám a smýkali jím po schodech dolů a nahoru. Zvěst o tomto týrání roznesla se městem a způsobila jitření lidu. Eusebius byl ze žaláře propuštěn a zaveden do Thebaidy v Horním Egyptě. Odtud se vrátil teprve r. 362, když za císaře Juliána Odpadlíka vyhnaní biskupové obdrželi povolení, aby se vrátili na svá sídla.

Přibyv do Vercell, Euseb byl uvítán s úctou a láskou. Na obranu víry Euseb se spojil s věhlasným biskupem piktavským sv. Hilariem. Eusebius zemřel, stár jsa 88 let, roku 370 nebo 371. Ač zemřel smrtí přirozenou, nazývá se mučedníkem, protože mu bylo ve vyhnanství pro pravou víru snášeti různé útrapy. Ze spisů jeho zachovalo se několik listů. Svátek 15. (či 16.) prosince nebo 1. srpna.

Sv. JUVENCIUS, biskup pavijský, nemučedník; zemřel roku 139. Svátek 8. února.

Sv. MAXIMUS, biskup veronský, vzdělaný a ctnostný, zemřel r. 352; s ním se často zaměňuje Maximus v Città Nuova, jenž zemřel po r. 381. Oba mají svátek 29. května.

Sv. ZENO pocházel prý z Afriky (dle *St* z okolí Verony); vykonal pout do Sv. Země, aby navštívil posvátná místa. Z Palestiny se odebral přes Řecko do Italie, tam hlásal víru v Benátsku. Okolo roku 360 byl zvolen biskupem veronským. Zeno pečoval horlivě o rozkvět víry křesťanské. Každoročně o velikonocích Zeno pokřtil mnoho pohanů, takže bylo nutno vystavěti novou svatyni. Staral se však také o hmotné blaho křesťanů i pohanů, takže mu byl dáván čestný název: „Otec vlasti". Ve Veroně neznali chudých a žebráků. Každý se naučil práci a spořivosti, takže umíraje každý měl, co by mohl odkázati svým dědicům.

Mnoho panen slíbilo Bohu doživotní panenství, ať už žily v klášteřích nebo ve svých domech. Zeno byl první na západě, který zřídil klášterní družiny. Učil panny, aby v klášterní odloučenosti se zříkaly světa a aby šetřily chudoby, čistoty a dokonalé poslušnosti. Zdá se, že Zeno jest z oněch biskupů, které sv. Au-

JEŽÍŠ OD JANA POKŘTĚN SMRT SV. VAVŘINCE SV. KATEŘINY A SV. VAVŘINEC

gustin chválil, že zrušili „Agapy", hostiny to, jež se vystrojovaly z přebývajících darů obětních, při nichž se vyskytovaly i zlořády. - Zeno také zapověděl upřílišené nářky při pohřbech, že rušily Svatou obět. Zeno napsal také některé řeči a výklady z Písma svatého. Zemřel r. 380. Snad dokonal smrtí násilnou, takže byl počítán do počtu mučedníků. Svátek jeho 12. dubna.

Boll. Apr. II 69. - Jiný *Zeno*, biskup Veronský a mučedník; zemřel za císaře Galliena kolem r. 260. Jeho svátek rovněž 12. dubna.

Sv. KRESCENCIUS, podjáhen ve Florencii; † 396. Svátek 19. dubna.

Sv. ZENOBIUS, žák sv. Ambrože, biskup florencký; o jeho působení nemáme bližších zpráv. Zemřel r. 426 nebo 427. Svátek 25. května.

Sv. PLACIDA, křesťanská panna snad ve Veroně. Umučena snad ve IV. století. Svátek 11. října.

Sv. VALERIAN, biskup akvilejský, je velmi chválen od sv. Jeronyma proto, že, ačkoliv nastoupil po ariánském biskupovi, přece si vychoval „chor svatých". Je také v Řím. Martyr. Zemřel roku 389. Svátek 27. listopadu.

Sv. SABINUS, biskup piacenzský, zemřel po r. 381; svátek 11. prosince.

Sv. HELIODOR byl dříve vojínem na dvoře císařském, pak se stal knězem v Akvileji. Sv. Jeronym, se kterým Heliodor procestoval Východ, jej velmi ctil. Římské Martyr. o něm praví, že se vyznamenával zbožností a učeností. Kdy zemřel, není známo (kolem roku 410?). Svátek 3. července.

Sv. JUVENAL, biskup v Narni (v Umbrii); není o něm jistých zpráv. Zemřel r. 376. Breviář ho uvádí s Alexandrem a Theodulem. Svátek 3. května.

Sv. URBAN, biskup (podle *D* v Theanu) v Kampanii; ve IV. století; svátek 7. prosince.

Sv. DIGNA, panna tuderská (Tódi v Umbrii), skrývala se za pronásledování v rozličných jeskyních; sloužila Bohu bděním, postem a zachováváním panenství v neporušenosti. Konečně zemřela klidnou smrtí kolem roku 330. Svátek 11. srpna.

Sv. ELPIDIUS, biskup v Atelle u Neapole, ke konci IV. stol. Svátek 24. května.

Sv. LEUCIUS, biskup v Brindisi, žil za císaře Theodosia Velikého. Svátek 11. ledna.

Sv. INNOCENC, biskup na ostrově Sardinii; zemřel r. 353; svátek 17. dubna.

Sv. LUCIFER, biskup na ostrově Sardinii; byl po nějaký čas ve schismatu. Zemřel r. 371. Památka jeho 20. května. (Týž je uveden v § 13.)

Sv. OROSIUS, kněz španělský, šel do Říma a zemřel tam kolem r. 340 hladem. Svátek 14. srpna.

Sv. DELFIN, biskup bordeauxský, křtil sv. Paulina, pozdějšího biskupa v Nóle. Také sv. Ambrož psal list svému příteli Delfinovi. Delfin zemřel roku 388. Jeho nástupcem byl sv. Amand. Svátek jeho 24. prosince.

Sv. SIMILLIANUS, biskup v Nantes, ve IV. století; svátek 16. června.

Sv. MAURILIUS narodil se u Milána a byl od sv. Ambrože svěcen na lektorát;

pak odešel do Gallie a byv vysvěcen od sv. Martina tourského na biskupství, ustanoven byl biskupem v Angersu. Mnozí porovnávali jeho činnost s dílem apoštolským. Rok smrti není možno udati. Snad zemřel r. 417. Svátek jeho 13. (nebo 29.) září.

Sv. VIKTOR, biskup v Le Mansu v Gallii, byl posvěcen od sv. Martina tourského. Zemřel r. 422. Svátek 26. srpna.

Sv. LIBORIUS mansský, zemřel kolem r. 306. Svátek 23. července.

Sv. RUSTIKUS, biskup narbonnský. Rok smrti se udává 460. Svátek 26. října.

Sv. LEOGONCIUS, biskup klermontský, zemřel r. 366; svátek 5. června.

Sv. ALLIDIUS (či *Illidius*), biskup klermontský; † 385; svátek 5. června.

Sv. ILPIDIUS, vyznavač maudský (ve Francii), svátek 16. června.

Sv. ARTEMIUS zamýšlel vstoupiti do stavu manželského v Treviru; byl vyslán za jistou záležitostí do Španělska, ale na cestě se roznemohl, dal výhost světu, stal se duchovním a biskupem klermontským. Zemřel r. 396. Svátek 24. ledna.

Sv. VENERANDUS byl zprvu úředníkem, pak biskupem klermontským a nástupcem sv. Artemia. Zemřel r. 423. Svátek 22. prosince.

Sv. TIGRIDIUS, kněz klermontský; asi omylem se praví, že byl bratrem sv. Illidia (či Allidia). Zemřel r. 388 nebo 390. Svátek 16. února.

Sv. APRA, dcera sv. Hilaria z Poitiersu (než se stal biskupem). Chtěla se vdávati, avšak otec jí psal z vyhnanství, aby, seználi, že má dosti síly, zůstala pannou. Zároveň jí poslal několik zpěvů, mezi nimi hymnus: Lucis largitor. Apra poslechla. Zemřela v mladém věku r. 361. Svátek 13. prosince.

Sv. MARCELLIN přišel se sv. Vincencem z Afriky do Gallie a byl biskupem v Embrunu. Zemřel po r. 363. Svátek 20. dubna.

Sv. MARCELIAN, biskup auxerresský, nemučedník, zemřel r. 314. Svátek 13. května.

Sv. GENITOR, mučedník v Toursu, snad od Gótů; svátek 25. října.

Sv. MARTIN se narodil v Sabarii (nyní Kamenec, něm. Steinamanger, maďarsky Szombathely v Pannonii) jako syn římského setníka. Rodiče jeho byli pohané; odstěhovali se s ním do Pavie v severní Italii. Tam Martin poznal víru křesťanskou; chodil zprvu ze zvědavosti bez vědomí rodičů do schůzek bohoslužebných; ale záhy vstoupil do sboru čekatelů na křest svatý. Podle vůle otcovy Martin byl vřazen do vojska, složil vojenskou přísahu a byl odveden k jízdnímu pluku do Gallie. Žil nábožně a ctnostně uprostřed prostopášností páchaných u vojska, byl k mužstvu vlídný a laskavý, i s otrokem, jenž mu byl dán za sluhu, nakládal jako s bratrem. K chudým lidem byl milosrdný; pod vojenským krunýřem bilo mu srdce plné lásky k Bohu i k lidem.

Kdysi za krutého mrazu jel Martin s několika druhy koňmo do Amiensu (ve staré Pikardii). Před městskou branou žebral polonahý, zimou se třesoucí chuďas. Nikdo z jezdců si ho nepovšiml. Martin byl jat soucitem a nemaje, co by chu-

ďasovi udělil, rozťal mečem svůj vojenský plášť ve dvě polovice, z nichž jednu dal žebrákovi, druhou pak se zabalil sám, nic nedbaje, že druhové se mu posmívají. V noci pak se mu zdálo, že vidí Spasitele přioděného kusem pláště darovaného od něho žebrákovi a že slyší Spasitele řkoucího: „Tímto rouchem mne přioděl Martin ještě nepokřtěný.“ - Martin se dal pokřtíti a jsa dvacetiletý vystoupil z vojska a odebral se do samoty, aby sloužil Bohu. Později se odebral k slavnému biskupu Hilariovi do Poitiersu, aby se tam zdokonalil ve vědách a ctnostech křesťanských.

Rodičové jeho se odstěhovali opět do Pannonie a Martin si umínil, že k nim půjde a že je obrátí na víru křesťanskou. V Alpách ho přepadli loupežníci; ale vidouce ho klidného, tázali se, zdali se nebojí? Odpověděl: „Jsem křesťan a nebál jsem se ještě nikdy; v této chvíli bojím se ještě méně, neboť Bůh je můj ochránce; vy však máte příčinu Boha se báti.“ Tato odpověď zarazila lupiče; i propustili jej. - V Pannonii Martin se shledal s rodiči; ale jen matka přijala víru Kristovu, otec setrval v modloslužbě. - Když se Martin dozvěděl, že jeho otcovský přítel Hilarius, který od ariánů byl poslán do vyhnanství až do Malé Asie, se vrací, šel mu vstříc do Říma, a nezastav ho, šel za ním do Poitiersu. Hilar přijal mladého svého přítele s radostí a znaje touhu jeho po životě poustevnickém, daroval mu pozemek na založení mnišské osady. Tak vznikla první klášterní družina v Ligugé, dvě hodiny vzdáleném od Poitiersu. Avšak brzo po tom, r. 371, zvolili jej věřící v Toursu svým biskupem a vědouce, že by důstojnosti té nepřijal, použili i lsti, aby se ho zmocnili. Tak byl Martin chtěj nechtěj na biskupství posvěcen.

Martin zůstal i jako biskup milovníkem pokory a chudoby. Zřídil si dřevěnou chyšku blíže města, pod skalní strání, na břehu řeky Loiry. Kolem něho povstala osada mnichů, kteří se věnovali modlitbě, ruční práci a opisování knih. Postili se přísně, vína neokusili nikdy, měli drsný oblek; lůžkem jim byla holá země, podhlavničkou kámen. Z této družiny vzniklo slavné opatství Marmoutier (t. j. majus monasterium Martini), které náleželo k nejznamenitějším klášterům francouzským.

Martin byl velmi horlivý, konaje povinnosti úřadu biskupského. Císařský náměstek tourský Avitian byl tvrdý a ukrutný člověk. Kdysi přivedl do města zástup zajatců, jež chtěl dáti druhého dne popraviti. Martin dozvěděv se v noci o záměru tom, ihned spěchal k domu vladařovu. Naleznuv dům uzamčený, položil se na stupně a čekal. Avitian spatřiv ráno biskupa Martina řekl: „Jdi domů! Vím, proč jsi přišel. Udělím milost všem zajatcům!“ Na apoštolských cestách kácel pohanské modly, oltáře, kameny, stromy. Přihlížel k tomu, aby chrámy byly v dobrém stavu a aby duchovní i věřící si jich vážili a je ozdobovali. Kdykoliv vstupoval do některého chrámu, bylo na něm pozorovati, že se chvěje, a byv tázán, proč se chvěje, odpověděl: „Kterak nemám se chvěti a báti se, když vstupuji před Boha,

budoucího svého soudce!" Martin uměl ze všedních zjevů přírodních vyvozovati slova naučná. Na př. kdysi viděl ovci nedávno ostříhanou; řekl: „Tato ovce naplnila jedno přikázání Páně; měla dva pláště a jeden z nich dala někomu, jenž neměl žádného. Tak máme i my činiti." - Jindy spatřil ptáky poletovati nad vodou, aby chytali ryby; řekl: „Vizte ty ptáky; podobně i nepřátelé spasení našeho chtějí polapiti a zahubiti naše duše."

Císař Gracian ctil Martina; kdysi seděl Martin, jsa císařovým hostem, na prvním místě; císař mu podal číši s vínem, ale Martin okusiv vína nevrátil číše, nýbrž dal z ní připíti i svým kněžím. Císař se tomu podivoval, že Martin se odvažuje činiti, co dosud nebylo zvykem; ale úcta jeho k Martinovi se tím nezmenšila. Sama císařovna sloužila Martinovi při stole, předkládajíc pokrmy a podávajíc vody na umytí; činila tak na důkaz hluboké úcty své k němu. - Někteří kněží zesvětačili, libovali si v nádherném obleku, jezdili pyšně na koních a žili životem nepříkladným. Ano, posmívali se pokornému biskupovi. Ale dobrota a trpělivost Martinova byla nevyčerpatelná. Zvláště jeden, Brikcius, kněz a mnich, člověk lehkomyslný, vedl si až nepřátelsky proti Martinovi. Brikcius choval sobě pro kratochvíle koně, nakoupil si barbarských hochů a sličných dívek na posluhu. Stal se prostopášníkem. Martin mu domlouval vlídně, aby se polepšil. Ale Brikcius vyčítal Martinovi nespravedlivě, že prý byl jako vojín rozmařilý, že zestárl v pověrách a směšných vidinách. Ba i pěsti proti Martinovi zdvíhal. Ostatní mnichové žádali Martina, aby Brikcia vyloučil z kláštera. Avšak Martin odpověděl: „Kristus Pán trpěl mezi apoštoly svými Jidáše a já bych neměl snésti Brikcia ve své družině? Ostatně vězte: Brikcius se stane kdysi mým nástupcem v úřadě biskupském." Prorocká tato slova se vyplnila; neboť Brikcius dokonale polepšil svůj život a stal se nástupcem Martinovým na biskupském stolci turonském.

Jistá panna žila v ústraní; zvláště se varovala styku s mužským pohlavím; nekonala návštěv a nepřijímala jich. Martin ji chtěl navštíviti, aby s ní pohovořil o věcech duchovních. Ona však mu vzkázala, že návštěvy jeho, byť i si jí přála, přijmouti nemůže, protože by pak i jiným kněžím nemohla odříci jejich návštěvy. Martin pochválil toto jednání a výjimkou přijal dary od ní jemu poslané.

Martinovi zmíry pokojnému byly sváry a rozepře velmi protivny. Kdysi uslyšel, že v duchovenstvu kandském v Tourainu vznikly spory. Ihned se odebral do Kande, aby spory urovnal. Na zpáteční cestě onemocněl; seznal, že je blízek smrti. Žákové jeho plakali nad ním řkouce: „Neopouštěj nás, otče! Víme sice, že toužíš po Kristu, ale přece si žádáme, abys nás neopouštěl. Pros Krista, aby tvá smrt byla poodložena." Martin zaplakal radostí nad vděčností svých žáků a modlil se: „Pane, jsem-li ještě potřeben lidu svému, neodmítám další práce, avšak tvá vůle se staň!" - Ale úloha Martinova byla už dokonána. Martin ležel trápen jsa zimnicí po několik dní; ležel, oblečen jsa rouchem kajícným na zemi posypané popelem. Chtěli

mu podložiti trochu slámy, aby si pohodlněji odpočinul. Martin však řekl: „Křesťanovi nepřísluší jiné lože smrtelné než země popelem posypaná. Synáčkové, dal-li jsem vám někdy jiný příklad, než příklad kajícnosti, chybil jsem."

Žádali ho, aby neležel stále naznak, nýbrž aby se obrátil na bok a aby si takto poulevil, ale Martin řekl: „Bratří! nechte mne dívati se k nebi, abych viděl cestu k nebi." Martin zemřel ve věku 81 let v Kandes dne 8. listopadu r. 397 (dle *St* r. 399). Tělo jeho bylo pohřbeno v Toursu. Život jeho sepsal jeho žák Sulpicius Severus († 410) s ujištěním, že uvádí pouze věci pravdivé a zaručené. Dodal: „Z úst žádného člověka neslyšel jsem tolik moudrosti a řeč tak ryzí, jako z úst sv. Martina. A přece nevzdělával se na vysokých školách! Z očí mu vyzírala dobrota a nadpozemská radost." - Sněm Tourský r. 461 konaný praví: „Ačkoliv Martin nežil za časů apoštolských, přece nebyl prost milodarů apoštolských". Svátek sv. Martina, biskupa, apoštola Gallie, 11. listopadu.

Sv. BRIKCIUS se narodil v Toursu a byl vychován od sv. Martina. Ale stal se lehkomyslným světákem. Kdysi Martin stál před klášterem; tu přišel kdosi a tázal se Brikcia: „Kde zůstává Martin biskup? Jsem nemocen a mám důvěru, že jeho modlitbou se uzdravím." - Brikcius odpověděl: „Hledáš-li toho blázna, toho potrhlého člověka, popatř tamhle; stojí, oči k nebi obrácené, a dívá se, jako by byl pozbyl rozumu." - Martin slyšel tuto řeč a domlouval Brikciovi: „Brikci, podle tvého drzého jazyka jsem potrhlý člověk." - Brikci uschtěl zapírati. - „Slyšel jsem," řekl Martin; „ale poslyš, co ti řeknu: Po mé smrti budeš biskupem. Připrav se na to! Budeš míti dost obtíží!" - Brikcius: „Neřekl-li jsem, že jsi blázen? Co jsou to za hloupé řeči? Já a biskupem! Teď vidím, žes potrhlý člověk a že všechna bytost tvoje si libuje ve směšných vidinách." - A přece stalo se, co Martin předpověděl. Brikcius proniknut vítěznou milostí Boží obrátil se náhle, kál se vzorně, žil svatě.

Po smrti sv. Martina Brikcius se stal biskupem tourským. Obtíže ho neminuly. V jeho domě zůstávala mladá žena, která měla na starosti kostelní prádlo. Ta byla svedena. Pověsť označovala Brikcia za spoluvinníka. Házeli po něm kamením. Marně ujišťoval Brikcius, že je nevinen. Odešel do Říma, aby hledal pomoci. Papež nařídil, aby okolní biskupové věc vyšetřili. A tu se ukázala nevina Brikciova. Brikcius pokládal utrpení toto za trest, že slovy i skutky pohanil Martina. Zemřel roku 444. Svátek sv. Brikcia 13. listopadu.

Sv. MAURA *a sv. Britta*, panny tourské, žily za času sv. Martina (či snad za doby sv. Řehoře Tourského?). Řehoř Tourský († 595) o nich píše. Svátek 15. ledna.

Sv. KLARUS, kněz tourský, pocházel z bohatých rodičů, ale opustil všecko a dal se sv. Martinem vysvětiti na kněžství. Sv. Paulin biskup napsal na hrob Klárův nápis. Svátek sv. Klára kněze 8. listopadu,

Sv. TUDINUS, poustevník bretoňský, byl souvěkovec sv. Martina; svátek 9. května.

Sv. ROMANUS DE BLAVIA (Roman z Bloye), kněz, žák sv. Martina Tourského, zemřel v II. polovici IV. století. Svátek 24. listopadu.

Sv. VALERIAN, biskup auxerrský, vyučoval sv. Amatora. Zemřel podle bollandistů kolem r. 364. Svátek 6. května.

Sv. HELLADIUS, biskup auxerrský, zemřel r. 387; svátek 8. května.

Sv. AGOARD *a Agilbert*, mučedníci v Creteili u Paříže; jsou již uvedeni v § 9.

Sv. EVORCIUS, biskup orleanský, zemřel r. 381; svátek 3. září.

Sv. VALERIUS, biskup v alpském městě Cineliu a později v městě Nizze; zemřel kolem r. 451. Svátek 24. července.

Sv. PONCIUS ROMANUS, snad senátor, byl snad usmrcen návodem Židů v Cimelii (v Alpách). Svátek 14. května.

Sv. VIKTRICIUS byl dříve vojínem; za pronásledování císařem Julianem složil vojenskou službu, ale byl pro víru bit; později byl propuštěn a jeho přítel Paulinus nazýval Viktricia „živým mučedníkem". Kde se Viktricius pak zdržoval, není známo; jen tolik je jisto, že zůstal ve styku se sv. Martinem, Hilariem a j. Sešli se na př. ve Vienně, kam také sv. Paulin zavítal. Asi r. 385 Viktricius se stal biskupem v městě Rouenu a učinil z něho „nový Jerusalem". Avšak při vší horlivosti bylo se Viktriciovi zodpovídati u papeže Innocence I. z obžalob protivníků. Zemřel roku 405 nebo 407. Svátek 7. srpna.

Sv. ALBIN, biskup lyonský, zemřel po r. 380; svátek 15. září.

Sv. JUSTUS, biskup lyonský, zachovával svědomitě přikázání Boží, obětavě pečoval o chudinu, avšak pro horlivé hájení víry bylo mu snášeti mnoho útrap. I odešel tajně s *Viatorem*, kostelním lektorem, do Egypta. Antioch, kněz lyonský, ho tam navštívil. Justus zemřel kolem r. 390. Svátek 2. září.

Sv. JUSTUS, biskup clermontský, zemřel před r. 630; svátek též 2. září.

Sv. ANTIOCHUS, biskup lyonský, zastával, jak praví Řím. Martyr., svědomitě svůj úřad. Snad byl nástupcem sv. Justa. Svátek 15. října.

Sv. URSUS, biskup troyesský, zemřel r. 426 na visitační cestě; svátek 25. července.

Sv. URSICIN, biskup v městě Sens, zemřel po r. 356. Není o něm určitých zpráv. Svátek 24. července.

Sv. MANSUETUS (Mansvét, po česku Miloslav, Spytihněv) rodem ze Skotska, biskup toulský, byl horliv v rozšiřování víry Kristovy, zemřel dle bollandistů r. 375. Někteří však se domnívají, že byl žákem sv. apoštola Petra. Svátek 3. září (nebo i 14. června nebo 25. dubna).

Sv. AMMON, biskup toulský, žák sv. Mansueta; svátek 23. října.

Sv. MENNA, panna, snad v Toulu, odmítala návrhy k sňatku a žila jako poustevnice. Zemřela snad r. 380. Zároveň s ní se uvádí sv. Zuzanna. Svátek obou 3. října.

Sv. VITALINA, panna artonská (v kra-

jině auvergneské, zemřela kolem roku 390; svátek 21. února.

Sv. TROJECIA (či Trieza), panna poitierská, připutovala do Rhodez v Akvitanii; žila jako poustevnice u kostela; ve IV. století. Svátek 9. června.

Sv. INJURIOSUS, senátor či radní v Auvergni, a jeho panenská manželka *Scholastika* nazýváni byli od Guerina „dvojicí milujících". Injuriosus zemřel kolem r. 388. Svátek 25. května.

Sv. DESIDERAT, biskup besançonský, zdobený skvělou cudností a dobročinností; o sirotky se staral, zajatce vykupoval. Žil ve IV. století. Svátek 27. července.

Sv. DOMICIAN byl zprvu poustevníkem v pohoří Jurském; když uslyšel, že císař Julian míní všecky poustevníky vřaditi do vojska, uprchl do Říma a odtud do Arelate; tam zemřel jako poustevník kolem r. 380. Svátek 1. července.

Sv. DOMICIAN (či *Donacian*) vypraven byl z Říma s Memmiem a Donacianem do Gallie. Tam šířili víru Kristovu. Po obou jmenovaných Domician byl biskupem v Chalons sur Marne. Svátek 9. srpna.

Sv. SILVESTER, biskup besançonský, zemřel kolem r. 396; víc se o něm s jistotou neví. Svátek 10. května.

Sv. MATERNIANUS, biskup remešský; nevíme o něm nic určitého, leč že ke konci svého života navštívil sv. Hilaria v Poitiersu. Zemřel kolem r. 370. Svátek 30. dubna.

Sv. VIVENCIUS, biskup remešský, zemřel kolem r. 395; svátek 7. září.

Sv. ONESIM, biskup soissonský, zemřel r. 360; svátek 13. května.

Sv. LUBENCIUS, kněz církve trevírské, zemřel v letech 353-369; svátek 13. října.

Sv. FELIX, biskup trevírský, zemřel kolem r. 400; svátek 26. března.

Sv. AMAND, biskup strassburský, apoštol Alsaska, zemřel roku 350; svátek 26. října.

Sv. URBICIUS, biskup metský; je o něm málo určitých zpráv; zemřel roku 420; svátek 20. března.

Sv. SERVÁC (nebo Sabbacius Arvacius) žil zprvu životem světským, ale nikoliv hříšným. Byv posvěcen na kněžství, hlásal slovo Boží a pak se stal biskupem v Tongersu v Belgii. Už dříve, roku 355, seznámil se v Trevíru se sv. Athanasiem, přilnul k němu a byl mu věrným přítelem. Servác se zúčastnil sněmu církevního v Thracii, kde stál věrně při Athanasiovi. Navštíviv Řím, kde uctil hroby svatých apoštolů, vrátil se do Belgie a zemřel roku 384 v Maastrichtu. Svátek sv. Serváce 13. května.

Sv. THEODOR, biskup ve Švýcarsku, zemřel roku 391; svátek 16. srpna.

Sv. PATERNUS, biskup švýcarský (snad v Kostnici), byl umučen roku 412; svátek sv. Paterna 23. září.

Sv. KASTOR, kněz, přišel z ciziny do Koblenzu na Rýně, poustevničil a zemřel kolem roku 380. Svátek 13. února.

Sv. SABAS, mučedník v Dacii (Valašsko), nechtěl požívati masa modlám obětovaného; proto byl usmrcen utopením roku 372. Svátek 12. dubna.

18. BLUDY A ROZKOLY V PRVNÍCH STOLETÍCH KŘESŤANSKÝCH

I v samém lůně Církve mezi křesťany povstali nepřátelé víry Kristovy: bludaři čili kacíři a rozkolníci. Způsobili Církvi větší škodu než krvavá pronásledování. Vydávali své rozličné bludné nauky za články víry křesťanské, lpěli na nich tvrdošíjně, zamítajíce všeliké poučení Církve a snažíce se získati i jiné lidi pro své bludy. Bojovali proti věrouce a proti mravouce křesťanské.

Gnostikové přikládali si vyšší, dokonalejší vědění, než jaké zjevení Boží křesťanům poskytuje. Slovo „gnosis" značí poznání; oni tedy se honosili hlubším poznáním. Perská forma gnosticismu nazývá se manicheismus, založený od Mánesa († 277).

Manicheové chtěli býti v Církvi jakousi vyšší třídou. Sv. Augustin potíral jejich bludy. Manicheismus se udržel až do středověku v sektě „albigenských".

Montanisté zavrhovali mravouku křesťanskou jako příliš mírnou. Co Kristus Pán jen radil, montanisté povýšili na zákon všeobecný. Tertullianovi se zalíbilo přísné jejich učení a přistoupením slavného Tertulliana sekta jejich velmi získala. Učili, že církev sestává toliko ze svatých členů a kdo se dopustil těžkého hříchu, že musí býti z církve vyloučen (Novaciané).

Na východě vznikla celá řada bludů o osobě Krista a Ducha Svatého, na západě o církvi a o stavu člověka.

Antitrinitáři popírali nejsvětější Trojici, tvrdíce, že tři božské osoby jsou pouhá jména nebo pouhá naznačení jediného i v osobě Boha.

Arius, kněz alexandrijský, způsobil největší zmatek v Církvi. Učil, že Kristus není Bohem, nýbrž nejvýtečnějším toliko tvorem Božím. Bůh prý mu udělil důstojnost božskou a Kristus teprve se stal Bohem. Když Arius nechtěl odvolati bludné své učení, byl blud jeho odsouzen na prvním obecném sněmu církevním v Niceji roku 325. Sněm prohlásil, že Ježíš Kristus je pravý Bůh, téže podstaty *(homoousios, consubstantialis)* jak Otec. Ačkoliv Arius byl z Církve vyloučen a z Alexandrie vypověděn a ač jeho knihy byly spáleny, arianismus nebyl vyhuben, nýbrž se šířil; císařové Konstancius a Valens mu přáli. Působením Valentovým arianismus se šířil po celé Evropě: Visigótové, Ostrogótové, Suevové, Vandalové, Longobardové a j. seznali křesťanství původně v bludu ariánském. V sedmém století arianismus zanikl.

Macedonius, patriarcha cařihradský, upíral božství Ducha Svatého; ale Církev odsoudila jeho blud na II. obecném sněmu v Cařihradě roku 381 a symbolum nicejské bylo doplněno vzhledem k Duchu Svatému takto: „(Věříme) i v Ducha Svatého, Pána a Oživovatele, který z Otce vychází a s Otcem i Synem zároveň ctěn a veleben bývá, jenž mluvil skrze proroky."

Nestorius, patriarcha cařihradský, tvrdil, že Panna Maria byla pouze matkou

Ježíše člověka, s nímž se až teprve později, při křtu jeho v Jordáně, Syn Boží spojil. Proto prý se Panna Maria nemá nazývati Matkou Boží, Bohorodičkou. Toto učení bylo zavrženo na III. sněmu obecném v Efesu roku 431. Schůze, ve které bylo učení Nestoriovo odsouzeno, trvala až do večera. Příznačno je, že věřící, jakmile se na večer dověděli, že Panna Maria se právem nazývá Bohorodičkou (Theotokos) s jásotem, nesouce pochodně, doprovodili biskupy do jejich bytů.

Eutyches, archimandrita čili představený kláštera v Cařihradě, učil, že Kristus měl jednu toliko přirozenost (monofysité), t. j. přirozenost božskou, a proto prý neměl skutečného těla lidského, nýbrž měl jen tělo zdánlivé. Církev však na IV. obecném sněmu v Chalcedonu roku 451 prohlásila, že v Kristu Ježíši jsou obě přirozenosti, lidská i božská, v jedné osobě nerozlučně spojeny. Proti učení monofysitů opřel se sv. Flavian, patriarcha cařihradský.

Někteří učení mužové (na př. Theodor Mopsuestenský, biskup a j.) napsali spisy, v nichž byly obsaženy bludy, podobné nestoriánským bludům. Tyto spisy byly odsouzeny na V. obecném sněmu v Cařihradě, roku 553.

Pelagius, britský mnich, učil v Římě a v Palestině, že lidé přicházejí na svět právě v tom stavu, v jakém se nalézali prarodiče před svým pádem; popřel tudíž hřích dědičný; učil dále, že lidé i bez milosti Boží mohou svatě žíti a spasení dosíci. Pelagius podvrátil tedy nauku o vykoupení Kristem Pánem; Kristus byl prý pouze pomůckou a příkladem, aby člověk snadněji konal dobro. I toto nepravé učení bylo zavrženo od Církve a při tom bylo vyhlášeno za učení křesťanské, že rozum a vůle lidská byly zeslabeny hříchem prvotným a že milosti Boží je člověku nevyhnutelně třeba. - Hlavním odpůrcem tohoto bludu byl sv. Augustin. Také sv. KONSTANCIUS hájil pravověrné učení proti pelagiánům, a to snad v té době, kdy Coelestin, soudruh Pelagiův, přišel roku 417 do Říma. Svátek sv. Konstancia 30. listopadu.

Sv. FLAVIAN nastolen byl na stolec patriarchy cařihradského r. 447. Flavian byl první, jenž se opřel bludu eutychianů čili monofysitů. Flavian byl muž pevné a živé víry, neposkvrněných mravů a posvátné horlivosti pro čest a chválu Boží. Vynikal křesťanskou pevností a statečností.

Když po volbě císařští úředníci žádali, aby Flavian učinil obvyklý dar, totiž chleby zlaté, Flavian poslal „eulogie", to jest posvěcené chleby skutečné. Bylo tehdy zvykem posílati eulogie na znamení míru a jednoty. Císařští úředníci vrátili eulogie se vzkazem, že chleby mají býti zlaté. Flavian odpověděl neohroženě: „Zlata a stříbra nemám, kostelní pak poklady nejsou moje; těch smím vynaložiti pouze na potřeby chrámové a na výživu chudých." - Od té doby nenáviděl Chrysafius, eunuch a vrchní úředník císařský, Flaviana a vyčkával příležitosti, aby se mu pomstil. Příležitost se naskytla brzy. Když Flavian se opřel bludu monofysitů, odpůrci jeho namluvili slabému císaři, že

Flavian rozdmychuje církevní spory, na jichž uklízení prý je třeba nového církevního sněmu. Slabomyslný císař poslechl a sněm se sešel r. 449 v městě Efesu. Sněm tento svědčí, že církev cařihradská upadla do zahanbujícího otroctví císařů cařihradských. Pověstný sněm sluje synodou loupežnickou či zbojnickou (řecky synodos lestriké, latinsky synodus latrocinalis).

Na sněmu tomto biskupové bludařští za vedení Dioskura, patriarchy alexandrijského, nepřipustili, aby list papeže Lva I. byl předčítán, a odsoudili Flaviana, jako by byl původcem sporu, a složili jej s úřadu. A když pravověrní biskupové a papežští vyslanci prosili, aby Církev nebyla vrhána do nových zmatků, a když Flavian se odvolával na rozsudek papežův, tu na pokyn Dioskurův vnikli do sněmovny žoldnéři a chystali se ztýrati pravověřící biskupy. Ti se rozprchli hledajíce úkrytu pod stoly a sedadly; Dioskur a jeho přivrženci se vrhli na Flaviana, tloukli ho pěstmi, povalili na zemi a kopali do něho. Posléze poslali ho zkrvaveného do vyhnanství v Lydii. Od ran zemřel utýraný Flavian již po třech dnech. Rok smrti jeho je 449. Svátek 18. (nebo 17.) února (či 24. listopadu).

19. SVATÍ, KTEŘÍ TRPĚLI ZA DOB ARIANISMU

Sv. ACHILLAS, biskup alexandrijský, bývá podezříván, že byl stoupencem ariánů; avšak není tomu tak; jinak by ho bylo nechválilo Římské Martyrologium. Zemřel r. 313. Svátek 7. listopadu.

Sv. ALEXANDER, patriarcha alexandrijský, proslavil se zvláště bojem proti bludům ariánským; osvědčil při tom svou učenost, pravověrnost a statečnost. Zvláště na prvním všeobecném sněmu nicejském r. 325 Alexander, podporován jsa svým jáhnem Athanasiem, vytkl Ariovi jeho bludy a hájil pravého učení o božské přirozenosti Ježíše Krista. Zemřel roku 326. Svátek 26. února.

Sv. ATHANASIUS, hlavní odpůrce arianismu; viz § 21.

Sv. SEKUNDUS, kněz pentapolský, byl r. 356 v Alexandrii od ariánů k smrti ušlapán. Svátek 21. května.

Sv. MELECIUS, kněz v Antiochii Syrské, byl snad po nějaký čas přivržencem arianismu. Avšak když byl ustanoven biskupem antiochijským, tu bylo zřejmo, že je biskupem pravověrným. Na příklad: Kdysi kázal Melecius o Trojici Boží a dovozoval, že Syn Boží je téhož podstaty jako Bůh Otec. Avšak v chrámu P. nastal hlomoz a arcijáhen Meleciův, smýšlející ariánsky, odvážil se položiti svému biskupu Meleciovi ruku na ústa, aby takto dále nemluvil. Melecius pozdvihl tři prsty vzhůru a pak dva z nich zahnul a jeden pozdvihl, aby znázornil, že jsou tři božské osoby, ale že je jeden toliko Bůh. Arcijáhen chtěl zameziti i tuto němohru a proto uvolniv ústa, podržel mu ruku, načež Melecius zvolal: „A tito tři jedno jsou.“ - Ale pravověřící křesťané přece ještě nedůvěřovali Meleciovi, neboť byl, jak Řehoř Nazianzský pravil „cizí“ čili ariánskou naukou trochu načichlý. Proto zvo-

lili jiného biskupa. Takto byli v Antiochii tři biskupové, dva pravověrní a jeden ariánský. Tento rozkol byl císaři Juliánu Odpadlíkovi velmi milý a proto povolil Meleciovi, aby se vrátil do Antiochie. Za císaře Valenta Melecius opět byl poslán do vyhnanství, z něhož se vrátil r. 379. Za dvě léta pak zemřel. Sv. Jan Chrysostom mluví o Meleciovi s pochvalou. Epifanius ho nazývá „miláčkem lidu". Theodoret o něm pravil, že měl „zdravou víru". Svátek jeho 12. února.

Sv. LEONCIUS, biskup v kappadockém městě Caesarei, byl velikým odpůrcem ariánů. Zemřel r. 337 smrtí přirozenou. Svátek 13. ledna.

Sv. PELAGIUS křesťan byl zprvu ženat, ale když zvolen byl biskupem v syrském městě Laodicei (*K* praví: ve Frygii), zavázal se i s manželkou svou slibem dokonalé zdrželivosti. Pelagius horlivě hájil jednoty u víře. Proto byl r. 374 do vyhnanství poslán. Zúčastnil se sněmu cařihradského, r. 381 konaného. Zemřel po r. 381, neznámo kdy. Svátek 25. března.

Sv. OLYMPIUS, biskup v thráckém městě Aenos, byl od ariánů očerněn u císaře Konstancia, takže mu bylo uprchnouti, aby nepřišel o život. Olympius se zúčastnil sněmu v Sardice, r. 343 konaného. Kdy zemřel, neví se. Svátek 12. června.

Sv. LUCIUS, biskup drinopolský, jsa odpůrcem ariánů, byl poslán do vyhnanství. V Římě se sešel s Athanasiem. Ten chválil Lucia pro neohroženost u víře. Na sněmu v Sardice, r. 347 konaném, ukázal okovy, ve kterých úpěl. Zemřel r. 348 (*St*) Svátek 11. února.

Sv. URBAN, *Theodor* a jiní pravověřící křesťané cařihradští byli na rozkaz ariánského císaře Valenta vsazeni na loď a na moři upáleni. Stalo se tak kolem r. 370. Svátek 5. září.

Sv. ALEXANDER, biskup cařihradský, žádal, aby se konal r. 325 nicejský sněm, aby hájil víry pravé proti bludům ariánským. „Na modlitbu Alexandrovu Arius se rozpukl a vyhřezly z něho vnitřnosti," praví se v Římském Martyrologiu. Alexander zemřel roku 340. Svátek 28. srpna.

Sv. PAVEL, patriarcha cařihradský, narozený v Soluni, byl již jako kněz cařihradský r. 336 pro horlivé potírání bludů ariánských vypovězen do Pontu. Vrátiv se, byl povýšen na prestol biskupský. Ješitný sok jeho, Macedonius (bludně věřící o Duchu Sv.), hleděl Pavla odstraniti. Vytýkalo se Pavlovi, že prý byl zvolen bez souhlasu císařova. Pavlovi bylo odebrati se do vyhnanství do Trevíru. Tam byl biskupem Maximinem vlídně přijat. Také papež Julius se ujal Pavla. Pavel vrátil se do Cařihradu. Bludaři však opět odvlekli Pavla do vyhnanství na poloostrov Krym (dle *St* na pohoří Taurus); tam jej žalářovali, mučili hladem; a když dlouho neumíral, zardousili jej štolou. Rok smrti 351, svátek 7. června.

Sv. NEKTARIUS, patriarcha cařihradský, opatrným jednáním získal bludaře pro pravou víru. Vydal nařízení, kterým se zrušila veřejná zpověď pro různé zlořády a pohoršení předepsaná, a jen ušní

zpověď zůstala dále. Nektar zemřel r. 397. Svátek 11. října.

Sv. THEONAST, biskup v Altinu, kamž podle legendy přišel z macedonského města Filippi, když byl zahnán od ariánů. V Altinu byl pro víru r. 425 sťat. Svátek 30. října.

Sv. MAXIMUS, biskup neapolský; neví se o něm mnoho, leč že pro horlivou obranu víry byl od ariánů do vyhnanství poslán. Trpěl pro víru, ale mučedníkem nebyl. Zemřel kolem r. 365. Svátek 12. června.

Sv. PACIAN, biskup ve španělském městě Barceloně, byl znamenitý řečník a spisovatel. Jeho syn byl prefektem císařské stráže. Pacian je původcem proslulého rčení: „Christianus mihi nomen, catholikus vero cognomen“ t. j. mé jméno je křesťan, mé příjmení katolický. Bludař tak o sobě nemůže říci. Byť v Církvi byli nesvatí a hříšníci, tak jako v zahradě nejsou pouze užitečné a ladné květiny, bludaři nemají v církvi místa. - Zemřel r. 370. Svátek 9. března.

Sv. SEVER (česky Šebíř) biskup barcelonský ve Španělsku, byl za pronásledování pravověřících křesťanů visigotským králem Eurichem, který byl arián, zároveň s rolníkem *Matinem* usmrcen pro víru. Severovi vrazili hřebík do hlavy a tak ho usmrtili. Matinovi sťali hlavu. Svátek sv. Severa 6. listopadu, sv. Matina 3. března. Matin sluje i Emeterius. V Barceloně ho nazývají „San Madin“.

Sv. MAXIMIN, biskup trevírský, byl horlivý obránce víry, byl vrstevník a přítel sv. Athanasia, byl muž, jakého církev trevírská v oné době potřebovala. Jemu sluší přičítati zásluhu, že západ nestal se ariánským, jak císařský dvůr o to usiloval. Athanasius byl hostem sv. Maximina od r. 336 do r. 338. Rovněž Pavla, patriarchu cařihradského, Maximin přijal pohostinstvím. Žákové Maximinovi byli: Paulin, Kastor, Lubencius a j. Maximin zemřel v letech 347-349, podle jiných r. 352. Svátek sv. Maximina 29. května (nebo 6. ledna).

Sv. PAULIN se narodil v Akvitanii, šel s Maximinem do Trevíru. Jiný průvodce byl Kviriak. V Trevíru byl zprvu Maximin ustanoven biskupem; po něm pak Paulin. Také Paulin hájil pravé víry proti ariánům, seč byl; Athanius nazval Paulina „mužem apoštolským, ryzí a upřímné mysli“. Paulin byl pro neohroženou obranu víry poslán do vyhnanství až do Frygie; tam umřel roku 358. Je také v Římském Martyrologiu. Svátek sv. Paulina 31. srpna.

Sv. LUBENCIUS, kněz diecese trevírské, zemřel v letech 353-369; svátek 13. října.

Sv. QUIRIAK (Kviriak či Cyriak) přišel s Maximinem do Trevíru; Maximin se stal biskupem, Kviriak knězem. Někteří odpůrcové obžalovali Quiriaka, jako by se byl oddal neřestnému životu. Také Maximin uvěřil obžalobě a zakázal příteli svému Quiriakovi, aby nekonal obět mše sv. Avšak nevina Kviriakova přišla na jevo. Kdy zemřel, není známo. Svátek sv. Quiriaka 6. března.

Sv. KASTOR, kněz, přišel do Koblenzu na Rýně. Žil tam v poustevně. Zemřel

kolem roku 380. Svátek 13. února.

Sv. KASTOR narodil se v Nimesu, byl soudcem a žil v panickém manželství. Věřící a duchovenstvo v Aptu (Apta Julia v krajině narbonnské) žádali si Kastora za biskupa. Kastor se zdráhal, ale marně. Tak se stal Kastor biskupem. Založil klášterní dům v Mamanche u Aptu a napsal „Klášterní poučky". Záslužný svůj život skončil r. 420 (podle jiných r. 426). Svátek sv. Kastora 21. září.

Sv. LIBERALIS narodil se v Altinu (blíže Aquileje), žil za času sv. Heliodora, biskupa altinského, jehož kázání jako chlapec rád poslouchával. Liberalis dospěv, stal se pomocníkem v úřadě sv. Heliodora. Bděl nad svou čistotou. Ariané opět a opět ho věznili. Zemřel kolem r. 400. Svátek 27. dubna.

Sv. MAXIMUS, biskup mohučský, byl horlivým obráncem víry proti ariánům. Ariané ho sedmkráte zbili a vyhnali, ale on se opět vrátil, a když nemohl veřejně kázati, kázal v lesích a v domech. Rok smrti není znám, zdali 380 nebo 430. Svátek 18. listopadu.

Sv. THEODOR byl biskupem v Oktodurum a pak v Sedunum (Sitten ve Švýcarsku.) Neměl určitého sídla. Nazývá se „apoštolem Helvetie". Roku 390 se zúčastnil sněmu milánského, na kterém odsouzeny byly bludy Jovinianovy; tito bludaři tvrdili, že Maria Panna mylně se nazývá pannou, dále že panenství pro Boha zachovávané není dokonalejší než manželství a že všecky hříchy jsou stejně veliké. Theodor zemřel r. 391. Svátek sv. Theodora 16. srpna.

Sv. THEODOR, jiný biskup oktodurský, zemřel r. 516 a světí se 27. srpna.

20. OTCOVÉ POUSTEVNÍCI, MNICHOVÉ, ŽIVOT ŘEHOLNÍ

Již za času, kdy křesťané pro svou víru byli pronásledováni od pohanů, odcházeli mnozí na osamělé pouště, aby se skryli a aby daleko od světského ruchu žili jen pro Boha a službu jeho. Zabývali se modlitbou a ruční prací; nazývali se poustevníky a eremity čili anarchorety. Obojí znamená ústraní; neboť k životu asketickému je nejvhodnějším prostředkem samota. S počátku žili po různu, každý sám pro sebe, v jeskyni nebo nějaké chatrči, na poušti. Nejstarší z nich dějepisně známý je sv. Pavel Thébský († 340). Později však spojovalo se jich vždy více v jednu společnost a žili podle jistého pravidla (regula, *řehole.*) Nazývali se *„mnichové"* (řecky: monachos) a volili sobě jednoho ze svého středu za představeného čili opata (abbas t. j. otec). Poustevnické osady sluly laury. Svatý Antonín († 356) po prvé shromáždil poustevníky v jednu společnost; je tedy zakladatelem a původcem mnišského života.

Pachomius († 348) spojil poustevníky dosud v soukromých chyších bydlící v jediný celek pod jednou střechou (řecky mandra, lat. claustrum odtud „klášter", t. j. místo před světem uzavřené). Pachomius předepsal jim společné pravidlo života. První klášter mužský byl na ostrově nilském Tabenně. V čele kláštera stál opat

(hegumenos, archimandrita). Mnichové bývali většinou laikové. Kněží bylo mezi nimi jen tolik, kolik bylo třeba na konání bohoslužby. Základním pravidlem všech řeholí byly tři evangelické rady: chudoba, čistota a poslušnost představeného.

Pachomius napsal řeholi také pro ženské pohlaví a sestra jeho se sestrou Antonínovou byly první představené klášterů ženských. Tyto klášternice nazývaly se egyptským jmenem „nony“ (panny). Pachomius proměnil život poustevnický v život řeholní a je *organisátorem života řeholního.*

Sv. PAVEL THEBŠKÝ narodil se kolem r. 230 v Thébách v Horním Egyptě a naučil se vědám egyptským a řeckým. Rodiče jeho byli zámožní křesťané, ale záhy zemřeli. Pavel žil od patnáctého roku svého věku u své sestry, jejíž muž byl pohan. V čas pronásledování křesťanů za císaře Decia svat Pavlův, chtěje se zmocniti jeho jmění, udal ho jako křesťana. Pavel včas se o tom dozvěděl a uprchl na poušť v Thebaidě, jsa odhodlán vyčkati tam konce pronásledování křesťanů. Bloudil dlouho krajem, až se dostal k vysoké skále, na jejímž úpatí nalezl jeskyni. Vchod byl zatarasen. Pavel odvalil kámen, kráčel odhodlaně dovnitř, až přišel na místo skalními stěnami obehnané. Byl tam obrovský strom palmový a opodál prýštila čerstvá voda. Viděl sem tam pohozená kladiva, dláta a jiné nástroje, ze kterých soudil, že penězokazi měli tam svou skrýši.

Pavlovi se zalíbilo to místo a shledav, že z palmy bude míti datle za pokrm, ze studánky nápoj, v jeskyni přístřeší, rozhodl se, že tam zůstane navždy. Umínil si, že bude sloužiti Bohu; žil přísně, modlíval se denně 300 modliteb a počet jejich určoval kaménky, z nichž po každé modlitbě jeden odkládal. Žil tam mnoho let a po všecka ta léta nikdo ho neviděl ani s ním nemluvil. - Tu jednou přišel nenadálý host, vnikl do jeskyně, kde v pozadí skulinou spatřil světlo. Pavel zprvu zatarasil dveře, ale pak otevřel; dozvěděl se, že cizinec, kmet asi devadesátiletý, se jmenuje Antonín a že je rovněž poustevníkem na poušti thebaidské. Posadili se oba a rozmlouvali. Pavel se vyptával na věci, které se zběhly od dob, kdy opustil svět, tázal se, zdali ještě zuří pronásledování křesťanů a jak se jmenuje nynější císař. Když nadešla chvíle rozchodu, Pavel řekl k svému hosti: „Bůh poslal mi tebe, bratře, abys mé tělo pochoval. Neboť hodina mé smrti se blíží. Jdi tedy domů a přines plášť, který ti Athanasius daroval; do něho zabal mé mrtvé tělo.“

I rozloučili se oba starcové, Antonín se ubíral do svého příbytku. Z mysli nevycházela mu otázka, kterak Pavel věděl o darovaném plášti. Když přišel do svého obydlí, bratří poustevníci se ho tázali, kde byl. Antonín odpověděl: „Nejsem nic! Nejsem hoden míti jméno mnicha nebo služebníka Božího! Neboť viděl jsem Eliáše! Viděl jsem Jana na poušti. Viděl jsem Pavla v ráji!“

Poté vzav plášť, který mu byl darován sv. Athanasiem, chvátal k jeskyni Pavlově. Avšak už ho nezastihl na živu. Antonín

zalkal řka: „Proto-li jsem tě poznal tak pozdě, abych tě tak záhy ztratil?“ Antonín zaobalil ztuhlé tělo Pavlovo do pláště a uložil je do hrobu. Pavel, otec a zakladatel poustevnického života, zemřel stár jsa asi 112 let kolem r. 342. Slaví se 15. ledna.

Někteří popírají podrobnosti ze životopisu sv. Pavla. Avšak neprávem; neboť život Pavlův je popsán od jeho vrstevníka Athanasia a od sv. Jeronyma, který za necelých 50 let přišel na východ a mohl tudíž život sv. Pavla znáti.

Sv. ANTONÍN narodil se kolem r. 251 v Kómě v severním Egyptě. Jeho rodiče byli zámožní křesťané. Antonín a sestra jeho pomáhali rodičům v hospodářství, konajíce práci rolnickou. Rodičové záhy zemřeli a Antonín zdědil po nich rozsáhlé hospodářství, z něhož měl však pečovati i o osiřelou sestru. Antonín kromě prací svých rolnických vzdělával se i dle svých sil ve vědách, jsa nadán výbornými dary ducha. Zamiloval si odloučenost od světa a čistotu mravů. Chodil pilně do chrámu Páně. Tam kdysi uslyšel slova Kristova: „Chceš-li dokonalý býti, jdi, prodej, co máš, a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojď a následuj mne.“ Uposlechnuv těch slov, která pokládal za vnuknutí Boží, rozdal svoje jmění chudým, ponechav pouze částku na výživu své sestry.

Odešel na poušť. Modlil se, postil se, čítal Písmo sv. a ruční prací si opatřoval živobytí. Vyhledával rád společnosti sousedních poustevníků; ty věrně napodobil v tom, co na nich shledal dobrého. U jednoho se přiučil zbožné modlitbě, u druhého tichosti a trpělivosti, u třetího tuhým postům. Ačkoliv Antonín žil v přísné sebekázni, přece mu bylo bojovati proti různým pokušením. Obrazotvornost jej pokoušela vábnými představami o bohatství a slávě, o pohodlí a rozkoších; tělesnost jeho se bouřila, smyslné žádosti naň dorážely, ale Antonín bojoval proti všem útokům smyslnosti vítězně a pomocí Boží šťastně překonal tuto zkoušku. Aby všecka pokušení snadněji zdolal, vyhledal si jinou skrýši. Přeplavil se na druhý břeh Nilu a nalezl na jisté hoře rozvaliny staré tvrze; zatarasiv se v nové skrýši, žil tam dvacet let. Pouze jediný poustevník znal jeho úkryt a přicházel dvakráte do roka, aby mu přinesl chléb. Ale ani s ním se neviděl; chléb mu byl spouštěn přes hradbu.

Posléze r. 305 vypátrali Antonína dřívější jeho žáci. Prosili ho snažně, aby je opět přijal za žáky. Antonín vyhověl jejich žádosti. Odebral se s nimi do roviny thebajské, usadil se v poustevně, žáci pak si zřídili na dvou blízkých kopcích chyšky. Tak vznikla první osada řeholní, první družina mnichů. Slula Fainum. Znenáhla rostl počet členů. Antonín vzdělával všecky v duchovním životě svým slovem i příkladem. Z pravidel, která jim dal, stůjtež zde některá: Ctnost není tak těžká, jak se zdá. Nejvíce prospívá křesťanu, když si každodenně pomyslí: Dnes teprve počínám sloužiti Bohu svému a den tento může také býti posledním života mého. - Proti vlažnosti nejvydatnějším prostředkem je myšlenka, že krátký je život člo-

věka a nejistý jeho konec. Ďábel nenávidí všech křesťanů, nejvíce však panen a mnichů. - Antonín se tázal kdysi žáků svých, kterou ctnost pokládají za nejdůležitější. Jeden velebil kající skutky, druhý mlčelivost, třetí dobročinnost atd. Antonín řekl: „Bratří! Co jste řekli, všecko je dobré, a blaze tomu, kdo se v těchto bohumilých skutcích cvičí. Ale často lidé toužící po dokonalosti zbloudili, protože zašli až do výstředností, tam, kde ctnost ztrácí svou líbeznou tvář, kde přestává býti ctností a začíná býti poblouzením. Nejdůležitější je opatrnost; ta udržuje pořádek ve ctnostech, a pořádek přivádí umírněnost a vytrvalost; opatrnost vyměřuje zlatou střední cestu a jdouc v čele ostatních ctností, chrání je od upřílišenosti a výstřednosti."

Antonín vyšel z ústraní svého r. 311 do Alexandrie, aby povzbuzoval a sílil křesťany, pronásledované císařem Maximinem. Když pronásledování se skončilo, Antonín se vrátil opět na poušť. Život řeholní rozkvétal, celá poušť thebajská stala se velikou osadou mnišskou. Ale Antonín zatoužil po větší samotě. Odešel, aby si vyhledal nový příbytek. Po třídenním putování nalezl na skalnaté hoře Kolzin místo příhodné. Avšak i tam jej vypátrali jeho žáci a s jeho dovolením si zřídili chyše kolem jeho poustevny. Takto vznikla nová řeholní osada, která v krátké době vzrostla na 5.000 členů. Antonín obdělával role a z výtěžku jejich se živil. Žáci dělali rohožky ze sitiny; přebytek z výtěžku dáván byl chudým.

Antonín požíval veliké úcty. Nejen poustevníci, ale i mudrcové egyptští přicházeli k němu, aby si vyžádali poučení z jeho úst. Řečtí mudrcové mívali rozhovory s Antonínem pomocí tlumočníka, protože Antonín neznal jiného jazyka, leč egyptský. Někteří z mudrců počali si tropiti žerty z Antonína poukazujíce na to, že nemá vyššího vzdělání. Antonín odpověděl posměváčkům: „Proč jste konali tedy tak dalekou cestu, abyste spatřili hloupého člověka?" - Odpověděli, že pokládají Antonína za rozumného. Antonín vece: „Nuže, máte-li mne za člověka rozumného, buďte jako jsem já." - Jindy se jich tázal: „Co myslíte, co bylo dříve, věda anebo rozum? Je rozum původcem vědy, anebo věda původkyní rozumu?" - Odpověděli: „Nejprve byl rozum, a rozum vymyslil vědu." - Antonín odvětil: „Kdo tedy zdravý rozum má, tomu vědy netřeba." Také císařové Konstancius a Konstans poslali listy Antonínovi, odporoučeli se do jeho modliteb a žádali, aby Antonín jim odepsal a je potěšil. Mnichové vyslovili svůj podiv, že císař píše Antonínovi. Antonín řekl: „Nedivte se, že císař mi píše, vždyť je pouhý člověk; divte se spíše tomu, že Bůh sám napsal lidem zákon a že Syn Boží mezi lidmi přebýval." - Antonín nechtěl císaři odpověděti; učinil tak teprve na domluvu mnichů. List byl napsán Antonínovým žákem, který byl písma znalý. Antonín v listě dal pochváliti císaře, že je křesťan, dal připojiti napomenutí, aby vládl spravedlivě, aby byl laskavý k chudým, aby se nevynášel nad ostatní lidi, protože také on bude kdysi souzen Bohem.

Toho času ariáni pronásledovali Atha-

KŘEST CÍSAŘE KONSTANTINA

nasia a lživě roztrušovali, že Antonín sdílí jejich názory. Antonín se velmi rozhorlil; odebral se do Alexandrie, zastal se Athanasia a vyznal svou pravověrnost u přítomnosti křesťanů, židů i pohanů. V Alexandrii se Antonín seznámil s učeným Didymem, jenž byl slepý již po 40 let. Antonín těšil slepce těmito slovy: „Nic se nermuť, že nemáš zraku tělesného; zrak tělesný máme společný se zvířaty i s mravenci a mouchami; ale z toho se těš, že máš zrak duchovní, víru, kterou měli apoštolové a svatí. Světlo víry má nekonečně větší cenu, než světlo tělesné.“

Po čase zastesklo se Antonínovi v lidnatém městě Alexandrii a zatoužil po samotě. Když ho zdržovali mudrcové, aby neodcházel, řekl: „Mnich se podobá rybě; ryba zhyne, není-li ve vodě, a mnich hyne, není-li v ústraní.“

Když se Antonín vrátil na svou poušť, seznal, že mu nastává konec života. I svolal všecky žáky své a dal jim poslední napomenutí. Řekl: „Bůh mne volá a já toužím po nebi. Buďte pamětlivi slov, která jsem mluvil vám! Následujte Krista! Vystříhejte se odpadlíků a bludařů! Přijde čas, že mnichové zřídí sobě nádherné budovy v městech a že budou v pohodlí žíti, ničím se nelišíce od světských lidí, leč oděvem svým. Avšak vždy naleznou se mezi nimi, kdož si zachovají ducha povolání svého. A nyní se loučím s vámi, bratří! Můj plášť odevzdejte Athanasiovi, můj ovčí kožich biskupu Serapionovi a žíněný oděv ponechejte si sami na památku. Mějte se dobře! Antonín se už ubírá od vás!“ - Žáci jej uctivě políbili; Antonín sepjav ruce, zemřel ve věku 105 let. Bylo to r. 356. Antonín sluje zakladatelem a tvůrcem života mnišského a arciotcem mnichů; on spojil rozptýlené poustevníky v jednu společnost. Náleží mezi nejznamenitější osobnosti v dějinách církevních a dává mu název „Veliký“. Svátek 17. ledna.

Sv. PAVEL, eremita, nazývaný „Simplex“, t. j. Prostý, byl dříve nádeníkem. Byl ženat. Kdysi přistihl manželku svou v cizoložství; opustil ji a šel za sv. Antonínem. Avšak Antonín ho nechtěl za žáka přijmouti. Pavel prosil čtyři dni pokorně o přijetí; byl přijat a stal se dobrým následovníkem Antonínovým. Zemřel roku 330. Svátek 7. března.

Sv. PAMBO, rodák egyptský, byl žákem sv. Antonína, arciotce mnichů v nitrijské a někdy ve skethické poušti. Pambo sice se neučil vědám, ba neuměl ani čísti, avšak modlitbou a rozjímáním si osvojil neobyčejnou moudrost. Kdysi dal si předčítati žalmy. Mnich mu četl žalm 38, jenž začíná takto: „Ostříhati budu cest svých, abych nezhřešil jazykem svým. Položil jsem ústům svým stráž.“ Pambo uslyšev slova tato, přerušil mnicha čtoucího řka, že jediný tento verš mu postačí. A odešel. Od té doby se cvičil v mlčenlivosti. Mnich se ho tázal, proč nepřichází, aby slyšel čtení z Písma svatého. Pambo odpověděl: „Vždyť jsem se dosud nenaučil plniti ani jediný ten verš, který jsi mi přečetl.“

Kdysi navštívil biskup alexandrijský poustevníky thebajské. Pambo byl od nich vyzván, aby uvítal svou řečí biskupa. Ale

Pambo odtušil: „Jestliže biskup nevzdělá se mým mlčením, nevzdělá se ani řečí mou." - Kdysi přišla bohatá Římanka Melanie do Alexandrie a uslyševši zvěsti o poustevnících thebajských, vyhledala je. Pambo pletl právě koš, když vzácná paní zavítala do jeho poustevny. Nabídla mu mnoho stříbra. Pambo zavolav učedníka svého, řekl mu: „Vezmi stříbro a rozděl je mezi chudé poustevníky." Nevšímal si cizinky a pletl koš dále. Bohatá Melanie se nadála, že poustevník ji za veliký dar pochválí anebo jí alespoň poděkuje. Pambo však mlčel dále. Melanie se tázala: „Víš-li pak, jakou cenu má toto stříbro? Je ho na tři sta liber!" - Pambo nedav se vyrušiti, pletl koš dále a odpověděl: „Dcero, kdybys kov darovala mně, právem bys mohla udávati jeho váhu. Ale ty jsi obětovala stříbro Bohu, který zná váhu jeho, který zvážil na váze i hory i lesy i vesmír, jež stvořil, a který nepohrdá ani haléřem chudé vdovy. Proto raději pomlč o daru svém!"

Pambo říkával, když byla řeč o ctnostech, že poslušnost je nejdůležitější ze všech. Proto poslechl ihned, když biskup Athanasius mu vzkázal, aby ho přišel do Alexandrie navštívit. Když se Pambo octl v ulicích alexandrijských, potkal se s jakousi prostopášnou herečkou. Spatřiv ji, dal se do pláče. Tázali se ho, proč pláče? Řekl: „Pláči nad záhubou této ženy. Pláči i proto, že sám nehledím se zalíbiti Bohu, tak jako ta žena se hledí zalíbiti lehkomyslným světákům."

Kdysi dva bratři se zřekli svého jmění a stali se mnichy. Jeden z nich rozdal svůj statek chudým, druhý vystavěl ze jmění svého klášter a dům pro nemocné a opuštěné starce, jež pak sám ošetřoval. Pambo byl tázán, který z obou bratří učinil lépe a má před Bohem větší zásluhu. Pambo rozsoudil takto: „Oba jsou před Bohem dokonalí."

Pambo se živil pletením košů a mohl právem o sobě říci, že nikdy nepožíval darovaného chleba. Když mu bylo osmdesát roků, seznal, že se blíží jeho smrt. Svolal své žáky a loučil se s nimi řka, že lituje nemnohých těch řečí, které byl promluvil; také řekl, že odchází na věčnost jako člověk, který bohabojně žíti dosud ani nezačal. Jediný svůj majetek, koš, odkázal nejmilejšímu žáku svému. Žil ve IV. století. Rok jeho smrti není znám. Svátek 1. července.

Sv. PASTOR, opat ve skethické poušti, vrstevník sv. Antonína, žil tak odumřele, že nechtěl přijmouti ani matky své, když ho přišla navštívit. Vzkázal jí, že se spolu uvidí v nebi. Svátek sv. Pastora 26. července.

Sv. AMMON, syn zámožných rodičů křesťanských v severním Egyptě, zdědil, jsa jedenadvacetiletý, po rodičích výnosný statek. Strýc naléhal, aby se Ammon oženil. Ammon se zdráhal, ale strýc mu vyhlédl nevěstu a činil přípravy ke sňatku. Ammon uposlechl, avšak ihned po sňatku vyzval manželku, aby společně žili v ustavičné čistotě. Manželka svolila a tak žili po 18 let v čistotě a bohabojnosti. Ale stále v něm dřímala touha, aby všecko opustil a aby na poušti Bohu dokonale sloužil. Manželka svolila řkouc: „Byls

mým vůdcem a učitelem na cestě do nebe, i nebudu tě zdržovati, odejdeš-li na poušť, aby ctnost a moudrost tvoje se zjevila také jiným lidem."

Ammon zůstavil manželce dům a veškeren svůj statek a odešel na poušť libyjskou, tam, kde odnože vápencových vyvýšenin se sbíhají v horstvo nitrijské. Tam žil ve skalní jeskyni. Sám arciotec Antonín mu byl přítelem. - Ammon byl stydlivý; kdysi maje přebroditi řeku, odložil šat a poslal žáka svého Theodora opodál, aby ho neviděl obnaženého. - Byl dobrodincem lidu. Přinášeli k němu nemocné, aby je uzdravil svou modlitbou. Jistí rodičové mu přinesli nemocné dítě. Ammon jim řekl: „Modlitba moje neučiní na dítěti žádného zázraku. Ale vy sami můžete mu pomoci. Jenom navraťte vola, kterého jste ukradli chudé vdově, a dá Bůh, že se dítě vaše uzdraví." Rodičové žasli, že Ammon ví o jejich krádeži, učinili podle slov jeho a dítě se uzdravilo. Ammon zemřel kolem roku 254 (podle *D* 380). Svátek sv. Ammona 3. října.

Sv. PAFNUC, anachoreta v poušti thebajské, přítel sv. Antonína, uvádí se pouze v některých seznamech. Svátek 8. května.

Sv. ONUFRIUS, poustevník egyptský, bytoval v jeskyni, živil se planým ovocem a zeleninou; pak žil v klášteře thebajském. Římské Martyrologium o něm píše, že žil po 60 let v egyptské poušti a že o něm psal Pafnuc. Zemřel kolem roku 400. Svátek 12. června.

Sv. SERAPION, poustevník a později biskup ve městě Thmuis na dolním Nilu a přítel sv. Athanasia, zemřel po r. 362. Je také v Římském Martyrologiu. Svátek 21. března.

Sv. PATERMUTHIAS, poustevník v egyptské poušti, a žák jeho Kopres byli předvedeni před soudce za císaře Juliana. Kopres odpadl od víry. Patermuthias spatřiv Kopresa v krásných šatech, plakal nad ním. Ale Kopres se zase obrátil. Oba byli pak sťati kolem r. 362 a s nimi jistý vojín. Svátek 9. července.

Sv. ZENO, poustevník ve skethické poušti, žil ve IV. století. Svátek 19. června.

Sv. ARSEN byl římský jáhen. Papež Damas jej doporučil císaři Theodosiovi za vychovatele jeho syna Arkadia. Svěřenec Arseniův, princ Arkad měl při vyučování státi. Arsen učitel seděl. Arkad pokládal za veliké ponížení, že má státi před svým učitelem, a hledal bezživotí Arsenova. Arsen uprchl do Egypta. Vyhledav družinu mnišskou, zakryl svou učenost. Řekl sám k sobě: „Já mám více učenosti; oni však znají lépe cestu k dokonalosti křesťanské; mohu se učiti i od nejprostšího." Žil sebezapíravě. Říkával, že jedna hodina spánku stačí pro mnicha. - Jeho představený a cvičitel se jmenoval Jan Kolobus. Ten zkoušel Arsena různým způsobem. Už když Arsen žádal o přijetí do družiny, přijal ho Jan Kolobus teprve po delším zdráhání. Při obědě nechal Jan Arsena uprostřed jizby. Arsen, bývalý dvořan, cvičil se v pokoře a zůstal nepohnutě státi; jindy Jan hodil Arsenovi kus chleba k nohám řka: „Jez, chceš-li!" Arsen padl na zemi a jedl chléb na zemi. Jan žasl nad vzácnou tou pokorou a řekl:

„Bratří! Tento muž je způsobilý pro život poustevnický.“

Zatím Arkadius stal se císařem, pátral po svém bývalém vychovateli, ne aby ho zabil, ale aby mu nabídl mnoho pokladů a peněz. Arkadiovi byly ty peníze doručeny, ale on jich nepřijal řka: „Nejsem schopen spravovati statky pozemské, protože jsem už dávno odumřel světu!“ - Kdysi přinesl císařský úředník závěť Arsenovi, podle které jistý senátor učinil Arsenia svým dědicem. Arsenius vzal závěť a roztrhal ji řka: „Kterak mohu býti dědicem svého příbuzného, když jsem dříve umřel než on?“ - Arsenius často si říkával: „Arsenie, Arsenie, proč jsi opustil svět a šel jsi na poušť? Ne-li proto, abys mohl Bohu lépe sloužiti?“

Kdysi přišla z Říma vzácná, ale zvědavá dáma jménem Melanie. Prostřednictvím biskupa alexandrijského byla připuštěna k Arsenovi. Padla mu k nohám, ale Arsen řekl chladně: „Žena nemá zbytečně opouštěti domu svého. Vykonala jsi dalekou cestu, abys mohla říci, že jsi viděla Arsena a abys také v jiných lidech vzbudila zvědavost.“ - Melanie žádala, aby se za ni pomodlil. - „To učiním,“ vece Arsen, „už proto, abych neměl ani vzpomínky na tebe.“ Melanie odešla zdrcena, a biskup alexandrijský, jemuž si požalovala, těšil ji řka: „Arsen tím mínil, že se bude modliti, aby na tvou osobu zapomněl, protože jsi žena; ale co se týče duše tvé, budiž ujištěna, že se bude modliti za tvou duši.“

Arsenius měl za svého dřívějšího života nechvalný zvyk, že když seděl, položil nohy křížem. Tato poloha méně slušná nelíbila se starším poustevníkům. Žádný však z nich neodvážil se jej pokárati pro velikou úctu, již měli k němu. Konečně se umluvili, že opat Pastor při nejbližším shromáždění také položí nohy křížem a jsa od druhých upozorněn na svou chybu, že bude prositi za odpuštění. Stalo se podle úmluvy. Takto Arsen poznal, že chyboval, a příště se chyby své vystříhal.

Když Arsen byl na sklonku života, tázali se ho bratři, kde mají pohřbíti jeho tělo?“ - „Uvažte mi provaz na nohu,“ odpověděl, „a zavlečte mrtvolu na kopec a nechte ji tam ležeti.“ Maje umírati slzel. Tázali se ho: „Bojíš se snad umříti?“ - Odpověděl: „Přiznávám se upřímně, že jsem se odjakživa bál této chvíle. Od té doby, kdy jsem přišel na poušť, třesu se před hodinkou smrti.“ Arsen zemřel r. 449, stár jsa 95 let. Svátek 19. července (nebo také 1. září).

Sv. AGATHO, poustevník v poušti skethické, žil ve IV. století. Slynul moudrými svými průpovědmi. Kdysi tázal se ho jistý poustevník: „Dle rozkazu svého představeného mám cosi vykonati, avšak na takovém místě, kde číhá na mne pokušení. Rozkazu se chci podvoliti, ale nebezpečí se obávám. Co mám činiti?“ Agatho odpověděl: „Já na tvém místě bych rozkaz vykonal a pokušení bych se snažil přemoci.“ - Kdysi šel Agatho s učedníky svými cestou. Tu nalezl jeden z nich svazeček čerstvého hrachu. „Otče, svolíš-li, vezmu jej s sebou,“ pravil. Agatho se tázal: „Položil-lis jej sem?“ - „Nepoložil.“ - „Kterak tedy jej chceš vzíti, když jsi ho sem nepoložil?“

Kdysi chtěli jiní poustevníci vyzkoušeti pokoru a ctnost Agathovu. Řekli mu: „Agatho! mnozí lidé se nad tebou pohoršují, že prý jsi pyšný, jinými pohrdáš. Někteří také pravili, že prý jsi smilstvu oddaný a že proto jiné odsuzuješ, abys nebyl sám za hříšníka pokládán.“ - Agatho odpověděl: „Všecky tyto nepravosti na sobě pozoruji. Nemohu to zapírati. Prosím Boha za odpuštění.“ - Pokračovali: „Někteří také pravili, žes prý kacíř!“ - „To ne!“ odporoval Agatho živě, „kacířem nejsem. Kacířství budiž daleko ode mne vzdáleno!“ - Tu se podivili bratří řkouce: „Proč jsi, otče, zůstal klidným, když jsme ti vytýkali neřesti, a proč jsi se zhrozil slova „kacíř“?“ Agatho odpověděl: „První obvinění jsem snesl, abych byl pokládán za to, co jsem, za hříšníka. Ježíš Kristus snášel nespravedlivé obviňování a potupy. Ale výtky o kacířství nemohu klidně snésti, protože kacířství je odloučení od Boha. A odloučí-li se člověk od Boha, nemá pak už nikoho, ke komu by se mohl utíkati, a zahyne.“ - Svátek 22. října.

Sv. PALEMON, poustevník thebajský, učitel sv. Pachomia. Žil tedy na začátku IV. století. Víc se o něm neví. Svátek 11. ledna.

Sv. PACHOMIUS narodil se kolem r. 292 z rodičů pohanských. Byl vyučen ve vědách egyptských a ve svém dvacátém roku šel k vojsku. Odvedení nováčkové vezeni byli na lodi po Nilu. Jednoho dne přistála loď u většího města. Obyvatelé přivítali vojíny laskavě. Častovali je pokrmy a nápoji, ošetřovali jejich nemocné a rozmlouvali s nimi vlídně. Pachomius užasl nad touto laskavostí a dozvěděl se, že ti lidé jsou křesťané. A protože se vojínové v městě déle zdrželi, měl Pachomius příležitost zevrubněji poznati život křesťanů. I pocítil v srdci úctu k náboženství, které vede ke ctnosti a k bratrské lásce. Nezůstal na vojně dlouho. Maximin zvítězil nad Liciniem a vojsko, v němž byl Pachomius, bylo rozpuštěno.

Pachomius se vrátil do Thebaidy a naučiv se pravdám víry Kristovy, dal se pokřtíti. Pak se odebral k poustevníku Palemonovi s prosbou, aby ho přijal za svého žáka. Palemon odpověděl: „Věc obtížnou chceš podniknouti, o níž snadněji mluvíš, než ji provedeš. Rozvaž, že žiji životem přísným! Požívám v létě jen chleba a zelin jednou za den, v zimě pak pouze ob den, pracuji bez ustání a potom se modlím, rozjímám a čítám ve svatých knihách dlouho do noci.“ Pachomius řekl: „Doufám, že s pomocí Boží vytrvám.“ Zůstal 12 let u svého mistra a vzdělal se dokonale v kázni poustevnické. - Kdysi o velikonocích řekl Palemon Pachomiovi, aby připravil oběd. Pachomius poslechl, a že byly svátky velikonoční, domníval se, že musí pokrmy chutněji ustrojiti; přibral k nim trochu koření a olej. Jakmile Palemon to zpozoroval, udeřil se do čela řka: „Kristus umřel na kříži a já bych měl lahoditi smyslům svým tou měrou, že bych požíval oleje?“ - A nejedl nic.

Po dvanácti letech se Pachomius rozhodl, že zřídí družinu poustevnickou na někdejší osadě Tabenně na Nilu. Palemon, učitel a vůdce jeho, nerad ztrácel

svého odchovance, jejž si byl zamiloval, ale propustil jej a pomohl zříditi poustevnu, sám pak se vrátil a zemřel brzo poté. K Pachomiovi se přidružil starší jeho bratr Jan, jenž byl déle na vojně; ale ten brzy zemřel. Kolem Pachomia se shromáždilo asi sto poustevníků a on je sdružoval ve společnost a předepsal jim společné pravidlo života. Jeho klášterníci (coenobité) žili pod společnou střechou a tím se lišili od mnichů Antonínových, kteří obývali chyšky odděleně stojící.

Počet učedníků Pachomiových množil se velmi rychle. Nával byl tak veliký, že brzo již nestačil klášter tabennský a Pachomius zřídil pak ještě sedm klášterů v krajině thébské. Nejvíce proslul klášter v Pabě, kde Pachomius obyčejně se zdržoval. Všecky kláštery hostily až několik tisíc mnichů. Pachomius byl vrchním náčelníkem. Vedle toho každý klášter měl svého hospodáře čili starostu. Mnichové se zabývali polní prací, řemesly, vyráběním rohožek, tkaním koberců a pletením košů. Co zbývalo kromě výživy, dáno chudým. „Modli se a pracuj!“ bylo heslem jejich života.

Mnichové byli rozděleni ve sbory po 24 podle abecedy a jednotlivci nebyli voláni jmenem, nýbrž dotyčným písmenem. Každý sbor měl svého náčelníka, jemuž každý mnich dobou večerní odevzdával zhotovenou práci. Náčelník pak odevzdával práci jednou týdně hospodáři či starostovi kláštera hlavního, načež vyrobené zboží bylo zpeněženo; výtěžek pak byl rozesílán do jednotlivých klášterů. Utržil-li mnich prodávající zboží více za zboží než Pachomius ustanovil, musil přebytek kupcům vrátiti a byl za svou nevčasnou horlivost pokárán. Mnichové neměli práva na majetek. Jeden za všechny, všichni pro Boha, bylo jejich heslem. (Správné to řešení sociální otázky!) - Vědami se mnichové nezabývali. Kromě ruční práce cvičili se v modlitbě, ve čtení Písma sv., v mlčelivosti, v zapírání těla. Veliká přísnost nebyla doporučována. Mlčelivost byla důležitější. Ke společným pobožnostem a k přijímání sv. svátostí byli svoláváni troubením na polnice. - Mnichové jídali majíce hlavy zahaleny kápěmi a mlčíce. Pokrmem jejich byly zeleniny, chléb, solené ryby a ovoce. Ve středu a v pátek mívali přísný půst. - Pachomius nedal žádného mnicha posvětiti na kněžství, aby nevzbudil v bratřích závist a pýchu. Také sám z pokory nepřijal svěcení kněžského, ačkoliv biskup často mu je nabízel. Služby Boží konávali kněží, kteří odjinud dobrovolně se přihlásili. Tací kněží byli přijati, ať jejich předešlý život byl dobrý nebo zlý. Také stáří a vědomosti nerozhodovaly, nýbrž, byli-li ve zkušebním čase shledáni způsobilými. - Styk se ženami byl přísně zapovězen, i když láska k bližnímu by styk byla vyžadovala. Kdysi vyhojil Pachomius ženu zlým duchem posedlou tím, že si dal poslati šat její a nad šatem se modlil. - Sestra Pachomiova přišla kdysi ke klášteru, aby Pachomia viděla a slyšela. Pachomius s ní nemluvil, nýbrž vzkázal jí: „Hle, sestro, jsem živ a zdráv; tedy upokoj se a jdi domů! A nermuť se, že jsi mne neviděla. Chceš-li však žíti jako já, rozmysli si! Setrváš-li

při tom úmyslu - nuže, ve vzdálenosti odtud lze vystavěti příbytek, kolem něhož i jiné ženy a panny by se sdružily ke službě Boží." Tak se i stalo. Panny a vdovy sdružovaly se ke společnému životu; Pachomius jim sepsal zvláštní pravidla; také jim dal svou sestru za představenou. Sestra pak sv. Antonína stala se představenou jiné družiny podobné.

Pachomius maje neobyčejnou znalost lidských povah, spravoval obezřetně všecky družiny. Nejvíce kladl bratřím na srdce, aby se cvičili v poslušnosti a v pokoře. Kdysi obdržel kuchař rozkaz, aby vařil zvláštní pokrmy pro nemocné nováčky; místo aby poslechl, upletl s jinými 500 rohožek. Pachomius mu uložil pokání za neposlušnost a dal všech 500 rohožek spáliti. - Jindy vyrobil jistý mnich zvláštní pilností více rohožek než bylo jeho povinností a chlubil se svou prací, ale Pachomius ho veřejně pokáral řka: „Bratři! Nemáte-li soucit s tímto mnichem? Od rána do večera pracoval a tu práci svou věnoval ďáblu, neboť hleděl se zalíbiti lidem a ne Bohu." Kromě toho uložil mu pokání: pět měsíců o chlebě a vodě a přísnou mlčelivost. - Jiný mnich snažil se vyniknouti nad jiné kromobyčejnou zapíravostí; ale Pachomius ho pokáral řka, že přední povinností je pokora a mnich že se má spokojiti obecnou kázní řeholní a nechtíti býti lepším nad jiné.

Pachomius předcházel sám svým dobrým příkladem. Když mnichové popatřili naň, měli živé pravidlo řeholní před očima svýma. Pachomius byl pokorný. Kdysi přišel navštívit jeden ze svých podřízených klášterů a pomáhal mnichům plésti rohožky. Tu zpozoroval malý chlapec, který mnichům při pracích pomáhal, že Pachomius, jehož neznal, neplete stejným způsobem jako jiní. „Otče," řekl, „vy nepletete dobře, opat Theodosius umí líp plésti." - „Tak? dítě, ukaž mi tedy," řekl Pachomius, „jak plésti mám," a pletl, jak chlapec mu ukázal. A přece se stalo, že Pachomius byl nařknut z nepravosti u biskupa latopolského; Pachomius volán byv k odpovědnosti, ihned pokorně se dostavil k biskupovi; pouhým zjevem svým vyvrátil obžalobu; biskup poznal v něm velikého světce a choval k němu velikou úctu. Také sv. Athanasius navštívil Pachomia. Světec Makarius byl též po nějaký čas žákem Pachomiovým. - Když r. 348 kláštery thebajské stiženy byly morem, tehdy i Pachomius se roznemohl a zemřel. Pachomius je předním zakladatelem a zákonodárcem klášternictví. Všichni církevní dějepiscové píší o něm s obzvláštní úctou. Svátek sv. Pachomia 15. května.

Sv. MAKARIUS narodil se v jižním Egyptě. Otec jeho byl pastýřem. Kdysi Makarius pásl s jinými chlapci stáda; chlapci šli krást fíky a když utíkali, upadl jim jeden fík. Makarius fík zdvihl a snědl. Kdykoliv si později vzpomněl na tuto příhodu, plakával hořce nad nepatrným pokleskem svým. Makarius poznav život poustevnický, zatoužil po něm; přál si žíti v tuhé sebekázni. Maje 30 let, odešel na poušť a živil se pletením košů. Žil tak přísně a byl vzezření tak vážného, že mu říkali „mladý kmet" (Paidariogeron). Proto přátelé naň naléhali, aby se dal vy-

světiti na kněžství. Tak byl přese všecko své zdráhání posvěcen na kněžství.

Tu naň dolehla znenadání těžká zkouška. Jedna dívka obcovala hříšně s jakýmsi mladíkem, a když byla od svých rodičů tázána, kdo ji svedl, vydávala lživě Makaria za svého svůdce. Rodiče křivému obvinění uvěřili, polapili Makaria a podle tehdejšího zvyku navěšeli mu hliněné nádobí na hrdlo, vodili jej ulicemi a tlukouce ho volali: „Hle! tento mnich svedl naši dceru. Nepropustíme ho, dokud se nezaručí on anebo jiný za výživu naší dcery." Makarius pokynul jednomu z přátel svých, jenž výjev ten sledoval, aby se zaručil za výživu dívky. Přítel tak učinil. Ztrýzněný Makarius se vrátil do své chyšky, prodal všecky vyrobené koše a dal je přítelem doručiti na výživu drzé ženštiny. Od toho dne pracoval tím usilovněji říkaje si: „Makarie, když jsi dostal teď manželku, musíš tím pilněji pracovati, abys ji uživil." Když přišel den, že dívka měla poroditi, tu teprve vyznala, že nikoliv Makarius, ale mladík, jejž jmenovala, ji svedl. Věc se rozhlásila a nenávist proti Makariovi se proměnila v uctivost. Kdekdo se podivoval mlčelivosti, kterou trpěl křivé obvinění. Makarius odešel, aby lidmi nebyl vyrušován, na poušť sketejskou, kde toho času byl i sv. Isidor, kněz a mnich.

Kolem Makaria se shromáždili mužové a jinochové, jimž byl vůdcem a učitelem. Kdysi se tázal jistý poustevník: „Mám vzácné knihy, z nichž s prospěchem předčítávám bratřím. Mám-li si je ponechati, anebo prodati a výtěžek rozdati chudým?" Makarius odpověděl: „Dobré jest předčítávání z knihy užitečné, ale nade všecko je chudoba." - Jindy se vloudil zloděj do chyšky Makariovy a odnášel jeho nábytek na svého velblouda. Makarius nenadále se vrátiv, zastal zloděje; i bral sám z nářadí svého a také kladl na velblouda. Pak řekl v jizbě vyprázdněné: „Nic jsme na svět nepřinesli, nic z něho neodneseme." - Přísně se postil. Chleba a vody nikdy nepožil do sytosti. Kdykoliv navštívil jiné poustevníky a s nimi stoloval, umínil si, že kolik pohárů vypije, tolik dní potom ani vody neokusí. Když mu tedy podávali vína, s radostí je brával, aby později žízní se mučil. - O modlitbě říkával: „Když se modlíte, nemusíte konati dlouhých modliteb; stačí, když z upřímného srdce řeknete: Bože, smiluj se nade mnou, jak to uznáváš za dobré ve svrchované dobrotivosti své."

Makarius byl pokorný. Řekl kdysi: „Viděl jsem mnichy, ale sám nejsem mnichem." - Jednoho dne uslyšel, že v nedalekém městě bydlí dvě ženy vdané a že jsou dokonalé křesťanky. Ihned se vydal na cestu, aby se o tom přesvědčil. Ženy nalezl; dozvěděl se, že se vdaly za dva bratry a že bydlí již patnáct let v jednom domě společně a nikdy zlého slova proti sobě neřekly, nikdy žádných hádek neměly a že Bohu slouží modlitbou a prací. Jejich příkladný život byl proň povzbuzením.

Makarius byl vlídný a tichý. Kdysi nalezl churavého poustevníka a tázal se ho, jakého pokrmu by si přál. Nemocný přál sobě hnětenek. Makarius, aby mu jich opatřil, nelenil a odebral se do vzdálené

Alexandrie, aby mu hnětenek přinesl. - Kdysi se Makarius ubíral na horu a svého žáka poslal napřed. Žák se potkal s modloslužebným knězem, který nesl břevno na rameni; žák vzkřikl z nezbednosti na kněze: „Kam běžíš, ďáble?“ Ale kněz shodil břevno na zemi, ztloukl žáka citelně a pospíchal dále. Pak se potkal s Makariem. Makarius ho vlídně pozdravil, dal se s ním do řeči a získal jej pro víru křesťanskou. Ne nadarmo říkával později: „Hrdá, zlá řeč dráždí i hodné lidi ke zlému, pokorná, dobrá řeč získá i zlé lidi pro dobro.“ - Makarius Egyptský pokáral kdysi i Makaria Alexandrijského za to, že kterési provinilce ukvapeně vyobcoval.

Za ariánského císaře Valenta Makarius byl odvlečen na bahnitý ostrov v Nilu; ale za nedlouho směl se opět vrátiti na svou poušť. Aby se vyhnul četným návštěvám, vykopal si podzemní chodbu, zdéli půl honu, a kráčeje chodbou konával své modlitby. Zemřel r. 390 ve věku 90 let. Svátek sv. Makaria Egyptského, příjmím Velikého, 15. ledna.

Sv. MAKARIUS ALEXANDRIJSKÝ narodil se v Alexandrii a živil se v mládí cukrářstvím. Den co den procházel ulicemi, nabízeje koláče, sladké ovoce a pamlsky. Zaslechnuv slovo Páně, že nelze Bohu sloužiti i mamoně, prodal všecko, co měl, rozdal chudým a dav se pokřtíti, odebral se kolem r. 335 na poušť. Bylo mu již 40 let. Aby přemohl své slabosti a vášně, krotil své tělo a postil se tak přísně, že jeho druhové nemálo se tomu divili. Po sedm let nepožíval jiného pokrmu, leč toliko syrových kořínků a zelenin. Když naň dotíralo silné pokušení, naplnil velký měch pískem a nosil jej semo tamo, až zemdlel. Jiný poustevník vida ho tázal se: „Proč se tak trápíš?“ - Makarius odpověděl: „Trápím toho, jenž trápí mne“ (myslil tím své tělo). Tak přemohl luzná pokušení a došel žádoucího klidu.

Poté odebral se Makarius do tabennského kláštera a žádal o přijetí. Sv. Pachomius se zdráhal přijmouti neznámého muže do kláštera, namítaje, že je již stár a nedovedl by tedy snášeti tuhé kázně. Ale Makarius neustal prositi: „Otče, přijmi mne alespoň na zkoušku a neobstojím-li, vyžeň mne s hanbou.“ Makarius jej přijal. Když přišla doba masopustní, Makarius se postil mnohem přísněji nežli mnichové. Po všechnu tu dobu stál pokorně v koutku, mlčel a pracoval, a požíval toliko v neděli trochu zeleniny. Ostatní mnichové vidouce to, zhrozili se a zahanbeni jsouce naléhali na Pachomia, aby cizince toho propustil. Pachomius svolil a teprv tehdy se dozvěděl, že cizí poustevník se jmenuje Makarius Alexandrijský.

Makarius se vrátil do své poustevny a stal se brzo slavným mužem po celém Egyptě. Patriarcha alexandrijský ho posvětil na kněžství. Makarius dával dobrý příklad bohabojnosti a sebezapíravosti. Kdysi přinesl mu jistý vinař zralý hrozen darem. Již chtěl Makarius okusiti hroznu, ale vzpomněv mnicha, který nedaleko něho těžce pracoval, poslal mu hrozen; ten však daroval hrozen mnichu nemocnému, ten jinému, a tak hrozen po delším putování vrácen byl zase opatu Makariovi; Makarius zaslzel pohnutím a děkoval

Bohu, že mezi mnichy trvá bratrská láska.

Kdysi jel Makarius alexandrijský s Makariem egyptským ve člunu po řece Nilu. Cestou se potkali s jiným člunem, ve kterém seděli vysocí hodnostáři světští. Ti zpozorovavše na tvářích obou chudičkých poustevníků spokojenost a mír, zvolali: „Jak jste blaženi v chudobě své!“ Makarius alexandrijský odpověděl: „Ovšem, že jsme blaženi. Už naše jméno (makarios = blažený) to naznačuje. Štěstí naše prýští z pohrdání světem.“

Jako Makarius egyptský, byl i Makarius alexandrijský od ariánského císaře Valenta vypovězen do vyhnanství; avšak za nedlouho byl opět odveden do své poustevny. Makarius byl těla malého, nepatrného, ale jeho duch jevil sílu v odříkání. Zemřel roku 394 nebo 395. Svátek sv. Makaria alexandrijského 2. ledna.

Sv. JAN TRPASLÍK (*Joannes Colobus*, či Mutilus, či Exiguus, či Parvus, to jest malý) byl opatem ve skythické poušti (mezi Egyptem a Libyí), tam kde byl i Ammon a Makarius. Žil před r. 450. Jeho jméno se vyskytuje v životopise sv. Arsena. Svátek sv. Jana 17. října.

Sv. JAN Z EGYPTA narodil se v Lykopoli z rodičů chudých. Naučil se řemeslu buď tesařskému nebo kovářskému, pak poustevničil zároveň s Kassiánem v tuhé kázni. Zrobil si chyši na osamělé skále; zazdil dveře a ponechal jen malý otvor, kterým by se mu podával pokrm jednou za 5 dní. Všecek čas věnoval modlitbě, rozjímání a poučování lidí, kteří k němu přicházeli. Kdysi přišel poustevník Palladius navštívit Jana. Za hovoru přišel i císařský úředník. Jan přerušil rozmluvu s Palladiem a obrátil se k císařskému úředníku. Palladius čekal a mrzel se. Když úředník odešel, Jan řekl: „Ty ses mrzel, že snad beru ohled na vzácný stav. Nikoliv! Což nevíš, že zdravý nepotřebuje lékaře, nýbrž nemocný? Ty se můžeš vzdělávati kdykoliv. Ale tento úředník, zahrabaný ve starostech pozemských, vyprostil se z nich na krátkou dobu, aby se poradil v příčině své spásy. Nemohl jsem ho tedy propustiti hned.“ Jan zemřel roku 394. Je-li Jan, tesař a poustevník, totožný s Janem Kolobem, není známo. Svátek sv. Jana 20. (nebo i 27.) března.

Sv. APOLLOS, opat v Thebaidě; na jeho tváři bylo pozorovati stálou veselost, tak že jej každý snadno poznal. Před jeho smrtí jej navštívil sv. Petronius, biskup bologneský. Apollos zemřel kolem roku 395. Slaví se 25. ledna (nebo i 20. prosince).

Sv. JONÁŠ, mnich egyptský, za času sv. Pachomia; Jonáš byl i zahradníkem; vysázel mnoho ovocných stromů, ale nikdy neokusil ovoce z nich, maje potěšení, může-li posloužiti bratřím mnichům. Jonáš nepožíval nikdy vařených pokrmů; nespal nikdy leže, nýbrž jen sedě; ohně, světla nepoužil. Svátek 11. února.

Sv. MAREK, poustevník v poušti Scete, byl poslušný a pokorný a světu odumřelý. Kdysi ho přišla navštívit jeho matka s velkou družinou. Na rozkaz opatův Marek ji šel uvítat; uvítal ji slovy: „Pozdrav vás Bůh, matko!“ aniž by byl očí pozdvihl;

a ihned odešel. Matka nepoznavši syna, tázala se opata, proč nejde její syn, aby ji uvítal. A tu se ukázalo, že syn to byl, který ji byl krátce uvítal. Bylo jí odejíti s nepořízenou. - Marek nazývá se „scriptor antiquarius“; byl tak poslušný, že nedopsal písmene, když byl od představeného zavolán. Zemřel kolem r. 400. Svátek 2. února.

Sv. MOYSES (*Mojžíš*) byl zprvu velký hříšník a zbujník. Byl těla silného a povahy divoké, ukrutné. Sloužil u jistého pána, ale byl propuštěn pro bezbožnost. I šel mezi loupežníky a stal se jejich náčelníkem. Jistý pastýř zamezil a překazil nenadálým příchodem Mojžíšovi loupež; proto se mstil pastýři, seč byl. Kdysi jej pronásledoval, plaval přes Nil, maje šaty svázány na zádech, zbraň v zubech. Pastýř stěží se před ním ukryl. Mojžíš zabil tedy alespoň čtyři nejlepší jeho berany. Posléze byl zločinec Mojžíš stíhán světským úřadem a hledal útočiště v jistém klášteře; a tam došlo k jeho obrácení. Jeho duchovním vůdcem byl svatý opat Isidor. Po delší době kajícnosti biskup přijal Mojžíše mezi kleriky; oblékaje mu bílou albu, řekl: „Hle, Mojžíši, nyní jsi zbělel!“ - „Ano, otče,“ odpověděl, „kéž bych také uvnitř zbělel!“ - Mojžíš chtěl poté vkročiti do svatyně, ale biskup zkoušeje ho, dal jej vykázati ven. Mojžíš řekl pokorně: „Dobře se mi tak stalo.“ Stal se poustevníkem a později i opatem v poušti skethické. Kdysi byl volán od bratří, aby uložil trest poustevníkovi, který se byl provinil. Mojžíš šel, vzal na záda těžký pytel písku. Tázali se: „Co to znamená?“ Odpověděl: „Moje hříchy jsou za mnou, nevidím jich, a já jdu, abych odsuzoval cizí chyby.“ Mnichové porozuměli, zastyděli se a onomu poustevníkovi provinění odpustili. - Jindy přišel vzácný úředník na poušť skethickou, aby poznal Mojžíše. On uslyšev o tom, šel mu v ústrety. „Rci mi, starochu,“ tázal se úředník, „kde je cela opata Mojžíše?“ - „Proč se po něm ptáš?“ dí Mojžíš; „vždyť jest to hlupák a zbloudilec.“ - Úředník se vrátil, a když později tuto příhodu vypravoval, poznali podle popisu osoby, že Mojžíš to byl, který mluvil takto o sobě s úředníkem. Nakonec prý byl se 7 bratřími zabit od barbarů, kteří vtrhli do země. Svátek sv. Mojžíše, opata, 17. února neb 28. srpna.

Sv. MOJŽÍŠ, biskup, ale bez určitého sídla, na hranici egyptsko-syrské. Zemřel kolem roku 400. Svátek jeho 7. února.

Sv. ISIDOR, žák sv. Antonína, mnich a kněz, byl správcem chudobince poutnického domu v Alexandrii. Byv od ariánů vyhnán, odešel zprvu do Nitrie a poté do Cařihradu ke sv. Janu Chrysostomovi. Bohatá vdova darovala Isidorovi značnou částku peněz na ošacení chudých žen alexandrijských, ale s tou výminkou, aby se o tom nedozvěděl arcibiskup alexandrijský, neboť ten věnoval všechen majetek na stavby; to byla jeho libůstka. Isidor slíbil mlčení. Ale Theofil se přece o tom dozvěděl a chtěl se na Isidoru pomstíti. Neměl mu co vytýkati a proto ho vyhnal z chrámu. Isidor uprchl na horu Nitrijskou, ale Theofil jej pronásledoval i tam, obviniv jej z bludů Origenových. Isidor

uprchl do Cařihradu, tam byl Janem Zlatoústým do církve přijat, ovšem teprve, když dokázal svou pravověrnost.

(Tak se stalo, že Jeronym počítá Isidora mezi stoupence Origenovy; dal se oním očerňováním oklamati.)

Zemřel kolem r. 400. Svátek 15. ledna. Dne 2. ledna připomíná se sv. *Isidor*, biskup v egyptské Nitrii, který žil ve IV. století a o němž se neví nic jistého.

Sv. NILAMON, poustevník nedaleko Pelusia, byl proti své vůli zvolen biskupem a zemřel vzpíraje se této hodnosti, kolem r. 404. Svátek 6. ledna.

Sv. THEON (nebo Theonas), poustevník egyptský, ve IV. století; zemřel kolem r. 380. Svátek 4. dubna.

Sv. THEODOR, poustevník egyptský ve IV. století; svátek 7. ledna.

Sv. FRONTO, opat alexandrijský, poustevničil také na hoře Karmelské; proto karmelitáni ho počítají mezi své. Povzbuzoval své druhy k důvěře v Boha. Měltť heslem slova: Ku předu! Vzhůru srdce! Rok smrtí není znám. Svátek 14. dubna.

Sv. POEMEN (jinak také *Pastor* nazývaný) poustevník a opat ve skethické poušti. Zachovával mlčelivost. Tázali se ho, proč nemluví? Odpověděl: „Zemřel jsem, a zemřelý nemluví.“ - Jindy se ho tázali, co je lepší, zda mluviti nebo mlčeti? Odpověděl: „Kdo mluví pro Boha (t. j. k vůli Bohu), dobře činí, a kdo mlčí pro Boha, také dobře činí.“ - Také říkával: „Kdo jest dobrý, tomu dlužno činiti dobrého jednou tolik; kdo je zlý, tomu dlužno činiti dobrého dvakrát tolik, neboť je nemocný.“ - Přílišnou strohost v sebemrtvení nechválil; říkávalť: „Nemáme hubiti tělo, nýbrž vášně.“ Poemen zemřel prý kolem r. 451. Svátek 27. srpna.

Sv. SISOES, příjmím Veliký, opat v Thebajské poušti, den cesty od Červeného moře, byl muž pokorný. Kdysi hovořili mnichové o pekle a bratří poustevníci přiznávali se, že je trápí myšlenka na muky pekelné. Sisoes řekl na to prostomyslně: „Přiznávám se, že jsem na muky pekelné dosud nemyslil. Závidím vám. Zajisté tyto myšlenky vás zdržují od hříchů! Co bude ze mne zatvrzelce? To je příčina, že mám tolik hříchů a chyb!“ - Jindy žádal jistý cizinec o přijetí za mnicha. Sisoes se ho tázal: „Máš-li ještě nějaké závazky k tomuto světu?“ - Odpověděl: „Ano, mám syna.“ - Sisoes na to: „Tak jdi, hoď ho do vody, pak přijď, budeš mnichem.“ Cizinec neměškal a šel. Sisoes rychle za ním poslal posla, aby tak nečinil, neboť chtěl jej pouze vyzkoušeti v poslušnosti. Cizinec se vrátil, a byl poslušným mnichem.

Kdysi ptal se žák opata Sisoa: „Otče, co mám činiti, klesnu-li (do hříchu)?“ - „Zase povstati.“ - „Povstal jsem, a zase jsem klesl.“ - „Tedy opět a opět povstávej.“ - „A jak dlouho takto mám činiti?“ - „Tak dlouho, až Bůh tě přijme buď ve stavu dobrém nebo zlém; neboť ve kterém stavu člověk umíraje se nalézá, v tom stavu stěhuje se na věčnost.“ - Zemřel kolem roku 429. Svátek sv. Sisoea Velikého 6. července.

Sv. THEODOR z Tabeny, žák sv. Pachomia, opat, zemřel r. 376; svátek 28. prosince.

Sv. AMADA či *Talida*, abatyše antinoiská v Thebaidě, žila v V. století. Svátek 5. ledna.

Sv. SÁRA, abatyše v Libyi v Africe, úzkostlivě střežila své panenství, avšak také jiná pokušení, k marnivosti a j. vítězně přemáhala. Zemřela kolem r. 380. Svátek sv. Sáry abatyše 13. července.

Sv. ZACHEUS, mnich tabennský, žák sv. Pachomia, přísný v postu. Svátek 27. listopadu.

Sv. THEODORA, kajícnice (dle některých spisovatelů však byla pannou) v Alexandrii, žila pode jménem „Theodorus" v mužském klášteře až do smrti. Zemřela r. 480. Svátek 11. září.

21. CÍRKEVNÍ OTCOVÉ, UČITELÉ A SPISOVATELÉ

Sv. ATHANASIUS narodil se kolem r. 300 v Egyptě. Mezi poustevníky egyptskými pod vedením sv. Antonína Athanasius obrnil srdce své ryzí svatostí; vědou pak opatřil sobě potřebné zbraně duchovní proti nepřátelům pravdy Boží. Jako jáhen církve alexandrijské Athanasius stal se pomocníkem sv. Alexandra, patriarchy alexandrijského, provázel jej na sněm Nicejský (r. 325) a tam hájil s velikou učeností a obratností jako dokonalý řečník a křesťanský mudrc božství Kristova proti bludům ariánským. Když r. 328 patriarcha Alexander zemřel, Athanasius byl povolán na biskupský stolec alexandrijský. Volbou Athanasiovou na toto důležité sídlo byla ariánům zasazena citelná rána. Vytušili v něm nebezpečného a nezdolného odpůrce. Soustřeďovali naň všecku svou nenávist. Athanasius, obratný a rozhodný odpůrce ariánův, stal se vůdcem všech pravověrných křesťanů. Celý boj otáčel se takořka okolo osoby jeho: s ním stoupala, padala i vítězila orthodoxie.

Na přímluvu Eusebia Nikomedijského císař ujal se odsouzeného Aria a rozkázal Athanasiovi, aby bez odkladu přijal Aria opět do církve. Ale Athanasius odpověděl císaři neohroženě, že církev nikdy nemůže přijmouti zřejmé bludaře do svého lůna. Eusebius Nikomedijský stal se pak hlavním strůjcem úkladů, směřujících k tomu, aby Athanasius byl z Alexandrie vypuzen. Ariáni obžalovali Athanasia u císaře v Nikomedii, že prý zavedl novou jakousi kostelní dávku a že zlatem podporoval velezrádce Filumena. Císař předvolal Athanasia, zkoumal žaloby a přesvědčiv se, že jsou lživé, propustil Athanasia milostivě, napsav list alexandrijským tohoto znění: „Přijal jsem vašeho biskupa milostivě, mluvil jsem s ním jako s mužem Božím. Poznal jsem z jeho řeči, že je způsobilý, aby hájil víru, a že je tichý a pokojný."

Ariáni však vymohli u císaře, že svolal r. 335 církevní sněm do Tyru ve Fenicii. Umínili si, že sesadí Athanasia stůj co stůj. Athanasius přišel s 49 pravověrnými biskupy do Tyru. Tam bylo 60 ariánských biskupů a ti, vedeni Eusebiem, vymýšleli nové a nové obžaloby. První žaloba zněla, že Athanasius učinil jisté ženě násilí. Žena jimi podplacená přišla, aby drze obvinila Athanasia. Avšak ha-

nebná obžaloba ukázala se ihned vylhanou. Kněz Athanasiův Timotej vystoupil řka k ženě: „Tak ty prohlašuješ, že já jsem tě v domě tvém svedl?“ - „Ano,“ odpověděla, „tys to, kterýs mne svedl.“ Tak bylo zjevno, že žena nikdy neviděla Athanasia a ani ho neznala. - Podle druhé obžaloby prý se ariánům ztratil biskup Arsenius z Hypsaly; Athanasius dal prý jej na kusy rozsekati; ariáni ukázali useknutou ruku zabitého biskupa. Ale Athanasius vypátrav Arsenia, přivedl jej na sněm a tázal se: „Jest to biskup váš, o němž pravíte, že jsem jej zavraždil?“ Ariáni zahanbení volali zuřivě: „Ano, je! Ale ruku jsi mu přece usekl!“ Athanasius odhalil plášť Arseniův, a hle! měl obě ruce zdravé. - Také třetí obžaloba, že prý Athanasius dal knězi Ischyrovi zlámat kalich a spálit knihy, ukázala se nepravdivou, neboť Athanasius dokázal, že Ischyros knězem není a kalicha a knih že neměl. - Ariáni obžalovali Athanasia u císaře, že prý vyhrožoval, že překazí dovoz obilí z Alexandrie do Cařihradu. Tomuto křivému obvinění císař uvěřil a poslal Athanasia do vyhnanství do dálného Trevíru. V Trevíru byl Athanasius vlídně uvítán sv. biskupem Maximinem.

Ariáni plesali, že se jim podařilo Athanasia umlčeti a odkliditi; umínili si uvésti Aria do Cařihradu u slavném průvodu. A tam Arius nalezl nenadálou smrt; odstoupil z průvodu, aby vykonal tělesnou potřebu, a nalezen byl mrtev; měltť otevřenou žílu a střeva mu vykydla Bylo to r. 336. Po smrti císaře Konstantina Velikého Athanasius se vrátil do Alexandrie. Ale bludaři ariánští nelenili; osočovali Athanasia u císaře i u papeže Julia I. Císař Konstancius dovolil, aby Athanasia sesadili a na jeho místo dosadili jistého Řehoře Kappadockého. Athanasius uprchl z Alexandrie a odebral se do Říma. Papež Julius I. se ho ujal a pravověrnost a nevinnost jeho veřejně osvědčil. Pobyt Athanasiův v Římě velmi prospěl životu církevnímu. Neboť Athanasius donesl do Říma první zprávy o poustevnících a o mniších egyptských. - Císař Konstancius dal Athanasiovi r. 346 povolení k návratu do Alexandrie. Stalo se tak na nátlak bratra císaře Konstancia, Konstanta, kterýž byl ochráncem Athanasiovým. Tak se vrátil Athanasius do Alexandrie.

Pohříchu Konstans zemřel r. 350 a Konstancius, bratr jeho, stal se samovládcem. Jsa smýšlení ariánského, žádal od biskupů v Miláně shromážděných, aby Athanasia odsoudili, a hrozil vyhnanstvím, neuposlechnou-li ho. Biskupové namítali, že podle církevních zákonů je povinností jejich, hájiti Církve. Císař se rozkřikl: „Má vůle je kánon“ (t. j. církevní zákon) a dal papeže Liberia odvléci do vyhnanství do Thracie. Na rozkaz císařův vojsko obsadilo biskupský chrám alexandrijský, když Athanasius s lidem v něm dlel. Athanasius na radu přátel uprchl z chrámu na poušť Libyjskou a bloudil tam po šest let z místa na místo, jsa ustavičně stíhán. Ale i v těchto nebezpečích dopisoval svým přátelům a skládal spisy na obranu pravé víry. Císař Konstancius usiloval víru katolickou v celé říši úplně potlačiti. Biskupové pravověřící byli skoro

všichni posláni do vyhnanství. Tenkrát to bylo, že celý svět takřka přes noc se poariánštil. Jeronym pravil: „Ingemuit orbis totus, et arianum se esse miratus est“; a sv. Hilar napsal, že by raději byl živ za Nerona než za Konstancia.

Konstancius však umřel roku 361 a Athanasius opět se mohl vrátiti do Alexandrie. Horlivě působil pro rozkvět víry pravé, jal se hojiti rány od bludařů věřícím zasazené a získal tak nejen mnoho ariánů, ale i pohanů. To však se znelíbilo císaři Juliánu Odpadlíkovi. Ten rozkázal, aby Athanasius byl zavražděn. Jakmile se Athanasius dověděl o těchto úkladech, těšil své věrné řka: „Nebuďte malomyslní! To jest jen mráček, a ten brzy přejde!“ - I vsedl na loď a plul po řece Nilu z Alexandrie do Thebaidy. A již mu byli v patách vojíni, slídíce po něm, aby ho polapili a zabili. Athanasius seznal, že je nemožno uniknouti. I rozkázal loď obrátiti a veslovati stihačům v ústrety. Pronásledovatelé neznali Athanasia osobně. A tu jejich vůdce se tázal, když obě lodi se potkaly: „Viděl jsi Athanasia?“ - „Viděl,“ odpověděl Athanasius. - „Je-li daleko?“ - „Není daleko.“ - Stihači jeli dále a Athanasius byl zachráněn. Skrýval se v okolí Alexandrie až do smrti císaře Juliána Odpadlíka, načež se vrátil do svého sídla.

Císař Valens, zarytý arián, dal rozkaz, aby Athanasius a mnozí jiní katoličtí biskupové odešli opět do vyhnanství. Athanasius předvídal tuto bouři a skrýval se po čtyři měsíce v hrobce otcově. Ale poněvadž lid se jitřil a žádal bouřlivě návrat Athanasiův, Valens chtěj nechtěj dal svolení, aby Athanasius se vrátil.

Pětkrát byl Athanasius ve vyhnanství; jsa 45 let biskupem, ztrávil 20 let ve vyhnanství. Co všecko vytrpěl pro víru! Jakých zásluh si získal o Církev! Dočkal se, že kacířství ariánské počalo upadati, na příklad v Cařihradě byly po 40 let všecky chrámy v rukou ariánských, a pak jim zbyla jen jediná kaple. Kolem r. 350 zdál se býti svět ariánský a ku konci století IV. byl zase katolický. A přední zásluha toho náleží Athanasiovi, který i v největších bouřích ani o píď neustoupil od pravé víry; jí neohroženě hájil a za ni trpěl jako mučedník. Také ostatní jeho ctnosti byly zářící. Řehoř Nazianzský pravil: „Chváliti Athanasia jest chváliti ctnost.“ Byltˇ Athanasius pokorný, na modlitbách vytrvalý, v postech přísný, srdce dobrotivého, k lidu vlídný; byl povolný bez slabosti, byl neoblomný bez tvrdosti. Káral jako otec, chválil jako učitel, uměl lásku spojovati s vážností. V jeho jednání byla podivuhodná moc, která srdce všech si podmaňovala. Také jeho spisy vynikají důvtipem a lahodným slohem. Napsal čtyři knihy proti ariánům, dvě řeči proti pohanům, tři apologie a Život sv. Antonína. Zemřel roku 373. Zove se sloupem a učitelem Církve, otcem pravověrnosti, Athanasiem Velikým. Abbé de Bletterini praví v Životopise Joviána I., str. 128: „Sv. Athanasius byl největším mužem IV. století; ano, když se všecko uváží, neměla Církev nikdy většího muže nad něho.“

Řecké menee popisují Athanasia, že byl

prostřední velikosti, poněkud nachýlen do předu, přívětivého pohledu, vousu nedlouhého, ale bujného, světlých vlasů. - Řeč v jeho spisech je tak jasná a pronikavá, že starý mnich Kosmas říkával: „Kdykoliv najdete něco pozoruhodného ve spisech sv. Athanasia, napište to, a nemáte-li u sebe papíru, napište to na své šaty!“ Svátek sv. Athanasia Velikého 8. nebo 2. května.

Sv. BASIL (rusky Vasilij) byl syn Basila, právníka a učitele řečnictví, a Emmelie (či Eumelie) v Caesarei, hlavním městě v Kappadocii. Rodiče tito měli 10 dětí: Makrinu, Basila, Naukracia, Řehoře (řečeného Nyssenského) a Petra. Jména ostatních nejsou známa. Tři rodní bratři, svatých rodičů svatí synové, Basil, Řehoř a Petr stali se biskupy. Vzácný to zjev!

O výchovu Basilovu pečovala matka Emmelia a bába sv. Makrina, žákyně sv. Řehoře Divotvůrce. Basil s vděčností vzpomínal své báby Makriny, která mu vštípila do srdce slova blahoslaveného Řehoře, vzpomínal zbožné své matky Emmelie. Sestra Makrina po smrti otcově pečovala vedle churavé matky svědomitě o mladší své sourozence. - Basil vyspěv v jinocha, odebral se do Cařihradu, kde poslouchal přednášky slavného tehdy řečníka Libania, a pak do Athén, do sídla řecké vzdělanosti. Spolužáky jeho byli Řehoř Nazianzský a Julián, který později odpadl od víry křesťanské. Basil bydlil spolu s Řehořem, svým důvěrným přítelem; vyhýbali se světu a závodili spolu v pilnosti a bohabojnosti. Znali jen dvě ulice v městě, jimiž chodili do chrámu a do školy. Když Basil dokončil své vzdělání, stal se právníkem ve své vlasti. Sláva jeho rostla, ale jeho srdce nebylo upokojeno.

Na domluvu své sestry Makriny Basil opustil rozrušující zaměstnání v soudní síni a věnoval se službě Boží. Studoval posvátné vědy s toutéž horlivostí, jako dříve pěstoval řečnictví, lékařství, matematiku a jiné vědy. Poté se odebral na cesty; v Egyptě a v Palestině navštěvoval poustevníky a naučil se od nich základům prostého a dokonalého života. Pokora, apoštolská chudoba, bratrská láska otců pouště působily na Basila mocným dojmem. Stal se novým člověkem. Litoval, že mladá léta ztrávil v honbě po světské moudrosti. Vrátiv se po dvou letech do vlasti, usadil se na samotě. Psal svému příteli Řehoři: „Zůstávám tu v poušti Matarii, na břehu řeky Iridy. Toho údolí rozkošného! Toho ptactva zpěvného! Malý ráj!“ - Řehoř přišel za ním a oba přátelé tam žili blaženě v tuhé kázni, požívajíce jen chleba a bylin a spokojujíce se tvrdým lůžkem. Zvláště Basil žil tak sebezapíravě, že podle svědectví Řehořova podobal se mrtvole. Oba skládali spisy a posvátné zpěvy; kolem nich se shromáždili jiní poustevníci a všichni sloužili Bohu modlitbami, čtením Písma svatého; vzdělávali půdu, zřizovali cesty. Basil složil pro celou družinu klášterní pravidla, řeholi velikou a řeholi malou a stal se takto zákonodárcem klášterníků na východě. Vzpomínal ještě v pozdním věku na blažená léta, jež ztrávil na samotě. „Kdo mi vrátí,“ tak píše, „ty šťastné dny, které jsme prožili v oné samotě? Kdo mi vrátí to prozpěvo-

POKUŠENÍ SV. ANTONÍNA

vání žalmů, to noční bdění, ty modlitby společné, které nás pozdvihovaly vzhůru k nebesům?" Opodál Nové Caesaree založila Makrina panenský klášter a žila v něm s matkou Emmelií a svými družkami v nábožnosti a dobročinnosti.

Avšak utěšený život v ústraní na řece Iridě se skončil. Stařičký biskup caesarejský Eusebius povolal k sobě Basila a vysvětil ho na kněze, aby mu byl pomocníkem v úřadě. Basil nejen se stal rádcem biskupovým, ale jsa ve vědách posvátných obeznalý, byl věhlasným obhájcem pravověrného učení proti ariánům. V té době nastal v Kappadocii hlad z neúrody. Basil se zastával lidu nuzného, donutil lichváře obilím, aby otevřeli naplněné špýchary, povzbuzoval boháče k štědrosti, chudé k trpělivosti. Sám předcházel dobrým příkladem; každodenně sytil mnoho lidí, a to nejen křesťanů, ale i židů. Úcta lidu k němu byla všeobecná. Když roku 370 biskup Eusebius zemřel, Basil byl zvolen jeho nástupcem na stolci caesarejském. Žil dále přísně a chudě, jak byl zvykl na poušti. Statků biskupských užil na účely dobročinné. Zřídil obrovský ústav křesťanského milosrdenství pro lidi chudé, pro lidi k práci neschopné, pro nemocné, malomocenstvím stižené, pro pocestné a pro sirotky. V domě byly i školy i dílny i byty pro kněze, pro lékaře a opatrovníky. Ústav ten, zvaný „Basilias", byl „divem starověku křesťanského."

Basil konaje cesty apoštolské po své diecési, utvrzoval věřící i kněze v pravé víře a vedl je k bohabojnému životu. Založil i několik klášterů. Po smrti Athanasia Velikého r. 373 Basil stal se nerozbornou zdí proti návalu kacířů ariánských, mohutným sloupem katolictví na východě. Byl výtečným kazatelem; napsal několik spisů: Patero knih o božství Kristově, homilie, pojednání asketická a 366 listů. Spisy Basilovy vynikají hlubokou učeností, jasností myšlenek a lahodným slohem; jsou pro nás důležity, protože z nich můžeme správně posouditi povahu tehdejší doby. Erasmus Rotterdamský pravil, že v Basiliovi sloučeny jsou všecky přednosti slovutných řečníků řeckých.

Když císař Valens, který byl nakloněn ariánům, uslyšel, že Basil pohnul mnoho ariánů, aby se vrátili kajícně do Církve, rozhněval se a poslal velitele císařské stráže Modesta do Caesareje k Basilovi, aby mu oznámil, že bude z Caesareje vyhnán, nepřidá-li se k ariánům. I rozpředl se památný a zajímavý rozhovor. Modest řekl: „Což nebojíš se císaře? Nevíš-li, jakou moc má nad tebou? Může ti zabrati majetek, může tě poslati do vyhnanství, může tě ztrestati mukami a smrtí!" - Basil odpověděl vyslanci byzantského despoty s klidným úsměvem: „To bys mi musil jinými věcmi pohroziti. Kdo nic nemá, tomu nemohou býti statky zabaveny. Nemám, leč několik těch knih, skývu chleba a ty cáry na svém těle. Těch mi snad přece nevezmeš. Vyhnanství neznám, neboť celá země je Hospodinova, všude budu hostem jeho. Muka se mne nedotknou, protože takořka žádného těla nemám. Smrt je mi vítána, neboť mne přivede dříve k Bohu." Modest řekl: „Dám ti den na rozmýšle-

nou." - Basil na to: „To je zbytečno; neboť zítra budu tentýž, jaký dnes." - Modest užaslý nad těmito odpověďmi řekl: „Věru, takto ještě ke mně nikdo nemluvil!" Basil odvětil: „Pak asi nemluvil s tebou žádný biskup." Této rozmluvě byl přítomen císařský kuchař; ten chtěje se pochlubiti učeností, vmísil se do rozmluvy; ale Basil ho odbyl řka, že se má starati o kuchyni, a ne o bohosloví, jemuž nerozumí.

Modest se vrátil k císaři a zvěstoval: „Jsme přemoženi; hrozby na Basila nepůsobí." Císař byl dojat, pocítil úctu k Basilovi a neodvážil se provésti rozkaz, aby Basil byl vyhnán, ač rozkaz byl už podepsán, ano poslal Basilovi mnoho darů na rozdání chudým, a o svátcích vánočních zavítal ze zvědavosti do Caesareje, aby viděl biskupa Basila uprostřed jeho věřících. Císař byl překvapen, jsa očitým svědkem vroucí nábožnosti lidu, jímž svatyně přeplněna byla, slyše velebné zpěvy a hledě na Basila, který s vážnou důstojností konal služby Boží. Také císař šel k oltáři, aby věnoval dary obětní, ale nikdo jich od něho nepřijal, ježto jako kacíř stál mimo Církev.

Basil byl od sebezapíravého života svého téměř ustavičně churav.

Tělo chřadlo posty a bděním. V poslední nemoci své zavolal si židovského lékaře, ale ne, aby od něho byl léčen, nýbrž aby jej na víru Kristovu obrátil, což se mu i podařilo. Vysloviv poslední modlitbu svou: „V ruce tvé, ó Pane, poroučím ducha svého" zemřel, ve věku 50 let. Skonal 1. ledna 379. Smrti jeho želeli netoliko katolíci, ale i židé a pohané; zůstal u všech v dobré paměti pro svou dokonalost a dobročinnost. Dává se mu příjmí „Veliký". Vzácnou památkou po sv. Basilovi je jeho liturgie t. j. obřady a modlitby při Mši svaté; církev řecká jí užívá o některých dnech církevního roku; jindy užívá církev řecká obřadů a modliteb dle sv. Jana Zlatoústého. Všichni Slované obřadu řeckého, katolíci i rozkolníci, mají rovněž obě tyto liturgie ve staroslovanském překladě. Svátek sv. Basila 14. června.

Sv. ŘEHOŘ NAZIANZSKÝ narodil se před r. 330 v Arianzu blíže města Nazianzu v Kappadocii, kde jeho rodiče měli poplužní dvorec. Otec slul Řehoř a byl biskupem v Nazianzu. Matka slula Nonna. Kromě Řehoře měli ještě syna Caesaria a dceru Gorgonii. Oba rodičové vedli své děti k bohabojnosti slovem a příkladem. Řehoř se odebral na další vzdělání do Caesareje Kappadocké a seznámil se tam s Basilem, jenž mu byl pak až do smrti nejvěrnějším přítelem. Poté Řehoř cestoval za účelem dalších studií po moři do Alexandrie v Egyptě. Nedaleko Cypru byla loď zachvácena prudkou bouří, stěžeň se zlomil; ve smrtelné tísni Řehoř učinil slib, že bude-li zachráněn, zasvětí celý svůj život Bohu. Loď vyvázla a přistála šťastně v Alexandrii. V Alexandrii Řehoř poznal sv. Athanasia a učil se řečnictví u učeného Thespesia. Z Alexandrie Řehoř se odebral do Athén, kde se opět sešel s Basilem. Učili se básnictví, řečnictví, mathematice, filosofii, hudbě a lékařství. Řehoř napsal o této době svého života: „My oba jsme znali dvě toliko

ulice, jednu, kterou se chodilo do školy, druhou, kterou se chodilo do chrámu; cest do divadla, na závodiště, do místností zábavných jsme neznali." A dále napsal: „Kdysi se mi zdálo, že vidím dvě dívky spanilé; tázal jsem se jich, jak se jmenují? Jedna odpověděla, že Čistota, druhá, že Střídmost. Napomínaly mne, abych se těm ctnostem oddal."

Z Athén se Řehoř vrátil domů, do Nazianzu, a tehdy přijal křest; neboť tenkrát bylo zvykem, přijímati křest až za věku dospělého. Dle vůle otcovy spravoval dvorec v Arianzu, ale již tenkrát „počal jsem se umrtvovati", tak napsal sám o sobě, „počal jsem zapírati sebe, bdíti nad smysly svými, tlumiti svou přirozenou hněvivost a dusiti v sobě oheň smyslnosti." Ještě v přísnější kázni žil Řehoř, když trval s Basilem v samotě u řeky Iridy; tam pracovali, modlili se, pěli žalmy a vzdělávali se vzájemně. - Když Řehoř uslyšel, že stařičký jeho otec podepsal vyznání víry, jež obsahovalo ariánské učení zakrytými slovy, spěchal domů, aby napravil tuto chybu. Otec poznal, že pochybil, a složil vyznání pravověrné. Brzo poté se stalo, že stařičký otec Řehoř, když kdysi konal služby Boží, přistoupil nenadále k synu svému Řehořovi a posvětil jej na kněžství. Mladý Řehoř nesl těžce toto zneužití moci otcovské a odešel opět na poušť k Basilovi a teprve na úpěnlivé prosby otcovy se vrátil do Nazianzu. - V tu dobu vrátil se i mladší bratr Řehořův Caesarius z Cařihradu domů. Býval tam osobním lékařem na dvoře císařském, ale vzdal se své služby, když Julián se stal císařem. Odpadlíkovi nehodlal sloužiti. Císař Julián nelibě nesl horlivost otce Řehoře i obou jeho synů. Nemohl jim odepříti úcty řka: „Ó šťastný to otec! Šťastní synové!"

Basil naléhal na svého přítele Řehoře, aby přijal svěcení biskupské a aby se ujal biskupského úřadu v Sasimě. Sasima ležela v chudém nehostinném kraji kappadockém; obyvatelé byli pověstni svou surovostí. Jemnocitný Řehoř se zhrozil, spatřiv své nové sídlo; v prvním návalu rozhořčenosti a zklamání napsal Basilovi příkře: „Poznal jsem, že nelze důvěřovati žádnému příteli." Na štěstí činil si biskup tyánský nároky na Sasimu, a proto Řehoř se mohl vrátiti do Nazianzu. V tu dobu zemřeli sourozenci Řehořovi Caesarius i Gorgonia; a brzo přišla zpráva, že Basil zemřel. Zarmoucen psal Řehoř jistému Eudoxiovi: „Tážeš se mne, jak se mi vede. Zle. Nemám již více ani Basila, ani Caesaria, ani duchovního ani tělesného bratra."

Tehdy byl v Cařihradě jen nepatrný hlouček křesťanů pravověřících. Měli jednu toliko kapli, a to v domě soukromém; všecky chrámy byly v rukou ariánských. Pravověřící tamější žádali Řehoře, aby řídil církev cařihradskou. Řehoř vyhověl jejich prosbě. Ariáni spatřivše Řehoře a seznavše, že je stařec vyzáblý, chatrným šatem oděný, pohrdali jím; neboť si pravili, že nevzbudí zvláštního nadšení. Avšak kdo slyšel Řehoře kázati, býval unesen jeho hlubokou znalostí Písma svatého i řeckých mudrců a uchvatnou výmluvností. Po způsobu horkokrevných výchoďanů posluchači mu tleskávalii

ale on je napomínal důrazně, aby méně hloubali o víře, ale více k ní přilnuli a podle ní život svůj zařídili. Tehdejší lidé si libovali ve sporech víry se týkajících. Řehoř o tom napsal: „Ulice, tržiště, síně penězoměnců a všecky veřejné místnosti cařihradské jsou plny lidí, kteří se prou o věcech víry; tážeš-li se, po kolika obolech se prodává ta neb ona věc, kupec ti bude hovořiti o tom, je-li Syn zplozen čili nic; kupuješ-li maso, řezník řekne: „Otec je větší Syna"; zeptáš-li se u pekaře, je-li chléb už upečen, odpoví ti: „Syn Boží z ničeho stvořen jest." Obec věřících v Cařihradě rostla, kaple pro pravověřící nestačila a byla přestavěna v prostorný chrám, jemuž Řehoř dal jméno „Anastasia", t. j. Vzkříšení. Řehořovi dáván byl název „Theolog", t. j. bohoslovec, a sám Jeronym přišel do Cařihradu, aby osobně slavného řečníka a bohoslovce poznal.

Tu ariáni přestali pohrdati Řehořem a počali jej pronásledovati, tu kamením, tu najatým vrahem. Jistý podplacený arián se vloudil do příbytku Řehořova; avšak spatřiv churavého Řehoře na loži, ulekl se a s pláčem se přiznal, jakého zločinu se chtěl dopustiti. Řehoř řekl: „Bůh ti odpusť, bratře, jakož i já ti odpouštím. Nežádám od tebe, než abys zanechal bludařství svého." A právě tato velkomyslnost a trpělivost zjednala Řehoři úctu i mezi ariány. Jiná bolestná zkouška pro Řehoře byla, když jistý Maximus se dal vysvětiti od některých biskupů egyptských potají za biskupa cařihradského. Maximus takto zklamal Řehoře, v jehož přízeň se vetřel zakrývaje své pokrytství. Řehoř odešel z Cařihradu. Císař Theodosius učinil v Cařihradě arianismu náhlý konec; nařídil, aby všecky chrámy byly pravověřícím vráceny. Tak se i stalo a na sněmu obecném r. 381 v Cařihradě konaném Maximus byl sesazen a Řehoř byl zvolen arcibiskupem cařihradským. Avšak opět se nalezli odpůrcové; ti namítali, že Řehoř nemůže býti arcibiskupem cařihradským, jsa po právu sasimským biskupem. Proto řekl Řehoř ve shromáždění biskupů: „Nežádal jsem si tohoto biskupství a rád ustoupím, aby církev zdejší došla pokoje. Odeberu se opět na poušť." Řehoř odešel z Cařihradu. Takto, pochybil-li, opustiv chudičké biskupství sasimské, napravil chybu svou, vzdav se dobrovolně biskupství cařihradského.

Řehoř usadil se r. 383 na statečku v Arianzu po rodičích zděděném. Tam dosáhl klidu. Napsal o tom: „Žiji mezi skalami a dravou zvěří. Ohně nikdy nevidím, obuvi nenosím; sláma je mým ložem, pytel mojí přikrývkou, sprostý plášť mým oděvem." Jedinou rozkoší mu byla zahrádka, studánka, stinný les. Spisoval pilně, skládal duchovní písně a básně plné nadšení a posvátné něhy. Básně jeho, 507 počtem, opěvují pravdu a krásu sv. evangelia a ctností. Jeho 45 řečí vydává z oboru theologie svědectví o hluboké jeho učenosti. Listů je 243; jsou mistrně psány. Básně jeho, v nichž velkolepost se pojí s něhou, věru zasluhují, aby byly studovány na vysokých školách.

Připravuje se na smrt, napsal závěť, která ve výtahu zní: „Já Řehoř, biskup katolické církve v Cařihradě, jsa při plném

užívání rozumu, činím tuto závěť... Všecko moje jmění náleží církvi v Nazianzu pro chudé... moje příbuzná, ctihodná panna Russiana ať obdrží výživu stavu přiměřenou až do smrti. Pacholík Theofil obdržel sice už něco do ruky; ať dostane ještě 5 zlatých; Alypiana, moje milovaná dcera (o dvou druhých dcerách Eugenii a Nonně nemluvím, protože jejich život nebyl bezúhonný) ať mi odpustí, že jí nic zanechati nemohu; neboť děditi budou chudí... Notář Elafius ať obdrží jeden spodní šat, dvoje vrchní šaty, tři pláště, pečeť a 20 zlaťáků. To je můj testament. Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého..." Podepsáni jsou Řehoř, sedm biskupů a notář.

V poslední nemoci své Řehoř měl na radu lékařů užívati lázní. Učinil tak; ale hovořil takto k svému tělu: „Proč se stále na mne věšíš? Kristus volá mne, a ty zůstaň, kam budeš hozeno." Řehoř zemřel r. 389. Svátek 9. května.

Sv. JAN řečený ZLATOÚSTÝ, *Chrysostomus*, narodil se v Antiochii Syrské. Otec Janův Sekundus, vyšší důstojník vojenský, zemřel brzy po narození synáčka; matka Anthusa ovdověvši ve svém dvacátém roce, neprovdala se již, nýbrž věnovala všecku svou péči zdárné výchově Janově. Jan prospíval ve všelikém umění; již jako chlapec upozorňoval každého na sebe rozhodností a neohrožeností svých úsudků. Učitel jeho v řečnictví byl slavný Libanius; ten byv na smrtelném loži tázán, kdo by měl býti nástupcem jeho v úřadě učitelském, odpověděl: „Jan, - kdyby ho křesťané nebyli získali pro sebe." Z toho poznati, jak vysoké ponětí měl o řečnickém nadání Janově.

Jan zamýšlel věnovati se povolání právnickému; proto začal navštěvovati tržiště, kde se konaly soudy a hrála se divadla. Tam poznal světlé i stinné stránky života lidského. Ale zanedlouho znechutilo se mu soudnictví svými úskoky a divadlo svou rozpustilostí. Důvěrný jeho přítel Basil mu poradil, aby pilně čítal Písmo svaté, aby světské roucho zaměnil za mnišský oděv, aby se ponořil do nitra a snažil se o křesťanskou dokonalost. Jan poslechl, přemáhal v sobě přirozenou prchlivost, stával se mírným a trpělivým, žil čistě a bezúhonně, láska k Bohu rozhořela se v něm v živý plamen. Nebyl dosud pokřtěn. Sv. Melecius, biskup antiochijský, pokřtil Jana a učinil jej lektorem. Jan se snažil zdokonalovati sebe; nikdy neselhal, nikdy nepřisahal, nikoho nepomluvil...

Když Melecius a jiní pravověřící biskupové byli ze svého sídla vypuzeni, zaslechl Jan, že má býti vysvěcen na biskupství. Ulekl se, neboť nepokládal se za hodna této důstojnosti, uprchl z Antiochie a napsal v samotě, kde šest let žil, spis „O kněžství", v němž pojednával o posvátnosti, o povinnostech a obtížích stavu kněžského. V samotě rozvinul se jeho duševní život; tam nabyl podivuhodné znalosti lidských povah i ráznosti a neohroženosti v hájení pravd katolických. Po šesti letech Jan byl ustanoven kazatelem v Antiochii. Město to, nazývané „krásným městem" a „královnou Východu", bylo co do lidnatosti a bohatství tře-

tím městem veleříše římské; ale bylo nakloněno všem nevázanostem i vzpourám. Roku 387 vzbouřilo se obyvatelstvo antiochijské pro novou tíživou daň, kterou císař Theodosius na lid uvalil. Rozezlený lid se srotil, pohanil císařského náměstka, spílal císaři, rozbil sochy jeho i císařovny Flakcilly a zapálil radnici. Ale již druhého dne lid vystřízlivěl. Mnozí utekli z města, nikdo se neodvažoval jíti na ulici; tržiště a divadla byla prázdná. Šla pověst, že Theodosius ve své známé prchlivosti město krutě potrestá. V této tísni ujal se města biskup antiochijský Flavian; odebral se do Cařihradu, aby císaře usmířil. Řekl císaři mezi jiným: „Vzpomeň, o císaři, příkladu Konstantinova. Když mu dvořané kdysi radili, aby dal usmrtiti buřiče, kteří rozbili sochy císařovy, Konstantin si přejel rukou po tváři a řekl s úsměvem: ‚Necítím se zraněn,‘ a odpustil buřičům. Odpusť i ty.“ Císař slíbil, že odpustí. - Zatím v Antiochii hrnul se lid do chrámu Páně, bylať doba postní a Jan konal každodenně úchvatná kázání; vytýkal lidu hříšný život, povzbuzoval jej k pokání, ale také k důvěře. Tato kázání, počtem 21, pokládají se za nejvýbornější plody jeho výmluvnosti. Pro ně dáváno bývá Janovi příjmí Chrysostomus, to jest Zlatoústý. V jeho kázáních se družila skvělá dikce Ciceronova k břitkým vývodům Demosthenovým.

Roku 397 zemřel patriarcha cařihradský sv. Nektor. Císař Arkadius si přál, aby chvalně známý kazatel Jan nastoupil úřad patriarchy cařihradského. Pod nějakou záminkou dal Jana přivésti do Cařihradu a od Theofila, patriarchy alexandrijského, posvětiti na biskupa, ač se Jan vzpíral. Tak dosazen Jan na biskupství v Cařihradě. Poměry byly neblahé: Císařský dvůr byl znemravnělý, slabého císaře ovládala hrdá a zlomyslná jeho manželka Eudoxie se svým rádcem Eutropiem, kleštěncem, duchovenstvo bylo bez kázně, lid mravů nevázaných. Jan nejprv spořádal vlastní dům svůj; rozprodal drahocenný nábytek po předchůdci, rozdal všecko chudým, podporoval nemocnice, živil a šatil chudé. Duchovenstvo nabádal k horlivosti v konání povinností, neposlušné sesazoval s úřadu. Pak se obrátil na ostatní stavy, aby je napravil.

V kázáních Jan tepal nestřídmost a marnotratnost, bohatým vytýkal, že utiskují chudé. Napomínal velmože, aby na venkovských svých statcích budovali kostely a poskytli peněz potřebných na výživu jáhna nebo podjáhna. „Vybavte církev, jako by byla vaší dcerou. Pro císaře učinili byste mnoho, pro Církev a Boha nechtěli byste nic obětovati?“ - V Cařihradě byly bohaté obchodní domy a nádherné paláce. Ale vedle největšího přepychu, vedle bujné prostopášnosti byla i bída a zoufalství. Janova láska náležela lidu chudému, prostému řemeslníku, rolníku i otroku. Byl něžným i přísným přítelem každého člověka. Řekl na příklad: „Kdybyste mohli otevříti moje srdce, nalezli byste v něm zapsány sebe samy, sebe všecky se svými dětmi i statky i se vším, co se vás týká; vy všichni máte tam místo mocí lásky, která srdce rozšiřuje.“ - Kdysi se sešlo málo

posluchačů do chrámu. Nic se nad tím nemrzel Jan a kázal, připomínaje, že Kristus promlouval slova pravdy i jediné posluchačce, ženě Samaritánce, u studnice Jakubovy. Kdysi Jan spatřil zástup Gótů, kteří byli většinou ariáni. I rozkázal gótskému knězi, aby v mateřském jazyku kázal lidu tomu, jehož horlivost pro slovo Boží pak Jan kladl za vzor svým posluchačům. - Často vytýkal, že mnozí chodí do chrámu, aby uzřeli své známé, že mnozí v posvátných chvílích si volně hovoří, že mnozí za příčinou dostihů a jiných radovánek zanedbávají návštěvu chrámu. Herci a kurtisány byli Janem často kárání, též ženy, které nepočestným oděvem anebo přílišnou strojivostí dávaly pohoršení.

Jan Chrysostom podoben jsa Janu Křtiteli, tepal otevřeně nepravosti císařského dvora; tím na sebe uvalil hněv císařovny Eudoxie a jejích stvůr. Kdysi káral po zásluze dva přečiny: Císařovna Eudoxie odňala jistému Theognostovi bezprávně jeho statky, a Eutropius rušil útočištné právo chrámů. Ale oba pokáraní zahořeli pomstychtivostí proti Janovi. Umínili si ustanoviti jistého Severiána patriarchou cařihradským. K odpůrcům Janovým se přidružil i Theofil, patriarcha alexandrijský, tentýž, jenž byl Jana světil na biskupství. Theofil shromáždil v Chalcedonu, v předměstí „u dubu“ 36 biskupů, stvůr císařovny Eudoxie; ti poslali vzkaz Janovi, aby se dostavil do sboru jejich a aby se zodpovídal ze žalob proti němu vznesených. A co mu vytýkali? Že prý je pyšný a pánovitý, že jedno z kázání o ženské marnivosti bylo obráceno proti císařovně Eudoxii, že kteréhosi jáhna sesadil a kteréhosi kněze nazval zkaženým, že některým lidem dovolil přijímati Eucharistii, ač nebyli lačni a j. Jan se nedostavil a sbor se odvážil Jana sesaditi s důstojnosti patriarchy cařihradského. Lid cařihradský uslyšev o tom, bouřil se; proto Jan hleděl lid utišiti; řekl na kazatelně: „Vlny se zdvíhají, ale já se nebojím, neboť stojím na skále. Čeho medle bych se bál? Smrti? Či vyhnanství? Celá země náleží Hospodinu. Či odnětí statků? Nic jsme na svět nepřinesli, nic s sebou nevezmeme. Hrozbami pohrdám.“

Jan byl vypovězen, ale dříve než rozkaz byl vykonán, Jan ušel na lodi na pobřeží v Bithynii. Lid se však jitřil a žádal bouřlivě, aby Jan byl městu a stolci biskupskému vrácen. Císařovna Eudoxie se ulekla a poslala list Janovi, omlouvala čin svůj a žádala ho, aby se vrátil. Jan se vrátil a lid cařihradský v rukou nesa hořící voskovice s jásotem uvítal milovaného svého biskupa. Jan řekl na kazatelně: „Mám velkou radost, že jsem s vámi opět spojen. Vy jste mi zahradou, kvetoucími stromy osázenou. Jestli snad někteří nenesou dobrého ovoce, já leniti nebudu, dokud jich nezušlechtím a úrodnými neučiním. Vždyť je to povinností mou. Nejsem-li já služebník vás všech? Ani ve vyhnanství jsem na vás nezapomněl!“

Klid netrval dlouho; jen dva měsíce. Před hlavním chrámem cařihradským stála stříbrná socha císařovny Eudoxie; před sochou se konala kdysi slavnost s polopohanskými radovánkami. Jan horlil proti

nekřesťanským těm radovánkám. Marnivá císařovna zanevřela na Jana. Biskupové jí oddaní opět ho sesadili a císař Arkadius mu zakázal konati služby Boží o slavnosti velikonoční. V této tísni Jan hledal útočiště u papeže Innocence, vylíčiv mu listem své utrpení. Papež žádal císaře západo-římského Honoria, aby zprostředkoval uklizení sporu. Zatím však byl Jan vypověden do vyhnanství. Zprvu ušel tajně na pobřeží bithynské, a když odtud rozesílal listy svým přátelům a svěřencům, byl návodem císařovny Eudoxie odveden do Kukusu, bídného městyse na horstvu Antitauru v nehostinné krajině kappadocké. Cestu tu vykonal Jan ve vojenském průvodu za 70 dní, pěšky a za různých útrap; zimnice ho trápila. V Kukusu byl lidem přijat vlídně a uctivě; tamní biskup chtěl Janovi odevzdati svůj úřad, neboť se měl za nehodna, aby u přítomnosti slavného vypovězence zastával úřad biskupský. Tři léta ztrávil Jan v Kukusu. Psal listy do Cařihradu a byl v ustavičném spojení s věřícími svými. Pečoval i o křesťany perské a gótské. Všechen lid ho ctil jako světce. Křesťané antiochijští vykonali pout do Kukusu, aby spatřili a uctili svého rodáka. Za vpádu loupeživých Isaurů Jan byl donucen se odebrati ještě dále do hor, do Arabisu. Ale ani tam nezůstal v klidu; císařovna Eudoxie, zarytá nepřítelkyně Janova, zemřela, ale odpůrcové Janovi nelenili; uslyševše, že Jan požívá veliké vážnosti u lidu, vymohli si od Arkadia nový rozkaz, aby Jan byl odveden až do Pithyusu na Černém moři. Tak nastoupil vyhnanec poslední cestu svou. Za velikého vedra hnán byl vojíny bez ustání, bez odpočinku, pustou krajinou pontskou. Dovlekl se až do Komány, a z Komány ještě kus cesty; tam u svatyně sv. Basilika Jan umdlený a churavý si chtěl odpočinouti. Vojíni svolili. Lid kománský se u něho sešel. Sv. Jan seznav, že poslední jeho hodinka se přiblížila, rozdal vše, co měl, žádal, aby kněz kománský mu podal nejsvětější Svátost, a když ji přijal, vyřkl svou obvyklou modlitbu: „Sláva Bohu za všecko“ a skonal 14. září 407. Bylo mu 60 let. Sv. Jan Zlatoústý vynikl nade všecky Otce řecké svou výmluvností. Napsal znamenité výklady na knihy Starého a Nového Zákona a 243 listů. Spisy jeho dosvědčují, že Církev hlásala tehdy tytéž pravdy jako nyní. Rozkolničtí Řekové vyčítají, že prý církev starověká učila, že Duch sv. vychází pouze z Otce. Sv. Jan však výslovně napsal: „Všecko, co Otec má, náleží i Synu, vyjma Otcovství. Poněvadž vycházení Ducha sv. není Otcovstvím, je tedy jisto, že Syn je má právě tak jako Otec.“

Vzácnou památkou po sv. Janu Zlatoústém jsou obřady a modlitby při Mši sv., které Jan zavedl. Řecko-katolická církev, řečtí a slovanští rozkolníci užívají v podstatě liturgie sv. Jana Zlatoústého.

Účin řečí Janových na lid prostý i vzdělaný byl neodolatelný; Isidor Pelusiota nazval Jana „Orfeem výmluvnosti“. Na př. řeč, kterou Jan měl při záchraně odpůrce svého Eutropia, jest jedna z nejkrásnějších, která kdy lidskými rty prošla. „Jan má srdce lidské ve své moci; činí s ním, co mu libo! A ten zlatý tok řeči

jeho!" dí pln obdivu Jan šl. Müller (v listě 374) ač nebyl katolíkem.

Sv. Jan Zlatoústý byl reskriptem apoštolské Stolice ze dne 8. července 1908 prohlášen patronem kazatelů katolických.

Již r. 414 rozkázal papež Innocenc I., aby jméno Janovo bylo do „seznamu Svatých" zaneseno, a pohrozil církevním trestem těm, kdož by Jana jako světce nectili. Tělo jeho bylo r. 438 převezeno do Cařihradu. Svátek 27. ledna (někde i 14. září).

Sv. CYRIL (z perského Chur, t. j. slunce, tedy malé Slunce, Velebný) *Alexandrijský* byl synovec Theofila, patriarchy alexandrijského, téhož, jenž byl odpůrcem a pronásledovatelem sv. Jana Zlatoústého. Strýcem svým byl i Cyril stržen do těchto sporů; i Cyril se zúčastnil roku 403 pověstného sněmu „u dubu" v Chalcedonu, kterýžto sněm nespravedlivě sesadil sv. Jana Zlatoústého. Avšak když po smrti svého strýce Cyril sám se stal patriarchou alexandrijským, poznal svou chybu a přesvědčil se, že Chrysostomovi bylo ukřivděno; proto, jakmile papež nařídil, aby jméno Janovo bylo zaneseno do seznamu svatých, Cyril ihned poslechl.

Nestorius, patriarcha cařihradský, tvrdil, jak bylo v § 18. řečeno, že Panna Maria byla pouze matkou Ježíše, člověka, s nímž se teprv později spojil Syn Boží, a že tedy se nemá nazývati matkou Boží. Cyril hned napsal rozšiřovatelům toho bludu poučný list, ve kterém obšírně vyložil, že „Maria Panna porodila nikoliv člověka, nýbrž vtěleného Syna Božího. Božství spojilo se v osobě Páně s člověčenstvím hned v mateřském lůně Marie Panny, a že proto je Matkou Boží."

Cyril také předsedal na obecném sněmu v Efesu r. 431, dříve než se dostavili vyslanci papeže Celestina. Na tomto sněmu byl Nestorius sesazen a jeho blud odsouzen. Avšak přivrženci jeho si získali přízeň císaře Theodosia, tak že na jeho rozkaz Cyril i jiní pravověřící biskupové byli uvězněni. Věznění netrvalo dlouho; Cyril byv propuštěn, vrátil se do Alexandrie a hájil víry až do své smrti. Byl plodným spisovatelem; napsal 10 knih proti Juliánu Odpadlíkovi, 5 knih proti Nestoriovi a jiné spisy. Vynikal jasností posudku, všeobecným vzděláním a mluvou přístupnou. Zemřel r. 444. Svátek 28. ledna.

Sv. CYRIL JERUSALEMSKÝ, narodil se asi r. 313 z křesťanských rodičů buď v Jerusalemě nebo v okolí jeho. Bedlivě čítával v Písmech sv. a v knihách Otců církevních.

R. 345 byl vysvěcen na kněze. Bylo mu svěřeno vyučování katechumenů. Po smrti biskupa Maxima r. 350 Cyril byl zvolen biskupem jerusalemským. Byl tak dobročinný k chudině, že v čas nouze prodal drahocenné nádobí chrámové, aby lidu pomohl. A to mu protivníci měli za zlé. Sesadili na sněmu r. 358 Cyrila se stolce biskupského. Sněmu předsedal Akacius, biskup caesarejský, nakloněný ariánům. Avšak rok poté jiný sněm sesadil Akacia, Cyrila pak povolal zpět na biskupský stolec; tak se Cyrilovi dostalo zadostiučinění. Roku 360 Cyril byl na popud Akáciův opět sesazen, za Juliána opět se vrátil; roku 367 se po třetí musel ode-

brati do vyhnanství; vrátil se a zůstal pak až do smrti na stolci svém, pracuje o časném a věčném blahu svých svěřenců.

Cyril napsal 23 katechesí, řečí nebo přednášek, v nichž objasňuje jednotlivé články vyznání apoštolského. U Sozomena byla Cyrilovi učiněna výtka, že byl arián. - Cyril nikdy nebyl ariánem. Vysvítá to nejen z toho, že byl od ariánů pronásledován, ale i z katechese XI, 16. Že Cyril neužívá slova „homousios,“ pochází odtud, že psal pro lid. Někteří spisovatelé pochybují o pravosti katechesí Cyrilových. Zvláště tak činí protestanští, neboť katechese ty odporují učení protestantskému. Avšak čelní theologové protestantští, na př. Mosheim, Pearson uznávají pravost katechesí.-Dikce katechesí je jednoduchá, ale místy přece povznášející. - Katechese přeložil do češtiny Dr. Sýkora roku 1892. Zvláště důkladně pojednává o svátosti křtu, biřmování a svátosti oltářní. Na př. (v Katech. myst. 4, 6) praví: „Co se zdá býti chlebem, není chléb, ačkoliv chuť tak připadá, nýbrž tělo Kristovo; a co se zdá býti vínem, není víno, ačkoliv chuť tomu chce, nýbrž krev Kristova... Praví-li o víně sám Kristus: Totoť jest krev má, kdo bude pochybovati a mysliti, že to není krev Jeho? Dříve proměnil vodu ve víno, a my bychom neměli věřiti, že proměňuje víno v krev?“ Charakteristické je, jak Cyril v Kat. myst. 5 napomíná žáky své: „(Při přijímání) podstrčte ruku levou pod ruku pravou, aby jí sloužila jako trůnu, protože má přijmouti velikého krále; přijavše Tělo Páně na holou dlaň řekněte: Amen, a dbejte, abyste ani nejmenší částky neupustili na zemi.“ Cyril také zaznamenal ve svých spisech, že dne 7. května roku 351 bylo viděti veliký světelný kříž od hory Kalvarské až k hoře Olivetské. - Proto církev řecká oslavuje „Zjevení sv. kříže“ 7. května. Zúčastnil se r. 381 sněmu Cařihradského. - Zemřel r. 386. Svátek jeho 18. března.

Sv. ŘEHOŘ NYSSENSKÝ pochází z rodiny světcův, o níž byla řeč v životopise sv. Basila. Bába byla Makrina, otec Basil, matka Emmelie, bratři Basil a Petr, sestra Makrina - všichni jsou ctěni jako světcové. Řehoř narodil se v Caesarei Kappadocké. Sestra Makrina byla po smrti otce místo churavé matky mladším svým sourozencům druhou matkou. Vychovávala také Řehoře. Řehoř se věnoval právnictví; stal se soudním obhájcem a učitelem řečnictví. Oženil se s Theosebií, a když zemřela, Řehoř přijal v Caesarei nižší svěcení a konal úřad lektora. Avšak brzy složil ten úřad a vrátil se zase ke světskému zaměstnání svému. Bratr Basil a jeho přítel Řehoř Nazianzský nelibě nesli tuto vrtkavost a nestálost; domlouvali Řehoři, aby se trvale věnoval službám církevním. Řehoř Nyssenský uposlechl a osvojiv si studiem Písma sv. znalost víry křesťanské, byl vysvěcen na biskupství a ustanoven biskupem v Nysse, nepatrném městysi kappadockém. Tou dobou byl bratr jeho Basil biskupem caesarejským, Petr biskupem sebastejským, sestra Makrina dlela s matkou Emmelií v klášteře u řeky Iridy.

Řehoř hájil v Nysse učení pravověrného horlivě a proto ho ariáni nenávi-

děli. Pod záminkou, že nebyl zákonitě nastolen, sesadili jej. Pontský náměstek rozkázal, aby Řehoř byl jat. Teprve po smrti císaře Valenta, ariánsky smýšlejícího, Řehoř vrátil se r. 378 do Nyssy, aby dále působil na vinici Páně. Rok po té zemřeli mu bratr Basil a matka Emmelie. Řehoř se odebral k řece Iridě navštívit svou sestru Makrinu. Byla na smrt nemocna. Ležela na holém dřevě, majíc pod hlavou místo podušky vyhloubenou kládu. Řehoř zůstal u ní celý den. Rozmlouvali o nesmrtelnosti duše a o vzkříšení těla. Rozmluvu tuto napsal Řehoř pod názvem: „O duši a zmrtvýchvstání." Makrina zemřela a Řehoř pochovav ji, navštívil památná místa ve Svaté zemi, Nazaret, Betlém a Jerusalem; shledav, že usedlí křesťané i poutníci nežijí, jak víra káže, zaváděl všude řád a kázeň podle předpisů církevních; také odsoudil a pokáral pouti, které se konají bez přísného dozoru církevního.

Řehoř se zúčastnil r. 381 obecného sněmu církevního v Cařihradě a hájil pravdy katolické proti bludům macedonianským. Pro svou výmluvnost a horlivost nazýván „otcem otcův" a „sloupem katolické pravověrnosti." Byl ducha pokorného. Kdysi chtěje uvítati biskupa caesarejského Helladia, muže ješitného ve své diecesi, dal se u Helladia ohlásiti. Ale Helladius nechal Řehoře několik hodin čekati před domem; a když ho k sobě připustil, choval se k němu chladně a nenabídl mu ani stolice. Řehoř snesl tuto pohanu trpělivě a pokorně. - Řehoř býval jako slavný kazatel zván, aby kázal při vzácných příležitostech. Tak na př. konal v Cařihradě pohřební řeč nad hrobem císařovny Flakcilly.

Hlavní Řehořův spis je spis katechetický (Oratio catechetica magna) o 40 kapitolách; je to návod k obrácení pohanů, židů a bludařů. Sloh je poněkud strojený. Základním rysem povahy Řehořovy je neobyčejná horlivost pro ryzost víry. Zemřel kolem r. 396. Svátek 27. března. Řecká církev slaví jeho svátek 10. ledna a velebí jej jako „kazatele pravdy", jako „pero Ducha svatého".

Sv. EPIFANIUS narodil se v Eleutheropoli v Palestině a studoval řeči: egyptskou, syrskou, řeckou a hebrejskou. Odešel pak do Egypta, aby v ústraní sloužil Bohu. Vrátiv se, byl ustanoven biskupem v Salamině na ostrově Cypru; požíval takové úcty, že když ariané r. 371 jali se pronásledovati katolíky, nechali Epifania na pokoji. Lidé se tlačívali k Epifaniovi, trhávali mu nitky z oděvu a měli je v úctě jako ostatky. Epifanius šel s biskupem Pavlínem do Říma a zůstával v domě sv. Pavly. Vrátiv se, posvětil v Jerusalemě Pauliniana, bratra sv. Jeronyma, na kněžství. (Patriarcha Jerusalemský proti tomu protestoval řka, že Epifanius si osobuje právo ordinovati v cizí diecesi. Nemějme to Epifaniovi za zlé! Neměltť přesného pojmu o právech biskupských.) Epifanius napsal spis: Panarion, t. j. lék proti všem jedům; vypočítává 80 bludů od Krista až do jeho doby, vyvrací je a připojuje krátce, ale přesně nauku katolickou. Zemřel roku 403. Svátek 21. ledna.

Sv. EFRÉM (nebo Ephraim) SYRSKÝ

narodil se v městě Nisibis v Mesopotamii. Tam měli rodiče jeho malé hospodářství; nemohli mu poskytnouti vyššího vzdělání, ale přece ho naučili čísti Písmo svaté. Efrém byl hoch rozpustilý a nevázaný. Jak se později sám ve svých spisech přiznal, býval rváčem, choval v srdci závist, zatvrzelost k chudým lidem; také pochyboval u víře, zvláště o prozřetelnosti Boží, domnívaje se, že všecko na světě se děje slepou náhodou.

Kdysi spatřil na pastvě krávu chudého člověka; z rozpustilosti pustil se za ní, házel po ní kamením a honil ji tak dlouho lesem, až schvácena upadla a byla dravou zvěří roztrhána. Brzo poté Efrém přenocoval u jistého člověka v jeho ovčinci. V noci vnikla dravá zvěř do ovčince a rozehnala ovce po lese. Majetník ovcí se domníval, že zloděj vnikl do ovčince a ovce uloupil, a že Efrém byl se zlodějem srozuměn. Efrém prohlašoval, že je nevinen, ale majetník ovcí mu nevěřil a dal jej vsaditi do žaláře. V žaláři byli s ním uvězněni ještě dva provinilci; naříkali, že byli nevinně dáni do žaláře, jeden že je obviněn z vraždy, druhý, že učinil násilí jisté ženě. Avšak z dalších rozmluv seznal Efrém, že mužové ti, byť se byli nedopustili oněch zločinů, mají na svědomí jiné poklesky. První z oněch mužů nepomohl totiž kdysi tonoucímu, ač mohl, druhý pak vinil jistou vdovu z nepočestného skutku. Podobně Efrém si pravil v duchu, že byť na ztrátě ovcí viny neměl, přece dopustil se jiného zločinu, když chudého člověka připravil o krávu, a že tedy nebyl slepou náhodou vsazen do žaláře, nýbrž že Bůh jej trestá za dřívější poklesek. I litoval hořce svých hříchů, umínil si, že opustí svět a že bude výhradně sloužiti Bohu. Po 70 dnech Efrém byl propuštěn na svobodu, neboť nevinnost jeho vyšla na jevo.

Efrém se odebral na poušť mezi městy Nisibis a Edessou, kde se učil u stařičkého poustevníka Jakuba základům dokonalosti křesťanské. Žil přísně a kajícně, vyprostil se z pout smyslnosti, krotil své náklonnosti zlé, jmenovitě svou prchlivost. Kdysi mu nesl bratr poustevník oběd, avšak na cestě upadl a rozbil hliněnou nádobu, ve které byl oběd. Efrém nikterak se nehoršil, nýbrž řekl s úsměvem: „Když pokrm nechce k nám, půjdeme my k pokrmu.“ A lehl si ke střepinám na zemi a pojídal, co na nich ještě zbylo.

Tenkrát se stalo, že jistá lehkomyslná dívka sváděla Efréma ke hříchu. Řekl: „Mám-li tak učiniti, chci si vyvoliti místo, které by se mi zamlouvalo.“ - „A jaké by to bylo místo? Kam spolu půjdeme?“ - „Na veřejné náměstí, na tržiště.“ - „Jaký to nápad! Vždyť bychom se tam museli stydět lidí!“ - „Bláhová! Lidí se stydíš a před Bohem všudepřítomným hřešiti bys se nestyděla?“ Tato slova způsobila v dívce obrat a polepšila svůj život.

Roku 325 Efrém provázel biskupa nisibského Jakuba na sněm nicejský. Vrátiv se, usadil se v mesopotámském městě Edesse. Občas vycházel do poustevny, kterou si na blízku města zřídil. Tam se věnoval modlitbě a zbožnému rozjímání. Kněží i lid poznali záhy neobyčejné schopnosti a vzácné ctnosti Efrémovy a naléhali

naň, aby přijal svěcení kněžské. Efrém přijal z pokory pouze svěcení na jáhenství a věnoval se úřadu kazatelskému. Stal se kazatelem, kterému daleko široko nikdo se nevyrovnal. Řeč jeho byla přesvědčivá a uchvacovala všecky posluchače. Efrém hájil pravé víry proti tehdejším bludařům a zvláště mohutně promlouval o posledních čtyřech věcech člověka. Nejednou se všichni posluchači rozplakali. Při vší pravověrnosti Efrém byl mírný a laskavý k bludařům a prokazoval jim skutky křesťanské lásky. - Připomíná se, že roku 372 Efrém navštívil svatého Basila v Caesarei Kappadocké. - Napsal exegetické výklady skoro na celé Písmo svaté, pak spisy věroučné a mravoučné, pohřební řeči i promluvy k mnichům. Kromě toho skládal jazykem syrským překrásné písně církevní. Pro tyto byl nazýván citarou Ducha svatého. Spisy Efrémovy jsou vzácným svědectvím, že Církev učila ve starověku křesťanském těmtéž pravdám, jako nyní. Tak píše o Eucharistii: „Požívej tedy, bratře nejmilejší, neposkvrněné Tělo Pána svého, jsa pevně přesvědčen, že samého Beránka Božího přijímáš.“ - K Panně Marii volal Efrém v modlitbě: „Neposkvrněná, neporušená, přesvatá Panno... rač za mne u Syna svého, Pána a Boha mého orodovati.“

Kdysi nastal v Edesse hladomor; Efrém spěchal z poustevny své do města, aby lidu prospěl a milosrdenství své skutkem osvědčil. Na kazatelně hrozil boháčům trestem Božím, budou-li necitelní k potřebám lidu a budou-li míti uzavřeny svoje spižírny; chudým pak kladl na srdce, aby nezoufali, nýbrž aby v Boha důvěřovali. I zřídil mnoho lůžek pro nemocné, jimž obětavě ve dne v noci sloužil. Když hladomor zanikl, vrátil se do své samoty.

Efrém připravil se zbožně na smrt, napsal poslední vůli svou, ve které praví, že nemá statků pozemských žádných, že všecky věřící naposledy žehná; také žádal, aby byl prostě bez okázalosti jako chudý poustevník pohřben: „Nezpívejte při mém pohřbu žádných smutečních zpěvů, nedopusťte, aby se konala pohřební řeč. Nechci kadidelnic ani pochodní, nýbrž přeji si býti pohřben po způsobu chudých. Nevkládejte mé mrtvoly do látky cennější, nýbrž vezměte mrtvolu a hoďte ji do hrobu jako vyvrhele světa; nezřizujte mi pomníku - jsemť hniloba...“ Efrém se nazývá „theologem“. Zemřel r. 379 nebo 380. Svátek sv. Efréma slaví se nyní 18. června.

Sv. AMBROŽ (Ambrosius) narodil se kolem roku 338 snad v Trevíru. Jeho otec Ambrosius byl císařským místodržitelem v Gallii, ale záhy zemřel. Ovdovělá matka se odebrala s dětmi do Říma. Ambrož dokončiv studia právnická, stal se zprvu soudcem v Miláně, pak místodržitelem v Ligurii a Emilii. Sídlo své maje v Miláně, spravoval úřad svůj svědomitě a mírně.

Tehdy se stalo, že zemřel biskup milánský Auxencius, jenž byl ariánského smýšlení. Nastala volba nového biskupa; katolíci milánští chtěli míti biskupa katolického, ariáni pak snažili se opět prosaditi volbu svého přívržence. Mysli obou stran byly zjitřeny tou měrou, že bylo

se obávati vzbouření a krveprolití. Proto Ambrož se odebral mocí svého úřadu do chrámu a domlouval lidu, aby volbu vykonal v pokoji. Po jeho řeči zavládlo ticho; vtom bylo slyšeti hlas dětský: „Ambrož budiž biskupem," načež shromáždění jednomyslně volalo: „Ano, Ambrož budiž naším biskupem." Volání dotklo se Ambrože ranou hromovou. Překvapen snažil se přesvědčiti shromážděnou obec, že nemůže býti jejich biskupem, protože nemá bohosloveckého vzdělání, ba že není ještě ani pokřtěn. Avšak oni neuznali výmluv a vývodů jeho. Proto Ambrož vymyslil sobě lest; chtěje naznačiti, že je mužem ukrutného srdce a prostopášných mravů, dal dva zločince položiti na skřipec a rozkázal, aby byly přivedeny do jeho paláce ženštiny pochybné pověsti. Avšak duchovní i věřící prohlédli jeho lest a trvali na své volbě. Ambrož hodlal uprchnouti do Pavie, avšak když císař Valentinián I. volbu schválil, Ambrož svolil, a přijav po důkladné přípravě křest i svěcení, byl dne 7. prosince 374 pomazán na biskupství. Prvním činem jeho bylo, že rozdal ihned svoje zlato a stříbro chrámům a lidem chudým, rozdal i zděděné statky své, vyminiv toliko doživotní důchod pro svou sestru Marcellinu; pak svěřil staršímu bratru svému Satyrovi péči o svůj dům, aby se sám nerušeně mohl věnovati svému úřadu. Vzdělával se v bohosloví, studoval Písmo svaté, spisy sv. Řehoře Nazianzského, Basila i Origena a jiných církevních spisovatelů za vedení sv. Simpliciána.

Ambrož kázával výmluvně a lahodně; pověst o jeho řečnickém umění se roznesla po celé říši. Také Augustin přišed r. 384 do Milána, začal choditi na kázání biskupa Ambrože, zprvu z pouhé zvědavosti, aby zkoumal řečnické umění Ambrožovo, ale ponenáhlu obrátil pozornost svou z formy řečí na jejich obsah, přemýšlel o pravdách víry křesťanské a dal se pokřtíti. Ambrožovi tedy náleží zásluha, že získal veleducha Augustina Církvi. Ambrož byl dobrým pastýřem; plakával nad hříšníky tak pohnutlivě, že i zatvrzelci se polepšili; byl laskavým otcem chudých; jeho dům býval po celé dni obklopen množstvím lidu a nikdo neodcházel od něho bez útěchy a pomoci. Ambrož vymáhal milost odsouzencům, ujímal se utlačovaných ubožáků, snažil se usmířiti nepřátele a vykoupiti zajatce z otroctví; na vykupování těchto nešťastníků neváhal věnovati i kostelní nádoby zlaté a stříbrné. Sám žil přísně; postil se vyjma neděle a svátky každodenně až do západu slunce a trval dlouho do noci na modlitbách. - Maje péči o církevní kázeň, svolával schůze duchovenstva a sám se jich zúčastňoval; dbal, aby duchovní žili bezúhonně; vážil si kněží vzorných. - Ambrož vychvaloval panenskou čistotu tak líbezně, že dívky nejen z okolí, nýbrž i z dáli, až z Afriky přicházely, aby slyšely jeho kázání. Mnohé panny učinily slib ustavičného panenství. Ambrož jim vystavěl klášter a počet jejich se tak rozmnožil, že některé matky bránily svým dcerám docházeti na kázání Ambrožova z obavy, že budou pohrdati manželstvím. Proti námitkám některých lidí, že přílišným množstvím těch dívek, které se za-

vázaly slibem ustavičného panenství, lidstvo se počtem zmenší, ba dokonce vymře, Ambrož řekl s úsměvem: „To bych rád věděl, komu kdy scházela žena? (To jest: Kdo kdy nemohl nalézti ženu?) Vždyť je všude více žen než mužů.“

Císařovna Justina, která vládla za nezletilého syna svého Valentiniána II., byla zarytá ariánka; vidouc, že horlivým působením Ambrožovým ariánství klesá, katolictví rozkvétá, snažila se Ambrože vypuditi. Ale záměr její se nezdařil. Roku 386 chtěla katolíkům odníti kostel ve prospěch ariánů. Nezletilý syn císařovny Valentinián souhlasil s ní a vydal o tom rozkaz Ambrožovi. Avšak Ambrož odepřel tak učiniti a řekl: „Císař má moc nad hradbami a příkopy městskými, ale na svatyně práva nemá; jsouť domy Boží. Kdyby císař žádal, což mého jest, dal bych mu všecko, ale bludařům chrámu nevydám, i kdybych měl na stupních oltáře zemříti. *Imperator enim infra Ecclesiam, non super Ecclesiam est*,“ jsou slova Ambrožova. Tak byl záměr ariánů zmařen.

V tu dobu se vzbouřil jistý Maxim proti Valentiniánovi II.; sebrav vojsko a dav se provolati císařem, vtrhl nenadále do Italie a táhl přímo na město Milán. Justina s Valentiniánem uprchli do Soluně pod ochranu císaře Theodosia, jenž vládl na Východě. Theodosius, jsa šlechetný muž, ujal se uprchlíků, vytáhl do pole a porazil r. 388 na řece Sávě Maxima a dal jej popraviti mečem. Vítězný Theodosius vjel slavně do města Milána a zůstal tam tři léta. V Miláně Theodosius měl příležitost poznati vzácné ctnosti velikého biskupa Ambrože. Přilnul k němu synovskou oddaností a řídil se radou jeho. A také Ambrož si vážil šlechetného panovníka Theodosia, že byl horlivý katolík. Jenom jednu vadu měl Theodosius; byl popudlivý a prchlivý.

Roku 390 se vzbouřil v Soluni lid a zavraždil císařského velitele a několik důstojníků. Jakmile Theodosius obdržel o tom zprávu, rozlítil se a umínil si, že vykoná na obyvatelích soluňských krvavou pomstu. Ambrož a katoličtí biskupové ho prosili sice, aby se ve hněvu mírnil a aby potrestal jen vinníky, kancléř Rufinus však radil, aby Theodosius krvavou odplatou dal odstrašující výstrahu. Theodosius poslechl Rufina. Na rozkaz císařův vnikli ozbrojení vojínové do divadla soluňského, uzavřeli východy a zabíjeli lid shromážděný bez rozdílu stavu, stáří a pohlaví. Vinníci i nevinní byli porubáni bez milosrdenství. Tři hodiny trvalo vraždění. Všech lidí zabitých bylo sedm tisíc. Císař poslal odvolání prchlivého rozkazu do Soluně; ale posel s rozkazem tím přišel pozdě; děsný čin byl vykonán.

Ambrož uslyšev o hromadném vraždění, zarmoutil se velmi; odešel v ústraní na znamení smutku; pak napsal císaři (r. 396) list, ve kterém mu připomněl velikost a ohavnost tohoto zločinu; doložil, aby se Theodosius neosměloval vkročiti do chrámu Páně a přijímati svátosti, dokud by upřímným pokáním spravedlnosti Boží zadost neučinil. Ale Theodosius se nad tím nezabíral; brzo poté odebral se do hlavního chrámu milánského. Uslyšev

to Ambrož, vyšel mu v biskupském ornátě v ústrety, zastoupil mu cestu a řekl: „Ani krok dále, císaři! Zdá se, že nepoznáváš provinění svého! Ještě jsou ruce tvé potřísněny krví nevinnou a ty se odvažuješ přistoupiti, abys přijal Tělo Páně? Ku vraždě chceš připojiti i svatokrádež? Podrob se dříve spasitelné kázni církevní!“ - Císař zaražen omlouval se řka: „Také král David se dopustil hříchů - cizoložství a vraždy.“ - Načež Ambrož odpověděl: „Jestliže jsi následoval Davida ve hříchu, následuj ho i v pokání!“ - Theodosius se odmlčel, vida pevnost Ambrožovu a podvolil se veřejnému pokání podle tehdejší kázně církevní; po 8 měsíců se uzavřel v paláci svém.

Zatím se blížily svátky vánoční. Theodosius se kormoutil, že mu není dovoleno vstoupiti do chrámu Páně, což i poslednímu z jeho poddaných je volno. Poslal zprvu kancléře Rufina k Ambrožovi. Když Rufin nepochodil, císař šel k Ambrožovi sám a řekl: „Nepřicházím jako zatvrzelec, ale abych prosil o rozhřešení.“ Ambrož se tázal: „Vykonal jsi pokání?“ - Theodosius odpověděl: „Ulož mi pokání, neboť tobě přísluší je ukládati.“ - Ambrož vida upřímnost Theodosiovu, kázal mu postaviti se mezi kajícníky ve chrámu. Theodosius poslechl, a lid vida pokoru císařovu, plakal s ním. Po vykonaném pokání, když císař byl slíbil, že každý císařský rozsudek o popravě neb o zabavení majetku má nabýti právní moci teprve třicátého dne, Theodosius byl od Ambrože opět přijat do církve a ke svátostem připuštěn.

Kdysi císař Theodosius dlel v chrámu milánském a zaujal místo v presbytáři. Biskup Ambrož vzkázal Theodosiovi, že presbytář je vyhrazen duchovním, a císař ochotně a pokorně ustoupil mezi ostatní věřící. Později zachovával tento zvyk i v Cařihradě, a když se ho patriarcha Nestorius tázal, proč se vzdával svého starého zvyku dlíti v presbytáři, císař odpověděl: „Teprve v Ambroži jsem shledal muže, který mi pověděl pravdu. Znám pouze jediného, jenž je hoden důstojnosti biskupské; a to je Ambrož. Od něho jsem poznal rozdíl mezi biskupem a císařem“. - Když Theodosius r. 394 stal se jediným vládcem v říši, povolal oba syny své Arkadia a Honoria do Milána a nařídil jim, aby Ambrože jak otce ctili a poslouchali. Brzo potom 17. ledna 395 Theodosius zemřel smrtí bohabojnou. Biskup Ambrož měl nad hrobem jeho znamenitou řeč. Theodosiovi dává se příjmí „Veliký“. Řecká církev ctí jej za světce a koná jeho památku 17. ledna.

Ambrož pečoval o zvelebení služeb Božích. Když nalezl ostatky sv. bratří Gervasia a Protasia a později sv. mučedníků Nazaria a Celsa, dal je přenésti do chrámu milánského. Biskup Ambrož byl výborným znatelem hudby posvátné a pokládá se za prvního zakladatele spořádané soustavy hudební. Základem bohoslužebného zpěvu byly prvním křesťanům žalmy a jiné písně duchovní ze Starého Zákona. Zpěv prvních křesťanů spočíval na základech současného antického umění hudebního, ale provanut byl novým duchem křesťanským. S nadšením velicí učitelé církevní pěstovali zpěv kostelní.

SV. MARTIN

(Srovn. Jakob, Die Kunst im Dienste der Kirche, str. 379). O způsobu přednesu praví sv. Augustin (Confess. X): *Primitiva ecclesia ita psallebat, ut modico flexu vocis faceret resonare psallentem, ita ut pronuntianti vicinior esset, quam canenti.* Zpívající tak málo měnil svůj hlas, že spíše mluvil než zpíval.

Ambrož ustálil čtyři hlavní toniny, ve kterých by se pohyboval veškeren zpěv; ty začínaly tóny D, E, F, G; ale podržel antickon metriku. Zavedl zpěv antifonární, ve kterém zpěváci a shromáždění věřící se střídali místo zpěvu dotud sborově konaného. V čem záležela krása ambrosiánských zpěvů, toho nelze se dopátrati. Nejvíc asi se přiblížili pravdě ti, kteří tvrdí, že jednoduchost a metrické rozdělení bylo příčinou, proč tak velice dojímaly mysl posluchačů. Ambrož vybral ze zpěvů užívaných nejlepší, ale skládal také nové původní; pět se jich podnes užívá.

Ambrož uspořádal dle vzoru liturgie sv. Basila liturgii, kteráž sluje ambrosiánská a kteréž podnes v Miláně se užívá. Napsal výklady Písma sv. a různá pojednání věroučná a mravoučná. V těch nachází se na př. památné rčení: Ubi Petrus, ibi ecclesia t. j. Kde je Petr, tam je církev (In psalm. 40).

Ambrož náleží do čtveřice velikých učitelů církevních s Augustinem, Jeronymem a Řehořem Velikým. Zemřel 4. dubna 397. Svátek sv. Ambrože 7. prosince.

Sv. AUGUSTIN (plným jménem Aurelius Augustinus) narodil se 13. listopadu 354 v městysi Tagastě v Numidii. Jeho otec slul Patricius; byl radním a měl nevelké hospodářství. Byl pohan a liboval si v rozmařilostech; býval náruživě hněvivý. Manželka Particiova Monika byla horlivá křesťanka, ozdobená zbožností, mírností a jinými ctnostmi křesťanskými; vzorně vedla hospodářství a pečlivě vychovávala syny své Augustina a Navigia. Podle tehdejšího zvyku Augustin nebyl v dětském věku pokřtěn, nýbrž křest byl odložen na pozdější dobu. Augustinova bujná a nestálá povaha činila matce velké starosti. Otec Augustinův nepřekážel Monice, aby vedla Augustina ke zbožnosti; byl odhodlán obětovati své jmění, aby se nadaný syn Augustin stal mužem učeným a slaveným. Proto poslal Augustina do školy do blízkého města Madaury. V Madauře Augustin záhy vynikl nade všecky spolužáky vědami, ale nikoliv mravností. Srdce jeho zdivočelo; v cizině nikdo se nestaral o jeho duši, o jeho mravy; Augustin pozbyl čistoty a nevinnosti. Když se vrátil domů, matka Monika záhy postřehla bystrým zrakem mateřským, jaká změna se stala s Augustinem. Domlouvala mu. Ale otec byl potěšen úspěchem jeho v učení a rozhodl, že Augustin bude dále studovati na vysokých školách v hlavním městě Karthagině. Celý rok dlel Augustin u svých rodičů; vyhledával společnost zvrhlých druhů a dal se špatným jejich příkladem sváděti a když se druhové veřejně chvástali svými hanebnými skutky, Augustin se zardíval, že je nepravostí méně znalý než oni. Důtklivých napomínání matčiných nedbal; pokládal je za zpozdilé

vrtochy ženské a styděl se, že má matky poslouchati.

V Karthagině byli sice křesťané, byl tam biskup, ale vládla tam stále ještě modloslužba pohanská; o slavnostech byly veřejně páchány hnusné neřesti. Augustin se spouštěl Boha víc a více a liboval si ve hříšných rozkoších. Ale v duši často se mu ozýval hlas matky Moniky a on nemohl hlasu toho umlčeti. Když smyslnost tělem nejvíce lomcovala a duše se mu chvěla jako list, vzpomínal na matku svou, na její upřímnou nábožnost, vzpomínal, jak chodívala denně do chrámu, jak mu vykládala o Kristu, jak jej učila modlitbám, jak byla milosrdná k chudým. Tu pak se ozývaly v duši jeho výčitky a zmocnila se ho nespokojenost a rozervanost. Tenkrát - bylo to roku 371 - zemřel Augustinovi otec, který na smrtelném loži na domluvu své manželky se dal pokřtíti. Augustin se obával, že mu nebude lze dále studovati; ale matka byla odhodlána věnovati na jeho vědecké vzdělání nejen veškerou pozůstalost po manželu, ale i své vlastní věno. Také se nalezl dobrodinec, jménem Romanianus, jenž se uvolil poskytnouti Augustinovi byt v Karthagině a přispívati penězi. Augustin vešel v Karthagině v nepořádný svazek s jistou Melanií a měl s ní syna, jemuž dal jméno Adeodat. Čím více Augustin hřešil, tím byl nespokojenější a svědomí mu nedalo pokoje, zvláště když byl o samotě. Teprve nyní pozoroval, že mravy jeho druhů jsou surové a mizela stará náklonnost jeho k přátelům.

Kdysi četl Augustin knihu Ciceronovu „Hortensius“, ve které se líčí, že člověk má úsilně hledati pravdy; v tom že záleží moudrost a účel života. Kniha se Augustinovi zalíbila. Proto počal čísti spisy pohanských mudrců, aby nalezl pravdu. Hledaje pravdy, Augustin upadl do bludů manichejských. Mánes usiloval náboženství perské sloučiti s křesťanstvím. Učil, že prý jsou dva prazdroje všech bytostí, dvě božstva, jedno dobré a jedno zlé, a že člověk i proti své vůli bývá zlým božstvem nucen ke hříchu. Blud manichejský byl nechutnou slátaninou báchorek pohanských ve skořápce na pohled křesťanské. Augustin nenalezl v těch bludech ukojení své touhy po pravdě. V duši jeho byl stálý boj a ozývala se v něm vzpomínka na pravdy matkou do srdce vštípené, na zlaté křesťanské srdce mateřské.

Augustinovi bylo dvacet let, když se vrátil do Tagaste; zřídil tam školu, na níž počal vyučovati. Matka se rmoutila, seznavši, že Augustin je přívržencem sekty manichejské. Augustin se jí pokoušel vysvětliti učení manichejské; ale Monika o bludu nechtěla ani slyšeti, ba prohlásila, že nechce se synem, dokud bude manichejcem, v jednom domě přebývati, u jednoho stolu sedati. Plakala nad bloudícím synem a modlila se za něho ve dne v noci. Kdysi se jí ve snách zdálo, že se jí zjevil ozářený mládenec a že se jí tázal, proč stále pláče, a když mu odpověděla, že se trápí hořem nad bloudícím synem, že jí řekl: „Upokoj se a pohlédni vůkol; kde stojíš ty, tam bude i tvůj syn.“ Monika vypravovala svůj sen Augustinovi; ten pak si jej vykládal v ten smysl,

že matka se také přidá k manichejcům. Ale Monika řekla: „Nebylo mi řečeno, že já budu tam, kde jsi ty, nýbrž, že ty budeš, kde jsem já.“ Tato důvtipná odpověď velmi dojala Augustina; vícekráte před matkou nepromluvil o manichejství. Ale život v Tagastě byl mu čím dál tím trpčí; zdálo se mu, jako by každé známé místo k němu volalo, je-li on synem zbožné a vzorné Moniky. Znechutil se mu tam život a odešel proto potají do Karthaginy a počal na tamějších vysokých školách vyučovati mládež umění řečnickému a vědě právnické. Záhy si získal pověst slavného učence. Jeho příznivec Romanianus mu svěřil svého syna Licencia. Augustin měl tři mladé přátele, Alypia, Nebridia a Honorata, k nimž upřímně lnul. V Karthagině měl příležitost se přesvědčiti, že potají žijí nemravně, ač se vychloubají domnělou svatostí svých přívrženců. I vzdaloval se manichejců, ale proto se neblížil k víře křesťanské. V jeho srdci zůstalo pusto a prázdno.

Přátelé radili Augustinovi, aby odešel do Říma, kdež, jak pravili, bude mu lze dojíti větších příjmů a skvělejší budoucnosti. Augustin byl ochoten, ale matka odrazovala od cesty, bojíc se, aby se Augustin v cizině nezkazil úplně. Augustin oklamal matku: řekl, že cestu odkládá, zatím však potají sedl na loď a ujel. Přijel do Říma; tam se roznemohl zimnicí. Uzdraviv se, zřídil školu, ale shledal, že žáci jsou nezvedení a nadto že ani řádně neplatí za přednášky. Tím se stal Augustin ještě rozmrzelejším. Tu zemřel roku 384 v Miláně učitel řečnictví a Augustin zaujal jeho místo. Toto město bylo tehdy slavnější než Řím, jsouc sídlem císařského dvora. Augustin již v Římě slýchal o slovutnosti milánského biskupa Ambrože. Těšil se, že jej blíže pozná. Navštívil Ambrože a byl od něho vlídně přijat. Augustin byl dychtiv slyšeti toho slavného kazatele. I chodil na jeho kázání, zprvu z pouhé zvědavosti, aby seznal jeho řečnické umění; nedbal toho, co mluvil, nýbrž jak mluvil. Co do formy přesvědčil se Augustin, že řeči Ambrožovy vynikají učeností, důmyslností a lahodným slohem. Ponenáhlu věnoval svou pozornost i obsahu kázání a přemýšlel vážně o pravdách náboženských, jež slyšel z výmluvných úst biskupových. Tu pak shledával, že bludy manichejců jsou nicotné, a sám sobě se podivoval, že tak dlouho v nich vězel. Služby Boží, posvátné zpěvy, jejichž reformátorem Ambrož byl, působily naň mocně. Vzpomínaje později velebného zpěvu církevního v Miláně, Augustin napsal: „Kolik slz jsem prolil slýchaje hymny a posvátné písně, které s dojemnou zbožností v chrámě tvém, ó Pane, byly prozpěvovány, a jak hluboce bývala jimi moje mysl dojata! Líbezně vcházel zpěv do mých uší, pravda zpívaných slov vnikala mi do srdce a posvátný cit zbožnosti z něho proudil.“

Augustin si umínil, že vstoupí ve sbor katechumenů, kteří mají býti pokřtěni. Neklid se v něm mírnil. Kol sebe měl své přátele Alypia a Nebridia; i Romanianus zase mu přivedl svého syna na výchovu. Také matka Monika s mladším synem Navigiem přijela za Augustinem do Mi-

lána. Matka uslyševši, že Augustin zanechal manichejských bludů, zaradovala se a řekla mu: „Mám naději v Ježíše Krista, že dříve, nežli vykročím z tohoto světa, spatřím tebe věřícím katolíkem.“ Ale Augustin neprospíval ve víře tak rychle, jak matka myslila a jak sám si přál. Scházela mu křesťanská pokora a byl dosud svázán okovy ctižádosti a smyslnosti. Ze spisů Platonových se naučil, že kdo chce opravdově poznati svět duchový, musí zprvu překonati svoje tělesné žádosti. Také zmítaly Augustinem různé pochybnosti. Rád by si byl vyžádal poučení od sv. Ambrože, ale ostýchal se otevříti své srdce před ním. Otevřel své srdce před stařičkým knězem Simplicianem; ten mu řekl: „Hledáš-li pravdy, musíš se pokořiti; neboť Bůh nedává moudrým tohoto světa znáti svoje tajemství, ale zjevuje je maličkým a pokorným.“ Augustin si umínil, že přemůže svou ctižádostivost, že rozdrtí hříšné okovy, jimiž doposud byl spjat. Ale jeho vůle byla slabá; podobal se ospalému, jenž by se rád probral ze spánku, ale přemožen ospalostí opět upadá ve spánek. Smyslnost jej poutala, a když chtěl začít nový život, tu přiběhly staré přítelkyně (totiž staré vášně) a šeptaly mu do uší: „Jak? Ty nás chceš opustiti? Od nynějška už nemáme býti s tebou? Již nikdy? Od nynějška ta věc, kterou dobře znáš, a ona věc, nemají ti býti dovoleny? nikdy? Na věky ne?... Ostatně, ty nebudeš moci býti bez nás!... Počkej ještě trochu! Zítra!...“

Kdysi - bylo to v srpnu r. 386 - Augustin byl pospolu s Alypiem, důvěrným svým přítelem. Rozmlouvali o věcech vážných. Tu vstoupil do obydlí krajan, jistý Pontinián, úředník a zbožný křesťan. Ze zvědavosti vzal do ruky knihu, která ležela na stole. Byly to listy sv. Pavla. Pontinian se zaradoval, že Augustin se obírá Písmem svatým a jal se vykládati o sv. Antonínu, otci pouště, jenž když uslyšel slova Kristova: „Chceš-li býti dokonalý, prodej, co máš, rozdej chudým, a potom přijď a následuj mne,“ jat milostí Boží, hned rozdal statky své chudým a odešel na poušť, kde svatě žil a svatě zemřel. Pontinian připojil, že i na blízku zná podobný příklad snažení po dokonalosti křesťanské. Augustin a Alypius byli řečí tou hluboce dojati. Když Pontinian odešel, Augustin zvolal: „Co se děje? Co tu slyšíme? Neučení prospívají v dokonalosti, uchvacují království Boží a my se všemi vědami svými válíme se v rozkoších a v marnostech. Či snad stydíme se následovati jich, protože nás předešli?“

Oba přátelé odešli do zahrady za domem a usedli. Augustin cítil velikou lítost, že nedovedl dosud zlomiti okovů hříchů a sloužiti Bohu; tázal se sám sebe: „Co mohli ti a jiní, proč bys ty nemohl, Augustine?“ - I poodešel maličko, sklesl pod stromem fíkovým a oplakával hořce hříchů svých, volaje k Bohu hlasem usedavým: „Jak dlouho, o Hospodine, budeš hněvati se na mne? Až do konce života mého? A jak dlouho já budu říkati: Zítra, zítra? Proč ne hned? Proč nemá v tu hodinu býti konec mé hanbě?“ - V tu chvíli zaslechl ze sousedního domu dětský hlas; chlapec nebo děvčátko zpívalo pro sebe slova: „Vezmi a čti, vezmi a čti.“ *Tolle,*

lege. Augustin si vykládal slova tak, jako by Bůh ho napomínal, aby vzal Písmo svaté do ruky a četl. Vrátiv se k Alypiovi, vzal do ruky knihu Písma svatého a kde ji otevřel, tam četl. Byla to slova apoštola Pavla k Řím. 13, 14: „Jako ve dne počestně choďme; ne v hodování a opilství, ne v smilstvu a nestydatostech, ne ve sváru a závisti, nýbrž oblecte se v Pána Ježíše Krista, a nemějte péče o tělo tak, aby povstávaly chtíče.“ V tu chvíli zvítězila milost Boží v něm, zapudila všecku nejistotu a přinesla jeho srdci klid. Od té doby Augustin nehledal více slávy ani bohatství, neb nalezl štěstí v čistotě, zdrželivosti a mírnosti. Srdce jeho oplývalo svatou radostí a volal v modlitbě: „Hospodine! Tys roztrhl okovy moje! Kdo jsem já? A jaký jsem byl já? Co jest zlého, čeho bych byl nespáchal buď skutky svými nebo aspoň vůlí svou? Ale Tys slitoval se nade mnou.“

Augustin odebral se do samoty v Kassiaku u Milána. S ním byli i matka, bratr Navigius, syn Adeodat, Alypius a jiní přátelé. Kolega Verecundus nabídl Augustinovi svůj dvůr na venkově k pobytu s podmínkou, aby spravoval majetek a dohlížel na práci. Práce bylo dosti. Augustin vedl vrchní správu, rozděloval dělníkům úkoly, Alypius měl starost o koupě a prodej. Monika pečovalo o domácnost. Bylo jich 9 ke stolu. „Starala se o nás, jako bychom všichni byli jejími dětmi, a obsluhovala nás, jako by každý z nás byl jejím otcem.“ Rozhovory, byť začínaly od náhodných a malicherných událostí, byly vážné a měly účelem poučiti.“ Augustin dopsal Ambrožovi; vylíčiv mu své pobloužení a obrácení, prosil ho o radu, které knihy Písma sv. by měl čísti. Ambrož radil, aby četl Isaiáše, jenž nejzřejměji mluví o Kristu. Poté Augustin se přihlásil ve sbor čekatelů na křest sv. a naslouchal - bývalý učitel filosofie a řečnictví - spolu s mládeží pokorně učení, které konali kněži-katecheté. Na Bílou sobotu pak byl pokřtěn od sv. Ambrože. S ním také Alypius a Adeodat. Bylo to r. 387. Kdo vypoví radost matky Moniky? Po čem toužila, stalo se! Syn její stal se katolickým křesťanem!

Augustin ujednal s přáteli svými, že se odeberou do Afriky, aby tam ve skrytosti sloužili Bohu. Avšak v Ostii u Říma matka Monika se roznemohla a devátého dne zemřela. Augustin s pláčem pohřbil její tělo v Ostii a dal za ní obětovati Mše svaté; neopominul nikdy modliti se za ni, jak matka byla na něm žádala. Uběhl skoro rok, než vstoupil na loď. Když Augustin spatřil s lodi pobřeží africké, zvolal: „Pozdravena buď, Afriko, otčino moje! Znáš-li pak dosud svého Augustina? Vracím se k tobě a pozdravuji tě pozdravem synovským. Ale přicházím jako sirotek. Matky Moniky není více! Je pochována v daleké cizině, mne pak obrodila milost Kristova k životu novému!“ Augustin usadil se s přáteli svými na zděděném statečku v Tagastě. Žili v tuhé kajícnosti. V této době zemřel syn Adeodat, maje ještě na sobě bílé roucho ode křtu svatého. Na žádost lidu Augustin byl r. 391 posvěcen na kněžství a stal se spolupracovníkem biskupa hipponského Valeria. Augustin napsal o tom: „Ke kormidlu lodičky církve

po prvním kormidelníku dostal jsem se já, jenž veslovati ani neumím. Nic není vznešenějšího nad svaté úřadování biskupů, kněží a jáhnů, jestliže se koná podle zásad Kristem daných, ale také není nic těžšího a nebezpečnějšího." Když biskup Valerius po roce zemřel, Augustin byl zvolen biskupem hipponským.

Augustin přeměnil biskupské obydlí v jakýsi klášter. K jeho přátelům přidružili se i jiní nábožní mužové. Všichni se zřekli pozemských statků, trvali spolu u bratrské svornosti, jídali u jednoho stolu a konali společně duchovní cvičení pod správou biskupovou. To je první počátek řeholních kanovníků a seminářů duchovních. Pokrm býval prostý, jen hostům dávány byly vybranější krmě. Za společného jídla čítána byla duchovní kniha nebo konány byly náboženské rozhovory; řeči zbytečné, utrhačné byly vyloučeny. Na stěnu dal Augustin napsati průpověď: „Kdožkoliv oblíbil sobě hyzditi život bližních, tomu je tento stůl zapověděn." - V domě nesměla bydleti žádná osoba ženská, ani z příbuzenstva, aby snad nebyla zavdána příčina k pomluvám. Augustin byl v této věci opatrný a obezřetný; kdykoliv měl, konaje úřad svůj, jednati s osobou ženskou, vždy míval u sebe duchovního jako svědka. - Osvobodil se skoro ode všech slabostí dřívějších, nejen od tělesných neřestí a zálib, ale i od chyb snadněji omluvitelných, až snad na zbytek staré literární marnivosti.

Horlivost biskupa Augustina o časné i věčné blaho duší svěřených neznala mezí. Dveře jeho obydlí byly stále otevřeny všem, kdož poučení nebo pomoci potřebovali. Založil pokladnici, do níž dobrodinci skládali pro církev a chudé. Když se kdysi sešlo málo darů, řekl věřícím: „Žebrám na žebráky, abyste se stali syny Božími." Skládal o správě této pokladnice účty a sděloval je věřícím; přiznával se, mýlil-li se někdy, prosil za odpuštění, když snad někoho nevlídně přijal anebo mu nelaskavou odpověď dal. Tak veliká byla jeho pokora. Pokorou jeho byli věřící často až k slzám dojati. Jako biskup pečoval o majetek církevní. Církev jeho měla živit celý zástup žebráků. Sám byl nezištný, ale lid si přál, aby církev bohatla, a to proto, aby lid první z toho měl užitek. Proto Augustin jezdě na koni nebo na mezku, objížděl vinice a hospodářství, všeho si všímal, dělníků se vyptával, dbal opatrnosti ve smlouvách. - Kromě toho bylo Augustinovi vyslýchati sporné strany a vynášeti rozsudky. Vyhýbal se zápletkám soudním. Říkával: „Lépe je protivníku dáti peníze, než ztráceti čas a ničiti svůj klid." U soudu říkával: „Zloděj bude okraden od zloděje ještě většího."

Potíral nejen v promluvách, ale i ve svých spisech bludy ariánů, manicheů, ke kterým kdysi sám náležel, a pelagiánů. Nejdůležitější spisy Augustinovy jsou: Vyznání (*Confessionum libri XIII*), O nejsvětější Trojici 15 knih, O městě Božím *De civitate Dei* 22 knih. Ve Vyznáních Augustin líčí svůj vlastní život od dětství, odkrývá všecky své poklesky, líčí vnitřní boj, který zmítal jeho duší, nežli odložil svůj blud a než se rozhodl pro pravdu a ctnost. Sladkými slovy vzpomíná tu své

matky, odprošuje ji, děkuje jí, že modlitbami svými ho zachránila. Na věky památná jsou slova jeho v předmluvě tohoto spisu: „Ježíši Nazaretský, synu Davidův, Bože a člověče! Duše lidská nemá pokoje, dokud nespočine v Tobě, jenž jsi pramenem milosti a slitování." - Ve spise O městě Božím Augustin vyvrací celé pohanství, mluví o zjevení Božím od počátku světa a pojednává o víře a Církvi Kristově.

Výstižné jsou výroky Augustinovy, jimiž vyjadřuje pravdy katolické nauky; mluvě o hříchu dědičném připomenul: „Když je však řeč o tomto hříchu, vyjímám nejblahoslavenější Pannu." O zpovědi: „Nedej se zavésti pověrou lhářů, že spasí tě zpovídání se Bohu samému, bez povolání kněze. Žaluj každý hříšník na sebe před knězem... co víš zevrubně, říkej zevrubně; všední pak hříchy vylož aspoň všeobecně. Nestyď se vyznati před jedním, co konati nestyděl's se snad před mnohými." - Mluví o očistci řka, že „ohněm jeho neočišťují se hříchy těžké, nýbrž všední." - O modlitbě: „Kdo se umí náležitě modliti, umí také náležitě žíti." - O sebezapírání dí: „Hněv krotiti, nečistoty se varovati, lakotou pohrdati, spravedlnosti šetřiti, pýchu ponižovati - je také mučednictvím, a naskytuje se k němu hojná příležitost." - O Církvi napsal: „Držte se všichni jednomyslně svého otce Boha a své matky Církve!" - O víře: „Není bohatství, není pokladu nad víru katolickou..." „Nešťastný je, o Bože, kdo mnoho ví, ale Tebe nezná; tisíckrát šťastnější je, kdo Tebe zná, byť i všech ostatních věcí neznal a nevěděl." - O primátu římského papeže napsal (Sermo 131): „Od apoštolské Stolice přišly přípisy, spor je ukončen." Na konci svého života Augustin napsal spis: Retractationes (Opravy), kde rozebral všecky svoje spisy, tu něco hájil, doplnil a vysvětlil, tam něco pozměnil nebo odvolal. Dojemná je jeho pokora, an praví o svých spisech: „Co v nich pravdivého nalezneš, podrž a přičítej Církvi; co by tam však bylo chybného, zavrhni, a mně, jenž jsem člověk, odpusť."

Až do své smrti Augustin nepřestával vzpomínati hříchů svého mládí a litovati jich. Říkával: „Pozdě jsem tě poznal, pozdě si Tě zamiloval, o Bože!" Nad ložem měl zavěšeno sedmero kajících žalmů; modlíval se je se slzami. Na sklonku jeho života dolehla naň a na celou krajinu těžká zkouška. Ariánští Vandalové, počtem asi 50.000, vtrhli se svým králem Genserichem ze Španěl do Afriky. Ve své surovosti nešetřili nikoho. Počali obléhati město Hippo. Stařičký biskup Augustin pečoval o své věřící, ošetřoval raněné, sytil hladové, žehnal umírajícím. Nakonec sám se roznemohl. Znamenaje, že smrt se blíží, zvolal: „Spravedlivého Boha máme!" Zemřel ve věku 76 let, dne 28. srpna 430. Jeho tělo bylo později převezeno na ostrov Sardinii a odtud do Pavie.

Augustin je nejslavnější učenec bohoslovecký na západě, jenž celé učení Církve katolické všestranně prozkoumal, jasně a přesně vyslovil, vědecky sestavil a důkladně odůvodnil. Uvedl křesťanskou vědu na nejvyšší stupeň. Nazýván bývá „všeobecným učitelem" všech křesťanských století.

Církev katolická nikdy neměla biskupa, jenž by byl své době vtiskl tak zřejmou pečeť; ve staré době ho nikdo nepředčil a ve středověku nikdo mu nemůže býti postaven po bok, vyjma jediného sv. Tomáše Akvinského, jenž spisy Augustinovy učeně vykládal. Svátek sv. Augustina 28. srpna.

Sv. JERONYM, plným jménem: Sofronius Eusebius Hieronymus (čes. také Jarolím), narodil se kolem roku 342 ve Stridonu v Dalmacii z rodičů křesťanských, zámožných. Otec; Eusebius jménem, poslal Jeronyma na studie do Říma. Jeronym poslouchal přednášky učenců Donáta a Viktorina, četl spisy latinských a řeckých mudrců, básníků a řečníků, opisoval si knihy nebo si je kupoval, aby si zřídil knihovnu. Památky města Říma jej poutaly: podivoval se uměleckým stavbám starých Římanů, ale také katakomby křesťanské činily naň hluboký dojem. Horoval o slávě starého pohanského světa, ale také pravdy křesťanské, vštípené mu v mládí do duše, nemizely mu z mysli. Jeho povaha byla nerozhodnutá, nestálá; obcoval s lehkomyslnými druhy, hýřil s nimi a tak pozbyl nevinnosti. Avšak ozývala se v něm často touha po životě víře Kristově přiměřeném, po životě, který by mu přinesl klidu a pokoje.

Jeronym dal se pokřtíti a vydal se pak na cesty. S druhem svým Bonosem odešel zprvu do Akvileje k příteli Rufinovi a pak do Gallie; v Trevíru se zdržel, aby opsal pro Rufina dva spisy sv. Hilaria. Tam v něm uzrál úmysl, že zasvětí svůj život službě církevní. Vrátiv se do Akvileje, donesl Rufinovi knihy opsané a pak se odebral na cesty do Asie, maje s sebou jako průvodce Innocence, Hylasa a sv. Heliodora. Unaven jsa cestami, zdržel se v Antiochii a ztrávil nějaký čas u poustevníka Malcha blíže města Antiochie. I Jeronym začal na blízké poušti Chalcis poustevničiti. Obíral se čtením Písma svatého a skutky kajícími. Aby mohl čísti Písmo svaté Starého Zákona v původním jazyku, učil se jazyku hebrejskému podle návodu kteréhosi poustevníka, pokřtěného žida. Živil se ruční prací, požíval jen chleba a zelin a vody, spával na holé zemi a žil životem sebezapíravým. Tělo bylo unaveno prací, zchřadlé postem, ale uvnitř bylo mu podstoupiti prudké boje s tělesnou žádostivostí. Duch jeho dlel v Římě, v divadle, v lázních, kde prožil mladá léta, viděl tanec lepých děv, slyšel sladké jejich písně. Napsal sám o sobě: „Byl jsem kost a kůže, a přece srdce hořelo ohněm smyslných žádostí. Celé dny a noci volal jsem vrhaje se na zem, k nebi o pomoc proti nezřízenému vnitřnímu hnutí. Styděl jsem se před svou chyší, že znala nečisté moje vášně. Častokráte jsem se tloukl, vzývaje milosrdenství Boží, kamenem do prsou, až jsem krvácel.“ Dlouho trvalo, než Jeronym zvítězil nad tělesnými žádostmi a než došel vnitřního klidu.

Také od čtení pohanských spisů se nemohl odtrhnouti. Tak si je byl zamiloval. Uznával, že záliba v nich se nesrovnává s životem křesťanským; činil si z toho výčitky, sahal po Písmu svatém, ale opět se vracel ke spisům pohanským; byl takořka omámen jejich obsahem. Kdysi se

mu zdálo ve snách, že stojí na soudu Božím a slyší hlas: „Kdo jsi?“ Řekl: „Křesťan jsem.“ Ale hlas na to: „Nikoliv, křesťan nejsi! Jsi ciceronián; neboť kde poklad tvůj, tam i srdce tvé.“ Zaražen tímto snem, Jeronym se vystříhal od té doby čtení spisů pohanských.

Biskup antiochijský Paulin posvětil r. 379 Jeronyma na kněžství, ač Jeronym se dlouho vzpíral, pokládaje se nehodným stavu kněžského. Téhož roku se odebral do Cařihradu, aby poznal a slyšel věhlasného Řehoře Nazianzského. Zdržev se v městě tom déle, překládal Eusebiův Církevní dějepis do latiny. Roku 382 Jeronym byl pozván do Říma na sněm, svolaný papežem Damasem, aby uklizen byl církevní rozkol v Antiochii. S Jeronymem byl pozván Paulin Antiochijský a Epifanius z ostrova Cypru. Papež Damas poznav duchaplného a vzdělaného Jeronyma, vyznamenával jej velmi. Učinil jej svým tajemníkem a vyzval jej, aby zrevidoval Italu, t. j. starý latinský překlad Písma svatého. Jeronym opravil Italu a přeložil samostatně z rukopisů hebrejských a aramejských celý Starý Zákon do latiny. Tento Jeronymův překlad Starého Zákona (vyjma žalmy) a opravený text Nového Zákona (a žalmů) se do doby Řehoře Velikého všude ujal, odtud název jeho „Vulgata“ čili obecný. Sv. Augustin pravil, že za tuto práci Jeronymovu nemůžeme Bohu dost děkovati!

Jeronym vynikal znalostí Bible a proto naslouchali mnozí mužové jeho výkladům. Tato znalost ve vykládání Písma sv., spojená s úchvatnou výmluvností a s velikými ctnostmi Jeronyma, poustevníka světu odumřelého, způsobily, že mravní úroveň města Říma se povznesla. Také mnohé vznešené ženy římské zvolily si Jeronyma svým duchovním vůdcem; davše výhost světu, žily životem odříkavým. Byly to: Pavla a její dcera Eustochium, Marcella, Asella, Felicitas, Fabiola, Lea, Laeta, Marcellina a Melanie. Jeronym jako kazatel tepal váznými slovy rozmařilost a náboženskou vlažnost lidu římského; nemlčel k prostopášnostem vznešených; takto si vzbudil mnoho nepřátel, kteří jej pomlouvali a podezřívali ze styku se ženskými osobami, ba neostýchali se poštvati proti němu i luzu. Papež Damas chránil Jeronyma, seč byl; avšak Damas zemřel a nástupci jeho Siriciovi nezamlouvala se příkrost Jeronymova. Jeronym pozbyv mocného ochránce proti zlobě a útokům svých nepřátel, opustil Řím a odebral se s bratrem svým Paulinianem a s knězem Vincenciem opět na Východ.

Jeronym procestoval celou Palestinu, aby poznal zemi, mravy a život obyvatelstva, jak bylo třeba k studiu biblických knih. Z Palestiny odešel do Egypta, navštívil učeného slepce Didyma a poustevníky, aby seznal tuhou kázeň jejich. Posléze se vrátil do Betlema a usadil se tam na vždy. „Městečko Betlem“ tak napsal, „je prosťoučké; kromě žalmů tam neuslyšíš jiných zvuků. Rolník prozpěvuje za pluhem Alleluja, a vinaři a ženci jásají chvalozpěvy Davidovými.“ - Jeronym si vystavěl poustevnu vedle samé jeskyně, v níž se narodil Spasitel. Tam se modlil

a postil, tam pracoval a zapíral se. Oplakával hříchy svého mladí, rozjímal o posledním soudu; napsal: „Kdykoliv si vzpomenu na hrozný den soudu, všecek se chvěji. Ať jím nebo piji, ať konám co jiného, vždy se mi zdá, jako bych slyšel strašný hlahol trouby a hlas: Vstávejte, mrtví, a pojďte k soudu!“

Římská matrona Pavla také opustila Řím s dcerou svou Eustochií a odebrala se do Svaté země. Navštívivše někdejší hosti své, sv. Epifania na ostrově Cypru a Pavlína v Antiochii, obě odešly do Betlema. Jeronym jim byl duchovním vůdcem a povolav učeného žida Baradína, učil obě jazyku hebrejskému. I četly Písmo sv. v řeči hebrejské. Pavla jsouc zámožná, vystavěla v Betlemě dva kláštery, mužský a ženský; kromě toho ještě dva kláštery ženské v Palestině. Kláštery ženské řídila Pavla, klášter mužský Jeronym. Pavla zemřela r. 404, Eustochium r. 419.

Jeronym věnoval dvacet let překládání a výkladu Písma svatého. Hněval se, pozoroval-li ať u přátel, ať u odpůrců, mělkost a domýšlivost v této příčině. „Dovedou sice jiné kritisovati, ale sami nic nečiní,“ tak pravil. Jindy napsal ironicky: „Ku čtení Písma svatého každý člověk si přisuzuje dosti rozumu... umělci, učenci... zedníci, kováři a jiní nemohou býti bez mistra; pouze Písmo svaté jest tím uměním, jež sobě vůbec všichni osobují. Chceť každý učiti dříve, nežli se sám naučil, a mluví, čemu sám nerozumí. Co mne se týče, nemohu se sám chlubiti a ujišťovati, že bych Písmu svatému veskrze rozuměl.“ - Církev dává Jeronymovi titul: *doctor maximus in exponendis Scripturis*, t. j. největší učitel ve vykládání Písem sv. Proto sv. Augustin, slovutný učenec, vážil si Jeronyma a napsal mu: „Ačkoliv podle názvu důstojností, které jsou v církvi zavedeny, řád biskupský postaven jest nad kněžským, přece stojí ve mnohých věcech Augustin níže Jeronyma.“ Jeronym napsal také mnoho krásných listů mužům a ženám, na př. neporovnatelně krásný list k Eustochii, jednající o panenství; dopisoval si s nejslavnějšími církevními učenci; napsal životy sv. Otců poustevníků, sv. Pavla Thébského, sv. Hilariona a Malcha, pak sv. Pavly; kromě toho mnoho pojednání na obranu učení katolického a na útěchu křesťanů.

Ač Jeronym byl zaneprázdněn pracemi biblickými, všímal si bedlivě, co se dálo ve světě náboženském, a potíral bludy, kdekoliv se objevily. Od Jeronyma pochází výrok: „Ingemuit totus orbis et arianum se esse miratus est,“ t. j. „zaúpěl okrsek zemský a podivil se, že je ariánský.“ Jeronym potíral blud pelagianský. Proto byl pro svou horlivost v hájení Církve nazýván „kladivem na kacíře.“ Napsal: „Pes štěká na prospěch svého pána, a já bych neměl mluviti pro Boha? Umříti mohu, ale mlčeti nedovedu.“ - Nemalou mrzutost si však Jeronym způsobil v příčině Origenových spisů. Jeronym byl velikým ctitelem Origenovým. Napsal: „Jen nevědomci hyzdí památku Origena učence; odpůrcové povstávali proti němu, protože nemohli snésti učenosti a výmluvnosti jeho; byliť pokládáni za němé, když

on (Origenes) mluvil." Avšak ve spisech Origenových jsou mnohé bludy. Jeronym posléze prohlásil veřejně, že zavrhuje bludy Origenovy. Avšak někdejší přítel Jeronymův, Rufin, dále hájil Origena a odvolával se při tom na Jeronyma, jenž byl dříve ctitelem Origenovým. Tato neupřímnost Rufinova vyvolala písemný boj mezi Jeronymem a Rufinem, a Jeronym psal polemiku s velikou prudkostí. Vůbec Jeronym nezhostil se ani ve stáří přirozené své ohnivosti a prudkosti. Byl drsný i k přátelům. Rozčiloval se, když kdokoliv, byť i přítel, náhledů jeho nesdílel. Psal ostře, až vášnivě. Neušetřil ani slavného učence Augustina, ani Jana Zlatoústého. Nedůtklivost Jeronymova dá se vysvětliti ustavičnou a neúmornou napjatostí duševní a samotářským jeho životem. Ostatně životy tohoto duševního velikána a odříkavého světce září tolika ctnostmi vznešenými, že stíny ony mizí.

Posléze Jeronym ochuravěl. Tělo odříkavostí a duševními pracemi tak zesláblo, že se nemohl na loži ani obraceti. K tomu přistoupila i slabost zraku. Přicházeli žákové a Jeronym jim diktoval do péra některé spisy. Chystal se zbožně na smrt. Přátelům řekl: „Miláčkové! přinášíte mi zvěsť, že smím již odcestovati. Bůh vám zaplať za tuto blahou zvěsť! Nadešla nejvzácnější chvíle mého života. Ó smrti, jak jsi krásná a příjemná! Jak chybují lidé, když si tě zobrazují šeredně! Jen bezbožníkům jsi hrozná." Takto mluvě skonal. Bylo to 30. září 420. Jeho ostatky byly později přeneseny do Říma *(E)*. Svátek sv. Jeronyma, kněze a učitele církevního, 30. září.

Sv. HILARIUS narodil se v Piktavii t. j. v Poitiersu ve Francii, jak praví Venancius Fortunatus. Navštěvoval školy v Řecku a v Římě, prostudoval spisovatele řecké i římské. Sám o sobě praví, že se narodil v pohanství a že pokračoval po stupních k poznání pravdy křesťanské. Po 10 letech se vrátil do svého rodiště a přijal křest. Také jeho manželka a dcera Apra byly pokřtěny. Požíval takové úcty, že r. 350 (dle *D* r. 353) jednomyslně zvolen biskupem poitierským. Přijav svěcení biskupské, žil v úplné zdrženlivosti manželské. Dcera jeho Apra zemřela sedmnáctiletá.

Hilarius sepsal na obranu katolického učení spis „O nejsvětější Trojici", knihu „O synodách či o víře výchoďanů" a výklady Písma svatého. První z latinských spisovatelů složil posvátné hymny. Byl tak oddán Církvi, že se vystříhal každého styku s bludaři a ani se s nimi nepozdravoval. Této přísnosti bylo třeba, aby věřící lid nebyl maten obojetným chováním svých představených. Císaři Konstanciovi II., zjevnému ariánu, psal: „Je čas k mluvení, neboť mlčení by nebylo znamením mírnosti, nýbrž slabosti... Kdo má vyřknouti pravdu, ne-li služebník pravdy?... Chci k tobě, ó císaři Konstanci, mluviti, jako bych byl mluvil k Neronovi: Ty vedeš boj s Bohem a s jeho služebníky a přetvařuješ se, jako bys byl křesťanem... věrné stoupence své pozdvihuješ na biskupská sídla, v poutá jímáš sněmy církevní."

Hilarius vzbudil svou horlivostí odpor a nenávist ariánů. Císař Konstancius II.

vypověděl Hilaria do Frygie v Malé Asii. Tam ztrávil Hilar čtyři léta; zúčastnil se tam sněmu v Seleucii, na kterémž ariáni chtěli zvrátiti úchvaly obecného sněmu nicejského o božské přirozenosti Kristově. Nedal se ani lichocením ani hrozbami zastrašiti a statečně hájil pravé víry katolické. Na onom sněmě kdosi promluvil nepatřičně o Bohu; a tu Hilar zvolal rozhorleně: „Nešťastné uši, které zaslechly slova tak hanebná. Je-li pak možno, aby lidé mluvili o Bohu tak rouhavě?"

Ariáni nemohli čeliti učenému aráznému zastanci víry katolické a proto naléhali na císaře, aby poslal Hilaria, „původce sváru a buřiče" do Gallie zpět. To se i stalo. Ubíraje se Illyrií a Italií do své vlasti, Hilar byl všude vítán a ctěn pravověřícími křesťany. Cestou se k němu přidal sv. Martin. Vrátiv se, Hilar šířil činnost svou i na sousední Italii, aby vykořenil bludařství. Byl pro svou statečnost a přímost nazýván „Athanasiem Západu". Zemřel 13. ledna 368 (podle *D* 369). Svátek sv. Hilaria 14. ledna.

Sv. *Lev I. Veliký* a sv. *Řehoř I. Veliký* uvedeni v § 24.

Sv. PROSPER AKVITANSKÝ byl laik, ženatý, žil v krajině provencské, snad v Marseilli. Byl učencem v bohosloví znamenitým a ctihodným. Slavní mužové si s ním dopisovali, sv. Augustin jej povzbuzoval v hájení víry proti pelagiánům. Byl mistrem v theologii, nejnesnadnější otázky víry luštil s podivuhodnou bystrostí. Přihlédaje k prozřetelnosti Boží, pravil: „Kdo klesá ve hříchy, činí dílo člověka, kdo statečně setrvává v dobrém, činí dílo Boží." Napsal také světové dějiny na způsob kroniky a ukončil je rokem 455. Zemřel snad v letech 457-466. Svátek jeho 25. června.

Sv. PROSPER, biskup v Rómu, žil do r. 565; svátek 2. března.

Sv. FULGENC se narodil r. 467 v městě Thaleptě v severní Africe. Otec jeho Klaudius brzy zemřel. Vychován byv svou matkou Mariannou v bázni Boží, prospíval znalostí řečí a vzdělaností; dospěv stal se důchodním. Avšak úřad ten se mu znechutil, jelikož nezřídka vede k nevrlosti a necitelnosti. Fulgenc však zatoužil po životě řeholním; i když vykonával své povolání světské, přece žil, jako by byl mnichem přísného řádu. Později vstoupil do kláštera v Byzaceně (ve východní části Afriky). Matka jeho byla sice zbožná žena, ale rmoutila se, že ztratí syna, který jí byl jedinou útěchou a podporou; neboť Vandalové se zmocnili jejích statků. Docházela ke bráně klášterní a volala syna, aby se k ní vrátil. Na biskupa Fausta volala: „Fauste, vrať mi mého syna! vrať zemi jejího prokuratora! Církev byla vždy ochránkyní vdov; kterak můžeš býti tak ukrutný a vyrvati mi syna?" Pro Fulgence byl výjev ten bolestnou zkouškou, neboť miloval svou matku. Avšak chtěl-li setrvati na své dráze, bylo mu přemáhati přirozený cit lásky k matce.

V tu dobu král Vandalů Thrasimund, arián, počal sužovati pravověřící křesťany. Fulgenc i jeho biskup Faustus uprchli. Fulgenc se mínil odebrati do Egypta k poustevníkům. Cestou navštívil biskupa Eulalia v Syrakusách na Sicilii; ten mu po-

radil, aby nechodil do Egypta, ježto prý jsou mezi tamějšími mnichy rozepře. Proto se Fulgenc vrátil do své vlasti a vystavěl r. 500 v Byzaceně klášter, v němž ztrávil osm let.

Roku 508 byl ustanoven biskupem v Ruspě (na pobřeží mořském, jižně od Karthaga). Thrasimund vypověděl Fulgence do vyhnanství na ostrov Sardinii. Když se r. 520 vracel z vyhnanství, hrnuli se k němu věřící, aby jej přivítali. Byl právě prudký liják a tu vzácní mužové svlékali své pláště, aby jimi přioděli Fulgence za deště. Od té doby Fulgenc žil v pokoji a působil v apoštolském úřadě nerušeně až do smrti. Napsal výtečné spisy na obranu katolické pravdy proti bludařům, na př. „*Regula verae fidei*" (Pravidlo pravé víry), O prozřetelnosti Boží a j. Spisy svými tak proslul, že nazýván byl druhým Augustinem. Na smrt se chtěl připraviti na ostrově Circině, ale na prosbu lidu se vrátil do svého sídla. Po dva měsíce stižen byl bolestnou nemocí. Modlíval se: „Uděl mi, o Pane, trpělivosti, potom mi však dej smilování a odpuštění." Zemřel 1. ledna 533. Svátek 1. ledna.

Sv. VINCENC LERINSKÝ se narodil v Gallii a vyučiv se ve vědách, věnoval se stavu vojenskému. Pak se odebral, jak sám pravil, „z bouří života světského, aby se vyprostil z marnivosti a pýchy," do samoty klášterní na lerinském ostrově u města Nizzy. Další podrobnosti o jeho životě nejsou známy. R. 434 napsal pode jménem Peregrin: *Commonitorium* t. j. Výstrahu proti kacířům, ve kterémžto spise vystižně vysvětluje nauku katolickou. Základní pravdy spisu jsou: Kdo nenáleží k víře katolické, trpí škodu na svém spasení. Prameny víry jsou: Písmo sv. a Tradice čili ústní podání. - To nutno uznati za nauku katolickou, co vždy a všude a ode všech věřících se věřilo. - Kristus odevzdal Církvi své úřad učitelský; Církev zachovává nauky víry neporušeny, aniž by od nich ubírala anebo k nim přidávala. Vzniknou-li odchylná mínění, tu sněmy obecné dávají rozhodnutí jasná a srozumitelná. - Známkou bludaře je, vzpírá-li se rozhodnutí Apoštolské Stolice. Sněmy pozbývají moci, odporují-li rozhodnutí Apoštolské Stolice. - Vincenc nadšeně velebil blahoslavenou Pannu Marii. Zemřel r. 450. Svátek 24. května.

Sv. SOFRONIUS se narodil v Damašku; věnoval se filosofii; v Alexandrii se stal mnichem a putoval pak do Říma. V Římě se utvrdil ve víře a stal se neohroženým obhájcem víry proti bludařům. Byl tak vzdělán ve filosofii, že mu byl dán název „sofista". Četl tak horlivě v knihách, že málem oslepl. Vrátiv se z Jerusalema, rozvinul spisovatelskou činnost proti monotheletům. Roku 634 Sofronius byl zvolen patriarchou jerusalemským; zakusil mnoho útrap od Saracenů, kteří dobyli Jerusalema. Hořkým pláčem kvílel, když kalif Omar vstoupil do chrámu Vzkříšení Páně. Bolest nad znesvěcením míst svatých mu podrývala zdraví a utrápila jej. Zemřel r. 638 (či 639). Jak smýšlel o Apoštolské Stolici, lze seznati z jeho slov, která jsou obsažena v řeckých meneích: „Tam (v Římě) nachází

se základna ryzí víry". Svátek 11. března.

Sv. MAXIM, biskup turinský, vynikal zbožností a uměním řečnickým a napsal několik homilií Kdy zemřel, není známo, snad r. 470. Svátek 25. června.

Sv. PETR CHRYSOLOG narodil se asi r. 406 v italském městě Imole; vynikal nadáním, zbožností a čistými mravy; byl vysvěcen na jáhenství. Když se uprázdnilo místo biskupské v Ravenně, papež Sixtus III., obdržev poučení ve snách, ustanovil Petra biskupem ravennským. Petr byl dobrým pastýřem svěřeného lidu. Byl výmluvným kazatelem; káral rozhodně a vytrvale zlořády, které se v městě udržely od dob pohanských. Tak na př. ravennští se shromažďovali o Novém roku u jakési modly a majíce škrabošky na tvářích, konali rozpustilé radovánky. Petr vyzýval lid, aby se vystříhal polopohanských radovánek řka: „Kdo se zde na zemi chce baviti s ďáblem, nebude se radovati s Kristem na nebi." Posléze Petr vykořenil neplechu tím, že modlu rozbil a na jejím místě postaviti dal kříž. Pro svou výmluvnost byl zván Chrysologus, t. j. Zlatořečník.

Petr neúnavně vyučoval věřící pravdám svaté víry a svítil jim příkladem dobrým; bylť těšitelem nešťastníků a živitelem chudých. Bludař Eutyches se domníval, ze Petra získá svým názorům o jediné přirozenosti v Kristu Ježíši; ale Petr mu odpověděl rozhodně; pokáral jeho rýpalství a napomenul ho, aby ve všech věcech poslušen byl papeže, poněvadž papežem sv. Petr na římském stolci ustavičně žije, Církev spravuje a pravdu podává všem badatelům, kteří pravdy poctivě hledají." - Není ani jediné důležitější věci ve věrouce a mravouce křesťanské, kterou by byl Petr neosvětlil způsobem ryze církevním.

Na sklonku svého života Petr se odebral do svého rodiště, Imoly, aby se tam připravil na smrt. Zemřel r. 450. - Sv. Petr napsal 160 duchovních řečí; jsou stručné, spíše poučující než dojímající. Jednotlivé věty, ač podobny průpovědím a sentencím, nejsou bez vnitřní spojitosti. Svátek sv. Petra Chrysologa či Ravennského 4. prosince.

Sv. CAESARIUS se narodil v kraji chalonském. Už v mládí miloval žebráky a rozdával jim šaty a pokrmy. Vstoupiv do kláštera lerinského, byl ustanoven klášterním hospodářem; že však nedával mnichům pokrmů, když jich nutně nepotřebovali, byl úřadu svého sproštěn. Odešel do města Arles (Arelate) a tam byl po čase povýšen na stolec biskupský. Ihned počal Caesarius působiti jako pravý apoštol, aniž přestal pracovati o stálém vniterném zdokonalování sebe. Kázal horlivě a vybízel posluchače, aby, co slyšeli, vypravovali svým domácím a nemocným; také se vyptával, zdali porozuměli jeho slovům. Rozesílal i psaná kázání jiným kostelům. Velmi dbal o církevní kázeň. Duchovním nařídil, aby denně dvakráte zpívali církevní hodinky; nařídil, aby každý svěcenec nejméně čtyřikráte přečetl celé Písmo sv.: Lidu se postaral o zpěv žalmový. Založil v Arelate panenský klášter, jehož řízení svěřil své sestře Caesarii. Řeholnice, jimž napsal

moudrou řeholi, zhotovovaly krásné přepisy Písma sv. Pro nemocné Caesarius zbudoval veliký ústav, jemuž opatřil kostel, potřebná lůžka a lékaře. Chudobným se postaral o útulnu; také vykupoval zajatce a k tomu cíli nešetřil drahocenných nádob kostelních.

A přece byl od špatných lidí podezříván; byl i uvězněn, ale brzy byl propuštěn. Když Ostrogótové opanovali krajinu arelatskou, odvedli Caesaria do Ravenny ke králi Theodorichovi, žalujíce naň, že nedodržuje věrnosti králi. Král Theodorich však, sotva spatřil ctihodnou tvář Caesariovu, zvolal: „Caesarius není zlého skutku schopen." Nevina Caesariova vyšla na jevo. - Ještě jednou bylo Caesariovi jíti do vyhnanství; tenkráte se odebral do Říma, kde byl papežem Symmachem uctivě uvítán. Na sněmu v městě Orange biskupové odsoudili blud semipelagiánů slovy, která navrhl Caesar. Zemřel roku 542. Svátek sv. Caesaria Arelatského 27. srpna.

Sv. HEGESIPPUS, rodem Žid, pokřtěný v Jerusalemě, putoval do Říma a zůstal tam až do smrti. Jest z nejstarších křesťanských spisovatelů. Napsal patero knih: „Památné události křesťanské"; ale zachovaly se z nich jen zlomky. Dějepisec Eusebius velmi chválí Hegesippa. Hegesippus tento nesmí býti zaměňován s jiným Hegesippem, který, následuje židovského dějepisce Josefa Flavia, napsal patero knih o zboření Jerusalema. Zemřel kolem roku 180. Svátek sv. Hegesippa 7. dubna.

Sv. HESYCHIUS, kněz jerusalemský, ve vědách důkladně obeznalý, napsal výklady na některé části Písma sv. a Dějiny církevní, jichž se však jen zlomky zachovaly. Na Božím hrobě čerpal z pramenů pravé vědy a moudrosti. Každý se divil jasným výkladům Písma sv., jež napsal. Zemřel roku 434. Slaví se 28. března.

Sv. SULPICIUS SEVERUS narodil se blíže Toulouse; byl právníkem. Po smrti své manželky odešel ke sv. Martinovi do Marmoutieru u Toursu. Pak žil v ústraní; není známo, zda u Tarbesu či u Marseille. Dopisoval si se sv. Paulinem Nolským a napsal „Posvátné dějiny" až do roku 300, životopis sv. Martina, svého učitele, a „Dialogy". Zemřel kolem roku 420. Slaví se 29. ledna.

Sv. SEVERUS SULPICIUS, biskup bourgesský, žil do roku 591; svátek též 29. ledna.

22. SVATÍ, JEJICHŽ JMÉNA JSOU UVEDENA V ŽIVOTOPISECH CÍRKEVNÍCH OTCŮ A SPISOVATELŮ

Sv. BASILIUS a sv. *Emelia* byli rodiče sv. Basila. Kromě něho měli ještě děti: sv. Makrinu, sv. Řehoře Nyssenského, Naukracia, sv. Petra Sebastejského a pět jiných dětí, jejichž jmen neznáme. Basil Starší zemřel roku 340, Emelie roku 372. Svátek jejich 30. května.

Sv. MAKRINA STARŠÍ, bába sv. Basila, byla žákyní sv. Řehoře Divotvůrce,

Za císaře Galeria, při pronásledování křesťanů roku 304 uprchla a tím si zachránila život. Její jméno není v žádném starším martyrologiu, ani ne v řeckém; teprve Baronius ji přijal do Římského Martyrologia. Nazývá se „Starší“ na rozdíl od následující Makriny. Svátek sv. Makriny Starší 14. ledna.

Sv. MAKRINA MLADŠÍ, sestra sv. Basila Velikého a Řehoře Nyssenského, vyhledávala si už za svého mládí v Písmě sv. poučení svému věku přiměřená a modlívala prý se s jinými dívkami žaltář ve stanovené hodiny. Byla prý tak krásná, že žádný malíř jí nedovedl zobraziti. Vdala se za jistého obhájce a řečníka, avšak ten brzy zemřel. Nový sňatek zamítala. Říkala, že dle přírodních zákonů jen jediný sňatek je připustný, právě tak jako že člověk toliko jednou se narodí a toliko jednou zemře. Ostatně prý její manžel neumřel, nýbrž je podoben tomu, kdo na čas odcestoval; odcestovavším však prý nutno zachovati věrnost.

Makrina zařídila po smrti otcově ve svém domě v Pontu (nikoliv v Kappadocii) sesterstvo; ona i její matka Emmelie si libovaly v životě zbožném, v postech a v dobročinnosti. Makrina trpěla rakovinou, a když její bratr Řehoř Nyssenský ji navštívil, zastal ji těžce nemocnou a ležící na holých prknech. Mluvili o věcech nebeských, o vzkříšení; Makrina poznamenavši se křížem, zemřela. Asi v letech 375-380. Svátek 19. července.

Sv. PETR SEBASTEJSKÝ byl nejmladší z desíti dětí sv. Basila Staršího a Emmelie. Byl vychován od své sestry Makriny a byl později představeným v klášteře, jejž zřídila jeho matka Emmelie v Caesarei Kappadocké. Když tehdy nastal hlad v Kappadocii a v Pontu, Petr pomáhal ubožákům, seč byl, aby je vysvobodil od smrti. Roku 379 Petr se stal biskupem v Sebastě; zemřel roku 387. Slaví se 9. ledna.

Sv. ŘEHOŘ NAZIANZSKÝ STARŠÍ a sv. *Nona* byli rodiče sv. Řehoře Nazianzského Mladšího, sv. Caesaria a sv. Gorgonie. Řehoř byl zprvu oddán bludům hypsistariů, kteří dle pohanského způsobu konali kult ohně. Působením manželky Řehoř se obrátil k pravé víře a stal se biskupem v Nazianzu. Ale i tam kdysi podepsal formulku ariánskou, zmaten byv jejich úskokem. Syn Řehoř napsal o tom: „Inkoust počernil papír, ale srdce zůstalo pravověrné.“ A otec Řehoř skutečně poznal svou chybu a učinil vyznání víry. Jeho manželka

sv. NONNA je matkou tří světců. Možná že „Nonna“ značí klášterní život, který vedla ve stavu vdovském. (Ostatně i „Monika“ je podle Baronia „Monaka“, t. j. jeptiška, tak že dva církevní učitelé, Řehoř Nazianzský a Augustin mají matky téhož jména.) Nonna zemřela kolem roku 373. Svátek sv. Řehoře Nazianzského 1. ledna, svátek svaté Nonny 5. srpna. Jejich syn

sv. CAESARIUS, učil se v mládí řečnictví a vědě lékařské. Svou krásnou postavou a vlídností se zalíbil císaři Konstanciovi tak, že jej učinil čelným svým lékařem. Avšak když nastoupil vládu Julián Odpadlík, Caesarius odešel raději ze

SV. JIŘÍ

služby císařské a odebral se do Nazianzu. R. 363 se stal quaestorem (t. j. pokladníkem) v Bithynii. Polekav se velikého zemětřesení v Bithynii, opustil své zaměstnání a dal se pokřtíti a učiniv chudé svými dědici, zemřel r. 369. Svátek sv. Caesaria 25. února. - Jeho sestra

sv. GORGONIA vystříhala se za mládí všeho marného přepychu v šatech a lnula k pravé víře. Provdala se za jistého bohatého muže a konala hojné skutky milosrdenství. Její bratr, biskup Řehoř, o ní napsal, že je „světlem slepcům, berlou chromým, matkou sirotkům, útočištěm chuďasům". Dočkala se radosti, že pohanský její manžel přijal sv. křest. Zemřela r. 372. Svátek sv. Gorgonie 9. prosince.

Sv. SATYR, bratr sv. Ambrože a sv. Marcelliny, narodil se r. 335. Vychován byl v Římě, neboť matka vdova žila v tom městě. Satyr byl zprvu právníkem a advokátem, později náměstkem císařským. Byl výmluvný a spravedlivý, ale nebažil po důstojnostech. Jakmile Ambrož byl zvolen biskupem milánským, bratr Satyr se ubytoval u něho a spravoval veškeren dům jeho. Nebyl ženat, ačkoliv nebyl knězem. Také sestra Marcellina žila s nimi v tiché domácnosti. Přebývali v malých celách, kdežto velký sál byl vyhrazen chudým, jiný pak pocestným. Satyr vynikal dobročinností. Později cestoval do Afriky a tam teprve se dal pokřtíti, ačkoliv už dříve žil podle víry křesťanské. Navrátiv se z cesty, roznemohl se a zemřel, asi r. 383 nebo 393. Ambrož chválil Satyra v pohřební řeči. Svátek 17. září.

Sv. MARCELLINA (nebo Marcella), panna, sestra sv. Ambrože a Satyra, obdržela v Římě od sv. Liberia papeže závoj panenský. Po smrti matčině odešla do Milána k svému bratru Ambrožovi. Žila v tiché odloučenosti skutkům pobožnosti a dobročinnosti. Satyr zemřel první ze sourozenců, pak Ambrož. Marcellina zemřela r. 399. Připomíná se 17. července.

Sv. MONIKA narodila se r. 332 v Tagastě v Numidii z rodičů křesťanských. Rodiče svěřili dceru na vychování staré bohabojné služce, která po dlouholeté službě byla pokládána za příslušnici rodiny. Stařenka vychovávala dívenku pečlivě; vedla ji ke zbožnosti, skromnosti, stydlivosti a tichosti. Bylo-li třeba, také ji mateřsky kárala. - Brávala Moniku s sebou do sklepa, kdykoliv byla poslána pro víno; dávala dívence okusiti vína. V Monice probudila se záliba pro pití vína, jehož vypila i plné číše. To když zpozorovala stařenka, pokárala ji a nazvala ji pijankou. Tato výtka ji zastrašila, že si pití vína odvykla.

Monika vyspěvši, provdala se za městského radního, pohana Patricia v Tagastě. Stav manželský jí přinesl mnohé soužení. Její muž byl lehkomyslný světák, rozmařilý a hněvivý; honil se po pustých rozkoších; nezachovával věrnosti k své manželce. Ale Monika snášela po dlouhá léta jeho nevěrnost i prchlivost, potlačovala před ním své slzy, neodporovala mu, byl-li zachvácen hněvem, nikdy ani slovem ani skutkem; teprve když se vybouřil a vyzuřil, domlouvala mu slovy lahodnými a mírnými, a on poznal, že se zlobil zbytečně. Tak tišila prudkou

povahu mužovu. Jiné ženy v sousedství měly muže mírnější, a přece měly pruhy od ran na těle i ve tváři; ty se divily, jak může Monika v míru žíti s mužem tak prchlivým. Tu jim Monika vykládala, že ona toho docílila mírností a tichostí; řekla: „Když podáte ruku některému muži, činíte jej svým panovníkem; je-li vášnivec nebo podivín, přemůžete jej pouze tichostí a moudrostí. Držte jazyk za zuby.“ Některé sousedky se zachovaly dle její rady a poznaly, že má pravdu. - Také měla tchyni v domě, která jí ve všem odporovala a služebnictvo zlým našeptáváním proti ní podněcovala. I tu přemohla Monika snášením jejích vrtochů, vytrvalou tichostí a povolností, tak že si ji posléze naklonila a s ní žila v nejlepším přátelství. - Monika byla opatrna v rozmluvách, aby nikdy nezavdala příčiny ke svárům; nemilovala klevet; rozvaděné osoby snažila se usmířiti. Posléze svou rozšafností ve vedení hospodářství, svými ctnostmi křesťanskými a neméně svou modlitbou napravila svého muže. Patricius si jí začal vážiti; vzdal se nezřízeného způsobu života a přilnul k rodině. Byl pak věrným a vzorným manželem. Ale ještě stále trval v pohanství. Monika neustávala k němu mluviti o lásce Ježíše Krista a ličiti pravdy svaté víry, až se posléze dal pokřtíti. Nedlouho poté zemřel, r. 371.

Ovdovělá Monika snažila se pak ještě více sloužiti Bohu a konati dobré skutky. Navštěvovala chrám Páně i hroby sv. mučedníkův; svým služebným byla pečlivou matkou a podporovala štědře chudinu. Měla s Patriciem tři děti, Augustina, Navigia a dceru, jejíhož jména neznáme. Nejvíce lnula k Augustinovi, a právě ten v ní vzbuzoval nejvíce obav; bylť prudký, nevázaný, oddal se životu hýřivému a chlípnému. Monika mateřsky napomínala a kárala syna, plakala a modlila se za něho. Ale Augustin v jejích slovech viděl ženský tlach (monitus muliebres) a napsal později, že by se byl styděl jí poslechnouti. Když Augustin se stal přívržencem bludů manichejských, matka s ním nechtěla ani u jednoho stolu sedávati a v jednom domě přebývati. Kdysi měla sen; zdálo se jí, že se jí zjevil ozářený mládenec, anděl, a že se jí tázal, proč stále pláče, a když odpověděla, že hořem se trápí nad bloudícím synem, že jí řekl: „Upokoj se a pohlédni vůkol! Kde ty jsi, tam bude i syn tvůj!“ Monika vypravovala svůj sen Augustinovi; ten pak si jej vykládal v ten smysl, že matka také se přidá k manichejcům. Ale Monika řekla: „Nebylo mi řečeno, že já budu tam, kde jsi ty, nýbrž, že ty budeš tam, kde jsem já.“ Tato důvtipná odpověď matčina velmi dojala Augustina; říkával, že jej duch a přítomná odpověď jej více pohnula než její sen. - Matka Monika si pozasteskla v trápení svém jistému biskupovi. Biskup vyslechnuv ji, řekl: „Zdá se, že ještě nepřišla chvíle milosti pro syna tvého; vězí ještě v bludech manichejských! Nech, ať vystřízliví! Jen se za něho modli!“ Monika plačíc prosila biskupa, aby Augustinovi domluvil; ale biskup odvětil: „Upokoj se! Není možno, aby na vždy ztracen byl syn tolika slz mateřských.“

Velikou bolestí bylo pro Moniku, když Augustin potají opustil otčinu. Jakmile se dozvěděla zarmoucená matka, že syn dlí v Miláně, odplula tam. Jaké bylo shledání! Augustin nebyl sice ještě obrácen, ale stál už na cestě k obrácení života. Matka seznavši, co se v něm děje, radovala se a vyslovila pevnou naději, že dříve než umře, spatří jej jako pravověřícího křesťana. Zatím chodívala do chrámu Páně a poslouchávala pilně kázání Ambrožovo. Ambrož poznav ji, blahoslavil Augustina, že má tak výtečnou matku. Podivuhodná byla svědomitost Moničina u zachovávání křesťanských zvyků. Monika dávala v Miláně dle zvyku afrického na hroby mučedníků chléb a víno, kteréžto dary dávány byly pak chudým. Vrátný hřbitova jí to však zakázal a Monika se podrobila ihned. - Monika pozorovala, že v Miláně se nezachovává půst v sobotu, kdežto v Římě a v Africe se zachovával. Tázala se Ambrože na tuto věc. Ambrož odpověděl: „Jsem-li v Miláně, nepostím se v sobotu; jsem-li v Římě, postím se. Učiň také tak, řiď se dle zvyku, kde právě jsi.“

Když Augustin se dal pokřtíti, Monika se rozplývala svatou radostí. Augustin opustil r. 388 Milán, aby se vrátil s matkou do vlasti. V Ostii, při ústí Tibery do moře, roznemohla se matka a chystala se klidně a spokojeně na smrt. Řekla Augustinovi: „Život nemá pro mne více půvabu a ceny. Co bych tu na světě ještě dělala? Přála jsem si žíti, abych se dočkala, prve než umru, že tě uvidím katolickým křesťanem. Dočkala jsem se této radosti, Bůh mi udělil tuto milost v míře hojnější, než jsem se nadála.“ Monika onemocněla hlavničkou. Před smrtí řekla Augustinovi: „Pochovejte tělo mé, kdekoliv chcete; nemám obavy, že by Bůh nevěděl v den soudný, kde mne vzkřísí z mrtvých. Jen za to vás prosím, buďte mne pamětlivi u oltáře.“ Zemřela ve věku 56 let, asi r. 387. Augustin s pláčem pohřbil její tělo a dával za ni obětovati Mše svaté a neopominul nikdy za ni se modliti, jak byla po něm žádala. Svátek sv. Moniky 4. nebo 21. května.

Sv. ALYPIUS byl přítel sv. Augustina. Kdysi měl tuto nehodu. Viděl zloděje, který se dobýval do bytu peněžníkova; zloděj vida, že je pozorován, odhodil sekyru a uprchl. Alypius zdvihl a prohlížel sekyru. Vtom přišli lidé a vidouce Alypia se sekyrou, měli jej za zloděje a vedli jej k soudu. Na cestě se potkali s chlapečkem, kterého Alypius viděl pospolu se zlodějem. Tázal se chlapečka: „Čí je ta sekyra?“ - „Naše,“ řekl chlapeček. Takto byl zloděj vypátrán a Alypius propuštěn na svobodu.

Alypius odešel z Karthaginy do Říma, aby se vycvičil pro státní úřad. Vášnivě miloval divadelní hry, kde otroci šermovali a se potýkali. Alypius chtěl tuto vášeň v sobě utlumiti. Kdysi táhli přátelé vzpouzejícího se Alypia do divadla; Alypius napolo donucen šel sice, ale řekl: „Donutili jste tělo moje, aby přítomno bylo krvavým hrám, ale ducha mého nepřinutíte k pozornosti.“ I sedl si a oči měl zavřeny. Ale uši zapomněl si zacpati. Nenadále zatleskali přítomní, Alypius ote-

vřel oči, aby viděl, co se děje, a hle, tu stará vášnivá záliba probudila se v něm znovu a bylo mu těžce proti ní bojovati. („Opět se opájel rozkoší krve,“ dí o něm Augustin.) Alypius šel s Augustinem do Milána a vrátil se s ním do Afriky; vykonal pouť do Jerusalema a seznámil se se sv. Jeronymem. Zvolen byv biskupem v Tagastě, konal horlivě úřad a svatě dokonal život svůj po r. 429. Svátek 15. srpna.

Sv. PAULA pocházela ze vzácné a bohaté rodiny římské. Narodila se r. 347. Rodiče její sluli Rogatus a Blesilla. Provdala se za vznešeného Římana Toxocia. Manželství bylo šťastné. Měli pět dítek: dcery Blesillu, Pavlínu, Eustochium, Ruffinu a synáčka Toxocia. Ale Pavla záhy ovdověla. Zármutek její byl hluboký. Sv. Marcella ji přivedla k Bohu. Pavla dala světu výhost, nádhera ji přestala těšiti; všecko své bohatství rozdala chudým, veškeren čas svůj věnovala modlitbě, svatému čtení, výchově dítek a podporování chudých a nemocných.

Roku 382 zavítali sv. Paulin, biskup antiochijský, a sv. Epifanius, biskup salaminský, do Říma. Pavla poskytla Epifaniovi pohostinství ve svém domě. S nimi přišel i Jeronym. Duchovní rozmluvy, jež Paula s těmito muži vedla, vzbudily v ní horoucí touhu, aby navštívila posvátná místa ve Svaté zemi a aby tam ztrávila ostatek svého života. Paula žila životem přísným; „jejím zpěvem byly žalmy, její rozmluvou evangelium, její rozkoší zdrželivost, jejím životem byl půst“. Když ji chtěli zdržovati od sebe-mrtvení, říkávala: „Ne, ne, - ať to tělo, které si libovalo v marnostech a v pohodlí, podrobí se kázni spasitelné! Můj častý smích ať se napraví pláčem! Na místě měkkých rouch sluší roucho žíněné. Nyní toužím líbiti se Bohu, když jsem dlouhá léta se snažila líbiti se světu a svému muži.“

Paule bylo vytrpěti mnoho strastí. Děti jí umíraly. První Blesilla provdaná ovdověla již po sedmi měsících; oddala se askesi, ale zemřela, než Paula odejela do Svaté země. Paula provázena jsouc dcerou Eustochií, odebrala se do přístaviště na loď. Vyprovázeli ji kromě jiných dcera Ruffina, která měla před svatbou, a synáček Toxocius. Všecko plakalo, když vystupovala na loď. Toxocius spínal ručky po matce. Paule krvácelo srdce, ale z nadpřirozených pohnutek přemohla lásku mateřskou. Na cestě navštívila sv. Epifania na ostrově Cypru a sv. Pavlína v Antiochii; vykonala pobožnost v Jerusalemě a šla do Betlema. Spatřivši jeskyni, ve které se narodil Kristus, zvolala: „Budiž pozdraven, Betleme, dome chleba, který s nebe sestoupil! Jaké štěstí pro mne, ubohou hříšnici, že smím políbiti jesle, ve kterých spočinulo božské Dítě! Mám-li snad hledati jinou zemi, kde bych přebývala, nežli tuto?“ (Sv. Jeronym, list 108).

Z Betlema se odebrala Paula přes Jerusalém do Egypta. Na poušti Nitrijské poznala Makaria, Arsenia, Serapiona, jejichž život tak sobě oblíbila, že toužila žíti se svými svěřenkami tam na poušti, „zapomenuvši svého pohlaví a své křeh-

kosti.“ Vrátivši se, založila čtyři kláštery, jeden pro mnichy, tři pro jeptišky. Paula řídila kláštery ženské moudře, předcházejíc dobrým příkladem. Nikdy nepoživala ani masa, ani ryb, ani mléka, spávala na holé zemi a oplakávala i nejmenších poklesky, jako by se byla dopustila velikých hříchův. Sám Jeronym ji napomínal, aby sebemrtvení nepřepínala. „Její vášní bylo sebeumrtvování,“ (píše o ní Jeronym, ep. 108). Co jí zbylo ze jmění z Říma přineseného, rozdala chudým a žila sama s dcerou v nouzi. Pro její štědrost Jeronym byl nucen prodati svůj statek v Dalmacii a výtěžek věnovati na vydržování klášterů. Pavla se naučila jazykům hebrejskému a řeckému, tak že žalmy pěla v původním jazyku hebrejském. V Písmě sv. byla velmi obeznalá.

Láska mateřská jí nedala zapomenouti na děti, jež zanechala v Římě. Každá zpráva o nemoci nebo o smrti dítek ji rozrušila. Dcera Pavlína, která se byla provdala za patricia Pammachia, zemřela r. 395 bezdětná. Také Rufina předčasně zemřela. Syn Toxocius, když dospěl, oženil se s Laetou a dal prvnímu dítěti jméno po babičce „Pavla“. Jeronym se těšil, že maličká Pavla přijde do Betlema. „Budu jí učitelem a pěstounem,“ sliboval, „vymyslím já stařec žvatlavá jména ... a vychovám (z ní) nevěstu Kristovu“. Ale Pavla se ani nedočkala své vnučky. Roznemohla se na smrt. Vyslovila žádost, aby umřela a aby s Kristem byla spojena. Zatoužila: „Kéž bych byla od světa oddělena a s Kristem spojena! Kdo mi dá křídla, abych vzlétla k Bohu svému?“ Když umírala, byli přítomni Jeronym, též biskup jerusalemský, mnoho kněží, mnichů a pannen. Na otázku, jak se jí vede, odpověděla řecky: „Jsem klidna a spokojena; necítím žádných bolestí.“ Zemřela r. 404 ve stáří 56 let. Tělo její nesli biskupové, zpívajíce žalmy, do chrámu, vystavěného na místě, kde se narodil Kristus Pán. Zástupové lidu se sešli k pohřbu. „Který mnich zdržel se ve své cele? Která panna zůstala v ústraní? Vdovy a chuďasi ukazovali šaty od ní darované. Celý zástup diváků naříkal, že ztratil matku a živitelku.“ Svátek sv. Pavly vdovy 26. ledna.

Sv. EUSTOCHIUM byla dcerou římského patricia Toxocia a sv. Pavly. Narodila se snad r. 367. Odmítla nabízený sňatek s jistým konsulem a záhy se naučila pohrdati věcmi světskými. Pro ni napsal Jeronym svůj spis „De virginitate“ (o panenství), vzácnou apologii čistoty. V listech psaných sv. Augustinovi a Alypiovi nazývá ji „svatou, ctihodnou pannou“. Odebrala se s matkou do Svaté země a řídila po smrti své matky ženské kláštery; také vychovávala dceru svého bratra Toxocia, jménem Pavlu. Zemřela r. 419. Svátek sv. Eustochium 28. září.

Sv. BLAESILLA, dcera sv. Pavly, vdova římská, učednice sv. Jeronyma, zemřela r. 383 ve věku 20 let. Svátek sv. Blaesilly 22. ledna.

Sv. PAMMACHIUS narodil se v Římě r. 350; jsa vysokým úředníkem (viz consularis), oženil se s Paulinou, dcerou sv. Pavly. Manželka však po třech letech zemřela. Co konal pro mrtvou v modlit-

bách, v obětech Mše sv. a v almužnách, o tom rozšířila se pověsť všude. Skutky milosrdenství konal zároveň s Fabiolou, oba závodili v lásce k bližnímu. „Co zamýšlel jeden, provedli oba.“ Pammachius byl muž nábožný a pokorný, pravý otec chudých. Snad později se stal knězem. Zemřel r. 410. Svátek 30 srpna.

Sv. FABIOLA byla dáma z nejvyšších kruhů římské šlechty. Její život byl dříve pohnutý. Vdala se; ale její muž byl prý oddán takovým neřestem, že ani nevěstka a sprostá otrokyně by toho nebyla snesla. Opustila ho a pojala jiného, nešetříc předpisů církevních o nerozlučitelnosti manželské. Když nový sňatek ten byl brzkou smrtí manželovou rozvázán, Fabiola, seznavši, že přestoupila zákon evangelia, litovala skutku svého a činila veřejné pokání. Prodala všecky své statky a zřídila nemocnici, první nemocnici, která tehdáž byla známá. Pak se odebrala do Jerusalema za sv. Jeronymem, který již v Římě byl jejím duchovním vůdcem. Vrátila se do Říma, žila skutkům milosrdenství a konala ve své nemocnici službu ošetřovatelky. Závodila s Pammachiem v lásce k bližnímu. Zemřela kolem r. 400. (Fabiola je osoba historická. Ale kniha „Fabiola“ od kardinála Wisemanna není přísně historická. Jeho rekyně „Fabiola“ ani neexistovala. Jsou však v knize velmi poutavé obrazy z křesťanského starověku.) Svátek sv. Fabioly 27. prosince.

Sv. MARCELLA, vznešená Římanka, ovdověla v sedmém měsíci po svatbě. Bývalý prefekt Cerealis, bohatý a věkem pokročilý muž, nabídl mladé vdově ruku. Matka její Albina si ho velmi přála za zetě. Ale Marcella odmítla nový sňatek řkouc: „Kdybych se byla chtěla vdáti a nebyla si zvolila stálou čistotu, muže bych byla hledala, nikoliv bohatství.“ Tenkrát přišla do Říma první zvěsť o slavných činech Otců pouště. Marcella nelekajíc se veřejného mínění, přihlásila se ze všech patricijek první za stoupenkyni nových ideálů. Shromáždila kolem sebe kroužek žen a dívek křesťanských a vedla je k Bohu slovem a příkladem. V Písmě sv. byla velmi obeznalá; čtení to jí působilo největší radost. Jeronym praví (Comm. in Gal.): „Nepokládala každou mou odpověď z Písma sv. za správnou. Všecko zkoumala myslí břitkou. Nebyla proto mou žákyní, ale spíše mým soudcem.“ Byla z těch žen, které nevrhají ani nejmenšího stínu. Proto také pomluva, která nikoho neušetří, byla nucena zastaviti se u jejího prahu. Byla dobročinná. Palác její se stal dostaveníčkem ubožáků v hadrech. Když r. 410 Alarich dobyl Říma a jeho divocí Gótové vnikli do jejího paláce, šla jim směle vstříc. Ale nedovedla je přesvědčiti o své dobrovolné chudobě, proto byla ztrýzněna. Nepřežila dlouho pádu města římského a zemřela téhož roku. Svátek sv. Marcelly 30. nebo 31. ledna.

Sv. ASELLA, panna římská, prodala všecko zděděné zlato a rozdala chudým. Žila v tuhé sebezapíravosti. Jeronym ji nazval „vzorem panenství“; odívala se s jistou nehledanou nedbalostí, ale byla to křesťanská slušnost, zavrhující vše-

liký přepych. Zasluhovala býti obdivována ode všech, i od prostopášníků; kněží ji měli za div svatosti. Zemřela roku 410. Svátek sv. Asselly 10. prosince.

Sv. CAESARIA, sestra Caesaria, biskupa arelatského, panna, jeptiška v klášteře, pro nějž Caesarius napsal stanovy, zemřela r. 530. Svátek 12. ledna.

SEZNAM OBRÁZKŮ

(Římské číslice značí přílohu, arabské obrázek.)

XIX., 33. Sv. Helena. P. Veronese. Pinakoteka ve Vatikáně.

34. Sv. Ambrož. Pinturicchio. Kostel s. Maria del Popolo v Římě.

35. Sv. Jeronym. Lorenzo Lotto. Andělský hrad v Římě.

36. Sv. Cecilie, patronka hudby. Raffael. Pinakoteka v Bologni.

XX., 37. Svatý Jan Křtitel křtí Pána Ježíše. Verocchio. Galerie Uffici ve Florencii.

38. Svatý Vavřinec. Zurbaran. Eremitáž v Leningradě.

39. Smrt sv. Vavřince. Fra Angelico. Vatikán.

40. Umučení sv. Kateřiny. Masoline. Kostel sv. Klementa v Římě.

XXI., 41. Křest císaře Konstantina. Raffael. Vatikán.

XXII., 42. Pokušení sv. Antonína. Parentino-Galerie Doria v Římě.

XXIII., 43. Svatý Martin veden k císaři Juliánovi. S. Martini. Basilika sv. Františka v Assisi.

XXIV., 44. Svatý Jiří. Socha na hradě pražském. Rok 1373 a 2. pol. 16. století.

O B S A H

ISIDOR VONDRUŠKA
ŽIVOTOPISY
SVATÝCH v pořadí dějin církevních
Část první
V redakci Antonína Stříže vydal nakladatel Ladislav Kuncíř pod záštitou Svatováclavské ligy v Praze. Podle osnovy Ant. Lískovce vytiskla knihtiskárna Frant. Obziny ve Vyškově
Bylo též vydáno 30 číslovaných výtisků na měditiskovém ručním papíře Dassel